

Veliki boj med Kristusom in Satanom (Ellen G. White)

Informacije

E. G. White:

VELIKI BOJ MED KRISTUSOM IN SATANOM

E. G. WHITE

VELIKI BOJ

MED KRISTUSOM IN SATANOM

ZNAMENJA ČASA

Ljubljana - 1991

Naslov izvirnika

The Great Controversy Between Christ and Satan

Prevedla

Dušica Kristan, Zvonko Vrtič

Recenzija

Mihael Vrtič

Urednik in lektor

Prof. Pavel Repnik

Korektura

Brigita Ahac

Založba

ZNAMENJA ČASA

Njegoševa cesta 15, pp 22, 61105 Ljubljana

Za založbo

Prof. Pavel Repnik

Tisk

Skušek

Oproščeno davka od prometa proizvodov na podlagi mnenja štev. 415-363/91 mb z dne 8. 7. 1991 Republiškega ministrstva za kulturo R Slovenije

Contents

Veliki boj med Kristusom in Satanom (Ellen G. White)	1
Informacije	1
Predgovor (angleško).....	4
Uredniška pojasnila	6
Uvod (angleško).....	8
1. Razdejanje Jeruzalema (angleško).....	12
2. Pregarjanja v prvih stoletjih (angleško)	22
3. Odpadništvo (angleško).....	27
4. Valdenžani (angleško).....	33
5. John Wyclif (angleško).....	42
6. Hus in Jeronim (angleško)	51
7. Lutrova ločitev od Rima (angleško)	63
8. Luter pred državnim zborom (angleško)	76
9. Švicarski reformator (angleško).....	89
10. Napredek reformacije v Nemčiji (angleško)	96
11. Protest knezov (angleško)	102
12. Francoska reformacija (angleško).....	109
13. Nizozemska in Skandinavija (angleško)	122
14. Poznejši angleški reformatorji (angleško)	126
15. Sveto pismo in francoska revolucija (angleško)	136
16. Pregnani zaradi vere (angleško)	148
17. Znanilci jutra (angleško)	153
18. Ameriški reformator (angleško)	162
19. Luč v temi (angleško).....	175
20. Veliko versko prebujenje (angleško)	181
21. Zavrženi opomin (angleško)	191
22. Izpolnjena prerokovanja (angleško)	199
23. Kaj je svetišče? (angleško)	208
24. V najsvetejšem (angleško).....	215
25. Nespremenljivost Božjih zapovedi (angleško).....	220
26. Delo obnove (angleško).....	229
27. Sodobna prebujenja (angleško).....	234
28. Preiskovalna sodba (angleško)	243

29. Izvor zla (angleško)	250
30. Sovraštvo med človekom in Satanom (angleško)	257
31. Delovanje hudobnih duhov (angleško)	260
32. Satanove pasti (angleško)	264
33. Prva velika prevara (angleško)	271
34. Zmožnost pokojnih za pogovor z nami? (angleško)	281
35. Ogrožanje svobode vesti (angleško)	287
36. Neizbežni spor (angleško)	297
37. Sveto pismo kot zaščita (angleško)	303
38. ZAdnji opomin (angleško)	308
39. Čas stiske (angleško)	313
40. Osvoboditev Božjega ljudstva (angleško)	324
41. Opustošena Zemlja (angleško)	333
42. Boj je končan (angleško)	338
Zgodovinski dodatek (angleško)	347

Predgovor ([angleško](#))

Spoštovani bralec, ta knjiga ni izdana, da bi nam povedala, da so na tem svetu greh, žalost in bridkost. To sami predobro vemo. Ta knjiga ni tiskana, da bi nam povedala, da divja nespravljiv boj med temo in lučjo, grehom in pravičnostjo, zmoto in resnico, smrtjo in življenjem. To zares vemo, a prav tako nam je znano, da smo udeleženci ali dejavniki v tem spopadu.

Vendar si vsakdo od nas včasih zaželi, da bi vedel kaj več o velikem boju. Kako se je začel? Ali je večno divjal? Katere prvine se pojavljajo v tem zapletu? Kakšno zvezo s tem imam jaz? Kakšna je moja odgovornost? Na tem svetu se nisem znašel po svoji lastni volji. Ali to pomeni zame slabo ali dobro?

Katera velika načela so vključena? Kako dolgo bo trajal boj? Kakšen bo njegov konec? Ali se bo zemlja potopila v globine večne noči, kakor pravijo nekateri znanstveniki? Ali pa jo čaka lepša prihodnost, iz katere bo sijala luč življenja in jo grela večna Božja ljubezen?

Vprašanje pa se zastavlja še bolj naravnost: Kako lahko boj v svojem srcu, spor med naraščajočo sebičnostjo in pojemajočo ljubeznijo, obrnemo v zmago dobrega in ga dokončno uredimo? Kaj pravi Sveto pismo? Kaj nas lahko Bog nauči o tem vprašanju, ki je večno pomembno za vsakogar?

Vprašanja, kakršna so ta, prihajajo z vseh strani. Vztrajno vstajajo iz globin našega srca. Zahtevajo natančen odgovor.

Bog, ki je ustvaril v nas hrepenenje po boljšem, željo po resnici, pred nami zagotovo ne bo prikrival odgovora na vse potrebno znanje; kajti "Gospod Bog ne stori ničesar, ne da bi razodel svoj sklep svojim služabnikom prerokom". ([Am 3,7](#). - Ek)/III/

Dragi bralec, cilj te knjige je pomagati človeku v nadlogi k pravi rešitvi vseh teh težav. Napisala jo je oseba, ki je okusila in spoznala, da je Bog dober, in se je naučila v družbi z Bogom in v proučevanju njegove besede, da je Gospodova skrivnost z njimi, ki se ga boje, in da jim bo pokazal svojo zavezo.

Pisec je postavil pred nas v velikih nazornih primerih zadnjih dvajset stoletij, da bi lahko bolje razumeli načela odločilnega boja, v katerem je zajeto življenje vesolja.

Knjiga se začne z žalostnimi zadnjimi prizori v zgodovini Jeruzalema, izvoljenega Božjega mesta, potem ko je zavrglo Moža Golgote, ki je prišel reševati. Od tod naprej nam ob veliki glavni cesti narodov kaže na preganjanje Božjih otrok v prvih stoletjih; na veliki odpad, ki se je zgodil v njegovi Cerkvi; VII na reformacijo, ki je prebudila svet in so v njej pokazana nekatera večjih načel boja; na strašen nauk zavračanja pravih načel v Franciji; na oživitvev in povišanje Svetega pisma in na njegov blagodejni vpliv, ki rešuje življenja; na versko prebujenje v zadnjih dneh ter na odpečatenje bleščečega izvira Božje besede, z njenimi čudovitimi razodetji luči in znanja, ki so kos pogubnim napadom teme.

Preprosto, jasno in mogočno je predstavljen neizbežni spopad z življenjskimi načeli vred, v katerem nihče ne bo mogel biti neopredeljen.

Na koncu nam pove o večni in slavni zmagi dobrega nad zlim, resnice nad zmoto, svetlobe nad temo, veselja nad žalostjo, upanja nad obupom, slave nad sramoto, življenja nad smrtjo, večne potrpežljive ljubezni nad maščevalnim sovraštvom.

Dosedanje izdaje te knjige v drugih jezikih so pripeljale mnoge k pravemu Pastirju; molitev sodelavcev pri pripravi te izdaje v slovenščini je, da naj bo ta izdaja rodovitna za večno korist njenim bralcem.

Uredniška pojasnila

Bistveno je knjigi za popotnico povedano v založnikovem Predgovoru in pisateljičinem Uvodu. Ta sestavek vsebuje le nekoliko napotkov, da bo branje čim bolj koristno vsakomur, ki se ga bo lotil tudi zato, da bo pomembne resnice, ki jih daje na svetlo, preiskal in primerjal z drugimi viri. Pri urejanju besedila sem se odločil med besedilo vpisati nekaj števil in črk v oklepajih. Te zadeve so štirih vrst, in sicer:

a) Najbolj vidna bo daljša skupina besed in števil v okroglem oklepaju v enaki velikosti kakor glavno besedilo. To so navedbe svetopisemskih besedil s kraticami, ki so razumljive večini bralcev Svetega pisma. Popis vseh svetopisemskih navedkov je napisan pod naslovom Kazalo svetopisemskih navedkov.

b) Navedki iz del raznih zgodovinarjev, katerih besedila je pisateljica vključila v svoje delo, so označeni s številkami v okroglem oklepaju z drobnejšim tiskom. Številke se začnejo z enko za vsako poglavje posebej, če v njem sploh nastopajo taka besedila, njihovo kazalo pa je napisano pod naslovom Citirana dela.

c) Črke v okroglem oklepaju prav tako z drobnejšim tiskom kažejo na daljše pojasnilo posameznih pojmov, ki jih je pisateljica uporabila, a bi utegnili biti bralcu nejasni zaradi prostorske in časovne oddaljenosti nastajanja knjige v izvirniku. Ista črka v oklepaju je uporabljena večkrat med besedilom, če gre za pojem, ki potrebuje enako razlago. Ker je teh pojasnil več, kakor pa ima slovenska abeceda črk, je zadeva rešena tako, da se po zadnji črki abecede uporabljajo dvojne črke iz začetka abecede. Pojasnila pa so napisana na koncu knjige in naslovljena kot Zgodovinski dodatek.

č) Številke v poševnem oklepaju pa bodo prav prišle bralcem, ki berejo te vrste duhovnih člankov v raznih revijah v angleščini, a se v njih uporabljajo besedila iz te knjige z navedbo strani v izvirniku. S pomočjo teh števil bodo zlahka našli slovensko besedilo v knjigi. Pri tem pa velja načelo, da številka v poševnem oklepaju označuje v glavnem natančni konec strani v izvirniku, ponekod pa je zaradi razlike med slovensko in angleško skladnjo oznaka približno dve do tri besedi prej ali pozneje v povedi.

d) Kadar pa je v besedilu omenjeno obdobje iz bližnje preteklosti pisateljičinega življenja, na primer, "v zadnjih petdesetih letih" in druge podobne omembe časa, je treba upoštevati, da je knjiga v izvirniku nastala do leta 1888. XV Besedilo, ki vsebuje izraze, kot so "naša dežela/država" ali "naš narod/naše ljudstvo" ali "naša oblast/naši narodni voditelji" in kar je temu podobnega, je treba razumeti kot pisateljičino domovino in ljudstvo/narod in institucije ZDA. S to opombo je omogočeno, da je po eni strani besedilo prevedeno tako, kakor je dobesedno zapisala pisateljica, po drugi strani pa knjiga ne potrebuje še posebnih oznak za razlago v tem odstavku omenjenih nejasnosti, ki bi bralce zapeljale v napačno pojmovanje namena celotne knjige.

Bog naj obilo blagoslovi vsakega bralca, da razume boj med Kristusom in Satanom ter prostovoljno zasede svoj pravi prostor v njem.

Uvod ([angleško](#))

Pred nastankom greha je Adam užival neposredno občestvo s svojim Stvarnikom; toda odkar se je človek z grehom ločil od Boga, je bila človeštvu odvzeta ta velika prednost. Po načrtu zveličanja je bila vseeno odprta pot, po kateri so lahko prebivalci zemlje še vedno ohranjali zvezo z nebesi. Bog je vzdrževal zvezo s človekom po svojem Duhu, in božanska luč je bila podeljena svetu z razodetji izbranim služabnikom. "Od Boga so govorili ljudje, kakor jih je vodil Sveti Duh." ([2 Pet 1,21.](#))

V prvih dva tisoč petsto letih človeške zgodovine ni bilo pisnega razodetja. Od Boga naučeni ljudje so sporočali svoje znanje drugim, in tako so ga izročali očetje sinovom v naslednjih rodovih. Priprava napisane besede se je pričela v Mojzesovem času. Navdihnjena razodetja so bila tedaj zajeta v navdihnjeno knjigo. To delo se je nadaljevalo v dolgem obdobju tisoč šeststo let - od Mojzesa, zgodovinarja stvarjenja in zapovedi, do Janeza, pisca najbolj vzvišenih resnic evangelija.

Sveto pismo kaže na Boga kot svojega avtorja; vendar pa je bilo napisano s človeškimi rokami; z različnostjo sloga svojih različnih knjig predstavlja značilnosti posameznih piscev. Razodete resnice so vse "od Boga navdihnjene", ([2 Tim 3,16.](#)) vendar so izražene s človeškimi besedami. Neskončni je po svojem Svetem Duhu razlil luč v misli in srca svojih služabnikov. Dajal je sanje in prikazni, simbole in podobe; in tisti, ki jim je bila resnica tako razodeta, so sami ubesedili misli v človeški jezik.

Deset zapovedi je izgovoril sam Bog in jih zapisal s svojo roko. So Božje,/V/ ne pa človeško delo. Toda Sveto pismo z od Boga danimi resnicami, ki so izražene v človeškem jeziku, je združitev Božjega in človeškega. Takšna združitev obstaja v Kristusovi naravi, ki je bil Božji Sin in Sin človekov. Tako drži tudi za Sveto pismo, kakor drži za Kristusa, da je "Beseda postala meso in je prebivala med nami". ([Jan 1,14.](#))IX

Svetopisemske knjige so pisali v različnih časih ljudje, ki so se močno razlikovali po položaju in poklicu ter v duševnih in duhovnih sposobnostih, zato predstavljajo široko slogovno raznolikost, kot tudi pestrost v naravi razgrnjenih predmetov. Različni pisci uporabljajo različne izrazne oblike; pogosto kateri predstavlja isto resnico bolj izrazito kakor drugi. In ker več piscev podaja predmet z različnih zornih kotov in razmerij, se lahko zdi površnemu, nepozornemu ali s predsodki obremenjenemu bralcu, da je različnost ali protislovje tam, kjer skrben proučevalec z bistrim razumevanjem razpozna osnovno temeljno skladnost.

Ker so resnico predstavile različne osebe, je podana z različnih zornih kotov. Na nekega pisca je naredila močnejši vtis ena plat predmeta; dojemata tiste točke, ki so v skladnosti z njegovo močjo zaznavanja in vrednotenja; drugi dojame drugo plat; in vsak pod vodstvom Svetega Duha predstavi, kar je najbolj močno vtisnjeno v njegov um - različni vidiki resnice v vsakem, vendar v popolnem skladju z vsemi. Tako razodete resnice so združene, da bi tvorile popolno celoto, in prilagojene, da bi zadovoljile potrebe ljudi v vseh življenjskih okoliščinah in izkušnjah.

Bog želi sporočiti svojo resnico svetu s človeškimi orodji, in On sam je s svojim Svetim Duhom izbral ljudi in jih usposobil opravljati to delo. Vodil je misli pri izbiri, kaj naj rečejo in kaj napišejo. Zaklad je bil iz nebes zaupan zemeljskim posodam./VI/ Pričevanje je izraženo z nepopolnimi izrazi človeškega jezika, vendar ni zato nič manj Božje; poslušni in verujoči Božji otrok zazna v njem slavo božanske moči, polno milosti in resnice.

Bog je v svoji besedi zaupal človeku znanje, ki je potrebno za zveličanje. Sveti spisi morajo biti sprejeti za zanesljivo in nezmotljivo razodetje njegove volje. So merilo značaja, razodetje nauk in preizkus izkušnje. "Vse Sveto pismo je navdihnjeno od Boga in koristno za poučevanje, svarjenje, za poplajševanje in vzgojo v pravičnosti, da bi bil Božji človek popoln in primeren za vsako dobro delo." ([2 Tim 3,16.17](#). - Ek)

Vendar dejstvo, da je Bog razodel svojo voljo človeštvu po svoji besedi, ne izključuje nadaljnje navzočnosti in vodstva Svetega Duha. Ravno nasprotno, Zveličar je obljubil Svetega Duha, da bo odprl besedo njegovim služabnikom, jih poučil in usmeril njihov nauk. Ker pa je bil Božji Duh ta, ki je navdihnil Sveto pismo, je nemogoče, da bi lahko bil nauk Svetega Duha kadar koli v nasprotju s tistim v besedi.

Sveti Duh ni bil dan - niti nikoli ne bo podarjen - kot nadomestek za Sveto pismo; saj Sveto pismo izrecno trdi, da je Božja beseda merilo, po katerem je potrebno preizkušati vse nauke in izkušnje. Apostol Janez pravi: "Ljubljani, ne verujte vsakemu duhu, ampak presojajte duhove, ali so iz Boga; ker mnogo lažnivih prerokov je prišlo na svet." ([1 Jan 4,1](#).) Izaija pa navaja: "Postave in pričevanja naj se oklepajo! Ako ne govore po tej besedi, ni zanje jutranje zarje." ([Iz 8,20](#).)

V veliko sramoto je bilo spravljen delo Svetega Duha zaradi napak skupine, ki se je sklicevala na svoje razsvetljenje in trdila, da ni nadaljnje potrebe po vodstvu iz Božje besede. Ravna se po vtisu, ki ga imajo za Božji glas v duši. Vendar duh, ki jih vodi, ni Božji Duh./VII/ Ravnanje po vtisih in zanemarjanje Svetega pisma lahko vodi le v zmedo, zmoto in uničenje. To samo podpira cilje hudobnega. Služba Svetega Duha je življenjsko pomembna za Kristusovo cerkev. Zato je eden od Satanovih načrtov izrabiti napake skrajnežev in fanatikov ter izpostaviti zaničevanju delo Duha in povzročiti, da Božje ljudstvo zanemari ta vir moči, ki ga je zagotovil Gospod.

Njegov Duh naj bi v skladnosti z Božjo besedo nadaljeval njegovo delo v času širjenja evangelija. V stoletjih, ko je bilo dano Sveto pismo tako Starega kot Novega zakona, Sveti Duh ni prenehal ohranjati zveze z umom posameznikov ločeno od razodetij, ki naj bodo zajeta v Svetem kanonu. S mo Sveto pismo poroča, da je človeštvo po Svetem Duhu sprejelo svarilo, grajo, nasvet in navodila v stvareh, ki nikakor nimajo zveze z dajanjem Svetega pisma. Omenja tudi preroke v različnih obdobjih, od katerih govorov ni nič zapisano. Prav tako naj bi po izoblikovanju kanona Svetega pisma Sveti Duh nadaljeval svoje delo razsvetljevanja, opozarjanja in tolažbe Božjih otrok.

Jezus je obljubil svojim učencem: "A Tolažnik Sveti Duh, ki ga bo poslal Oče v mojem imenu, vas bo učil vsega in spomnil vsega, kar sem vam povedal. Ko pa pride On, Duh resnice, vas bo uvedel v vso resnico; ... in oznanjal vam bo prihodnje reči." ([Jan 14,26; 16,13](#). - Ek) Sveto pismo jasno uči, da se obljube ne omejujejo le na apostolske dneve, temveč segajo do Kristusove cerkve v vseh vekih. Zveličar zatrjuje svojim sledilcem: "Jaz sem z vami vse dni do konca sveta." ([Mat 28,20](#).) Tudi Pavel izjavlja, da so bili darovi in razodevanje Svetega Duha dani v cerkvi, "da se sveti usposobijo za opravljanje poslanstva pri oblikovanju Kristusovega telesa, to vse dotlej, dokler vsi skupaj ne pridemo do edinosti vere/VIII/ in do spoznanja Božjega Sina, do popolnega človeka, do svoje polne doraslosti v Kristusu." ([Ef 4,12.13](#). - Ek)XI

Apostol je molil za verne v Efezu: "Da bi vam Bog našega Gospoda Jezusa Kristusa, Oče veličastva, dal **duha modrosti in razodetja**, da bi ga resnično spoznali. **On naj razsvetli oči**

vašega srca, da bi doumeli, v kakšno upanje vas je poklical, kako bogato je upanje njegove dediščine, ki jo daje svetim, kakšno neznansko moč, pač v skladu z njegovo **brezmejno mogočnostjo**, dobivamo od njega mi, ki verujemo." ([Ef 1,17-19](#). - Ek) Služba Božjega Duha v razsvetlitvi razumevanja in dovzetnosti uma za globoke reči Božje svete besede je bila blagoslov, ki ga je Pavel izprosil za efeško cerkev.

Po čudovitem izlitju Svetega Duha na binkošti je Peter spodbujal ljudi k spokorjenju in krstu v Kristusovem imenu za odpuščanje grehov; rekel je tudi: "In prejmete dar Svetega Duha. Kajti za vas velja ta obljuba in za vaše otroke in za vse, ki so še daleč, kolikor koli jih pokliče Gospod, naš Bog." ([Dej 2,38.39](#).)

V zvezi s prizori velikega Božjega dne je Gospod po preroku Joelu obljubil posebno izlivanje svojega Duha. ([Joel 2,28](#).) To prerokovanje je doživelo delno izpolnitev v izlitju Duha na binkošti; vendar se bo popolnoma izpolnilo v razodetju božanske milosti, ki bo spremljala dokončanje dela evangelija.

Veliki spopad med dobrim in zlim bo naraščal v jakosti do samega konca časa. Satanova jeza zoper Kristusovo cerkev se je jasno kazala v vseh časih; Bog pa je podaril svojo milost in Duha svojemu ljudstvu, da bi jih okrepil za upiranje močem hudobnega. Ko naj bi Kristusovi apostoli odnesli njegov evangelij svetu in ga zapisali za vsa nadaljnja obdobja, so bili posebno oskrbljeni z razsvetlitvijo Duha./IX/ Vendar bolj ko se cerkev približuje svoji končni odrešitvi, z večjo močjo bo deloval Satan. Prišel je dol "z veliko jezo, ker ve, da ima malo časa". ([Raz 12,12](#).) Delal bo "z vso močjo, z znamenji in lažnimi čudeži". ([2 Tes 2,9](#). - Ek) Šest tisoč let je bil ta vodja, ki je bil nekoč najvišji med Božjimi angeli, popolnoma predan delu prevare in uničenja. In vsa globina pridobljene satanske veščine in zvitosti, vsa krutost, ki se je razvila v teh stoletnih bojih, bo uporabljena zoper Božje ljudstvo v končnem boju. In v tem nevarnem času naj Kristusovi sledilci prenesejo svetu svarilo o drugem Gospodovem prihodu, da bodo ljudje pripravljeni stopiti predenj ob njegovem prihodu "brez madeža in brez hibe". ([2 Pet 3,14](#).) Posebna obdaritev z božansko milostjo in močjo ni cerkvi v tem času potrebna nič manj kakor v dneh apostolov.XII

Po razsvetljenju s Svetim Duhom so bili prizori dolgotrajnega spopada med dobrim in zlim pokazani piscu teh strani. Od časa do časa mi je bilo dovoljeno opazovati delovanje velikega spopada v različnih obdobjih med Kristusom, Knezom življenja, Začetnikom odrešenja, in Satanom, knezom zla, začetnikom greha, prvim prestopnikom Božjih svetih zapovedi. Satanovo sovraštvo do Kristusa se je pokazalo tudi zoper njegove sledilce. V vsej pretekli zgodovini lahko opazujemo isto sovraštvo do načel Božjih zapovedi, isto zvitost prevar, s katero se napaka predstavi kot resnica, po kateri so človeške zapovedi zamenjale Božje in je bilo človeštvo spodbujeno k češčenju stvarstva namesto Stvarnika. Satanovi napor napako predstavljajo Božji značaj in tako povzročajo, da človek goji napačno predstavo o Stvarniku ter gleda nanj s strahom in sovraštvom namesto z ljubeznijo. Prizadeva si odstraniti Božje zapovedi, spodbuja ljudi k misli, da so oproščeni njegovih zahtev. V vseh obdobjih je odločno preganjal vse, ki so se upali upirati njegovim prevaram./X/ Nahajamo jih lahko v zgodovini očakov, prerokov, apostolov, mučencev in reformatorjev.

V velikem zadnjem spopadu bo Satan uporabil isto zvitost, pokazal istega duha in si prizadeval doseči isti cilj kakor v vseh preteklih obdobjih. To, kar je bilo, zopet bo, s to izjemo, da bo prihajajoča borba označena s strašno jakostjo, kakršne svet še ni videl. Satanove prevare bodo še bolj zvite, njegovi napadi še bolj določeni. Ko bi bilo mogoče, bi zapeljal tudi izvoljence. ([Mar 13,22](#).)

Najprej je Božji Duh razkril mojemu umu velike resnice njegove besede ter prizore preteklosti in prihodnosti, potem pa mi je bilo ukazano druge seznaniti s tem, kar mi je bilo tako razodeto - da torej opišem zgodovino spopada v preteklih obdobjih in jo predstavim zlasti tako, da osvetli hitro bližajoči se boj v prihodnosti. V skladnosti s tem namenom sem si prizadevala zbrati v skupine dogodke iz cerkvene zgodovine na tak način, da bi označila razkrivanja velikih preizkusnih resnic, ki so bile v različnih obdobjih dane svetu in so razdražile Satanovo jezo in sovraštvo cerkve, ki ljubi svet, a so bile ohranjene s pričanjem tistih, ki "niso ljubili svojega življenja prav do smrti". ([Raz 12,11.](#))

V teh zapisih lahko vidimo oris nam se bližajočega spopada. Če jih opazujemo v luči Božje besede in z razsvetljenjem njegovega Duha, lahko vidimo razkrinkane zvijače Hudobnega in nevarnosti, ki se jim bodo morali izogibati tisti, kateri si žele biti "brez hibe" pred Gospodom ob njegovem prihodu. XIII

Veliki dogodki, ki so označili razvoj reformacije v preteklih stoletjih, so zadeve zgodovine, ki so dobro znane in splošno priznane v protestantskem svetu; so dejstva, ki jih nihče ne more zanikati. To zgodovino sem predstavila kratko, v skladnosti z namenom knjige in z jednatostjo, ki jo je potrebno vedno upoštevati. Dejstva so zgoščena na majhnem prostoru, XI/ kakor se je pač zdelo potrebno v skladnosti s pravilnim razumevanjem njihove uporabe. V nekaterih primerih, ko je zgodovinar tako razvrstil dogodke, da nudi razumljiv pregled predmeta, ali je napravil povzetek detajlov na primeren način, so njegove besede citirane. Vendar v nekaterih takšnih primerih niso posebno navedena imena avtorjev, ker navedki pač niso dani z namenom, da se navaja pisec ali ugledno ime, ampak zaradi tega, ker njegove besede zanesljivo in učinkovito predstavljajo tematiko. Pri zapisovanju doživetij in pogledov tistih, ki so prenašali delo reformacije v naš današnji čas, je bila uporabljena podobna uporaba njihovih objavljenih del.

Namen te knjige ni toliko predstaviti nove resnice, ki zadevajo težave v preteklih časih, ampak predstaviti dejstva in načela, ki vplivajo na prihajajoče dogodke. Vendar če te zapise opazujemo kot del spopada med silami luči in teme, imajo nov pomen. Po njih je razsvetljena prihodnost, osvetljena je pot tistih, ki bodo kot reformatorji v preteklosti poklicani, da kljub nevarnosti za izgubo posvetne blaginje pričajo "za Božjo besedo in za pričevanje Jezusa Kristusa". ([Raz 1,2.](#))

Razgrniti prizore velikega spopada med resnico in zmoto; razodeti Satanove zvijače in način, kako se jim je možno uspešno postaviti po robu; predstaviti zadovoljivo rešitev velike težave greha, razliti takšno luč na začetek greha in njegovo končno odstranitev, kakršna bo omogočila popolno predstavitev Božje pravičnosti in dobrote v vsem njegovem početju s svojimi bitji; in predstaviti sveto, nespremenljivo naravo njegovih zapovedi - je predmet te knjige. Da bi se z njenim vplivom ljudje lahko rešili pred močjo teme in postali deležniki "dediščine svetih v luči" ([Kol 1,12.](#)) v slavo njemu, ki nas je ljubil in dal sebe za nas, je iskrena molitev pisca.

1. Razdejanje Jeruzalema ([angleško](#))

"O da bi tudi ti danes spoznalo, kaj ti prinaša mir, tako pa je prikrito tvojim očem. Prišli bodo dnevi nadte, ko te bodo sovražniki obdali z okopi, te oblegali in z vseh strani stiskali. V tla bodo poteptali tebe in tvoje otroke v tebi in ne bodo pustili kamna na kamnu, ker nisi spoznalo časa, ko se je Bog milostno ozrl nate." ([Luk 19,42-44](#). - Ek)

Z vrha Oljske gore je Jezus gledal na Jeruzalem. Pred njim se je razprostiral jasen in miren prizor. Bližala se je velika noč, in iz vseh dežel so se zbirali Jakobovi otroci, da bi proslavili veliki ljudski praznik. Sredi vrtov in vinogradov ter zelenih pobočij, posejanih z romarskimi šotori, so se dvigali terasasti hribi, veličastne palače in masivni braniki izraelske prestolnice. Zdelo se je, kakor da sionska hči ponosno pravi, da je kraljica in da ne bo videla bridkosti. Bila je lepa in prepričana o nebeški naklonjenosti, kakor je stoletja poprej pel kraljevi potujoči pevec: "Krasno se dviga, veselje vse zemlje je gora Sion ... mesto velikega Kralja." ([Ps 48,2](#).) Neoviran je bil pogled na veličastne tempeljske zgradbe. Žarki zahajajočega sonca so obsevali snežno bele marmornate zidove in se odbijali od zlatih vrat, stolpa in stolpičev.^{17/} Tam je stala "popolnost lepote", ponos judovskega naroda. Kateri Izraelov otrok bi lahko gledal ta prizor brez radostnega vznemirjenja in občudovanja! Toda Jezusa so zajele drugačne misli. "Ko je prišel bliže in zagledal mesto, se je zjokal nad njim." ([Luk 19,41](#). - Ek) Sredi splošnega veselja nad zmagošlavnim vhodom, ko so se zibale palmove veje in so veseli vzkliki poveličevanja odmevali po hribih ter ga je tisoče glasov razglasilo za kralja, je bil Odrešenik sveta premagan z nenadno in skrivnostno žalostjo. On, Božji Sin, Izraelovo upanje, čigar moč je premagala smrt in priklicala njene ujetnike iz grobov, je bil ves objokan, ne od navadne žalosti, temveč od nezadržnega smrtnega boja.¹

Ni objokoval sebe, čeprav je dobro vedel, kam ga peljejo noge. Pred njim je ležal Getsemani, prizor njegovega bližajočega se smrtnega boja. Videla so se tudi ovčja vrata, skozi katera so stoletja vodili daritvene živali in ki so morala biti odprta tudi zanj, ko ga bodo vodili "kakor jagnje, ki ga peljejo v zakol". ([Iz 53,7](#).) Nedaleč od tod je bila Golgota, prostor njegovega križanja. Na stezo, po kateri se bo kmalu podal Kristus darovat svoje življenje za greh, je padla groza velike teme. Vendar se v tej uri veselja ni razžalostil zaradi razmišljanja o teh prizorih. Prav tako tudi slutnje njegovega nadčloveškega trpljenja niso spravile v žalost njegovega nesebičnega duha. Jokal je za tisoče obsojenih v Jeruzalemu - zaradi slepote in zakrknjenosti tistih, ki jih je prišel blagosloviti in rešiti.

Jezusovim očem je bila odprta več kakor tisoč let dolga zgodovina Božje posebne milosti in zaščitniške skrbi, ki sta bili izkazani Božjemu izvoljenemu ljudstvu. Tam je bila gora Morija, kjer je bil obljubljeni sin, prostovoljna žrtev, zvezan na oltarju kot simbol daritve Božjega Sina. Očetu vernih je bila tam potrjena zaveza blagoslova, slavna obljuba o Mesiji. ([1 Mojz 22,9.16-18](#).) Plameni žrtvovanja, ki so se dvigali z Ormanovega gumna do nebes,^{18/} so odvrnili meč angela pokončevalca ([1 Let 21](#)) - simbol Zveličarjeve daritve in posredništva za grešnike. Bog je spoštoval Jeruzalem bolj kakor vso zemljo. "Gospod je izvolil Sion, želel si ga je za svoje prebivališče." ([Ps 132,13](#).) V njem so sveti preroki skozi stoletja podajali svarila. Duhovniki so mahali s kadilnicami in oblaki kadila z molitvami vernikov so se dvigali pred Boga. Vsak dan je bila darovana kri zaklanih jagnjet, ki je vnaprej kazala na Božje Jagnje. Jahve je tam razodeval svojo navzočnost v slavi nad prestolom milosti. Tam je počival temelj skrivnostne lestve, ki je povezovala zemljo z nebesi ([1 Mojz 28,12](#); [Jan 1,51](#).) - lestev, po kateri so se Božji angeli spuščali in vzpenjali, in katera je odprla svetu pot do najsvetejšega. Če bi Izrael kot narod ostal zvest nebesom, bi Jeruzalem večno stal kot Božji izvoljenec. ([Jer 17,21-25](#).) Toda zgodovina izvoljenega ljudstva je poročilo o neprestanem

odpadništvu in upornosti. Uprli so se nebeški milosti, zlorabljali svoje prednosti in podcenjevali svoje priložnosti.

Čeprav so Izraelci "zasmehovali Božje poslane in zaničevali njegove besede in za norce imeli njegove preroke", ([2 Let 36,16.](#)) je še vedno gledal nanje kot "Gospod, mogočni Bog, poln usmiljenja in milostiv, počasen za jezo in obilen v milosti in resnici". ([2 Mojz 34,6.](#)) Čeprav so ga neprestano zavračali, jih je njegova milost še naprej vabila. Z večjo ljubeznijo, s kakršno oče skrbi za svojega sina, jih je Bog "opominjal po svojih poslancih od ranega jutra in neprenehoma, ker se mu je smililo njegovo ljudstvo in njegovo prebivališče". ([2 Let 36,15.](#)) Ko svarilo, prošnja in graja niso pomagale, jim je poslal najboljše darilo nebes; vsa nebesa jim je izlil v tem edinem Daru.

Božji Sin osebno je bil poslan, da bi se zavzel za nespokorjeno mesto. Kristus je bil ta, ki je popeljal Izraela kot dobro trto iz Egipta. ([Ps 80,8.](#)) Njegova roka je pred tem izgnala pogane pred njim.^{/19/} Zasadil ga je kakor vinograd na zelo rodovitnem hribu. Obdal ga je s plotom. Svoje služabnike je poslal, da bi ga obdelovali. "Kaj bi se še storilo mojemu vinogradu," je vzkliknil, "česar bi ne bil že storil v njem?" ([Iz 5,1-4.](#)) Ker je tako skrbel zanj, bi lahko obrodil bogato grozdje, toda rodil je viniko, a še vedno je koprneče upal na dobro letino in sam je prišel v svoj vinograd, morda bi ga tako rešil pred uničenjem. Okopal ga je, obrezoval in negoval. Neutrudno si je prizadeval rešiti ta vinograd, ki ga je sam zasadil.

Gospod luči in slave je tri leta hodil med svojimi ljudmi. "Hodil je iz kraja v kraj ter delal dobra dela in ozdravljaval vse, ki so bili pod Hudičevo oblastjo." Zlomljena srca so se celila, slepi so spregledali in hromi so shodili, gobavi so se očiščevali in gluhi so dobivali sluh, mrtvi so se obujali in ubogim se je oznanjala blagovest. ([Dej 10,38.](#) - Ek; [Luk 4,18](#); [Mat 11,5.](#)) Vsem slojem brez razlike je poslal milostni klic: "Pridite k meni vsi, ki ste utrujeni in obteženi, in jaz vas bom poživil." ([Mat 11,28.](#) - Ek)

Čeprav so mu vračali hudo za dobro in sovraštvo za ljubezen, ([Ps 109, 5.](#)) je stanovitno nadaljeval svoje poslanstvo usmiljenja. Nikoli ni zavrnil nikogar, ki je prosil za milost. Popotnik brez doma, ki je vsak dan trpel prezir in revščino, je živel, da bi stregel potrebnim, lajšal človeške bolečine in prepričeval ljudi, naj sprejmejo darilo življenja. Valovi njegove milosti, ki so se odbijali od trdovratnih src, so se vračali v obliki še močnejše, bolj sočutne in neizrazljive ljubezni. A Izrael se je obrnil od svojega najboljšega Prijatelja in edinega Pomočnika. Prezirali so njegova vabila ljubezni, zaničevali njegove nasvete in zasmehovali njegova svarila.

Ura upanja in odpuščanja je hitro minevala; čaša Božje dolgo zadrževane jeze je bila skoraj polna. Oblak odpadništva in upora, ki se je stoletja večal, je bil zdaj črn od gorja, da bi se zdaj zdaj utrgal nad grešnim ljudstvom;^{/20/} a njega, ki bi jih lahko edini rešil pred njihovo grozečo usodo, so zapostavljali, zmerjali, zavračali in ga bodo kmalu tudi križali. Ko pa bo Kristus visel na golgotškem križu, se bodo Izraelu iztekli dnevi³ kot ljudstvu Božje ljubezni in blagoslova. Izguba celo ene same duše je nesreča, ki prekaša izgubo vseh dobrin in zakladov sveta; a Kristus je tedaj imel pred očmi Jeruzalem, obsodbo vsega mesta, vsega naroda - prav mesta in naroda, ki je bil nekoč Božji izvoljenec, njegov posebni zaklad.

Preroki so jokali nad odpadništvom Jeruzalema in strašnim opustošenjem, ki ga je doletelo zaradi njihovih grehov. Jeremija je želel, da bi bile njegove oči vodnjak solza, da bi lahko jokal dan in noč zaradi uničenja hčere svojega ljudstva, zaradi Gospodove črede, ki je bila odpeljana v sužnost. ([Jer 9,1](#); [13,17.](#)) Kakšna je bila šele Kristusova žalost, čigar preroški

pogled je zajemal ne samo leta, pač pa tudi veke! Gledal je angela maščevalca, ki je dvignil meč nad mesto, ki je bilo tako dolgo Jahvejevo prebivališče. S sedla Oljske gore, kraja, ki ga je kmalu potem zasedel Tit s svojo vojsko, je gledal prek doline na svete palače in stebrišča ter z objokanimi očmi videl strašen prizor, obzidje obdano s sovražnikovimi četami. Slišal je korake prihajajoče vojske. Slišal je glasove mater in jok otrok, prosečih za kruh v obleganem mestu. Videl je njegove posvečene in čudovite hiše, njegove palače in stolpe, ki so vzplamteli, in tam, kjer so nekoč stali, je bil samo še kup kadečih se ruševin.

Ko je gledal skozi čas, je videl zavezno ljudstvo razkropljeno v vse dežele, da so "kot koščki razbite ladje na zapuščeni obali". V telesni kazni, ki bo kmalu doletela Izraelove otroke, je videl prve kaplje iz čaše jeze, ki se bo ob poslednji sodbi izpraznila do dna. Božansko sočutje se je izrazilo z bolestinimi besedami: "Jeruzalem, Jeruzalem, ki ubijaš preroke in kamnaš tiste, ki so poslani k tebi!^{/21/} Kolikokrat sem hotel zbrati tvoje otroke, kakor zbira koklja svoja piščeta pod peruti, pa niste hoteli!" ([Mat 23,37](#).) O, da bi ti, med vsemi ljubljeno ljudstvo, spoznalo čas svojega obiskovanja in kaj ti prinaša mir! Ustavil sem pravičnega angela, pozival sem te k spokorjenju, toda zaman. Nisi zavrnilo in odklonilo samo služabnikov, odposlancev in prerokov, temveč tudi Izraelovega Svetnika, svojega Odrešenika. "Nočete priti k meni, da bi imeli življenje." ([Jan 5,40](#).)

Kristus je videl v Jeruzalemu simbol človeške zakrknjenosti v neveri in uporništvu, ki se naglo približuje Božji povračilni sodbi. Trpljenje padlega rodu je pritiskalo na njegovo dušo in izsililo iz njegovih ust bridki jok. Videl je poročilo o grehu, napisano s človeškimi solzami, trpljenjem in krvjo; njegovo srce je bilo ganjeno od neskončnega sočutja do žalostnih in trepečih Zemljanov; koprnel je po rešitvi vseh. Toda celo njegova roka ni mogla odvrniti plime človeškega trpljenja; le nekaj si jih je prizadevalo⁴ iskati svoj edini Vir pomoči. Bil je voljan darovati svojo dušo v smrt, da bi jim zveličanje naredil dosegljivo; ampak samo nekaj jih je prišlo k njemu, da bi lahko živeli.

Veličastvo nebes v solzah! Sin neskončnega Boga je klonil v duhu, in ga je strla duševna bolečina! Prizor je napolnil vsa nebesa z občudovanjem. Ta prizor nam je razodel čezmerno grešnost greha; pokazal je, kako težka naloga je, celo za Neskončno moč, rešiti krive pred posledicami prestopanja Božjih zapovedi. Jezus je gledaje na zadnji rod videl svet vpleten v prevaro, podobno tisti, ki je povzročila razdejanje Jeruzalema. Velik greh Judov je bila njihova zavrnitev Kristusa; velik greh krščanskega sveta bo njihovo zavračanje Božjih zapovedi, temelja njegove vladavine v nebesih in na zemlji. Jahvejeve predpise so zaničevali in prezirali. Na milijone ujetnikov greha, Satanovih sužnjev, obsojenih na drugo smrt,^{/22/} ni hotelo poslušati resnice ob dnevu, ko so bili obiskani. Strašna zaslepljenost! Čudna norost!

Dva dni pred veliko nočjo, ko je Kristus še zadnjič odšel iz templja, potem ko je javno obtožil hinavščino judovskih voditeljev, je ponovno odšel s svojimi učenci na Oljsko goro in se usedel na travnato pobočje, ki se je dvigalo nad mestom. Še enkrat se je zazrl po njegovih zidovih, stolpih in palačah. Še enkrat je opazoval tempelj v njegovem zaslepljujočem blišču, krono lepote, s katero je bila kronana sveta gora.

Pred tisoč leti je psalmist poveličeval Božjo ljubezen do Izraela, ker si je njegov sveti dom izbral za prebivališče. "V Salemu je njegova koča in njegovo prebivališče na Sionu. Izvolil je Judov rod, Sionsko goro, ki jo je ljubil. In sezidal si je enako nebeškim višavam svoje svetišče." ([Ps 76,2; 78,68.69](#).) Prvi tempelj je bil zgrajen v najbolj uspešnem času izraelske zgodovine. Kralj David je zbral za ta namen ogromne zaloge bogastva, načrte za njegovo zgradbo pa je naredil po božanskem navdihu. ([1 Let 28,12.19](#).) Salomon, najmodrejši med

izraelskimi vladarji, je dokončal delo. Tempelj je bil najveličastnejša zgradba, kar jih je svet kdaj videl. Sam Gospod je izjavil po preroku Hagaju glede drugega templja: "Slava te druge hiše bo večja, kakor je bila slava prve. Razgibal bom vse narode; dragocenosti vseh narodov se bodo stekale sem in to hišo bom s slavo napolnil, govori Gospod nad vojskami."

([Hag 2,9,7](#). - Ek)

Tempelj je razdejal Nebukadnezar. Petsto let pred Kristusovim rojstvom so ga obnovili ljudje, ki so se iz ujetništva, trajajočega skoraj eno človekovo življenjsko dobo, vrnili v zapuščeno in skoraj opustošeno deželo.⁵ Med njimi so bili stari ljudje, ki so videli blišč Salomonovega templja, a so se jokali ob temelju nove zgradbe, ker niti zdaleč ni bila podobna prejšnji. Prevladujoči občutek je učinkovito opisal prerok:^{23/} "Kdo je med vami ostal, ki je videl to hišo v njeni prvi slavi? In kakšno jo vidite sedaj? Ni li prav kakor nič v vaših očeh?" ([Hag 2,3; Ezer 3,12](#).) Takrat je bila dana obljuba, da bo slava te hiše še večja kakor prve.

Ampak drugi tempelj ni bil polovico toliko imeniten kakor prvi; niti ni bil posvečen s tistimi vidnimi znaki Božje navzočnosti, ki je pripadala prvemu templju. Ni se razodela nadnaravna moč, da bi ga posvetila. Nobenega oblaka slave ni bilo videti, ki bi napolnil na novo postavljeno svetišče. Nikakršen ogenj ni švigal iz nebes, da bi použil daritev na oltarju. Šekina ni več bivala med keruboma v najsvetejšem; skrinja, prestol milosti, s tablicama Božjega pričevanja ni bila postavljena vanj. Nobenega glasu ni bilo iz nebes, da bi odgovoril duhovniku, ki je vprašal po Jahvejevi volji.

Stoletja so si Judje zaman prizadevali pokazati, v čem se je izpolnila Hagaju dana Božja obljuba; njihova ošabnost in nevera sta zakrili pred njihovim umom resnični pomen preroških besed. Drugi tempelj ni bil počaščen z oblakom Jahvejeve slave, temveč z živo navzočnostjo njega, v katerem je učlovečena polnota božanstva - Boga, ki se je prikazal v mesu.

"Hrepenenje vseh narodov" je zares prišlo v svoj tempelj, ko je mož iz Nazareta učil in zdravil v posvečenih palačah. V navzočnosti Kristusa in samo v njej je drugi tempelj v slavi prekosil prvega. Toda Izrael se je obrnil od ponujenega Dara nebes. S ponižnim Učiteljem, ki je tistega dne šel skozi zlata vrata, je slava za vedno odšla iz templja. Zveličarjeve besede so se že izpolnjevale: "Zato bo vaša hiša zapuščena." ([Mat 23,38](#). - Ek)

Učenci so bili polni začudenja in občudovanja nad Kristusovo napovedjo razdejavanja templja, zato so si želeli popolneje razumeti njegove besede. Bogastvo, delo in arhitektonsko spretnost so uporabljali več kakor štirideset let, da bi naredili tempelj bolj sijajen.^{24/} Herod Veliki je napravil zanj bogastvo Rimljanov in zaklad Judov, cesar sveta pa ga je obogatil s svojimi darovi. Masivni bloki belega marmorja pravljичnih razsežnosti so bili pripeljani iz Rima, da bi postali del njegove zgradbe; in nanje so učenci opozorili svojega Učitelja, rekoč: "Učitelj, poglej, kakšni kamni in kakšne stavbe!" ([Mar 13,1](#). - Ek)

Na te besede je Jezus svečano in osuplo odgovoril: "Resnično vam pravim: Tu ne ostane kamen na kamnu, ki se ne bi zrušil." ([Mat 24,2](#).)⁶

Učenci so s padcem Jeruzalema povezali dogodke Kristusovega prihoda v posvetni slavi, ko bo zasedel prestol vesoljnega kraljestva, kaznoval nespokorjene Jude in narod rešil rimskega jarma. Gospod jim je povedal, da bo prišel drugič. Odkar je omenil obsodbo nad Jeruzalemom, so se njihove misli vračale k njegovemu prihodu; zato so ga vprašali, ko so se zbirali okrog njega na Oljski gori: "Povej nam, kdaj bo to? In kaj bo znamenje tvojemu prihodu in koncu sveta?" (Vr. 3.)

Prihodnost je bila učencem z usmiljenostjo prikrita. Ko bi bili takrat popolnoma razumeli dve zastrašujoči dejstvi - Odrešenikovo trpljenje in smrt ter razdejanje njihovega mesta in templja - bi se zgrozili. Kristus je podal glavne obrise slavnih dogodkov, ki se bodo zgodili pred koncem časa. Njegovih besed tedaj niso popolnoma razumeli; toda njihov pomen se mora razodeti njegovemu ljudstvu, ko bo potrebovalo navodila, ki so dana v njih. Izrečeno prerokovanje je pomenilo dvoje: oznanjalo je razdejanje Jeruzalema in kazalo tudi na grozoto zadnjega velikega dne.

Jezus je razodel poslušajočim učencem obsodbo, ki mora doleteti odpadniškega Izraela in posebno povračilno maščevanje, ki bo prišlo nadnje, ker so zavrgli in križali Mesija. Nezmotljiva znamenja bodo napovedala grozni vrhunec. Strašna ura bo prišla nenadoma in bliskovito.^{/25/} Zveličar je opozoril svoje sledilce: "Kadar torej ugledate 'gnusobo razdejanja', ki jo je napovedal prerok Danijel, da stoji na svetem kraju, (kdor bere, naj razume!) tedaj naj zbeže tisti, ki so v Judeji, na gore." ([Mat 24,15.16](#); [Luk 21,20.21](#).) Ko bodo malikovalske zastave Rimljanov zavihrale na svetem zemljišču, ki se je razprostiralo nekaj kilometrov zunaj mestnega obzidja, morajo Kristusovi sledilci poiskati zavetje z begom. Ko bodo videli svarilno znamenje, ne sme odlašati nihče, ki se želi rešiti. Po vsej Judeji in Jeruzalemu morajo takoj nemudoma ubogati znamenje za beg. Kdor se bo znašel na strehi, ne bo smel stopiti v hišo, da bi rešil svoje dragocene zaklade. Tisti, ki bodo delali na poljih ali vinogradih, se ne bodo smeli vrniti, da bi si vzeli oblačilo, ki so ga odložili zaradi dnevne vročine. Ne bodo smeli odlašati niti trenutke, da jih ne bi zadelo splošno uničenje.

Za vlade Heroda Jeruzalem ni bil samo prečudovit, temveč je zaradi zgrajenih stolpov, zidov in trdnjav poleg sicer naravne lege tudi očitno kazal, da je nepremagljiv. Kdor bi v tem času javno razglašal njegovo uničenje, bi ga imenovali prismojenega panikarja, kakor so Noeta njegove dni. Toda Kristus je rekel: "Nebo in zemlja preideta, a moje besede nikoli⁷ ne preidejo." ([Mat 24,35](#).) Zaradi njegovih grehov se je zgrnila jeza zoper Jeruzalem in njegova trdovratna nevera je zapečatila njegovo usodo.

Gospod je napovedal po preroku Mihi: "Čujte to, pravim, glave Jakobove hiše in knezi Izraelove hiše, ki studite pravo sodbo in zvijate vse, kar je ravno, ki zidate Sion s krvjo in Jeruzalem s krivico! Mestne glave sodijo za darila in duhovniki v njem uče za plačilo in preroki v njem vedežujejo za denar; vendar se opirajo na Gospoda in govore: [Mar](#) ni Gospod med nami? Nesreča ne pride nad nas nobena!" ([Miha 3,9-11](#).)^{/26/}

Te besede zvesto opisujejo pokvarjene in samopravične Jeruzalemce. Ti so trdili, da izpolnjujejo predpise Božjih zapovedi, hkrati pa so prestopali njegova načela. Sovražili so Kristusa, ker je njegova čistost in svetost razkrivala njihovo zlobo, in ga obtoževali, da On povzroča težave, ki so prišle nadnje kot posledica njihovih grehov. Čeprav so vedeli, da je brez greha, so dejali, da je njegova smrt nujna za varnost njihovega naroda. "Če ga tako pustimo", so rekli judovski voditelji, "bodo vsi verovali vanj; in pridejo Rimljani in nam vzemo in zemljo in narod". ([Jan 11,48](#).) Če bo Kristus križan, bodo lahko postali spet močno, združeno ljudstvo. Na ta način so razmišljali in soglašali s svojim velikim duhovnikom, da je namreč boljše, da umre samo en mož kakor pa ves narod.

Tako so judovski voditelji zidali "Sion s krvjo in Jeruzalem s krivico". ([Miha 3,10](#).) In še potem, ko so ubili svojega Zveličarja, ker je razkrinkal njihove grehe, so bili še vedno tako prepričani o svoji pravičnosti, da so se šteli za Božje ljubljeno ljudstvo in pričakovali od Gospoda, da jih reši pred sovražniki. "Zato," je nadaljeval prerok, "se bo zavoljo vas oral Sion kakor njiva in Jeruzalem postane groblja in gora Božje hiše z gozdom obrastel grič." (Vr. 12.)

Skoraj štirideset let potem, ko je Kristus izrekel usodo Jeruzalema, je Gospod odložil svojo obsodbo nad mestom in narodom. Čudovita je bila dolga Božja potrpežljivost do odklanjevalcev njegovega evangelija in morilcev njegovega Sina. Prilika o nerodovitnem drevesu je predstavljala Božje ravnanje z judovskim narodom. Ukaz je veljal dalje: "Posekaj jo torej! Čemu še trati zemljo?" ([Luk 13,7.](#)) Toda božanska milost, mu je še nekaj časa prizanašala. Še vedno jih je bilo veliko med Judi, ki niso vedeli za Kristusov značaj in delo. In otroci niso uživali priložnosti^{/27/} ali niso sprejeli luči, ki so jo zaničevali njihovi starši. Po oznanjevanju apostolov in njihovih učencev je Bog mogel prižgati luč, da je svetila nanje; dovoljeno jim je bilo videti, da se je prerokovanje izpolnilo ne samo s Kristusovim⁸ rojstvom in življenjem, ampak tudi z njegovo smrtjo in vstajenjem. Otroci ne smejo biti obsojeni za grehe svojih staršev; toda če s poznanjem vse luči, ki so jo dobili od staršev, zavržejo dodatno luč, ki jim je bila ponujena, postanejo sodeložniki njihovih grehov in napolnijo mero njihove krivičnosti.

Dolgotrajna Božja potrpežljivost nad Jeruzalemom je samo okrepila trdovratno zakrknjenost Judov. V svojem sovraštvu in krutosti do Jezusovih učencev so zavrnili še zadnjo ponudbo milosti. Tedaj jim je Bog odtegnil svojo zaščito in odstranil svojo zaviralno moč proti Satanu in njegovim angelom, in narod je bil prepuščen vodstvu postavljenih voditeljev. Njegovi otroci so zaničevali Kristusovo milost, ki bi jim omogočila odstraniti svoje hudobne spodbude, zato so zdaj zavladale nad njimi. Satan je razvnel v njih najbolj krute in najnižje strasti duše. Ljudje niso imeli več razuma, izgubili so razsodnost - bili so pod kontrolo strasti in slepe jeze. Postali so okrutni kakor Satan. V družini in med narodom, v najvišjih in najnižjih slojih, je vladalo nezaupanje, zavist, sovraštvo, tekmovanje, upornišтво, morilstvo. Nikjer ni bilo varno. Prijatelji in sorodniki so izdajali drug drugega. Starši so morili svoje otroke, otroci pa starše. Narodni voditelji se niso mogli obvladati. Nenadzorovane strasti so jih naredile okrutne. Judje so sprejeli lažno pričevanje, da so lahko obsodili nedolžnega Božjega Sina. Sedaj so lažne obtožbe povzročile, da njihovo življenje ni bilo več varno. S svojimi dejanji so dolgo govorili: "Dejte, da se umakne nam izpred obličja Izraelov Svetnik." ([Iz 30,11.](#)) Sedaj so bile njihove želje uslišane. Božji strah jih ni več vznemirjal.^{/28/} Satan je bil glava naroda in najvišji posvetni in verski oblastniki so bili pod njegovim vplivom.

Voditelji nasprotujočih si strank so se občasno združili, da bi oropali in mučili trpeče žrtve, potem pa so se spet vrgli drug na drugega in se neusmiljeno klali med seboj. Celotno svetost templja ni mogla zadržati njihove strašne krutosti. Verniki so bili pobiti pred oltarjem in svetišče je bilo oskrunjeno s telesi pomorjenih. Pobudniki tega peklenskega dela so v svoji slepoti in bogokletni domišljavosti jasno naznanili, da se sploh ne bojijo razdejanja Jeruzalema, saj je mesto last samega Boga. Da bi utrdili svojo moč, so podkupili lažne preroke, ki naj bi razglaševali, celo ko so rimske legije že oblegale tempelj, da bodo ljudje zanesljivo dočakali Božjo rešitev. Množica je do konca trdno verovala, da bo Najvišji prispeval svoj delež k porazu njihovih sovražnikov. Toda Izrael je zaničeval božansko zaščito, in tako sedaj ni imel nobene obrambe. Nesrečni Jeruzalem! Bil je⁹ sprt med sabo; kri njegovih otrok, ki so pobijali drug drugega, je obarvala njegove ulice, medtem ko je tuja vojska uničevala trdnjave in pobijala njegove vojake!

Vse napovedi, ki jih je Kristus izrekel o razdejanju Jeruzalema, so se dobesedno izpolnile. Judje so izkusili resnico njegovih svarilnih besed: "S kakršno mero merite, s tako se bo merilo vam." ([Mat 7,2.](#))

"Znamenja in čudeži so se pojavili kot znanilci nesreče in kazni. Sredi noči je nadnaravna luč obsijala tempelj in oltar. Nad oblaki zahajajočega sonca se je pokazala podoba vojnih voz in

vojakov, ki so se zbirali za bitko. Duhovniki, ki so ponoči službovali v svetišču, so se prestrašili skrivnostnega glasu; zemlja se je tresla in slišali so se številni glasovi vpitja: 'Bežimo od tod.' Velika vhodna vrata, ki so bila tako težka, da jih je s težavo zapiralo dvajset mož, in so bila zavarovana^{/29/} z ogromnimi železnimi zapahi pritrjenimi globoko v tlak trdnega kamna, so se opolnoči odprla sama."⁽¹⁾

Neki mož je sedem let hodil naokrog po Jeruzalemu in oznanjal gorje, ki bo prišlo nad mesto. Dan in noč je pel divjo žalostinko: "Glas od vzhoda! Glas od zahoda! Glas od štirih vetrov! Glas proti Jeruzalemu in proti templju! Glas proti ženinom in nevestam! Glas proti vsemu ljudstvu!"⁽²⁾ To tuje bitje je bilo zaprto v ječo in bičano, toda nikakršna pritožba ni prišla iz njegovih ust. Na žalitve in mučenje je odgovorilo samo: "Gorje, gorje Jeruzalemu! Gorje, trpljenje njegovim prebivalcem!" Njegovo svareče vpitje ni utihnilo, dokler ni bil umorjen med obleganjem, ki ga je napovedal.

Noben kristjan ni umrl med razdejanjem Jeruzalema. Kristus je svoje učence posvaril in vsi, ki so verjeli njegovim besedam, so čakali na obljubljeni znak. "Kadar boste pa videli, da vojske oblegajo Jeruzalem," je rekel Jezus, "tedaj vedite, da se je približalo njegovo razdejanje. Takrat naj, kateri so v Judeji, zbeže na gore, in kateri so sredi mesta, naj se izselijo." ([Luk 21,20.21.](#)) Rimljani so pod Cestijem obkolili mesto, potem pa nepričakovano opustili obleganje, čeprav je vse kazalo, da je najugodnejši trenutek za napad. Obleganci, ki so že obupali nad uspehom odpora, so se odločili za vdajo, ko je rimski general umaknil svojo vojno silo brez najmanjšega vidnega vzroka. Toda Božja milostljiva skrb je usmerila dogodke v blaginjo njegovega ljudstva. Čakajoči kristjani so dobili obljubljeni znak, in zdaj je bila dana priložnost vsem, ki so poslušali Zveličarjevo svarilo. Dogodki so tekli tako, da niti Judje niti Rimljani niso mogli kristjanom ovirati bega.¹⁰ Ko se je Cestij umaknil, so se Judje pognali iz Jeruzalema in zasledovali njegovo plašno vojsko; a medtem ko sta bili obe vojni sili polno zaposleni, so imeli kristjani priložnost zapustiti mesto. V tem času prav tako v deželi^{/30/} ni bilo sovražnikov, ki bi jih utegnili prestreči. Med obleganjem so bili Judje v Jeruzalemu zaposleni s pripravo na praznik šotorov, pa so tako kristjani lahko neovirano bežali skozi deželo. Brez odlašanja so pobegnili na varen kraj - v mesto Pela v deželi Pereja na drugi strani Jordana.

Judovske sile, ki so zasledovale Cestija in njegovo armado, so naskočile zadnjo četo s takšno silovitostjo, da je rimski vojski grozilo popolno uničenje. Rimljani so se s težavo umaknili. Judje so ubežali skoraj brez izgub in se s plenom zmagoslavno vrnili v Jeruzalem. Vendar jim je ta navidezni uspeh prinesel samo zlo. To jih je navdihnilo z duhom trdovratnega odpora do Rimljanov, kar pa je povzročilo nepopisno gorje obsojenemu mestu.

Strašne nadloge so padle nad Jeruzalem, ko ga je znova začel oblegati Tit. Mesto so obkolili v času velike noči, ko so bili milijoni Judov zbrani znotraj njegovih zidov. Zaloge živeža, ki bi lahko leta zadostovale prebivalcem, ko bi jih skrbno hranili, so uničili iz maščevanja in sovraštva med sprtimi strankami, zato so zdaj trpeli grozno lakoto. Merico žita so prodajali za talent. Bolečine zaradi lakote so bile tako krute, da so možje glodali usnje svojih pasov in sandal ter prevleko svojih ščitov. Velika množica ljudi se je ponoči podala trgat divje nasade zunaj mestnih zidov. Mnoge so zajeli in usmrtili s krutim mučenjem. Komur se je posrečilo vrniti, je bil oropan tistega, kar je nabral v tako veliki nevarnosti. Večino nečloveških mučenj so izvajali voditelji, da so izsilili od pomanjkanja trpečih ljudi še zadnje pičle zaloge, ki so jih lahko prikrili. Te okrutnosti so pogosto izvrševali ljudje, ki so sami imeli dovolj hrane in so zgolj poželjivo kopičili zaloge za prihodnost.^{/31/}

Tisoči so umrli za lakoto in kugo. Naravno čustvo ljubezni je bilo videti kakor uničeno. Možje so kradli svojim ženam in žene svojim možem. Otroke ste lahko videli grabiti hrano iz ust svojih ostarelih staršev. Prerokovo vprašanje: "More li žena pozabiti svojega dojenca?" je dobilo odgovor znotraj zidov uničenega mesta: "Roke usmiljenih žen so kuhale svoje otroke, za hrano so jim bili ob razdejanju hčere mojega ljudstva." ([Iz 49,15](#); [Žal 4,10](#).) Spet se je izpolnilo preroško svarilo, ki je bilo dano pred štirinajstimi stoletji: "Mehka in razvajena ženska med vami, ki še od mehkosti in razvajenosti ni poskusila postaviti svojega stopala na tla, bo nevoščljivo gledala naročje svojega moža in svojega sina in svojo hčer ... in zaradi otrok, katere rodi; kajti jedla jih bo skrivaj ob pomanjkanju vseh reči, pri obleganju in v stiski, s katero te bo stiskal tvoj sovražnik v tvojih vratih." ([5 Mojz 28,56.57](#).)

Rimski voditelji so se trudili prizadejati strahote Judom in jih tako prisiliti k vdaji. Tiste ujetnike, ki so se upirali, ko so jih ujeli, so pred mestnim obzidjem bičali, mučili in križali. Na tak način jih je umrlo stotine na dan in to strašno početje se je nadaljevalo, dokler ni bilo vzdolž Jozafatove doline in na Golgoti postavljenih toliko križev, da se je komaj dalo hoditi med njimi. Tako strašno jih je doletelo grozno prekletstvo, ki je bilo priklicano pred Pilatovim sodnim stolom: "Njegova kri pridi na nas in na naše otroke!" ([Mat 27,25](#).)

Tit bi rad napravil konec temu groznemu prizoru in tako Jeruzalemu prizanesel popolno uničenje. Zagnusilo se mu je vse, ko je videl nakopičena trupla v dolinah. Navdušen nad veličastnim pogledom na tempelj z vrha Oljske gore je ukazal, da se ne smejo dotakniti niti enega samega njegovega kamna. Preden je ponovno napadel,^{/32/} da bi zavzel to trdnjavo, je resno opozoril judovske voditelje, naj ga ne prisilijo s krvjo oskruniti posvečeni prostor. Če bi lahko odšli in se bojevali na katerem koli drugem prostoru, noben Rimljan ne bi oskrunil svetosti templja. Jožef (Flavij) jih je osebno z zgovorno prošnjo rotil, naj se vdajo, da bi rešili sebe, svoje mesto in svoj bogoslužni prostor. Toda odgovor na njegove besede so bile bridke kletvice. Kopja so padala nanj, na njihovega zadnjega človeškega posrednika, ko se je zavzel zanje. Judje so zavrnili prošnje Božjega Sina, zato so se zdaj zaradi svarila in prošnje še trdneje odločili, da se bodo upirali do zadnjega. Tit si je zaman prizadeval rešiti tempelj. Nekdo večji od njega je napovedal, da ne bo ostal kamen na kamnu.

Slepa trdovratnost judovskih voditeljev in gnusna hudodelstva, ki so jih zagrešili v obleganem mestu, so povzročili grozo in ogorčenje Rimljanov. Zato se je Tit nazadnje odločil z naskokom zavzeti tempelj. Ukazal sicer je, da ga morajo rešiti pred razdejanjem, če bo le mogoče. Toda njegovo povelje so omalovaževali. Ko je neko noč šel počivat v svoj šotor, so Judje pridrveli iz templja in napadli vojščake. V boju je neki vojak vrgel baklo skozi odprtino v vežo, in brž so se vnele s cedrovino obložene notranje stene. Tit je pridrvel na ta kraj s svojimi generali in častniki ter ukazal vojakom pogasiti plamen. Njegovim besedam ni nihče posvečal pozornosti. V svoji razjarjenosti so vojaki metali goreče bakle v sosednje tempeljske prostore in nato z meči pobili veliko število tistih, ki so si v njem našli zavetje. Kri je tekla po tempeljskih stopnicah kakor voda. Na tisoče Judov je poginilo. Med šumom bitke so se slišali vzkliki: "Ihabod!" - ni več slave.

"Tit je ugotovil, da je nemogoče zadržati jezo vojakov; vstopil je s svojimi častniki in pregledal notranjost posvečene zgradbe. Razkošje ga je napolnilo z občudovanjem, in ker plameni še niso prodrli v svetišče,^{/33/} se je še zadnjič potrudil, da bi ga rešil. Med nadaljnjim napadanjem je ponovno opominjal vojake, naj ustavijo širjenje požara. Stotnik Liberalis si je prizadeval izsiliti poslušnost s poveljniško palico; toda celo spoštovanje do poveljnika ni moglo zadržati divjega sovraštva do Judov in nenasitnega pohlepa po plenu. Vojaki so videli, da se vse naokoli blešči od zlata, ki je sijalo v premočni svetlobi neukrotljivih plamenov; zato

so domnevali, da v svetišču leži neizračunljivo veliko bogastvo. Zaradi tega so neopazno podtaknili goreče bakle med zapahe na vratih: vsa zgradba je bila v trenutku v plamenih. Dim in ogenj v zgradbi sta prisilila častnike, da so se umaknili, in veličastno poslopje je bilo prepuščeno svoji usodi.

Prizor je bil grozljiv že za Rimljane - kakšen je bil torej šele za Jude? Celoten vrh hriba, ki je nekoč kraljeval mestu, je zdaj bruhal kakor vulkan. Mogočne stavbe so se druga za drugo podirale s strašnim truščem in izginjale v ognjenem breznu. Strehe iz cedrovine so bile podobne gorečim plaščem; pozlačeni stolpiči so žareli kakor rdeče klasje; iz trdnjavskih vrat so švigali v zrak stolpi dima in plamenov. Sosednji griči so bili razsvetljeni. Temne skupine ljudi so s tesnobo opazovale napredek razdejanja: visoke zidove gornjega dela mesta je napolnila množica obrazov, nekateri so bili blede od obupa, drugi so mrko opazovali nesmiselno maščevanje. Vpitje rimskih vojakov, ki so tekali sem in tja, in kriki ranjencev, ki so umirali v plamenih, so se mešali s prasketanjem ognja in bobnečim padanjem tramov. Kriki ljudi iz višin so se odbijali od planin in se vračali kot odmevi; vzdolž vseh zidov se je razlegalo tuljenje in vpitje. Ljudje, ki so umirali od lakote, so zbrali vso svojo preostalo moč v krike tesnobe in obupa.^{/34/}

Pokol znotraj je bil celo bolj strašen kakor prizor zunaj. Brez razlike so posekali moške in žene, stare in mlade, upornike in duhovnike, tiste, ki so se bojevali, in tiste, ki so prosili za milost. Število ubitih je presegalo število morilcev. Legionarji so plezali čez kupe mrtvih, da bi dalje pokončevali."⁽³⁾

Po razdejanju templja je vse mesto kmalu padlo v roke Rimljanom. Judovski voditelji so zapustili svoje nepremagljive stolpe in [Tit](#) jih je našel prazne. Osupel je strmел vanje in izjavil, da mu jih je Bog dal v roke; nobeni stroji, četudi še tako močni, ne bi mogli obvladati teh velikanskih trdnjavskih zidov. Mesto in tempelj so zrušili do temeljev in zemlja, na kateri je stala sveta hiša, se je "oralala njiva". ([Jer 26,18](#).) Med obleganjem in klanjem je padlo več kakor milijon ljudi; preživele so odpeljali kot ujetnike, nekatere so prodali kot sužnje, nekatere odvedli v Rim kot okras zmagovalčeve zmage, nekatere vrgli zverem v amfiteatrih, nekateri pa so se razkropili kot brezdomci po vsem svetu.

Judje so si sami skovali okove, sami so napolnili čašo maščevanja. V popolnem uničenju, ki so ga doživeli kot narod, in vsem trpljenju, ki jih je doletelo po razkropitvi, so samo želi žetev, ki so si jo sami posejali. Prerok pravi: "Tvoja poguba je, o Izrael ... kajti padel si po svoji pregrehi." ([Oz 13,9; 14,1](#).) Njihovo trpljenje se pogosto omenja kot kazen, ki jih je doletela po neposrednem Božjem ukazu. S tem si veliki goljuf prizadeva prikriti svoje lastno delo. S trdovratnim odklanjanjem božanske ljubezni in usmiljenja so Judje povzročili, da se je Božja zaščita umaknila od njih in je bilo Satanu dopuščeno, da jim je vladal po svoji volji. Strašne krutosti,^{/35/} ki so se odigrale ob razdejanju Jeruzalema, so bile dokaz Satanove maščevalne moči nad tistimi, ki se prepustijo njegovi oblasti.

Ne moremo si zamisliti, koliko dolgujemo Kristusu za mir in zaščito, ki ju uživamo. Božja moč preprečuje, da človeštvo ne bi prišlo povsem pod Satanov vpliv. Neposlušni in nehvaležni imajo velik vzrok biti hvaležni za Božjo milost in dolgo trajajočo potrpežljivost pri zadrževanju krutosti in pogubne moči hudobnega. Toda ko ljudje prestopijo meje božanske potrpežljivosti, je ta ovira odstranjena. Bog z grešnikom ne ravna kakor rabelj; tiste, ki odvrčajo njegovo milost, samo prepušča samim sebi, da bi poželi, kar so posejali. Vsak zavržen žarek luči, vsak zaničevan in prezrt opomin, sleherno vdajanje strastem, vsak prestopek Božjih zapovedi je posejano seme, ki bo zanesljivo obrodilo žetev. Če se grešnik

vztrajno upira Božjemu Duhu, ga nazadnje zapusti. Zato ostane brez vsakršne moči, ki bi obvladala zle strasti duše, ter nima nobene zaščite pred Satanovo hudobnostjo in sovraštvom. Uničenje Jeruzalema je strašno in dostojanstveno svarilo vsem, ki se poigravajo z darovi Božjega usmiljenja in se upirajo vabilom njegove milosti. Nikoli ni bilo dano tako odločno pričevanje v prid Božjemu sovraštvu do greha in neizogibni kazni, ki bo doletela krivce.

Zveličarjevo prerokovanje o obsodbah, ki so se zgrnile nad Jeruzalem, se mora še enkrat izpolniti, česar pa je bilo prvo uresničenje samo nejasna senca. V usodi izvoljenega mesta lahko vidimo obsodbo sveta, ki je zavrnil Božjo milost in poteptal njegove zapovedi. Temna so poročila o človeški bedi, ki ji je bil priča svet v svoji dolgi zgodovini hudodelstva. Srce se trga in duh klone ob razmišljanju o tem. Posledice zavračanja nebeške veljave so bile zastrašujoče. Toda prihodnost razodeva še temačnejši prizor. Poročila preteklosti - dolgi hrupni pohodi,^{/36/} boji in prevrati, "obuvalo tistih, ki obuti stopajo v bojnem hrupu, in vsaka okrvavljena obleka" ([Iz 9,5.](#)) - kaj je to v primerjavi z grozoto tistega dne, ko bo Božji Duh popolnoma odstopil od hudobnih in ne bo več zadrževal izbruha človeških strasti in Satanove jeze! Takrat bo svet videl posledice Satanove vlade, kakršnih še ni videl nikoli prej.

Ampak tistega dne bo Božje ljudstvo oteto, vsakdo, ki je zapisan za življenje, ([Iz 4,3.](#)) kakor se je zgodilo v času razdejanja Jeruzalema. Kristus je povedal, da bo ob svojem drugem prihodu vzel k sebi tiste, ki so mu bili zvesti: "In tedaj zaplakajo vsi rodovi zemlje in bodo videli Sina človekovega, da prihaja na nebeških oblakih z veliko močjo in slavo. In pošlje svoje angele z močnim glasom trobente, in zbero njegove izvoljence od četverih vetrov, od konca nebes do njih kraja." ([Mat 24,30.31.](#)) Tedaj bodo neposlušni evangeliju sežgani z dihom njegovih ust in uničeni s svetlobo njegovega prihoda. ([2 Tes 2,8.](#)) Brezbožniki se bodo uničili sami, kakor se je tudi starodavni Izrael; pokončala jih bo lastna krivičnost. Z grešnim življenjem so prišli v takšno neskladje z Bogom in se je njihova narava toliko spridila, da jim je prikazen njegove slave pomenila požirajoč ogenj.

Ljudje naj pazijo, da ne bi zanemarili nauka, ki ga je povedal Kristus. Ko je svaril učence pred uničenjem Jeruzalema, jim je dal znamenje bližajoče se pogube, da bi lahko pobegnili. Tako je posvaril svet tudi pred dnem končnega uničenja in jim dal znamenja njegovega bližanja, da bi lahko prihajajoči jezi ubežali vsi, ki želijo. Jezus je dejal: "In znamenja bodo na soncu in na mesecu in na zvezdah, in na zemlji strah in obup narodov." ([Luk 21,25](#); [Mat 24,29](#); [Mar 13,24-26](#); [Raz 6,12-17.](#)) Kdor bo videl te znanilce njegovega prihoda, bo vedel, "da je On blizu,"^{/37/} pri vratih". ([Mat 24, 33.](#)) "Čujte torej," so njegove svarilne besede. ([Mar 13,35.](#)) Kdor bo pazil na svarilo, ne bo ostal v temi in ga tisti dan ne bo zasačil nepripravljenega. Za nečujčega pa bo prišel dan Gospodov "kakor tat ponoči". ([1 Tes 5,2-5.](#))

Svet ni nič bolj pripravljen sprejeti sporočila za današnji čas, kakor so bili Judje za sprejem Zveličarjevega svarila glede uničenja Jeruzalema. Božji dan bo doletel brezbožne nepripravljene, ne glede na to, kdaj bo prišel. Življenje bo teklo v nespremenjenem toku; ljudje se bodo ukvarjali z uživanjem, delom, trgovino, služenjem denarja; vaški voditelji bodo poviševali posvetni napredek in prosveto, ljudje bodo zazibani v lažno varnost - in tedaj bo nepričakovano prišla poguba na brezskrbne in brezbožne, kakor se polnočni tat prikrade v nezavarovano prebivališče, "in ušli ne bodo". (Vr. 3.)^{/38/}

2. Pregarjanja v prvih stoletjih ([angleško](#))

Ko je Jezus odkril svojim učencem usodo Jeruzalema in prizore svojega drugega prihoda, je napovedal tudi težave, ki jih bo preživljalo njegovo ljudstvo od njegovega vnebohoda do vrnitve v moči in slavi, ko jih bo rešil. Zveličar je z Oljske gore gledal vihar, ki bo prišel na apostolsko cerkev. Gledal je globlje v prihodnost in videl hudo burjo pustošenja, ki se bo znesla nad njegovimi sledilci v prihodnjih stoletjih teme in preganjanja. V nekoliko kratkih povedih, polnih strašnega pomena, je napovedal, kakšno stališče bodo imeli upravitelji tega sveta do Božje cerkve. ([Mat 24,9.21.22.](#)) Kristusovi sledilci morajo hoditi po isti poti ponižanja, sramote in trpljenja, po kateri je šel njihov Učitelj. Sovraštvo, ki je izbruhnilo proti Zveličarju sveta, se bo pokazalo tudi proti vsem, ki bodo verovali v njegovo ime.

Zgodovina prve krščanske cerkve priča, da so se izpolnile Zveličarjeve besede. Pozemske in peklenške moči so vstale proti Kristusu s preganjanjem njegovih sledilcev. Poganstvo je spoznalo, da bodo z zmago evangelija njegovi templji in oltarji poravnani z zemljo. Zato je zbralo vse svoje moči, da bi uničilo krščanstvo. Vnel se je ogenj preganjanja. Kristjanom so odvzeli posestva in jih pregnali z domov. "Prestali so mnogi boj trpljenja.^{/39/} Trpeli so zasramovanje in bičanje, vrhu tega pa spona in ječe." ([Heb 10,32; 11,36.](#)) Mnogo jih je s krvjo zapečatilo svoje pričevanje. Plemiči in sužnji, bogati in revni, šolani in neizobraženi so bili neusmiljeno pobiti.

Ta preganjanja, ki so se začela v Neronovem času, približno tedaj, ko je Pavel pretrpel mučeniško smrt, so se blaže ali huje nadaljevala skozi vsa stoletja. Kristjane so lažno obtožili za najbolj strašna hudodelstva in jih predstavljali kot povzročitelje velikih pomanjkanj: lakote, kuge in potresov. Ko so postali predmet splošnega sovraštva in sumničenja, je bilo lahko najti tudi izdajalce, ki so zaradi dobička izdali nedolžne. Obsodili so jih kot uporneže proti kraljestvu, kot sovražnike vere in kot kugo za družbo. Mnoge so vrgli pred zveri ali jih žive sežgali v gledališčih. Nekatere so križali, druge so oblekli v kože divjih živali in jih vrgli v areno, da so jih raztrgali psi. Ta mučenja so bila pogosto glavni predmet zabave ob ljudskih praznikih. Velika množica ljudi se je zbrala, da bi uživala v teh prizorih ter s smehom in ploskanjem pozdravljala njihove smrtne muke.

Kjer koli so si Kristusovi sledilci poiskali zavetje, so bili preganjani kakor zveri. Zavetje so si morali poiskati v puščavi in v osamljenih krajih. Bili so "v stiskah in težavah, (njih ni bil svet vreden) po puščavah tavajoč in po gorah in brlogih in podzemeljskih jamah". ([Heb 11,37.38.](#)) Tisoči so našli zavetje v katakombah. Pod griči zunaj Rima so bili skopani dolgi hodniki pod zemljo in skalami; temna in zapletena mreža hodnikov se je razprostirala na kilometre zunaj mesta. V teh podzemeljskih skrivališčih so Kristusovi sledilci pokopavali svoje mrtve. Tukaj so našli pribežališče, ko so bili osumljeni in preganjani. Ko bo Darovalec življenja prebudil nje, ki so se borili v dobrem boju vere, bodo mnogi mučenci zaradi Kristusa prišli iz teh temnih votlin.^{/40/}

Te Kristusove priče so ohranile svojo vero neomadeževano tudi v času najbolj strašnega preganjanja. Čeprav jim je bila odvzeta sleherna udobnost in so živeli daleč od sončne svetlobe ter našli dom v temnem, toda prijateljskem naročju zemlje, niso tarnali. Z besedami vere, potrpežljivosti in upanja so hrabril drug drugega, da so zdržali pomanjkanje in stiske. Izguba kakršnega koli pozemskega bogastva jih ni mogla prisiliti, da bi se odpovedali veri v Kristusa. Skušnjave in preganjanje so bile samo stopnice, po katerih so se bližali svojemu miru in nagradi.

Mnogi so bili kakor tudi Božji služabniki v preteklosti "mučeni in niso marali oproščenja, da zadobe boljše vstajenje". ([Heb 11,35](#).) Spominjali so se Jezusovih besed, da se morajo veseliti, kadar bodo zaradi njega preganjani, kajti njihovo plačilo v nebesih bo veliko; saj so namreč pred njimi preganjali tudi preroke. Toliko so se veselili, da so bili vredni trpeti za Kristusa, da so pesmi zmage odmevale sredi prasketanja ognja. Ko so z vero gledali navzgor, so videli Kristusa in angele, da se nagibajo k njim in jih gledajo z najglobljim zanimanjem ter odobravajo njihovo zvestobo. Glas z Božjega prestola jim je govoril: "Bodi zvest do smrti, in dam ti venec življenja." ([Raz 2,10](#).)

Zaman je Satan poskušal z nasiljem uničiti Božjo cerkev. Veliki boj, v katerem so učenci dali svoja življenja, ni prenehal, ko so ti zvesti zastavonoše padli na svojem položaju. S svojim porazom so zmagovali. Božji sodelavci so bili pomorjeni, vendar je njihovo delo šlo naprej. Evangelij se je dalje širil in število njegovih pristašev se je stalno povečevalo. Prodrli je v kraje, ki so bili nedostopni celo za rimske orle. Neki kristjan je razpravljal s poganskim vladarjem, ki je razpihoval preganjanje, in dejal: "Lahko nas morite, mučite, obsodite. ... Vaša nepravica je dokaz,^{/41/} da smo nedolžni. ... Vaša surovost nič ne pomaga." Bila je samo močno vabilo, da se jim pridružijo še drugi. "Kolikor bolj nas ubijate, toliko bolj številni postajamo. Kri kristjanov je seme."⁽¹⁾

Tisoče in tisoče jih je bilo zaprtih in pomorjenih, vendar so pristopali drugi in zasedali njihove prostore. Kdor je trpel za svojo vero, je varen v Kristusu, in On ga ima za zmagovalca. Bojevali so se v dobrem boju vere in dobili bodo venec slave, ko bo Kristus prišel. Trpljenja, ki so jih preživljali kristjani, so jih še bolj združila med seboj in z Odrešenikom. Zgled njihovega življenja in pričevanje njihove smrti sta bila mogočni priči v prid resnice; in kjer se je najmanj pričakovalo, so Satanovi podložniki zapustili njegovo službo in stopili pod Kristusovo zastavo.

Zato je Satan načrtoval, da se bo bolj uspešno bojeval proti Božji vladavini tako, da se je odločil postaviti svojo zastavo v sami krščanski cerkvi. Če mu bo uspelo Kristusove služabnike prevarati in tako povzročiti, da bodo izgubili Božjo naklonjenost, bodo ostali brez moči, poguma in neomahljivosti ter tako postali njegov lahek plen.

Odslej si je veliki nasprotnik prizadeval z zvijačo doseči to, česar ni mogel z močjo. Preganjanje je prenehalo, njegov prostor pa so zasedle nevarne privlačnosti pozemske blaginje in posvetnih časti. Malikovalci so sprejeli del krščanske vere, zavrgli pa so poglavitne resnice. Privolili so priznati Božjega Sina, verovati v njegovo smrt in vstajenje, vendar niso spoznali svojih grehov, čutili potrebe po spokorjenju in spremembi srca. Pripravljeni so bili nekaj popustiti na svoji strani, kristjanom pa so predlagali, naj tudi oni nekoliko popustijo na svoji strani, in bi tako lahko vsi zasedli združeno izhodišče Kristusove vere.

Tedaj se je cerkev znašla v strašni nevarnosti. Zapor, muke, ogenj in meč so bili blagoslov v primerjavi z njo. Nekateri kristjani so ostali trdni in so povedali, da ne morejo privoliti na nikakršen sporazum.^{/42/} Drugi pa so bili pripravljeni nekoliko popustiti ali spremeniti nekaj točk svoje vere, da bi se združili s temi polovičnimi kristjani, upajoč, da jih bodo tako pripeljali do popolnega spreobrnjenja. To so bili za Kristusove sledilce dnevi velikega strahu. Sam Satan se je pod plaščem navideznega krščanstva vtihotapil v cerkev, da bi jim pokvaril vero in odvrnil njihove misli od besede resnice.

Končno je večina kristjanov privolila nekoliko odstopiti od verskih načel, in tako je nastalo združenje med krščanstvom in poganstvom. Čeprav so malikovalci trdili, da so se spreobrnili, in se formalno priključili cerkvi, so se vendar še vedno držali malikovalstva, le da so predmet svojega češčenja zamenjali s podobami Jezusa, Marije in svetnikov. Tako je bil nečisti kvas malikovalstva prenesen v cerkev in v njej je nadaljeval svoje usodno delo. Lažni nauki, praznovorni obredi in poganske ceremonije so stopili v njeno vero in bogoslužje. Ko so se Kristusovi sledilci združili z malikovalci, se je pokvarila krščanska vera, cerkev pa je izgubila svojo čistost in moč. Vendar so bili kristjani, ki se niso dali zapeljati s temi slepili. Še naprej so ostali zvesti avtorju resnice in častili samo Gospoda.

Med kristjani sta bili vedno dve skupini ljudi. Nekateri so pozorno proučevali Zveličarjevo življenje in si resno prizadevali odpraviti svoje pomanjkljivosti ter posnemati Vzornika, drugi pa so se izogibali jasnim in preprostim resnicam, ki so razodevale njihove zmote. Tudi v svojem najboljšem stanju cerkev ni bila sestavljena samo iz zvestih, čistih in iskrenih vernikov. Zveličar je učil, da ne smejo biti sprejeti v cerkev tisti, ki hote grešijo. Vendar pa je povezal s seboj ljudi nepopolnega značaja in jim dal na voljo prednosti nauka in zgleda, da bi imeli priložnost spoznati svoje napake in se poboljšati. Med dvanajsterimi apostoli je bil izdajalec Judež, ki je bil sprejet,^{/43/} vendar ne zaradi slabosti svojega značaja, temveč tudi kljub njim. Združen je bil z učenci, da bi se s Kristusovimi nauki in zgledom naučil, iz česa sestoji krščanski značaj, in tako spoznal svoje napake, se spokoril in po Božji milosti očistil svojo dušo s pokorščino resnici. Toda Judež ni hodil v luči, ki je tako usmiljeno razsvetljevala njegovo pot. Popuščal je grehu in privabljal Satanove skušnjave. Slabe lastnosti njegovega značaja so prevladale. Dovolil je, da njegovega duha upravljajo moči teme, in se hudoval, ko so bili pokarani njegovi grehi. Pri tem je odšel tako daleč, da je naredil strašno hudo dejanje: izdal je svojega Učitelja. Prav tako vsi tisti, ki se kažejo pobožni, a ljubijo hudo, sovražijo tiste, ki motijo njihov mir z obsojanjem njihovih grehov. Brž ko se jim ponudi ugodna priložnost, bodo kakor Judež izdali nje, ki so jih karali zaradi njihove blaginje.

Apostoli so v cerkvi naleteli na vernike, ki so se kazali pobožni, hkrati pa so na skrivaj gojili greh. Ananija in Safira sta bila sleparja, trdila sta namreč, da za Kristusa darujeta vso daritev, čeprav sta lakomno zadržala del za sebe. Duh resnice je apostolom razodel značaj teh lažnih kristjanov, Božja sodba pa je osvobodila cerkev tega madeža, ki je kvaril njeno čistost. Ta vidni dokaz navzočnosti Kristusovega duha v cerkvi, ki zaznava sleherni greh, je bil groza za hinavce in prestopnike. Ti niso mogli dolgo ostati v občestvu z njimi, ki so bili zvesti Kristusovi predstavniki v navadah in duhu. Ko so Kristusove sledilce doletele skušnjave in preganjanja, so njegovi učenci želeli postati samo tisti, ki so bili pripravljeni zapustiti vse zaradi resnice. Tako je cerkev ostala čista v glavnem tako dolgo, dokler je trajalo preganjanje. Brž ko pa je prenehalo, so vanjo prišli novi spreobrnjenci, ki niso bili popolnoma iskreni in posvečeni, in tako je bila Satanu odprta pot, da je dosegel oporišče.^{/44/}

Med Knezom luči in knezom teme ni nikakršne zveze, zato ne more obstajati niti med njunimi pristaši. Ko so kristjani privolili v združitev z njimi, ki so se samo delno spreobrnili iz poganstva, so stopili na pot, ki jih je vse bolj vodila od resnice. Satan je slavil zmago, ko mu je uspelo prevarati tako veliko Kristusovih sledilcev. Potem je napel vse svoje moči, da bi še bolj vplival na prevarane in jih spodbudil k preganjanju njih, ki so ostali zvesti Bogu. Nihče ni mogel bolje razumeti, kako se učinkovito nasprotuje pravi krščanski veri, kakor pa tisti, ki so jo nekoč zagovarjali. Ti odpadli kristjani so se združili s svojimi polpoganskimi tovariši in usmerili svoje napade proti najpomembnejšim točkam Kristusovega nauka.

Tisti, ki so hoteli ostati zvesti, so morali pretrpeti obupen boj, da bi kljubovali prevaram in pregreham, ki so se vtihotapile v cerkev, preoblečene v duhovniška oblačila. Sveto pismo ni več veljalo za pravilo vere. Nauk o verski svobodi je bil žigosan kot krivoverje, njeni zagovorniki pa so bili osovraženi in preganjani.

Po dolgem in hudem boju se je malo število zvestih odločilo pretrgati sleherno zvezo z odpadlo cerkvijo, če se še dalje ne bo hotela osvoboditi laži in malikovalstva. Spoznali so, da se morajo ločiti, če želijo poslušati Božjo voljo. Niso smeli dati zgleda, ki bi utegnil spraviti v nevarnost vero njihovih otrok in vnukov. Za ohranitev miru in edinosti so bili pripravljeni popustiti v vsem, kar ni nasprotovalo zvestobi Bogu; vendar pa so čutili, da bi bil mir predrago plačan, če bi ga morali kupiti za ceno žrtvovanja načel. Če bi zaradi ohranitve edinosti morali žrtvovati resnico in pravičnost, potem naj raje nastane prepir ali celo vojna.^{/45/}

Za cerkev in svet bi bilo dobro, ko bi načela, ki so navduševala te zveste ljudi, znova oživila v srcih njih, ki trdijo, da so Božje ljudstvo. Opaža pa se zaskrbljujoča ravnodušnost do naukov, ki so stebri krščanske vere. Krepi se mnenje, da pravzaprav niso tako pomembni. To popačevanje podpira Satanova orodja, tako da danes tisoči, ki trdijo, da so Kristusovi sledilci, z naklonjenostjo gledajo na lažne teorije in nevarna slepila, medtem ko so zvesti v preteklih vekih darovali svoja življenja, da bi jih razkrinkali in se jim uprli.

Prvi kristjani so bili zares posebno ljudstvo. Njihovo neoporečno vedenje in neomahljiva vera sta bila neprestana graja, ki je grešnikom motila mir. Čeprav so bili maloštevilni, brez bogastva, položaja in častnih naslovov, so bili vendar povsod strah in trepet za hudobne ljudi, kjer koli sta bila znana njihov značaj in vera. Zato so jih grešniki sovražili, kakor je brezbožni Kajn sovražil Abela. Kateri so si želeli biti svobodni pred omejitvami Svetega Duha, so morali Božje otroke iz istega vzroka, zaradi katerega je Kajn ubil Abela. Iz enakega vzroka so Judje zavrgli in križali Zveličarja - čistost in svetost njegovega značaja sta namreč neprestano grajali njihovo sebičnost in pokvarjenost. Od Kristusovih dni pa vse do danes so njegovi zvesti učenci vedno izzivali sovraštvo in nasprotovanje tistih, ki ljubijo pot greha in hodijo po njej.

Kako se potem evangelij lahko imenuje sporočilo miru? Ko je Izaija napovedal Mesijevo rojstvo, ga je imenoval Knez miru. Ko so angeli objavili pastirjem Jezusovo rojstvo, so peli nad Betlehemsko ravnino: "Slava Bogu na višavah in na zemlji mir ljudem, ki so mu po volji." ([Luk 2,14.](#)) Obstaja navidezno protislovje med tema preroškima napovedima in Kristusovimi besedami: "Nisem prišel, da prinesem mir, ampak meč." ([Mat 10,34.](#)) Toda če ta dva izraza pravilno dojamemo,^{/46/} se popolnoma ujemata. Evangelij je sporočilo miru. Krščanstvo je ustroj, ki širi mir, skladnost in srečo po vsem svetu, če ga sprejmemo in se ravnamo po njem. Kristusova vera združuje v pristno bratstvo vse, ki sprejmejo njen nauk. Jezusovo poslanstvo je bilo spraviti ljudi z Bogom in med seboj. Toda večina sveta je pod nadzorstvom Satana, Kristusovega najbolj ogorčenega sovražnika. Evangelij opozarja ljudi na življenjska načela, ki docela nasprotujejo njihovim navadam in željam, zato se mu upirajo. Sovražijo čistost, ki razodeva in obsoja njihove grehe, zato preganjajo in uničujejo vse, ki oznanjajo njegova pravična in sveta načela. Evangelij se imenuje meč zato, ker vzvišene resnice, ki jih prinaša, izzivajo sovraštvo in boj.

Skrivnostna previdnost, ki dovoljuje roki hudobnih preganjati pravične, je povzročila veliko zmedo pri slabotnih v veri. Nekateri so celo pripravljeni zavreči zaupanje v Boga, ker pač pušča, da hudobni napredujejo in hkrati s svojo surovo močjo mučijo in zatirajo najboljše in najbolj poštene. Nekateri se sprašujejo, kako to, da tisti, ki je pravičen, usmiljen in ima

neomejeno moč, lahko trpi takšno krivičnost in nasilje? To je vprašanje, ki se nas ne tiče. Bog nam je dal zadosti dokazov o svoji ljubezni, a mi ne smemo dvomiti o njegovi dobroti, če ne razumemo dejanj njegove previdnosti. Ali ni Zveličar rekel svojim učencem, ko je vnaprej videl dvom, ki bo vznemiril njihove duše v dneh skušnjave in teme: "Spominjajte se besede, ki sem jo vam jaz rekel: Hlapec ni večji od svojega gospodarja. Če so mene preganjali, bodo preganjali tudi vas." ([Jan 15,20.](#)) Jezus je bolj trpel za nas, kakor pa utegne sploh kateri njegovih sledilcev trpeti zaradi surovosti hudobnežev. Kdor je poklican zdržati muke in mučeniško smrt, hodi samo po stopinjah Božjega dragega Sina./47/

"Gospod ne odlašaj obljube." ([2 Pet 3,9.](#)) Ne pozablja in ne zanemarja svojih otrok, vendar pa dovoljuje hudobnim razodeti svoj pravi značaj, da ne bi živel v zmoti glede njihovega značaja nihče, kdor želi izpolnjevati njegovo voljo. Pravični prihajajo v peč stiske, da bi se očistili in s svojim zgledom še druge prepričali o resničnosti vere in pobožnosti ter da bi njihovo stanovitno vedenje obsodilo brezbožne in neverne.

Bog dovoljuje, da hudobni napredujejo in pokažejo svoje sovraštvo do njega, da bi spoznali njegovo pravičnost in milost v svojem popolnem uničenju, ko bodo napolnili mero svoje hudobnosti. Približuje se dan njegovega maščevanja, ko bodo prejeli pravično plačilo za svoja dela vsi, ki so teptali njegove zapovedi in tiranili njegovo ljudstvo. Tedaj bo vsaka surovost in nepravilnost do Božjih zvestih služabnikov kaznovana, kakor da je bila storjena samemu Kristusu.

Obstaja pa še eno zelo pomembno vprašanje, ki mora danes pritegniti pozornost cerkve. Apostol Pavel je izjavil, da "bodo preganjani vsi, ki hočejo pobožno živeti v Kristusu Jezusu". ([2 Tim 3,12.](#) - Ek) Zakaj je potem videti, kakor da je preganjanje skoraj prenehalo? Edini razlog je ta, da se je cerkev prilagodila svetu, in zato ne izziva nikakršnega nasprotovanja. Vera naših dni nima več tistega čistega in svetega značaja, ki je bil značilen za krščansko vero v Kristusovem in apostolskem času. Krščanstvo je videti tako priljubljeno v svetu samo zaradi svojega sporazumnega popuščanja grehu, ker se na vzvišene resnice Božje besede gleda tako ravnodušno in ker je v cerkvi tako malo prave pobožnosti. Brž ko se bodo verni povrnili k veri in moči apostolske cerkve, bo znova oživel duh preganjanja in ogenj preganjanja se bo znova razvnel./48/

3. Odpadništvo ([angleško](#))

Apostol Pavel je v svojem drugem listu Tesaloničanom napovedal veliki odpad od vere, katerega sad bo vzpostavitev papeške oblasti. Povedal je, da mora pred Kristusovim prihodom "priti odpad in se razodeti veliki upornik, sin pogube. Ta se bo uprl in se povzdignil nad vse, kar se imenuje Bog ali uživa Božje češčenje, tako da se bo celo usedel v Božje svetišče in se razkazoval, kakor da je Bog." Nadalje jih je opozoril: "Skrivnost hudobije je namreč že na delu." ([2 Tes 2,3.4.7.](#) - Ek) Že zgodaj je videl, da se v cerkev vtihotaplajo zmote, ki bodo pripravile pot razvoju papeštva.

Skrivnost hudobije (ali krivičnosti) se je razvijala po malem, najpoprej kradoma in tiho, ko pa se je okrepila in dobila oblast nad človeškim razumom, je vse bolj odprto kazala svoje lažno in bogokletno delo. Poganski običaji so si skoraj neopazno utrli pot v krščansko cerkev. Velika preganjanja, ki jih je cerkev trpela od poganov, so nekaj časa brzdala duha sporazumnega popuščanja in približevanja svetu. Ko pa je preganjanje prenehalo in je krščanstvo stopilo v kraljevske dvore in palače, je skromno preprostost Kristusa in apostolov zamenjalo s sijajem in ošabnostjo poganskih duhovnikov in vladarjev. Na prostor Božjih zahtev je postavilo človeške teorije in izročila. Navidežno Konstantinovo spreobrnjenje^{/49/} v začetku IV. stoletja je povzročilo veliko veselje; in tako je svet stopil v cerkev ogrnjen s plaščem pravičnosti. Pokvarjenost je hitro napredovala. Na videz premagano poganstvo je pravzaprav postalo zmagovalec. Njegov duh je zavladal cerkvi. Njegov nauk, ceremonije in praznoverje so se vtihotapili v vero in bogoslužje njih, ki so se imeli za Kristusove sledilce.

To sporazumno popuščanje med poganstvom in krščanstvom je povzročilo razvoj "sina pogube", ki je v prerokovanju napovedan kot tisti, ki bo nasprotoval Bogu in se dvigal nadenj. Ta ogromni ustroj lažne vere je mojstrovina Satanove moči - spomenik njegovih prizadevanj, da bi sedel na prestol in upravljal zemljo po svoji volji.

Satan je nekoč poskušal napraviti sporazum s Kristusom. Stopil je k Božjemu Sinu v puščavi skušnjav, mu pokazal vsa kraljestva sveta in njihovo slavo in mu predložil, da mu bo dal vse to, če bo hotel priznati vrhovno oblast Kneza teme. Kristus je pokaral drznega skušnjavca in ga prisilil, da je odšel. Satan pa je dosegel večji uspeh, ko je enake skušnjave postavil pred človeka. Da bi si cerkev zagotovila svetovne zaklade in časti, je začela iskati naklonjenost in podporo velikašev zemlje. Zavrgla je torej Kristusa in s tem prišla tako daleč, da je obljubila zvestobo predstavniku Satana, rimskemu škofu.

Eden od glavnih naukov rimske cerkve je, da je papež vidna glava vesoljne Kristusove cerkve in ima vrhovno oblast nad škofi in duhovniki v vseh delih sveta. Papežu se celo dajejo božanska imena. Imenovan je "Gospod Bog papež", (a) razglašen je za nezmotljivega. (b) Zahteva, naj ga vsi častijo. Isto zahtevo, ki jo je Satan podal v puščavi skušnjave, ponovno podaja po rimski cerkvi, in veliko število ljudi se mu je s pripravljenostjo poklonilo.^{/50/}

Toda tisti, ki se bojijo Boga in ga častijo, bodo odgovorili na to bogokletno zahtevo tako, kakor je Kristus zavrnil zapeljevanje zahrbtnega sovražnika: "Gospoda, svojega Boga, moli in njemu samemu služi." ([Luk 4,8.](#)) Bog nikjer v svoji besedi ni omenil, da bo kakšnega človeka postavil za glavo cerkve. Nauk o papeževi nadoblasti naravnost nasprotuje nauku Svetega pisma. Papež ne more imeti nikakršne moči v Kristusovi cerkvi, razen če si jo prilasti protizakonito.

Rimska cerkev vztrajno dolži protestante zaradi krivoverja in samovoljne ločitve od prave cerkve. Vendar se ta obtožba lahko najprej uporabi prav zanjo. Ona je spustila Kristusovo zastavo in odstopila od prave vere, "ki je bila svetim izročena enkrat za vselej". ([Juda 3.](#) - Ek)

Satan je dobro vedel, da bo Sveto pismo omogočilo ljudem spoznati njegove prevare in se upreti njegovi moči. Sam Zveličar sveta se je uprl Satanovim napadom prav s Svetim pismom. Kristus je vsak napad dočakal s ščitom večne resnice, rekoč: "Pisano je." Vsakemu sovražnikovemu nagovarjanju je postavil nasproti modrost in moč Božje besede. Satan lahko vzpostavi svojo moč nad ljudmi in utrdi papeško protizakonito dobljeno oblast samo tako, da obdrži svet v neznanju o Svetem pismu. To povišuje Boga in omejenega človeka postavlja na njegov pravi prostor, zato morajo njegove svete resnice ostati skrite in prepovedane. To prepričanje je sprejela rimska cerkev. Več stoletij je bilo širjenje Svetega pisma prepovedano. Ljudstvu ni bilo dovoljeno, da bi ga bralo ali imelo doma; nevestni duhovniki in prelati so njegove nauke razlagali tako, da so podprli svoje zahteve. Tako je prišlo do tega, da je bil papež splošno priznan za Božjega namestnika na svetu, ki ima oblast nad cerkvijo in državo.

Ker pa je bil odstranjen odkrivalec zmot, je Satan lahko delal, kakor je hotel. Prerokovanje je napovedalo, da si bo papeštvo prizadevalo "premeniti čase in postavo". ([Dan 7,25.](#))^{/51/} Ni se obotavljalo začeti tega dela. V krščansko bogoslužje se je postopoma vpeljevalo češčenje podob in relikvij, da bi se spreobrnjenim iz poganstva ponudil nadomestek za češčenje malikov in se jim olajšalo sprejemanje krščanstva. Splošni cerkveni zbor je uzakonil ta ustroj malikovalstva.(c) Da bi Rim spopolnil bogokletno delo, si je upal iz Božjih zapovedi izbrisati drugo zapoved, ki prepoveduje češčenje podob, deseto zapoved pa je razdelil na dva dela, da bi ostalo število zapovedi nespremenjeno.

Duh sporazumnega popuščanja s poganstvom je odprl pot za nadaljnje preziranje nebeške oblasti. Satan je uporabil neposvečene cerkvene voditelje, da bi izstrelil svojo puščico na četrto zapoved; poskušal je odstraniti staro soboto, dan, ki ga je Bog blagoslovil in posvetil, ([1 Mojz 2,2. 3.](#)) in na njen prostor postavil praznik, ki so ga pogani praznovali kot "častni sončni dan". Ta sprememba se je v začetku poskušala izpeljati skrivoma. V prvih stoletjih so vsi kristjani posvečevali pravo soboto. Goreli so za Božjo čast, ker so bili prepričani o nespremenljivosti njegovih zapovedi, in ljubosumno pazili na njegova sveta načela. A da bi Satan dosegel svoj cilj, je zvito delal po svojih orodjih. Ljudstvu je bila postavljena nedelja na vidno mesto tako, da je bila razglašena za praznik v čast Kristusovega vstajenja. Ta dan so sprva imeli bogoslužje, vendar pa so ga šteli za razvedrilni dan, soboto pa so še vedno imeli za sveto.

Satan je za delo, ki ga je nameraval opraviti, pripravil pot tako, da je zapeljal Jude še pred prvim Kristusovim prihodom, da so soboto obremenili s strogimi predpisi in jim je njeno posvečevanje postalo breme. Sedaj pa je izkoristil lažno luč, v kakršno je postavil njeno spoštovanje, in tako povzročil, da so nanjo gledali s prezirom kot na judovsko uredbo. Medtem ko so kristjani dalje praznovali nedeljo kot dan veselja, jih je zapeljal, naj pokažejo sovraštvo do judovstva tako,^{/52/} da so iz sobote naredili dan posta, otožnosti in žalosti.

V začetku IV. stoletja je cesar Konstantin izdal odlok, s katerim je nedeljo razglasil za splošni praznik vsega rimskega cesarstva.(č) Dan sonca so častili poganski podložniki, praznovali pa so ga tudi kristjani; cesarjeva politika je bila združiti nasprotujoče si koristi poganstva in krščanstva. K temu so ga nagovorili cerkveni škofje, ki so prežeti s hrepenenjem in željo po oblasti spoznali, da če bodo kristjani in pogani praznovali isti dan, bodo s tem spodbudili pogane formalno sprejeti krščanstvo, kar bo povečalo cerkveno moč in slavo. Čeprav so

mnogi pobožni kristjani začeli postopno spoštovati nedeljo kot nekoliko sveti dan, so še vendar posvečevali pravo soboto kot sveto Gospodu in jo praznovali poslušni četrty zapovedi.

Vrhovni slepar ni dokončal svojega dela. Odločil se je zbrati krščanski svet pod svojo zastavo in svojo oblast uresničiti po svojem namestniku, ošabnem pontifeksu, ki je trdil, da je Kristusov predstavnik. Svoj namen je izpeljal po napol spreobrnjenih poganih, častihlepnih prelatih, duhovnikih, ki so ljubili svet. Od časa do časa so bili veliki cerkveni zbori, katerih so se udeležili visoki cerkveni dostojanstveniki iz vsega sveta. Kmalu je bila na vsakem od teh zborov sobota, ki jo je Bog vzpostavil, vse bolj spodrivana, nedelja pa toliko bolj povišana. Tako so slednjič začeli poganski praznik spoštovati kot Božjo ustanovo, medtem ko je bila svetopisemska sobota razglašena za judovski ostanek, njeni posvečevalci pa prekleti.

Velikemu odpadniku je uspelo, da se je dvignil nad vse, "kar se zove Bog ali kar se po Božje časti". ([2 Tes 2,4.](#)) Upal si je spremeniti edini predpis Božjih zapovedi, ki nezmotljivo kaže vsemu človeštvu na pravega in živega Boga. Bog se v četrty zapovedi^{53/} razodeva kot stvarnik nebes in zemlje, s čimer se razlikuje od vseh lažnih bogov. Sedmi dan je bil posvečen za dan počitka za vse človeštvo kot spomenik stvarjenja. Določen je bil, da ljudi stalno spominja na Boga kot vir življenja, kogar smo dolžni moliti in častiti. Satan si prizadeva ljudi narediti nezveste Bogu in neposlušne njegovim zapovedim. Zato je svoj napor usmeril posebno proti tisti zapovedi, ki kaže na Boga kot stvarnika.

Današnji protestanti trdijo, da je Kristusovo vstajenje iz nedelje naredilo krščansko soboto. Toda ta trditev nima dokaza v Svetem pismu. Ne Kristus ne njegovi apostoli niso temu dnevu izkazali takšne časti. Praznovanje nedelje kot krščanske uredbe ima svoj vir v "skrivnosti hudobije", ki je začela svoje delo že v Pavlovih dneh. ([2 Tes 2,7.](#) - Ek) Kje in kdaj je Gospod posvojil tega otroka papeštva? Kakšen veljaven dokaz je možno najti za spremembo, ki je Sveto pismo ne odobrava?

Papeštvo se je v VI. stoletju že močno utrdilo. Prestol njegove moči je bil postavljen v cesarskem mestu, rimski škof pa je bil razglašen za glavo celotne cerkve. Poganstvo je odstopilo prostor papeštvu. Zmaj je dal zveri "svojo moč in svoj prestol in veliko oblast". ([Raz 13,2.](#)) Tedaj se je začelo 1260 let papeškega nasilja, ki je napovedano v prerokovanjih Danijela in Razodetja. ([Dan 7,25](#); [Raz 13,5-7.](#))(d) Kristjani so bili prisiljeni, naj si izberejo, ali bodo opustili svoja načela in sprejeli papeške ceremonije in bogoslužje ali pa bodo svoje življenje končali v ječah, na natezalnicah, na grmadi ali pa jim bo odsekana glava. Sedaj so se začele izpolnjevati Kristusove besede: "Izdajali pa vas bodo celo roditelji in bratje in sorodniki in prijatelji, in nekatere izmed vas umore; in sovražili vas bodo zavoljo mojega imena." ([Luk 21,16.17.](#)) Začelo se je veliko preganjanje vernih, ki je bilo strašnejše kakor kdaj prej,^{54/} in svet je postal ogromno bojišče. V naslednjih stoletjih je Kristusova cerkev našla zavetje v samotni in temi. Prerok pravi o tem: "In žena je bežala v puščavo, kjer ima kraj pripravljen od Boga, da jo tam žive tisoč dvesto šestdeset dni." ([Raz 12,6.](#))

Prihod rimske cerkve na oblast označuje začetek temačnega veka. Bolj ko je rasla njena moč, tem gostejša je postajala tema. Vera je bila s Kristusa kot pravega temelja prenesena na rimskega papeža. Namesto da bi se ljudje za odpuščanje grehov in večno zveličanje obračali k Božjemu Sinu, so gledali v papeža in njegove pooblašene duhovnike in prelate. Ti so učili ljudstvo, da je papež njihov pozemski zastopnik in da se samo po njem lahko približajo Bogu; da je on Božji namestnik, in se mu zato morajo brezpogojno pokoravati. Odstopanje od njegovih ukazov je bil zadostni razlog, da so prestopnika kaznovali z najstrašnejšo duševno in telesno kaznijo. Tako so bile človeške misli odvrnjene od Boga na ljudi, ki so bili podložni

grehu, zmotam in jezi, v resnici torej na samega kneza teme, ki je po njih izvrševal svojo oblast. Greh je bil pokrit s plaščem svetosti. Kadar se potepta Sveto pismo in človek začne sebe imeti za vrhovno bitje, lahko kot posledico tega pričakujemo samo prevaro, laž in krivičnost. S poviševanjem človeških zakonov in izročil se je pojavila pokvarjenost, ki je bila vedno posledica zavračanja Božjih zapovedi.

To so bili dnevi nevarnosti za Kristusovo cerkev. Kristusovih zvestih sledilcev je bilo zares malo. Čeprav resnica ni ostala brez prič, je vendar včasih kazalo, da bosta zmota in praznoverje popolnoma prevladala in da bo prava vera izginila s sveta. Evangelij je bil zanemarjen, verski obredi so se množili, ljudje pa so bili obremenjeni s strogimi zahtevami.

Ljudje so bili poučeni, naj ne gledajo na papeža samo kot na svojega posrednika, temveč naj zaupajo tudi v svoja dela kot v sredstvo za očiščenje grehov. Dolga romanja, spokorniška dela, češčenje relikvij,^{/55/} zidanje cerkev, templjev in oltarjev, dajanje velikih vsot denarja cerkvi - takšna in podobna dela so se zahtevala kot sredstva, ki lahko utišajo Božjo jezo in zagotovijo njegovo naklonjenost. Kakor da je Bog podoben človeku, ki se razjezi zaradi malenkosti, a se ga lahko z darovi in spokorniškimi deli pripravi do tega, da je usmiljen!

Čeprav so pregrehe zavladale celo med vodji rimske cerkve, je vendar njen vpliv vse bolj rasel. Pri koncu VIII. stoletja so papeževi pristaši trdili, da so rimski škofje v prvih stoletjih cerkve imeli enako duhovno oblast, kakršno so si sedaj prilastili. Da bi tej trditvi dali videz resnice, so morali najti sredstva, s katerimi bodo to dosegli; oče laži je poskrbel za to. Menihi so si izmislili lažne stare rokopise. Odkriti so bili dotlej neznani odloki cerkvenih zborov, ki so dokazovali papeževo svetovno oblast od najbolj zgodnjih časov. A cerkev, ki je zavrгла resnico, se je željno oprijela te laži.(e)

Malo število zvestih, ki so zidali svojo vero na pravem temelju, ([1 Kor 3,10.11.](#)) je bilo zmedenih, ker so smeti lažnega nauka ovirale njihovo delo. Podobno zidarjem jeruzalemskih zidov v Nehemijevem času so bili nekateri pripravljene reči: "Moč je bremenarjem oslabela in groblje so še velike, tako da ne moremo zidati zidu." ([Neh 4,10.](#)) Utrujeni zaradi neprestanega boja s preganjanji, prevarami, krivičnostmi in z drugimi ovirami, ki si jih je izmislil Satan, da bi ustavil njihov napredek, so nekateri zvesti zidarji vendar izgubili pogum; zaradi ljubelega miru in varnosti svojega življenja in imetja so opustili pravi temelj. Drugi pa, ki se niso bali nasprotovanja sovražnikov, so pogumno govorili: "Nikar se jih ne bojte, spominjajte se Gospoda, velikega in groznega," in dalje opravljali svoje delo, sleherni opasan s svojim mečem. ([Neh 4,14](#); [Ef 6,17.](#))

Isti duh sovraštva in nasprotovanja resnici je v vseh časih navdihoval Božje sovražnike,^{/56/} od njegovih služabnikov pa se je zahtevala ista budnost in zvestoba. Prvim učencem namenjene Kristusove besede veljajo tudi njegovim sledilcem v zadnjem času: "Kar pa vam pravim, pravim vsem: Čujte!" ([Mar 13,37.](#))

Kazalo je, da se tema vse bolj gosti. Češčenje podob je postalo nekaj navadnega. Pred podobami so se prižigale sveče in njim so bile namenjene molitve. Prevladovali so najbolj nerazumni in najbolj praznoverni običaji. Človeške misli so bile toliko prežete s praznoverjem, da je celo sam razum izgubil svojo moč. Ker pa so sami duhovniki in škofje ljubili užitke in bili meseni in pokvarjeni, ali se je potem moglo pričakovati kaj drugega kakor pa to, da je samo ljudstvo, ki so ga vodili, padlo v globoko neznanje in pregreho?

Drugi korak v papeževi častihlepnosti je bil storjen, ko je v XI. stoletju papež Gregor VII. razglasil, da je rimska cerkev popolna. Med drugim je izjavil, da po Svetem pismu cerkev nikoli ni in nikoli ne bo naredila napake. Vendar ta trditev ni bila podprta s svetopisemskimi dokazi. Ošabni pontifeks je trdil tudi, da ima oblast odstavljati in postavljati kralje ter da nihče ne more spremeniti njegove odločitve, on pa ima pravico spremeniti odločitve vseh drugih.(f)

Očitni primer surovega značaja tega zastopnika nezmotljivosti je njegovo ravnanje z nemškim cesarjem Henrikom IV. Ta vladar si je papeški oblasti drznil odpovedati spoštovanje, zato je bil izključen iz cerkve in vržen s prestola. Ker se je bal zapustitve in groženj svojih knezov, ki jih je papež spodbudil k vstaji, je spoznal, da se mora spraviti z Rimom. Sredi zime je odšel čez Alpe v spremstvu svoje žene in nekega zvestega služabnika, da bi se ponižal pred papežem. Ko je prišel do njegovega dvorca, so ga brez spremljevalcev odpeljali v zunanje dvorišče, tam pa je izpostavljen hudemu mrazu z nepokrito glavo,^{/57/} bosih nog in oblečen v revno oblačilo čakal, da mu papež dovoli stopiti predenj. Šele po treh dneh posta in pokore je papež privolil, da mu odpusti. Celo to je naredil pod pogojem, da mora cesar počakati posebno papežovo dovoljenje, preden se bo okrasil z znamenji cesarskega dostojanstva in začel opravljati cesarsko oblast. Gregor VII. se je napihnil s svojim uspehom hvalil, da je njegova dolžnost ponižati ošabnost cesarjev.

Kako očitna je razlika med drzno ošabnostjo tega domišljavega pontifeksa ter krotkim in blagim Kristusom, ki se je pokazal, da stoji pred vrati srca in prosi za vstop, da bi prinesel odpuščanje in mir, in je učil učence: "Kdor koli hoče biti prvi med vami, bodi vam hlapec." ([Mat 20,27.](#))

Naslednja stoletja so pričala o neprestanem povečevanju zmot, ki jih je širil Rim. Še pred ustoličenjem papeštva je bil nauk poganskih filozofov cenjen in je vplival na cerkev. Mnogi na videz spreobrnjeni so se še vedno držali poganske filozofije in je niso samo še dalje proučevali, temveč so jo tudi vsiljevali drugim kot sredstvo za širjenje njenega vpliva med pogani. V krščansko vero so se priteple resne zmote. Ena od glavnih je vera v človekovo prirojeno nesmrtnost in o zavestnem stanju mrtvih. Ta nauk je temelj, na katerem je Rim postavil priprošnjo svetnikov in češčenje device Marije. Iz tega je izšel lažni nauk o večnih mukah dokončno nespokorjenih, ki se je zgodaj vtihotapil v papeško verovanje.

S tem je bila pripravljena pot za vpeljavo še ene poganske izmišljotine, ki jo je Rim imenoval vice in jo uporabljal za zastraševanje lahkoverne in praznoverne množice. Ta lažni nauk trdi, da obstaja prostor muk, v katerem se mučijo duše njih, ki si niso zaslužili večne pogube,^{/58/} iz njega pa odidejo v nebesa, ko se poprej očistijo greha.(g)

Rimu je bila potrebna še ena izmišljotina, da bi izkoriščal strah in pregrehe svojih sledilcev. To je bil nauk o odpuščanju grehov z odpustki. Popolno odpuščanje preteklih, sedanjih in prihodnjih grehov ter osvoboditev od vseh muk in zasluženih kazni je bilo obljubljeno njim, ki bodo sodelovali v vojnah vrhovnega duhovnika zaradi razširjanja njegove oblasti, kaznovanja njegovih sovražnikov in iztrebljenja vseh, ki bi si upali zanikati njegovo duhovno nadoblast. Ljudje so bili tudi poučevani, da se lahko osvobodijo grehov z dajanjem denarja cerkvi, prav tako pa lahko osvobodijo duše umrlih prijateljev, ki se mučijo v vicah. Na tak način je Rim polnil svoje blagajne in podpiral razsipništvo, sijaj in pregrehe tako imenovanega predstavnika njega, ki ni imel kam položiti glave.(h)

Svetopisemska uredba o Gospodovi večerji je bila nadomeščena z malikovalsko daritvijo maše. Papeški duhovniki so trdili, da s svojim nerazumljivim mrmranjem spreminjajo navadni

kruh in vino v pravo "Kristusovo telo in kri".⁽¹⁾ Z bogokletno domišljavostjo so si odkrito lastili moč, da lahko ustvarijo Boga, Stvarnika vseh stvari. Od kristjanov se je pod smrtno kaznijo zahtevalo, da verujejo v to strašno krivoverstvo, ki je kletvina zoper Boga. Mnogi, ki tega niso hoteli, so bili izročeni plamenom.⁽ⁱ⁾

V XIII. stoletju je bila vpeljana inkvizicija, najbolj grozno papeško orodje. Tukaj je knez teme sodeloval z vodji papeške hierarhije. Na njihovih tajnih sejah so Satan in njegovi angeli vodili razum teh hudobnih ljudi, sredi njih pa je stal nevidni Božji angel in zapisoval grozne sklepe njihovih brezbožnih odločitev ter pisal zgodovino del, ki so bila tako strašna, da se jih ne sme podati pred človeške oči. "Veliki Babilon je bil pijan krvi svetih." Spačena telesa milijonov mučencev^{/59/} so vpila k Bogu po maščevanju nad to odpadniško močjo.

Papeštvo je postalo tiran sveta. Kralji in cesarji so se klanjali odločitvam rimskega škofa. Kazalo je, da je sedanja in večna usoda ljudi v njegovi oblasti. Več stoletij je bil rimski nauk brezpogojno in splošno sprejet, njegovi obredi so se opravljali s spoštovanjem, prazniki pa so se praznovali povsod. Njegovo duhovništvo se je spoštovalo in velikodušno podpiralo. Rimska cerkev nikoli pozneje ni dosegla večje časti, sijaja in moči.

Toda "papeško poldne je bilo polnoč za svet".⁽²⁾ Sveto pismo je bilo neznano ne samo ljudstvu, temveč tudi duhovnikom. Papeški vodje so kakor nekdaj farizeji sovražili luč, ki je razodevala njihove grehe. Odstranili so Božje zapovedi, merilo pravičnosti, prilastili neomejeno moč in se vdajali neobzdrani razuzdanosti. Prevara, lakomnost in pregreha so prevladovali povsod. Ljudje se niso bali nikakršnega hudodelstva, če je bilo po njem mogoče priti do bogastva ali položaja. Palače papežev in škofov so bili prostori najhujše razuzdanosti. Nekateri papeži so se vdali tako nizkotnim hudodelstvom, da so posvetni vladarji poskušali odpraviti te visoke cerkvene dostojanstvenike kot čudna strašila, ki jih ni mogoče trpeti. Evropa dolga stoletja ni dosegla nikakršnega napredka v znanosti, umetnosti in omiki. Krščanstvo je zadela moralna in umska paraliza.

Pod rimsko oblastjo je položaj v svetu pomenil strašno in porazno izpolnitev besed preroka Ozeja: "Uničuje se moje ljudstvo, ker nima spoznanja; ker si ti zavrzel spoznanje, te tudi jaz zavržem, da mi ne boš duhovnik; ker si pozabil postaviti svojega Boga, pozabim tudi jaz tvoje otroke. Ni resnice in ni usmiljenja in ni Božjega spoznanja v deželi. Kletje je tu samo in laž in umor in tatvina in prešuštvo; nasilstvo počenjajo in kri za kri prelivajo." ([Oz 4,6.1.2.](#)) Takšne so bile posledice zavračanja Božje besede.^{/60/}

4. Valdenžani ([angleško](#))

V temi, ki je zajela zemljo v dolgi dobi papeške nadoblasti, luči resnice ni bilo mogoče povsem pogasiti. V vsakem veku so živele Božje priče - ljudje, ki so gojili vero v Kristusa kot edinega posrednika med Bogom in ljudmi, imeli Sveto pismo za edino načelo življenja in posvečevali pravo soboto. Nikdar ne bomo vedeli, koliko svet dolguje tem ljudem. Ožigosali so jih kot krivoverce, napadali njihove nagibe, obrekovali njihov značaj, njihove spise so uničevali, napačno razlagali ali krnili. Kljub temu pa so ostali trdni in iz veka v vek ohranjali svojo vero čisto kot sveto dediščino za prihodnje rodove.

Zgodovina Božjih mož in žena v temačnem srednjem veku, ki je nastopil z rimsko nadoblastjo, je zapisana v nebesih, v človeških zapisih pa zavzema malo prostora. Najdemo lahko le še maloštevilne sledi njihovega obstoja, pa še te večinoma samo v obtožbah njihovih preganjancev. Rim je načrtno brisal vsako sled nestrinjanja s svojimi nauki in odločbami. Vse krivoverstvo je želel uničiti, pa naj je šlo za ljudi ali spise. Izrazi dvoma ali vprašanja o veljavnosti papeških verskih naukov so bili že dovolj za izgubo življenja bodisi bogataša ali reveža, na visokem ali nizkem položaju. Rim si je prizadeval uničiti tudi vsak spomin na svojo krutost zoper drugače misleče. Papeški zbori so ukazali sežgati vse knjige in dokumente,^{/61/} ki vsebujejo takšne zapise. Pred izumom tiska je bilo število knjig majhno, pa tudi po obliki niso bile primerne za shranjevanje; tako se ni dalo storiti mnogo, da bi rimskim zagovornikom preprečili izvršitev njihovega namena.

Nobena cerkev znotraj dosega rimske uprave ni dolgo nemoteno uživala svobode vesti. Brž ko je papeštvo dobilo moč, je stegnilo roke, da bi uničilo vse, kar se je upiralo njegovemu vplivu, in cerkve so druga za drugo padale pod njegovo oblast.

V Veliki Britaniji se je prvotno krščanstvo zakoreninilo zelo zgodaj. Rimsko odpadništvo še ni pokvarilo evangelija, ki so ga Britanci sprejeli v prvih stoletjih. Edino darilo Rima prvotnim britanskim cerkvam je bilo, da so poganski cesarji s preganjanjem dosegli celo te oddaljene obale. Mnogi kristjani, ki so zbežali pred preganjanjem v Angliji, so našli zatočišče na Škotskem; od tod so resnico prenesli na Irsko, in povsod je bila sprejeta z veseljem.

Ko so Britanijo zasedli Saksonci, je nadzor prevzelo poganstvo. Zavojevalci so prezirali nauke svojih sužnjev, in kristjani so se morali umakniti v gore in neobljudena barja. Kljub temu pa je luč, čeprav nekaj časa skrita, gorela še naprej. Na Škotskem je čez stoletje zasijala s takšnim sijajem, da je obsijala tudi oddaljene dežele. Z Irskega so prišli pobožni Columba in njegovi sodelavci. Okrog sebe so zbrali vernike od vsepovsod na samotnem otoku Iona in ga naredili za središče svojega misijonarskega delovanja. Med temi evangelisti je bil posvečevalec svetopisemske sobote, in tako je ta resnica prišla med te ljudi. Na Ioni je bila ustanovljena šola, iz katere so odhajali misijonarji ne le na Škotsko in v Anglijo, temveč tudi v Nemčijo, Švico in celo Italijo.

Rim pa je postal pozoren na Britanijo in se odločil, da si jo bo podredil. V VI. stoletju so se njegovi misijonarji lotili spreobračanja poganskih Saksoncev.^{/62/} Ponosni barbari so jih sprejeli z naklonjenostjo, zato so jih na tisoče prepričali, da so priznali rimsko vero. Medtem ko je delo napredovalo, so se papeški voditelji in njihovi spreobrnjenci srečali s prvotnimi kristjani. Pokazala se je presenetljiva razlika med njimi. Slednji so bili preprosti in ponižni in so se v značaju, nauku in vedenju ravnali po Svetem pismu, medtem ko so prvi izkazovali vraževerje, blesk in predrznost papeštva. Rimski poslanec je zahteval od teh krščanskih cerkev, naj priznajo papeževu vrhovno pristojnost. Britanci so blago odgovorili, da želijo

ljubiti vse ljudi, vendar papež nima pravice do nadoblasti v cerkvi in da so mu lahko pokorni le toliko, kolikor so dolžni biti pokorni vsakemu Kristusovemu sledilcu. Rim si jih je še naprej poskušal pokoriti, vendar so ti skromni kristjani, osupli ob napuhu, ki so ga pokazali njegovi poslanca, neomajno odgovorili, da ne poznajo nobenega drugega gospodarja poleg Kristusa. Zdaj je papeštvo pokazalo svoj pravi obraz. Rimski voditelj je dejal: "Če nočete sprejeti bratov, ki vam prinašajo mir, boste dobili sovražnike, ki vam bodo prinesli vojno. Če nočete združeni z nami pokazati Saksoncem, kako naj živijo, boste od njih prejeli smrtni udarec."⁽¹⁾ To niso bile prazne grožnje. Vojne, spletke in prevare so izkoreninile te priče svetopisemske resnice, dokler niso bile britanske cerkve uničene ali pa prisiljene priznati papeževo moč.

V deželah zunaj dosega rimske oblasti so mnoga stoletja živeli kristjani, ki so bili skoraj povsem varni pred pokvarjenostjo papeštva. Obdajali so jih pogani in čez stoletja so zmote poganstva vplivale nanje; še zmeraj pa so gledali na Sveto pismo kot na edino vodilo vere in ostali zvesti mnogim njegovim resnicam. Ti kristjani so verovali v večnost Božjih zapovedi in posvečevali soboto četrte zapovedi. Cerkve, ki so se držale te vere in navade, so obstajale v srednji Afriki in med azijskimi Armenci.^{/63/}

Med uporniki proti poseganju papeške moči so najbolj izstopali Valdenžani. Prav v tisti deželi, kjer si je papeštvo utrdilo položaj, so najbolj neomajno zavračali njegovo hinavstvo in pokvarjenost. Dolga stoletja so cerkve v Piemontu obdržale neodvisnost; nazadnje pa je Rim sklenil, da si jih bo podredil. Po neuspešnih bojih proti njegovemu tiranstvu so voditelji teh cerkev neradi sprejeli nadoblast moči, kateri je, kakor je kazalo, ves svet izkazoval čast. Vendar pa so še bili ljudje, ki se niso hoteli ukloniti oblasti papeža ali prelatov. Odločili so se ostati zvesti Bogu in ohraniti čistost in preprostost svoje vere. Zato so se ločili. Tisti, ki so ostali zvesti starodavni veri, so se zdaj umaknili; drugi so zapustili rodne Alpe in razvili prapor resnice v tujih deželah; tretji so našli zavetišče v osamljenih globelih in skalnatih gorskih utrdbah ter tam ohranili svojo svobodo, da častijo Boga.

Vera, ki so jo valdenžanski kristjani dolga stoletja izpovedovali in po njej živeli, je bila v ostrem nasprotju z lažnim rimskim naukom. Njihova vera je temeljila na Božji besedi, ki je pravi vir krščanstva. Toda ti ponižni kmetje, ki so živeli v svojih zavetiščih daleč od sveta, skrbeli za svoje črede in obdelovali vinograde, niso sami po sebi prišli do resnice, ki je bila v tolikšnem nasprotju z verskimi nauki in krivoverstvom odpadle cerkve. Njihova vera ni bila nekakšna nova tvorba. Podedovali so jo od očetov. Ti so se bojevali za vero apostolske cerkve, "za vero, ki je bila svetim izročena enkrat za vselej". ([Juda 3](#). - Ek) "Cerkev puščave", ne pa ošabna duhovščina ustoličena v svetovni prestolnici, je bila Kristusova prava cerkev, čuvaj zaklada resnice, ki ga je Bog zaupal svojemu ljudstvu, da ga oznani svetu.^{/64/}

Eden glavnih vzrokov, ki je povzročil, da se je prava cerkev ločila od Rima, je bilo sovraštvo slednjega do svetopisemske sobote. Papeška moč je poteptala resnico, kakor je napovedalo prerokovanje. Božje zapovedi so bile teptane, človeška izročila in navade pa poviševane. Cerkve, nad katerimi je vladalo papeštvo, so bile zgodaj prisiljene praznovati nedeljo kot sveti dan. Sredi zmot in praznoverja, ki so prevladovala, so bili mnogi celo med zvestim Božjim ljudstvom toliko zmedeni, da so se izogibali delu v nedeljo, čeprav so posvečevali soboto. To pa papeških voditeljev ni zadovoljilo. Niso zahtevali samo, da bi se praznovala nedelja, ampak da se tudi sobota skruni; z najostrejšimi besedami so napadali nje, ki so si jo upali posvečevati. Mirno je lahko izpolnjeval Božje zapovedi samo ta, ki je pobegnil z ozemlja rimske moči.

Valdenžani so bili prvi med evropskimi narodi, ki so dobili prevod Svetega pisma.(j) Nekaj sto let pred reformacijo so ga imeli v rokopisu v svojem ljudskem jeziku. Imeli so nepotvorjeno resnico, in zaradi tega so postali poseben predmet sovraštva in preganjanja. Oznanili so, da je rimska cerkev padli Babilon iz Razodetja, in so kljub smrtni nevarnosti vstali, da bi se uprli njenim pokvarjenostim. Medtem ko so nekateri pod pritiskom dolgotrajnih preganjanj popustili v svoji veri in po malem odstopili od svojih določenih načel, so se drugi trdno držali resnice. V času temačnih stoletij odpada so bili Valdenžani tisti, ki so zavračali vrhovno rimsko oblast in se niso hoteli klanjati podobam, ker so to imeli za malikovanje, in posvečevali pravo soboto.(k) V najhujših burjah sovraštva so ohranili vero. Neomahljivo so zagovarjali Božjo besedo in njeno čast, čeprav so jih prebadali s savojskimi sulicami in sežigali na rimskih grmadah.

Valdenžani so našli dobro zavetje za visokimi gorskimi utrdбами^{/65/} - v zavetišču preganjanih in tlačanih v vseh vekih. Tam je gorela luč resnice sredi teme srednjega veka. Tam so tisoč let priče resnice ohranile svojo staro vero.

Bog je svojemu ljudstvu pripravil veličastno svetišče - kakršno je ustrezalo vzvišenim resnicam, ki mu jih je zaupal. Tem zvestim pregnancem so bile gore simbol neomahljive Jahvejeve pravičnosti. Svojim otrokom so kazali višave, ki so se dvigale nad njimi v nespremenljivem veličastvu, in jim govorili o njem, v komer ni niti trohe spremembe in čigar beseda je trdno utemeljena kakor večni hribi. Gospod je utrdil planine in jih opasal z močjo; nobena roka razen neskončne sile jih ne more premakniti z njihovih temeljev. Na enak način je utrdil tudi svoje zapovedi, temelj svoje vladavine v nebesih in na zemlji. Človeška roka lahko zgrabi ljudi in uniči njihovo življenje; ne more pa premakniti planin z njihovih temeljev in jih vreči v morje, kakor ne more spremeniti niti ene zapovedi Božjega zakona niti izbrisati niti ene njegove obljube njim, ki izvršujejo njegovo voljo. Tudi Božji služabniki morajo biti prav tako trdni v zvestobi njegovim zapovedim kakor nepremakljivi griči.

Gore, ki so obdajale njihove mirne doline, so bile stalne priče Božje ustvarjalne moči in zanesljivo jamstvo njegove pokroviteljske skrbi. Ti potniki so vzljubili neme simbole Jahvejeve navzočnosti. Nikoli se niso pritoževali zaradi težav svojega položaja; nikoli se niso počutili osamljeni sredi planinske samote. Hvaležni so bili Bogu, ker jim je pripravil zavetje pred človeško jezo in okrutnostjo. Veselili so se, da ga lahko molijo v svoji svobodi. Pogosto so jim mogočni hribi dajali varno zaščito, ko so jih preganjali sovražniki. Z vrhov nedostopnih skal so peli slavo Bogu, in rimske vojske niso mogle utišati njihove hvalnice.^{/66/}

Pobožnost teh kristjanov je bila čista, preprosta in pristrčna. Načela resnice so jim bila dragocenejša od hiš, zemljišč, prijateljev, sorodnikov in celo od samega življenja. Skrbno so si prizadevali ta načela vsaditi v srca mladine. Od najbolj zgodnjega otroštva so otroke poučevali iz Svetega pisma, učili so jih zahteve Božjih zapovedi imeti za svete. Prepisi Svetega pisma so bili redki, zato so se učili na pamet njegove dragocene besede. Mnogi so se naučili na pamet dolge odlomke Starega in Novega zakona. Misli o Bogu so se združevale z veličastnimi prizori narave in skromnimi blagoslovi vsakdanjega življenja. Majhne otroke so učili s hvaležnostjo gledati na Boga, darovalca slehernega blagoslova in tolažbe.

Čeprav so bili starši nežni in polni ljubezni, so modro pazili, da otrok ne bi navadili ugajati samemu sebi. Pred njimi je stalo življenje polno skušnjav in težav, a morda celo mučeniška smrt. Od otroštva so bili vzgajani prenašati težave, se pokoravati ukazom, a vendar misliti in delati samostojno. Že od zgodnje mladosti so bili naučeni prenašati odgovornosti, previdno govoriti in dojeti modrost molčanja. Ena nepremišljena beseda, ki bi jo slišalo sovražnikovo

uho, je utegnila spraviti v nevarnost ne samo življenje njega, ki jo je izgovoril, ampak tudi življenje stotine njegovih bratov; kajti kakor namreč volkovi zasledujejo plen, tako so sovražniki resnice preganjali nje, ki so si upali zahtevati versko svobodo.

Valdenžani so žrtvovali svojo posvetno blaginjo za ljubezen do resnice in se z vztrajno potrpežljivostjo bojevali za svoj vsakdanji kruh. Vsak del obdelovalne zemlje med planinami je bil skrbno obdelan; doline in slabo rodovitni obronki so bili spremenjeni v rodovitne. Varčevanje in strogo samoobvladovanje sta bila sestavna dela vzgoje, ki so jo otroci dobili kot edino dediščino. Poučevali so jih, da je Bog določil življenje za šolo in da svoje potrebe lahko zadovoljijo samo z osebnim delom, bistroumnostjo, skrbnostjo in vero. Ta način vzgoje je bil težak in mučen,^{/67/} vendar zato zdrav; bil je prav to, kar je človeku potrebno v njegovem grešnem stanju, šola, ki jo je Bog določil za njegovo izobrazbo in razvoj. Medtem ko so se mladi navajali na delo in trud, ni bil zapostavljen niti umski razvoj. Poučevali so jih, da vse njihove sposobnosti pripadajo Bogu in jih morajo izpopolnjevati in razvijati za njegovo službo.

Valdenžanske cerkve so bile po svoji čistosti in preprostosti podobne cerkvi apostolskih časov. Zavrgli so vrhovno oblast papeža in škofov ter imeli Sveto pismo za edino najvišjo in nezmotljivo veljavo. Njihovi pridigarji so se v nasprotju z gosposkimi rimskimi duhovniki ravnali po zgledu svojega Učitelja, ki je prišel, ne da bi se streglo njemu, temveč da bi stregel On. Pasli so Božjo čredo in jo vodili na zelene pašnike in k živim vodam svete Božje besede. Ljudje se niso zbirali v ogromnih cerkvah in velikih stolnicah, temveč v senci hribov v alpskih dolinah daleč od spomenikov človeškega sijaja in ošabnosti ali pa, če je bilo nevarno, v skalnatih trdnjavah, da bi poslušali besedo Kristusovih služabnikov. Pridigarji pa niso samo oznanjevali evangelija, temveč so tudi obiskovali bolne, poučevali otroke, opominjali tavajoče, prizadevali si zgladiti spore ter pospešiti slogo in bratsko ljubezen. V času miru so se vzdrževali s prostovoljnimi darovi; toda vsak je bil kakor Pavel, ki je bil izdelovalec šotorov, izučen kakšne obrti ali poklica, s čimer se je lahko preživljal, ko je bilo potrebno.

Pridigarji so poučevali mlade. Sveto pismo je bilo glavni predmet poučevanja, ob tem pa niso opustili niti različnih panog splošnih znanosti. Evangelije po Mateju in Janezu so se naučili na pamet, prav tako pa tudi mnoge liste. Mladi so tudi prepisovali Sveto pismo. Nekateri prepisi so vsebovali celotno Sveto pismo, drugi samo kratke odlomke s kratkimi razlagami vrst, kar so napisali tisti, ki so bili sposobni razlagati Sveto pismo. Na ta način je bil postavljen na svetlo zaklad resnice,^{/68/} ki so ga tako dolgo skrivali tisti, kateri so si prizadevali, da bi se povišali nad Boga.

S potrpežljivim in neutrudnim delom so včasih v globokih temnih podzemnih jamah pri luči bakel prepisovali svete spise vrsto za vrsto, poglavje za poglavjem. Tako je delo napredovalo, razodeta Božja resnica pa je sijala kakor čisto zlato. Koliko je bilo to delo slavno in vzvišeno šele zanje, ki so trpeli zaradi njega in sodelovali v njem! Nebeški angeli so obdajali te zveste delavce.

Satan je spodbudil papeške duhovnike in škofove, da so pokopali besedo resnice pod razvaline zmot, lažnih nauk in praznoverja; vendar pa je bila na najbolj čudovit način ohranjena in nepokvarjena skozi vse temačne veke. Ni nosila človekovega žiga, temveč Božji pečat. Ljudje so si neutrudno prizadevali zatemniti jasen in preprost pomen Svetega pisma in ga prikazati kakor protislovno samemu sebi. Toda podobno čolnu na vzburkanem morju je Božja beseda kljubovala vsem burjam, ki so ji grozile z uničenjem. Kakor rudnik skriva bogate žile zlata in srebra pod površjem zemlje in morajo kopati vsi, ki želijo priti do njegovega dragocenega

zaklada, tako tudi Sveto pismo vsebuje zaklade resnice, ki jih lahko odkrijejo samo tisti, ki jih iščejo resno, ponižno in z molitvijo. Bog je določil Sveto pismo za učbenik vsemu človeštvu; učbenik v otroštvu, v mladosti in v zrelih letih, ki se bo vedno proučeval. Ljudem je dal svojo besedo kot razodetje samega sebe. Sleherna nova resnica, ki smo jo spoznali, je novo razodetje značaja njenega pisca. Proučevanje Svetega pisma je od Boga določeno sredstvo, ki ima za cilj ljudi spraviti v tesnejšo zvezo s Stvarnikom in jim dati jasnejše poznanje njegove volje. To je sredstvo zveze med Bogom in človekom.

Valdenžani so imeli Gospodov strah za začetek modrosti, zavedali pa so se tudi pomena vzdrževanja zveze s svetom, poznavanja ljudi^{/69/} in resničnega življenja za umski razvoj in pospeševanje doživetja. Iz planinskih šol so poslali izbrane mladeniče na vseučilišča v Francijo in Italijo, kjer so imeli širše območje za študij, razmišljanje in opazovanje kakor v naročju rodni Alp. Ti mladeniči so bili izpostavljeni različnim skušnjavam. Bili so priče razuzdanosti in se srečevali s spretnimi Satanovimi orodji, ki so jih želela vplesti v najfinejše zmote in najnevarnejša slepila. Toda njihova vzgoja v otroštvu je bila takšna, da jih je pripravila na vse.

V šolah, kamor so odšli, niso smeli zaupati nikomur. Njihova obleka je bila skrojena tako, da so vanjo lahko skrili največji zaklad - dragocene rokopise Svetega pisma. Te rokopise, ki so bili sad večmesečnega in večletnega dela, so nosili s seboj. Kjer koli jim je bilo mogoče, so previdno, da ne bi izzvali suma, dali del teh rokopisov v roke njim, katerih srca so se jim zdela odprta za sprejem resnice. Mladi Valdenžani so se že od materinega naročja vzgajali s takšnim pogledom na svojo življenjsko nalogo; razumeli so svoje delo in ga zvesto izpolnjevali. V teh znanstvenih središčih so se mnogi spreobrnili k pravi veri in pogosto so njihova načela prežemala vso šolo. Papeški vodje niso mogli priti na sled temu tako imenovanemu kvarnemu krivoverstvu, čeprav so opravljali najstrožje preiskave.

Kristusov duh je misijonski duh. Prvo hrepenenje prerojenega srca je še druge pripeljati k Zveličarju. Tega duha so imeli valdenžanski kristjani. Čutili so, da Gospod pričakuje od njih nekaj več, kakor pa da samo ohranijo isto resnico v svojih cerkvah. Na njih je počivala resna odgovornost, da bi luč resnice zasvetila tudi med njimi, ki so živeli v temi. Z mogočno močjo Božje besede so si prizadevali strgati verige, ki jih je nadel Rim. Valdenžanski pridigarji so se pripravljali za misijonsko službo. Vsakdo, ki je imel v načrtu stopiti v pridigarsko službo, je moral najprej doživeti izkušnjo kot evangelist.^{/70/} Vsakdo je moral tri leta delati v kakšnem misijonskem polju, preden je lahko sprejel službo v kaki domači cerkvi. Takšna služba, ki je že na samem začetku zahtevala samoodpoved in žrtve, je bila ustrezna priprava za pridigarski poklic v tistih časih človekove preiskušnje. Mladi, ki so se posvetili tej sveti službi, niso imeli pred seboj možnosti za pozemsko bogastvo in čast, temveč življenje dela in nevarnosti, a morda tudi mučeniško smrt. Misijonarji so odhajali po dva in dva, kakor je Jezus poslal učence. Z vsakim mladim je navadno šel starejši in izkušen spremljevalec, ki je bil vodja mlajšemu in odgovoren za njegovo vzgojo, a mlajši se mu je moral podrejati. Ta sodelavca nista bila vedno skupaj, toda pogosto sta se shajala k molitvi in svetovanju ter se tako med seboj krepila v veri.

Odkriti cilj svojega poslanstva bi pomenilo povzročiti njegov poraz; zato so previdno skrivali svojo pravo nalogo. Vsak pridigar je bil izučen kakšne obrti ali poklica in ti misijonarji so opravljali svoje delo pod plaščem kakšne posvetne dejavnosti. Navadno so prihajali kot trgovci ali prodajalci od hiše do hiše. "Prodajali so svilo, dragotine in druge predmete, ki so se lahko tisti čas kupili samo v najbolj oddaljenih središčih. Zato so bili kot trgovci dobro sprejeti tam, kjer bi jih kot misijonarje pregnali."⁽²⁾ Neprestano so dvigali srca k Bogu in

prosili za potrebno modrost, da bi lahko razodeli zaklad, ki je dragocenejši od zlata in biserov. Na skrivaj so nosili s seboj prepise Svetega pisma v celoti ali v delih. Kjer koli pa se jim je ponudila priložnost, so obračali pozornost svojih kupcev nanje. Pogosto so na ta način zbudili zanimanje za branje Božje besede. Tedaj so radi pustili kakšen del Svetega pisma njim, ki so si ga želeli imeti.

Dejavnost teh misijonarjev se je začela v ravninah in dolinah ob podnožju njihovih planin, toda širila se je daleč za temi mejami. Bosonogi, oblečeni v groba oblačila, prašni od potovanja so ti potniki podobni svojemu Učitelju^{71/} hodili skozi velika mesta in prišli do oddaljenih dežel. Povsod so sejali dragoceno seme. Ob njihovih poteh so klile cerkve, mučeniška kri pa je pričevala v prid resnici. Božji dan bo pokazal bogato žetev duš kot sad dela teh zvestih ljudi. Božja beseda je skrito in tiho potovala skozi krščanstvo ter naletela na vesel sprejem v mnogih domovih in srcih.

Božja beseda za Valdenžane ni bila samo poročilo o Božjem ravnanju z ljudmi v preteklosti ter razodetje o sedanjih dolžnostih in odgovornostih, temveč jim je tudi razodevala nevarnosti in slavo prihodnosti. Verovali so, da se približuje konec vseh stvari. Med proučevanjem Svetega pisma z molitvijo in solzami so bili še bolj ganjeni z njenimi dragocenimi mislimi in so še jasneje videli svojo dolžnost, da še drugim oznanijo njene zveličavne resnice. Na svetih svetopisemskih straneh so videli jasno razodet načrt zveličanja in v veri v Jezusa so našli tolažbo, upanje in mir. Bolj ko je luč resnice obsevala njihov razum in prinašala veselje v njihova srca, bolj so si želeli njene žarke razširiti nanje, ki so živeli v temi papeških zmot.

Spoznali so, da se ljudstvo pod vodstvom papeža in duhovnikov zaman prizadeva dobiti odpuščanje grehov z mučenjem svojega telesa. Ljudje so stalno gledali nase, ker so jih naučili iskati zveličanje v svojih dobrih delih. Ko so spoznali svoje grešno stanje, so menili, da so izpostavljeni Božji jezi, zato so mučili svoje telo in dušo, vendar niso našli nikakršnega olajšanja. Tako so bile vestne duše zvezane z rimskimi nauki. Tisoči so zapuščali svoje prijatelje in sorodnike in preživljali svoje dneve v samostanskih celicah. S stalnim postom, bičanjem, dolgim nočnim bedenjem, dolgim klečanjem na mrzlih in vlažnih tleh svojih revnih celic, z dolgimi romanji, s poniževalnim trpljenjem in strašnim mučenjem so tisoči zaman iskali pomiritev svoje vesti. Obremenjeni z občutkom greha in s trepetom pred Božjo maščevalno jezo^{72/} so mnogi trpeli, dokler niso stopili v grob popolnoma onemogli in brez enega samega žarka luči in resnice.

Valdenžani so si prizadevali tem lačnim dušam lomiti kruh življenja, da bi jim razodeli sporočilo miru, ki ga vsebujejo Božje obljube, in jih pripeljali h Kristusu, njihovemu edinemu upanju zveličanja. Za zmoto so šteli nauk, da se z dobrimi deli da opraviti pokora za prestopke Božjih zapovedi. Zaupanje v človeške zasluge preprečuje pogled na neskončno Kristusovo ljubezen. Jezus je umrl kot daritev za človeka, kajti padlo človeštvo ni moglo storiti ničesar za priporočilo pri Bogu. Zasluge križanega in od mrtvih obujenega Zveličarja so temelj krščanske vere. Odvisnost duše od Kristusa je tako resnična in zveza z njim mora biti tako tesna, kakor je zveza med posameznimi udi in telesom ali med trto in mladikami.

Nauki papeža in duhovnikov so zapeljali ljudi, da je Božji in celo Kristusov značaj strog, temačen in neusmiljen. Zveličar je bil prikazan, kakor da je toliko brez sočutja do padlega človeka, da je nujno priklicati na pomoč duhovnike in svetnike za posrednike. Tisti, katerih srca so bila razsvetljena z Božjo besedo, so hrepeneli take ljudi usmeriti k Jezusu, ki jih ljubi, sočustvuje z njimi in z razširjenimi rokami vabi vse, naj pridejo k njemu s svojim bremenom greha, s svojimi skrbmi in težavami. Hrepeneli so odstraniti ovire, ki jih je Satan naložil

ljudem, da ne bi videli obljub in se naravnost Bogu spovedali grehov ter sprejeli odpuščanje in mir.

Valdenžanski misijonar je rad razodeval dragocene resnice evangelija ljudem, ki so se zanimali zanje. Previdno je podajal pozorno prepisane dele Svetega pisma. Njegovo največje veselje je bilo prebuditi upanje v zavedni in z grehom ranjeni duši, ki je dotlej poznala samo maščevalnega Boga, ki čaka, da bo pravično kaznoval. S tresočimi ustnicami, s solznimi očmi, pogosto na kolenih,^{/73/} je svojim bratom razodeval dragocene obljube, ki so edino grešnikovo upanje. Tako je luč resnice prodirala v mnoga temna srca, razganjala temne oblake, v srcu pa se je porajalo sonce pravičnosti s svojimi zdravilnimi žarki. Pogosto se je dogajalo, da so posamezne dele Svetega pisma brali večkrat, kajti poslušalec je hotel, da se mu ponovijo, ker se je želel prepričati, ali je pravilno slišal. Posebno so si želeli ponoviti naslednje besede: "Kri Jezusa Kristusa, njegovega Sina, nas očiščuje slehernega greha. In kakor je Mojzes povišal kačo v puščavi, tako mora biti povišan Sin človekov, da se ne pogubi, kdor koli veruje vanj, temveč da ima večno življenje." ([1 Jan 1,7](#); [Jan 3,14,15](#).)

Na ta način so se mnogim odprle oči glede rimskih zahtev. Spoznali so, kako zaman je upati v posredništvo ljudi ali angelov v grešnikovo korist. Ko je prava luč razsvetlila njihov um, so veselo dejali: "Kristus je moj duhovnik; njegova kri je moja daritev; njegov oltar je moja spovednica." Popolnoma so se oprli na Jezusove zasluge in ponavljali besede: "Brez vere pa je nemogoče biti Bogu po volji. Zakaj ni ga tudi pod nebom ljudem danega drugega imena, po katerem bi se mi mogli zveličati." ([Heb 11,6](#); [Dej 4,12](#).)

Mnogi teh ljudi, ki jih je premetaval vihar, niso bili zmožni dojeti jamstva Zveličarjeve ljubezni. Tako veliko olajšanje jim je prineslo to spoznanje, tako velik pramen luči se je izlil nanje, da se jim je zdelo, kakor da so v nebesih. Z zaupanjem so položili roke v Kristusovo roko in s svojimi nogami trdno stopili na Skalo vekov. Izginil je sleherni strah pred smrtjo. Sedaj so bili pripravljeni za zapor in grmado, samo če bi s tem povelicali Odrešenikovo ime.

Božjo besedo so včasih brali na skrivnih prostorih le eni osebi, včasih pa majhni skupini, ki je hrepenela po luči in resnici. Pogosto so tako prebedeli cele noči. Navdušenje in občudovanje poslušalcev je bilo tako veliko, da je bil glasnik evangelija pogosto prisiljen prenehati brati,^{/74/} da bi poslušalci dojemali sporočilo zveličanja. Pogosto so se slišale besede: "Ali bo Bog zares sprejel **mojo** daritev? Ali bo usmiljeno pogledal **name**? Ali **mi** bo odpustil?" Tedaj je bil prebran odgovor: "Pridite k meni vsi, ki ste utrujeni in obteženi, in jaz vas bom poživil." ([Mat 11,28](#). - Ek)

Poslušalec je z vero sprejel obljubo, potem pa se je slišal vesel odgovor: "Nič več dolgih romanj, nič več mučnih potovanj na svete prostore. K Jezusu lahko pridem takšen, kakršen sem, grešen, neposvečen, in On ne bo zavrgel moje spokorniške molitve. 'Odpuščajo se ti grehi!' Moji, tudi moji so lahko prav tako odpuščeni!"

Val svetega veselja je napolnil srce, Jezusovo ime pa se je poveljevalo s hvalnico in zahvaljevanjem. Ti srečni ljudje so se vračali na svoje domove razširiti luč in povedati drugim svoje nove izkušnje, kolikor so mogli, in da so našli pravo pot življenja. Čudna in veličastna moč se je skrivala v besedah Svetega pisma, ki so naravnost govorile resnice željnim srcem. Božji glas je bil ta, ki je prepričeval poslušalce.

Glasnik resnice je nadaljeval svojo pot; njegov videz ponižnosti, gorečnosti in iskrenosti pa je bil predmet mnogih pogovorov. V mnogih primerih ga poslušalci niso vprašali, od kod prihaja

in kam gre. Toliko so bili prežeti z občudovanjem, potem pa še s hvaležnostjo in veseljem, da niso niti pomislili česa takega vprašati. Če so ga zaprosili, naj stopi v njihov dom, jim je odgovoril, da mora obiskati izgubljene ovce črede. Tedaj so se mnogi vprašali: "Ali ni bil to angel iz nebes?"

V mnogih primerih niso nikoli več videli glasnika resnice. Odšel je v druge dežele ali pa je preživel življenje v kakšnem neznanem zaporu ali pa so njegove kosti trohnele na kakšnem prostoru, kjer je bil priča za resnico.^{/75/} Toda besed, ki jih je zapustil, nihče ni mogel uničiti. Te so opravljale svoje delo v človeških srcih. Samo sodni dan bo popolnoma odkril njihove blagoslovljene sadove.

Valdenžanski misijonarji so prodrli v Satanovo kraljestvo in s tem spodbudili oblasti teme k večji budnosti. Knez hudobnosti je opazoval vsak napor širjenja resnice in spodbujal svoja orodja, naj se tega boje. V delu teh ponižnih popotnikov so papeški voditelji videli znamenje nevarnosti za svojo zadevo. Če bi dovolili, da bi luč resnice neovirano svetila, bi razgnala težke oblake zmot, v katerih je živelo ljudstvo. Misli ljudi bi usmerila k samemu Bogu in na koncu uničila rimsko vrhovno oblast.

Že sam obstoj tega ljudstva, ki je varoval stanovitno vero apostolske cerkve, je bil neprestana graja odpadniškemu Rimu, zato je izzival najbolj ogorčeno sovraštvo in preganjanje. Njihovo odklanjanje izročitve Svetih pisem je bila žalitev, ki je Rim ni mogel prenašati. Odločil se je, da jih bo iztrebil z zemlje. Tedaj so se začele najbolj grozovite križarske vojne proti Božjemu ljudstvu v njihovih planinskih domovih. Inkvizitorji so jih zasledovali in pogosto se je ponavljal prizor, v katerem je nedolžni Abel padel v roke ubijalca Kajna.

Večkrat so bila njihova rodovitna polja opustošena, njihovi domovi in molilnice zravnani z zemljo, tako da je tam, kjer je bilo nekoč rodovito polje tega preprostega in marljivega ljudstva, ostala samo puščava. Kakor krvoločna zver vse bolj besni, ko okusi kri, tako so rimski pristaši postali vse bolj okrutni, ko so videli muke svojih žrtev. Mnogi teh priči čiste vere so bili preganjani kakor zveri po planinah in nagnani v doline, kjer so našli zavetje v objemu prostranih gozdov in skalnatih vrhov.

Nikakršne krivde ni bilo mogoče najti proti moralnemu značaju tega izobčenega ljudstva. Celo njihovi sovražniki so potrjevali, da je miroljubno, tiho in pobožno ljudstvo. Njihova velika krivda je bila, da niso hoteli služiti Bogu po papeški volji.^{/76/} Zaradi te krivde so morali trpeti ponižanja, zasramovanja in muke, ki si jih lahko izmislijo samo ljudje in hudobni duhovi.

Ko se je Rim odločil iztrebiti osovraženo ločino, je papež izdal odlok, s katerim jih je obsodil kot krivoverce in dal pomoriti.⁽¹⁾ Niso bili obdolženi kot lenuhi, nepošteni in zanikrni, pač pa je bilo zanje rečeno, da imajo takšno vrsto pobožnosti in svetosti, ki zapeljuje "ovce prave črede". Zato je papež ukazal: "Če se ta hudobna in gnusna ločina ne bo hotela odpovedati svoji veri, jo je treba streti kakor strupenjačo."⁽³⁾ Ali je ta ošabni oblastnik računal na to, da se bo nekoč srečal s temi besedami? Ali je vedel, da so zapisane v nebeških knjigah in ga bodo srečale na sodni dan? Jezus pravi: "Kar koli ste storili enemu teh najmanjših mojih bratov, ste storili meni." ([Mat 25,40.](#))

Ta papeški odlok je pozval vse vernike cerkve, da se združijo v križarski vojni zoper krivoverce. Da bi jih navdušil za sodelovanje v tem strašnem delu, jih je osvobodil vseh cerkvenih pokor in kazni, splošnih in posebnih. Sleherne dane prisege je razrešil vse, ki so se

pridružili temu križarskemu pohodu. Priznal je za veljavno vse, kar so dosegli nezakonito, in obljubil odpuščanje vseh grehov njim, ki ubijejo kakšnega krivoverca. Razglasil je za neveljavne vse pogodbe v korist Valdenžanov, ukazal je njihovim služabnikom, naj jih zapustijo, prepovedal je vsem, da bi jim kakor koli pomagali, in pooblastil vsakogar, da sme odvzeti njihova posestva."⁽⁴⁾ Ta dokument jasno razodeva, s čigavim duhom so bili navdihnjeni ti prizori. Kar se je tam slišalo, je bilo zmajevo rjojenje, ne pa Kristusov glas.

Papeški vodje niso hoteli prilagoditi svojega značaja merilom Božjih zapovedi, temveč so postavili merilo, ki je bilo njim všeč, in se odločili prisiliti vsakogar, da se prilagodi njemu, ker je tako hotel Rim. Dogajale so se najbolj grozovite tragedije. Pokvarjeni in bogokletni duhovniki in papeži so igrali vlogo, ki jim jo je določil Satan.^{/77/} V njihovih srcih ni bilo milosti. Isti duh, ki je križal Kristusa in pomoril apostole ter spodbujal Nerona proti zvestim kristjanom tistega časa, je deloval tudi sedaj, da bi izkoreninil z zemlje otroke, ki jih je Bog ljubil.

Te pobožne ljudi so spremljala preganjanja skozi mnoga stoletja, vendar so jih potrpežljivo prenašali in si vztrajno želeli povečati Odrašenika. Dalje so širili dragoceno resnico kljub križarskim vojnám proti njim in nečloveškemu morjenju, na katero so bili obsojeni. Bili so preganjani do smrti, toda njihova kri je namakala posejano seme, da ni ostalo brez sadu. Tako so Valdenžani pričali o Bogu več stoletij pred Lutrovim rojstvom. Razkropljeni po raznih deželah so sejali seme reformacije, ki se je začela v Wyclifovem času, se razširila in utrdila v Lutrovih dneh ter jo morajo v zadnjem času nadaljevati tisti, ki so pripravljeni pretrpeti vse za Božjo besedo in pričevanje Jezusa Kristusa. ([Raz 1,9.](#))^{/78/}

5. John Wyclif ([angleško](#))

Pred reformacijo je obstajalo le nekaj izvodov Svetega pisma, vendar Bog ni dopustil, da bi bile njegove besede popolnoma uničene. Njegove resnice niso smele biti za vedno skrite. Prav tako brez težav je lahko snel okove besedam življenja, kakor je lahko odprl tudi vrata ječe in odpahnil železna vrata, da bi osvobodil svoje služabnike. V različnih državah Evrope je Sveti Duh spodbudil ljudi, da so preiskovali resnico kakor skriti zaklad. Po Božji previdnosti vodeni k svetim spisom so proučevali svete strani z velikim zanimanjem. Bili so pripravljeni zase sprejeti luč za vsako ceno. Čeprav niso razumeli čisto vsega, so bili usposobljeni dojemati dolgo zakopane resnice. Kakor iz nebes poslani sli so šli naprej, trgali okove zmot in praznoverja ter vabili tiste, ki so bili tako dolgo zaslužnjeni, naj vstanejo in zahtevajo pravico do svobode.

Božja beseda je bila povsod razen pri Valdenžanih dolga stoletja zaklenjena v jezikih, ki so jih znali samo šolani ljudje. Toda nastopil je čas, ko naj bi bila prevedena in dana ljudem različnih dežel v njihovem jeziku. Svet je prekoračil polnoč. Ure teme so minile in v mnogih krajih so se pojavili znaki prihajajoče zarje.^{/79/}

V XIV. stoletju je v Angliji vstala "jutranja zvezda reformacije". John Wyclif(m) je bil glasnik reforme ne samo za Anglijo, ampak tudi za vse krščanstvo. Veliki ugovor proti Rimu, ki si ga je dovolil izreči, ni bil nikoli več utišán. Ta ugovor je povzročil boj, katerega sad je bila osamosvojitev posameznikov, cerkev in narodov.

John Wyclif je bil vzgajan v svobodomiselnem duhu in zanj je bil Gospodov strah začetek modrosti. Na šoli je bil znan tako po goreči pobožnosti kakor tudi po izredni nadarjenosti in globoki učenosti. V žeji po znanju si je prizadeval biti seznanjen z vsako znanstveno panogo. Bil je izobražen v klasični filozofiji, cerkvenih predpisih in državnem pravu, zlasti v pravu svoje države. V njegovem kasnejšem delu je bila vidna takšna zgodnja izobrazba. Temeljita seznanitev s čisto teoretično filozofijo njegovega časa ga je usposobila za razkrinkavanje njenih zmot; ob študiju državnega in cerkvenega prava se je bil pripravljen spopasti z velikim bojem za državno in versko svobodo. Medtem ko je vihtel orožje Božje besede, si je pridobil umsko disciplino šol in razumel taktike srednjeveških vseučilišnih učiteljev. Moč njegove nadarjenosti ter obsežnost in temeljitost njegovega znanja so zahtevali spoštovanje prijateljev in sovražnikov. Njegovi privrženci so gledali z zadovoljstvom, da njihov prvak stoji kot najodličnejši med vodilnimi misleci naroda; a njegovi sovražniki niso mogli spraviti na slab glas dela reformacije s kazanjem na neznanje ali slabost njenega zagovornika.

Wyclif je že v šoli začel proučevati Sveto pismo. Tisti zgodnji čas, ko je Sveto pismo obstajalo samo v starodavnih jezikih, so lahko samo izobraženi ljudje našli pot k izviru resnice, neizobraženim pa je ostala zaprta. Tako je bila pripravljena pot prihodnjemu Wyclifovemu reformatorskemu delu.^{/80/} Izobraženi ljudje so proučevali Božjo besedo in našli v njej vzvišeno resnico o brezplačni milosti. V svojih predavanjih so širili znanje o tej resnici in tako so tudi druge spodbujali, da so se vrnili k živim Božjim razodetjem.

Ko je Wyclif posvetil pozornost Svetemu pismu, ga je začel proučevati z enako temeljitostjo, kakršna ga je usposabljala obvladati druge šolske predmete. Do tedaj je čutil veliko praznino, ki je nista mogla zapolniti ne sholastični ne cerkveni nauk. V Božji besedi je našel to, kar je poprej zaman iskal. Spoznal je načrt zveličanja in Kristusa kot edinega postavljenega posrednika za človeka. Posvetil se je Kristusovi službi in sklenil objaviti resnice, ki jih je našel.

Wyclif s poznejšimi reformatorji vred v začetku svojega dela ni vedel, kam ga bo to odpeljalo. Rimu ni nasprotoval s premišljenostjo. Vdanost resnici pa ga je morala pahniti v spopad z zmoto. Kolikor jasneje je spoznaval zmote papeštva, toliko bolj goreče je razlagal svetopisemski nauk. Spoznal je, da je Rim zapustil Božjo besedo zaradi človeškega izročila; brez strahu je karal duhovnike, ker so pregnali Sveto pismo, in zahteval, da ga znova dajo ljudstvu, da bi se njegova veljava ponovno vzdignila v cerkvi. Bil je sposoben in goreč učitelj ter zgovoren pridigar in njegovo vsakdanje življenje je pričevalo v prid resnicam, ki jih je oznanjal. Njegovo poznanje Svetega pisma, moč njegovega razsojanja, čistost njegovega življenja, njegov neomahljiv pogum in poštenost so mu zagotovili splošno spoštovanje in zaupanje. Mnogi izmed ljudstva so bili nezadovoljni s svojo dotedanjo vero, ko so spoznali krivičnost, ki vlada v Rimski cerkvi, zato so z odprtim veseljem sprejemali resnice, ki jim jih je razodeval Wyclif; papeževi vodje pa so se tresli od jeze, ko so videli, da je ta reformator dobil večji vpliv kakor oni.^{/81/}

Wyclif je bil spreten odkrivalec zmot in je pogumno napadal mnoge zlorabe, ki jih je odobrvala rimska oblast. Kot kraljevski kaplan je pogumno nastopil proti plačevanju davka, ki ga je papež zahteval od angleškega kralja, in dokazal, da papežovo prisvajanje oblasti nad svetovnimi vladarji nasprotuje ne samo razumu, ampak tudi razodetju. Papeževe zahteve so v Angliji izzvale veliko ogorčenje, Wyclifovi nauki pa so močno vplivali na narodne voditelje. Kralj in plemiči so se združili v odpovedi vrhovni oblasti papeža in mu niso hoteli plačati davka. Tako je papeška nadoblast dobila učinkovit udarec v Angliji.

Drugo zlo, zoper katero je reformator vodil dolg in odločen boj, je bil beraški meniški red. Ti redovniki so preplavili Anglijo in zelo ovirali velikost in napredek naroda. Proizvodnja, vzgoja, morala - vse to je čutilo njihov škodljiv vpliv. Meniško življenje lenosti in beračenja ni bilo samo težko breme za narodni dohodek, ampak je izzvalo tudi prezir do koristnega dela. Mladina je izgubila moralo in se pokvarila. Pod vplivom menihov so mnogi odšli v samostane in se posvetili meniškemu življenju, a to so storili ne samo brez odobritve staršev, temveč celo brez njihovega znanja in proti njihovi volji. Eden prvotnih očetov rimske cerkve je poviševal meniško življenje nad dolžnost otroške ljubezni in poslušnosti ter izjavil: "Če bi tvoj oče ležal pred tvojimi vrati, jokaj in vpil, ter ko bi tvoja mati kazala telo, ki te je nosilo, in prsi, ki so te dojile, se ne obotavljaj odriniti ju in oditi naravnost h Kristusu." "S to strašno nečlovečnostjo," kakor jo je pozneje imenoval Luter, "ki je bolj podobna volku ali tiranu kakor pa kristjanu in človeku, so otroška srca otrdela do staršev."⁽¹⁾ Tako so papeževi^{/82/} voditelji kot nekdanji farizeji razveljavljali Božje zapovedi zaradi svojega izročila. Domovi so ostajali pusti, starši pa brez družbe sinov in hčer.

Celo vseučilišni študenti so bili zapeljani z lažnimi predstavami menihov in spodbujeni, naj stopijo v njihov red. Mnogi so se kasneje skesali, ko so videli, da so izgubili osebno srečo in razžalostili starše. Toda ko so bili enkrat ujeti v mrežo, ni bilo mogoče znova dobiti svobode. Mnogi starši niso poslali svojih sinov na univerzo, ker so se bali vpliva menihov. Posledica tega je bila zmanjševanje števila študentov, ki so obiskovali velika središča učenosti. Šole so se redčile, prevladovalo pa je neznanje.

Papež je dal tem menihom pravico spovedovati grehe in dajati odpuščanje. To je postalo vir velikega zla. Redovniki berači so želeli povečati svoje dohodke, zato so dajali odpustke tako zlahka, da so k njim drveli zlikovci vseh vrst, da bi dobili odpuščanje. Posledica tega pa je bila, da so se hitro začele množiti strašne pregrehe. Bolni in revni so bili prepuščeni trpljenju, a darovi, s katerimi bi se ustreglo njihovim potrebam, so odhajali k redovnikom, ki so z zastraševanjem izsilili iz ljudstva miloščino in razglasili za brezbožne vse, ki niso hoteli

darovati za njihov red. Kljub njihovi navidezni revščini se je bogastvo teh beraških redov povečevalo. Njihove veličastne palače in razkošne pojedine so še bolj poudarjale iz dneva v dan naraščajočo revščino ljudstva. Medtem ko so preživljali svoj čas v razkošju in veseljačenju, so namesto sebe pošiljali v svet neučene ljudi, ki so zabavali ljudstvo z lepimi zgodbami, legendami in šalami ter jih tako utrjevali v vse večjem zaupanju menihom. Beraški redovi pa so poleg tega vplivali tudi na praznovorno množico, da je verovala, da vsa njihova verska dolžnost sestoji iz priznavanja vrhovne oblasti papeštva, spoštovanja svetnikov in dajanja miloščine menihom ter da je to dovolj, da bi si zagotovili prostor v nebesih./83/

Učeni in pobožni ljudje so si zaman prizadevali reformirati ta meniški red. Wyclif pa je zaradi svoje izredne pronicljivosti spoznal korenino zla in izjavil, da je sam ustroj napačen in ga je potrebno ukiniti. Nastale so razprave in vprašanja. Mnogi, ki so videli menihe hoditi okrog po svetu in prodajati papeževe odpustke, so začeli dvomiti o tem, da bi se odpuščanje lahko kupilo za denar, in se spraševali, ali ne bi bilo treba prositi za odpuščanje Boga namesto rimskega škofa.(h) Nemalo se jih je zgražalo nad nenasitno lakomnostjo menihov. Govorili so: "Rimski menihi in duhovniki nas bodo pojedli kakor rak. Bog nas mora rešiti, sicer bo ljudstvo moralo propasti." (2) Da bi ti menihi berači opravičili svojo lakomnost, so izjavili, da se ravna po Zveličarjevem zgledu, rekoč, da so Jezus in njegovi učenci živeli od radodarnosti ljudstva. Ta trditev jim je škodila, saj je spodbudila mnoge, da so proučevali Sveto pismo in sami spoznali resnico, to pa je bilo zadnje, kar si je želel Rim. Ljudje so bili opozorjeni na Vir resnice, ki ga je Rim hotel skriti.

Wyclif je začel pisati in objavljati razprave proti menihom, pa ne toliko zato, da bi se z njimi prepiral, temveč da bi usmeril pozornost ljudi na nauk Svetega pisma in njenega pisca. Izjavil je, da papež nima večje oblasti pri dajanju odpustkov ali izključitvi iz cerkve kakor nasploh duhovniki in da nihče ne more biti polnoveljavno izključen, če ni sam priklical nase Božje obsodbe. Noben drug način ne bi mogel biti uspešnejši od tega, s katerim se je lotil dela, da bi podrl ogromno stavbo duhovne in posvetne oblasti, ki jo je postavil papež in je držala v sužnosti milijone ljudi.

Wyclifa so znova poklicali braniti pravice angleške krone proti rimskemu vmešavanju; kot kraljevski poslanec je preživel dve leti na Nizozemskem, kjer se je pogajal z rimskimi predstavniki. Tam je prišel v zvezo/84/ z duhovščino Francije, Italije in Španije; lahko je videl, kaj se dogaja za kulisami, in spoznal mnogo stvari, ki bi mu v Angliji ostale skrite. Naučil se je marsičesa, kar mu je pomagalo v njegovem poznejšem delu. Po teh predstavnikih papeškega dvora je lahko spoznal pravo naravo in cilje hierarhije. Ko se je vrnil na Angleško, je začel oznanjati bolj odkrito in še z večjo gorečnostjo; izjavil je, da so lakomnost, ošabnost in goljufija rimski bogovi.

V neki svoji razpravi je takole povedal o papežu in njegovih pobiralcih davka: "Iz naše dežele odnašajo sredstva, ki so namenjena siromakom. Letno odide na tisoče mark kraljevega denarja za zakramente in duhovne stvari, a to je prekleto krivoverstvo simonije. Storili so, da celotno krščanstvo sprejema in ohranja to krivoverstvo. In če bi naša kraljevina imela veliko goro zlata, a od nje ne bi jemal nihče drug razen izterjevalcev ošabnega in posvetnega pontifeksa, bi bila čez nekaj časa porabljena. Jemljejo namreč iz naše dežele vsak dinar, ne dajo pa nam ničesar drugega razen Božjega prekletstva zaradi simonije." (3)

Kmalu zatem, ko se je Wyclif vrnil v Anglijo, ga je kralj imenoval za župnika v Lutterworthu. To je bil dokaz, da kralj ni bil niti najmanj nezadovoljen z njegovim govorom. Wyclifov vpliv se je čutil pri odločitvah dvora in v oblikovanju narodne vere.

Kmalu so se vanj zagnali papeževi gromovi. V Anglijo so bile poslano tri papeževe poslanice: univerzi, kralju in višjim duhovnikom. Vse tri so ukazovale, da se takoj odločno ukrepa in zapre usta učitelju krivoverja.⁽⁴⁾ Pred prihodom teh poslanic so škofje v svoji gorečnosti povabili Wyclifa, naj pride prednje na zaslišanje. Toda dva najmočnejša kneza v kraljestvu sta ga spremljala na sodišče. Ljudstvo, ki se je zbralo okoli stavbe, je vdrlo v sodno dvorano in toliko prestrašilo sodnike,^{/85/} da je bila preiskava ustavljena, Wyclif pa je smel mirno oditi. Kmalu zatem je umrl Edvard III., ki so ga škofje v njegovi starosti ščuvali proti reformatorju, kraljev prestol pa je zasedel nekdanji Wyclifov varuh.

Papeževa poslanica je pozivala Anglijo, naj ujame in zapre krivoverca.⁽ⁿ⁾ Ti ukrepi so bili pot naravnost na grmado. Kazalo je, da bo padel kot maščevanje Rima. Toda tisti, ki je nekoč rekel: "Ne boj se ... jaz sem ti ščit," je spet iztegnil svojo roko, da bi zaščitil svojega služabnika. ([1 Mojz 15,1.](#)) Smrt ni doletela reformatorja, temveč papeža, ki je ukazal Wyclifa usmrtiti. Gregor IX. je umrl, a duhovniki, ki so se zbrali, da bi usmrtili Wyclifa, so se razšli.

Božja previdnost je še naprej nadzorovala dogodke, ki so omogočili napredek reformacije. Po Gregorjevi smrti sta bila izvoljena dva protipapeža. Dve nasprotujoči si moči, a obe sta se imenovali nezmotljivi in zahtevali poslušnost.^(b) Vsak papež je vabil verne, naj mu pomagajo v boju proti nasprotniku, svoje zahteve pa je podkrepil s strašnim prekletstvom proti nasprotniku in obljubljal nebeško nagrado vsem svojim pomočnikom. Ta dogodek je zelo oslabil papeško oblast. Nasprotujoči si stranki sta bili zaposleni z medsebojnim bojem, Wyclif pa je nekaj časa imel mir. Prekletstva in medsebojne obtožbe so letele s papeža na papeža in potoki krvi so bili preliti v boju za zmago njunih nasprotujočih si koristi. Hudodelstva in škandali so poplavalili cerkev. Reformator pa je marljivo delal v tišini svoje župnije v Lutterworthu, da bi pozornost ljudi s papežev, ki sta se med seboj bojevala, usmeril na Jezusa, Kneza miru.

Razdor v cerkvi je s povzročenimi prepiri in pokvarjenostjo pripravil pot reformaciji ter omogočil ljudstvu spoznati pravo naravo papeštva. Wyclif je v svoji razpravi z naslovom *O razdoru papežev*^{/86/} povabil ljudi, naj presodijo, ali ne govorita oba papeža resnico, ko drug drugega imenujeta antikrist. Rekel je: "Bog ni hotel več prenašati, da bi sovražnik vladal samo po enem takem duhovniku ... temveč je oblast razdelil med dva, da bi ju verni v Kristusovem imenu laže premagali."⁽⁵⁾

Wyclif je oznanjal evangelij revežem kakor njegov Učitelj. Ni bil zadovoljen, da bi se luč resnice širila samo po skromnih domovih njegove župnije v Lutterworthu, zato se je odločil resnico odnesti v vse angleške predele. Da bi to dosegel je organiziral skupino pridigarjev, preproste in pobožne ljudi, ki so ljubili resnico in si niso ničesar toliko želeli kakor njeno razširitev. Ti ljudje so šli na vse strani in oznanjevali resnico po trgih, ulicah velikih mest in vaseh. Obiskovali so stare, revne in bolne ter jim oznanjali vesela sporočila Božje milosti.

Wyclif je kot profesor teologije v Oxfordu oznanjal Božjo besedo v vseučilišnih dvoranh. Tako zvesto je podajal resnico svojim študentom, da so ga imenovali doktor evangelija. Toda največje delo njegovega življenja je bil prevod Svetega pisma v angleščino. V svojem delu *O resnici in pomenu Svetega pisma* je izjavil, da ima namen prevesti Sveto pismo, da bo lahko vsak Anglež v svojem jeziku bral o čudovitih Božjih delih.

Njegovo delo pa je bilo na lepem prekinjeno. Čeprav še ni napolnil 60 let, so neprestano delo, učenje in napadi njegovih sovražnikov oslabilo njegovo moč, da je predčasno ostarel. Zbolel je za hudo boleznijo. Novica o tem je razveselila menihe. Mislili so, da se bo grenko skesal za

zlo, ki ga je naredil cerkvi, zato so pohiteli v njegovo sobo, da bi slišali njegovo spoved. Štirje verski redi so poslali svoje poslane, ki so skupaj s štirimi posvetnimi uslužbenci obdali tega človeka, za katerega so menili, da leži na smrtni postelji.^{/87/} Govorili so mu: "Na ustih vam je smrt, skesajte se za svoje grehe in v naši navzočnosti prekličite vse, kar ste govorili zoper nas." Reformator je mirno poslušal, potem pa zaprosil svojega služabnika, naj ga dvigne v postelji, odločno uperil pogled v čakajoče na njegov preklic ter rekel z močnim in trdnim glasom, ki jih je pogosto prisilil k trepetanju: "Ne bom umrl, temveč bom še živel in naprej žigosal hudobna dela menihov."⁽⁶⁾ Menihi so zmedeni in osupli pohiteli iz sobe.

Wyclifove besede so se izpolnile. Živel je še naprej, da bi svojim someščanom dal najmočnejše od vseh sredstev proti Rimu - Sveto pismo, to iz nebes določeno sredstvo za osvoboditev, razsvetlitev in spreobrnitev ljudstva. Da bi se pa to delo opravilo, je bilo potrebno premagati ogromne ovire. Wyclif je telesno zelo oslabil. Vedel je, da mu je za delo ostalo samo še nekoliko let. Videl je nasprotovanje, s katerim se bo spopadel, toda hrabrine so ga obljube Božje besede, zato je šel pogumno naprej. Posebna Božja previdnost mu je neoslabljeno ohranila umsko moč in bogato izkušnjo ter ga tako pripravila za to njegovo največje delo. Medtem ko je v vsem krščanstvu vladal nemir, se je reformator v svoji župniji v Lutterworthu posvetil svojemu izvoljenemu delu, ne da bi posvečal pozornost zunaj besnečemu viharju.

Končno je bilo delo opravljeno - prvi prevod Svetega pisma v angleščino je bil dokončan. Božja beseda je bila dostopna Angliji. Reformator se sedaj ni bal ne zgora ne grmade. V roke angleškemu ljudstvu je izročil luč, ki nikoli ni smela ugasniti. Ko je dal Sveto pismo svojim rojakom, je naredil več, da bi se strgale verige neznanja in pregreh ter da bi svoje ljudstvo osvobodil in povzdignil, kakor pa so to storile najslavnejše zmage na bojiščih.

Tiskarska spretnost takrat še ni bila znana, zato so se novi prepisi Svetega pisma lahko dobili samo s počasnim in napornim delom. Zanimanje za to knjigo je bilo tako veliko,^{/88/} da so se mnogi prostovoljno posvetili prepisovanju, vendar niso mogli zadovoljiti vseh, ki so jo zahtevali. Nekateri bogatejši kupci so hoteli imeti celotni prepis Svetega pisma. Drugi so kupovali samo posamezne dele Božje besede. Pogosto se je združilo nekoliko družin, da so si kupili skupni izvod. Tako je Wyclifov prevod Svetega pisma hitro našel pot v domove ljudstva.

Sklicevanje na zdrav človeški razum je prebudilo ljudstvo iz njegove nedejavne podrejenosti papeškemu nauku. Wyclif je oznanjal značilni protestantski nauk - zveličanje z vero v Kristusa in edino nezmotljivost Svetega pisma. Pridigarji, ki jih je on poslal, so razširjali Sveto pismo in reformatorske spise s takim uspehom, da je novo vero sprejela skoraj polovica Angležev.

Pojav Svetega pisma je prestrašil cerkvene voditelje. Sedaj so se srečali z močnejšim nasprotnikom od samega Wyclifa - z nasprotnikom, proti kateremu njihovo orodje ni dosti koristilo. Tisti čas v Angliji ni obstajal zakon, ki bi prepovedoval Sveto pismo, ker še nikoli ni bilo objavljeno v ljudskem jeziku. Takšne zakone so izdali pozneje in jih strogo uporabljali. Dotlej pa je bilo obdobje priložnosti, ko se je Božja beseda širila, četudi so temu nasprotovali duhovniki.

Papeški vodje so znova načrtovali, kako bi pripravili k molku reformatorjev glas. Trikrat zaporedoma so ga klicali pred sodišče na zaslišanje, vendar zaman. Najprej je škofovski zbor razglasil njegove spise za krivoverske. Ko pa je pridobil zase mladega kralja Richarda II., je

dosegel, da je bil izdan kraljevski odlok, po katerem se morajo zapreti vsi, ki se držijo obsojenih nauk.

Wyclif se je po tem zboru obrnil na parlament. Pred ljudskim zborom je neustrašno obtožil hierarhijo in zahteval reformo mnogih zlorab, ki jih je cerkev odobraval. S prepričljivo močjo je opisal nasilje in pokvarjenost papeškega stola. Sovražniki so se zmedli. Ker pa so bili Wyclifovi prijatelji in pomočniki prisiljeni k umiku, se je zanesljivo pričakovalo,^{/89/} da se bo tudi sam reformator poklonil združeni oblasti kraljevske krone in papeževega prestola, ko bo ostarel ter ostal sam in brez prijateljev. Toda namesto tega so bili premagani rimski pristaši. Parlament je bil ganjen z Wyclifovim prizivom, zato je umaknil odlok o njegovem preganjanju, in tako se je reformator znova znašel na svobodi.

Še tretjič so ga poklicali na zaslišanje in sicer pred najvišje cerkveno sodišče v državi. Tam ne bo nikakršne milosti za krivoverstvo. Tam bo Rim zmagal in reformatorjevo delo bo moralo obstati. Tako so mislili papeški pristaši. Ko pa bodo dosegli svoj cilj, se bo Wyclif moral odpovedati svojemu nauku ali pa zapustiti sodno dvorano in biti izročen plamenom grmade.

Vendar Wyclif ni preklical; ni hotel biti hinavec. Pogumno je zagovarjal svoj nauk in pobijal obtožbe svojih preganjalcev. Pozabivši nase, na svoj položaj in potrebo, je vabil svoje poslušalce na Božjo sodbo in tehtal njihove prevare in zvijače na tehtnici večne resnice. V sodni dvorani se je čutila moč Svetega Duha. Božja moč je očarala poslušalce. Zdelo se jim je, da ne morejo zapustiti tega prostora. Reformatorjeve besede so prebijale njihova srca kot puščice z Gospodovega loka. Obdolžitev o krivoverstvu, ki so jo sovražniki dvignili zoper njega, je z močno prepričljivostjo vrgel nanje. Navzoče je vprašal: "Zakaj ste si upali širiti svoje zmote? Ali zaradi zaslužka, da bi trgovali z Božjo milostjo?"

Nazadnje jih je vprašal: "Kaj mislite, s kom se bojujete, mar s starčkom, ki je z eno nogo že v grobu? Ne, ampak z Resnico, in sicer z Resnico, ki je močnejša od vseh vas in vas bo zmagala!"⁽⁷⁾ S temi besedami se je umaknil iz sodne dvorane, in nihče od njegovih sovražnikov si ga ni upal ustaviti.

Wyclifovo delo je bilo skoraj končano. Zastava resnice, ki jo je tako dolgo nosil, bo kmalu padla iz njegovih rok, vendar je moral še enkrat pričati za evangelij.^{/90/} Resnica se je morala oznanjati v sami trdnjavi zmote. Poklicali so ga na razpravo pred papeževo sodišče v Rimu, ki je tako pogosto prelivalo kri svetih. Reformator se je zavedal, kakšna nevarnost mu preti, a bi se kljub temu odzval pozivu, če mu ne bi bila paraliza onemogočila potovanja. Če pa se njegov glas ni mogel slišati v Rimu, je lahko govoril po pismu, zato se je odločil storiti tako. Iz svoje župnije v Lutterworthu je poslal pismo papežu, ki je bilo sestavljeno v vljudnem tonu in krščanskem duhu, a je vendar pomenilo ostro grajo proti nečimrnosti in ošabnosti papeškega prestola.

Pisal je: "Zares me veseli, da smem vsakemu človeku, a zlasti rimskemu škofu, objaviti in razodeti vero, ki jo imam za zdravo in resnično. Prepričan sem, da bo on pripravljen potrditi vero, ki jo podajam, ali pa jo popraviti, če je napačna.

Prvič, menim, da Kristusov evangelij zavzema celotne Božje zapovedi. ... Sodim, da je rimski škof, če se ima za Kristusovega namestnika na svetu, bolj kakor kdor koli drug zavezan temu zakonu evangelija. Velikost Kristusovih učencev ni sestojala iz posvetnega dostojanstva in časti, temveč iz tega, da se popolnoma in natančno zgledujejo po Kristusovem življenju in

vedenju. ... Kristus je bil za svojega popotovanja na zemlji najrevnejši človek, ki je zavračal in odklanjal sleherno posvetno oblast in čast. ...

Noben vernik se ne sme zgledovati po papežu ali svetniku, razen v tem, v čemer se ti zgledujejo po Gospodu Jezusu Kristusu. Peter in Zebedejeva sinova so storili napako, ko so hrepeneli po posvetni časti, ker niso šli po Kristusovih stopinjah; zato je v tej napaki ne smejo imeti posnemovalcev. ...

Papež mora svetovni oblasti prepustiti sleherno pozemsko gospostvo in vladanje in vso svojo duhovščino opozarjati in spodbujati na to. Tako je namreč delal Jezus in zlasti njegovi apostoli. Če se motim v kateri koli od teh točk, bom ponižno sprejel grajo,^{/91/} pa tudi smrt, če bo nujno potrebno. Ko bi mogel storiti po svoji volji in želji, bi zagotovo prišel pred rimskega škofa. Toda Gospod me je obiskal drugače in me naučil, da naj se bolj pokoravam Bogu, kakor pa ljudem."

Na koncu pisma je zapisal: "V molitvi prosimo Boga, da vpliva na našega papeža Urbana VI., da bi se s svojo duhovščino zgledoval po Gospodu Jezusu Kristusu v življenju in vedenju, da bi dali ljudstvu zdrav nauk in bi tudi to zvesto hodilo po njegovih stopinjah."⁽⁸⁾

Tako je Wyclif pokazal papežu in njegovim kardinalom Kristusovo blagost in ponižnost, s čimer pa ni samo njim, temveč tudi vsemu krščanstvu pokazal razliko med njimi in Učiteljem, za čigar predstavnike se imajo.

Wyclif je docela pričakoval, da bo svojo zvestobo plačal z življenjem. Kralj, papež in škofi so se združili, da bi ga pogubili, in zanesljivo je kazalo, da bo čez nekaj mesecev končal svoje življenje na grmadi. Toda njegov pogum je bil neomajen. "Čemu govoriš, da naj gre človek kam daleč iskat krono mučencev?" je govoril. "Oznanjaj Kristusov evangelij ošabnim škofom, in mučeniška smrt se ti ne bo izognila. Kaj! Da živim in molčim? ... Nikakor ne! Udarec naj pade! Čakam ga!"⁽⁹⁾

Božja previdnost pa je še vedno ščitila svojega služabnika. Človek, ki je vse življenje stal in pogumno zagovarjal resnico, čigar življenje je bilo stalno v nevarnosti, ni smel pasti kot žrtev sovraštva svojih sovražnikov. Wyclif nikoli ni poskušal zaščititi sebe, toda Bog je bil njegov zaščitnik. In zdaj, ko so njegovi sovražniki čutili, da jim žrtev ne bo ušla, ga je Božja roka umaknila njihovem dosegu. Prav tedaj, ko se je pripravljala deliti Gospodovo večerjo v svoji lutterworthski cerkvi, je nenadoma padel zadet od ohromelosti in čez kratek čas umrl.

Bog je določil Wyclifu njegovo delo.^{/92/} Dal je besedo resnice v njegova usta in postavil stražo okoli njega, da bi ta beseda lahko prišla med ljudstvo. Njegovo življenje je bilo zaščiteno in njegovo delo podaljševano, dokler ni bil postavljen temelj velikega dela reformacije.

Wyclif je prišel iz teme srednjega veka. Pred njim ni bilo nikogar, čigar delo bi spodbujalo k reformatorskemu delu. Nastopil je kakor Janez Krstnik, da bi opravil posebno poslanstvo in bil glasnik nove dobe. Sistem resnice, ki ga je podajal, je bil enoten in popoln, tako da ga niti kasnejši reformatorji niso prekosili; a niso ga dosegli niti tisti, ki so nastopili okoli sto let pozneje. Položil je tako širok in globok temelj, postavil tako trden in zanesljiv oder, da ga njegovim naslednikom ni bilo treba več znova postavljati.

Veliko gibanje, ki ga je Wyclif začel za osvoboditev uma in vesti in za osvoboditev ljudstva, tako dolgo vpreženega v zmagoslavni rimski voz, je imelo svoj vir v Svetem pismu. V njem je

izvirala ta blagoslovljena reka, ki je kakor reka življenja od XIV. stoletja dalje tekla skozi vsa poznejša stoletja. Wyclif je objel Sveto pismo kot navdihnjeno razodetje Božje volje, kot zadostno pravilo vere in življenja. Vzgojen je bil, da bi spoštoval rimsko cerkev kot Božjo ustanovo in sprejel njeno oblast kot nezmotljivo ter v slepem zaupanju sprejemal utrjene tisočletne nauke in navade. Vendar je vse to zapustil, da bi poslušal Božjo sveto besedo. Ljudi je opozarjal, naj sprejmejo Sveto pismo za vrhovno veljavo. Namesto da bi poslušal glas cerkve, ki je govoril po papežu, je rekel, da je edina oblast Božji glas, ki nam govori po svoji besedi. Učil je ne samo, da je Sveto pismo popolno razodetje Božje volje, ampak da je tudi Sveti Duh njegov edini razlagalec ter mora vsakdo z osebnim proučevanjem njegovega nauka spoznati svoje dolžnosti. Tako je obračal srca ljudi od papeža in cerkve k Božji besedi.^{/93/}

Wyclif je bil eden največjih reformatorjev. Malo jih je, ki so ga dosegli v umskih sposobnostih, v jasnosti misli, v trdnosti, s katero se je držal resnice, in v pogumu, s katerim jo je zagovarjal. Čistost življenja, neutrudljiva marljivost v proučevanju in delu, neomadeževano poštenje, ljubezen podobna Kristusovi in zvestoba v službi so bile odlike tega prvega reformatorja. Te značilnosti si je razvil kljub duhovni temi in moralni pokvarjenosti obdobja, v katerem je nastopil.

Wyclifov značaj je dokaz vzgojne in spreminjajoče moči Svetega pisma. Sveto pismo je naredilo iz njega to, kar je postal. Prizadevanje, da bi se dojele vzvišene resnice razodetja, daje vsem sposobnostim svežino in moč. Razvija razum, izostruje duha in zori razsojanje. Proučevanje Svetega pisma plemeniti sleherno misel, vsako čustvo in vsako težnjo bolj kakor katero drugo proučevanje. Daje trdnost odločitvam, potrpežljivost, pogum in moralno moč; plemeniti značaj in posvečuje dušo. Resno in ponižno proučevanje Svetega pisma, ki pripelje preiskovalca v neposredno zvezo z neskončnim umom, bi dalo svetu ljudi močnejšega in dejavnejšega razuma in plemenitejših načel, kakor pa jih je sploh kdaj dala najboljša izobrazba, ki jo ponuja človeška filozofija. Psalmist pravi: "Komur se tvoja beseda razodene, prejme luč, in razumnost daje ona preprostim." ([Ps 119,130.](#))

Resnice, ki jih je podajal Wyclif, so se dalje širile. Njegovi sledilci, ki so znani z imenom viklifovci ali lolardi, so prepotovali ne samo Anglijo, ampak tudi druge dežele in oznanjali evangelijsko sporočilo. Po smrti svojega vodja so pridigarji delali še bolj goreče kakor prej in množica je prišla poslušat njihov nauk. Med spreobrnjenimi je bilo nekaj knezov in sama kraljeva žena. Na mnogih krajih se je pri ljudeh opazila reforma v navadah, a malikovalski simboli rimske cerkve so bili odstranjeni iz cerkev. Toda kmalu se je neusmiljeni vihar preganjanj dvignil zoper nje, ki so si upali Sveto pismo sprejeti za svojega vodja.^{/94/} Angleški kralji, ki so si želeli utrditi svoj prestol z rimsko podporo, se niso obotavljali žrtvovati reformatorjev. Prvič v zgodovini Anglije je bila določena smrt na grmadi za učence evangelija. Mučeniške smrti so se vrstile. Zagovorniki resnice, preganjeni in mučeni, so lahko dvignili svoj glas samo h Gospodu nad vojskami. Preganjeni kot sovražniki cerkve in izdajalci kraljestva so dalje oznanjevali evangelij na skrivaj, skrivajoč se v skromnih prebivališčih revežev, a pogosto tudi v jamah in votlinah.

Kljub besnečemu preganjanju pa se je še nekaj stoletij nadaljeval miren, pobožen, resen in potrpežljiv odpor zoper prevladujočo pokvarjenost v veri. Kristjani tistega časa so samo delno poznali resnico, vendar so se naučili ljubiti Božjo besedo in živeti po njej, zato so potrpežljivo trpeli zanjo. Mnogi so žrtvovali za Kristusovo delo svoje pozemsko imetje, kakor so to naredili učenci v apostolskih dneh. Tisti pa, ki niso bili pregnani s svojih domov, so veselo podpirali svoje brate v izgnanstvu. Ko pa so bili tudi sami pregnani, so veselo delili usodo izgnancev. Drži, da so se tisoči prestrašili besnečih preganjalcev, in zato plačali svojo

svobodo z žrtvovanjem vere ter odhajali iz zapora oblečeni v spokorniška oblačila, s čimer so pokazali, da so se odpovedali veri. Vendar ni bilo malo število tistih - med katerimi so bili kakor ljudje knežjega tako tudi skromnejšega sloja - ki so pogumno pričali za resnico v celicah zapora, v lolardskih stolpih, sredi muk in plamenov ter se veselili, da so bili vredni spoznati "sodeleštvo njegovega trpljenja". ([Filip 3,10.](#))

Rimski pristaši niso imeli priložnosti uresničiti svojih namenov proti Wyclifu, dokler je bil živ, in njihovo sovraštvo se ni moglo utišati, dokler koli je njegovo telo mirno ležalo v grobu. Na podlagi odločitve cerkvenega zbora v Konstanci so štirideset let po Wyclifovi smrti sežgali njegove kosti in pepel vrgli v bližnji potok. Neki stari pisatelj pravi:^{/95/} "Potok je odnesel njegov prah v Avon, Avon v Severn, Severn v Bristolski zaliv, ta pa v Atlantski ocean. Tako je Wyclifov pepel postal simbol njegovega nauka, ki se je razširil po vsem svetu."⁽¹⁰⁾ Njegovi sovražniki so se malo zavedali pomembnosti svojega zlobnega dejanja.

Jan Hus iz Češke se ima Wyclifovim spisom zahvaliti, da se je odpovedal mnogim zmotam rimske cerkve in začel delo reformacije. Tako je bilo posejano seme resnice v teh dveh med seboj precej oddaljenih deželah. Iz Češke se je delo razširilo v druge države. Pozornost ljudi je bila usmerjena na dolgo pozabljeno Božjo besedo. Božja roka je pripravljala pot veliki reformaciji.^{/96/}

6. Hus in Jeronim ([angleško](#))

Evangelij je bil posejan na Češkem že v IX. stoletju. Sveto pismo je bilo prevedeno in javna bogoslužja so se opravljala v ljudskem jeziku. Toda bolj ko je rastla papeževa moč, bolj je bila Božja beseda postavljena v senco. Gregor VII., ki je prevzel nase nalogo, da bo ponižal ponos kraljev, ni bil nič manj odločen pri podjarmljanju ljudstva. Tako je bila v skladnosti s tem izdana bula, ki je prepovedovala opravljati javna bogoslužja v češčini. Papež je objavil, "da je Vsemogočnemu vseč, če se njegovo bogoslužje opravlja v nepoznanem jeziku, in da je nespoštovanje tega pravila povzročilo mnogo zla in krivoverstva".⁽¹⁾ Tako je Rim predpisal, da je treba luč Božje besede ugasniti in da naj bodo ljudje zaprti v temi. Nebesa so vendar zagotovila druga sredstva za ohranitev cerkve. Mnoge valdenžane in albižane je preganjanje spodilo z domov v Franciji in Italiji, pa so prišli na Češko. Čeprav si niso upali učiti javno, so vendarle skrivoma goreče delali. Tako se je prava vera ohranjala iz stoletja v stoletje.

Pred Husovimi dnevi so bili na Češkem ljudje, ki so vstali in odkrito grajali pokvarjenost v cerkvi in razuzdanost ljudstva. Njihovi naporji so zbudili široko zanimanje. Zaskrbljena hierarhija se je vznemirila, in učence evangelija so začeli odkrito preganjati.^{/97/} Pregnani so imeli bogoslužja v gozdovih in planinah, kjer so vojaki mnoge ujeli, mnogo pa je bilo ubitih. Čez nekaj časa je bilo ukazano, da naj se sežgo vsi, ki so se oddaljili od rimskega bogoslužja. Vendar so kristjani med izročanjem svojega življenja verovali v zmago svoje zadeve. Eden teh, ki je "učil, da je zveličanje možno dobiti le po veri v križanega Zveličarja", je umirajoč izjavil: "Bes sovražnikov resnice sedaj prevladuje nad nami, vendar tako ne bo za večno. Vstal bo nekdo izmed navadnega ljudstva brez meča ali oblasti, a proti njemu bodo ostali brez moči."⁽²⁾ Lutrov čas je bil še zelo daleč, vendar se je neki glas že oglašal, čigar pričevanje zoper Rim bo razburilo narode.

Jan Hus je bil skromnega rodu; že zgodaj je postal sirota, ko mu je umrl oče. Njegova pobožna mati, ki je imela vzgojo in Božji strah za najvrednejšo posest, se je trudila, da bi to dediščino zagotovila svojemu sinu. Hus je najprej hodil v podeželsko šolo, prejel priznanje kot dober učenec in se potem napotil na praško vseučilišče. Na poti v Prago ga je spremljala mati. Ovdovela in obubožana ni imela daril posvetnih dobrin, ki bi jih podarila sinu. Toda ko sta se približala velikemu mestu, je pokleknila ob osirotelem mladeniču in prosila zanj blagoslov svojega nebeškega Očeta. Zelo malo je mogla slutiti, kako bo njena molitev uslišana.

Na vseučilišču se je Hus kmalu odlikoval po svoji neutrudni marljivosti in naglem napredovanju, njegovo čednostno življenje in vljudno prikupno vedenje pa sta mu pridobila splošen ugled. Bil je iskreno vdan privrženec rimske cerkve in resen iskalec duhovnih blagoslovov, ki mu jih je obljubljala. Ob nekem jubileju je odšel k spovedi, plačal nekaj zadnjih kovancev iz svoje pičle zaloge in se pridružil procesiji, da bi lahko postal deležen obljubljenih odvez. Po končanem študiju je stopil v duhovniški stan in hitro pridobil ugled^{/98/} ter kmalu postal povezan s kraljevim dvorom. Postal je tudi profesor in zatem rektor vseučilišča, na katerem se je nekoč izšolal. V nekaj letih je skromen dobrotljiv učenec postal ponos svoje države in njegovo ime je postalo znano po vsej Evropi.

Vendar je Hus pričel delo reforme na drugem področju. Nekoliko let po posvetitvi za duhovnika je bil imenovan za pridigarja Betlehemske kapele. Njen ustanovitelj je zagovarjal kot zelo pomembno stvar pridiganje iz Svetega pisma v ljudskem jeziku. Ta navada na Češkem kljub rimskemu nasprotovanju ni bila popolnoma opuščena. Vendar je bilo veliko nepoznavanje Svetega pisma in najhujši grehi so prevladovali med ljudmi vseh slojev. Te

grehe je Hus neprizanesljivo žigosal, sklicujoč se na Božjo besedo, da bi uveljavil načela resnice in čistosti, ki jim jih je zabičal.

Pražan Jeronim, ki se je kasneje tesno povezal s Husom, je ob vrnitvi iz Anglije prinesel s seboj Wyclifove spise. Angleška kraljica, ki je sprejela Wyclifov nauk, je bila češka princesa, in po njenem vplivu so bila tudi reformatorjeva dela široko razprostranjena v njeni rodni domovini. Ta dela je Hus bral z zanimanjem; njihovega pisca je imel za iskrenega kristjana in odobral reforme, ki jih je zagovarjal. Čeprav se ni zavedal, je že stopil na pot, ki ga bo odpeljala daleč proč od Rima.

Nekako v tem času sta prispela v Prago dva tujca iz Anglije, učena moža, ki sta sprejela luč in jo prišla razširit v to oddaljeno deželo. Ker sta začela odkrito napadati papeževo vrhovno oblast, so ju oblasti kmalu utišale. Ker pa se nista bila pripravljena odpovedati svojemu cilju, sta delo nadaljevala drugače. Nista bila le pridigarja, ampak tudi umetnika, zato sta začela izvajati svoje veščine. V javnosti dostopnem prostoru sta narisala dve sliki. Ena je predstavljala, kako Kristus stopa v Jeruzalem,^{99/} "krotak in sedi na oslici", ([Mat 21,5.](#)) za njim pa gredo učenci v ponošenih oblekah in bosi. Druga slika pa je predstavljala papeško procesijo - papež oblečen v bogata oblačila in papeško tiaro, jezdeč na veličastno okrašenem konju, pred njim pa stopajo trobentači, za njim pa gredo kardinali in prelati v razkošnih oblekah.

To je bila pridiga, ki je pritegnila pozornost vseh slojev. Množice so prihajale in strmele v risbi. Nikomur ni ušel nauk in na mnoge je naredila globok vtis razlika med krotkostjo in ponižnostjo Kristusa Gospoda ter napuhom in domišljavostjo papeža - njegovega tako imenovanega služabnika. V Pragi je zavladal velik nemir, in tujca sta čez čas dojela, da je zaradi njune lastne varnosti nujno odpotovati. Toda nauk, ki sta ga učila, ni bil pozabljen. Sliki sta naredili globok vtis na Husov razum in ga spodbudili k podrobnejšemu proučevanju Svetega pisma in Wyclifovih spisov. Čeprav še ni bil pripravljen sprejeti vseh reform, ki jih je priporočal Wyclif, je jasneje videl pravi značaj papeštva in s še večjo vnemo žigosal ošabnost, častihlepnost in popačenost vladajoče duhovščine.

Iz Češke se je luč razširila v Nemčijo, ker so nemiri na praškem vseučilišču povzročili odhod stotine nemških študentov. Mnogi med njimi so od Husa sprejeli svoje prvo znanje o Svetem pismu in med svojo vrnitvijo širili evangelij v svoji domovini.

Novice o delu v Pragi so prispele do Rima, in kmalu so Husa poklicali, naj pride pred papeža. Ubogati bi pomenilo izpostaviti se zanesljivi smrti. Češki kralj in kraljica, vseučilišče, člani plemstva in vladni uslužbenci so se združili v zvezi s papeževim pozivom, da naj bo Husu dovoljeno ostati v Pragi in odgovarjati Rimu po zastopniku. Namesto da bi papež uslišal to prošnjo, je dalje sodil Husu in ga obsodil, nazadnje pa še izrekel prekletstvo nad Prago.^{100/}

V tistih časih je ta obsodba, kadar je bila izgovorjena, povzročila obsežen preplah. Obredi, ki so jo spremljali, so bili prirejani prav za to, da so napolnili z grozo ljudi, ki so gledali na papeža kot predstavnika samega Boga, držčnega ključa nebes in pekla, ki ima v lasti moč izreči kakor posvetne tako tudi duhovne obsodbe. Verovali so, da so nebeška vrata zaprta za področja, kaznovana s prekletstvom, in da so mrtvi izključeni iz prebivališč blaženosti, dokler koli papež ne bo blagovolil umakniti prekletstva. V znak teh strašnih nadlog so odpovedali vsa bogoslužja. Cerkve so bile zaprte. Poroke so se opravljale na cerkvenem dvorišču. Mrtvim je bil prepovedan pokop v posvečeni zemlji, zato so jih pokopavali brez pogrebnih obredov v

jarke ali na poljih. S temi ukrepi, ki so vplivali na domišljijo, je Rim lahko upravljal z vestjo ljudi.

Praga je bila napolnjena z razburjenostjo. Večina je obtožila Husa za vzrok vseh nesreč in zahtevala, naj ga prepuste rimskemu maščevanju. Da bi reformator pomiril vihar, se je umaknil za nekaj časa v svoj rojstni kraj. Pisal je prijateljem, ki jih je pustil v Pragi, in dejal: "Če sem se moral umakniti iz vaše srede, je to zato, da bi se ravnal po smernicah in zgledu Jezusa Kristusa ter ne bi dal zlobnežem povoda, da bi nase priklicali večno obsodbo, in da za pobožne ne bom vzrok žalosti in preganjanja. Umaknil sem se tudi zaradi razumevanja, ker bi sicer brezbožni duhovniki utegnili za daljši čas prepovedati oznanjevanje Božje besede med nami. Nisem pa vas zapustil, ker bi se odpovedal božanski resnici, za katero sem z Božjo pomočjo pripravljen umreti."⁽³⁾ Hus ni prenehal svojega dela, ampak je potoval po okoliških krajih in pridigal željnim množicam. Tako so ukrepi, h katerim se je zatekel papež, da bi zatrl evangelij, povzročili, da se je še bolj razširil. "Kajti ničesar ne moremo zoper resnico, ampak vse za resnico." ([2 Kor 13,8.](#))/101/

"Husov razum je bil v tem obdobju njegovega življenja prizorišče bolečega spopada. Čeprav si ga je cerkev prizadevala uničiti s svojimi strelami, ji ni odpovedal veljave. Rimska cerkev je bila zanj še vedno Kristusova soproga, papež pa Božji predstavnik in namestnik. To, pred čimer je Hus svaril, je bila zloraba oblasti, ne pa oblast sama. To je pripeljalo do hudega spopada med prepričanju njegovega razuma in ugotovitvami njegove vesti. Če je bila oblast pravična in nezmotljiva, kakor je verjel, da je, kako je potem mogoče, da se čuti prisiljen ne ubogati je? Vedel je, da bi poslušati pomenilo grešiti; toda kako lahko poslušnost nezmotljivi cerkvi pripelje do česa takega? To je bila težava, ki je ni mogel rešiti; to je bil dvom, ki ga je mučil iz ure v uro. Najnatančnejša razrešitev problema, ki jo je bil sposoben narediti, je bila, da se je ponovno zgodilo, kakor se je že nekoč prej v Zveličarjevih dneh, namreč da so duhovniki cerkve postali zli in so uporabljali svojo zakonito oblast za nezakonite namene. To ga je spodbujalo, da je za svoje lastno vodilo sprejel geslo in ga oznanjal drugim, naj ga sprejmejo, da naj našo vest vodijo samo navodila Svetega pisma, ki so dobljena z razumevanjem; ali drugače povedano, nezmotljivi vodnik je Bog, ki govori po Svetem pismu, ne pa po duhovništvu govoreča cerkev."⁽⁴⁾

Ko se je čez nekaj časa razburjenje v Pragi poleglo, se je Hus vrnil v svojo Betlehemske kapelo in dalje z večjo vnemo in hrabrostjo pridigal o Božji besedi. Njegovi sovražniki, ki so imeli velik vpliv, niso mirovali. Toda kraljica in mnogi plemiči so bili njegovi prijatelji, in ljudje so množično stopali na njegovo stran. Mnogi so imeli za čast biti na njegovi strani, potem ko so njegov čist in vzvišen nauk in sveto življenje primerjali s ponižujočimi dogmami, ki so jih pridigali rimski duhovniki, in z lakomnostjo in razuzdanostjo, v kateri so ti živeli.

Doslej je Hus sam stal v svojem delu; sedaj pa se je Jeronim, ki je med bivanjem v Angliji sprejel Wiclifov nauk, pridružil delu reforme.^{/102/} Oba sta bila odslej združena v svojem življenju, in tudi v smrti nista bila ločena. Bistrost duha, zgovornost in učenost - sposobnosti, ki povzročijo naklonjenost množic - vse to je imel Jeronim v obilni meri. A v čednostih, ki sestavljajo pravo moč značaja, je bil Hus večji. Njegova mirna sodba je zadrževala nemirnega Jeronimovega duha, da je z resnično ponižnostjo priznaval njegovo vrednost in se podrejal njegovim nasvetom. Pod njunim združenim delom se je reforma hitreje širila.

Bog je razsvetlil razum teh izbranih mož in jima razodel mnoge napake Rima; vendar nista prejela vse luči, ki mora biti dana svetu. Po teh svojih služabnikih je Bog vodil ljudi iz rimske teme. Toda bilo je še mnogo velikih ovir, s katerimi sta se morala spopasti. Bog ju je vodil

naprej korakoma, kolikor sta lahko prenašala. Nista bila pripravljena sprejeti vse luči naenkrat. Če bi jima bila predstavljena, bi povzročila, da bi se obrnila proč, podobno kakor poln sijaj opoldanskega sonca njim, ki so dolgo živeli v temi. Zato je Bog tema voditeljema razodeval po malem, kolikor bodo ljudje lahko sprejemali. V prihodnjih stoletjih bodo nastopili drugi zvesti delavci, da bi vodili ljudi še naprej po poti reforme.

Razkol v cerkvi se je še nadaljeval. Kar trije papeži so se sedaj bojevali za vrhovno oblast, in njihov spor je krščanstvo napolnil s hudodelstvi in zmešnjavo. Nezačuden izrekanjem prekletstva so se zatekli k posvetnemu orožju. Vsak se je zatekel k nakupu orožja in novačil vojake. Seveda je bilo potrebno imeti denar; da pa bi si ga priskrbeli, so bila cerkvena darila, verske službe in cerkveni blagoslovi ponujeni naprodaj.^(h) Tudi duhovniki, ki so posnemali svoje nadrejene, so se zatekli k simoniji ali kupčevanju s cerkvenimi častmi in službami ter k vojskovanju, da bi ponižali svoje tekmece in okrepili svojo lastno oblast. Z iz dneva v dan naraščajočim pogumom je Hus grmel proti ogabnosti, ki se je dopuščala v imenu vere, in ljudje so odkrito obtoževali rimske voditelje kot vzrok bridkosti, ki so preplavile krščanstvo.^{/103/}

Ponovno se je zdelo, da je Praga na robu krvavega spopada. Kakor v prejšnjih časih je bil Božji služabnik obtožen kot tisti, ki spravlja Izraela v nesrečo. ([1 Kralj 18,17.](#)) Nad mestom je bilo znova izrečeno prekletstvo, in Hus se je umaknil v svojo rojstno vas. Pričevanje, ki se je zvesto prenašalo iz njegove priljubljene Betlehemske kapele, je bilo končano. Govoriti bo moral s prostornejše prižnice, namreč vsemu krščanstvu, preden bo položil svoje življenje kot priča za resnico.

Da bi odpravili hudobnosti, ki so vznemirjale Evropo, je bil sklican splošni zbor v Konstanci. Sklican je bil na željo cesarja Sigismunda po enem izmed treh med seboj tekmujočih papežev Janezu XXIII. Zahteve po zboru ni z veseljem sprejel papež, čigar značaj in politika bi težko zdržali preiskavo celo med prelati ohlapne morale, kakršni so bili duhovniki tistega časa. Vendar si vseeno ni upal nasprotovati Sigismundovi volji.^(o)

Osnovna namena, ki naj bi ju dosegel zbor, sta bila odprava razkola v cerkvi in izkoreninjenje krivoverstva. Zato sta bila tudi dva protipapeža pozvana, da se javita pred njim, a prav tako tudi vodilni razširjevalec novih nazorov Jan Hus. Prva dva zaradi skrbi za lastno varnost nista prišla osebno, ampak sta ju zastopala poslanca. Papež Janez XXIII., ki je bil navidezni sklicevalec koncila, pa je prišel nanj z mnogimi dvomi. Slutil je namreč, da ima cesar skrivni namen, da bi ga odstavil, in se bal, da bo moral odgovarjati za pregrehe, ki so osramotili papeško tiaro, in za hudodelstva, s katerimi si jo je zagotovil. Navzlic temu si je za svoj prihod v Konstanco priredil veličasten sprevod, ki so se ga udeležili duhovniki najvišjega razreda, za njim pa je šel sprevod dvorjanov. Vsa duhovščina in mestni dostojanstveniki z ogromno množico meščanov so mu šli naproti in izrekli dobrodošlico. Nad njegovo glavo je bil zlat baldahin, ki so ga nosili štirje vrhovni sodniki. Pred njim so nosili hostijo, bogata oblačila kardinalov in plemenitašev pa so še povečala sijaj.

Medtem pa se je Konstanci bližal drug potnik. Hus se je zavedal nevarnosti, ki so mu pretile.^{/104/} Od svojih prijateljev se je poslovil, kakor da jih nikoli več ne bo srečal, in se podal na pot, za katero je čutil, da ga vodi na grmado. Čeprav je dobil zaščitno pismo od češkega kralja in prejel še eno od cesarja Sigismunda, ko je bil na poti, je opravil vse priprave na verjetno smrt.

V pismu svojim prijateljem v Pragi je dejal: "Moji bratje ... odhajam s kraljevim zaščitnim pismom, da se srečam s številnimi in smrtnimi sovražniki. ... Popolnoma zaupam v vsemogočnega Boga, v svojega Zveličarja. Upam, da bo uslišal vaše goreče molitve, da bo vlil svojo razumnost in svojo modrost v moja usta, da bom lahko vzdržal; in da mi bo podaril svojega Svetega Duha, da me okrepi v njegovi resnici, da se bom lahko srčno spopadel s skušnjavami, ječo in, če bo potrebno, s kruto smrtjo. Jezus Kristus je trpel za svoje, ki jih je ljubil iz vsega srca, ali naj bomo potemtakem presenečeni, da nam je zapustil svoj zgled, da bi mi lahko sami potrpežljivo pretrpeli vse za svoje lastno zveličanje? On je Bog, mi pa smo njegova stvarstva; On je Gospod, mi pa smo njegovi služabniki; On je Gospodar sveta, mi pa neznatni smrtniki - vendar je On trpel! Zakaj potem ne bi mi prav tako trpeli, še zlasti, ker nas trpljenje očiščuje? Zatorej, ljubljeni, če bi moja smrt morala prispevati k njegovi slavi, molite, naj pride hitro, in da bi me On usposobil prenašati vse moje nadloge s stanovitnostjo. Toda če bi bilo boljše, da se vrnem med vas, molimo k Bogu, da se lahko vrnem brez madeža - se pravi, da ne poteptam niti ene malenkosti od evangeljske resnice in da zapustim svojim bratom izvrsten zgled. Najbrž torej ne boste nikoli več zagledali mojega obraza v Pragi. Če pa bo volja vsemogočnega Boga dopustila, da me povrne k vam, tedaj napredujmo z odločnim srcem v spoznanju in ljubezni njegovih zapovedi." (5)

V pismu duhovniku, ki je postal učenec evangelija, Hus z globoko ponižnostjo graja lastne napake in se obtožuje, da je "z užitkom nosil^{/105/} razkošna oblačila in izgubljal čas v nepomembnih opravilih". Zatem je dodal: "Božja slava in zveličanje ljudi naj zaposluje tvoje misli, ne pa posest dobrin in zemljišča. Občudovanja svoje hiše se varuj bolj kakor občudovanja svoje duše; in nadvse bodi pozoren na duhovno stavbo. Bodi pobožen in ponižen z ubogimi ter svojega premoženja ne uporablaj za gostije. Če ne boš popravil svojega življenja in se zdržal nepotrebnih reči, se bojim, da boš strogo kaznovan, kakor sem jaz. ... Moj nauk poznaš, saj si prejemal moje napotke od svojega otroštva; zatorej je nepotrebno, da bi ti kar koli dalje pisal. Vendar te rotim po milosti našega Gospoda, da me ne posnemaš v nobeni ničevosti, v katero si me videl pasti." Na pisemskem ovitku je dodal: "Rotim te, moj prijatelj, da ne zlomiš tega pečata, dokler ne boš zanesljivo prepričan, da sem mrtev." (6)

Hus je na svoji poti vsepovsod opazil znamenja razširjenosti svojega nauka in naklonjenost, s katero so gledali na njegovo zadevo. Ljudje so v trumah prihajali, da bi ga srečali, in v nekaterih mestih so ga sodniki spremljali skozi njihove ulice.

Ob prihodu v Konstanco je bila Husu zagotovljena popolna svoboda. Cesarjevemu zaščitnemu pismu je bilo dodano osebno papeževu zagotovilo zaščite. Toda v nasprotju s temi svečanimi in večkrat ponovljenimi izjavami je bil reformator v kratkem času prijet po nalogu papeža in kardinalov ter vtaknjen v ogabno ječo. Kasneje so ga premestili v močno trdnjavo na drugem bregu Rena in ga tam zadržali kot zapornika. Papež je imel le malo koristi od svoje verolomnosti, in je bil kmalu zatem zaprt v istem zaporu. (7) Pred koncilom mu je bilo dokazano, da je kriv za nizkotna hudodelstva poleg umorov, simonije, prešuštva in "grehov, ki jih ni primerno imenovati". Tako je navedel sam koncil; in končno so mu odvzeli tiaro in ga pahnili v ječo. Tudi oba papeževa tekmeca so odstavili ter izvolili novega papeža. /106/

Čeprav je bil sam papež kriv večjih hudodelstev od teh, za katere je Hus sploh kdaj obtožil duhovnike in zaradi katerih je zahteval reformo, se je vendar isti koncil, ki je odstavil papeža, odločil uničiti reformatorja. Husovo zapornišтво je povzročilo veliko ogorčenost na Češkem. Vplivni plemiči so naslovili na koncil resne ugovore zoper to nasilje. Cesar, ki je nerad dovolil prelomitev svojega zaščitnega pisma, je nasprotoval sodnemu postopku proti njemu. Vendar so bili reformatorjevi nasprotniki hudobni in neomajni. Sklicevali so se na cesarjeve

predsodke, na njegovo zaskrbljenost, na njegovo vnemo za cerkev. Navajali so podrobne vzroke, da bi dokazali, da "ni potrebno držati dane besede pri krivovercih, ne pri osebah, ki so osumljene krivoverstva, čeprav imajo zaščitno pismo od cesarja ali kraljev".⁽⁸⁾ Tako so prevladali.

Hus je bil končno pripeljan pred koncil oslavljen od bolezni in zapornišva. Vlažen in pokvarjen zrak v njegovi ječi je povzročil vročico, ki je skoraj uničila njegovo življenje. Okovan v verige je stal v navzočnosti cesarja, čigar čast in poštenost sta jamčili za njegovo varnost. Med dolgim sojenjem je odločno branil resnico in v navzočnosti zbranih cerkvenih in državnih dostojanstvenikov izrekel slovesen in resen ugovor zoper pokvarjenost vladajoče duhovščine. Ko so ga pozvali, naj izbere, ali se bo odpovedal svojim naukom ali pa umrl, je sprejel mučeniško usodo.

Božja milost ga je podpirala. V tednih trpljenja, ki so minili do njegove končne obsodbe, je nebeški mir napolnil njegovo dušo. "Pišem to pismo," je napisal prijatelju, "v ječi in z vklenjenimi rokami, medtem ko pričakujem svojo jutrišnjo smrtno obsodbo. ... Ko se bova s pomočjo Jezusa Kristusa ponovno srečala v sijajnem miru prihodnjega življenja, boš zvedel, kako dober se je izkazal sam Bog do mene, kako učinkovito me je podpiral sredi skušnjav in preizkušenj."^{(9)/107/}

V polmraku ječe je vnaprej videl zmago prave vere. V sanjah se je vrnil v kapelo v Pragi, kjer je oznanjal evangelij; videl je papeža in njegove škofe, da so brisali Kristusovo sliko, ki jo je narisal na njene zidove. "Zaradi sanj je postal zaskrbljen; toda naslednji dan je videl mnogo slikarjev, ki so se ukvarjali z obnavljanjem teh slik v večjem številu in lepših barvah. Brž ko je bilo njihovo delo končano, so slikarji, ki jih je obdajala množica, vzkliknili: 'Sedaj naj papeži in škofi le pridejo; nikoli več jih ne bodo mogli uničiti!'" Reformator je dejal v zvezi s svojimi sanjami: "Z gotovostjo trdim, da Kristusova podoba ne bo nikoli izbrisana. Želeli so jo uničiti, vendar jo bodo mnogo boljši pridigarji, kakršen sem sam, zopet narisali v vseh srcih."⁽¹⁰⁾

Husa so še zadnjič pripeljali pred koncil. Bil je ogromen in odličen zbor - cesar, državni knezi, kraljevi poslanci, kardinali, škofi in duhovščina in ogromna množica so prišli kot opazovalci dogodka dneva. Z vseh koncev krščanstva so se zbrale priče te prve velike žrtve v dolgem boju, v katerem se bo zagotovila svoboda vesti.

Hus je pozvan na svojo končno odločitev povedal, da odklanja zatajitev in usmeril svoj prodorni pogled v cesarja, ki je brez sramu prelomil svojo dano obljubo, ter rekel: "Odločil sem se po svoji lastni svobodni volji stopiti pred ta koncil pod javno zaščito in po dani besedi tukaj navzočega cesarja."⁽¹¹⁾ Temeljita rdečica je zalila Sigismundov obraz in oči vseh zbranih so se uprle vanj.

Potem ko so mu izrekli smrtno obsodbo, se je pričel obred ponižanja. Škofi so oblekli ujetnika v duhovniško obleko. Ko je Hus sprejel duhovniško obleko, je rekel: "Naš Gospod Jezus Kristus je bil ogrnjen v belo obleko kot znak ponižanja,"^{/108/} ko ga je Herod odpeljal pred Pilata."⁽¹²⁾ Ko so ga ponovno pozvali, naj se odpove, je odgovoril, pri tem pa se je obrnil k ljudstvu: "S kakšnim obrazom bi lahko gledal nebo? S kakšnim očesom bi lahko pogledal množico ljudi, katerim sem oznanjal čist evangelij? Ne; menim, da je njihovo zveličanje vredno več od tega ubogega telesa, ki je sedaj obsojeno na smrt." Takrat so z njega začeli slačiti obleke in vsak škof je izgovoril po eno prekletstvo in tako opravljal svoj del obreda. Končno "so na njegovo glavo položili piramidno oblikovano škofovsko kapo iz papirja, na

kateri so bile narisane zastrašujoče podobe hudobnih duhov, spredaj pa so bile vidno zapisane besede 'Glavni krivoverec'. 'Z največjim veseljem,' je dejal Hus, 'bom nosil to sramotilno krono zaradi tebe, o Jezus, ki si zame nosil trnovo.'

Ko je bil tako urejen, "so škofje dejali: 'Sedaj izročamo tvojo dušo Satanu.' 'A jaz,' je dejal Jan Hus in dvignil svoj pogled k nebesom, 'izročam svojega duha v tvoje roke, o Gospod Jezus, saj si me ti odrešil.'"⁽¹³⁾

Tedaj so ga izročili svetovnim oblastem in ga odpeljali na morišče. Za njim je šel ogromen sprevod, stotine vojakov, duhovnikov in škofov v svojih bogatih oblačilih ter tudi Konstančani. Ko so ga privezali za kol grmade in je bilo vse pripravljeno, da se zaneti ogenj, so mučenca pozvali, da si reši svoje življenje z odpovedjo svojim zmotam. "Katerim zmotam," je vprašal Hus, "naj se odpovem? Ne čutim se niti malo krivega. Boga kličem za pričo, da je imelo vse, kar sem pridigal in pisal, cilj rešiti ljudi greha in pogube. Zato bom z velikim veseljem s svojo krvjo pričal za resnico, o kateri sem pisal in pridigal."⁽¹⁴⁾ Ko ga je zajel ogenj, je začel peti: "Jezus, Davidov sin, usmili se me!" in nadaljeval, dokler ni njegov glas za vselej utihnil.

Celo na njegove sovražnike je njegovo junaško vedenje naredilo močan vtis. Goreči papežev pristaš, ki je opisoval mučniško smrt Husa^{/109/} in kmalu za njim umrlega Jeronima, je dejal: "Oba sta trpela z neomajnim duhom, ko je nastopila njuna zadnja ura. Pripravila sta se za ogenj, kakor da gresta na poročno praznovanje. Izpustila nista niti enega glasu bolečine. Ko je ogenj zaplapolal, sta začela peti himne; in šele moč ognja je lahko utišala njuno petje."⁽¹⁵⁾

Ko je Husovo telo popolnoma zgorelo, so njegov pepel z zemljo vred, na kateri je počival, zbrali in vrgli v reko Ren, da ga je odnesla v Ocean. Njegovi mučitelji so zaman verovali, da so izkoreninili resnice, ki jih je oznanjal. Niti sanjalo se jim ni o tem, da bo pepel, ki so ga tisti dan odnesli v morje, kot seme, raztreseno po vseh deželah sveta in bo v dotlej še neznanih deželah rodil bogate sadove v pričanju za resnico. Glas, ki je govoril v koncilski dvorani v Konstanci, je povzročil odmeve, ki jih bo slišati v prihodnjih stoletjih. Husa ni bilo več, toda resnice, za katere je umrl, ne bodo nikoli preminile. Njegov zgled vere in vztrajnosti bo ohrabil množice, da bodo stopile trdno na stran resnice kljub mučenju in smrti. Njegova usmrtitev je pokazala vsemu svetu zahrbtno okrutnost Rima. Sovražniki resnice so nevede pospešili delo, ki so si ga zaman trudili uničiti.

V Konstanci pa je bilo potrebno postaviti še eno grmado. Kri še ene priče je morala pričati za resnico. Ko je Hus odhajal na koncil, ga je Jeronim ob slovesu spodbujal k pogumu in trdnosti ter izjavil, da bo prišel sam na pomoč, če bo padel v kakršno koli težavo. Ko je slišal, da so reformatorja zaprli, se je zvesti učenec takoj pripravil, da bi izpolnil dano obljubo. Brez zaščitnega pisma se je s prijateljem podal v Konstanco. Po prihodu vanjo se je prepričal, da se je izpostavil veliki nevarnosti in nima nikakršne možnosti, da bi kar koli storil za Husovo rešitev. Pobegnil je iz mesta, vendar so ga na poti domov ujeli in ga vklenjenega pripeljali nazaj pod nadzorstvom skupine vojakov. Med prvim nastopom^{/110/} pred zborom so se njegovi poskusi, da bi odgovoril na obtožbe zoper njega, srečali z vzkliki: "V ogenj z njim! V ogenj!"⁽¹⁶⁾ Vrgli so ga v ječo, vklenili v takšno lego, ki mu je zadajala veliko trpljenje, ter ga hranili s kruhom in vodo. Ko je nekaj mesecev krutega zapornišтва povzročilo Jeronimu hudo bolezen, zaradi katere so se njegovi sovražniki bali, da se jim bo izmuznil, so ublažili strogost zapora, čeprav je v njem ostal zaprt še eno leto.

Husova smrt ni učinkovala tako, kakor so pričakovali papeževi pristaši. Poteptanje zaščitnega pisma je izzvalo plaz negodovanja, zato se je zbor iz varnostnih razlogov odločil, da Jeronima ne bi sežgali, temveč bi ga prisilili k odpovedi, če je le mogoče. Pripeljali so ga pred zbor in mu dali na izbiro, da se odpove ali pa da umre na grmadi. Smrt bi bila v začetku njegovega zapornišтва milost v primerjavi s hudim trpljenjem, ki mu je bil podvržen. Ampak sedaj, ko ga je oslabila bolezen, strogost zapora ter trpljenje strahu in negotovosti, ko je bil ločen od svojih prijateljev, obupan zaradi Husove smrti, je Jeronimov pogum splahnel. Zato je privolil, da se bo podredil zboru. Obljubil je, da se bo držal katoliške vere in potrdil zborovo dejanje, s katerim so bili obsojeni Wyclifovi in Husovi nauki, razen seveda "svete resnice", ki sta jih učila.⁽¹⁷⁾

Tako je Jeronim želel utišati glas svoje vesti in se izogniti smrtni obsodbi. V samoti ječe pa je jasneje spoznal, kaj je naredil. Pomislil je na Husov pogum in vero ter v nasprotju s tem tehtal svojo odpoved resnici. Mislil je na nebeškega Učitelja, kateremu je sam slovesno obljubil, da mu bo služil, in ki je zaradi njega pretrpel smrt na križu. Preden se je odpovedal, je kljub vsemu trpljenju našel tolažbo v gotovosti Božje naklonjenosti. Zdaj pa so dvomi in očitiranje vesti mučili njegovo dušo. Vedel je, da se bo moral še večkrat odpovedati, preden se bo spravil z Rimom. Pot^{/111/} na katero je stopil, se lahko konča samo s popolnim odpadom. Odločil se je: Ne bo zatajil Gospoda zato, da bi se lahko izognil kratkemu trpljenju.

Kmalu so ga zopet pripeljali pred zbor. Njegovo podrejanje ni zadovoljilo sodnikov. Njihova žeja po krvi, ki jo je spodbudila Husova smrt, je glasno zahtevala nove žrtve. Samo brezpogojna odpoved resnici bi lahko rešila Jeronimovo življenje. Vendar se je odločil, da ne bo tajil svoje vere in bo šel za svojim bratom mučencem v plamene.

Preklical je svojo prejšnjo odpoved in kot umirajoči človek samo zahteval priložnost, da se sme zagovarjati. Prelati so se bali vpliva njegovih besed, zato so vztrajali, da prizna ali ovrže resničnost obtožb zoper njega. Jeronim je protestiral zoper to krutost in krivičnost. "Držali ste me zaprtega tristo štirideset dni v zastrašujoči ječi," je dejal, "v umazaniji, smradu in blatu brez najpotrebnejših stvari. Pripeljali ste me predse in nagnili uho k mojim smrtnim sovražnikom, meni pa nočete prisluhniti. ... Če ste zares modri ljudje in luči sveta, pazite, da ne grešite zoper pravico. Kar se mene tiče, sem samo nebogljjen smrtnik; moje življenje ima majhno vrednost. Vendar vas opozarjam, da ne presodite napačno, in to delam bolj zaradi vas kakor pa zaradi samega sebe."⁽¹⁸⁾

Njegovi zahtevi so končno ugodili. V navzočnosti sodnikov je Jeronim pokleknil in prosil Božjega Duha, da nadzoruje njegove misli in besede, da ne bi govoril ničesar, kar bi nasprotovalo resnici ali bilo nevredno njegovega Učitelja. Zanj se je tisti dan uresničila Božja obljuba, ki jo je dal prvim učencem: "Pred oblastnike in kralje vas bodo vlačili zaradi mene. ... Kadar pa vas izročijo, si ne delajte skrbi, kako ali kaj bi govorili; kajti dano vam bo tisto uro, kaj morate govoriti. Ne boste namreč govorili vi, ampak Duh vašega Očeta bo v vas govoril." ([Mat 10,18-20](#). - Ek)

Jeronimove besede so izzvale presenečenje in občudovanje celo pri njegovih sovražnikih. Vse leto je bil zaprt v ječi^{/112/} kjer ni mogel brati ali celo gledati, v velikem telesnem trpljenju in duševnem strahu. Vendar so bili njegovi dokazi predstavljeni tako jasno in mogočno, kakor da je imel najboljše možnosti za študij. Pozornost svojih poslušalcev je usmeril na dolgo vrsto svetih ljudi, ki so jih obsodili nepravilni sodniki. V skoraj vsakem pokolenju so živeli ljudje, ki so poskušali oplemenititi ljudstvo svojega časa, a so bili grajani in izobčeni, pozneje pa se

je pokazalo, da si zaslužijo spoštovanje. Sam Kristus je bil obsojen kot hudodelec na nepravičnem sodišču.

Jeronim je pri odpovedi priznal, da je nad Husom izrečena obsodba pravična. Sedaj je izrazil svoje kesanje in pričal, da je mučenec nedolžen in svet. Dejal je: "Poznam ga od svojega otroštva. Bil je najbolj čudovit človek, pravičen in svet; bil je obsojen, četudi je bil nedolžen. ... Tudi jaz sem pripravljen umreti; ne bom se umaknil mukam, ki so jih pripravili moji sovražniki in lažne priče, ki bodo nekega dne morali dajati odgovor za svoje sleparije pred velikim Bogom, ki ga nihče ne more prevarati."⁽¹⁹⁾

Jeronim je obtožil samega sebe, ker se je odpovedal resnici, in nadaljeval: "Od vseh grehov, kar sem jih zakrivil od svojega otroštva, ni noben tako težak in mi ne povzroča toliko duševnih bolečin kakor ta, ki sem ga storil na tem usodnem mestu, ko sem odobril nečastno obsodbo nad Wyclifom in svetim mučencem Janom Husom, mojim učiteljem in prijateljem. Da! To od srca priznam in z grozo izjavljam, da sem iz strahu pred smrtjo obsodil njun nauk. Vsemogočnega Boga prosim, naj mi odpusti grehe, zlasti tega najpodlejšega od vseh drugih." Pokazal je na sodnike in z odločnim glasom dejal: "Vi ste obsodili Wyclifa in Husa ne zaradi tega, ker sta omajala cerkveni nauk, ampak ker sta ožigosala nesramna dejanja duhovnikov, njihovo razkošje, njihovo ošabnost in vse hibe škofov in duhovnikov.^{./113/} Toda vse, kar sta trdila, je neovrgljivo, in tudi jaz tako mislim in pravim kakor onadva."

Njegove besede so bile prekinjene. Škofje, ki so drhteli od jeze, so začeli vpiti: "Kakšen dokaz nam je še potreben? S svojimi očmi vidimo, da je najupornejši krivoverec!"

Jeronima ta hrup ni zmotil, ampak je nadaljeval: "Kaj! Mar mislite, da se bojim smrti? Leto dni ste me držali v sponah v ogabni ječi, strašnejši od same smrti; vi ste se do mene vedli okrutneje, kakor bi to naredil kateri koli Turek, Jud ali pogan, in moje živo meso je dobesedno strohnelo na mojih kosteh. Vendar se jaz ne pritožujem, ker tarnanje ni primerno za srčnega in pogumnega moža; čudim se le tako veliki okrutnosti do kristjana."⁽²⁰⁾

Negotovanje je ponovno preglasilo njegov glas, in Jeronima so odpeljali v ječo. Na zboru pa so vendar bili ljudje, na katere so njegove besede naredile globok vtis in so želeli rešiti njegovo življenje. Visoki cerkveni dostojanstveniki so ga obiskali, da bi ga nagovorili, naj se podredi zboru. Obljubljali so mu najslavnejšo prihodnost za nagrado, če se odpove svojemu nasprotovanju Rimu. Vendar je enako kakor njegov Učitelj, ki so mu bila ponujena vsa bogastva tega sveta, tudi sam ostal neomajen.

Rekel je: "Odpovedal se bom, če mi s Svetim pismom dokažete, da se motim."

Eden od teh, ki so ga skušali, je na to vzkliknil: "Sveto pismo! Mar se res mora vse presojudati z njim? Kdo ga lahko razume, če ga cerkev ne razloži?"

"Ali si človeška izročila bolj zaslužijo naše vere vanje kakor pa evangelij našega Zveličarja?" je odvrnil Jeronim. "Pavel ni svetoval njim, katerim je pisal, naj poslušajo človeška izročila, temveč je dejal: 'Preiskujte pisma.'"

"Krivoverec!" je zadonelo. "Obžalujem, da sem te tako dolgo zagovarjal. Vidim, da te priganja Hudič."⁽²¹⁾

V kratkem je bil obsojen. Odpeljali so ga na isti prostor, kjer je Hus žrtvoval svoje življenje.^{/114/} Odšel je s petjem na to pot, njegov obraz pa je žarel od sreče in miru. Njegov pogled je bil usmerjen na Kristusa, in zanj je smrt izgubila svojo grozo. Ko je rabelj prišel od zadaj prižgat grmado, je mučenec vzkliknil: "Kar pogumno pridi naprej; prižgi jo pred menoj! Ko bi se bal, ne bi bil sedaj tukaj."

Zadnje besede, ki jih je izgovoril, ko ga je obvil plamen, so bile molitev. Vzkliknil je: "Gospod, Vsemogočni Oče, bodi mi milosten in mi odpusti grehe, ker ti veš, da sem vedno ljubil tvojo resnico."⁽²²⁾ Njegov glas je utihnil, toda njegove ustnice so še vedno šepetale molitev. Ko je ogenj dokončal svoje delo, so zbrali mučenčev pepel z zemljo vred, na kateri je ležal, in ga vrgli v Ren enako kakor Husovega.

Tako sta umrla zvesta nosilca svetlobe. Ampak luč resnice, ki sta jo oznanjala - luč njunega pogumnega vzora - ni ugasnila. Kolikor je ljudem možno ustaviti sonce na njegovi poti, toliko bi bilo možno preprečiti tudi jutranjo zarjo, ki je zasvitala nad svetom.

Husov sežig je na Češkem vnel ogenj ogorčenja in groze. Vse ljudstvo je čutilo, da je bil reformator žrtev zlobe duhovništva in cesarjeve nezvestobe. O njem so govorili kot o zvestem nosilcu resnice, a zbor, ki ga je obsodil na smrt, so razglasili za krivca njegovega umora. Njegovi nauki so sedaj pritegovali še večjo pozornost kakor poprej. S papeževim odlokom so obsodili Wyclifove spise na sežig. Vendar so spise, ki so bili ohranjeni pred uničenjem, sedaj potegnili iz skrivališč in jih proučevali v zvezi s Svetim pismom ali njegovimi deli, do kakršnih je ljudstvo utegnilo priti, in mnogi so na ta način sprejeli reformirano vero.

Husovi morilci niso mogli mirno stati in biti priče zmage njegovega dela. Papež in cesar sta združila svoje moči, da bi uničila gibanje, in Sigismundova vojska je udarila na Češko.^{/115/}

Vendar je vstal novi rešitelj. Jan Žižka, ki je kmalu po začetku vojne popolnoma oslepel, a bil je eden najslavnejših vojskovodij svojega časa, je postal vodja Čehov. Z zaupanjem v Božjo pomoč in v pravičnost svoje zadeve se je ta narod upiral najmočnejšim vojskam, ki so se dvignile zoper njega. Cesar je večkrat napadel Češko s svežimi močmi, vendar je vedno doživel poraz. Husiti so se dvignili nad smrtni strah, in nič jim ni moglo biti kos. Nekaj let po začetku vojne je umrl pogumni Žižka, zamenjal pa ga je Prokop, prav tako pogumen in večč, a v nekaterih ozirih še sposobnejši vodja.

Ko so češki sovražniki slišali za smrt slepega vojskovodja, so domnevali, da je sedaj primeren čas za povrnitev vsega, kar so prej izgubili. Papež je napovedal križarsko vojno zoper husite; in zopet so velike vojske udarile na Češko, vendar zgolj zato, da bi doživele strašen poraz. Pozneje je bil organiziran drug križarski pohod. V vseh evropskih katoliških državah so zbirali denar, orožje in ljudi. Množice ljudi so drvele pod papeževo zastavo prepričane, da bo krivoversko husitstvo dokončno uničeno. Ta množica je vdrla v Češko z vero v gotovo zmago. Ljudstvo se je zbralo, da bi jih zavrnilo. Dve vojski sta se približevali druga drugi, dokler ju nazadnje ni ločevala samo še reka. "Križarjev je bilo po številu mnogo več, toda namesto da bi prestopili reko in začeli boj s husiti, zaradi česar so prišli tako daleč, so mirno stali v osupli tišini pred temi bojevniki."⁽²³⁾ Tedaj jih je na lepem prevzel skrivnosten strah. Brez kakršnega koli napada nanje se je ta močna vojska razpršila in razbila, kakor da jo je porazila nevidna moč. Veliko število so jih pobili husiti, ki so preganjali begunce, v roke zmagovalcev pa je padel tudi velik plen, tako da je vojna Čeha obogatila, namesto da bi jih osiromašila.

Nekaj let pozneje je novi papež začel novo križarsko vojno. Tudi sedaj so kakor za prejšnje križarske pohode^{/116/} zbirali množice ljudi in sredstva iz evropskih katoliških držav. Njim, ki se bodo vključili v ta velik posel, so obljubili velike prednosti. Vsakemu križarju bodo odpuščena najnagnusnejša hudodelstva. Vsem, ki bodo padli v vojni, so obljubili veliko nagrado v nebesih, tisti pa, ki jo bodo preživeli, bodo prejeli čast in bogastvo na bojišču. Velika vojska je zopet prestopila mejo in napadla Češko. Husiti so se umaknili pred njo in so tako sovražnika namamili v notranjost dežele ter ga zapeljali v misel, da so že zmagali. Končno pa se je Prokopova vojska ustavila, se obrnila proti sovražniku in ga začela napadati. Križarji, ki so spoznali svojo napako, so ostali v taboru in pričakovali napad. Slišali so glas bližajoče se vojske, še preden pa so zagledali husite, je med njimi ponovno nastal preplah. Knezi, vojskovodje in vojaki so odvrgli orožje in bežali na vse strani. Papežev poslanec, ki je bil vodja pohoda, je zaman poskušal zbrati svojo prestrašeno in razpuščeno vojsko. Kljub vsem njegovim naporom je na koncu tudi njega samega potegnil za seboj val beguncev. Poraz je bil popoln, in zopet je bogat plen padel v roke zmagovalcev.

Tako je že drugič brez enega samega udarca pobegnila pred majhnim in slabotnim narodom cela vojska, ki so jo poslali najmočnejši evropski narodi, sestavljena iz pogumnih bojaželnih ljudi, dobro izurjenih in oboroženih za boj. Tukaj se je razodela Božja moč. Napadalce je premagal nadnaraven strah. On, ki je uničil faraonovo vojsko v Rdečem morju, pognal v beg Madiance pred Gideonom in njegovimi tristo možmi, v eni noči uničil moč ošabnih Asircev, je sedaj znova dvignil svojo roko, da bi uničil napadalčevo moč. "Trepetali bodo od strahu tam, kjer ni vzroka za strah. Zakaj Bog raztrese kosti tvojih oblegovalcev, osramočeni bodo, ker jih je Bog zavrzel." ([Ps 53,6](#). - Ek)^{/117/}

Ker so cerkveni voditelji izgubili upanje v zmago s silo, so se zatekli k diplomaciji. Končno je prišlo do sporazuma, ki je dajal Čehom navidezno svobodo vesti, vendar jih je zapeljal pod papeževo oblast. Čehi so podali štiri točke kot pogoj za mir z Rimom: svobodno oznanjevanje iz Svetega pisma; pravica vse cerkve do udeležbe pri obhajilu v obliki kruha in vina; opravljanje bogoslužja v materinskem jeziku; izključitev duhovništva iz vseh posvetnih služb in oblasti; enaka odgovornost za hudodelstva pred sodiščem za duhovnike in za navadne ljudi. Predstavniki papeževe oblasti "so končno privolili, da sprejmejo in podpišejo te štiri pogoje, vendar so zahtevali, da pravica razlaganja tega sporazuma pripada njim, se pravi, koncilu, ali drugače povedano, papežu in kralju".⁽²⁴⁾ Na tem temelju je bil sprejet sporazum, in tako je Rim s hinavstvom in spretnostjo dobil to, česar ni mogel izbojevati s silo. Ker je dobil pravico tolmačiti pomen točk dogovora s husiti kakor tudi Svetega pisma, je lahko po svoji volji pačil njihov smisel.

Velik del ljudstva na Češkem ni mogel privoliti k podpisu tega dogovora, ko so spoznali, da je njihova svoboda izdana. Nastal je razdor in ločitev, kar je pripeljalo do sporov in prelivanja krvi med njimi samimi. V tem domačem boju je padel plemeniti Prokop, z njim pa je propadla tudi češka svoboda.

Sigismund, Husov in Jeronimov izdajalec, je sedaj postal češki kralj. Kljub svoji zaobljubi, da bo varoval pravice te države, se je trudil v njej vzpostaviti papeževo oblast. Vendar mu je njegov trud za ugajanje Rimu zelo malo koristil. Dvajset let je bilo njegovo življenje prenapolnjeno z mukami in nevarnostmi. Njegove vojske so bile izčrpane, njegove blagajne pa izpraznjene od dolgotrajnega in brezuspešnega vojskovanja. A po enoletnem vladanju je umrl, zapustil svoje kraljestvo na robu državljanske vojne, naslednikom pa ime, označeno s pečatom sramote.

Vstaje, boji in prelivanja krvi so se še nadaljevali. Tuje vojske so ponovno napadale Češko, notranja nesoglasja^{118/} pa so še dalje vznemirjala češki narod. Kdor je ostal zvest evangeliju, je bil izpostavljen krvavemu preganjanju.

Ker so njihovi prejšnji bratje sklenili sporazum z Rimom in sprejeli njihove zmote, so tisti, ki so ostali zvesti stari veri, organizirali posebno cerkev, ki so jo imenovali z imenom Združeni bratje. S tem dejanjem so si naprtili prekletstvo vseh stanov, a njihova odločnost je vendar ostala neomahljiva. Kljub temu da so bili prisiljeni iskati zatočišča v gozdovih in votlinah, so se vseeno zbirali, da bi brali Božjo besedo in molili Boga.

Od poslancev, ki so jih skrivoma pošiljali v druge države, so zvedeli, da ponekod "obstajajo posamezni sledilci resnice, nekateri v tem, a nekateri v drugih mestih. Tudi ti so izpostavljeni preganjanju. Sredi Alp pa obstaja stara cerkev, utemeljena na Svetem pismu, ki se je prav tako uprla rimski pokvarjenosti."⁽²⁵⁾ To novico so sprejeli z velikim veseljem in si začeli dopisovati z valdenžanskimi kristjani.

Čehi so zvesti evangeliju skozi dolgo noč preganjanja upirali oči k nebesom kot ljudje, ki pričakujejo prva znamenja jutra. "Njihova kocka je padla ob hudem času... Vendar so se spominjali Husovih besed, ki jih je pozneje ponovil Jeronim: Mora miniti celo stoletje, preden bo zasvital dan. Te besede so bile za taboričane (husite) to, kar so bile Jožefove besede za dvanajst plemen v času njihove sužnosti: 'Jaz bom umrl. Bog pa vas bo gotovo popeljal iz te dežele.'"⁽²⁶⁾ "Zadnja leta XV. stoletja pričajo o počasnem, a zagotovem naraščanju števila cerkev Združenih bratov. Čeprav so bili daleč od spokojnosti, so nekoliko vendarle uživali mir. V začetku XVI. stoletja so imeli na Češkem in Moravskem že okoli dvesto cerkev."⁽²⁷⁾ "Tolikšen je bil ostanek, ki se je rešil pred uničujočim besom ognja in meča ter lahko videl, kako se svita dan, ki ga je napovedal Hus."^{(28)/119/}

7. Lutrova ločitev od Rima ([angleško](#))

Martin Luter je stal na čelu tistih, ki so bili poklicani popeljati cerkev iz teme papeštva v luč čistejše vere. Bil je goreč, navdušen in pobožen, bal se je samo Boga, za temelj vere pa je priznaval samo Sveto pismo, zato je bil človek za tisti čas. Po njem je Bog opravil veliko prenovno cerkve in razsvetlil svet.

Prišel je izmed sloja revežev kakor vsi prvi glasniki evangelija. Svoja prva leta je preživel v skromnem domu nemškega kmeta. Njegov oče je kot rudar z vsakdanjim napornim delom služil sredstva za njegovo šolanje. Hotel je namreč, da bi njegov sin postal odvetnik; Bog pa je sklenil, da bo zidar velikega templja, ki se je tako počasi postavljal skozi stoletja. Naporno življenje, odpovedovanja in stroga disciplina so bile šola, v kateri je Neskončna modrost pripravljala Lutro za pomembno poslanstvo njegovega življenja.

Lutrov oče je bil človek močnega in delovnega uma in krepkega značaja, pošten, odločen in iskren. Vedno je bil zvest svojemu čutu do dolžnosti, pa naj se zgodi, kar hoče. Njegov zdrav razum je nezaupljivo gledal na meniško življenje. Zato je bil zelo ogorčen, ko je njegov sin stopil v samostan brez njegovega dovoljenja. Po dveh letih se je oče spravil s sinom, vendar je še dalje ostal pri svojem prepričanju.^{/120/}

Lutrovi starši so posvečali veliko pozornost vzgoji in izobrazbi svojih otrok. Prizadevali so si, da bi jih naučili spoznanja o Bogu in opravljanja krščanskih dolžnosti. Mladenič je pogosto slišal očeta v molitvah prositi, da bi se njegov sin spominjal Božjega imena in nekega dne delal za napredek resnice. Njegovi starši so izkoriščali sleherno priložnost, ki jim jo je dopuščalo njihovo življenje napornega dela, da bi se moralno in umsko dvigali. Z resnimi in stalnimi naporji so pripravljali otroke za pobožno in koristno življenje. Po svoji odločnosti in trdnosti so včasih pokazali preveliko strogost. Toda tudi sam reformator je prej odobral, kakor pa obsojal njihovo disciplino, čeprav se je zavedal, da v tem včasih delajo napako.

Luter je zelo zgodaj začel hoditi v šolo. Tam so z njim ravnali zelo grobo, skoraj surovo. Revščina njegovih staršev je bila tako velika, da je zapustil starševski dom, da bi hodil v šolo v drugem kraju. Prisiljen je bil, da si je s petjem od vrat do vrat zaslužil za hrano, a vendar je pogosto trpel lakoto. Temačna in praznoverna pojmovanja o veri, ki so tedaj prevladovala, so ga napolnjevala s strahom. Zvečer se je ulegel z žalostnim srcem in s strahom gledal v temno prihodnost ter zadrhtel, ko je pomislil na Boga. Njega je poznal kot strogega, neizprosnega sodnika in surovega tirana namesto kot ljubeznivega Očeta.

Vendar je kljub pogostemu in velikemu malodušju odločno hrepenel po višjem moralnem in duhovnem idealu, ki mu je bil zelo privlačen. Bil je žejen znanja, njegov resni in praktični duh je bolj iskal to, kar je trajno in koristno, kakor pa to, kar je za oko lepo in površinsko.

Ko je v osemnajstem letu stopil na erfurtsko vseučilišče, je bil njegov položaj ugodnejši, možnosti za prihodnost pa svetlejše kakor prejšnja leta. Ker so si njegovi starši z delom in varčnostjo zagotovili sredstva za življenje, so lahko sedaj tudi njemu dali vso potrebno pomoč.^{/121/} Vpliv razumnih prijateljev je nekoliko ublažil mračni vtis njegove prejšnje vzgoje. Luter je sedaj začel goreče preiskovati dobre pisce, bogatil svoj um z njihovimi najboljšimi mislimi in si prisvajal modrost modrijanov. Že medtem ko je bil v strogem primežu svojih prejšnjih učiteljev, je dajal upanje, da se bo nekoč izkazal; a sedaj se je v ugodnih razmerah njegov um hitro razvijal. Dober spomin, živa domišljija, zdravo razsojanje in neutrudno delo so ga kmalu postavili v prvo vrsto med tovariše. Šola mu je pomagala umsko dozoreti in je v

njem prebudila duhovno aktivnost in bistrornost, kar ga je pripravilo za poznejši življenjski boj.

Lutrovo srce je napolnjeval Gospodov strah in ga usposabljal, da je trdno vztrajal v namenih, ter ga vodil v globoki ponižnosti pred Bogom. Neprestano je čutil svojo odvisnost od Božje pomoči. Niti enega dne ni zamudil začeti z molitvijo, njegovo srce pa je neprestano prosilo za vodstvo in pomoč. Imel je navado reči: "Dobra molitev pomeni več kakor pol proučevanja."⁽¹⁾

Nekoč je pregledoval knjige v vseučilišni knjižnici in tako našel latinsko Sveto pismo. Nikoli poprej ni videl takšne knjige; celo niti ni vedel, da sploh obstaja. Pred tem je poslušal dele iz evangelijev in listov, ki so jih brali ljudstvu pri javnih bogoslužjih. Mislil je, da je to celotno Sveto pismo. Sedaj je prvič videl Božjo besedo. S strahom in občudovanjem je prelistaval njene svete strani. S pospešenim utripom in drhtečim srcem je bral zase besede življenja, branje pa je za trenutek prekinjal z vzklikom: "O, da bi mi Bog dal eno takšno knjigo!"⁽²⁾ Nebeški angeli so bili ob njem, žarki luči z Božjega prestola pa so njegovemu razumu razodevali zaklad resnice. Vedno se je bal, da bo razžalostil Boga, sedaj pa ga je zajelo spoznanje o njegovi osebni grešnosti tako globoko kakor nikoli dotlej.^{/122/}

Iskreno hrepenenje, da bi se osvobodil grehov in spravil z Bogom, ga je spodbudilo, da je stopil v samostan in se posvetil redovniškemu življenju. Tam se je od njega zahtevalo opravljati najnižja in najtežja dela ter beračiti od hiše do hiše. Bil je v letih, ko človek hrepeni, da ga spoštujejo in cenijo, ta poniževalna dela pa so žalila njegova prirojena čustva. Vendar je potrpežljivo prenašal ponižanje, ker je veroval, da je to potrebno zaradi njegovih grehov.

Luter je izkoriščal za proučevanje vsak trenutek, ki si ga je lahko vzel od svojih navadnih opravil; trgal je čas od spanja, pa celo od skromnih obrokov. Bolj kakor vsega drugega se je veselil proučevanja Božje besede. Našel je neko Sveto pismo, ki je bilo z verigo priklenjeno k samostanskemu zidu, in pogosto odhajal na ta prostor. Čim bolj je postajal vznemirjen zaradi svojih grehov, tem bolj si je prizadeval doseči odpuščanje in mir s svojimi lastnimi deli. Vodil je najstrožje življenje. S postom, nespanjem in bičanjem samega sebe si je prizadeval premagati hudobna nagnjenja svoje narave, od katerih ga ni moglo rešiti meniško življenje. Ni se izogibal nikakršni žrtvi, ker je želel doseči čistost srca, kakršna bi ga usposobila, da bi preizkušen stopil pred Boga. Pozneje je pisal takole: "Resnično sem bil pobožen menih. Pravila svojega reda sem izpolnjeval strože, kakor pa lahko to povem. Če je kdaj kakšen redovnik lahko dobil nebesa na podlagi meniških del, potem sem jaz gotovo imel pravico do tega. ... Ko bi bil še malo nadaljeval, bi me mučenje odpeljalo v smrt."⁽³⁾ Posledica njegovega puščavništva in mučenja je bila, da je izgubil moč in zbolel za krči, od katerih nikoli več ni popolnoma okreval. Kljub njegovim naporom njegova trpeča duša ni našla olajšanja. Končno je zdrsnil na rob obupa.

Ko se mu je zdelo, da je vse izgubljeno, mu je Bog podaril prijatelja in pomočnika. Pobožni Staupitz je razsvetlil Lutrovemu umu Božjo besedo in mu svetoval, naj odvrne pogled s samega sebe, preneha razmišljati o neskončni kazni zaradi teptanja Božjih zapovedi in gleda na Jezusa, svojega Zveličarja, ki odpušča grehe. "Namesto da se mučiš zaradi svojih grehov,^{/123/} se vrzi v Odrešenikovo naročje. Zaupaj vanj, v pravičnost njegovega življenja in spravo po njegovi smrti. ... Poslušaj Božjega Sina. Postal je človek, da bi te prepričal o božanski milosti. Ljubi njega, ki te je prvi ljubil."⁽⁴⁾ Tako je govoril ta poslanec milosti. Njegove besede so naredile na Lutru globok vtis. Po dolgih bojih proti ukoreninjenim zmotam je bil slednjič sposoben razumeti resnico, mir pa je zavladal v njegovi vznemirjeni duši.

Luter je bil posvečen za duhovnika in povabljen iz samostana, da bi zasedel katedro profesorja na wittenberškem vseučilišču. Tam se je posvetil proučevanju Svetega pisma v izvirnih jezikih. Začel je predavati o Svetem pismu in množici navdušenih poslušalcev razlagati psalme, evangelije in liste. Staupitz, njegov prijatelj in predstojnik samostana, mu je svetoval, naj stopi za prižnico in oznanja Božjo besedo. Luter se je obotavljal, ker se ni imel za vrednega, da bi ljudstvu pridigal v Kristusovem imenu. Šele po daljšem upiranju je popustil prijateljevim prošnjam. Bil je že spreten v poznanju Svetega pisma in Božja milost je počivala na njem. Njegova zgovornost je navduševala poslušalce; jasnost in moč, s katerima je podajal resnico, sta prepričevali njihov razum, njegova pobožnost pa je osvajala njihova srca.

Luter je bil še vedno vdan sin papeške cerkve in ni niti pomišljal, da bi sploh kdaj bil kaj drugega. Božja previdnost mu je dala priložnost obiskati Rim. Potoval je peš, prenočeval pa je po samostanih. V nekem italijanskem samostanu se je začudil bogastvu, sijaju in razkošnosti, ki jih je videl tam. Preskrbljeni z dohodki s kneževin so redovniki živeli v veličastnih stanovanjih, oblačili so se v najrazkošnejše in drage obleke ter se hranili s potratne mize. Luter je z bolešno zaskrbljenostjo primerjal te prizore s svojim življenjem samoodpovedi in naporega dela. To ga je zmedlo.

Slednjič je v daljavi zagledal mesto na sedmih gričih.^{/124/} Globoko ganjen je padel na tla in vzkliknil: "Pozdravljam te, sveti Rim!"⁽⁵⁾ Stopil je v mesto, obiskoval cerkve, poslušal čudne zgodbe, ki so jih ponavljali duhovniki in redovniki, ter opravljal vse predpisane obrede. Vsepovsod je videl prizore, ki so ga napolnjevali z osuplostjo in grozo. Videl je, da krivičnost vlada v vseh duhovniških slojih. Poslušal je nespodobne šale višjih duhovnikov in se zgražal nad njihovo strašno brezbožnostjo, ki so jo kazali celo med mašo. Ko se je pomešal med duhovnike in meščane, je povsod srečeval potratnost in razuzdanost. Kamor koli se je obrnil, povsod je naletel na brezbožnost namesto na svetost. Pozneje je napisal: "Nihče si niti zamisliti ne more, kakšni grehi in kakšna brezbožna dejanja se delajo v Rimu. Človek mora to videti in slišati, da bi lahko verjel. Zato nekateri upravičeno pravijo: 'Če obstaja pekel, potem je Rim na njem postavljen; to je brezno, iz katerega prihajajo vsi grehi.'⁽⁶⁾

Pred kratkim izdan papežev odlok je obljubljal odpuščanje grehov vsem, ki bi na kolenih splezali na vrh Pilatovih stopnic, za katere se je trdilo, da je po njih hodil naš Zveličar, ko je šel iz rimske sodne palače, in so bile na čudežen način prenesene iz Jeruzalema v Rim. Luter je nekega dne pobožno plezal po njih, ko je na lepem zaslišal gromu podoben glas, ki mu je dejal: "A pravičnik bo živel iz vere." ([Rim 1,17.](#)) Skočil je na noge in se oddaljil s tega mesta osramočen in osupel. Te besede nikoli niso izgubile vpliva na njegovo dušo. Od tedaj je razumel jasneje kakor kdaj prej, kolikšna zmotna je, če se človek zanaša na človeška dejanja, da bi dobil zveličanje, in spoznal potrebo nepremakljive vere v Kristusove zasluge. Njegove oči so se odprle in se nikoli več niso zaprle pred papeškimi zmotami. Ko je obrnil svoj obraz od Rima, je od njega obrnil tudi svoje srce, in od tistega časa je ločevanje od Rima postajalo vse večje, dokler končno ni pretrgal sleherne zveze s papeško cerkvijo.

Po vrnitvi iz Rima je dobil od vseučilišča v Wittenbergu diplomu doktorja teologije. Sedaj se je lahko kakor še nikoli doslej posvetil proučevanju Svetega pisma,^{/125/} ki ga je toliko ljubil. Slovesno je prisegel, da bo vse dni svojega življenja pazljivo proučeval in zvesto oznanjal Božjo besedo, ne pa papeških nauk in zgodb. Luter ni bil več navaden redovnik ali profesor, temveč pooblaščen glasnik Svetega pisma. Bil je poklican, da pastirsko hrani Božjo čredo, ki je bila lačna in žejna resnice. Odločno je izjavil, da kristjanom ni treba sprejemati

drugih nauk, temveč samo tiste, ki so utemeljeni na svetopisemski veljavi. S temi besedami je udaril ob temelj papeške oblasti. Ti so vsebovali glavna načela reformacije.

Luter je videl, da je nevarno poviševati človeške teorije nad Božjo besedo. Neustrašno je napadel preračunljivo nezvestobo učenih in nasprotoval filozofiji in teologiji, ki sta imeli tako dolgo prevladujoč vpliv na ljudstvo. Takšna proučevanja je razglasil ne samo za nekoristna, temveč tudi za škodljiva. Prizadeval si je misli svojih poslušalcev odvrniti z lažnih sklepov filozofov in teologov in jih usmeriti k večnim resnicam, ki jih podajajo preroki in apostoli.

Dragoceno je bilo sporočilo, ki ga je prinašal žejnim množicam, ki so ga napeto poslušale. Nikoli prej takšen nauk ni prišel do njihovih ušes. Blagovest o Zveličarjevi ljubezni in zanesljivosti odpuščanja in miru po njegovi prelitni krvi je razveselila njihova srca ter prebudila v njih nesmrtno upanje. V Wittenbergu je zagorela luč, katere žarki so prišli do najbolj oddaljenih krajev zemlje in katere sijaj se bo krepil vse do konca sveta.

Toda luč in tema se ne trpita. Med resnico in zmoto je nespravljaliv spopad. Braniti in zagovarjati eno pomeni napadati in uničiti drugo. Sam naš Zveličar je rekel: "Nisem prišel, da prinesem mir, ampak meč." ([Mat 10,34](#).) Nekaj let po začetku reformacije je Luter rekel: "Bog me ne samo vodi, ampak me celo priganja naprej. Nosi me. Nisem svoj gospodar. Želel bi živeti v miru,^{126/} toda vržen sem sredi vstaj in revolucij."⁽⁷⁾ Tedaj je stal pred odprtim bojem.

Rimska cerkev je trgovala z Božjo milostjo. Poleg oltarjev so bile postavljene menjalniške mize, po zraku pa so odmevali vzkliki kupcev in prodajalcev. ([Mat 21,12](#).) Po papeževi odločitvi so se javno prodajali odpustki za grehe z izgovorom, da se zbirajo prispevki za zidanje cerkve svetega Petra v Rimu. S ceno hudodelstva se je postavljaj Bogu tempelj, njegov vogelnik je počival na krivičnosti! Ravno sredstva, ki jih je Rim uporabljal za svoje povečanje, so povzročila smrtni udarec njegovi moči in velikosti. Ravno to prodajanje odpustkov je zbudilo enega najodločnejših in najuspešnejših papeških nasprotnikov ter izzvalo boj, ki je zatresel papežev prestol in potresel trojno krono na pontifeksovi glavi.

Za vodenje prodaje odpustkov določen uradnik v Nemčiji - imenoval se je Tetzel - je bil obdolžen za najpodlejša hudodelstva zoper družbo in Božje zapovedi. Vendar se je izognil zaslužni kazni za svoja hudodelstva in bil postavljen za zastopnika papeževih koristoljubnih in nevestnih načrtov. Z veliko drznostjo je ponavljal najbolj očitne laži in pripovedoval čudne zgodbe, da bi zapeljeval neuke, lahkovorne in praznoverne. Ko bi oni bili imeli Božjo besedo, ne bi bili tako zlahka prevarani. Toda Sveto pismo jim je bilo prepovedano, in papež jih je držal pod svojim nadzorom, da bi povečali moč in bogastvo častihlepnih vodij."⁽⁸⁾

Ko je Tetzel prišel v kakšno mesto, je pred njim šel glasnik in oznanjal: "Milost Boga in svetega očeta je pred vašimi vrati."⁽⁹⁾ Ljudstvo je pozdravljalo bogokletnega hinavca, kakor da je sam Bog iz nebes stopil mednje. Nesramna trgovina je bila odprta v cerkvi, Tetzel pa je^{127/} povečeval prodajanje odpustkov kot najdragocenejši Božji dar. Govoril je, "da jim bodo na podlagi njegovih potrdil o kupljenem odpustku odpuščeni vsi grehi, bodisi da so jih že ali pa jih šele bodo storili, in da jim spokorjenje ni nujno potrebno".⁽¹⁰⁾ Še več, poslušalce je prepričeval, da imajo odpustki moč rešiti ne samo žive, temveč tudi mrtve; in da v istem trenutku, ko na dnu njegove skrinjice zažvenketa kovanec, iz vic odide v nebesa duša, za katere korist je bil plačan."⁽¹¹⁾

Ko je čarovnik Simon ponudil apostolom denar, da bi dobil oblast delati čudeže, mu je Peter odgovoril: "Tvoje srebro naj s teboj vred pogine, ker meniš, da se more Božji dar dobiti za denar." ([Dej 8,20](#).) Toda Tetzlovo ponudbo so tisoči željno sprejeli. Zlato in srebro sta tekla v njegovo blagajno. Zveličanje, ki ga je možno dobiti za denar, je bilo bolj iskano od tistega, za katero je bilo potrebno spokorjenje, vera in odločen napor, da bi se človek uprl grehom in jih premagal.(h)

Nauk o odpustkih pa je naletel na odpor izobraženih in pobožnih ljudi v rimski cerkvi. Mnogo jih ni verovalo trditvam, ki so nasprotovale razumu in Božjemu razodetju. Noben škof si ni upal dvigniti glasu proti tej krivični trgovini; toda začelo se je čutiti vznemirjenje in neprijetnost, in mnogi so se nepotrpežljivo spraševali, ali ne bo Bog postavil kakšnega orodja za očiščenje svoje cerkve.

Čeprav je bil Luter še najstrožji katoličan, se je zgrozil zaradi bogokletnih domnev trgovcev z odpustki. Mnogi njegovi farani, ki so kupili potrdila o odpuščanju, so kmalu začeli prihajati k svojemu duhovnemu pastirju izpovedovat svoje razne grehe in prosit za odvezo, vendar ne zato, ker so se spokorili ali si želeli poboljšati svoje življenje, temveč na podlagi kupljenih odpustkov. Luter jim ni hotel dati odveze in jih je opozoril, da bodo poginili v svojih grehih,^{/128/} če se ne bodo spokorili in poboljšali življenja. Zelo vznemirjeni so se vrnili k Tetzlu in mu povedali, da njihov spovednik zavrača njegova potrdila; nekateri so bili celo tako pogumni, da so zahtevali vrnitev denarja. To je meniha razjezilo. Izrekel je najstrašnejša prekletstva, na javnem trgu pa je ukazal prižgati ogenj in dejal, "da je dobil od papeža oblast sežgati kot krivoverce vse, ki se bodo upali nasprotovati njegovim svetim odpustkom".⁽¹²⁾

Tedaj je Luter odločno začel svoje delo kot borec za resnico. Njegov glas je donel s prižnice kot resen in slovesen opomin. Prikazoval je ljudstvu ogabnost greha in ga učil, da človek s svojimi dejanji ne more zmanjšati svoje krivde ali se izogniti kazni. Samo spokorjenje pred Bogom in vera v Kristusa lahko človeka zveliča. Božje milosti ni mogoče kupiti; je brezplačni Božji dar. Ljudstvu je svetoval, naj ne kupuje odpustkov, temveč naj z vero gleda na križanega Odrešenika. Pripovedoval jim je svoje boleče doživetje, ko si je zaman poskušal zagotoviti zveličanje s poniževanjem in pokoro, ter prepričeval svoje poslušalce, da je našel mir in veselje šele tedaj, ko je odvrnil svoj pogled s sebe in začel verovati v Kristusa.

Ker pa je Tetzel nadaljeval svojo trgovino in brezbožne trditve, se je Luter odločil najodločneje nastopiti proti drznim zlorabam. Kmalu je za to dobil priložnost. Dvorna cerkev v Wittenbergu je imela mnogo relikvij, ki so se ob določenih prazničnih dneh razstavljale pred ljudstvo. Popolno odpuščanje grehov je bilo zagotovljeno vsem, ki so takrat obiskali cerkev in se spovedali. Zato se je ljudstvo v teh dneh množično zatekalo tja. Približeval se je eden največjih praznikov, praznik vseh svetih. Na dan pred tem praznikom se je Luter pridružil njim, ki so šli v cerkev, in pribil na cerkvena vrata seznam, ki je vseboval 95 točk zoper nauk o odpustkih. Izjavil je,^{/129/} da je pripravljen naslednji dan na vseučilišču zagovarjati te trditve pred vsemi, ki menijo, da so jih sposobni napasti.

Njegove trditve so pritegnile vsesplošno pozornost. Ljudstvo jih je bralo in ponovno bralo ter jih ponavljalo vsepovsod. Po vsem mestu in na vseučilišču je nastalo veliko vznemirjenje. Trditve so pokazale, da pravica odpuščanja grehov in osvobajanja od kazni nikoli ni bila dana niti papežu niti kateremu koli človeku. Prodajanje odpustkov je zgolj komedija, sredstvo, da se iz naroda izmami denar, izkoristi njegova lahkovernost - Satanova zvijača, ki ima za cilj uničiti duše, verujoče njegovim lažnim obljubam. Luter je pokazal tudi, da je Kristusov

evangelij najdragocenejši cerkveni zaklad in se v njem razodeta Božja milost daje brezplačno vsakomur, kdor prosi zanj s spokorjenjem in vero.

Lutrove trditve so izzivale k razpravi, vendar nihče ni imel poguma sprejeti tega izziva. Zastavljena vprašanja so se v nekaj dneh razširila po vsej Nemčiji, v nekaj tednih pa so odmevala po vsem krščanskem svetu. Mnogi pobožni katoličani, ki so v cerkvi videli krivičnost in jo obsojali, a niso vedeli, kako naj temu zastavijo pot, so z velikim veseljem brali te trditve in priznali, da po njih govori Božji glas. Čutili so, da je Gospod usmiljeno iztegnil svojo roko in zadržal poplavo pokvarjenosti, ki je izvirala iz rimskega stola. Knezi in poglavarji so se na skrivaj razveselili, ker bo končno zauzdana drzna moč, ki je trdila, da nihče ne sme ugovarjati njenim odločitvam.

Toda mnogi, ki so ljubili greh in praznoverje, so se prestrašili, ko so bila razkrinkana slepila, ki so pomirjala njihov strah. Zvijačni duhovniki, katerim je bilo ovirano delo odobravanja prestopkov in so videli, da njihovim dohodkom preti nevarnost, so se polni jeze združili, da bi obranili svoje trditve. Reformator se je moral bojevati proti hudim tožnikom. Nekateri so ga obtožili, da dela naglo in nepremišljeno.

Drugi so trdili, da ga ne vodi Bog, temveč dela po spodbudi svoje ošabnosti in predrznosti. On pa jim je odgovoril: "Kdo ne ve,^{/130/} da človek redko poda kakšno novo misel, ne da bi bilo to videti kakor ošabnost in ne da bi bil obdolžen kot začetnik prepira. ... Zakaj so bili Kristus in vsi mučenci obsojeni na smrt? Zato, ker se je zdelo, da ošabno prezirajo modrost svojega časa in širijo novotarije, ne da bi ponižno vprašali za svet predstavnike starih nazorov."

Potem je dodal: "Ničesar, kar delam, ne želim delati po človeški modrosti, temveč po Božjem nasvetu. Kdo bo ustavil to delo, če je od Boga? Kdo ga lahko pospeši, če ni od njega? Naj ne bo ne moja ne njihova ne naša, temveč tvoja volja, o sveti Oče, ki si v nebesih!"⁽¹³⁾

Čeprav je Luter začel to delo po spodbudi Svetega Duha, ga vendar ni mogel nadaljevati brez hudih bojov. Očitki njegovih sovražnikov, popačevanje njegovih namenov, nepravilne in zlobne pripombe na račun njegovega značaja in njegovih spodbud so se zagnale vanj kakor poplava in niso ostale brez uspeha. Upal je, da se mu bodo ljudski voditelji v cerkvi in šolah prostovoljno pridružili v prizadevanjih za reformacijo. Besede ohrabritve od visokih osebnosti so ga napolnjevale z veseljem in upanjem. Že je vnaprej videl svetlejšo jutranjo zarjo za cerkev. Toda ohrabritev se je sprevrgla v očitke in obtožbe. Mnogi cerkveni in državni visoki dostojanstveniki so bili prepričani o resničnosti njegovih trditev, vendar so kmalu spregledali, da bi sprejem teh resnic povzročil velike spremembe. Razsvetliti in reformirati ljudstvo bi pomenilo spodkopati rimsko veljavo, ustaviti tisoče potokov, ki se zlivajo v njegove zakladnice. To pa bi zmanjšalo potratnost in razkošnost papeških vodij. Dalje, naučiti ljudi misliti in delati kakor odgovorna bitja in samo od Jezusa pričakovati zveličanje bi pomenilo strmoglaviti pontifiksov prestol in morebiti uničiti njegovo veljavo. Zato so zavrgli spoznanje, ki jim ga je ponujal Bog, in nasprotovali človeku,^{/131/} ki jim ga je poslal, da bi jih razsvetlil. S tem pa so se uprli Kristusu in njegovi resnici.

Luter je zadrhtel, ko je pomislil nase kot človeka, ki stoji sam nasproti najmočnejšim pozemskim močem. Od časa do časa je podvomil o tem, ali ga pri upiranju cerkveni veljavi resnično vodi Bog. Pisal je: "Kdo sem bil jaz, da se uprem papeževemu veličanstvu, pred katerim ... trepetajo knezi in ves svet? ... Nihče ne ve, koliko je pretrpelo moje srce v teh dveh letih in v kakšne dvome, rekel bi celo v obup, sem pogosto padel."⁽¹⁴⁾ Vendar ni popolnoma

izgubil poguma. Ko mu je zmanjkalo človeške podpore, je gledal samo na Boga in se učil, da se popolnoma zanesljivo zanaša na njegovo vsemogočno desnico.

Luter je pisal prijatelju reformacije: "Svetega pisma ni mogoče razumeti ne s proučevanjem ne z razumom. Tvoja prva dolžnost je, da začneš z molitvijo. Prosi Gospoda, naj ti po svoji veliki milosti da pravo razumevanje svoje besede. Ni drugega razlagalca Božje besede razen njenega pisca, ki je sam rekel: 'Vsi bodo naučeni od Boga.' Ničesar ne pričakuj od svojega truda, od svojega razuma; zaupaj edino v Boga in v vpliv njegovega Duha. Veruj besedam človeka, ki je to doživel."⁽¹⁵⁾ To je zelo pomemben nauk za vse, ki čutijo, da jih je Bog povabil, naj drugim oznanijo svečane resnice za ta čas. Te resnice bodo izzvale sovraštvo Satana in njih, ki so jim vseč njegove izmišljene zgodbe. V boju z močmi teme je potrebno nekaj več kakor moč razuma in človeška modrost.

Ko so se nasprotniki sklicevali na običaje ali izročilo, na papeževe izjave in oblast, je Luter odgovarjal s Svetim pismom, samo s Svetim pismom. V njem je našel zanje neovrgljive dokaze; zato so sužnji formalizma in praznoverja zahtevali njegovo kri, kakor so zahtevali Kristusovo. "On je krivoverec!"^{/132/} so vpili rimski gorečniki. "Dovoliti takšnemu krivovercu živeti eno uro dlje je največja izdaja cerkve. Takoj naj se zanj postavi grmada!"⁽¹⁶⁾ Vendar Luter ni postal plen njihove jeze. Bog mu je določil delo, ki ga je moral opraviti, zato je poslal nebeške angele, da so ga ščitili. Mnogi pa, ki so od Lutra sprejeli dragoceno luč, so postali predmet Satanove jeze in so zaradi resnice pogumno pretrpeli mučenje in smrt.

Lutrov nauk je po vsej Nemčiji pritegnil pozornost mislecev. Iz njegovih pridig in spisov so izvirali žarki luči, ki so mnoge prebudili in razsvetlili. Živa vera je nadomestila mrtvi formalizem, v katerem je cerkev tako dolgo dremala. Ljudstvo je vse bolj opuščalo rimsko praznoverje. Podrti so bili predsodki. Božja beseda, s katero je Luter preizkušal vsak nauk in vsako trditev, je bila dvorezni meč, ki si je utiral pot v človeška srca. Povsod se je opazalo prebujenje in želja po duhovnem napredku. Povsod se je čutila takšna lakota in žeja po pravičnosti kakor že dolga stoletja ne. Oči ljudstva, ki so bile tako dolgo uprte v človeške obrede in pozemske posrednike, so se sedaj v spokorjenju in z vero obrnile na križanega Kristusa.

To veliko zanimanje je še bolj prebudilo strah papeških predstavnikov. Luter je dobil vabilo, naj pride v Rim odgovarjat na obtožbe zaradi krivoverstva. Ta ukaz je prestrašil njegove prijatelje. Ti so dobro vedeli, kakšna nevarnost mu preti v tem pokvarjenem mestu, ki je že bilo pijano od krvi Kristusovih učencev. Zato so nasprotovali njegovemu odhodu v Rim in zahtevali, da ga zaslišijo v Nemčiji.

Končno je bil ta predlog sprejet, in papež je imenoval odposlanca, da bi zaslišal primer. V navodilih, ki jih je papež dal svojemu predstavniku, je bilo poudarjeno, da je Luter že razglašen za krivoverca. Zato je bilo odposlancu ukazano, "naj ga^{/133/} brez obotavljanja toži in zapre". Če bi Luter vztrajal in ga papežev odposlanec ne bi mogel obdržati v svoji oblasti, je bil pooblaščen, "naj ga preganja v vseh krajih Nemčije; naj prekolne in izključi vse njegove privržence".⁽¹⁷⁾ In dalje, da bi papež popolnoma izkoreninil to kugo krivoverstva, je dal poslancu navodila, da naj razen kralja samega izključi vse, ne glede na njihovo državno in cerkveno dostojanstvo, če ne bi bili pripravljeni ujeti Lutra in njegovih pristašev ter jih izročiti rimskemu maščevanju.

Tukaj se je pokazal pravi duh papeštva. V vsem tem dokumentu ni niti sledu krščanskih načel, in celo niti navadne pravičnosti. Luter je bil zelo daleč od Rima in ni imel priložnosti razložiti

ali obraniti svoje stališče. Preden je bila njegova zadeva zaslišana, je bil razglašen za krivoverca in istega dne posvarjen, obtožen in obsojen. A vse to je odločil tisti, ki se imenuje sveti oče, edina vrhovna in nezmotljiva veljava v cerkvi ali državi!

V tistem času, ko je bil Luter najbolj potreben prijateljskega nasveta in ljubezni, je Božja previdnost poslala v Wittenberg Melanchthona. Bil je mlad, skromen, zadržanega vedenja, zdravega razsojanja, velikega znanja, izrazitega dara govora, ob tem pa čistega in poštenega značaja, zato je s temi čednostmi pridobil splošno občudovanje in spoštovanje. Njegova plemenita narava se ni manj poudarjala od njegove sijajne nadarjenosti. Kmalu je postal resen učenec evangelija, Lutrov najzvestejši prijatelj in visoko cenjeni pomočnik. Njegova ljubeznivost, razumnost in natančnost so bile dopolnilo Lutrovemu pogumu in moči. Njuno sodelovanje je dalo reformaciji novo moč in bilo za Lutra veliki vir ohrabitve.

Za prostor zaslišanja so izbrali Augsburg, in reformator se je tja podal peš. Nekateri so se resno prestrašili za njegovo življenje. Slišale so se javne grožnje, da ga bodo na poti prijeli in ubili, zato so ga prijatelji prosili, naj se ne izpostavlja nevarnosti.^{/134/} Prosili so ga celo, naj za nekaj časa odide iz Wittenberga in poišče zaščito pri njih, ki so ga bili pripravljene ščititi. Vendar ni hotel zapustiti prostora, ki mu ga je Bog postavil. Kljub burji, ki je besnela z vso močjo, se je čutil dolžnega braniti resnico. Govoril je: "Sem kakor Jeremija, človek, proti komur vsakdo vpije, toda čimbolj mi pretijo sovražniki, tem večje je moje veselje. ... Mojo čast in moje dobro ime so že spravili na slab glas. Ostaja mi še eno, moje ubogo telo; tudi njega naj vzamejo. S tem mi bodo sicer skrajšali življenje za nekaj ur, duše pa mi ne morejo vzeti. Kdor želi svetu oznaniti Kristusovo besedo, mora biti ob vsakem času pripravljen umreti."⁽¹⁸⁾

Sporočilo o Lutrovem prihodu v Augsburg je z velikim zadovoljstvom napolnilo papeževega poslanca. Uporni krivoverec, ki je zbudil pozornost skoraj vsega sveta, je bil sedaj v rimski oblasti, papežev odposlanec se je odločil, da mu ne bo dovolil ulti iz rok. Reformator ni poskrbel, da bi se opremil z jamstvenim pismom. Njegovi prijatelji so ga prosili, naj ne stopi pred papeževega odposlanca brez jamstvenega pisma, in ukrenili vse, da bi mu ga priskrbeli od kralja. Odposlanec je imel načrt Lutra na vsak način prisiliti k odpovedi, če pa mu to ne bo uspelo, ga bo odpeljal v Rim, da bo tam doživel Husovo in Jeronimovo usodo. Zato je po svojih poslancih poskušal nagovoriti Lutra, naj pride predenj brez jamstvenega pisma, zaupajoč njegovi milosti. Luter je to odločno odklonil. Pred papeževega poslanca ni prišel, dokler koli ni dobil dokumenta, s katerim mu je kralj zagotovil svojo zaščito.

Katoličani so imeli načrt poskušati zvijačno pridobiti Lutra z navidezno blagostjo. Ko se je odposlanec pogovarjal z njim, se je pokazal zelo prijateljski, vendar je zahteval, da se brez pogojev podredi oblasti rimske cerkve in zapusti vse svoje točke brez dokazovanja ali kakršnega koli vprašanja. Ni mu bil še znan značaj človeka, s katerim je moral razpravljati. Luter je v svojem odgovoru poudaril, da spoštuje cerkev,^{/135/} svoje hrepenenje po resnici in da je pripravljen odgovoriti na vse pripombe glede svojega nauka in da svoj nauk podredi odločitvam nekaterih vodilnih vseučilišč. Nasprotoval pa je zahtevi papeževega poslanca, ki je zahteval, naj se odpove svojemu nauku brez kakršnega koli dokaza, da je v zmoti.

Edini odposlančev odgovor je bil: "Zanikaj, zanikaj!" Reformator je dokazal, da je njegovo stališče utemeljeno na Svetem pismu, zato je odločno izjavil, da se ne more odpovedati resnici. Odposlanec ni bil sposoben odgovoriti na Lutrove dokaze, zato ga je obsipal s hudournikom očitkov, posmehovanja in laskanja, kar je pomešal z navedki iz izročil in cerkvenih očetov, ne da bi dovolil reformatorju priti do besede. Ko je bilo jasno, da se takšen

pogovor vodi nekoristno, je Luter končno z nejevoljo dobil dovoljenje, da odgovor poda pisno.

Pozneje je pisal svojemu prijatelju: "Takšen način nasprotovanja daje dvojno korist. Prvič, kar je napisano, lahko presodijo tudi drugi ljudje. Drugič, tako je možno laže vplivati na strah, če ne tudi na vest ošabnega in klepetavega tirana, ki bi sicer utegnil zmagati s svojim ukazovalnim glasom."⁽¹⁹⁾

Na naslednjem zasedanju je Luter jasno, jedrnato in mogočno razložil svoje nazore in jih podprl z mnogimi svetopisemskimi navedki. Ko je svoj spis prebral, ga je dal kardinalu, ki ga je prezirljivo vrgel vstran, rekoč, da so to samo prazne besede in nebistveni navedki. Luter, ki so se mu tedaj odprle oči, je sprejel boj z ošabnim kardinalom na njegovem področju - uporabljal je cerkvena izročila in nauke - in tako popolnoma ovrgel njegove trditve.

Ko je papežev odposlanec spoznal, da Lutrovih dokazov ni mogoče ovreči, je izgubil sleherno oblast nad seboj in jezno vzkliknil: "Zanikaj, ali pa te bom poslal v Rim, kjer boš stopil pred sodnike, katerim je ukazano, naj spoznajo tvoje delo. Izključil bom iz cerkve tebe, tvoje sledilce in vse,^{/136/} ki ti pomagajo ali pa ti bodo v prihodnje pomagali." Slednjič je izjavil z ošabnim in jeznim glasom: "Zanikaj! Ali pa mi več ne prihajaj pred oči!"⁽²⁰⁾

Reformator se je takoj umaknil s svojimi prijatelji, s čimer je dal jasno znamenje, da od njega ni mogoče pričakovati nikakršnega zanikanja. Tega kardinal ni pričakoval. Domišljal si je, da bo Lutra s strogostjo prisilil k pokornosti. Ker pa je ostal sam s svojimi somišljeniki, je sedaj nekaj časa gledal v enega, nekaj časa v drugega. Bil je strašno slabe volje zaradi nepričakanega neuspeha svojih načrtov.

Lutrovi naporji v tem spopadu niso bili brez uspeha. Množica ljudi, ki je bila navzoča pri tej razpravi, je imela priložnost primerjati ta dva človeka in presoditi, kateri duh ju vodi, kakor tudi moč in resničnost njunih stališč. Kako pomembna razlika! Reformator je preprost, ponižen, odločen stal v Božji moči z resnico na svoji strani. Papeški predstavnik pa je domišljavo, drzno, ošabno in nerazumno brez enega samega svetopisemskega dokaza glasno vpil: "Zanikaj! Ali pa te pošljem v Rim, kjer te bodo kaznovali!"

Lutrovi sovražniki se niso ozirali na jamstveno pismo, ki ga je reformator imel, in se zarotili, da ga bodo prijeli in zaprli. Ker bi bilo njegovo nadaljnje bivanje v Augsburgu brez koristi, so si prijatelji prizadevali, da se čimprej vrne v Wittenberg, vendar z največjo previdnostjo in v največji tajnosti. Zato je Luter zapustil Augsburg pred svitom na konju, ki ga je spremljal samo en vodnik, katerega mu je dal mestni načelnik. Poln temačnih slutenj je šel v tišini po temnih in tihih mestnih ulicah. Budni in surovi sovražniki so kovali načrt za njegovo uničenje. Ali se bo izognil nastavljenim pastem? To so bili trenutki strahu in resne molitve. Ko je prišel do mestnega zidu, je zagledal majhna vrata, ki so se pred njim odprla, on pa je s svojim vodnikom brez ovir stopil iz mesta. Ko sta se begunca našla zunaj mestnih zidov, sta pohitela,^{/137/} in preden je odposlanec zvedel za Lutrov odhod, je bil že daleč zunaj dosega svojih preganjalcev. Satan in njegovi poslanci so bili premagani. Človek, za katerega so menili, da ga imajo v svoji oblasti, je pobegnil kakor ptica iz ptičarjeve pasti.

Novica o Lutrovem pobegu je odposlanca presunila in razsrdila. Pričakoval je, da bo pohvaljen zaradi svoje modrosti in odločnosti glede svojega ravnanja s tem motilcem cerkve; toda njegovo upanje se je izjalovilo. Svojemu srdu je dal duška s pismom, ki ga je poslal

volilnemu saškemu knezu Friedrichu, v katerem je Lutra grenko obrekoval, in zahteval, naj pošlje reformatorja v Rim ali pa prežene s Saškega.

Luter je v obrambi poudaril, da je pripravljen najresneje zanikati svoje nauke, če mu odposlanec ali papež iz Svetega pisma dokažeta njegove zmote in pokažeta, da se njegov nauk ne ujema z Božjo besedo. Izrazil pa je tudi svojo hvaležnost Bogu, ker ga je spoznal za vrednega trpeti v tako svetem delu.

Volilni knez je dotlej zelo slabo poznal reformatorjev nauk. Bil pa je globoko ganjen zaradi iskrenosti, moči in jasnosti Lutrovih besed. Friedrich se je odločil biti njegov zaščitnik, dokler koli ne bo dokazano, da se moti. V odgovor na odposlančev zahtevo je napisal: "Ker se je doktor Martin Luter javil pred vami v Augsburgu, morate biti s tem zadovoljni. Mi nismo pričakovali, da ga boste prisilili k zanikanju, ne da bi mu dokazali njegovih zmot. Nihče izmed učenih ljudi v moji kneževini me ni obvestil, da je Martinov nauk brezbožen, protikrščanski ali krivoverski." Knez ravno tako ni hotel poslati Lutra v Rim ali pregnati iz svoje države.⁽²¹⁾

Volilni knez je spoznal, da je družbena morala zelo padla. Potrebna je bila velika reforma. Spoznal je, da je odveč vsak poskus za zatiranje ali kaznovanje hudodelstva, če ljudje ne priznajo in se ne pokorijo Božjim zahtevam in ukazom razsvetljene vesti. Spoznal je,^{/138/} da si Luter prizadeva doseči ta cilj, zato se je na skrivaj veselil, da se je v cerkvi začel čutiti boljši vpliv.

Opazil je tudi, da ima Luter veliki uspeh kot vseučilišni profesor. Minilo je komaj leto, odkar je reformator pribil svoje trditve na cerkvena vrata, in že se je lahko opazilo, da se je precej zmanjšalo število romarjev, ki so o prazniku vseh svetih obiskali cerkev. Rim ni imel več toliko častilcev in ni dobival tolikšnih darov kakor poprej, toda namesto tega so nastali drugi, ki so sedaj prihajali v Wittenberg ne kot romarji častit relikvije, temveč kot študenti napolnit vseučilišne dvorane. Lutrovi spisi so povsod zbudili novo zanimanje za Sveto pismo in na wittenberško vseučilišče so prihajali študentje ne samo iz Nemčije, temveč tudi iz drugih držav. Ko so mladeniči prvič zagledali Wittenberg, "so dvignili roke k nebu in hvalili Boga, ki je storil, da je zasvetila luč iz tega mesta kakor s Siona v starem času in se od tod širi v najbolj oddaljene dežele".⁽²²⁾

Luter je doslej samo delno zapustil rimske zmote. Ko pa je primerjal Sveto pismo s papeževimi odločitvami in ukazi, je osupnil. "Berem papeževe odloke," je pisal Spalatinu, "in ... ti pravim, da ne vem, ali je papež sam antikrist ali njegov poslanec, toliko lažno je Kristus prikazan in križan v njih."⁽²³⁾ Vendar je bil Luter v tem času še vdani sin rimske cerkve in niti ni razmišljal o tem, da bi se sploh kdaj ločil od nje.

Reformatorjevi spisi in njegov nauk so se razširili po vsem krščanskem svetu. Delo je prispelo v Švico in na Nizozemsko. Posamezni izvodi Lutrovih spisov so si utrli pot v Francijo in Španijo. V Angliji je bil njegov nauk sprejet kot beseda življenja. Resnica se je razširila v Belgijo in Italijo. Tisoči so se prebudili iz svojega duhovnega mrtvila v veselje in upanje življenja po veri.^{/139/}

Rim se je vse bolj jezil zaradi Lutrovih napadov, a nekateri izmed njegovih fanatičnih nasprotnikov, celo tudi nekateri profesorji katoliških vseučilišč, so dejali, da ne bi storil greha, kdor bi ubil tega upornega meniha. Nekega dne se je reformatorju približal tujec s skrito pištolo pod plaščem in ga vprašal, zakaj povsod hodi sam. Luter je odvrnil: "Sem v Božji roki.

On je moja moč in ščit. Kaj mi more napraviti človek?"⁽²⁴⁾ Tujec je po teh besedah prebledel in pobegnil pred njim kakor pred navzočnostjo nebeških angelov.

Rim je želel uničiti Lutra, Bog pa je bil njegova obramba. Njegove nauke so poslušali povsod: "v kolibah in samostanih, v plemiških dvorih, na vseučiliščih in v kraljevskih palačah". Na vseh straneh so vstajali plemeniti ljudje in podpirali njegove napore.⁽²⁵⁾

Približno ob tem času je med branjem Husovih del ugotovil, da je češki reformator učil vzvišeno resnico o opravičenju z vero, ki jo je sam poudarjal in oznanjal. Tedaj je vzkliknil: "Vsi mi, Pavel, Avguštin in jaz smo husiti, četudi se tega ne zavedamo!" Dalje pa je pisal: "Bog bo zagotovo kaznoval svet zato, ker mu je bila resnica razodeta že celo stoletje prej, pa jo je sežgal!"⁽²⁶⁾

Luter je v prošnji za reformacijo nemškemu kralju in plemstvu zapisal o papežu: "Strašno je gledati njega, ki se ima za Kristusovega namestnika, ko živi v večjem razkošju nego sam kralj. Ali je s tem podoben revnemu Jezusu ali ponižnemu Petru? Nekateri govorijo, da je on gospodar sveta! Toda Kristus, za čigar namestnika se ima, je rekel: 'Moje kraljestvo ni od tega sveta.' Ali je lahko namestnikova oblast večja od gospodarjeve?"⁽²⁷⁾

Luter je pisal o vseučiliščih: "Bojim se, da bodo vseučilišča postala peklena vrata,^{/140/} če se tam ne bo marljivo razlagalo Sveto pismo in sejalo v srca mladih. Nikomur ne svetujem, naj pošlje svojega otroka tja, kjer Sveto pismo ni najvišje merilo. Popačila se bo vsaka ustanova, v kateri se ne proučuje Božja beseda neprestano."⁽²⁸⁾

Ta prošnja se je bliskovito razširila po vsej Nemčiji in naredila na ljudstvo globok vtis. Vse ljudstvo se je vzvalovilo in mnogi so se začeli zbirati pod zastavo reformacije. Lutrove sovražnike je razvnela želja po maščevanju, zato so spodbujali papeža, naj odločno ukrepa proti njemu. Odločeno je bilo, da se njegovi nauki takoj obsodijo. Lutru in njegovim pristašem je bilo dano šestdeset dni, po katerih bodo izključeni iz cerkve, če se jim ne odpovedo.

To je bila strašna kriza za reformacijo. Dolga stoletja so rimske obsodbe o izključitvi poganjale strah v kosti mnogim mogočnim vladarjem; pahnile so v nesrečo in obup mogočna kraljestva. V glavnem so z grozo in ostudom gledali nanje, ki jih je zadela njegova obsodba. Izobčili so jih s svobodniki vred in postavili zunaj zakona ter preganjali do iztrebitve. Luter ni bil slep za burjo, ki je zadivjala nadenj; vendar je bil stanovit, poln zaupanja, da bo Kristus njegov pomočnik in zaščitnik. Z mučeniško vero in pogumom je pisal: "Kaj se bo zgodilo, ne vem, niti ne želim vedeti. ... Naj udarec pade, kamor hoče, jaz se ne bojim. Niti toliko ne, kolikor za list, ki ne pade z drevesa brez volje našega Očeta. Koliko bolj torej skrbi za nas! Lahko je umreti za Božjo besedo, ko pa je za nas umrla Beseda, ki je postala meso. Če z njim umremo, bomo z njim tudi živeli. Ko bomo preživeli to, kar je On preživel pred nami, bomo prišli tja, kjer je On, in bomo večno živeli z njim."⁽²⁹⁾

Ko je do Lutra prišla papeževa poslanica, je rekel: "Preziram jo in zmetujem kot brezbožno in lažno. ... V njej je obsojen^{/141/} sam Kristus. ... Veseli me, da lahko prenašam takšna gorja za najboljša dela. Sedaj sem že mirnejši; vem namreč, da je papež antikrist in da sedi na samem Satanovem prestolu."⁽³⁰⁾

Rimski ukaz pa vendar ni ostal brez učinka. Ječe, mučenje in meč so bili močna orodja za prisilo k pokorščini. Slabotni in praznovorni so trepetali pred papeževim odlokom. Čeprav je

večina sočustvovala z Lutrom, so vendar mnogi menili, da je življenje predragoceno, da bi ga tvegali za delo reformacije. Vse je kazalo, da se delo reformacije približuje koncu.

Toda Luter je bil še neustrašen. Rim je vrgel nanj svoja prekletstva, in svet je bil prepričan, da bo moral ali poginiti ali pa se pokoriti. Toda reformator je s strašno gorečnostjo vrnil obsodbo prekletstva avtorju in javno razglasil svoj sklep, da ga zapušča za vedno. V navzočnosti množice študentov, profesorjev in meščanov vseh slojev je sežgal papežovo poslanico skupaj s kanonskimi zakoni, odločbami in nekaterimi spisi, ki so podpirali papeško oblast. Rekel je: "Moji sovražniki so s sežiganjem mojih spisov lahko škodovali delu resnice v mislih navadnih ljudi in uničili duše, zato jaz sedaj sežigam njihove knjige. Začel se je resen boj. Doslej sem se s papežem samo igral. To delo sem začel v Božjem imenu; dokončalo pa se bo brez mene z njegovo močjo."⁽³¹⁾

Na očitke sovražnikov, ki so zasmehovali slabost njegove stvari, je odvrnil: "Kdo ve, ali me ni Bog izbral in poklical opraviti to delo. Ali naj se ne bi bali, da s tem ko prezirajo mene, pravzaprav prezirajo samega Boga? Mojzes je bil sam v času izhoda iz Egipta. Elija je bil sam za vladavine kralja Ahaba; Izaija je bil sam v Jeruzalemu; Ezekijel je bil sam v Babilonu. ... Bog za preroka nikoli ni izbral nekega velikega duhovnika ali kakšne druge dostojanstvene osebnosti. Navadno pa je izbral preproste in zaničevane ljudi,^{/142/} nekoč celo pastirja Amosa. Sveti so bili v vseh stoletjih primorani karati velikaše, kralje, kneze, duhovnike in učene ljudi, pri čemer so tvegali svoje življenje. ... Ne pravim, da sem tudi jaz prerok; vendar pravim, da se morajo bati predvsem zato, ker sem jaz sam, njih pa je mnogo. Prepričan sem, da je Božja beseda z menoj, ne pa z njimi."⁽³²⁾

Luter pa se vendar ni brez strašnega notranjega boja s samim seboj odločil ločiti od cerkve. V tem času je zapisal: "Vsak dan vse bolj in bolj čutim, kako težko je zapustiti običaje, ki smo jih sprejeli v otroštvu. A koliko bolečin mi je prizadelo, da sem si upal zavzeti stališče proti papežu in ga razglasiti za antikrista, četudi imam Sveto pismo na svoji strani! Koliko je moje srce trpelo! Kolikokrat sem se grenko spraševal, kar so tako pogosto ponavljali papeževi pristaši: 'Ali si samo ti pameten? Ali je mogoče, da so vsi drugi v zmoti? Kaj pa bo, če si ti kljub vsemu v zmoti in vanjo zapeljuješ toliko ljudi, da bodo na koncu za vedno pogubljeni?' Tako sem se bojeval s seboj in s Satanom, dokler ni Kristus s svojo nezmotljivo besedo ohrabil moje srca proti tem dvomom."⁽³³⁾

Papež je zagrozil Lutru z izključitvijo iz cerkve, če se ne bo odpovedal, in grožnja se je sedaj izpolnila. Objavljena je bila nova papeževa poslanica, ki je Lutro za vedno razglasila izključenega iz cerkve in za prekletega od nebes, a isto prekletstvo je zadelo tudi vse, ki so sprejeli njegove nauke. Veliki boj se je začel z ogromno močjo.

Vsi, ki jih Bog uporablja, da bi objavili resnice za svoj čas, bodo vedno naleteli tudi na nasprotovanja. V Lutrovih dneh je obstajala sedanja resnica - resnica, ki je bila posebno pomembna za tisti čas; tudi za današnjo cerkev obstaja sedanja resnica.^{/143/} Temu, ki vse izvršuje po nasvetu svoje volje, se je zdelo potrebno postaviti ljudi v raznih priložnostih in jim zaupati dolžnosti, ki ustrezajo času, v katerem živijo, in razmeram, v katerih se znajdejo. Če cenijo dano luč, jim bo dana večja. Toda danes večina ljudi prav tako malo hrepeni po resnici kakor papeževi pristaši, ki so se uprli Lutru. Kakor v preteklih stoletjih tudi danes obstaja nagnjenje, da se sprejemajo človeška izročila in teorije. Tisti, ki podajajo resnico za današnji čas, ne smejo pričakovati, da bodo naleteli na boljši sprejem kakor prejšnji reformatorji. Veliki boj med resnico in zmoto, med Kristusom in Satanom, se bo vse bolj zaostroval do konca svetovne zgodovine.

Jezus je rekel svojim učencem: "Ko bi bili od sveta, svet bi svoje ljubil; ker pa niste od sveta, temveč sem vas jaz odbral od sveta, zato vas svet sovraži. Spominjajte se besede, ki sem jo vam jaz rekel: Hlapec ni večji od svojega gospodarja. Če so mene preganjali, bodo preganjali tudi vas; če so mojo besedo ohranili, bodo ohranili tudi vašo." ([Jan 15,19,20.](#)) Po drugi strani pa naš Gospod jasno pravi: "Gorje vam, kadar dobro o vas govorijo vsi ljudje; kajti ravno tako so delali njih očetje lažnivim prerokom." ([Luk 6,26.](#)) Duh današnjega sveta ni v manjšem nesoglasju s Kristusovim duhom od duha prejšnjih časov. Tisti, ki danes oznanjajo Božjo besedo v njeni čistosti, ne bodo sprejeti z večjo naklonjenostjo od tistih v prejšnjih časih. Nasprotovanje resnici lahko spremeni svojo obliko; sovraštvo je lahko manj odkrito, zato pa bolj zvito; toda isto nasprotovanje še obstaja in bo obstajalo do konca./144/

8. Luter pred državnim zborom ([angleško](#))

Na prestol Nemčije je sedel novi cesar Karel V. in rimski poslanci so pohiteli, da bi mu čestitali ter ga nagovorili, naj uporabi svojo moč proti reformaciji. Po drugi strani pa je saški volilni knez, komur je bil Karel V. precej dolžan za svojo krono, prosil cesarja, naj nič ne ukrepa proti Lutru, dokler ga ne zasliši. Cesar je tako prišel v veliko težavo in zadrego. Papeževi pristaši ne bi bili zadovoljni z ničimer drugim, kakor da cesar z odlokom obsodi Lutra na smrt. Volilni knez pa je odločno izjavil, da "ne njegovo veličanstvo ne kdor koli drug ni dokazal, da so Lutrovi spisi ovrženi"; zato je zahteval, "da se doktorju Martinu da jamstveno pismo, da bi lahko stopil pred sodišče učenih, pobožnih in nepristranskih sodnikov".⁽¹⁾

Pozornost vseh strank je bila sedaj usmerjena na zbor nemških držav, ki so ga sklicali v Wormsu kmalu potem, ko je Karel V. zasedel prestol. Na zboru bi morali razpravljati o pomembnih političnih vprašanjih in zadevah; nemški knezi so se morali prvič srečati s svojim mladim vladarjem v svetodajni skupščini. Z vseh strani države so prišli visoki državni in cerkveni dostojanstveniki. Svetovni velikaši visokega rodu, mogočni in ljubosumni na svoje dedne pravice;^{/145/} cerkveni poglavarji, ki so se zavedali svojega položaja nad vsemi in svoje moči; dvorni vitezi s svojim oboroženim spremstvom; poslanci tujih in oddaljenih držav - vsi so se zbrali v Wormsu. Glavni predmet, ki je zbujal pozornost tega velikega zbora, pa je bila vendar zadeva saškega reformatorja.

Karel V. je poprej ukazal volilnemu knezu, naj pripelje s seboj na zbor Lutra, zagotovil mu je zaščito in obljubil svobodo, da razpravlja o spornem vprašanju s pristojnimi osebami. Luter si je želel stopiti pred kralja. Njegovo zdravje se je tedaj poslabšalo; vendar je pisal volilnemu knezu: "Če ne bom mogel zdrav priti v Worms, naj me tja prenesejo bolnega, kakršen sem. Če me kliče cesar, ne smem dvomiti, da me kliče sam Bog. Če nameravajo uporabiti zoper mene nasilje, kar je verjetno, (saj me ne kličejo, da bi se česa naučili), svojo stvar izročam v Gospodove roke. Še živi in vlada On, ki je rešil tri mladeniče v goreči ognjeni peči. Če me On ne reši, moje življenje ni veliko vredno. Preprečimo samo, da evangelij ne bi bil izpostavljen sramoteni hudobnih, in prelijmo zanj svojo kri, da ne bi oni zmagali. Ne vem, kaj bo bolj koristno za zveličanje vseh, moje življenje ali moja smrt. ... Pričakujte od mene vse, samo ne bega in zanikanja. Bežati ne morem, zanikati pa še manj."⁽²⁾

Novica, ki je krožila po Wormsu, da bo Luter prišel na zbor, je povzročila v mestu veliko vznemirjenje. Papežev poslanec Aleander, kateremu je bila posebej zaupana naloga ustaviti reformacijo, se je zelo vznemiril in razjezil. Vedel je, da bo Lutrov prihod na zbor imel usodne posledice za papeštvo. Voditi raziskavo o primeru, ki ga je papež že obsodil, bi pomenilo prezreti veljavo neomejenega papeža. Nadalje se je bal, da bi mogočni in zgovorni dokazi utegnili mnoge kneze odvrniti od papeža.^{/146/} Zato je pri Karlu V. vložil najbolj odločno pritožbo proti Lutrovemu prihodu v Worms. Približno ob tem času je bila objavljena tudi poslanica o Lutrovem izobčenju. Ta dogodek in nagovarjanje papeževega odposlanca so pregovorili cesarja k popuščanju. Pisal je volilnemu knezu, da mora Luter ostati v Wittenbergu, če se ne želi odpovedati.

Aleander pa ni bil zadovoljen s to zmago, zato je deloval z vso močjo in zvijačo, da bi zagotovil Lutrovo obsodbo. Z vztrajnostjo, kakršno bi bilo vredno uporabiti za doseganje boljšega cilja, je obtožil Lutra pred knezi, prelati in drugimi člani zbora zaradi "vstaje, upora, brezbožnosti in bogokletja". Toda hudobija in strast, ki jo je kazal odposlanec, so preočito razodevali, kateri duh ga je prežemal. Vsi so govorili: "Spodbujata ga sovraštvo in

maščevanje, ne pa gorečnost in pobožnost."⁽³⁾ Večina zbora je bila bolj kakor kdaj prej naklonjena Lutrovemu delu.

Aleander je s podvojeno gorečnostjo pritiskal na cesarja, da je dolžan izvršiti papeževe ukaze. Po nemških zakonih pa tega ni mogel napraviti brez soglasja knezov; na koncu je cesarja premagalo odposlančevu nadlegovanje, zato mu je ponudil, naj poda svojo zadevo pred zbor. "To je bil slavnostni dan za papeževega nuncija. Zbor je bil velik, še večji pa je bil razpravni predmet. Aleander je branil Rim ... mater in gospodarico vseh cerkev." Zastopati je moral vrhovno Petrovo oblast pred zbranimi krščanskimi knezi. "Bil je nadarjen z zgovornostjo in je povišal velikost dane priložnosti. Previdnost je hotela, da bo Rim pred svojo obsodbo dobil priložnost podati svojo zadevo pred najbolj veličastnim sodiščem z usti svojega najbolj sposobnega govornika."⁽⁴⁾ Tisti, ki so bili naklonjeni reformatorju, so z nekoliko strahu gledali na učinek Aleandrovega govora. Saški volilni knez ni bil navzoč, vendar je poslal nekaj svojih svetovalcev poslušat papeževega poslanca in zapisat njegov govor.^{/147/}

Aleander se je z vso močjo svoje učenosti in zgovornosti trudil ovreči resnico. Tožbo za tožbo je podajal proti Lutru kot javnemu sovražniku cerkve in države, živih in mrtvih, duhovnikov in posvetnih ljudi, cerkvenih zborov in posameznih kristjanov. Dejal je, da je "Lutrovih zmot dovolj, da bi bilo treba zaradi njih sežgati sto tisoč krivovercev".

Za sklep govora si je prizadeval izpostaviti zasmehovanju vse pristaše reformacije. "Kdo so ti luteranci? Gruča nesramnih učiteljev, pokvarjenih duhovnikov, razuzdanih redovnikov, nerazumnih pravnikov, popačenega plemstva z navadnim ljudstvom vred, ki so ga pokvarili in zapeljali. Koliko bolj številna, sposobna in mogočna je katoliška stranka! Enodušna odločitev tega slavnostnega zbora bo razsvetlila preproste, posvarila nerazumne, pomagala neodločnim in okrepila slabotne."⁽⁵⁾

S takšnim orožjem so bili napadani branilci resnice v vseh časih. Isto orožje se tudi danes uporablja proti njim, ki si upajo nasprotovati javnim zmotam ter pri tem uporabljati preproste in jasne nauke Božje besede. "Kdo so ti oznanjevalci novih nauk?" vpijejo tisti, ki želijo priljubljeno vero. "So neizobraženi, maloštevilni in iz najrevnejših slojev. A vendar trdijo, da imajo resnico in da so Božje izvoljeno ljudstvo. So pa neuki in zaslepljeni. Koliko večja po številu in vplivu je naša cerkev! Koliko velikih in učenih mož je med nami! Koliko večja moč je na naši strani!" Ti dokazi zelo vplivajo na svet, vendar niso niti danes bolj prepričevalni, kakor pa so bili v reformatorjevih dneh.

Reformacija se ni končala z Lutrom, kakor nekateri mislijo. Nadaljevati se mora do konca svetovne zgodovine. Bistvo Lutrovega dela je bilo obsijati druge z lučjo, s katero ga je Bog razsvetlil; vendar pa ni dobil vse luči, ki mora biti razodeta svetu. Od tistega časa do danes je vedno nova luč^{/148/} razsvetljevala strani Svetega pisma in neprestano so se razodevale nove resnice.

Odposlančev govor je naredil globok vtis na zbor. Luter ni bil navzoč, da bi z jasnimi in prepričljivimi resnicami Božje besede premagal papeževega prvaka. Ni se poskušalo braniti Lutru. Večina na zboru je bila nagnjena ne samo k obsodbi njega in njegovega nauka, ampak tudi k iztrebitvi krivoverstva, ko bi bilo mogoče. Rim je imel najboljšo priložnost, da bi obranil svojo zadevo. Kar koli je mogel reči v svojo obrambo, je povedal. Toda njegova navidezna zmaga je bila znamenje poraza. Odslej bo razlika med resnico in zmoto toliko jasnejša, kolikor bolj bo odprta bitka med njima. Nikoli več po tistem dnevu Rim ni stal tako zanesljivo kakor tedaj.

Medtem ko je bila večina zbora pripravljena izročiti Lutra rimskemu maščevanju, so mnogi med njimi videli in obsojali hudobijo, ki je obstajala v cerkvi. Želeli so izkoreniniti zlorabe, zaradi katerih je trpel nemški narod, a povzročili sta jih pokvarjenost in lakomnost duhovnikov. Odposlanec je prikazal papeško oblast v najlepši barvi. Tedaj pa je Božji Duh spodbudil nekega člana zbora, da je prikazal pravo podobo papeške tiranije. S plemenito odločnostjo je vstal saški vojvoda Georg v tem kneževskem zboru in s strašno natančnostjo opisal vse prevare in pregrehe papeštva ter njegove hude posledice. Na koncu je dejal:

"To je samo nekaj zlorab, ki govorijo proti Rimu. Zavrgli so sleherno sramežljivost, edini cilj jim je ... denar, denar, denar ... tako da pravzaprav govorijo samo laž tisti pridigarji, ki bi morali oznanjati resnico, in ne samo da se jih trpi, temveč se jih tudi nagrajuje, saj so njihovi dohodki toliko večji, kolikor bolj lažejo. Iz teh motnih studentev tečejo te umazane vode. Razuzdanost ponuja roko skoposti. ... Na žalost duhovščina povzroča pohujšanje, ki toliko ubogih duš peha v večno pogubo. Mora se izvršiti splošna reforma."^{(6)/149/}

Niti sam Luter ne bi mogel podati močnejših in bolj očitnih obtožb zoper papeško pokvarjenost. Ampak njegove besede so bile še toliko bolj učinkovite zaradi dejstva, da je bil govornik sicer odločen reformatorjev nasprotnik.

Ko bi člani zbora imeli odprte oči, bi med seboj videli Božje anjele, ki pošiljajo svetle žarke v temo ter odpirajo um in srce za sprejemanje resnice. Moč Boga resnice in modrosti je vplivala celo na sovražnike reformacije, in tako je bila pripravljena pot za vzvišeno delo, ki ga je bilo treba opraviti. Martin Luter ni bil navzoč, a vendar se je na zboru slišal glas Nekoga večjega od njega.

Narodni zbor je takoj izvolil komisijo, ki bo morala sestaviti seznam vseh papeških davkov, kateri so tako surovo tlačili nemški narod. Seznam je vseboval sto eno točko, izročili so ga kralju s prošnjo, naj ustrezno ukrepa, da bodo ukinjene te zlorabe. Člani komisije so rekli: "Koliko duš je izgubljenih! Kakšno ropanje, izsiljevanje in podkupovanje se dogaja zaradi tega, ker jih dovoljuje vrhovna glava krščanstva! Naša dolžnost je zastaviti pot pogubi in sramoti našega ljudstva. Zato vas najbolj pokorno prosimo, da določite splošno reformo, jo prevzamete in izpeljete."⁽⁷⁾

Tedaj pa je zbor zahteval pripeljati reformatorja predse. Čeprav je papeški delegat Aleander prosil, ugovarjal in grozil, je cesar končno le privolil, in Lutra so poklicali, naj pride pred zbor. Z vabilom vred so mu izročili tudi jamstveno pismo, s katerim se mu zagotavlja varna vrnitev. Vabilo mu je prinesel v Wittenberg neki glasnik, ki mu je bilo ukazano, naj Lutra spremlja v Worms.

Lutrovi prijatelji so se prestrašili in ražzalostili. Ker so poznali predsodke in sovraštvo do njega, so se bali, da ne bodo spoštovali jamstvenega pisma, zato so ga prosili, naj svojega življenja ne izpostavlja nevarnosti. Odgovoril jim je: "Papeški pristaši ne želijo mojega prihoda v Worms,^{/150/} temveč mojo obsodbo in smrt. Nič zato. Ne prosite v molitvi zame, temveč za Božjo besedo. ... Kristus mi bo dal svojega Duha, da premagam pridigarje zmot. Preziral sem jih v življenju, premagal jih bom s smrtjo. Njihov cilj je, da me v Wormsu prisilijo k odpovedi; moja odpoved pa bo naslednja: Prej sem rekel, da je papež Kristusov namestnik, sedaj pa pravim, da je Gospodov nasprotnik in Satanov apostol."⁽⁸⁾

Luter ni smel sam potovati na tej nevarni poti. Trije njegovi najboljši prijatelji so se odločili, da ga bodo spremljali s cesarskim poslancem vred. Melanchthon je toplo prosil, da bi se jim

pridružil. Njegovo srce je bilo povezano z Lutrovim, zato si ga je želel spremljati tudi v ječo ali v smrt, če je potrebno. Toda njegove prošnje niso bile uslišane. Če bi namreč Luter moral umreti, bo moral njegov mladi sodelavec nositi breme reformacije. Ob slovesu mu je reformator dejal: "Če se ne vrnem in če me sovražniki ubijejo, dalje oznanjaj in trdno stoj v resnici. Delaj namesto mene. ... Če ti živiš, bo moja smrt malo pomembna."⁽⁹⁾ Študenti in meščani, ki so se zbrali, da bi se udeležili Lutrovega odhoda, so bili globoko ganjeni. Mnogi, katerih srca je ganil evangelij, so se jokaje poslavljali od njega. Tako so reformator in njegovi spremljevalci zapustili Wittenberg.

Na poti so se prepričali, da so ljudje potrti zaradi slabih slutenj. V nekaterih mestih jim niso izkazali nikakršne časti. Ko so se ustavili, da bi prenočili, je prijateljski duhovnik povedal, da se boji zanj, in mu pri tem pokazal sliko italijanskega reformatorja, ki je pretrpel mučeniško smrt. Drugi dan so zvedeli, da so v Wormsu obsodili Lutrove spise. Cesarski poslanci so raznašali cesarski ukaz in pozivali ljudstvo, naj oblastem izroči vsa prepovedana dela. Poslanec, ki se je bal za Lutrovo varnost na zboru in pomislil, da se je omajal v svoji odločitvi, ga je vprašal, ali še vedno želi nadaljevati pot. Luter je odgovoril: "Čeprav so me prekleli in to oznanili v vsakem mestu, bom vendar šel."^{(10)/151/}

V Erfurtu so Lutra sprejeli s častjo. Obdan z gručo privržencev je šel po ulicah, po katerih je nekoč pogosto hodil s svojo beraško torbico. Obiskal je svojo samostansko celico in se spomnil bojev, po katerih je njegovo srce sprejelo luč, ki je sedaj razsvetljevala celotno Nemčijo. Povabili so ga, naj pridiga. To mu je bilo prepovedano, vendar mu je poslanec dovolil, in menih, nekdanji služabnik v tem samostanu, je stopil za prižnico.

Pred veliko množico poslušalcev je spregovoril o Kristusovih besedah: "Mir vam!" Rekel je: "Vsi filozofi, doktorji in pisci so se trudili naučiti ljudi, kako lahko dobijo večno življenje, vendar jim to ni uspelo. Sedaj vam to želim jaz povedati. ... Bog je obudil od mrtvih človeka, Gospoda Jezusa Kristusa, da bi On uničil smrt, izkoreninil greh in razbil peklenska vrata. To je delo zveličanja. ... Kristus je zmagal, to je veselo sporočilo, mi pa smo odrešeni z njegovim delom, ne pa s svojimi dejanji. ... Naš Gospod Jezus Kristus je rekel: 'Mir vam, pogledajte moje roke.' To pa pomeni: Poglej, o človek, jaz, samo jaz sem tisti, ki odjemljam tvoj greh in te rešujem. Sedaj imej mir, pravi Gospod."

Dalje je razlagal, da se prava vera kaže s svetim življenjem. "Ker nas je Bog rešil, naj bodo naša dela njemu po volji. Ali si bogat? Tedaj naj tvoje bogastvo streže potrebam revežev. Ali si reven? Tedaj naj tvoja služba streže bogatim. Če pa je tvoje delo koristno samo zate, potem je laž služba, za katero misliš, da jo opravljaš Bogu."⁽¹¹⁾

Ljudje so poslušali kakor očarani. Kruh življenja se je lomil tem sestradanim dušam. Kristus je bil povišan pred njimi nad papeže, odposlance, cesarje in kralje. Luter ničesar ni omenjal o svojem nevarnem položaju. Ni hotel postati predmet pozornosti in sočutja. Z gledanjem na Kristusa je zgubil sebe spred oči. Skril se je za Človekom z Golgote in si edino prizadeval predstaviti Jezusa kot odrešenika grešnikov.^{/152/}

Med nadaljevanjem njegove poti so se povsod najbolj zanimali za reformatorja. Radovedna gruča se je gnetla okrog njega in prijateljski glasovi so ga opozarjali na načrte rimskokatoličanov. "Sežgali vas bodo," so govorili nekateri, "vaše telo bodo spremenili v pepel, kakor so naredili z Janom Husom." Odgovarjal jim je: "Ko bi vzdolž vse poti od Wormsa do Wittenberga prižigali ogenj, katerega zublji bi segali do neba, bi vendar šel po tej

poti v Gospodovem imenu. Odšel bom prednje, stopil bom v čeljust tej pošasti, polomil ji bom zobe in oznanjal bom Gospoda Jezusa Kristusa." (12)

Sporočilo o njegovem približevanju Wormsu je povzročilo veliko vznemirjenje. Njegovi prijatelji so se bali za njegovo varnost, sovražniki pa za uspeh svojega dela. Na vse kriplje so si prizadevali, da bi ga nagovorili, naj ne stopi v mesto. Na spodbudo papeževih pristašev mu je bilo svetovano, naj se umakne v grad nekega prijateljskega viteza, kjer se bo lahko vse rešilo na prijateljski način. Prijatelji so v njem poskušali zbuditi strah, ko so mu opisovali nevarnosti, ki so mu pretile. Vsi njihovi naporji so bili zaman. Luter je neomahljivo odgovoril: "Ko bi bilo v Wormsu toliko hudičev, kolikor je opek na strehi, bi vendar stopil vanj." (13)

Ob njegovem prihodu v Worms je velika množica odšla proti mestnim vratom, da bi mu zaželela dobrodošlico. Niti h kraljevemu pozdravu se ni zbrala tako velika množica. Navdušenje je bilo veliko; na lepem pa je sredi množice zapel prodoren in žalosten glas pogrebno pesem, da bi Lutra spomnil na usodo, ki ga čaka. Ko je stopal z voza, je dejal: "Bog bo moja obramba."

Papeževi pristaši niso verjeli, da si bo Luter upal priti v Worms, zato jih je njegov prihod napolnil z grozo. Cesar je takoj poklical svoje svetovalce, da bi se posvetoval, kako bodo ravnali. Neki škof, zakrknjeni papežev pristaš, je izjavil: "O tem smo že dosti razpravljali. Vaše veličanstvo naj se že enkrat znebi tega človeka. Ali ni Sigismund ukazal sežgati Jana Husa? Naša dolžnost ni dajati/153/ ali spoštovati jamstveno pismo nekega krivoverca." Karel V. pa je odvrnil: "Ne, mi se moramo držati svoje obljube." (14) Torej je bilo odločeno: Luter mora biti zaslišan.

Vse mesto je želelo videti tega nenavadnega človeka, zato je gruča obiskovalcev kmalu napolnila njegovo bivališče. Luter je bil komaj okreval od svoje nedavne bolezni; bil je utrujen od potovanja, ki je trajalo cela dva tedna; moral se je pripraviti za svoj jutrišnji slavnostni prihod pred zbor, zato je bil potreben miru in počitka. Toda plemiči, knezi, duhovniki in meščani so si ga tako zelo želeli videti, da so se gnetli okrog njega, zato mu je za počitek ostalo samo nekoliko ur. Med njimi so bili plemiči, ki so pogumno zahtevali od cesarja reformo cerkvenih zlorab, in kateri so bili, kakor je rekel Luter, "vsi osvobojeni z mojim evangelijem". (15) Prijatelji in sovražniki so prihajali, da bi videli pogumnega meniha; vse je sprejemal z enakim mirom in vsem odgovarjal dostojanstveno in modro. Njegovo vedenje je bilo trdno in pogumno. Njegov obraz je imel vljuden in celo vesel izraz, čeprav je bil bled in naguban zaradi napora in bolezni. Svečanost in globoka resnost njegovih besed sta mu dajali moč, ki se ji niti njegovi sovražniki niso mogli popolnoma upreti. Prijatelji in sovražniki so ga občudovali. Prvi so v njem gledali Božjo moč, drugi pa so ponavljali misel farizejev za Kristusa: "Hudič je v njem."

Drugi dan so Lutra poklicali, da stopi pred zbor. Neki cesarski uslužbenec je bil določen, da ga pripelje v zborni dvorano, vendar mu je to komaj uspelo. Kajti vse ulice so bile prepolne gledalcev, ki so si želeli videti meniha, kateri si je upal upreti papeški veljavi.

Ko se je Luter podal pred sodnike, mu je neki general, junak iz mnogih bojev, vljudno rekel: "Ubogi menih, ubogi menih, čaka te spopad, kakršnega niti jaz niti kateri koli vojskovodja ni videl v najbolj krvavem boju. Toda če je tvoje delo pravično, če si prepričan o tem, pojdi naprej v Božjem imenu in se ničesar ne boj./154/ Bog te ne bo zapustil." (16)

Slednjič je Luter stal pred državnim zborom. Cesar je sedel na prestolu. Obdajale so ga najbolj imenitne osebnosti kraljestva. Nikoli se noben človek ni pojavil pred veličastnejšim zborom, kakor pa je bil ta, pred katerim se je moral Martin Luter zagovarjati za svojo vero. "Samo dejstvo njegovega nastopa na zboru je že bilo sijajna zmaga nad papeštvom. Papež je tega človeka obsodil, sedaj pa je pred sodišče stopil prav ta človek, ki se je s tem ravnanjem postavil nadenj. Papež ga je preklel in izključil iz sleherne človeške družbe; sedaj pa je bil najvljudneje poklican in sprejet pred najbolj veličastnim svetovnim zborom. Papež ga je obsodil na dosmrtni molk, sedaj pa je moral govoriti pred tisočimi pozornimi poslušalci, ki so bili zbrani iz najbolj oddaljenih krščanskih dežel. Tako je po Lutrovi zaslugi prišlo do velike prelomnice. Rim je počasi začel sestopati s svojega prestola, to ponižanje pa je povzročil glas nekega meniha."⁽¹⁷⁾

Pred tako mogočno in slavno skupščino se je reformator skromnega rodu zmedel in prestrašil. Nekateri knezi so videli njegovo vznemirjenje, zato so se mu vljudno približali, in eden izmed njih mu je zašepetal: "Ne bojte se njih, ki ubijajo telo, duše pa ne morejo umoriti." Drug mu je dodal: "Ko pa vas pripeljejo pred vladarje in cesarje zaradi mojega imena, Duh vašega Očeta vam bo dal, kaj naj govorite." Tako so velikaši tega sveta uporabili Kristusove besede, da bi ohrabili Božjega služabnika v času preizkušnje.

Lutra so pripeljali do prostora nasproti cesarskemu prestolu. V zborni dvorani je nastala tišina. Tedaj je vstal cesarski služabnik, pokazal na zbirko Lutrovih spisov in poklical reformatorja, naj odgovori na dve vprašanji: "Ali prizna, da so ti spisi njegovi, in ali je pripravljen zanikati mnenja, ki jih podaja v njih." Ko so prebrali naslove knjig,^{/155/} je Luter za odgovor na prvo vprašanje priznal, da so te knjige njegove. Potem pa je dejal: "Kar pa se tiče drugega vprašanja, pa gre za vero in zveličanje ljudi ter se tiče Božje besede, ki je največji in najdragocenejši zaklad v nebesih in na zemlji, zato bi ravnal nerazumno, če bi odgovoril prej, preden razmislim. Kajti utegnili bi trditi manj, kakor razmere zahtevajo, ali pa več, kakor zahteva resnica, in bi se na ta način pregrešil proti Kristusovim besedam: 'Kdor koli pa me zataji pred ljudmi, zatajim tudi jaz njega pred svojim Očetom, ki je v nebesih.' ([Mat 10,33.](#)) Zato ponižno prosim kraljevsko veličanstvo, naj mi da čas za razmislek, da bi lahko odgovoril, ne da bi se pregrešil proti Božji besedi."⁽¹⁸⁾

Luter je ravnal modro, ko je to zahteval. Tako je namreč prepričal zbor, da ne ravna spodbujen s strastjo ali z nagonom. Takšen mir in obvladovanje samega sebe, kakršno se ni pričakovalo od človeka, ki se je pokazal tako pogumen in nepopustljiv, je okrepilo njegovo moč in ga usposobilo, da je pozneje odgovoril razumno in odločno, modro in dostojanstveno, s čimer je presenetil in zmedel svoje nasprotnike ter pokaral njihovo drznost in ošabnost.

Naslednji dan je moral zopet stopiti pred zbor, da bi dal svoj končni odgovor. Reformatorju je za trenutek upadlo srce, ko je gledal moči, ki so se združile proti resnici. Njegovo zaupanje se je omajalo, obvezal ga je strah in trepet. Zgrozil se je. Pred njim so se množile nevarnosti; kazalo je, da bodo njegovi sovražniki slavili zmago in da bodo moči teme nadvladale. Oblaki so se kopičili pred njim, in kazalo je, da ga bodo ločili od Boga. Hrepenel je po zaupanju, da bi bil Gospod nad vojskami z njim. V duševnem strahu je padel z obrazom na tla in iz njegovega strtega srca se je izvilo vpitje, ki ga je samo Bog lahko popolnoma razumel.

Prosil je: "O vsemogočni in večni Bog, kako strašen je ta svet! Glej, odprl je svoje čeljusti, da bi me požrl, moje zaupanje vate pa je tako slabotno. ...^{/156/} Če se moram zanašati samo na moč tega sveta, potem je zame vse izgubljeno. ... Prišla je moja zadnja ura, moja obsodba je izgovorjena. ... O Bog, ti mi pomagaj proti modrosti tega sveta. Naredi to ... ti sam ... kajti to

delo ni moje, temveč tvoje. Tukaj nimam nikakršnega osebnega dela; nimam česa razpravljati z velikaši tega sveta. ... Toda to delo je tvoje, je pravično in večno. O Gospod, pomagaj mi! Zvesti, nespremenljivi Bog, ne zaupam v nobenega človeka. ... Vse človeško je nezanesljivo. Vse propada, kar pride od človeka. ... Ti si me izvolil za to delo. ... Bodi z menoj zaradi imena tvojega ljubljene Sina Jezusa Kristusa, ki je moja obramba, moj ščit in moj trdni grad." (19)

Da bi premodra Previdnost obvarovala reformatorja pred zaupanjem v lastno moč in ne bi na vsem lepem zgrmel v pogubo, je dovolila Lutru spoznati, kakšna nevarnost mu preti. Groza, ki ga je prevzela, ni izhajala iz strahu pred lastnim trpljenjem ali smrtjo, ki se mu je zdela neizogibna. Nastopil je kritični trenutek, on pa se je počutil nesposoben, da bi ga dočakal. Zaradi njegove slabosti bi njegovo delo resnice utegnilo pretrpeti poraz. Bojeval se je z Gospodom ne za osebno varnost, temveč za zmago resnice. Občutil je enak strah in enak duševni boj, kakor Izrael tisto noč ob osamljenem potoku. In kakor nekoč Izrael je tudi on zmagal v boju z Bogom. V svoji popolni nebogljenosti se je s trdno vero oprijel Kristusa, mogočnega osvoboditelja. Ohrabrila ga je gotovost, da pred zbor ne bo stopil sam. Mir je znova zavladal nad njegovo dušo in se veselil, da se mu daje priložnost povišati Božjo besedo pred vladarji ljudstev.

Luter se je s trdnim zaupanjem v Boga pripravljajal za boj, ki ga je čakal. Naredil je načrt za svoj odgovor, preveril je nekaj besedil v svojih spisih in poiskal v Svetem pismu ustrezne dokaze, s katerimi bo podprl svoje trditve. Tedaj je levico položil na sveto knjigo, ki je bila odprta pred njim, desnico pa je dvignil proti nebesom in obljubil, "da bo ostal zvest evangeliju^{/157/} in svobodno izpovedal svojo vero, četudi bo moral to zapečatiti s svojo krvjo". (20)

Ko se je znova pojavil pred državnim zborom, njegov obraz ni kazal niti sledu strahu ali zmedenosti. Miren in spokojen, z vzvišenim pogumom in plemenitostjo je stal kakor Božja priča pred velikaši tega sveta. Cesarski uslužbenec je zahteval, da sliši njegovo odločitev, ali je pripravljen zanikati svoj nauk. Luter je odgovoril potrto in ponižno, brez hudobije in strasti. Njegovo vedenje je bilo skromno in spoštljivo, vendar pa je kazal trdno zaupanje in veselje, s čimer je presenetil zbor.

"Vzvišeni cesar, svetli knezi, slavna gospoda," je dejal, "danes stopam pred vas po ukazu, ki ste mi ga dali včeraj, in po Božji milosti prosim vaše cesarsko veličanstvo, da milostljivo posluša zagovor dela, za katero sem prepričan, da je pravično in resnično. Če morda zaradi neznanja prekršim dvorne običaje in predpise, vas prosim, da mi odpustite, kajti nisem odrasel v kraljevski palači, temveč v samostanski samoti." (21)

Potem se je lotil obravnave in razlagal, da vsa njegova dela niso enaka po značaju. V nekaterih razpravlja o veri in dobrih delih, zato so jih celo njegovi sovražniki priznali ne samo za nenevarne, ampak celo za koristne. Odpovedati se jim bi pomenilo zavreči resnico, ki jo vsi priznavajo. Druge knjige so sestavljene iz spisov, ki odkrivajo papeško pokvarjenost in zlorabo. Odpovedati se tem spisom bi pomenilo okrepiti rimsko nasilje in na stežaj odpreti vrata mnogim in večjim krivičnostim. V tretji vrsti svojih knjig nasprotuje nekaterim osebnostim, ki so zagovarjale javne hudobije. Kar se tiče teh spisov, je priznal, da je bil pogosto ostrejši, kakor pa se spodobi. Ne trdi, da je brez napak, vendar se niti tem knjigam ne more odpovedati, kajti takšno ravnanje bi opogumilo sovražnike resnice, in ti bi izkoristili priložnost, da bi s še večjo surovostjo tiranizirali Božje ljudstvo. ^{/158/}

"Vendar pa sem jaz samo človek, ne pa Bog," je nadaljeval, "zato se bom branil, kakor se je branil Kristus: 'Če sem govoril hudo, dokažite mi, v čem sem naredil napako.' ... Zato vas rotim pri Božji milosti, vzvišeni cesar, svetli knezi in vsi navzoči, ne glede na sloj, da mi iz preroških in apostolskih spisov dokažete, da sem naredil napako. Brž ko me boste prepričali o tem, se bom odpovedal svojim zmotam in bom prvi zgrabil svoje spise in jih vrge v ogenj.

To, kar sem zdajle rekel, jasno kaže, upam, da sem previdno presodil in izmeril nevarnosti, ki se jim izpostavljam; vendar se ne bojim, temveč se veselim, da je evangelij tudi danes vzrok za nemir in spor, kakor je bil nekoč. To je značaj in usoda Božje besede. Jezus je rekel: 'Nisem prišel, da bi prinesel mir na zemljo, ampak meč.' Bog je čudovit in strašen v svojih nasvetih; bojmo se, da ne bomo pod izgovorom, da želimo zadušiti neslogo, preganjali Božjo besedo, in da ne bomo nase priklicali strašne poplave nepremostljivih nevarnosti, sedanje stiske in večnega pustošenja. ... Lahko bi naštel mnogo primerov iz Svete Božje besede. Lahko bi spregovoril o faraonu, o babilonskem kralju in o izraelskih kraljih, ki nikoli niso bolj uspešno delali za svojo pogubo kakor tedaj, ko so mislili, da utrjujejo svoje kraljestvo z navideznimi modrimi nasveti. Bog prestavlja gore, a oni tega ne

znajo."⁽²²⁾

Luter je govoril nemško; nato so ga zaprosili, naj isto ponovi latinsko. Čeprav je bil izčrpan od prejšnjega napora, je ustregel prošnji, in isti govor ponovil z enako jasnostjo in močjo. Pri tem ga je vodila Božja previdnost. Um mnogih knezov je bil toliko zaslepljen z zmotami in praznoverjem, da ob prvem govoru niso mogli dojeti moči Lutrovih dokazov; toda pri ponovnem razlaganju so jasno razumeli podane točke.^{/159/}

Tisti, ki so vztrajno zapirali oči pred lučjo in se odločili, da se ne bodo dali prepričati z resnico, so bili razjarjeni zaradi Lutrovih besed. Ko je Luter prenehal govoriti, je govornik državnega zbora jezno dejal: "Vi niste odgovorili na zastavljeno vprašanje. ... Od vas se zahteva, da daste jasen in določen odgovor. ... Ali se boste odpovedali ali ne?"

Reformator je odgovoril: "Ker vaše veličanstvo zahteva od mene jasen, preprost in določen odgovor, vam ga dajem, in sicer: Svoje vere ne morem pokoriti ne papežu ne zboru, ker je jasno kakor dan, da so ti pogosto padali v zmote in nasprotovali drug drugemu. Če me torej ne prepričajo s svetopisemskimi dokazi in z jasnimi razlogi, če me ne prepričajo z istimi besedili, ki sem jih navajal, in če na ta način ne podredijo moje vesti Božji besedi, **se ne morem in se nočem ničesar odpovedati**, kajti za kristjana je nevarno, da govori proti svoji vesti. To je moje stališče, ne morem drugače, Bog naj mi pomaga! Amen!"⁽²³⁾

Tako je ta pravični mož stal na zanesljivem temelju Božje besede. Nebeška luč je obsevala njegov obraz. Njegovo velikost in čistost njegovega značaja, mir in veselje, ki so izhajali iz njegovega srca, so vsi jasno videli, ko je razodeval moči zmote in pričal v prid veri, ki premaguje svet.

Ves zbor je zaradi presenečenja za trenutek onemel. Pri svojem prvem odgovoru pred zborom je Luter govoril tiho, ponižno in skoraj s pokoravajočim glasom. Rimskokatoličani so to imeli za dokaz, da je njegov pogum začel kopneti. Njegova prošnja za preložitev razprave jim je bila prvo znamenje, da se bo odpovedal. Sam Karel V., ki je opazoval Lutrovo upognjeno postavo, njegovo ponižno držo in preprosto obleko, je rekel napol prezirljivo: "Ta menih iz mene nikoli ne bo naredil krivoverca." Toda Lutrov pogum in odločnost ter moč in jasnost njegovega dokazovanja so pri vseh strankah zbudili občudovanje.^{/160/} Cesar je z

občudovanjem vzkliknil: "Ta menih govori z neustrašnim srcem in z neomejenim pogumom." Mnogi nemški knezi so ponosno in zadovoljno gledali na tega predstavnika svojega naroda.

Rimski pristaši so bili poraženi; njihova zadeva je bila v zelo neprijetni luči. Prizadevali so si ohraniti svojo oblast, toda ne s svetopisemskimi dokazi, temveč z grožnjami, s siceršnjimi rimskimi dokazi. Govornik državnega zbora je rekel: "Če se ne odpoveš, bosta cesar in država videla, kaj morajo storiti s trmastim krivovercem."

Lutrovi prijatelji, ki so z velikim veseljem poslušali njegovo plemenito obrambo, so zatrepetali ob teh besedah; reformator pa je mirno rekel: "Bog naj mi bo pomočnik, kajti jaz se ničemur ne morem odpovedati."⁽²⁴⁾

Ukazali so mu, naj odide iz zbora, medtem ko bodo knezi zasedali. Čutilo se je, da je nastopila velika kriza. Lutrovo vztrajno odklanjanje, da bi se podredil, utegne vplivati na tok cerkvene zgodovine skozi vse prihodnje veke. Zato so se odločili, da mu bodo dali še eno priložnost za zanikanje. Poslednjič so ga pripeljali pred zbor. Znova so ga vprašali, ali se želi odpovedati svojim naukom. Odgovoril je: "Nimam česa drugega odgovoriti, kakor to, kar sem že odgovoril." Bilo je jasno, da ga ne z obljubami ne z grožnjami ne bi mogli napeljati, da bi popustil rimskemu ukazu.

Papeški pristaši so se jezili, ko so videli, da navadni menih prezira oblast, pred katero so trepetali kralji in knezi. Bili so nepotrpežljivi in so si želeli, da bi v smrtnem mučenju občutil njihovo jezo. Luter pa je vsem govoril s krščanskim mirom in dostojanstvom, čeprav se je zavedal nevarnosti. V njegovih besedah ni bilo ne ošabnosti ne jeze ne sprevačanja. Popolnoma je izgubil spred oči sebe, pozabil je na velike osebnosti, ki so ga obdajale, občutil pa je samo eno, da stoji v navzočnosti njega, ki je višji od papeža, kardinalov, kraljev in cesarjev. Kristus je govoril z usti svojega služabnika z močjo in vzvišenostjo,^{/161/} ki je na mah napolnila prijatelje in sovražnike z globokim spoštovanjem in občudovanjem. Na zboru navzoč Božji Duh je deloval na srca državnih voditeljev. Nekoliko knezov je pogumno priznalo pravičnost Lutrove zadeve. Veliko število med njimi se jih je prepričalo o resnici, vendar pri nekaterih vtisi niso bili trajni. Bili so tudi takšni, ki niso takoj povedali svojega prepričanja, vendar so pozneje, ko so sami proučili Sveto pismo, postali neustrašni pomočniki reformacije.

Volilni knez Friedrich je zelo zaskrbljeno gledal na Lutrov prihod pred državni zbor, zato je z globokim vznemirjenjem poslušal njegov govor. Z veseljem in zadovoljstvom je opazoval njegov pogum, odločnost in vzdržljivost, zato se je odločil, da ga bo branil s še večjo močjo. Po primerjanju nasprotniških taborov je opazil, da je bila modrost papežev, kraljev in kardinalov osramočena z močjo resnice. Papeštvo je doživelo poraz, katerega posledice se bodo čutile v vseh narodih in prihodnjih vekih.

Ko je papežev odposlanec videl, kakšen vtis je naredila Lutrova obramba, se je prestrašil za varnost rimske oblasti kakor še nikoli dotlej. Zato se je odločil uporabiti vsa sredstva, ki jih je imel na voljo, da bi uničil reformatorja. S svojo zgovornostjo in diplomatsko spretnostjo, s čimer se je odlikoval, je poskušal prikazati mlademu kralju, kako noro in nevarno bi bilo, če bi prijateljstvo in moč rimskega sedeža daroval za zadevo nekega neznatnega meniha.

Njegove besede niso ostale brez učinka. Drugi dan po Lutrovem odgovoru je Karel V. na zboru razglasil, da bo nadaljeval politiko svojih predhodnikov in podpiral ter ščitil katoliško vero. Ker Luter ni hotel zanikati svoje zmote, je treba proti njemu in njegovim krivim naukom

najostreje ukrepati. "Neki menih, zapeljan s svojo neumnostjo, se je uprl veri celotnega krščanstva. Žrtvoval bom svoje kneževine, svoje bogastvo,^{/162/} svoje prijatelje, svoje telo, svojo kri, svojo dušo in svoje življenje, da bi ustavil to brezbožnost. Avguštinca Lutra bom poslal domov in mu prepovedal sleherno delo med ljudstvom; potem bom vstal proti njemu in njegovim pristašem z izključitvijo, prekletstvom in z vsemi mogočimi sredstvi, da bi jih uničil. Pozivam vse državljane svojih dežel, da se vedejo kakor pravi kristjani."⁽²⁵⁾ Cesar pa je vendar izjavil, da se jamstveno pismo, ki je bilo dano Lutru, mora spoštovati, zato se mora, preden bodo začeli ukrepati proti njemu, zdrav in živ vrniti domov.

Med člani zbora sta nastali dve nasprotni mnenji. Papeževi predstavniki so zahtevali, da se ne spoštuje reformatorjevo jamstveno pismo. Rekli so, "da Ren mora sprejeti njegov pepel, kakor je pred sto leti sprejel Husovega".⁽²⁶⁾ Toda nemški knezi, čeprav so bili sami papeževi pristaši in odprti Lutrovi nasprotniki, so se odločili proti takšnemu teptanju dane besede, kajti to bi bila sramota za čast naroda. Opozorili so na nesreče, ki so prišle po Husovi smrti, in izjavili, da si ne bi upali priklicati grozних nesreč nad Nemčijo in nad njenega mladega cesarja.

Sam Karel V. je odgovoril na predlog, rekoč: "Če bi bili čast in vera pregnani iz vsega sveta, bi morali najti zavetje v srcih knezov."⁽²⁷⁾ Najbolj ogorčeni reformatorjevi sovražniki so pritiskali, naj ravna z njim, kakor je cesar Sigismund ravnal s Husom: da ga izroči na milost in nemilost cerkvi. Ko pa se je cesar spomnil Husa, ki je na zboru kazal vklenjene roke in javno obsojal cesarja, ker je poteptal dano besedo, je odvrnil: "Ne želim zardeti od sramu kakor nekoč Sigismund."⁽²⁸⁾

Toda Karel V. je načrtno zavrgel resnice, ki jih je zagovarjal Luter. Zapisal je: "Trdno sem se odločil hoditi po stopinjah prednikov."⁽²⁹⁾ Odločil se je, da ne bo stopil^{/163/} s steze običajev, tudi zaradi pravičnosti in resnice ne. Hotel je kakor njegovi očetje podpreti papeštvo z vsemi njegovimi hudodelstvi in zlorabami. Ker je zavzel takšno stališče, ni hotel sprejeti luči, ki je niso sprejeli njegovi očetje, ali izvršiti dolžnosti, ki je oni niso izpolnili.

Tudi danes je mnogo takšnih, ki se držijo očetovskih običajev in izročil. Ko jim Bog pošlje novo luč, je nočejo sprejeti, ker je niti njihovi očetje niso sprejeli, potem ko so jo spoznali. Ne živimo v času svojih očetov, zato tudi naše dolžnosti in odgovornosti niso enake njihovim. Bog nas ne bo pohvalil, če gledamo na zgled svojih očetov in po njem določamo svoje dolžnosti, namesto da bi zase preiskovali besedo resnice. Naša odgovornost je večja od naših prednikov. Odgovorni smo za luč, ki so jo oni sprejeli in jo nam izročili v dediščino, prav tako pa tudi za novo luč, ki sedaj sveti na nas iz Božje besede.

Jezus je rekel za nezveste Jude: "Ko ne bi bil prišel na svet in jim ne bi bil govoril, ne bi imeli greha; sedaj pa nimajo izgovora za svoj greh." ([Jan 15,22](#).) Ista Božja moč je cesarju in nemškemu knezom govorila po Lutru. Ko je luč zasvetila iz Božje besede, je njegov Duh zadnjič vabil mnoge člane tega zbora. Kakor je mnogo let poprej Pilat dovolil, da sta ošabnost in častihlepnost zaprli njegovo srce besedam Odrešenika sveta; kakor je bojazljivi Feliks zaprosil glasnika resnice: "Za sedaj pojdi; a kadar bom imel priličen čas, te zopet pokličem;" kakor je ošabni Agripa priznal: "Malo, pa me boš pregovoril, da postanem kristjan," ([Dej 24,25; 26,28](#).) pa je vendar zavrgel iz nebes poslano sporočilo - tako se je tudi Karel V. odločil zavreči luč resnice, ker je bil prežet s posvetno ošabnostjo in mislil, da mu to narekuje državniška modrost.

Novice o načrtih zoper Lutra so se hitro razvedele in v mestu izzvale veliko vznemirjenje.^{/164/} Reformator je dobil mnogo prijateljev, ki so se zaradi poznanja verolomne okrutnosti Rima do

vseh, ki so si upali odkriti njegovo pokvarjenost, odločili, da ne bo padel kot njegova žrtev. Na stotine plemičev se je obvezalo, da ga bo zaščitilo. Mnogi so cesarjevo odločitev ožigosali kot znamenje slabosti cesarske oblasti in njegove pokorščine Rimu. Na hišnih vratih in na javnih trgih so se pojavili plakati; nekateri so zagovarjali, drugi pa obsojali Lutra. Na enem izmed njih so bile napisane besede modrega moža: "Gorje ti, o dežela, ako je tvoj kralj otrok." (Prop 10,16.) Splošno navdušenje po vsej Nemčiji za Lutra je prepričalo cesarja in državni zbor, da bi sleherna nepravilnost storjena Lutru izpostavila nevarnosti mir cesarstva in varnost samega prestola.

Friedrich Saški je dalje ravnal premišljeno, ko je previdno skrival svoja prava čustva do reformatorja, hkrati pa ga je ščitil z neutrudno pozornostjo ter spremljal vsak premik njega in njegovih sovražnikov. Bilo pa je mnogo tudi takšnih, ki niso skrivali svojih simpatij do Lutra. Obiskovali so ga knezi, baroni, grofje in druge vplivne osebnosti svetovljanskega in duhovnega sloja. Spalatin je pisal: "Majhna reformatorjeva soba ni mogla sprejeti vseh obiskovalcev."⁽³⁰⁾ Ljudje so ga občudovali, kakor da je nekaj več od človeka. Celo tisti, ki niso verovali v njegov nauk, so občudovali njegovo plemenito poštenost, ki ga je spodbujala, da se je raje izpostavil smrtni nevarnosti, kakor pa da bi oskrnil svojo vest.

Vloženi so bili resni napor, da bi nagovorili Lutra, naj se sporazume z Rimom. Plemiči in knezi so ga opozorili, da bo kmalu pregnan iz cesarstva in puščen brez zaščite, če se bo dalje vztrajno držal svojega mnenja nasproti celotne cerkve in zbora. Luter pa je na to odvrnil: "Kristusov evangelij se ne more oznanjati brez težav. ... Zakaj naj bi me strah in grožnje ločile od Gospoda in Božje besede, ki je edina resnica?^{/165/} Ne, raje dam svoje telo, kri in življenje."⁽³¹⁾

Znova so pritiskali nanj, da se podredi cesarjevi sodbi, pa se mu ne bo treba ničesar več bati. Odvrnil je: "Nič nimam proti temu, če cesar, knezi in najbolj preprosti kristjani preiščejo in presodijo moje knjige, vendar pod pogojem, da to store na temelju Božje besede. Samo njo so ljudje dolžni poslušati. Ne delajte nasilja moji vesti, ki se pokorava Svetemu pismu."⁽³²⁾

Ko so ga drugič poskušali nagovoriti, jim je odgovoril: "Privolim, da se odpovem svojemu jamstvenemu pismu. V cesarjeve roke izročam svojo osebnost in svoje življenje, toda Božje besede - nikoli."⁽³³⁾ Izjavil je, da se je pripravljen podrediti odločitvi splošnega zbora, vendar pod pogojem, da ta zbor sodi po Svetem pismu. Dodal je: "Kar se tiče Božje besede in vere, lahko vsak kristjan o tem sam presodi prav tako dobro kakor papež, četudi ga podpira milijon zborov."⁽³⁴⁾ Prijatelji in sovražniki so se končno prepričali, da je zaman vsako nadaljnje nagovarjanje k spravi.

Ko bi bil reformator popustil v samo eni točki, bi Satan in njegovi sodelavci zmagali. Toda njegova neomahljiva odločnost je bila sredstvo za osvoboditev cerkve in začetek nove in boljše dobe. Vpliv tega človeka, ki si je upal v verskih zadevah misliti in delati samostojno, je deloval na cerkev in na svet ne samo v svojem času, temveč tudi v vseh prihodnjih rodovih. Njegova odločnost in zvestoba bosta v zadnjem času krepili vse, ki bodo morali preživeti podobno izkušnjo. Božja moč in velikost sta bili povišani nad človeške odločitve, nad mogočno Satanovo moč.

Kmalu potem je Luter dobil od cesarja ukaz, da se vrne domov. Reformator je vedel, da bo po tem ukazu kmalu prišla tudi njegova obsodba. Preteči oblaki so se nabrali nad njegovo stezo,^{/166/} vendar je bilo njegovo srce polno veselja in hvale, ko je odhajal iz Wormsa. Rekel

je: "Sam Hudič je varoval papeško trdnjavo, toda Kristus je vanjo naredil veliko luknjo, in Satan je moral priznati, da je Bog močnejši od njega."⁽³⁵⁾

Po odhodu si je iskreno zaželel, da njegove odločnosti ne bi napačno razlagali kot upor, zato je pisal cesarju: "Bog, ki preiskuje srca, je priča, da sem se pripravljen pokoriti vašemu veličanstvu bodisi v slavi ali sramoti, v življenju ali smrti, v vsem razen v Božji besedi, po kateri človek živi. V poslovnih stvareh je moja vdanost neomahljiva, kajti izguba ali dobiček v pozemskih zadevah ne vplivata na zveličanje. Ko pa gre za večne koristi, Bog ne želi, da bi se pokoravali človeku. Kajti podrejanje v duhovnih zadevah je pravo bogoslužje, to pa pripada samo Stvarniku."⁽³⁶⁾

Luter je bil med vračanjem iz Wormsa sprejet s še večjim navdušenjem kakor poprej. Visoki duhovni dostojanstveniki so pozdravljali izključenega meniha, državne oblasti pa so izkazovale spoštovanje človeku, ki ga je cesar obsodil. Nagovorili so ga, naj pridiga kljub cesarjevi prepovedi, in tako se je znova povzpел za prižnico: "Nikoli se nisem zavezal, da bom z verigo privezal Božjo besedo," je spregovoril, "niti se nikoli ne bom na kaj takega zavezal."⁽³⁷⁾

Kmalu po njegovem odhodu iz Wormsa je papeškim pristašem uspelo nagovoriti cesarja, da je izdal odlok proti njemu. V njem je bil Luter razglašen za "Satana v človeški podobi, oblečenega v meniška oblačila".⁽³⁸⁾ Izdan je bil ukaz, naj se ukrepa tako, da se prepreči njegovo delo brž ko poteče rok njegovega jamstvenega pisma. Vsakomur je bilo prepovedano, da bi mu ponudil zavetje, hrano ali pijačo ali ga podpiral ali pomagal z besedami ali dejanji, bodisi javno bodisi zasebno. Moral je biti ujet kjer koli in izročen oblastem. Tudi njegove sledilce je treba ujeti, njihovo posestvo pa zapleniti. Njegove spise je treba uničiti, in slednjič, kdor koli bi si upal delati drugače, kakor pravi ta ukaz, mora deliti usodo z njim.^{/167/} Saški volilni knez in drugi knezi, ki so bili prijateljsko naklonjeni Lutru, so odšli iz Wormsa kmalu po njegovem odhodu, in državni zbor je odobril cesarjev odlok. Sedaj so papeški pristaši slavili zmago. Menili so, da je usoda reformacije zapečaten.

Bog je v tem nevarnem času pripravil pot za rešitev svojega služabnika. Budno oko je spremljalo Lutrovo gibanje in neko zvesto in plemenito srce se je odločilo, da ga bo rešilo. Jasno je bilo, da bo Rim zadovoljen samo tedaj, ko bo slišal, da je Luter mrtev. Edina možnost, da bi ga obvarovali pred levjimi čeljustmi, je bila, da ga skrijejo. Bog je dal modrost Friedrichu Saškemu, da je naredil načrt za reformatorjevo rešitev. Ob sodelovanju prijateljev je bil izpeljan načrt volilnega kneza, in Luter je bil popolnoma skrit pred prijatelji in sovražniki. Ko se je vračal domov, so ga na lepem prijeli, ugrabili spremstvu in skozi gozd hitro odpeljali v trdnjavo Wartburg - osamljeno trdnjavo, sezidano na vrhu neke gore. Njegovo odpeljanje in skrivanje je bilo tako skrivnostno, da niti sam Friedrich Saški dolgo časa ni vedel, kam je bil odpeljan. Pomembno je bilo, da tega ni vedel. Dokler koli namreč volilni knez ni vedel, kje je Luter skrit, ni mogel niti povedati česa o tem. Vedel je samo, da je reformator na varnem, in to mu je bilo dovolj.

Minili so pomlad, poletje in jesen; nastopila je zima, Luter pa je bil še vedno pregnanec. Aleander in njegovi privrženci so slavili zmago, prepričani so bili, da bo luč evangelija kmalu ugasnila. Namesto tega pa je reformator svojo svetilnico polnil iz zaloge resnice, da bi njena luč svetila s še močnejšim sijajem.

V prijateljski varnosti v Wartburgu se je sprva počutil srečen, ko je videl, da je rešen strasti in bojnega nemira. Vendar ni mogel dolgo prenašati spokojnosti in počitka. Navajen je bil

aktivnega življenja in hudega boja, zato ni mogel zlahka prenašati brezdelja. V teh dneh osamljenosti mu je viselo pred očmi stanje cerkve,^{/168/} zato je obupan vzdiknil: "Joj! Ali v teh zadnjih dneh Božje jeze ni nikogar, ki bi stopil kakor zid med Gospoda in rešil Izraela?"⁽³⁹⁾ Potem je začel razmišljati o sebi in se prestrašil, da ne bi bil zaradi svojega umika iz boja obtožen kot bojazljivec. Poleg tega si je očital malomarnost in ugajanje samemu sebi. A vendar je hkrati delal več, kakor pa bi se lahko pričakovalo od enega človeka. Njegovo pero nikoli ni mirovalo. Njegovi sovražniki, ki so si laskali, da so ga utišali, so se začudili in zmedli nad očitnimi dokazi, da še vedno deluje. Spod njegovega peresa je prišla množica brošur, ki so krožile po vsej Nemčiji. Poleg tega pa je za svoje rojake naredil veliko delo s prevodom Novega zakona v nemščino. Z višine svojega skalnatega Patmosa je več kakor leto dni dalje oznanjal evangelij ter žigosal grehe in zmote svojega časa.

Bog je odstranil svojega služabnika iz javnega življenja ne samo zato, da bi ga ohranil pred jezo njegovih nasprotnikov in mu zagotovil nekaj mirnega časa za pomembna dela, temveč je to naredil iz še pomembnejših vzrokov. V samoti in skrivališču planinskega zavetja je bil Luter ločen od sleherne pozemske opore in človeške hvale. Tako je bil obvarovan pred ošabnostjo in samozaupanjem, ki sta tako pogosta spremljevalca uspeha. To trpljenje in ponižanje ga je pripravilo, da bi z zanesljivim korakom hodil po vrtočlavih višinah, na katere je bil na lepem prenesen.

Kadar se ljudje veselijo svobode, ki jim jo prinaša resnica, radi povišujejo nje, ki jih je Bog uporabil, da bi strgali verige zmot in praznoverja. Satan poskuša odvrniti človeške misli in čustva od Boga in jih usmeriti na ljudi; na ta način jih zapelje, da spoštujejo orodje, zanemarijo pa roko, ki upravlja vse dogodke previdnosti. Verski voditelji, ki so na ta način hvaljeni in slavljeni, pogosto izgubijo spred oči odvisnost od Boga in padajo v samozaupanje.^{/169/} Zaradi tega si prizadevajo zavladati nad umom in vestjo ljudi, ki so nagnjeni k temu, da kot na vodje gledajo nanje, ne pa na Božjo besedo. Delo reforme je pogosto trpelo zaradi takšnega duha njenih pristašev. Bog je hotel obvarovati delo reformacije prav pred to nevarnostjo. Želel je, da to delo ne bi imelo znamenja človeka, temveč da sprejme Božji pečat. Ljudje so gledali na Lutra kot na razlagalca resnice; zato je bil odstranjen, da bi bili vsi pogledi usmerjeni na njenega večnega avtorja.^{/170/}

9. Švicarski reformator ([angleško](#))

Božji načrt, po katerem je ustanovil cerkev, vidimo tudi v izbiri orodij, po katerih se bo izpeljala reforma v cerkvi. Od Boga poslani Učitelj je zaobšel pozemske velikaše, plemiče in bogataše, ki so se navadili kot voditelji ljudstva sprejemati hvalo in spoštovanje od ljudi. Bili so tako ošabni in samozavestni v svojem bahanju s premočjo, da niso mogli sočustvovati s svojimi bližnjimi in postati sodelavci ponižnega Nazarečana. Neukima galilejskima ribičema je bilo poslano vabilo: "Pojdita za menoj, in naredil bom, da bosta lovca ljudi." ([Mat 4,19](#).) Ti učenci so bili ponižni in pri-pravljeni za poučevanje. Čim manj so bili pod vplivom lažnega nauka svojega časa, tem uspešneje jih je mogel Kristus poučevati in pripravljati za svojo službo. Tako je bilo tudi v dneh velike reformacije. Vodilni reformatorji so bili moške iz skromnega ljudstva - ljudje, ki so bili popolnoma prosti vsakršnega napuha družbenega položaja svojega časa ter vpliva fanatizma in duhovništva. Bog uporablja skromna orodja, da bi dosegel velike uspehe. Tedaj se slava ne pripisuje ljudem, temveč njemu, ki dela po njih, da bi hoteli in delali, kar je njemu po volji.

Nekaj tednov po Lutrovem rojstvu v kolibi saškega rudarja se je rodil Ulrich Zwingli v koči nekega alpskega pastirja. Okolje, v katerem je Zwingli preživel svoje otroštvo/^{171/} in dobil prvo vzgojo, je bila dobra priprava za njegovo poznejše poslanstvo. Ker je bil vzgojen sredi prizorov naravnega veličastja, lepote in spoštljive vzvišenosti, je bil njegov um prepojen z občutkom Božje moči, velikosti in veličastva. Zgodovina junaških del, ki so bila izvršena med njegovimi rodnimi gorami, je prižgala njegova mladeniška koprnjenja. Od svoje pobožne babice je poslušal nekaj svetopisemskih zgodb, ki jih je napaberkovala izmed legend cerkvenih izročil. Z velikim zanimanjem je poslušal o delih očakov in prerokov, o pastirjih, ki so pasli črede na palestinskih gričih, kjer so se angeli pogovarjali z njimi, o Otroku iz Betlehema in o Možu z Golgote.

Enako kakor Hans Luter je želel tudi Zwinglijev oče šolati sina, zato je moral deček zgodaj zapustiti svojo rodno dolino. Njegov umski napredek je bil tako nagel, da se je kmalu postavilo vprašanje, kje bodo zanj našli učitelja, ki bi ga bil sposoben poučevati. Ko je dopolnil trinajst let, je odšel v Bern, kjer je bila tedaj najboljša šola v Švici. Tam se je pojavila nevarnost, ki je grozila, da bo pokvarila obljubo njegovega življenja. Menihi so ga namreč neprestano nagovarjali, naj stopi v samostan. Dominikanci in frančiškani so tekmovali, kdo bo dobil večjo naklonjenost med ljudstvom. To so želeli doseči z bogastvom in okraski svojih cerkev, s sijajem svojih obredov, s privlačnostjo znamenitih relikvij in čudodelnih podob.

Bernski dominikanci so videli, da si bodo zagotovili dobiček in čast, če jim bo uspelo pridobiti tega mladega nadarjenega učenca. Njegova nenavadna mladost, njegov prirojeni dar govornika in pisca, njegova nadarjenost za glasbo in pesništvo so bili vplivnejši kakor ves njihov sijaj in razkošje, da bi pritegnili ljudstvo k svojemu bogoslužju in povečali dohodke svojemu redu. Z zvijačami in laskanjem so si prizadevali pridobiti Zwinglija, da bi stopil v njihov samostan. Luter se je kot študent zakopal v samostansko celico; ko ga Božja previdnost ne bi bila izpeljala od tod, bi bil izgubljen za človeštvo. Zwingli se ni smel podati po enako nevarni poti.^{/172/} Po Božji previdnosti je bil njegov oče opozorjen o načrtih menihov. Ni imel namena dovoliti, da bi njegov sin stopil na pot brezdelnega in brezvrednega samostanskega življenja. Videl je, da je njegova prihodnost v nevarnosti, zato mu je ukazal, naj takoj pride domov.

Mladenič je ubogal, vendar ni mogel dolgo ostati v svoji rodni dolini. Čez nekaj časa je odšel na nadaljnje šolanje v Basel. Tam je Zwingli prvič slišal pridigo o brezplačni Božji milosti.

Profesor starih jezikov Wittembach je prišel s študijem hebrejščine in grščine v zvezo s Svetim pismom, in tako so žarki Božje resnice razsvetlili um njegovih učencev po njegovih predavanjih. Učil jih je, da obstaja starejša resnica, ki je veliko več vredna kakor teorije znanstvenikov in filozofov. Ta stara resnica je spoznanje, da je Kristusova kri edina odkupnina za grešnike. Za Zwinglija so bili to prvi žarki pred bližajočo se zarjo.

Zwinglija so kmalu povabili, naj zapusti Basel in nastopi svoj življenjski poklic. Njegovo prvo delovno mesto je bila alpska župnija nedaleč od njegove rojstne doline. Ko je bil posvečen v mašnika, "se je z vso dušo posvetil proučevanju božanske resnice, ker se je zavedal, kaj vse mora znati ta, komur je zaupana Kristusova čreda", pravi eden njegovih sodelavcev.⁽¹⁾ Čim bolj je preiskoval Sveto pismo, tem jasneje je spoznaval razliko med njegovi-mi resnicami in rimskimi zmotami. Podredil se je Svetemu pismu kot Božji besedi, edinemu zadostnemu in nezmotljivemu pravilu. Razumel je, da mora biti Božja beseda razlagalec samega sebe. Ni se upal uporabljati Svetega pisma, da bi podprl vnaprej izmišljeno teorijo, temveč se je imel za dolžnega spoznati njegov jasen in očiten nauk. Uporabljal je vsa sredstva, kar jih je imel na voljo, da bi dosegel popolno in pravo razumevanje Svetega pisma. Zato je prosil za pomoč Svetega Duha, ki bo, kakor je sam rekel, razodel pravi pomen Božje besede vsakomur, ki bo za to prosil iskreno in z molitvijo.^{/173/}

Zwingli je rekel: "Sveto pismo izvira od Boga, ne pa od človeka. Bog, ki razsvetljuje, ti bo pomagal razumeti, da je njegov govor od Boga. Božja beseda ... se ne more zmotiti. Ona razsvetljuje, poučuje, dviga, dušo obseva z zveličanjem in milostjo, jo tolaži v Bogu, napravlja jo ponižno, tako da pozablja nase in sprejema Boga." Zwingli je sam doživel resničnost teh besed. Pozneje je govoril o svoji izkušnji iz tega časa in zapisal: "Ko sem začel proučevati Božjo besedo, sta me stalno vznemirjali filozofija in sholastika. Na koncu sem prišel do tega, da sem si dejal: 'Vse to moraš opustiti in iskati Božjo luč edino v njegovi preprosti besedi.' Tedaj sem začel prositi Boga za njegovo luč in Sveto pismo mi je postalo lažje."⁽²⁾

Nauka, ki ga je Zwingli oznanjal, ni dobil od Lutra. To je bil Kristusov nauk. Švicarski reformator je dejal: "Če Luter oznanja Kristusa, dela to, kar delam jaz. Število tistih, ki jih je pripeljal h Kristusu, je večje, kakor število tistih, ki sem jih pripeljal jaz. Vendar to ni pomembno. Ne bom nosil drugega imena razen Kristusovega, čigar vojak sem, On pa je moj edini vodja. Nikoli nisem pisal Lutru, niti on meni ni. A zakaj? - Da bi se videlo, da Božji Duh soglaša s samim seboj, saj oba učiva edinstveni Kristusov nauk brez kakršnega koli neujemanja."⁽³⁾

Leta 1516 so Zwinglija poklicali za pridigarja einsiedelskega samostana. Tam je imel priložnost bolje spoznati rimsko pokvarjenost in kot reformator opraviti vpliv, ki se bo čutil daleč od njegovih rodnih Alp. Med einsiedelske glavne privlačnosti se je prištevala podoba device Marije, za katero so trdili, da ima čudodelno moč. Nad vhodnimi samostanskimi vrati je bilo napisano: "Tukaj je možno dobiti popolno^{/174/} odpuščanje grehov."⁽⁴⁾ V vseh letnih časih so prihajali romarji, da bi se poklonili pred kipom device Marije, toda na veliki letni praznik, ki je posvečen v njeno čast, je množica romarjev prišla iz vseh krajev Švice ter celo iz Francije in Nemčije. Zwinglija so ti prizori zelo žalostili, zato je izkoristil priložnost, da je tem sužnjem praznoverja oznanjal svobodo, ki jo prinaša evangelij.

Govoril jim je takole: "Ne mislite, da je Bog bolj navzoč v tem templju kakor kje drugje. V kateri koli deželi živite, je Bog okrog vas in vas sliši. ... Ali lahko nekoristna dejanja, dolga romanja, darovi, slike, klicanje Device in svetnikov priskrbijo Božjo milost? ... Kaj koristijo

mnoge besede, s katerimi krasite svoje molitve? Kakšno korist imajo sijajne obleke, obrbite glave, dolge in nabrane obleke in z zlatom izvezeni copati? ... Bog gleda na srce, toda naše srce je daleč od njega. Kristus, ki je bil enkrat darovan na križu, je naša daritev in žrtev, ki je zadostila za grehe vseh vernikov za vso večnost."⁽⁵⁾

Mnogim poslušalcem ta nauk ni bil po volji. Grenko so se razočarali, ko so slišali, da je bil njihov napor zaman. Niso mogli razumeti odpuščanja, ki jim ga Kristus ponuja brezplačno. Bili so zadovoljni s staro potjo v nebesa, ki jim jo je zakoličil Rim. Bali so se težave, ki bi jih doletela pri iskanju česa boljšega. Lažje jim je bilo zveličanje zaupati duhovnikom ali papežu kakor pa iskati čistost srca.

Nekateri pa so vendar z veseljem sprejeli sporočilo zveličanja v Kristusu. Obredi, ki jih je predpisal Rim, jim niso prinesli duševnega miru, zato so z vero sprejeli Zveličarjevo kri za svojo pravno daritev. Vrnili so se v rojstni kraj, da bi še drugim razodeli dragoceno luč, ki so jo sprejeli. Tako se je resnica prenašala iz zaselka v zaselek, od mesta do mesta, število Marijinih romarjev pa se je zmanjševalo.^{/175/} Zmanjšali so se tudi darovi, torej tudi Zwinglijevi dohodki, ki so izvirali od teh darov. Vendar se je tega zgolj razveselil, ko je videl, kako se podira moč skrajništva in praznoverja.

Cerkveni dostojanstveniki pa niso bili slepi za delo, ki ga je opravljal Zwingli, a se sprva niso vmešavali. Upali so, da ga bodo pridobili zase z laskanjem; v tem času pa je resnica pridobivala srca ljudi.

Delo v Einsiedelnu je Zwinglija pripravljalo za še širše delovno polje, v katero je imel kmalu stopiti. Po treh letih so ga poklicali za pridigarja zürške stolnice. To mesto je bilo tedaj največje v švicarski federaciji, in vse, kar se je tam dogajalo, je imelo daljnosežni vpliv. Cerkvene osebnosti, ki so Zwinglija poklicale v Zürich, so mu prizadevno razložile, da si ne želijo novotarij, in ga poučile o dolžnostih.

Dejali so mu: "Na vso moč si prizadevajte povečati cerkvene dohodke in ne zanemarjajte malenkosti. S prižnice in v spovednici svetujte vernikom, naj plačujejo svoje desetine in prispevke ter z darovi pokažejo ljubezen do cerkve. Trudite se povečati dohodek od bolnih, od maš in nasploh od sleherne cerkvene dejavnosti. Med vaše dolžnosti spada delitev svetih skrivnosti, pridiganje in skrb za čredo, med vaše dolžnosti spadajo tudi dela kaplana," je dodal njegov starešina. "Lahko si vzamete pomočnika za te posebne službe, še zlasti za pridiganje. Svete skrivnosti boste delili samo uglednim osebnostim, in sicer ko vas pokličejo; prepovedano vam je to deliti komur koli ne glede na položaj."⁽⁶⁾

Zwingli je molče poslušal, potem se je zahvalil za čast, da je bil poklican na tako pomembno službo, ter jim začel podajati načrt,^{/176/} ki ga je nameraval izvajati. Rekel je: "Kristusovo življenje je bilo dolgo skrito pred ljudstvom. Posebej bom pridigal iz Matejevega evangelija poglavje za poglavjem, prinašal bom vse iz svetopisemskega vira, preiskoval njegove globine, primerjal odlomek z odlomkom in prosil za razumevanje v neprestani in goreči molitvi. Svojo službo bom posvetil v slavo Bogu, v slavo njegovemu edinorojenemu Sinu, pravemu reševanju ljudi in njihovem utrjevanju v pravi veri."⁽⁷⁾ Nekateri duhovniki niso odobraval njegovega načrta in so ga poskušali odvrniti od tega, Zwingli pa je vendar ostal neomajen. Povedal je, da nima namena uporabljati neke nove metode, temveč staro, ki jo je cerkev uporabljala v prejšnjih čistejših časih.

Resnice, ki jih je oznanjal, so že zbudile zanimanje; ljudstvo je množično prihajalo poslušat njegove pridige. Med njegovimi poslušalci so bili tudi takšni, ki že dalj časa niso prihajali k bogoslužju. Bogoslužje je začel tako, da je odprl evangelij, bral in razlagal poslušalcem navdihnjena sporočila o Kristusovem življenju, njegovem nauku in smrti. Tudi tukaj je kakor v Einsiedelnu poudarjal Božjo besedo kot nezmotljivo veljavo in Zveličarjevo smrt kot popolno daritev. Govoril je: "Hočem vas pripeljati h Kristusu, k pravemu viru zveličanja."⁽⁸⁾ Okrog Zwinglija so se zbirali ljudje vseh slojev, začeni od državnikov in znanstvenikov pa do obrtnikov in kmetov. Z globokim zanimanjem so poslušali njegove besede. Ni samo oznanjeval o daru zveličanja, ki se daje brezplačno, temveč je neustrašno žigosal pregrehe svojega časa. Ko so se vračali iz stolnice, so mnogi hvalili Boga, govoreč: "Ta mož je pravi pridigar resnice. On bo naš Mojzes, ki nas bo izpeljal iz egiptovske teme."⁽⁹⁾

Po prvih trenutkih velikega navdušenja se je začelo kazati nasprotovanje. Menihi so se dvignili, da bi preprečili njegovo delo in obsodili njegov nauk.^{/177/} Mnogi so ga napadali s spletkami in pastmi, drugi pa so se zatekali k zasramovanju in grožnjam. Zwingli pa je vse to prenašal potrpežljivo, govoreč: "Če želimo pridobiti hudobne za Jezusa Kristusa, moramo zapreti oči pred mnogimi stvarmi."⁽¹⁰⁾

Tisti čas je prišel novi pomočnik pomagat delu reforme. Neki Lucijan je prišel v Zürich z Lutrovimi spisi, ki ga je iz Basla poslal neki prijatelj reformirane vere, misleč, da bi prodajanje teh spisov utegnilo biti mogočno sredstvo za širjenje luči. Pisal je Zwingliju: "Poglejte, ali ima ta Lucijan dovolj razumnosti in spretnosti, in če ju ima, naj od mesta do mesta in od vasi do vasi ter celo od hiše do hiše med Švicarji raznaša Lutrove spise, a zlasti za vernike napisano razlago Gospodove molitve. Čim bolj bodo ti spisi znani, toliko več kupcev se bo javilo zanje."⁽¹¹⁾ Tako si je luč utirala pot.

Ko se Bog pripravlja zdrobiti verige neznanja in praznoverja, si Satan še bolj prizadeva ljudi pokriti s temo in zategniti njegove okove. Ko je Bog v raznih deželah obujal ljudi, da bi oznanjali odpuščanje grehov in opravičenje s Kristusovo krvjo, je Rim podvojil svoje napore, da bi v vseh krščanskih deželah postavil trgovine z odpustki, s katerimi je ponujal odpuščanje za denar.

Sleherni greh je imel določeno ceno, in ljudem je bilo dovoljeno delati hudodelstva, če bodo s tem le polnili cerkveno blagajno. Tako sta se vzporedno širili dve gibanji: eno je ponujalo odpuščanje za denar, drugo pa odpuščanje v Kristusu. Rim je dovoljeval greh in ga uporabil za vir svojih dohodkov, reformatorji pa so greh obsojali in kazali na Kristusa kot spravitelja in rešitelja.

V Nemčiji je bilo prodajanje odpustkov zaupano dominikancem in na čelu te trgovine je stal nesramni Tetzl. V Švici pa je bila trgovina z odpustki zaupana frančiškanom pod nadzorstvom italijanskega meniha Samsona.^{/178/} Ta je cerkvi že naredil velike usluge, ko je prinesel iz Nemčije in Švice ogromne vsote denarja v papeževo blagajno. Sedaj je šel skozi Švico; pritegoval je velike množice in ubožnim kmetom uplenil njihove skromne dohodke ter izvabljal velike darove od bogatih. Vendar se je že čutil vpliv reformacije, da se je trgovina z odpustki znatno zmanjšala, čeprav ni bila popolnoma preprečena. Zwingli je bil še v Einsiedelnu, ko je Samson začel svojo dejavnost v nekem sosednjem mestu. Ko je reformator slišal za njegovo poslanstvo, se mu je takoj uprl. Nasprotnika se nista srečala, toda Zwinglijev uspeh pri menihovi trgovini je bil tolikšen, da je ta moral oditi drugam.

Zwingli je v Zürichu goreče oznanjal proti trgovini z odpustki. Ko se je Samson približal temu mestu, je mestni svet poslal predenj poslanca s prošnjo, naj ne stopi v mesto. Ko mu je z zvijačo le uspelo dobiti dovoljenje za vstop v mesto, je bil zavržen, ne da bi prodal en sam odpustek. Kmalu zatem je zapustil Švico.

Reformacija je dobila močno spodbudo, ko je nastopila kuga, ki je bila imenovana črna smrt in je leta 1519 razsajala po Švici. Mnogi so se ob gledanju smrti v oči spomnili ničevosti in ničvrednosti odpustkov, ki so si jih kupili za denar, zato so si zaželeli, da bi njihova vera počivala na trdnem temelju. Zwingli je v Zürichu zbolel. Bolezen je bila tako huda, da so mnogi izgubili upanje, da bi ozdravel, zato so se že širile vesti, da je umrl. V tem kritičnem času pa ga upanje in pogum nista zapustila. Z vero je gledal na golgotski križ z zaupanjem, da je Kristusova daritev zadostna za odpuščanje grehov. Ko je ušel smrti, je začel oznanjati evangelij z večjo gorečnostjo kakor kdaj prej. Tudi njegove besede so imele nepremagljivo moč. Ljudstvo je z veselim srcem pozdravljalo svojega dragega pridigarja, ki se je vrnil z roba groba. Ker so sami bedeli ob postelji bolnih in umirajočih,^{/179/} so lahko bolje kakor kdaj prej občutili vrednost evangelija.

Zwingli je dosegel jasnejše razumevanje svoje resnice in bolj čutil v sebi njeno prerajajočo moč. Človekov pad in načrt zveličanja sta bili temi, s katerima se je ukvarjal. Govoril je: "V Adamu smo vsi mrtvi, pogreznili smo se v pokvarjenost in prekletstvo."⁽¹²⁾ "Kristus ... nam je zagotovil večno zveličanje. ... Njegovo trpljenje je ... večna daritev, ki prinaša večno ozdravljenje. Zadostna je za božansko pravičnost v korist vseh, ki se s trdno in nepremakljivo vero naslanjajo nanjo." Vendar je jasno učil, da nam Kristusova milost ne daje pravice še dalje živeti v grehu. "Kjer koli obstaja vera v Boga, tam je Bog; kjer pa je Bog, je tudi gorečnost, ki ljudi priganja in spodbuja k dobrim delom."⁽¹³⁾

Zanimanje za Zwinglijeve pridige je bilo tolikšno, da je bila stolnica polna poslušalcev, ki so ga prihajali poslušat. Svojim poslušalcem je resnico razodeval po malem, kolikor so jo lahko razumeli. Bil je previden, zato jim ni takoj v začetku razodeval točk, ki bi jih utegnile zмести ali ustvariti v njih predsodke. Njegov cilj je bil pridobiti njihova srca za Kristusov nauk, jih ganiti z njegovo ljubeznijo in pred njihovimi očmi oživiti Kristusov zgled. Ko bodo sprejeli načela evangelija, bodo njihova praznoverna verovanja in navade premagane.

Reformacija je v Zürichu napredovala korakoma. Sovražniki so ji začeli močno nasprotovati. Leto dni poprej je neki wittenberški menih rekel papežu in cesarju v Wormsu svoj odločni ne, sedaj pa je kazalo, da bodo papeške koristi naletele na podobno nasprotovanje v Zürichu. Zwinglija so znova napadali. V papeških predelih so od časa do časa učence evangelija sežgali na grmadi, vendar to ni bilo dosti. Učitelj krivoverstva mora popolnoma umolkneti. S tem ciljem je konstanški škof poslal v Zürich tri poslance obtožiti Zwinglija, da uči ljudstvo^{/180/} teptati cerkvene zakone in tako ogroža mir in dober družbeni red. Poudaril je, da bo nastal splošni nered, če se bo prezirala cerkvena oblast. Zwingli je odgovoril, da že štiri leta oznanja evangelij v Zürichu in da je to mesto "tišje in mirnejše kakor katero koli drugo švicarsko mesto. Ali ni torej krščanstvo najboljši varuh splošne varnosti?" je sklenil.⁽¹⁴⁾

Škofovi poslanci so svetovali mestnim odbornikom, naj ostanejo v cerkvi, zunaj katere po njihovih izjavah ni zveličanja. Zwingli je odgovoril: "Ta obtožba proti meni naj vas ne vznemirja. Temelj cerkve je ista Skala, isti Kristus, ki je poimenoval Petra, ko ga je zvesto priznal. Kdor koli z vsem srcem povsod in v vsakem ljudstvu veruje v Gospoda Jezusa, ga bo Bog sprejel. To je zares cerkev, zunaj katere ni zveličanja."⁽¹⁵⁾ Sad tega pogovora je bil, da je eden izmed škofovih poslancev sprejel prenovljeno vero.

Mestni svet ni hotel nastopiti proti Zwingliju, zato se je Rim pripravil za novi napad. Ko je reformator zvedel za načrte svojih sovražnikov, je vzkliknil: "Naj pridejo. Bojim se jih prav toliko, kolikor se skala boji valov, ki butajo ob njeno podnožje."⁽¹⁶⁾ Naponi duhovnikov so samo pospešili delo, ki so ga hoteli uničiti. Resnica se je širila naprej. Pristaši reformacije v Nemčiji so sicer izgubili pogum, ko je Luter izginil, vendar jim je pogum znova zrastel, ko so slišali za napredek evangelija v Švici.

Bolj ko se je reformacija v Zürichu utrjevala, močnejše so se videli njeni sadovi pri zaježitvi pregrehe ter vzdrževanju reda in sloge. Zwingli je pisal: "Mir se je nastanil v našem mestu, ni več preprirov, zavisti, hinavščine in nesloge. Odkod lahko pride takšna skladnost, če ne od Gospoda in našega nauka, ki nas napolnjuje s sadovi miru in pobožnosti?"⁽¹⁷⁾

Zmage, ki jih je izbojevala reformacija, so spodbudile rimske pristaše, da so si jo še odločneje prizadevali uničiti.^{/181/} Spoznali so, kako slabo so s preganjanjem zavrli Lutrovo delo v Nemčiji, zato so se odločili uničiti reformacijo z njenim lastnim orožjem. Določena je bila obravnava s Zwinglijem. Da bi si zagotovili zmago, so si pridržali pravico ne samo določiti prostor, kjer bodo imeli obravnavo, ampak tudi sodnike, ki bodo odločili, kdo ima prav. Ko bodo imeli Zwinglija v svoji oblasti, bodo že poskrbeli, da se jim več ne bo izmuznil. Če pa vodja utihne, bo gibanje hitro zadušeno. Ta dogovor pa je bil seveda skrbno skrit.

Določeno je bilo, da bo razprava v Badnu, vendar Zwingli tam ni bil navzoč. Zürški mestni svet je prepovedal svojemu pridigarju, da bi se izpostavljal tej nevarnosti, ker ni zaupal papeževim namenom. Pri tem pa se je spominjal grmad, ki so jih ti postavili za sledilce evangelija po vseh papeških predelih. Zwingli je bil pripravljen sprejeti poslanca, ki bi jih Rim poslal v Zürich, toda iti v Baden, kjer je bila pred kratkim prelita kri mučencev resnice, bi pomenilo iti v zanesljivo smrt. Ökolampad in Haller sta bila izbrana za zastopnika reformacije, medtem ko je bil zagovornik Rima dr. Eck, ki ga je podpirala množica izobraženih doktorjev in višjih duhovnikov.

Zwinglijev vpliv se je čutil na sestanku, čeprav osebno ni bil navzoč. Pisarje so izbrali papeževi pristaši, drugim pa je bilo s smrtno kaznijo prepovedano kar koli zapisati. Zwingli pa je kljub temu vsak dan dobil natančno poročilo o vsem, kar se je govorilo v Badnu. Neki študent, ki je bil navzoč pri razpravi, je vsak večer sestavil poročilo o tem, kar se je dogajalo čez dan. Druga dva študenta sta prevzela nase dolžnost, da bosta sporočila poslala Zwingliju vsak dan skupaj z Ökolampadovimi pismi. Reformator je odgovarjal ter dajal nasvete in navodila. Svoja pisma je napisal ponoči, študenta pa sta se zgodaj zjutraj vrnila z njimi v Baden. Da pa ne bi izzvala suma čuvajev pri mestnih vratih, sta na glavi nosila košari s piščanci, da sta lahko neovirano prihajala v mesto.^{/182/}

Tako se je Zwingli bojeval s svojimi zvitimi sovražniki. Myconij pravi: "Več je delal s svojim razmišljanjem, neprespanimi nočmi, nasveti in navodili, kakor pa če bi bil osebno navzoč pri obravnavi sredi svojih sovražnikov."⁽¹⁸⁾

Papeževi pristaši, ki so bili ošabno prepričani o zmagi, so prišli v Baden z najlepšimi oblekami in najsijajnejšimi dragotinami. Hranili so se razkošno, njihove mize so bile polne najdragocenejših poslastic in izbranih vin. Breme svojih cerkvenih dolžnosti so si lajšali z zabavami in gostijami. Reformatorji pa so kazali očitno nasprotje, ker so se s svojo preprosto zunanostjo zdeli ljudstvu nekoliko boljši od beračev, njihova skromna hrana pa jih je le kratek čas zadrževala za mizo. Gostitelj, pri katerem je stanoval Ökolampad, je prežal na

svojega gosta v njegovi sobi in ga vedno zalotil pri proučevanju Svetega pisma in molitvi. Zato je z začudenjem podal poročilo, da je ta krivoverec zelo pobožen.

Pri otvoritvi obravnave "se je dr. Eck ošabno povzpel na sijajno okrašen govorniški oder, medtem ko je moral preprosto oblečeni ponižni Ökolampad zasesti prostor nasproti svojemu ošabnemu nasprotniku na nekem preprostem stolu".⁽¹⁹⁾ Ecku se zvonki glas in neomejena zanesljivost nikoli nista izneverila. Upanje v zlato in slavo ga je spodbujalo h gorečnosti; kajti branilec vere mora dobiti lepo nagrado. Ko mu je zmanjkalo boljših dokazov, se je zatekel k posmehovanju in celo obrekovanju.

Ökolampad je bil skromen in brez zaupanja vase, zato se je izogibal boju, lotil pa se ga je s slovesno izjavo: "Za pravilo razsodbe priznam samo Božjo besedo."⁽²⁰⁾ Čeprav je bil blag in vljuden, se je pokazal tudi sposoben in nepopustljiv. Rimski pristaši so se po svoji navadi sklicevali na oblast na podlagi cerkvenih običajev, reformator pa se je trdno držal Svetega pisma. Dejal je: "Navade v naši Švici ne veljajo nič, razen če so v skladnosti z ustavo; kar pa se tiče vere, je naša ustava Sveto pismo."^{(21)/183/}

Razlika med tema govornikoma ni ostala brez učinka. Mirno in jasno reformatorjevo dokazovanje, njegov vljuden in skromen način podajanja sta pridobila poslušalce, da so z gnusom zavrgli ošabne in hvalisave Eckove trditve.

Razprava je trajala osemnajst dni. Na koncu so si papeževi pristaši z veliko nesramnostjo pripisali zmago. Ker so bili večina delegatov pristaši Rima, je zbor razglasil reformatorje za premagane in jih izključil iz cerkve z njihovim vodjem Zwinglijem vred. Toda sadovi obravnave so pokazali, kdo je imel prav. Ta razprava je dala še večjo spodbudo delu reformacije, in kmalu potem sta se zanje odločili pomembni mesti Bern in Basel.^{/184/}

10. Napredek reformacije v Nemčiji ([angleško](#))

Lutrovo skrivnostno izginotje je povzročilo osuplost po vsej Nemčiji. Na vseh straneh so vpraševali po njem. O njem so se širile najbolj nenavadne govorice, in mnogi so mislili, da je umorjen. Velika žalost je nastala ne samo med njegovimi dobrimi prijatelji, temveč tudi med tisoči, ki se še niso odločno opredelili za reformacijo. Mnogi so se slovesno zarotili, da se bodo maščevali za njegovo smrt.

Papeški vodje so z grozo ugotovili, koliko je poraslo sovraštvo do njih. Čeprav so v začetku slavili zmago, ker so domnevali, da je Luter mrtev, so si kmalu zaželeli, da bi se skrili pred narodovo jezo. Njegovi sovražniki niso bili toliko vznemirjeni niti zaradi njegovih najbolj pogumnih del, ko je še živel med njimi, kolikor sedaj, ko je izginil. Sedaj, ko je bil nebogljani ujetnik, je strah zajel nje, ki so v svoji jezi zahtevali njegovo uničenje. Nekdo izmed njih je rekel: "Edino sredstvo, ki nam še ostane, da bi se rešili, je prižgati bakle in iskati Lutro po vsem svetu, da ga znova vrnemo ljudstvu, ki ga zahteva."⁽¹⁾ Cesarski odlok je bil videti brez moči. Papeški predstavniki so bili ogorčeni, ko so videli, da ta priteguje mnogo manjšo pozornost kakor Lutrova usoda.

Novica, da je Luter na varnem, čeprav je ujetnik, je pomirila narodov strah in izzvala še večje navdušenje zanj. Njegovi spisi so se brali z večjim zanimanjem^{/185/} kakor kdaj prej. Vse večje število ljudi se je pridruževalo delu pogumnega človeka, ki je v tako tragičnih razmerah zagovarjal Božjo besedo. Reformacija se je neprestano krepila. Povsod je klilo seme, ki ga je posejal Luter. Njegova odsotnost je naredila to, česar njegova navzočnost ne bi mogla. Njegovi sodelavci so sedaj čutili večjo odgovornost, ker je bil njihov veliki vodja odstranjen. Z veliko vero in gorečnostjo so šli naprej in delali vse, kar so mogli, da ne bi bilo ovirano delo, ki se je tako čudovito začelo.

Vendar niti Satan ni lenaril. Poskušal je narediti vse, kar je sicer poskušal pri vsakem reformnem gibanju: prevarati in uničiti ljudstvo tako, da mu podtakne ponaredek namesto pravega dela. Kakor so bili v cerkvi prvih stoletij lažni kristusi, tako so se tudi v XVI. stoletju pojavljali lažni preroki.

Nekateri ljudje, ki jih je zajelo globoko vznemirjenje v verskem svetu, so si zamišljali, da so iz nebes dobili posebno razodetje, in trdili, da jih je Bog poklical, naj dokončajo delo reformacije, ki ga je samo slabotno začel Luter. Pravzaprav pa so podirali vse, kar je Luter postavil. Zavrgli so vzvišeno načelo, ki je bilo temelj reformacije - Božjo besedo kot zadostno pravilo vere in življenja. Na prostor tega nezmotljivega vodja pa so postavili spremenljivo in nezanesljivo merilo osebnih čustev in vtisov. Tako so zavrgli sredstva za odkrivanje zmot in prevar ter s tem odprli pot Satanu, da po svoji volji vlada človeškemu razumu bolj, kakor pa bi to naredil sam.

Eden teh prerokov je trdil, da dobiva navodila od angela Gabrijela. Neki študent, ki se je združil z njim, je opustil svoj študij in rekel, da ga je sam Bog obdaril z modrostjo za razlaganje svoje besede. Tudi drugi, ki so bili po svoji naravi nagnjeni k fanatizmu, so postali njegovi pristaši. Delo teh zanesenjakov je izzvalo veliko vznemirjenje.^{/186/} Lutrove pridige so povsod prebudile ljudstvo, da je čutilo potrebo po reformi, sedaj pa so bile nekatere v resnici poštene duše zapeljane s trditvami teh novih prerokov.

Vodje gibanja so prišli v Wittenberg in hoteli svoj nauk vsiliti Melanchthonu in njegovim sodelavcem. Povedali so jim: "Smo od Boga poslani učiti ljudstvo. Z Gospodom se zaupno

pogovarjamo, vemo, kaj se bo zgodilo, z eno besedo smo apostoli in preroki ter se sklicujemo na doktorja Lutra."⁽²⁾

Reformatorji so osupnili in se zmedli. V vsem tem je bilo nekaj, česar nikoli niso doživeli, zato niso vedeli, kako naj ukrepajo. Melanchthon je govoril: "V teh ljudeh so nenavadni duhovi: toda kakšni duhovi so to? ... Po eni strani moramo paziti, da ne bi gasili Božjega Duha, po drugi strani pa, da nas ne zapelje Satanov duh."⁽³⁾

Kmalu so se pokazale posledice novega nauka. Sveto pismo se je začelo odklanjati in celo popolnoma zametati. V šolah je nastala zmeda. Študenti so s preziranjem vsakršnih ovir opustili študij in zapuščali vseučilišča. Ljudje, ki so mislili, da so poklicani k oživljanju in vodenju dela reformacije, so ga pripeljali naravnost na rob pogube. Rimski pristaši so se znova opogumili in zmagoslavno vzklikali: "Še en udarec, pa bo vse naše."⁽⁴⁾

Ko je Luter v svojem zavetju v Wartburgu zvedel, kaj se dogaja, je globoko zaskrbljen rekel: "Vedno sem pričakoval, da nam bo Satan poslal takšno gorje."⁽⁵⁾ Razumel je pravi značaj teh samozvanih prerokov in videl nevarnost, ki je grozila delu resnice. Nasprotovanje papeža in cesarja mu ni povzročalo tolikšnega nemira in skrbi, kolikršnega je čutil sedaj. Iz vrst tako imenovanih prijateljev reformacije so vstali njeni najhujši sovražniki. Prav tiste resnice, ki so mu prinesle tako veliko veselje^{/187/} in tolažbo, so postale vzrok razdora in zmede v cerkvi.

Pri delu reformacije je Lutra spodbujal Božji Duh in šel je dlje, kakor pa je predvidel sam. Ni upal, da bo prišel v takšen položaj, v kakršnega je prišel sedaj, in da bo izpeljal tako temeljite spremembe. Bil je samo orodje v rokah Neskončne moči. Pogosto se je bal posledic svojega dela. Nekoč je rekel: "Ko bi vedel, da bo moj nauk škodoval enemu samemu človeku, četudi še tako neznatnemu in neukemu - kar pa se pravzaprav ne more zgoditi, saj je pravi evangelij - bi raje umrl desetkrat, kakor pa da ga ne bi zanikal."⁽⁶⁾

Sedaj pa je sam Wittenberg, središče reformacije, hitro padel pod vpliv skrajništva in krivičnosti. Teh strašnih razmer pa niso povzročili Lutrovi nauki, pač pa so njegovi sovražniki iz vse Nemčije krivdo zvrnili nanj. Z bolečino v duši se je pogosto vprašal: "Ali je to lahko konec velikega reformatorskega dela?"⁽⁷⁾ Ko pa je goreče molil Boga, je v njegovem srcu znova zavladal mir. Dejal je: "Delo je tvoje, ne pa moje, in Ti ne boš dovolil, da bi ga uničili praznoverje ali skrajništvo." Neznosna pa se mu je zdela misel, da bi ostal daleč od boja v tako kritičnem času. Zato se je odločil vrniti v Wittenberg.

Brez odlašanja se je podal na nevarno pot. Bil je cesarski izobčenec. Sovražniki so ga imeli pravico ubiti; njegovim prijateljem je bilo prepovedano, da bi ga spremljali in varovali. Cesarska oblast je pripravila najostrejšje ukrepe proti njegovim pristašem. Toda on je videl, da je delo evangelija v nevarnosti, zato je odšel brez strahu v Gospodovem imenu, da bi se bojeval za resnico.

Luter je v nekem pismu volilnemu knezu razložil svoj namen, da zapusti Wartburg, in rekel: "Vaše veličanstvo mora vedeti, da se vračam v Wittenberg z močnejšo zaščito, kakor pa je zaščita princev in volilnih knezov. Ne mislim prositi za podporo vašega veličanstva in še zdaleč ne hrepenim po vaši zaščiti,^{/188/} prej bi jaz lahko zaščitil vas. Ko bi vedel, da bi me vaše veličanstvo hotelo in moglo obvarovati, sploh ne bi šel v Wittenberg. Ni meča, ki lahko pomaga temu delu. Sam Bog mora storiti vse brez človeške pomoči in sodelovanja. Kdor ima največjo vero, lahko tudi najbolj zaščiti."⁽⁸⁾

V nekem drugem pismu, ki ga je napisal na poti v Wittenberg, je izjavil: "Pripravljen sem pretrpeti nemilost vašega veličanstva in jezo celotnega sveta. Ali niso vsi Wittenberžani moje ovce? Ali jih ni Bog zaupal meni? Ali ni potrebno, da sem pripravljen umreti zanje, če se bo to od mene zahtevalo? Poleg tega pa se bojim, da bo v Nemčiji izbruhnil strašen upor, s katerim bo Bog kaznoval naš narod."⁽⁹⁾

Z veliko previdnostjo in ponižnostjo, toda zanesljivo in odločno je začel svoje delo. Govoril je: "Z besedo moramo podreti in uničiti vse, kar je bilo postavljeno z nasiljem. Ne želim uporabiti moči zoper praznoverne in neverne. ... Nihče ne sme biti prisiljen. Svoboda je samo jedro vere."⁽¹⁰⁾

Po vsem Wittenbergu se je razširil glas, da se je Luter vrnil in začel pridigati. Ljudstvo se je začelo zbirati z vseh strani, in cerkev je bila prepolna. Ko je stopil za prižnico, je poučeval, opominjal in karal z veliko modrostjo in blagostjo. Ko je govoril o njih, ki so uporabili nasilje, da bi odpravili mašo, je dejal:

"Maša je slaba stvar; Bog je njen sovražnik; mora se odstraniti; jaz pa bi želel, da bi se po vsem svetu nadomestila z evangelijsko večerjo. Toda nikogar ni treba siliti, da bi jo opustil. Izročimo stvar v Božje roke. Božja beseda naj dela, ne pa mi. A zakaj? se boste vprašali. Zato, ker ne držim človeških src v svoji roki, kakor drži lončar ilovico. Govoriti moramo, kar je prav, **nimamo** pa pravice soditi. Oznanjajmo, ostalo pa pripada Bogu. Kaj bom dosegel, če bom uporabil silo? Spakovanje, formalnost, slepo posnemanje, človeške naredbe in hinavščino. ... Toda v tem ne bo ne srčne iskrenosti/^{189/} ne vere ne ljubezni. Kjer pa ni teh treh stvari, manjka vse, in jaz ne dam niti prebite pare za takšen izid. ... Bog dela več samo po svoji besedi, kakor pa če bi vi in jaz in ves svet združili vse svoje moči. Bog osvaja srce; ko pa je srce pridobljeno, je osvojeno vse. ...

Oznanjal bom, govoril, pisal; toda nikogar ne bom silil, kajti vera je prostovoljno dejanje. Glejte, kaj sem naredil. Uprl sem se papežu, prodajanju odpustkov in papeškim pristašem, vendar brez nasilja ali hrupa. Povišal sem Božjo besedo; pridigal sem in pisal; drugega nisem delal. In medtem ko sem spal ... je beseda, ki sem jo oznanjal, oslabila papeštvo in mu prizadejala več škode kakor kateri koli knez ali cesar. Vendar pa jaz nisem naredil nič; vse je naredila sama beseda. Ko bi bil hotel uporabiti moč, bi bila Nemčija verjetno poplavljenjena s krvjo. Kaj pa bi bil sad tega? Poguba telesa in duše. Zato sem ostal miren in pustil, da beseda teče po svetu."⁽¹¹⁾

Dan za dnem čez ves teden je Luter oznanjal lačni množici. Božja beseda je zdrobila okove fanatičnih spodbud. Moč evangelija je zašle vrnila na pot resnice.

Luter se ni hotel srečati s skrajneži, ki so povzročili vse gorje. Vedel je, da so to možje nezdravega razsojanja in neobrzdanih strasti. Ker so se imeli za posebno razsvetljene od zgoraj, niso mogli zdržati ne najmanjšega nasprotovanja ne najbolj vljudnega karanja ali nasveta. Pripisovali so si najvišjo oblast in zahtevali, da se njihove zahteve potrdijo brez kakršnega koli vprašanja. Ker pa so zahtevali, da se srečajo z njim, jih je privolil sprejeti, toda ob tej priložnosti je uspešno razkrinkal njihove namene, da so goljufi kmalu zapustili Wittenberg.

Skrajništvo je bilo za nekaj časa zadušeno; čez nekaj let pa je izbruhnilo s še večjo močjo in s še bolj strašnimi posledicami. Luter je govoril o teh vodjih takole:^{190/} "Zanje je Sveto pismo samo mrtva črka in vsi vpijejo: Duh! Duh! Toda bodite prepričani, da ne bom odšel tja, kamor

jih vodi njihov duh. Bog naj me po svoji milosti obvaruje takšne cerkve, v kateri so samo svetniki. Želim ostati tukaj, kjer so ponižni, slabotni, bolni, ki poznajo in čutijo svoje grehe, vzdihujejo in neprestano iz dna srca prosijo Boga, naj jim da tolažbo in pomoč."⁽¹²⁾

Tomaž Münzer, najbolj dejaven med temi skrajneži, je bil mož velikih sposobnosti, ki bi mu omogočile delati dobro, če bi jih pravilno uporabljal; toda ni se naučil niti prvih načel prave vere. "Zajela ga je želja, da bi prenovil svet, a je kakor mnogi zanesenjaki pozabil, da mora začeti pri sebi."⁽¹³⁾ Hrepenel je doseči položaj in vpliv, in v tej želji ni popustil nikomur, celo Lutru ne. Izjavil je, da so reformatorji s postavitvijo oblasti Svetega pisma namesto papeštva samo spremenili obliko papeštva. Sam je trdil, da ga je Bog poslal izpeljat pravo reformo. Münzer je govoril: "Kdor ima takšnega duha, ima pravo vero, četudi še nikoli v življenju ni videl Svetega pisma."⁽¹⁴⁾

Ti skrajniški učitelji so kot igrače svojih vtisov imeli vsako svojo misel in nagib za Božji glas; tako so odšli v veliko skrajnost. Nekateri so celo sežgali svoja Sveta pisma in vpili: "Črka ubija, duh pa oživlja." Münzerjev nauk je zadovoljeval nje, ki so zahtevali čudeže. Istočasno pa je to ugajalo njihovi ošabnosti, ki je dejansko zahtevala človeške zamisli in mnenja postaviti nad Božjo besedo. Tisoči so sprejeli njegov nauk. Kmalu je zavrzel sleherni red pri javnem bogoslužju in dejal, da poslušati kneza pomeni isto kakor poskušati služiti Bogu in Belijalu.

Ko so ti ljudje začeli metati s sebe verige papeštva, niso več hoteli trpeti niti omejitev državnih oblasti. Prevratniški Münzerjev nauk,^{/191/} ki so ga njegovi pristaši imeli za navdihnjenega od Boga, je povzročil beg pred slehernim nadzorovanjem ter razmahnil predsodke in strasti. Posledice tega so bili strašni prizori vstaj in nasilja in nemška polja so bila prepojena s krvjo.

Duševno trpljenje, ki ga je Luter prej preživel v Erfurtu, ga je sedaj zajelo z dvojno močjo zaradi hudih posledic skrajništva, ki so jih pripisovali reformaciji. Rimski visoki dostojanstveniki so trdili - mnogi pa so jim bili pripravljeni verjeti - da je ta vstaja sad Lutrovega nauka. Čeprav je bila ta obtožba neutemljena, je vendar zelo prizadela reformatorja. Zdelo se mu je, da je več, kakor pa more zdržati, če se delo reformacije kaže kot najbolj prostaško skrajništvo. Po drugi strani pa so tudi voditelji novega gibanja sovražili Lutra, ker ni samo nasprotoval njihovemu nauku in njihovim trditvam, da jih vodi Božje navdihnjenje, temveč jih je celo razglasil za upornike proti državnim oblastem. Da bi se mu maščevali, so ga razglasili za podlega goljufa. Kazalo je, da je reformator navlekel nase jezo knezov in ljudstva.

Rimski pristaši so se veselili, ker so pričakovali skorajšnji propad reformacije. Lutra so napadali celo za takšne napake, kakršne si je z največjo gorečnostjo prizadeval popraviti. Skrajniška stranka je trdila, da se z njo nepravilno ravna, in tako ji je uspelo pridobiti simpatije velikega števila ljudi. Začeli so se imeti za mučence, kar se pogosto dogaja z njimi, ki zavijajo na kriva pota. Tako so se kot žrtve okrutnosti in nasilja smilili in povelečevali tisti, ki so tako energično vstali proti reformaciji. To je bilo Satanovo delo, ki ga je spodbujal isti uporniški duh, kakršen se je najprej pojavil v nebesih. Satan si je neprestano prizadeval prevarati ljudi in jih pripeljati tako daleč, da greh imenujejo pravičnost, pravičnost pa greh. Kako uspešno je bilo njegovo delo! Kako pogosto so bili Božji služabniki obsuti z grajami in očitki,^{/192/} ker so se pogumno trudili zaščititi resnico! Satanova orodja se hvalijo in povišujejo in se nanje celo gleda kot na mučence, medtem ko so prepuščeni samim sebi ter vedno pod

dvomom in nezaupanjem tisti, ki bi morali biti spoštovani in podprti zaradi svoje zvestobe Bogu.

Lažna svetost in ponarejeno posvečenje še vedno opravlja svoje delo zapeljevanja. V raznih oblikah kaže istega duha kakor v Lutrovih dneh in še danes odvrta pozornost ljudi od Svetega pisma. Pri tem jih zapeljuje, da se bolj dovolijo voditi svojim lastnim občutkom in vtisom, kakor pa da bi se pokoravali Božjim zapovedim. To je najuspešnejša Satanova iznajdba, ki jo uporablja, da bi omadeževal čistost in resnico.

Luter je neustrašno branil evangelijske prednapade, ki so prihajali z vseh strani. V vseh teh bojih se je Božja beseda pokazala kot mogočno orožje. Z njo se je bojeval proti nasilno prilaščeni papeževi oblasti in razumarskemu modrovanju izobražencev ter stal trdno kakor skala proti skrajništvu, ki se je poskušalo združiti z reformacijo.

Vsaka od teh nasprotnih smeri je po svoje zavrgla Sveto pismo in povišala človeško modrost za vir verske resnice in spoznanja. Racionalizem se klanja razumu in ga postavlja za verski temelj. Rimska cerkev priznava navdihnjenje papeški nadoblasti, ki v nepretrgani črti prihaja od apostolov in je za vse čase nespremenljivo. Takšno razumevanje ponuja možnost vsaki vrsti razuzdanosti in pokvarjenosti, da se skrije pod svetostjo apostolskega pooblastila. Navdihnjenje, ki so ga poudarjali Münzer in njegovi sodelavci, je bilo sad domišljavosti, njegov vpliv pa je rušil sleherno, kakor človeško tako Božjo veljavo. Nasprotno pa ima pravo krščanstvo Božjo besedo za veliko zakladnico navdihnjenih resnic in preizkusni kamen slehernega navdihnjenja.

Luter je po vrnitvi iz Wartburga dokončal prevod Novega zakona, in kmalu potem je bil evangelijski izročil nemškemu ljudstvu v njegovem jeziku.^{/193/} Ta prevod so z velikim veseljem sprejeli vsi, ki so ljubili resnico. Kateri pa so bolj cenili človeška izročila in človeške zapovedi, so ga prezirljivo zavrgli.

Duhovniki so se vznemirili pri pomisli, da bodo lahko odslej navadni ljudje razpravljali z njimi o načelih Božje besede in da se bo tako razkrinkalo njihovo neznanje. Orožje njihovega mesenega razuma je bilo šibko proti duhovnemu meču. Rim je uporabil vso svojo oblast, da bi preprečil širjenje Svetega pisma, toda odloki, prekletstva in mučenje so se pokazali neučinkoviti. Kolikor bolj je Rim obsojal in prepovedoval Sveto pismo, toliko bolj je ljudstvo hrepenelo zvedeti, kaj je njegov pravi nauk. Kdor koli je znal brati, je goreče raziskoval Sveto pismo. Nosili so ga s seboj in vedno znova brali ter ga niso zapustili, dokler se niso na pamet naučili daljših odstavkov. Ko je Luter videl, s kakšno ljubeznijo je bil sprejet Novi zakon, se je takoj lotil prevajanja Starega in ga izdajal v delih, kakor jih je dokončal.

Lutrovi spisi so bili dobrodošlo sprejeti v vaseh in mestih. "Kar so pisali Luter in njegovi prijatelji, so drugi širili. Menihi, ki so se prepričali o nezakovitosti redovniških priseg, so si zaželeli svoje dotedanje nekoristno življenje nadomestiti z življenjem dela. Ker pa sami niso bili dovolj poučeni, da bi lahko oznanjali Božjo besedo, so potovali po pokrajinah, obiskovali vasi in zaselke ter po njih prodajali Lutrove spise in spise njegovih prijateljev. Nemčija je bila hitro preplavljena s takimi pogumnimi kolporterji."⁽¹⁵⁾

Te spise so z velikim zanimanjem proučevali bogati in revni, šolani in nešolani. Vaški učitelji so te spise brali naglas ponoči majhnim skupinam zbranim ob ognjišču. Nekateri so si močno prizadevali spoznati resnico in veselo sprejemali Božjo besedo, potem pa so tudi sami drugim oznanjali veselo sporočilo.^{/194/}

Tako so se izpolnile navdihnjene besede: "Komur se tvoja beseda razodene, prejme luč, in razumnost daje ona preprostim." ([Ps 119,130.](#)) Proučevanje Svetega pisma je pripeljalo do spremembe srca in uma. Papeška oblast je držala ljudstvo pod železnim jarmom neznanja in ponižanja. Strogo so se držale oblike praznovernih običajev, vendar srce in um nista imela deleža v vsej tej službi. Nasprotno pa Lutrov nauk, ki je imel za cilj razodeti preproste resnice Božje besede, potem pa še sama beseda, ki je bila dana v narodove roke, sta prebudila zaspane energije, očistila in oplemenitila duhovno naravo ter dala umu novo moč in srčnost.

Možno je bilo videti ljudi vseh slojev, kako so s Svetim pismom v roki branili reformacijski nauk. Papeževi privrženci, ki so proučevanje Svetega pisma prepustili duhovnikom in redovnikom kot monopol, so bili sedaj poklicani, naj ovržejo novi nauk. Ker pa duhovniki in redovniki niso poznali ne Svetega pisma ne Božje moči, so bili popolnoma poraženi od njih, katere so imeli za neuke in krivoverce. Neki katoliški pisec je rekel: "Na žalost je Luter prepričal svoje sledilce, da se jim ni treba zanašati na nič drugega razen samo na Sveto pismo."⁽¹⁶⁾ Ljudstvo se je zbralo, da bi slišalo, kako ljudje s skromno izobrazbo branijo Božjo besedo in celo razpravljajo s šolanimi in zgovornimi teologi. Sramotno neznanje teh velikih mož je bruhnilo na dan v javnost, ko so bili njihovi dokazi ovrženi s preprostim naukom Božje besede. Delavci, vojaki, ženske in otroci so bolj poznali Sveto pismo kakor duhovniki in šolani doktorji.

Razlika med učenci evangelija in zagovorniki rimskega praznoverja se je pokazala v vrstah učenih enako kakor pri neukem ljudstvu. "Nasproti predstavnikom stare hierarhije,^{/195/} ki je opustila proučevanje jezikov in književnosti ... se je pojavila navdušena in plemenita mladina, ki je bila vdana študiranju in proučevanju Svetega pisma, ker je bila željna spoznati stare mojstrovine. Nadarjeni z bistrim umom, plemenito dušo in pogumnim srcem so ti ljudje kmalu dosegli takšno znanje, da se dalj časa nihče ni mogel kosati z njimi. Ko so se ti mladi zagovorniki reformacije spopadali na kakšnem zboru z rimskimi učitelji, so jih napadali s takšno lahkoto in zanesljivostjo, da so se rimski bogoslovci takoj omajali, zmedli in osramotili pred vsemi."⁽¹⁷⁾

Ko je rimsko duhovništvo videlo, da se je zmanjšalo število njihovih vernikov, je poklicalo na pomoč državno upravo in z vsemi sredstvi poskušalo povrniti vernike. Ljudstvo pa je v novem nauku našlo zadovoljitev svojih duhovnih potreb in se odvrnilo od njih, ki so ga dolga leta hranili z olupki praznovernih obredov in človeških izročil.

Ko se je preganjanje dvignilo proti učiteljem resnice, so se ti držali Kristusovega naročila: "Kadar vas preganjajo v tem mestu, bežite v drugo." ([Mat 10,23.](#)) Luč je prodirala v vse kraje. Beguncem so se vedno odprla kakšna gostoljubna vrata, kjer so lahko stanovali in tam oznanjevali Kristusa včasih v cerkvi, če pa jim je bilo to prepovedano, potem pa v zasebnih hišah ali na prostem. Posvečen tempelj je bil vsak prostor, kjer so se zbrali poslušalci. S takšno močjo oznanjevana resnica se je širila z nepremagljivo silo.

Duhovne in državne oblasti so zaman poskušale streti "krivoverstvo". Zaman so uporabljale zapor, mučenje, ogenj in meč. Tisoči so zapečatili svojo vero s krvjo, delo pa je vendar napredovalo. Preganjanja so samo pomagala, da se je resnica bolj širila, a fanatizem, ki se je hotel združiti z njo, je samo pomagal, da je bilo možno jasneje opaziti razliko med Satanovim in Božjim delom.^{/196/}

11. Protest knezov ([angleško](#))

Najplemenitejše pričevanje, ki je bilo dano za reformacijo, je bil protest, ki so ga dali krščanski nemški knezi na državnem zboru v Speyerju leta 1529. Pogum, vera in odločnost teh Božjih mož je pridobila svobodo misli in vesti za prihodnje veke. Njihov protest je prenovljeni cerkvi dal ime protestanti; njegova načela so "samo jedro protestantizma".⁽¹⁾

Za reformacijo je prišel temačen in grozeč dan. Navkljub wormskega ukazu, po katerem so Lutra postavili zunaj zakona in prepovedali širiti njegov nauk ali verovati vanj, je v kraljestvu še obstajala verska strpnost. Božja previdnost je zadrževala moči, ki so nasprotovale resnici. Karel V. se je odločil uničiti reformacijo, toda pogosto je bil prisiljen zadržati udarec, ko je dvignil roko, da bi udaril. Vedno znova je bilo videti neizbežno takojšnje uničenje vseh, ki so si upali nasprotovati Rimu. Toda v kritičnem trenutku se je turška vojska prikazala na vzhodni meji ali pa se je bojeval zoper njega francoski kralj ali celo sam papež, ki je bil ljubosumen zaradi napredka nemškega kraljestva. Tako je bilo sredi spora in prepira narodov reformaciji dopuščeno, da se je okrepila in razširila.

Končno pa so papeževi sovladarji zadušili svoje spore, da so lahko skupaj vstali proti reformatorjem. Državni zbor leta 1526 je dal vsaki državi popolno svobodo glede vere do sklica splošnega^{/197/} zbora. Toda brž ko so minile nevarnosti, ki so zagotavljale to dovoljenje, je cesar sklical drug državni zbor v Speyerju leta 1529, da bi uničil krivoverstvo. Kneze je bilo treba pridobiti, če je le možno po mirni poti, za nasprotovanje reformaciji. Če pa to ne bi šlo, je bil Karel V. pripravljen uporabiti meč.

Papeževi služabniki so se veselili. V velikem številu so se zbrali v Speyerju in odkrito pokazali svoje sovraštvo do reformatorjev in vseh, ki so jim bili naklonjeni. Melanchthon pravi: "Mi smo gnusoba in smeti sveta, toda Kristus gleda svoje sveto ljudstvo in ga bo zaščitil."⁽²⁾ Na državnem zboru je bilo navzočim evangeličanskim knezom prepovedano oznanjati evangelij celo v svojih bivališčih. Speyerčani pa so bili žejni Božje besede, zato so se tisoči kljub prepovedi zbrali k službi, ki se je opravljala v kapeli saškega volilnega kneza.

To je pospešilo krizo. Kraljevo sporočilo je oznanilo državnemu zboru, da odločitev, ki zagotavlja svobodo vesti, povzroča velike nered, zato cesar zahteva, da se razveljavi. To samovoljno dejanje je zbudilo ogorčenje in preplah med evangeličanskimi kristjani. Nekdo je rekel: "Kristus je znova padel v Pilatove in Kajfove roke." Rimski služabniki so postali še hujši. Pobožnjaški papežev služabnik je rekel: "Turki so boljši kakor luterani; Turki namreč spoštujejo postne dni, luterani pa jih skrunijo. Če moramo izbirati med svetimi Božjimi spisi in starimi cerkvenimi zmotami, moramo zavreči prvo." Melanchthon pravi: "Faber vsak dan pred polno skupščino vrže kakšen kamen na nas, ki oznanjamo evangelij."⁽³⁾

Verska strpnost je bila zakonito vzpostavljena, zato so se evangelistične države odločile nasprotovati kršenju njihovih pravic. Lutru, ki je še bil pod prekletstvom, izrečenim z wormskega odloka, ni bilo dovoljeno, da bi se udeležil državnega zbora. Toda njegov prostor so zasedli njegovi sodelavci in knezi, ki jih je Bog postavil, da bi branili njegovo delo v teh razmerah. Prejšnji Lutrov zaščitnik plemeniti Friedrich Saški^{/198/} je umrl; toda njegov brat in naslednik vojvoda Johan je veselo pozdravil reformacijo in če je šlo za verske koristi, je pokazal veliko moč in pogum, čeprav je bil prijatelj miru.

Duhovniki so zahtevali, da se države, ki so sprejele reformacijo, morajo podvreči rimski upravi. Reformatorji pa so se po drugi strani sklicevali na svobodo, ki jim je že bila dana

poprej. Niso mogli privoliti, da bi Rim znova spravil pod svoje nadzorstvo te države, ki so s tako velikim veseljem sprejele Božjo besedo.

Končno je bil predložen sporazum, da naj se wormski odlok strogo izvaja tam, kjer se reformacija še ni začela; a tam, "kjer ga je ljudstvo odklonilo in se mu ne bi podredilo brez nevarnosti za vstaje, naj se reformacija ne širi, naj se ne načenja spornih vprašanj, naj se ne nasprotuje opravljanju maše in naj se ne dovoli rimskokatoličanom sprejeti luteranstva".⁽⁴⁾ Ta predlog je bil podan državnemu zboru na veliko zadovoljstvo papeževih duhovnikov in prelatov.

Ko bi bil ta sklep uveljavljen, "se reformacija ne bi mogla razširiti ... kjer še ni bila znana, in ne bi mogla biti postavljena na solidne temelje ... kjer je že obstajala".⁽⁵⁾ Svoboda govora bi bila prepovedana. Spreobrnitve ne bi bile dovoljene. Od prijateljev reformacije se je zahtevalo, da se takoj podredijo tem omejitvam in prepovedim. Kazalo je, da upanje sveta ugaša. "Ponovna vzpostavitev oblasti rimske cerkve ... bi neizogibno povzročila vzpostavljanje starih zlorab;" in zlahka bi se našla priložnost "za popolno uničenje dela, ki je že bilo tako silno razmajano" zaradi skrajništva in razdora.⁽⁶⁾

Evangelistična stranka se je zbrala k posvetu, in njeni člani so gledali drug drugega v zmedenem malodušju. Spraševali so se: "Kaj je treba narediti?" Silno pomembne prednosti za svet so bile v nevarnosti. "Ali naj se vodje reformacije/199/ pokorijo in sprejmejo odlok? Kako lahko bi se reformatorji v tej krizi, ki je bila zares grozna, podali v napačno smer! Koliko dobrih izgovorov in sprejemljivih razlogov bi lahko našli za vdajo! Luteranskim knezom je bilo zagotovljeno, da bodo smeli prosto izpovedovati svojo vero. Enako bo veljalo tudi za vse njihove podložnike, ki so sprejeli reformatorske poglede pred izdajo tega odloka. Ali jim to ni zadosti? Koliko nevarnostim bi se izognili z vdajo! V kolikšne neznane nevarnosti in spopade jih lahko pahne odpor! Kdo ve, kakšne priložnosti jim utegne prinesiti prihodnost? Sprejmimo mir, vzemimo oljno vejico, ki nam jo ponuja Rim, in tako zacelimo Nemčiji rane. Z dokazi, kakršni so tile, bi reformatorji lahko opravičili sprejemanje smeri, ki bi zagotovo v kratkem času uničila njihovo delo.

Na srečo pa so sprevideli načelo, na katerem je bil utemeljen predložen sporazum, in so se ravnali po veri. Katero načelo je bilo to? To je bila pravica Rima posiljevati vest in prepovedati svobodo raziskovanja. Ali oni sami in njihovi protestantski podložniki ne uživajo verske svobode? Da, vendar kakor milost, ki je bila posebej dogovorjena v pogodbi, ne pa kakor pravico. Za vse zunaj te pogodbe pa velja veliko načelo oblasti; vest ni bila vredna upoštevanja; [Rim](#) je bil nezmotljivi sodnik in moralo se ga je ubogati. Sprejeti predloženo pogodbo bi pomenilo privoliti, da je svoboda dovoljena samo v reformirani Saški. A za vse ostalo krščanstvo pa svobodno raziskovanje in izpovedovanje reformirane vere pomeni prestop, ki ga je treba kaznovati z zaporom in grmado. Ali naj verski svobodi postavijo zemljepisne meje? Ali naj oznanijo, da je reformacija pridobila zadnjega spreobrnjenca, zavzela zadnji kvadratni meter zemlje? Ali naj rimska oblast ostane večno tam, kjer obstaja? Ali naj se reformatorji štejejo za nedolžne za kri stotine in tisoče ljudi, ki bi jih prizadela ta pogodba, da bi morali darovati svoja/200/ življenja v papeževih deželah? To bi pomenilo v tem usodnem času izdati delo evangelija in krščanske svobode."⁽⁷⁾ Raje bi "darovali vse, celo svoje kneževine, krone in življenja".⁽⁸⁾

"Zavrzimo ta odlok," so rekli knezi. "Ko gre za vest, večina nima oblasti." Poslanci so izjavili: "Odloku iz leta 1526 gre hvala, da to cesarstvo uživa mir; če pa bo razveljavljen, se bo Nemčija napolnila z nemiri in razdori. Državni zbor ni pooblaščen narediti kar koli drugega,

kakor pa ohraniti versko svobodo do cerkvenega zbora."⁽⁹⁾ Država je dolžna ščititi svobodo vesti, tukaj pa je tudi meja njene oblasti o verskih zadevah. Vsaka posvetna oblast, ki poskuša določati ali vsiljevati verske predpise, tepta načelo, za katero so se tako plemenito bojevali evangeličanski kristjani.

Papeževi pristaši so se odločili storiti to, kar so imenovali "drzna trma". Začeli so si prizadevati napraviti razdor med zagovorniki reformacije in zastrašiti vse, ki se še niso odkrito opredelili za njeno korist. Slednjič so pred državni zbor poklicali predstavnike svobodnih mest in zahtevali od njih, naj povedo, ali sprejemajo predložene pogoje. Ti so zaprosili za odložitev, vendar zaman. Ko so torej bili postavljeni pred tako preizkušnjo, se jih je skoraj polovica članov odločila za reformatorje. Tisti, ki so na ta način odklonili darovati svobodo vesti in pravico osebnega mnenja, so dobro vedeli, da bodo v prihodnje predmet kritike, obsodbe in preganjanja. Eden izmed delegatov je rekel: "Odpovedati se moramo Božji besedi ali pa - zgoreti."⁽¹⁰⁾

Kralj Ferdinand, cesarjev zastopnik na državnem zboru, je videl, da bo odlok povzročil strašne razdore, če ne bo mogoče nagovoriti knezov, da bi ga sprejeli in podprli. To je poskušal doseči s prepričevanjem, dobro je namreč vedel, da bi uporaba moči takšne ljudi naredila še bolj odločne. "Prosil je kneze, naj sprejmejo odlok,^{/201/} in jih prepričeval, da jim bo cesar zato nadvse hvaležen." Toda ti zvesti možje so poznali oblast nad vsemi pozemskimi vladarji, zato so odločno odgovorili: "Poslušni bomo cesarju v vsem, kar prispeva k ohranitvi miru in češčenju Boga."⁽¹¹⁾

Kralj je vpričo državnega zbora končno povedal volilnemu knezu in njegovim prijateljem, da bo odlok "moral biti izdan v obliki cesarskega dekreta," in da "njim ne ostane nič drugega, razen da se podredijo večini". Ko je to rekel, je zapustil skupščino, ne da bi dal reformatorjem kakršno koli priložnost za premislek ali odgovor. "Zaman je bila k njemu poslana delegacija, da bi se vrnil." Edini odgovor na njihove ugovore je bil: "Zadeva je končana; ostaja vam samo vdaja."⁽¹²⁾

Cesarska stranka je bila prepričana, da so se krščanski knezi odločili podrediti Svetemu pismu kot veljavi, ki je večja od človeških nauk in zahtev. Vedela je, da bo papeštvo končno premagano povsod, kjer so bila sprejeta njihova načela. Ker pa so gledali samo na to, "kar se vidi", kakor so to delali že tisoči pred njihovim časom, so laskali samemu sebi, da je cesarjeva in papeževa zadeva močna, a zadeva reformatorjev slaba. Ko bi bili reformatorji odvisni samo od človeške podpore, bi bili nebogljeni, kakor so domnevali papeževi pristaši. Vendar so bili močni, čeprav so bili majhni po številu in sprti z Rimom. "Proti odločitvam državnega zbora so se sklicevali na Božjo besedo, proti cesarju Karlu V. pa na Jezusa Kristusa, Kralja kraljev in Gospoda gospodov."⁽¹³⁾

Ko kralj Ferdinand ni hotel upoštevati prepričanja njihove vesti, so se knezi odločili, ne oziraje se na njegovo odsotnost, brez odlašanja podati svoj protest pred narodnim zborom. Državnemu zboru je bila podana naslednja resna izjava:

"S tem pismom protestiramo pred Bogom, našim edinim stvarnikom, zaščitnikom, odrešenikom in zveličarjem, ki bo nekega dne naš sodnik, kakor tudi pred vsemi ljudmi in vsemi ustvarjenimi bitji, da mi zase in za svoje pristaše nikakor^{/202/} ne sprejemamo in ne privoljujemo na nič, kar je podano v odloku, če nasprotuje Bogu, njegovi besedi, naši pravi vesti in zveličanju naših duš.

Kaj! Naj potrdimo ta odlok! Ali naj priznamo, da človek nima pravice sprejeti Božjega spoznanja, ko ga Bog pokliče, naj ga spozna! Ni nobenega drugega zdravega nauka razen tega, ki se ujema z Božjo besedo. ... Gospod prepoveduje oznanjevati kateri koli drug nauk. ... Sveto pismo mora biti razloženo z drugimi in jasnejšimi besedili. ... Ta sveta knjiga je v vseh stvareh, ki jih kristjan potrebuje, lahko razumljiva in namenjena za razganjanje teme. Zato smo se po Božji milosti odločili ohraniti čisto in nepokvarjeno oznanjevanje njegove edine besede, ki jo vsebujejo svetopisemske knjige Starega in Novega zakona, ne da bi dodali kar koli, kar je v nasprotju z njim. Ta beseda je edina resnica; je zanesljivo merilo vsega nauka in vsega življenja in se nikoli ne bo zmotila ali nas zapeljala. Kdor zida na tem temelju, bo kljuboval vsem peklenskimi močmi, a vsa človekova nečimrnost, ki se ji upira, bo padla pred Božjim obličjem.

Zato odklanjamo jarem, ki je s silo dan na nas. Hkrati pa pričakujemo, da bo njegovo cesarsko veličanstvo ravnalo z nami, kakor se spodobi krščanskemu knezu, ki ljubi Boga bolj kakor vse drugo. In izjavljamo, da smo pripravljeni izkazovati njemu kakor tudi vam, plemenita gospoda, vso ljubezen in poslušnost, kar šteujemo za svojo pravično in zakonito dolžnost."⁽¹⁴⁾

Na državni zbor je to napravilo globok vtis. Večina se je napolnila z občudovanjem in vznemirjenjem zaradi srčnosti protestnikov. Prihodnost se jim je zdela temačna in negotova. Razdori, prepiri in prelivanje krvi so se zdeli neizogibni. A reformatorji, ki so bili prepričani o pravičnosti svoje zadeve in zaupali roki Vsemogočnega, so bili "polni poguma in odločnosti.

Načela, ki jih vsebuje ta znameniti protest ... sestavljajo samo bistvo protestantizma. Ta protest ugovarja dvema človeškima zlorabama v verskih zadevah: prva je^{/203/} vmešavanje državne oblasti, druga pa je samovoljna cerkvena oblast. Na mesto teh zlorab protestantizem postavlja moč vesti nad oblast in veljavo Božje besede nad vidno cerkev. Na prvem mestu odklanja civilno moč o Božjih stvareh in pravi s preroki in apostoli: **'Boga je treba bolj poslušati kakor ljudi.'** Vpričo krone Karla V. povišuje krono Jezusa Kristusa. Gre pa še naprej: Utemeljuje načelo, da morajo biti vsi človeški nauki podrejeni Božji besedi."⁽¹⁵⁾ Protestniki so se predvsem potegovali za pravico svobodnega izražanja svojega prepričanja o resnici. Niso želeli samo verovati in poslušati, temveč tudi učiti, kar pravi Božja beseda, in so duhovništvu in oblasti odpovedovali pravico do oviranja pri tem. Speyerski protest je bil resno pričevanje zoper versko nestrpnost in odločna obramba pravice vseh ljudi, da služijo Bogu tako, kakor narekuje njihova vest.

Izjava je bila dana. Zapisala se je v spomin tisočev in zaznamovala v nebeških knjigah, od koder je ne more izbrisati nikakršen človeški napor. Vsa evangelistična Nemčija je sprejela protest kot izraz svoje vere. Vsepovsod so ljudje v tej izjavi videli obljubo nove in boljše dobe. Neki knez je rekel protestantom v Speyerju: "Vsemogočni Bog, ki vam je dal milost za odločno, svobodno in neustrašno izpoved, naj vas ohrani v tej krščanski stanovitnosti do dneva večnosti."⁽¹⁶⁾

Če bi reformacija potem, ko je dosegla nekoliko uspeha, privolila, da bi se prilagodila razmeram, s čimer bi pridobila naklonjenost sveta, bi se s tem izneverila Bogu in sama sebi ter bi tako postala vzrok za svoje lastno uničenje. Doživljaj teh plemenitih reformatorjev vsebuje nauk za vse prihodnje veke. Satan ni spremenil svojega načina delovanja proti Bogu in njegovi besedi; še vedno nasprotuje temu, da bi bilo Sveto pismo vodilo življenja, kakor je to delal v XVI. stoletju. V današnjem času je precejšnje odstopanje od njegovega nauka in predpisov, zato se je potrebno vrniti k velikemu protestantskemu^{/204/} načelu - Sveto pismo in samo Sveto pismo je pravilo vere in dolžnosti. Satan še deluje z vsemi sredstvi, s katerimi

more, da bi uničil versko svobodo. Protikrščanska moč, ki so jo protestniki v Speyerju zavrnili, si sedaj z novo močjo prizadeva znova pridobiti izgubljeno vrhovno oblast. Enaka neomajna vdanost Božji besedi, ki se je pokazala v tej krizi reformacije, je edino upanje za današnjo reformo.

Za protestante so se pokazali znaki nevarnosti; obstajali pa so tudi znaki Božje roke, ki se je iztegnila, da bi zaščitila zveste. To je bilo takrat, ko je "Melanchthon naglo vodil svojega prijatelja Simona Grynäusa skozi speyerske ulice proti Renu in ga priganjal, naj se čimprej spravi čez reko. Pozneje je bil presenečen nad takšno naglico. Melanchthon je povedal: 'Neki neznani starec resnega in svečanega videza je stopil predme in mi rekel, da bo za nekaj trenutkov prišel sodni uslužbenec, ki ga je Ferdinand poslal aretirat Gryn"usa.'"

Gryn"us se je namreč tisti dan pohujšal zaradi pridige vodilnega katoliškega učitelja Fabra; po koncu pridige je stopil k njemu in ga pograjal zaradi "neke odvratne zmote". Faber je prikril svojo jezo, vendar je potem takoj odšel h kralju, ta pa ga je pooblastil, da sme ujeti nadležnega heidelberškega profesorja. Melanchthon ni dvomil, da je Bog rešil njegovega prijatelja tako, ko je poslal enega izmed svojih svetih angelov, naj ga opozori.

"Melanchthon je nepremično stal na bregu Rena in čakal, da bi rečni tok rešil Grynäusa pred preganjalci. Ko ga je zagledal na nasprotni strani, je vzkliknil: 'Končno je rešen pred okrutnimi čeljustmi tistih, ki so žejni nedolžne krvi.' Ko se je vrnil domov, je zvedel, da so uradniki med iskanjem Grynäusa pretresli njegovo hišo od podstrešja do kleti."⁽¹⁷⁾

Reformacija je morala biti podana svetovnim velikašem še na veličastnejši način. Kralj Ferdinand ni hotel poslušati evangeličanskih knezov; toda njim je bila dana možnost, da so povedali svojo zadevo^{/205/} pred cesarjem in pred zbranimi cerkvenimi in državnimi dostojanstveniki. Karel V. je želel pomiriti spore, ki so vznemirjali cesarstvo; zato je leto dni po speyerskem protestu sklical zbor v Augsburgu, za katerega je napovedal, da mu namerava predsedavati osebno. Nanj so bili poklicani tudi protestantski voditelji.

Reformaciji so pretile velike nevarnosti; toda njeni zagovorniki so zaupali svojo zadevo Bogu in se zaobljubili odločno stati za evangelijsko vero. Svetovalci so prosili saškega volilnega kneza, naj ne gre na državni zbor. Govorili so, da cesar zahteva navzočnost knezov, da bi jih ujel v past. "Ali ne tvega vse, če odide in se zapre med zidove mesta mogočnega sovražnika!" Drugi pa so velikodušno izjavljali: "Knezi naj se vedejo pogumno, in Božje delo bo rešeno." Luter je dejal: "Bog je zvest; ne bo nas zapustil."⁽¹⁸⁾ Volilni knez se je s spremstvom podal v Augsburg. Vsi so se zavedali nevarnosti, ki preži nanj, in mnogi so odšli z otožnim obrazom in vznemirjenim srcem. Toda Luter, ki jih je spremljal do Coburga, je poživljal njihovo pojemačo vero s petjem pesmi, ki jo je napisal na tem potovanju: "Grad trden je Gospod, naš Bog." Mnoge temačne slutnje so izginile, mnoga potrta srca so se razveselila ob zvokih navdihnjenega napeva.

Protestantski knezi so se odločili sistematično sestaviti točke svoje vere in jih podprte z dokazi Svetega pisma predstaviti državnemu zboru; pripravo te naloge so zaupali Lutru, Melanchthonu in njunim sodelavcem. Protestanti so to veroizpoved sprejeli kot izraz svoje vere in so se zbrali, da bi podpisali ta pomemben dokument. To je bil svečan in kritičen čas. Reformatorki so si želeli, da njihova zadeva ne bi bila pomešana s političnimi vprašanji; čutili so, da reformacija ne sme imeti nobenega drugega vpliva razen tega, ki izhaja iz Božje besede.^{/206/} Ko so se krščanski knezi zbrali k podpisu veroizpovedi, se je Melanchthon vmešal rekoč: "Te stvari naj predlagajo bogoslovci in pridigarji; veljavo svetovnih mogočnikov pa

prihranimo za druge zadeve." Johan Saški je odvrnil: "Bog varuj, da me izključite. Odločil sem se delati, kar je prav, ne oziraje se na mojo krono. Želim priznati Gospoda. Moj volilni klobuk in hermelin mi nista toliko dragocena kakor križ Jezusa Kristusa." Po teh besedah je podpisal dokument. Naslednji knez, ki je vzel pero v roke, je rekel: "Če tako zahteva čast mojega Gospoda Jezusa Kristusa, sem pripravljen ... zapustiti svoja posestva in življenje. Raje se odpovem svojim podložnikom in kneževinam, raje zapustim deželo svojih očetov s palico v roki, kakor pa da sprejemem drugačen nauk, ki ga vsebuje ta veroizpoved."⁽¹⁹⁾ Takšna sta bila vera in pogum teh Božjih mož.

Napočil je čas, da stopijo pred cesarja. Karel V. je sedel na svojem prestolu obdan z volilnimi knezi in vojvodi, ko je sprejemal protestantske reformatorje. Ti so potem prebrali izpoved svoje vere. V tej vzvišeni skupščini so bile podane evangelijske resnice in razodete zmote papeške cerkve. Ta dan se upravičeno imenuje "največji dan reformacije in najslavnejši dan v zgodovini krščanstva in človeštva".⁽²⁰⁾

Minilo je komaj nekaj let, od kar je wittenberški menih stal sam v Wormsu pred narodnim zborom. Sedaj so tukaj namesto njega stali najplemenitejši in najmogočnejši knezi cesarstva. Lutru je bilo prepovedano priti v Augsburg, toda bil je navzoč s svojo besedo in molitvami. O tem je napisal: "Zelo se veselim, da sem doživel to uro, v kateri je bil Kristus javno povišan s tako slavnimi izpovedovalci vere in v tako veličastni skupščini."⁽²¹⁾ Tako se je izpolnilo Sveto pismo, ki pravi: "Govoriti hočem o tvojih pričevanjih tudi pred kralji." ([Ps 119,46.](#))^{/207/}

V Pavlovih dneh je bil evangelijski prav zato, ker je bil zaradi njega v ječi, oznanjen knezom in plemenitnikom cesarskega mesta. Tako je bilo tudi ob tej priložnosti, ko ga je cesar prepovedal oznanjati s prižnice, pa se je oznanjal v kraljevi palači. Cesarski velikaši in knezi so z občudovanjem poslušali to, kar so mnogi šteli za neprimerno, da bi poslušali hlapci. Kralji in velikaši so bili občinstvo, kronani knezi pa so bili pridigarji, pridiga pa je bila kraljevska Božja resnica. Neki pisec pravi: "Od apostolskih dni nikoli ni bilo večjega dela in veličastnejšega izpovedovanja vere."⁽²²⁾

"Vse, kar so rekli luterani, je res; tega ne moremo ovreči," je izjavil papeški škof. "Ali lahko z razumnimi dokazi spodbijemo veroizpoved, ki so jo sestavili volilni knez in njegovi zavezniki?" je drugi vprašal dr. Ecka. Ta je odvrnil: "S spisi apostolov in prerokov - ne; toda s spisi cerkvenih očetov in zborov - da." Prejšnji vpraševalec je k temu pristavil: "Razumem, po vaših besedah so luterani v Svetem pismu, mi pa smo zunaj njega."⁽²³⁾

Nekaj nemških knezov so pridobili za reformirano vero. Sam cesar je izjavil, da so protestantski članki čista resnica. Veroizpoved je bila prevedena v mnoge jezike in razširjena po vsej Evropi, a milijoni so jo sprejeli v prihodnjih rodovih kot izraz svoje vere.

Božji zvesti služabniki niso tega delali sami. Medtem ko so se poglavarstva in oblasti in duhovi hudobnosti pod nebom združili proti njim, Gospod ni zapustil svojega ljudstva. Ko bi se njihove oči lahko odprle, bi videli očitne dokaze Božje navzočnosti in pomoči, kakor je to bilo omogočeno starodavnemu preroku. Ko je Elizejev služabnik pokazal svojemu učitelju številno armado, ki ju je obkolila in onemogočila vsakršno možnost za izhod, je prerok molil: "Gospod, prosim, odpri mu oči, da bo videl." ([2 Kralj 6,17.](#)) In glej, gora je bila polna ognjenih voz in konj, nebeška armada se je postavila, da bi zaščitila Božjega moža. Tako so angeli ščitili delavce pri delu za reformacijo.^{/208/}

Eno izmed načel, ki ga je Luter odločno poudarjal, je bilo, da se zaradi podpore reformacije ni treba zateči k posvetni moči in ni treba prijeti za orožje, da bi jo branili. Veselil se je, da so cesarski knezi sprejeli evangelij; toda ko so mu ti predložili, da bi se združili v obrambno zvezo, je izjavil, da mora "evangeljski nauk braniti **Bog** sam. ... Čim manj se bodo ljudje vmešavali v to, tem bolj očitno bo Božje posredovanje za njegovo korist. Vse politične previdnostne ukrepe je štel za izraze ničvrednega strahu in grešnega nezaupanja."⁽²⁴⁾

Ko so se sovražne moči združile, da bi uničile reformirano vero, in je kazalo, da je bilo na tisoče mečev potegnjenih iz nožnic za njeno uničenje, je Luter zapisal: "Satan je pokazal svoj bes; brezbožni višji duhovniki so skovali zaroto; grozijo nam z vojno. Svetujte ljudem, naj se junaško borijo pred Božjim prestolom z vero in molitvijo, tako da bodo naši sovražniki primorani mirovati, ker jih bo premagal Božji Duh. Naša glavna potreba in naše glavno delo je molitev; ljudstvo naj ve, da je sedaj izpostavljeno ostrini meča in Satanovi jezi, in zato naj moli."⁽²⁵⁾

Pozneje je glede predložene zveze knezov reformacije Luter izjavil, da je meč Duha edino orožje, ki ga je treba uporabiti v tej vojni. Saškemu volilnemu knezu je pisal: "Po svoji vesti ne moremo odobriti predložene zveze. Raje bomo desetkrat umrli, kakor pa da bi videli, da je evangelij povzročil eno prelito kapljo krvi. Naš delež je biti kakor ovce za klanje. Nositi moramo Kristusov križ. Vaše veličanstvo naj bo brez strahu. Mi bomo napravili veliko več z molitvami kakor pa vsi naši sovražniki s svojo bahavostjo. Vaše roke naj se ne oskrunijo s krvjo vaših bratov. Če cesar zahteva, da stopimo pred njegovo sodišče, smo pripravljeni stopiti. Vi ne morete braniti naše vere: Vsakdo mora verovati na svoje lastno tveganje in nevarnost."^{(26)/209/}

S skrivnega molitvenega prostora je prišla moč, ki je pretresla svet med veliko reformacijo. Tam so Gospodovi služabniki s svetim zaupanjem stopili s svojimi nogami na skalo njegovih obljub. Med bojem v Augsburgu za Lutro "ni minil dan, da ne bi preživel najmanj tri ure v molitvi, in to so bile ure, ki si jih je vzel od najbolj ugodnih za proučevanje". V tišini svoje sobe je slišal izlivanje svoje duše pred Bogom v besedah "polnih češčenja, strahu in upanja, kakor da se pogovarja s prijateljem". Govoril je: "Jaz vem, da si ti naš Oče in naš Bog, in da boš ti razgnal preganjalce svojih otrok; saj si tudi ti z nami vred v nevarnosti. Vsa ta zadeva je tvoja, in samo po tvoji volji smo se je lotili s svojimi rokami. Torej, Oče, obrani nas!"⁽²⁷⁾

Melanchthonu, ki je bil potrjen zaradi bremena skrbi in strahu, je pisal: "Milost in mir v Kristusu - v Kristusu pravim, ne v svetu. Amen. S strašnim sovraštvom sovražim te ogromne skrbi, ki te razjedajo. Če je delo nepravilno, ga opusti; če pa je pravično, čemu naj dvomimo o obljubi njega, ki nam pravi, naj spimo brez strahu? ... Kristusu ni treba zapustiti dela pravičnosti in resnice. On živi, On vlada; čemu potem strah, ki ga imamo mi?"⁽²⁸⁾

Bog je slišal vpitje svojih služabnikov. Knezom in pridigarjem je podelil milost in pogum, da so obranili resnico pred vladarji teme tega sveta. Gospod pravi: "Glej, polagam na Sionu vogelni kamen, izvoljen, dragocen, in kdor veruje vanj, ne bo osramočen." ([1 Pet 2,6.](#)) Protestantski reformatorji so zidali na Kristusu, in peklena vrata jih niso mogla premagati.^{/210/}

12. Francoska reformacija ([angleško](#))

Po Speyerskem protestu in Augsburški veroizpovedi, ki sta pomenila zmago reformacije v Nemčiji, so se vrstila leta boja in teme. Kazalo je, kakor da protestantizem mora biti uničen, ker so nastajali razdori med pristaši in ga je napadal močan sovražnik. Tisoči so zapečatili svoje pričevanje s krvjo. Izbruhnila je državljanska vojna; protestantsko zadevo je izdal eden izmed njenih vodilnih pristašev. Najplemenitejši knezi reformacije so padli v roke cesarja in so jih vodili kot ujetnike iz mesta v mesto. Toda cesar je doživel poraz v času svojega navideznega zmagoslavja. Videl je, da se mu plen otimlje iz rok. Zato je bil končno prisiljen zagotoviti strpnost do naukov, katerih uničenje je štel za svojo življenjsko nalogo. Tvegala je kraljestvo, zaklade in lastno življenje za izkoreninjenje krivoverstva. Sedaj pa je videl zaradi bojov izčrpane armade in porabljenega bogastvo, mnoge dele kraljestva ogrožene zaradi vstaje, a vera, ki si jo je zaman prizadeval uničiti, se je širila na vseh straneh. Karel V. se je bojeval proti vsemogočni moči. Bog je rekel: "Bodi svetloba," toda cesar si je prizadeval ohraniti temo nenačeto. Njegovi načrti so propadli; prezgodaj se je postaral zaradi izčrpanosti od dolgih bojov, zato se je odpovedal prestolu in se zaprl v samostan.

Tudi v Švici so kakor v Nemčiji prišli temni dnevi za reformacijo. Medtem ko so mnoga okrožja sprejela reformirano^{211/} vero, so drugi slepo vztrajali v rimski. Slednji so preganjali tiste, ki so želeli sprejeti resnico, tako da je nastala državljanska vojna. Zwingli in mnogi, ki so se združili z njim v reformi, so padli na krvavem polju pri Capplu. Ökolampad, ki ga je prizadela ta strašna nesreča, je umrl kmalu potem. Rim je slavil zmago in v mnogih krajih je bilo videti, da je dobil nazaj vse, kar je bil izgubil. Toda On, čigar nasveti so od večnosti, ni zapustil svojega dela ali svojega ljudstva. Njegove roke so ga morale osvoboditi. V drugih deželah je postavil delavce, da so nadaljevali reformo.

V Franciji je začela svitati zarja prej, preden se je slišalo za Lutrovo ime kot reformatorja. Eden prvih, ki je sprejel luč, je bil ostareli Lefevre, zelo izobražen človek, profesor pariške univerze ter iskren in goreč katoličan. Med raziskovanjem starodavne literature je njegovo pozornost pritegnilo Sveto pismo, zato ga je vpeljal za učni predmet med svojimi študenti.

Lefevre je bil navdušen častilec svetnikov, zato se je odločil napisati zgodovino svetnikov in mučencev, kakor je podana v cerkvenih legendah. To delo je zahtevalo mnogo truda. Ko ga je že precej opravil, je na lepem začel proučevati Sveto pismo v zvezi s tem predmetom, ker je menil, da mu to utegne pomagati pri delu. V njem je zares lahko našel svetnike, ki jih je potrebno objaviti, vendar ne takšnih, kakršni so prikazani v rimskem koledarju. Poplava božanske luči se je razlila po njegovem umu. Z osuplostjo in ostudnostjo je opustil svojo nalogo, ki si jo je bil postavil, in se posvetil proučevanju Božje besede. Kmalu je začel poučevati dragocene resnice, ki jih je našel v njej.

Lefevre je pisal leta 1512, torej preden sta Luter ali Zwingli začela delo reformacije: "Bog je, ki nam daje z vero pravičnost, po kateri smo lahko edino z milostjo opravičeni za večno življenje."⁽¹⁾ Ob razmišljanju o skrivnosti zveličanja je vzkliknil: "O, kako nedopovedljivo velika zamenjava - Brezmadežni je obsojen,^{212/} krivec pa osvobojen; Blagoslovljeni je preklet, prekleti pa je blagoslovljen; Življenje je umrlo, mrtvi pa je dobil življenje; Slava se je pokrila s temo, a ta, ki ni poznal nič razen sramote, je oblečen v slavo."⁽²⁾

Medtem ko je učil, da slava zveličanja pripada edino Bogu, je tudi poudarjal, da je poslušnost človekova dolžnost. "Če si ud Kristusove cerkve," je govoril, "potem si ud njegovega telesa. Če pa si ud njegovega telesa, potem si poln božanske narave. ... O, ko bi ljudje lahko razumeli

to prednost, kako sveto, čisto in nedolžno bi bilo njihovo življenje, in vso slavo tega sveta bi šteli za sramoto, če bi jo primerjali z notranjo lepoto, ki je telesne oči ne morejo videti."⁽³⁾

Med Lefevrovimi študenti, ki so željno poslušali njegove besede, so bili tudi takšni, ki so dalje oznanjali resnico še dolgo po tistem, ko je učiteljev glas moral utihniti. Takšen je bil William Farel. Bil je sin pobožnih staršev in se je naučil s slepo vero sprejeti vse cerkvene nauke, zato je lahko z apostolom Pavlom vred rekel o sebi: "Da sem živel po najostrejši ločini našega bogoslužja kot farizej." ([Dej 26.5.](#)) Kot vdan rimskokatolik si je z vneto gorečnostjo prizadeval uničiti vse, ki so si upali nasprotovati cerkvi. Ko je pozneje pripovedoval o tem obdobju svojega življenja, je rekel: "Škripal sem z zobmi kot razjarjeni volk, kadar sem slišal koga govoriti proti papežu."⁽⁴⁾ Bil je neutruden častilec svetnikov in je skupaj z Lefevrom obiskoval pariške cerkve, klečal pred oltarji in krasil grobove svetnikov. Toda to mu ni prinašalo duhovnega miru. Na sebi je čutil krivdo greha, ki je niso mogli odstraniti nikakršna spokorniška dejanja. Kakor glas iz nebes je slišal reformatorjeve besede: "Zveličanje je po milosti. Nedolžni je obsojen, krivec pa opravičen. Samo Kristusov križ/^{213/} odpira nebeška vrata in zapira vrata pekla."⁽⁵⁾

Farel je z veseljem sprejel resnico. S spreobrnjenjem, ki je bilo podobno Pavlovemu, se je vrnil iz sužnosti izročilu k svobodi Božjih sinov. "Ko se je njegovo okrutno srce krvoločnega volka popolnoma ločilo od papeža in se izročilo Jezusu, se je spremenilo v srce krotkega in neškodljivega jagnjeta."⁽⁶⁾

Medtem ko je Lefevre dalje širil luč med študenti, je Farel začel javno oznanjati resnico z enako gorečnostjo za Kristusa, s kakršno je bil prej privržen papežu. Cerkevni dostojanstvenik meauxski škof se jima je kmalu pridružil. Oznanjevanju evangelija so se pridružili tudi drugi učitelji, ki so uživali visok ugled zaradi svojih sposobnosti in učenosti, ter so pridobivali pristaše med vsemi sloji od obrtnikov in poljedelcev do kraljevske palače. Reformirano vero je sprejela tudi sestra tedanjega vladarja Franca I. Kazalo je, da sta bila nekaj časa tudi sam kralj in mati kraljica naklonjena novi veri, zato so reformatorji z vsem upanjem pričakovali čas, ko bo Francija pridobljena za evangelij.

Toda njihovi upi se niso uresničili. Preizkušnja in preganjanje sta čakala Kristusove učence. Vendar je bilo to milostno skrito pred njihovimi očmi. Nastopil je čas miru, da so si lahko nabrali moči za bližajočo se nevihto; tako je reformacija hitro napredovala. Meauxski škof je v svoji škofiji goreče poučeval duhovnike in ljudstvo. Kolikor koli je bilo mogoče, so bili odstranjeni iz službe neizobraženi in nemoralni duhovniki ter nadomeščeni z izobraženimi in pobožnimi ljudmi. Škof si je zelo želel, da bi njegovo ljudstvo imelo dostop do Božje besede, in to bi se kmalu izpolnilo. Lefevre se je lotil prevoda Novega zakona; in ob istem času, ko je Lutrovo nemško Sveto pismo prišlo iz tiska v Wittenbergu, je bil francoski Novi zakon tiskan v Meauxu. Škof ni varčeval ne s trdom ne s sredstvi, da bi ga razširil po svojih župnijah, in tako so kmalu meauxski/^{214/} poljedelci imeli Sveto pismo.

In kakor od žeje umirajoči potniki z veseljem pozdravljajo studenec žive vode, tako so ti ljudje sprejeli nebeško sporočilo. Poljedelci in obrtniki v delavnicah so si sladili svoje dnevno delo s pogovori o dragocenih svetopisemskih resnicah. Zvečer so se namesto da bi odšli v krčmo, zbirali drug pri drugem, da bi brali Božjo besedo, se združevali v molitvi in poveličevanju Boga. V teh krajih je kmalu nastala velika sprememba. Čeprav so pripadali najnižjemu sloju, bili nešolani in težaški fizični delavci, se je v njihovem življenju vendar pokazala moč Božje milosti, ki plemeniti in spreminja. Skromni, vljudni in sveti so stali kakor žive priče tega, kar evangelij lahko opravi zanje, ki ga iskreno sprejmejo.

V Meauxu prižgana luč je daleč širila svoje žarke. Število spreobrnjenih je vsak dan naraščalo. Kralj je nekaj časa držal na vajetih jezo cerkvenih voditeljev, ker je sovražil tesnosrčno skrajništvo menihov; papeški vodje pa so končno zmagali. Postavljena je bila grmada. Meauxski škof je bil prisiljen izbirati med ognjem in odpovedjo, in si je izbral lažjo pot; toda četudi je vodja padel, je njegova čreda ostala stanovitna. Mnogi so pričali za resnico sredi plamenov. S svojim pogumom in zvestobo so ti ponižni kristjani na grmadi govorili tisočem, ki v mirnem času nikoli ne bi bili slišali njihovega pričevanja.

Sredi zasmehovanja in stiske pa si niso upali pričati za Kristusa samo revni in ponižni. V knežjih dvorinah gradov in palač so živeli plemeniti ljudje, ki so resnico cenili bolj kakor bogastvo, položaj ali samo življenje. Viteška oprema je skrivala plemenitejšega in pogumnejšega duha, kakor pa ga je bilo možno najti pod škofovsko obleko in mitro. Ludvik Berquin je bil plemiškega rodu. Bil je pogumen in vljuden vitez, vdan proučevanju, uglajenega vedenja in neoporečen v morali. Pisec pravi o njem: "Bil je velik privrženec papeških uredb ter goreč obiskovalec maš in pridig. ... In za vrhunec vseh njegovih čednosti se je zelo zgražal nad Lutrovim^{215/} naukom." Toda podobno kakor mnogi drugi je bil po previdnosti spodbujen k proučevanju Svetega pisma. In tedaj je osupnil, ko v njem "ni našel rimskega nauka, temveč Lutrovega".⁽⁷⁾ Od tega trenutka se je popolnoma posvetil evangelijskemu delu.

Imenovali so ga "najbolj šolani francoski plemič". Ker pa je bil varovanec samega kralja, nadarjen, zgovoren, neomahljivo pogumen, junaško goreč in vpliven na dvoru, se je mnogim zdelo, da je določen za reformatorja svoje dežele. Beza pravi: "Berquin bi bil drugi Luter, ko bi v Francu I. imel drugega volilnega kneza." Papeževi pristaši pa so vpili: "Ta je še hujši kakor Luter."⁽⁸⁾ Pristaši Rima v Franciji so se ga resnično bali. Izročili so ga v ječo kot krivoverca, toda kralj ga je osvobodil. Boj je trajal nekaj let. Franc I. je omahoval med Rimom in reformacijo, nekaj časa je ščitil, nekaj časa pa zadrževal divjo gorečnost menihov. Berquina so papeževe oblasti trikrat zaprle, kralj pa ga je vsakič osvobodil. Ker je občudoval njegovo nadarjenost in plemeniti značaj, ga ni hotel izročiti sovraštvu cerkvenih vodij.

Večkrat so ga opozorili na nevarnost, ki mu grozi v Franciji. Svetovali so mu, naj gre po stopinjah tistih, ki so si poiskali zavetje v prostovoljnem izgnanstvu. Boječi in nestanovitni Erazem, ki mu je poleg vse sijajne učenosti manjkala moralna moč, ki življenje in čast podreja resnici, mu je pisal: "Zahtevaj, da te pošljejo kot poslanca v tujo deželo; potuj v Nemčijo. Poznaš namreč Beda in njemu podobne - on je tisočglava pošast, ki meče svoj strup na vse strani. Tvojim sovražnikom je ime Legijon. Ko bi bilo tvoje delo boljše od Jezusa Kristusa, te ne bi pustili, dokler te ne bi zaničljivo ubili. Ne zanašaj se preveč na kraljevo zaščito. Nikakor pa **me ne vpletaj** v neprijetno opravilo razsodnika med teologi."⁽⁹⁾

Toda bolj ko so se kopičile nevarnosti, večja je postajala Berquinova gorečnost. Namesto da bi sprejel Erazmov previdni in samopostrežni^{216/} nasvet, se je odločil še za pogumnejša dela. Ni več samo zagovarjal resnico, temveč je tudi napadal zmoto. Obtožbo za krivoverstvo, ki so jo rimskokatoličani hoteli naprtiti nanj, je obrnil nanje. Njegovi najbolj vztrajni in najbolj ogorčeni sovražniki so bili izobraženi doktorji in menihi teološke fakultete pariškega vseučilišča, enega izmed največjih cerkvenih veljav v mestu in narodu. Iz spisov teh teologov je vzel dvanajst izjav, za katere je javno povedal, "da nasprotujejo Svetemu pismu in so torej krivoverske". Kralja pa je poklical za razsodnika v spopadu.

Kralj, ki ni nasprotoval temu, da bi nasprotne stranke preizkusile svojo moč in sposobnost razsojanja, in je bil srečen, da bo lahko ponižal ošabno nadutost menihov, je ukazal rimskim

pristašem, naj zagovarjajo svoje delo s Svetim pismom. Ti pa so dobro vedeli, da jim bo to orožje malo koristilo. Ječa, mučenje in grmada so bili orožje, ki so ga znali bolje uporabljati. Položaj se je spremenil, in videli so, da bodo sami padli v jamo, v katero so upali pokopati Berquina. Osupli so iskali izhod iz tega.

"Prav tisti čas je bila poškodovana podoba Device Marije na križišču neke ulice." V mestu je zavladalo veliko razburjenje. Trume ljudi so se zbrale na tem prostoru z izrazi žalosti in ogorčenosti. Tudi kralj je bil globoko ganjen. To je bila priložnost, ki so jo menihi dobro izkoristili in tega niso zamudili. Vpili so: "To so posledice Berquinovih naukov. Zaradi zarote luteranov bo vse propadlo - vera, zakoni in sam prestol."⁽¹⁰⁾

Berquin je bil znova zaprt. Kralj je odpotoval iz Pariza, zato so menihi lahko delali, kakor jih je bila volja. Reformatorja so zaslišali in obsodili na smrt. Da se Franc I. zopet ne bi vmešal in ga rešil, so obsodbo izvršili še isti dan, ko je bila izrečena.^{/217/} Opoldne so Berquina pripeljali na morišče. K temu dogodku se je zbrala velika množica in mnogi so z osuplostjo in zaskrbljenostjo opazili, da je bila žrtev izbrana iz najplemenitejše in najbolj ugledne francoske družine. Začudenje, razkačenost, prezir in grenko sovraštvo je stemnilo obraze razburjene množice. Le na enem obrazu ni bilo niti ene sence. Mučnikove misli so bile daleč nad zmešnjavo; zavedal se je same Gospodove navzočnosti.

Ni posvečal pozornosti groznemu vozu, na katerem je sedel, niti namrščenim obrazom izvrševalcev kazni niti grozni smrti, kateri je šel naproti. Ob njem je bil On, ki je živ in je bil mrtev in je živ na vekov veke ter ima ključke od smrti in smrtne države. Berquinov obraz je odseval nebeško luč in mir. Oblekel se je v najbolj čedno obleko in nosil "baržunast plašč, telovnik iz atlasa in damasta ter zlate hlače".⁽¹¹⁾ Izpričati je moral svojo vero v navzočnosti Kralja kraljev in pred vesoljskimi pričami, zato nikakršen znak žalosti ni smel skaliti njegove radosti.

Ko se je sprevod počasi pomikal po prenapolnjenih ulicah, so se ljudje čudili neskaljenemu miru in veselemu zmagoslavju njegovega pogleda in vedenja. Govorili so: "Videti je kakor ta, ki sedi v templju in razmišlja o svetih stvareh."⁽¹²⁾

Na grmadi je Berquin poskušal ljudem spregovoriti nekaj besed. Menihi pa so se zbal posledic, zato so začeli vpiti, vojaki pa tako rožljati z orožjem, da je njihov ropot zadušil mučnikov glas. Tako je leta 1529 najvišja literarna in cerkvena veljava pariške kulture "dala ljudstvu iz leta 1793 slab zgled, ko je na morišču zadušila svete besede umirajočega".⁽¹³⁾

Berquina so zadavili, potem pa njegovo telo sežgali. Novica o njegovi smrti je izzvala veliko žalost med prijatelji reformacije po vsej Franciji. Toda njegov zgled ni^{/218/} bil zaman. Priče za resnico so govorile: "Tudi mi smo pripravljeni celo oditi v smrt in usmeriti oči v prihodnje življenje."⁽¹⁴⁾

Med meauxskim preganjanjem je bilo učiteljem reformirane vere prepovedano oznanjati, zato so odšli drugam. Lefevre je čez nekaj časa odšel v Nemčijo. Farel se je vrnil v rodni kraj na vzhodu Francije, da bi razširil luč v domovini svojega otroštva. Tudi tja je že prišlo sporočilo o tem, kar se je zgodilo v Meauxu, zato je resnica, ki jo je reformator učil z neustrašno gorečnostjo, našla svoje poslušalce. Mestne oblasti so se kmalu dvignile, da so ga utišale in pregnale iz mesta. Čeprav ni smel več javno delovati, je hodil čez polja in vasi, poučeval v zasebnih domovih in na oddaljenih travnikih ter si poiskal zavetje v gozdu in v skalnih votlinah, ki jih je pogosto obiskoval v otroštvu. Bog ga je pripravljajl za večje preizkušnje.

Dejal je: "Težav, preganjanj in Satanovih spletk, na katere sem bil vnaprej opozorjen, mi ni manjkalo; bile so celo tako velike, da jih nisem mogel prenašati sam. Toda Bog je moj oče; vedno mi je priskrbel potrebno moč in mi jo bo tudi v prihodnje."⁽¹⁵⁾

Kakor v apostolskih dneh, se je tudi sedaj evangelij še bolj širil zaradi preganjanja. ([Filip 1,12](#)) Tisti pa, ki so bili odšli iz Pariza in Meauxa, "so hodili okrog, oznanjujoč besedo evangelija". ([Dej 8,4.](#)) In tako je luč našla pot v mnoge zakotne francoske pokrajine.

Bog je še vedno pripravljaval delavce za razširitev svojega dela. V neki pariški šoli je bil resen in miren mladenič, ki se je že izkazal z močnim in prodornim duhom, čigar čistost življenja je bila enakovredna veliki gorečnosti za proučevanje in pobožnost. Zaradi nadarjenosti in pridnosti je postal ponos šole. Vsi so upali, da bo Jean Calvin postal^{/219/} najsposobnejši in najbolj dostojanstven branilec cerkve. Toda žarek božanske luči je prodril celo zidove sholastike in praznoverja, s katerimi je bil obdan. Z grozo je poslušal novi nauk in niti najmanj ni dvomil, da so si krivoverci zaslužili ogenj, v katerega so bili vrženi. Niti sam ni vedel kako, na lepem se je pač moral spopasti s krivoverjem in raziskati moč papeškega bogoslovja, da bi ovrgel protestantski nauk.

Kalvinov nečak, ki se je pridružil reformatorjem, je živel v Parizu. Sorodnika sta se pogosto srečala in se pogovarjala o zadevah, ki so vznemirjale krščanstvo. Protestant Olivetan je dejal: "Na svetu sta samo dve veri. Na eni strani je vera, ki so si jo izmislili ljudje in po njej se ljudje rešujejo z obredi in dobrimi deli. Na drugi pa je vera, ki jo razodeva Sveto pismo, in ta človeka uči gledati na zveličanje samo kot na dar Božje milosti."

Kalvin je zavpil: "Ne potrebujem tvojega novega nauka; ali misliš, da sem doslej živel v zmoti."⁽¹⁶⁾

Toda v njem so se prebudile misli, ki jih ni mogel pregnati s svojo voljo. Sam je v svoji sobi razmišljal o nečakovih besedah. Zajela ga je zavest o grehu; v navzočnosti svetega in pravičnega Sodnika se je znašel sam brez zagovornika. Posredništvo svetnikov, dobra dela in cerkveni obredi niso imeli nikakršne moči, da bi ga očistili greha. Pred seboj ni mogel videti nič drugega, razen teme večnega obupa. Cerkveni doktorji so si zaman prizadevali, da bi mu olajšali gorje. Zaman je iskal pribežališče v spovedi in pokori; z njimi ni mogel spraviti duše z Bogom.

Medtem ko je Calvin tako preživel nerodovitni boj, je nekega dne po naključju prišel na javni trg, kjer je bil priča sežiganju krivoverca. Osupnil je zaradi izraza miru, ki je počival na mučnikovem obrazu. Sredi muk te strašne smrti in še pod strašnejšo obsodbo cerkve je^{/220/} kazal vero in pogum, ki jo je mladi študent z bolečino primerjal s svojim obupom in temo, čeprav je živel najbolj natančno poslušen cerkvi. Vedel je, da krivoverci temeljijo svojo vero na Svetem pismu. Odločil se ga je proučevati, da bi, če bo le mogel, odkril skrivnost njihovega veselja.

V Svetem pismu je našel Kristusa. Vzkliknil je: "O, Oče, njegova daritev je pomirila tvojo jezo; njegova kri je umila mojo nečistost; njegov križ je nosil moje prekletstvo; njegova smrt me je spravila s teboj. Mi smo si izmislili mnogo nekoristnih neumnosti, ti pa si postavil predme svojo besedo kakor baklo; ganil si moje srce, da bom prezrl vse druge zasluge razen Jezusovih."⁽¹⁷⁾

Kalvin se je vzgajal za duhovnika. Ko je bil star komaj dvanajst let, je bil postavljen za kaplana majhne cerkve, in škof je njegovo glavo ostrigel po cerkvenem predpisu. Ni bil posvečen in ni opravljal duhovniške dolžnosti, postal pa je član duhovništva in imel naziv svoje službe in dobival plačo za to.

Ker pa je sedaj čutil, da nikoli ne bo postal duhovnik, se je za nekaj časa posvetil študiju prava, končno pa se je temu načrtu odpovedal in se odločil svoje življenje posvetiti evangeliju. Obotavljal se je postati javni učitelj. Po naravi je bil boječ in skrbel ga je čut velike odgovornosti takega položaja, zato se je odločil študirati dalje. Končno pa se je le odzval prošnjam svojih prijateljev. Dejal je: "Čudovito je, da je kdo tako nizkega rodu povišan na tako vzvišen položaj."⁽¹⁸⁾

Kalvin se je mirno lotil svojega dela, in njegove besede so bile kakor rosa, ki pada za osvežitev zemlje. Zapustil je Pariz in bil v nekem provincijskem mestu pod zaščito princese Margarete, ki je iz ljubezni do evangelija zaščitila tudi njegove učence. Calvin je bil še mladenič,^{221/} bil je skromnega in vljudnega vedenja. Delati je začel z ljudmi v njihovih domovih. Sredi zbranih družinskih članov je bral Sveto pismo in jim razlagal zveličavne resnice. Tisti, ki so slišali sporočilo, so oznanili blagovest drugim, in učitelj je odšel kmalu izven mesta v okoliške trge in vasi. Dostop je imel enako v gradove kakor tudi v kolibe; pogumno je utiral pot evangeliju, postavljal je temelj cerkvam, iz katerih so izšle neustrašne priče za resnico.

Po nekaj mesecih je znova odšel v Pariz. V krogih šolanih in izobraženih ljudi je zavladalo nenavadno vznemirjenje. Proučevanje starodavnih jezikov je ljudi pripeljalo k Svetemu pismu, in mnogi, katerih src se še resnica ni dotaknila, so vneto razpravljali o njih in se celo upirali zagovornikom papeštva. Čeprav je bil Calvin sposoben borec na področju teoloških razprav, je opravil višje poslanstvo kakor pa ti bučni teologi. Um ljudi je bil vznemirjen, zato je napočil čas, da jim razodene resnico. Medtem ko je po vseučilišnih dvoranh odmeval trušč teoloških prepričkov, je Calvin opravljal svoje delo od hiše do hiše, razlagal ljudem Sveto pismo in jim govoril o križanem Kristusu.

Pariz je bil po Božji previdnosti drugič povabljen sprejeti evangelij. Lefevrovo in Farelovo vabilo je bilo zavrnjeno, toda sporočilo se je znova slišalo v vseh slojih tega velikega mesta. Kralj pod vplivom političnih ozirov ni popolnoma stopil na stran Rima v boju proti reformaciji. Margareta se je še oprijemala upanja, da protestantizem mora zmagati v Franciji. Sklenila je, da se reformirana vera mora oznanjati v Parizu. Med kraljevo odsotnostjo je ukazala protestantskemu pridigarju oznanjati v mestnih cerkvah. Papeški dostojanstveniki so to prepovedali, princesa pa je odprla palačo. Neko sobo so uredili za kapelo in oznanili, da bo v njej vsak dan ob določeni uri pridiga, nanjo pa so povabili ljudi vseh slojev in položajev.^{222/} Množica je prihajala k bogoslužju. Napolnili pa niso samo kapele, ampak tudi predsobo in sosednje dvorane. Tisoči so se zbrali vsak dan - plemenitniki, državniki, pravniki, trgovci in obrtniki. Kralj ni prepovedal teh bogoslužij, temveč je ukazal v ta namen odpreti dve cerkvi v Parizu. Nikoli dotlej mesto ni bilo tako razgibano z Božjo besedo. Zdelo se je, kakor da nad ljudmi veje duh življenja iz nebes. Zmernost, čistost, red in marljivost so zasedli prostor pijanstva, strasti, prepira in lenobe.

Toda duhovništvo ni bilo brez dela. Kralj si še vedno ni upal ustaviti oznanjevanja, zato so se obrnili k ljudstvu. Niso varčevali s sredstvi, da bi izzvali strah, predsodke in skrajništvo pri neuki in praznoverni množici. Pariz je bil slepo vdan svojim lažnim učiteljem, kakor starodavni Jeruzalem, ki ni poznal časa svojega obiskovanja, niti tega, kar bi mu prineslo mir.

Božja beseda se je dve leti oznanjevala v mestu. Čeprav so mnogi sprejeli evangelij, ga je večina ljudi vendar zavrgla. Franc I. je pokazal strpnost, samo da bi dosegel svoje načrte. Zato je papeževim pristašem uspelo dobiti nazaj svoj vpliv. Zopet so bile cerkve zaprte in so gorele grmade.

Kalvin je bil še v Parizu in se pripravljala s proučevanjem, razmišljanjem in molitvijo za prihodnje delo, da bi dalje širil luč. Končno je postal sumljiv. Oblasti so se ga odločile sežgati. Ker je menil, da je zaradi svoje zaprtosti vase varen, ni niti razmišljal o nevarnosti. Na lepem so v njegovo sobo prihiteli prijatelji z novico, da ga prihajajo stražniki odpeljati v zapor. Prav tedaj se je slišalo trkanje na zunanjih vratih. Odlašati se več ni smelo. Nekaj njegovih prijateljev je zadržalo stražnike pred vrati, medtem ko so mu drugi pomagali, da se je spustil skozi okno in hitro pobegnil iz mesta. Zavetje je našel v kolibi delavca, ki je bil prijatelj reformacije, se preoblekel v gostiteljevo obleko in²²³/se z motiko na ramenih podal na pot. Odšel je proti jugu in zopet našel zavetje pod Margaretino upravo.⁽¹⁹⁾

Tam je ostal nekaj mesecev pod zaščito mogočnih prijateljev in dalje proučeval. Njegovo srce pa se je ukvarjalo z evangeliziranjem Francije, zato ni mogel ostati dolgo nedejaven. Brž ko se je vihar nekoliko polegel, si je poiskal novo delovno področje v Poitiersu, kjer je bilo vseučilišče in je bil novi nauk že dobro sprejet. Ljudje vseh slojev so radi poslušali evangelij. Tam ni bilo možno javno oznanjevati, zato je Calvin razlagal besede večnega življenja vsem, ki so želeli poslušati, v domu mestnega načelnika, v svojem stanovanju ali v parku. Ko je število poslušalcev čez nekaj časa naraslo, so menili, da se bo bolj varno zbirati zunaj mesta. Za zbirališče so izbrali votlino v tesnem in globokem gorskem klancu, ki je bila skrita za drevjem in previsnimi skalami, ki so prostor še bolj prikrije. Majhne skupine so po raznih ulicah neopazno prihajale na ta prostor. V tem odročnem kraju so glasno brali in razlagali Sveto pismo. Tam so francoski protestanti prvič obhajali spomin Gospodove večerje. Iz te male cerkve je pozneje odšlo nekoliko zvestih evangelistov.

Kalvin se je še enkrat vrnil v Pariz. Niti sedaj ni mogel opustiti upanja, da bo Francija kot narod sprejela reformacijo. Med svojim delom pa je skoraj povsod našel zaprta vrata. Učiti o evangeliju je pomenilo iti naravnost proti grmadi, zato se je slednjič odločil oditi v Nemčijo. Brž ko je zapustil Francijo, je zapihal vihar nad protestanti. Zagotovo bi tudi njega doletela splošna poguba, ko bi bil ostal.

Francoski reformatorji so si iskreno želeli videti, da njihova dežela gre vzporedno z Nemčijo in Švico. Zato so sklenili, da se bodo odločno bojevali proti rimskim praznoverjem, k čemur bodo dvignili ves narod. V ta namen so²²⁴/ nekoč po vsej Franciji nalepili plakate, s katerimi so napadali mašo. Namesto da bi to vnelo, vendar slabo preračunano gibanje pospešilo napredek reformacije, je uničilo ne samo njene razširjevalce, ampak tudi prijatelje reformirane vere po vsej Franciji. Tako so rimski pristaši dobili to, kar so si dolgo želeli - izgovor za zahtevo, da se popolnoma uničijo krivoverci kot nevarni pobudniki zoper trdnost prestola in narodni mir.

Neka neznana roka - bodisi nepremišljenega prijatelja ali pretkanega sovražnika, kar je za vedno ostalo skrivnost - je nalepila plakat na vrata kraljeve zasebne sobe. Vladar se je zgrozil. Na tem papirju so bili neusmiljeno šibani praznoverni običaji, ki so bili dolga leta globoko spoštovani. Neprimerljivi pogum, ki si je upal prinesti tako odprte in strašne obtožbe pred kraljeve oči, je izzval njegovo jezo. Osuplo je nekaj časa molče stal in se tresel. Potem pa se je njegov srd razlil v grozovitih besedah: "Brez razlike polovite vse, ki so osumljeni

luteranstva. Vse hočem iztrebiti." ⁽²⁰⁾ Kocka je padla. Kralj se je odločil popolnoma stopiti na stran Rima.

Takoj so ukrenili vse, da bi ulovili slehernega luterana v Parizu. Nekega nesrečnega obrtnika, pristaša reformirane vere, čigar naloga je bila vabiti vernike k skrivnim zborovanjem, so prijeli in mu zagrozili s sežigom na grmadi ter ukazali, naj popelje papeškega poslanca v hišo vsakega protestanta v mestu. Najprej je z ogabnostjo odklonil to delo, slednjič pa je zaradi strahu pred plameni vendar privolil postati izdajalec svojih bratov. Kraljevski rabelj Morin je ob spremstvu izdajalca, pred katerim so nosili sveto hostijo, obdan s spremstvom duhovnikov, ki so nosili kadilnice, menihov in vojske, počasi in molče hodil skozi mestne ulice. Procesija je morala biti navidezno organizirana v čast svetih zakramentov v očiščenje za žalitve, ki so jih protestanti prizadeli maši. Toda pod to procesijo je bil skrit ^{/225/} pogubni načrt. Ko so prišli vštric protestantovega doma, je izdajalec dal znak, ne da bi izgovoril kakršno koli besedo. Procesija se je ustavila, ljudje so stopili v hišo, izvlekli iz nje družinske člane in jih okovali v verige, grozna družčina pa se je podala dalje iskat nove žrtve. "Prizaneseno ni bilo nobeni hiši, ne veliki ne majhni, niti fakultetam pariškega vseučilišča. ... Vse mesto se je treslo pred Morinom. ... Vladalo je nasilje." ⁽²¹⁾

Žrtve so umirale v krutih bolečinah. Ukazano je namreč bilo, naj ogenj gori počasi, da se jim bodo podaljšale smrtne muke. Toda umrli so kot zmagovalci. Njihova odločnost je bila neomajna, njihov mir neskalsen. Sami preganjalci pa so se čutili premagani, ker niso mogli omajati njihove nezlomljive trdnosti. "Grmade so bile postavljene po vseh pariških četrtih in sežiganje žrtev je bilo opravljeno ob različnih dnevih, da bi se s podaljševanjem mučenja povečal strah pred krivoverstvom. Prednost pa je slednjič vendar ostala na strani evangelija. Ves Pariz je lahko videl, kakšne ljudi lahko naredi nova vera. Ni zgovornejše prižnice od mučeniške grmade. Silno veselje, ki je žarelo z obličij teh ljudi, ko so šli ... na morišče, njihovo junaštvo, ko so stali sredi hudih plamenov, njihovo ponižno odpuščanje krivičnosti so nemalokrat spremenili srd v usmiljenje, sovraštvo v ljubezen in z nepremagljivo zgovornostjo pričali v prid evangeliju." ⁽²²⁾

Duhovniki so si prizadevali ohraniti bes naroda, zato so razširili najbolj grozne obtožbe zoper protestante. Obtožili so jih, da so načrtovali pokol katoličanov, strmoglavljenje vlade in mučenje kralja. Vendar v prid teh trditev niso mogli navesti niti enega samega dokaza. Ta prerokovanja o hudem se bodo morala izpolniti. Vendar v popolnoma drugačnih razmerah in zaradi popolnoma nasprotnih vzrokov. Surovosti, ki so jih katoličani opravili nad nedolžnimi protestanti, so vpile po maščevanju in v poznejših stoletjih povzročile prav takšno usodo, kakršna je po njihovem prerokovanju pretila kralju, vladi in ^{/226/} podložnikom. Toda glavni povzročitelji tega so bili neverniki in papeževi pristaši sami. Francijo so tristo let pozneje doletele strašne nesreče zaradi tiranije nad protestantizmom, ne pa zaradi njegovega utrjevanja.

Dvom, nezaupanje in groza so zajeli vse družbene sloje. Sredi vsesplošnega preplaha se je videlo, kako globoko so Lutrovi nauki pognali korenine v mislih ljudi, ki so se odlikovali po svoji vzgoji, vplivu in neoporečnem značaju. Zaupni in častni položaji so na lepem ostali prazni. Obrtnikov, tiskarjev, znanstvenikov, vseučilišnih profesorjev, piscev in celo dvornih uslužbencev ni bilo več. Na stotine jih je pobegnilo iz Pariza. Prostovoljno so zapustili svojo rodno deželo, s čimer so v mnogih primerih prvič pokazali, da so pristaši reformirane vere. Papeževi pristaši so osuplo gledali drug drugega pri pomisli, koliko neosumljenih krivovercev so trpeli med seboj. Svoj srd so izlili na množico skromnih žrtev, ki so bile pod njihovo

oblastjo. Ječe so bile prenapolnjene in zdelo se je, da je sam zrak potemnel zaradi dima grmad, ki so bile prižgane za pristaše evangelija.

Franc I. se je hvalil kot vodja velikega gibanja kulturnega preroda, ki je označil začetek XVI. stoletja. Na svojem zboru je rad zbiral učene ljudi iz vseh dežel. Njegovi ljubezni do znanosti in preziru do neznanja in praznoverja menihov gre hvala, da je bil vsaj nekoliko strpen do reformacije. Toda navdihnjen z gorečnostjo, da uniči krivoverstvo, je ta pokrovitelj znanosti izdal odlok, s katerim je bila ukinjena svoboda tiska po vsej Franciji! Franc I. je eden izmed mnogih primerov, ki kaže, da izobrazba ni zaščita pred versko nestrpnostjo in preganjanjem.

Francija se je s svečanim in javnim obredom lotila popolnega uničenja protestantizma. Duhovniki so zahtevali, da se za žalitev, ki je bila prizadejana nebesom z napadom na mašo, mora opraviti pokora s krvjo in kralj mora zaradi koristi naroda javno odobriti to barbarsko delo.^{/227/}

Za ta grozen obred je bil določen 21. januar 1535. V ta namen so spodbudili praznoverni strah in slepo sovraštvo celotnega naroda. Pariške ulice so bile polne ljudi, ki so prišli iz vse okolice. Dan se je moral začeti z veličastno in sijajno procesijo. "Hiše, mimo katerih bo šla procesija, morajo biti okrašene s črnimi zastavami, na določenih razdaljah pa morajo biti postavljeni oltarji." Pred vsakimi vrati mora goreti bakla v čast "svetemu zakramentu". Procesija se je pred svitom formirala pri kraljevi palači. "Na čelu procesije so nosili zastave in križe posameznih župnij; za njimi so šli meščani po dva in dva in nosili bakle." Za temi so šli štirje meniški redovi oblečeni v svojo posebno nošo. Nato je prišla zbirka veličastnih relikvij. Za vsemi temi je jezdil sijajni in bleščeči spreved cerkvenih dostojanstvenikov v svojih karmezinastih in škrlatnih oblačilih, okrašenih z dragulji.

"Hostijo je nosil pariški škof pod veličastnim baldahinom ... ki so ga nosili štirje knezi. ... Za hostijo je stopal kralj. ... Franc I. tisti dan ni nosil ne krone ne kraljevskega oblačila. Bil je golglav, gledal je v tla, v rokah pa je nosil gorečo svečo," tako se je francoski kralj pokazal "kot spokorjenec".⁽²³⁾ Pri vsakem oltarju se je ponižno priklonil, pa ne zaradi grehov, ki so oskrunili njegovo dušo, niti ne zaradi nedolžne krvi, ki je omadeževala njegove roke, temveč zaradi smrtnega greha, ki so ga storili njegovi podložniki, ko so si upali obsoditi mašo. Za njim je šla kraljica, potem pa državni dostojanstveniki, ki so tudi hodili po dva in dva s prižgano baklo.

Del službe tistega dne je bil vladarjev govor najvišjim kraljevskim uslužbencem v veliki dvorani škofove palače. Stopil je prednje z žalostnim obrazom in z ganljivimi besedami objokoval "popačenost, bogokletje, dan žalosti in sramote", ki so prišli nad narod. "Tedad je povabil vsakega zvestega podložnika, naj mu pomaga iztrebiti nevarno in škodljivo krivoverstvo, ki grozi, da bo uničilo Francijo. Dejal je: 'Kakor drži, gospodje, da sem jaz vaš kralj, tako bi dal posekati vsakogar, ko bi vedel, da je kdo od mojih^{/228/} udov okužen ali omadeževan s to ogabno gnilobo. ... Še več: Ko bi videl, da je s tem oskrunjen kateri moj otrok, mu ne bi prizanesel. ... Sam bi ga izročil v daritev Bogu.' Solze so dušile njegov glas, ves zbor pa je jokal in enodušno vpil: 'Živeli in umrli bomo za katoliško vero!'"⁽²⁴⁾

Strašna tema se je zgrnila nad narod, ki je zavrgel luč resnice. Razodela se je milost, ki prinaša zveličanje; toda ko je Francija spoznala njeno moč in svetost, ko je tisoče osvojila njena božanska lepota, ko je bilo tisoče mest in vasi obsijanih z njeno svetlobo, se je obrnila vstran in izbrala temo raje kakor luč. Zanimarili so nebeško luč, ki jim je bila darovana. Zlo so poimenovali dobro in dobro zlo, dokler niso padli kot žrtev svoje trmaste samoprevare.

Četudi so v bistvu verovali, da opravljajo službo Bogu s preganjanjem njegovega ljudstva, jih njihova iskrenost ni osvobajala krivde. Trmasto so odklonili luč, ki bi jih lahko rešila pred prevaro in omadeževanjem njihovih duš s prelivanjem krvi.

Svečana prisega za uničenje krivoverstva je bila opravljena v veliki stolnici, v kateri je ljudstvo, ki je pozabilo živega Boga, tri stoletja pozneje ustoličilo boginjo Razuma. Ponovno je bila organizirana procesija in predstavniki Francije so se lotili dela, za katero so prisegli. "Na krajših razdaljah so bile postavljene grmade, na katerih so sežigali protestantske kristjane, vse pa je bilo pripravljeno tako, da so bile butare prižgane prav tedaj, ko je kralj prišel mimo in je bila procesija priča usmrčitve."⁽²⁵⁾ Podrobnosti trpljenja, ki so jih zdržale te priče za Kristusa, so preveč grozne, da bi jih opisovali; žrtve pa vendar niso kazale nikakršnega obotavljanja. Ko so nekega vernika silili k odpovedi, je odvrnil: "Verujem samo to, kar so nekoč oznanjali preroki in apostoli in kar veruje družba^{/229/} svetih. Moja vera ima zaupanje v Boga, ki bo premagal vse peklenske moči."⁽²⁶⁾

Sprevod se je ustavljal pri vseh mučilnih prostorih. Po vrnitvi na izhodiščni prostor ob kraljevi palači se je množica razšla, kralj in prelati pa so se umaknili. Bili so zelo zadovoljni z dnevnimi dogodki in so čestitali drug drugemu, da se bo delo, ki so ga sedaj začeli, nadaljevalo do popolnega uničenja krivoverstva.

Evangelij miru, ki ga je Francija odklonila, mora biti zagotovo izkoreninjen, vendar s strašnimi posledicami. 21. januarja 1793, dvesto osemindeset let od dneva, ko je bila Franciji zaupana popolna iztrebitev reformacije, je šel skozi pariške ulice drug sprevod s popolnoma drugačnim namenom. "Kralj je bil znova glavna oseba, znova je bilo mnogo krika in vika; znova se je slišalo vpitje po več žrtvah; znova so bila postavljena morišča; dan je bil napolnjen s prizori strašnega morjenja. Ludvik XVI. se je z rokami otepal paznikov in rabljev, ko so ga vodili proti tnalu, na katerem so ga morali potem trdno držati, dokler ni padla sekira, da se je odsekana glava skotalila po krvavem odru."⁽²⁷⁾ Kralj pa ni bil edina žrtev; v bližini je bilo dva tisoč osemsto ljudi pomorjenih z giljotino na tisti krvavi dan, ko je vladalo nasilje.

Reformacija je pokazala svetu odprto Sveto pismo, odpečatila predpise Božjih zapovedi in vest ljudi spodbujala k njegovim zahtevam. Neskončna Ljubezen je razodela ljudem nebeške uredbe in načela. Bog je rekel: "Hranite jih torej in izpolnjujte; kajti to bo vaša modrost in razumnost v pričo ljudstev, ki bodo slišala vse te postave, tako da poreko: res, modro in razumno ljudstvo je ta veliki narod!" ([5 Mojz 4.6.](#)) Francija je z odklanjanjem nebeškega daru posejala seme nereda in pogube; neizbežne posledice in sad tega dela pa so se pokazale v revoluciji in vladavini nasilja.^{/230/}

Pogumni in goreči Farel je bil prisiljen pobegniti iz svojega rodnega kraja dosti časa pred preganjanjem, ki so ga izzvali plakati. Odšel je v Švico in tam je s svojim delom kot Zwinglijev pomočnik pomagal nagibati kazalec v korist reformacije. Tukaj je preživel svoja zadnja leta, a vendar je še dalje odločno vplival na reformacijo v Franciji. Po prvih letih svojega izgnanstva si je posebej prizadeval razširiti evangelij v svoji rodni deželi. Precej časa je uporabil za oznanjevanje med rojaki v bližini meje, od koder je z neutrudljivo pozornostjo opazoval boj in pomagal z besedami opogumljanja in svetovanja. Ob podpori drugih izgnancev so bili spisi nemških reformatorjev prevedeni v francoščino in s francoskim Svetim pismom vred tiskani v velikih količinah. Kolporterji so ta dela prodajali po vsej Franciji. Kolporterje so oskrbovali s knjigami po nižji ceni, tako da so ti z dobičkom lahko vzdrževali sebe in nadaljevali delo.

Farel je začel svoje delo v Švici v preobleki skromnega učitelja. Umaknil se je v zakotno župnijo in se posvetil poučevanju otrok. Poleg predvidenih predmetov jih je previdno učil tudi svetopisemske resnice z upanjem, da bodo po otrocih prišle do staršev. Nekaj jih je začelo verovati. Zato so se duhovniki odločili ustaviti delo in so nahujskali k nasprotovanju praznoverne deželane. Duhovniki so vztrajali: "To ne more biti Kristusov evangelij, saj vidite, da njegovo oznanjevanje ne prinaša miru, temveč vojno."⁽²⁸⁾ Ko so ga pregnali iz enega mesta, je odšel drugam kakor nekoč prvi učenci. Pešačil je iz vasi v vas, iz mesta v mesto, trpel lakoto, mraz in utrujenost in bil povsod v smrtni nevarnosti. Oznanjal je po trgih, cerkvah in včasih s prižnic v stolnicah. Včasih se je znašel v cerkvi brez poslušalcev; občasno je moral zaradi kričanja in posmehovanja prekiniti pridigo; pogosto so ga siloma odstranili izza prižnice. Večkrat se ga je lotila drhal in ga pretepla skoraj do smrti. Vendar^{/231/} je šel naprej. Čeprav je bil pogosto odstranjen iz boja, se je z neutrudno vztrajnostjo vračal vanj. Videl je, da so mesta in vasi, ki so bile dotlej papeške trdnjave, odpirale vrata evangeliju. Majhna župnija, v kateri je najprej delal, je kmalu sprejela reformirano vero. Mesti Morat in Neuchatel sta opustili rimske običaje in odstranili malikovalske podobe iz svojih cerkev.

Farel si je dolgo želel razobesiti protestantsko zastavo v Ženevi. Ko bi bilo to mesto pridobljeno, bi postalo primerno središče reformacije za Francijo, Švico in Italijo. S tem ciljem pred seboj je delal dalje, dokler ni pridobil mnoga okoliška mesta in vasi. Potem je z enim izmed sodelavcev stopil v Ženevo. Dovoljeno mu je bilo imeti samo dve pridigi. Duhovniki, ki so si zaman prizadevali nagovoriti deželno oblast, da bi ga obsodila, so se odločili, da ga pokličejo pred cerkveni zbor, na katerega so prišli z orožjem, skritim pod plašči, s trdnim sklepom, da ga ubijejo. Pred dvorano se je zbrala razbesnela drhal s kiji in meči, da bi ga zagotovo usmrtila, če bi poskušal pobegniti z zbora. Vendar je bil otet zaradi navzočnosti oblasti in vojske. Naslednje jutro so ga s sodelavcem vred prepeljali čez jezero na varno. Tako se je končal njegov prvi poskus, da bi Ženevi oznanil evangelij.

Za naslednji poskus je bilo izbrano skromnejše orodje - mladenič, ki je bil tako skromnega videza, da so ga hladno sprejeli celo tako imenovani prijatelji reforme. Kaj pa bo naredil takšen človek tam, kjer je bil Farel pregnan? Kako bo lahko kljuboval burji tako plah in neizkušen človek, ko pa je bil najmočnejši in najpogumnejši prisiljen pobegniti? "Ne z vojsko ne z močjo, ampak po mojem duhu, pravi Gospod nad vojskami. Kar je slabotno na tem svetu, to si je Bog izbral, da osramoti, kar je mogočno. Ker Božja neumnost je modrejša od ljudi in Božja slabost močnejša od ljudi." ([Zah 4,6](#); [1 Kor 1,27.25](#).)

Froment je začel svoje delo kot učitelj. Otroci so doma ponavljali resnice, ki so se jih učili^{/232/} v šoli. Kmalu so prišli starši poslušat razlago Svetega pisma, dokler se ni učilnica napolnila s pozornimi poslušalci. Izvode Novega zakona in druge brošure so delili brezplačno, pa so tako prišli do mnogih, ki se niso upali javno poslušati novih nauk. Čez nekaj časa je bil ta delavec prisiljen pobegniti; toda resnice, ki jih je oznanjal, so ostale globoko v mislih ljudi. Reformacija je bila zasajena, se dalje krepila in širila. Oznanjevalci so se vračali in z njihovim delom je bilo končno vpeljano protestantsko bogoslužje v Ženevi.

Mesto se je že bilo opredelilo za reformacijo, ko je po mnogih potovanjih in težavah Kalvin stopil skozi njegova vrata. Vračal se je v Basel s svojega zadnjega obiska v rodni vasi; ugotovil je, da je glavna cesta zasedena z vojsko Karla V., zato je moral potovati po daljši poti skozi Ženevo.

V tem obisku je Farel spoznal Božjo roko. Čeprav je Ženeva že sprejela reformirano vero, je bilo potrebno v njej opraviti še veliko dela. Ljudje se spreobračajo k Bogu kot posamezniki,

ne pa kakor celotne skupnosti; obnovitveno delo mora biti opravljeno v srcu in vesti z močjo Svetega Duha, ne pa z odloki cerkvenih zborov. Ženevljani, ki so sicer zavrgli rimsko oblast, niso bili takoj pripravljeni opustiti tudi pregreh, ki so cvetele pod njeno vladavino. Ni bila lahka naloga tukaj vzpostaviti čista evangeljska načela in pripraviti ljudi, da bi izpolnili vrednejši položaj, k čemur ga je, kakor je kazalo, poklicala previdnost.

Farel je bil prepričan, da je v Kalvinu našel enega izmed tistih, ki se mu bodo pridružili pri tem delu. V Božjem imenu je resno rotil mladega evangelista, naj ostane in dela tukaj. Preplašeni Calvin se je obotavljal. Bil je boječ in miroljuben, zato se je bal stopiti v stik s pogumnim, neodvisnim in celo ošabnim duhom Ženevljanov. Zaradi nežnega zdravja in navad za proučevanje je iskal mirnejši prostor. Veroval je, da bo s peresom lahko bolje ustregel delu reformacije, zato je hotel poiskati miren^{/233/} kotiček za proučevanje, odkoder bi s tiskom dajal navodila cerkvam in jih utrjeval. Toda zdelo se mu je, da je Farelovo resno vabilo prišlo iz nebes, zato se ga ni upal odkloniti. Pozneje je povedal, da se mu je zdelo, "da se je nanj stegnila Božja roka iz nebes in ga zgrabila ter nepreklicno postavila na prostor, ki si ga je tako nepotrpežljivo želel zapustiti".⁽²⁹⁾

Tisti čas so protestantskemu delu grozile velike nevarnosti. Papeževa prekletstva so grmela proti Ženevi in mogočni narodi so ji pretili, da jo bodo uničili. Kako bo moglo to majhno mesto odkloniti močnejšo duhovniško oblast, ki je tako pogosto prisilila kralje in cesarje, da so se ji pokorili? Kako se bo postavila nasproti armadam velikih svetovnih osvajalcev.

V vsem krščanstvu je bil protestantizem obdan s strašnimi sovražniki. Prve zmage reformacije so minile, Rim pa je nabiral nove moči, ker je upal, da jo bo dokončno uničil. V tistem času je bil vzpostavljen jezuitski red, najbolj surov, najbolj nesramen in najmočnejši borec za papeštvo. Jezuiti so razdrli vse pozemske zveze in človeške pravice, mrtvi so bili do zahtev naravnih nagnjenj, popolnoma so utišali razum in glas vesti ter poznali samo oblast in pravila svojega reda. Njihova edina dolžnost pa je bila povečati njegovo moč.^(p) Kristusov evangelij je usposobil svoje pristaše srečati se z nevarnostjo in prenašati trpljenje, mraz, lakoto, utrujenost in revščino ter visoko povzdigniti zastavo resnice kljub natezalnici, ječam in grmadam. Jezuiti so v boju proti močem reformacije navdihovali svoje pristaše s skrajništvom, ki jih je usposabljal pretrpeti enake nevarnosti, in proti sili resnice postaviti vse orožje prevare. Noben zločin zanje ni bil tako velik, da ga ne bi izvršili, nobena zvijača tako podla, da je ne bi izpeljali, in nobena pretveza pretežka, da je ne bi uporabili. Čeprav so bili pod prisego večne revščine in ponižnosti, so se učili, kako bi si pridobili bogastvo in moč, da bi strmoglavili protestantizem in ponovno vzpostavili papeško vrhovno oblast.^{/234/}

Ko so prišli člani reda, so se pokazali pod plaščem svetosti, obiskovali so ječe in bolnišnice, stregli bolnim in revnim, trdili so, da so se odpovedali svetu in nosijo sveto Jezusovo ime, ki je hodil naokrog, deleč dobrote. Toda pod to neoporečno zunanostjo so se skrivali hudodelski in rabeljski načrti. Temeljno načelo reda je bilo, da cilj opravičuje sredstva. Po tem zakonu se laž, tatvina, krivoprisežništvo in skrivni umor niso samo opravičevali, ampak so se celo priporočali, če je šlo za korist cerkve. Na različne načine so jezuiti prišli v državno upravo, postali so kraljevi svetovalci in upravljali ljudsko politiko. Delali so kakor hlapci, da bi vohunili svoje gospodarje. Ustanavljali so šole za vzgojo sinov knezov in plemičev in šole za navadno ljudstvo; otroke protestantskih staršev so primoravali k pokoravanju papeževim navadam. Ves zunanji sijaj in razkošje rimskega bogoslužja je bilo načrtovano zato, da bi ljudstvu zmešali um, očarali in zaslužnili domišljijo. Tako se je dogajalo, da so sinovi izdali svobodo, za katero so se njihovi očetje bojevali in prelivali kri. Jezuiti so se hitro razširili po vsej Evropi, in kjer koli so se nastanili, je znova oživela papeška moč.

Da bi se povečala njihova moč, je bilo ukazano obnoviti inkvizicijo.(r) Papeški vladarji so znova vzpostavili strašno sodišče, čeprav se je nanj gledalo s splošnim gnusom celo v katoliških deželah, in grozote, ki so prestrašne, da bi lahko zagledale dnevno luč, so se spet ponavljale v skrivnih zaporih inkvizicije. V mnogih deželah je bilo na tisoče ljudi, cvetov naroda, najboljših in najplemenitejših, najbolj izobraženih in najbolj vzgojenih, pobožnih in vdanih pridigarjev, marljivih in rodoljubnih državljanov, sijajnih znanstvenikov, nadarjenih umetnikov in spretnih obrtnikov pobitih ali pa so bili prisiljeni zbežati drugam.

Ta sredstva je Rim uporabil, da bi ugasnil luč reformacije, ljudem odvzel Sveto pismo in znova vzpostavil neznanje in praznoverje temačnega/235/ veka. Toda protestantizem ni bil uničen zaradi Božjega blagoslova in delovanja plemenitih ljudi, ki jih je Bog obudil za nadaljevanje Lutrovega dela. Njegova moč ni bila odvisna od naklonjenosti knezov ali njihovega orožja. Najmanjše dežele, najskromnejši in najslabotnejši narodi so postali njegovi obrambni stolpi. Tu je bila majhna Ženeva sredi mogočnih sovražnikov, ki so si jo prizadevali uničiti; tu je bila Nizozemska na peščenih obalah Severnega morja, ki se je bojevala zoper nasilje Španije, takrat največje in najbogatejše kraljevine; tu je bila pusta in nerodovitna Švedska, ki je izbojevala zmago reformacije.

Kalvin je delal v Ženevi skoraj trideset let; najprej je v njej ustanovil cerkev, ki se bo držala čiste svetopisemske morale, potem pa je razširil reformacijo po vsej Evropi. Njegovo javno življenje ni bilo brezhibno, niti njegov nauk ni bil brez zmot. Bil pa je orodje za razširjanje resnic, ki so bile posebno pomembne v njegovem času, in ohranjanje protestantskih načel proti naglemu poviševanju papeštva in za vpeljavanje čistosti in preprostosti življenja v protestantske cerkve namesto ošabnosti in pokvarjenosti, ki ga je prinašal rimski nauk.

Iz Ženeve so izhajali spisi in pridigarji, da so razširili nauke reformacije. Pregnanci iz vseh dežel so se obračali na Ženevo, da so dobili nauke, nasvete in ohrabritve. Kalvinovo mesto je postalo zavetje za pregnane protestante iz vse zahodne Evrope. Na begu pred strašnim neurjem, ki je divjalo dolga stoletja, so begunci prišli pred ženevska vrata. Lačni, ranjeni in iztrgani iz svojih domov in sorodnikov so našli topel sprejem in nežno gostoljubnost. Za novi dom, ki so ga našli tukaj, pa so se oddolžili tako, da so v mesto, ki jih je sprejelo, prinesli svojo spretnost, znanje in pobožnost. Mnogi, ki so tukaj našli zavetje, so se pozneje vrnili v svoje dežele, da so se borili proti rimskemu nasilju. Pogumni škotski reformator John Knox, nekoliko angleških puritancev, protestanti Nizozemske in Španije in francoski hugenoti so odnesli iz Ženeve baklo resnice, da bi razgnali temo v svoji domovini./236/

13. Nizozemska in Skandinavija ([angleško](#))

Na Nizozemskem je papeško nasilje zelo zgodaj izzvalo odločen odpor. Sedemsto let pred Lutrovim časom sta rimskega papeža neustrašno obtožila dva škofa, ki sta bila poslana v Rim in sta tam spoznala pravi značaj svetega sedeža: "Bog je svoji kraljici in zaročenki, cerkvi, plemenito in večno preskrbel živež za njeno družino z doto, ki ne more propasti ali se pokvariti; dal pa ji je tudi večno krono in žezlo ... ti pa si vse te dobrine prestregel kakor tat. Postavil si se v Božji tempelj; namesto da si pastir svoji čredi, si ji postal volk. ... Rad bi, da verujemo vate kot najvišjemu škofu, pa si po vedenju bolj podoben tiranu. ... Moral bi biti služabnik služabnikov, kakor se imenuješ, a prizadevaš si postati gospod gospodov. ... Zaničuješ Božje zapovedi. ... Sveti Duh je zidar vseh cerkev širom po svetu. ... Mesto našega Boga, katerega meščani smo, sega do vseh nebeških predelov; večje je kakor mesto, ki so ga sveti preroki imenovali Babilon in se šteje za božansko, se povišuje do nebes in trdi, da je njegova modrost nesmrtna; in nazadnje vabi, čeprav neutemeljeno, da se nikoli ni zmotilo in se tudi nikoli ne more."^{(1)/237/}

V naslednjih stoletjih so se pojavljali drugi, ki so ponavljali ta protest. Ti prvi učitelji, ki so prepotovali različne dežele in bili znani pod različnimi imeni, so imeli značaj valdenžanskih misijonarjev in so povsod razširili znanje o evangeliju ter tako prodrli na Nizozemsko. Njihov nauk se je hitro razširil. Valdenžansko Sveto pismo so v verzih prevedli v nizozemščino. Povedali so zanj, "da je v njem velika vrednost; ne vsebuje ne šal ne pravljič ne ničevosti ne prevare, temveč samo besede resnice; drži, da se tu pa tam naleti na kakšno trdo lupino, vendar je tudi tam možno zlahka priti do jedra in sladkosti tega, kar je dobro in sveto".⁽²⁾ Tako so pisali prijatelji stare vere v XII. stoletju.

Tedaj so se začela rimska preganjanja; toda kljub grmadam in mučenju se je število vernikov vse bolj množilo. Ti so odločno izjavljali, da je Sveto pismo edina nezmotljiva verska veljava in da "se nikogar ne sme prisiliti k verovanju, temveč se ga mora pridobivati za resnico z oznanjevanjem".⁽³⁾

Lutrovi nauki so našli na Nizozemskem rodovitna tla; resni in zvesti ljudje so vstali in oznanjali evangelij. Iz neke Nizozemske pokrajine je prišel Menno Simons. Vzgojen je bil v Rimskokatoliški cerkvi in posvečen za duhovnika. Sploh ni poznal Svetega pisma in se ga je bal brati, da ne bi padel v krivo vero. Ko je začel dvomiti glede nauka o spremembi kruha v Kristusovo telo, je menil, da ga skuša Satan. Zato se ga je prizadeval osvoboditi z molitvijo in spovedjo, vendar zaman. Zmeden s prizori razuzdanosti si je prizadeval utišati opominjajoči glas vesti, vendar brez uspeha. Čez nekaj časa je začel proučevati Novi zakon, in to je skupaj z Lutrovimi spisi povzročilo, da je sprejel reformirano vero. Kmalu zatem je bil v sosednji vasi priča umoru nekega človeka, ker se je drugič krstil. To ga je spodbudilo k proučevanju Svetega pisma glede krsta otrok. Toda v njem ni našel nikakršnega dokaza v prid temu. Spoznal pa je, da se spokorjenje in vera^{238/} povsod zahtevata kot pogoj za sprejem krsta.

Menno je zapustil rimsko cerkev in posvetil svoje življenje poučevanju resnic, ki jih je sprejel. Kakor v Nemčiji tako so se tudi na Nizozemskem pojavili skrajneži in širili lažne in zapeljive nauke, kršili red in spodobnost ter zbuiali nasilje in vstajo. Menno je spoznal strašne posledice, ki jih bodo neizbežno povzročila ta gibanja, zato se je na vso moč uprl zmotnim naukom in divjim spletkam teh skrajnežev. Mnoge so ti seveda tudi zapeljali, vendar so se prav tako mnogi odpovedali njihovim škodljivim naukom. Preostalo je še mnogo potomcev starodavnega krščanstva, ki so bili sadovi valdenžanskih naukov. Med temi je Menno delal zelo vneto in uspešno.

Petindvajset let je potoval z ženo in otroki, trpel utrujenost in pomanjkanje, pogosto pa je bil tudi v smrtni nevarnosti. Prepotoval je Nizozemsko in severno Nemčijo, deloval v glavnem med nižjimi sloji, a vendar širil daljnosežen vpliv. Po naravi je bil zgovoren in kljub skromni izobrazbi človek neomahljivega poštenja, ponižnega duha, nežnega vedenja. Bil je iskreno in resno pobožen. V življenju je izvajal načela, ki jih je oznanjal, in si tako pridobil zaupanje ljudi. Njegovi sledilci so bili razkropljeni in zatirani. Veliko so trpeli tudi zato, ker so jih zamenjali za skrajniške münzerite. Vendar so se mnogi spreobrnili zaradi njegovega dela.

Nikjer niso bili reformirani nauki tako splošno sprejeti kakor na Nizozemskem. Vendar je bilo malo dežel, v katerih so njeni pristaši trpeli strašnejše preganjanje. Karel V. je v Nemčiji prepovedal reformacijo in bi ga zelo veselilo, ko bi bili vsi njeni pristaši postavljeni na grmado; toda knezi so vstali in zaježili njegovo nasilje. Na Nizozemskem pa je imel veliko moč, zato so odloki za preganjanje prihajali hitro drug za drugim. Brati Sveto pismo, pridigati iz njega ali ga poslušati^{/239/} ali celo samo govoriti o njem se je štelo za hudodelstvo, ki si zasluži smrt na grmadi. Na skrivaj moliti Boga, izogibati se češčenju podob ali peti psalme je tudi pomenilo izpostavljanje se smrtni kazni. Celotne moške, ki so se odpovedali svojim zmotam, so obsodili na smrt z mečem, ženske pa so žive pokopali. Na tisoče jih je pomrlo pod vladavo Karla V. in Filipa II.

Nekoč je bila pred inkvizitorje pripeljana vsa družina z obtožbo, da se ni udeležila maše, temveč je imela bogoslužje doma. Pri zasliševanju so jih vprašali, kako opravljajo svoje skrivno bogoslužje. Najmlajši sin je odgovoril: "Pokleknemo in v molitvi prosimo Boga, naj razsvetli naš um in nam odpusti grehe. Potem molimo za vladarja, da bi lahko uspešno vladal in bil srečen v življenju. Molimo za naše oblasti, da bi jih Bog lahko obvaroval."⁽⁴⁾ Nekaj sodnikov je bilo globoko ganjenih, a vendar so očeta in enega sina obsodili na grmado.

Jeza preganjalcev se je kosala z vero mučencev. Neomajnega poguma niso kazali samo moške, ampak tudi nežne ženske in dekleta. "Žene so stale ob grmadah, na katerih so plameni obvijali njihove moške, in jih tolažile ali razveseljevale s petjem psalmov. Dekleta so se ulegla v svoj živi grob, kakor da bi bile odšle spat v svojo spalnico; za odhod na morišče so se oblekle v svojo najlepšo obleko, kakor da gredo na poroko."⁽⁵⁾

Prelita krščanska kri je postala seme, kakor je bilo v tistih dneh, ko si je poganstvo prizadevalo uničiti evangelij.⁽⁶⁾ Preganjanje je povečevalo število prič za resnico. Kralj je leto za letom opravljal surovo delo, ker ga je jezila nezlomljiva odločnost ljudi, vendar zaman. Revolucija, ki jo je opravil plemeniti Viljem Oranski, je Nizozemski končno prinesla svobodo češčenja Boga.

V piemontskih planinah, v francoskih ravninah in na nizozemskih obalah je bil napredek evangelija^{/240/} zaznamovan s krvjo njegovih učencev. V severnih deželah pa je našel miren vstop. Wittenberški študenti so se vrnil domov v Skandinavijo in prinesli s seboj reformirano vero. Izdaja Lutrovih spisov je tudi širila luč. Preprosti in močni narodi severa so zapustili rimsko pokvarjenost, razkošje in praznoverje ter sprejeli svetopisemsko čistost, preprostost in zveličavno resnico.

Danski reformator Tausen je bil kmečki sin. Zgodaj je pokazal svojo umsko nadarjenost; hrepenel je po izobrazbi. Ker pa mu je starši niso mogli dati zaradi siromaštva, je stopil v samostan. Tam je zaradi svojega čistega življenja, marljivosti in vdanosti pridobil predstojnikovo naklonjenost. Pri izpitu se je odkrila njegova posebna nadarjenost, ki je obljubljala, da bo lahko v prihodnosti zelo koristen cerkvi. Odločeno je bilo, da ga bodo

poslali na šolanje na neko nemško ali nizozemsko vseučilišče. Dovoljeno mu je bilo, da si sam izbere šolo, vendar z eno izjemo, da ne sme oditi v Wittenberg. Cerkveni šolar se ne sme izpostavljati krivoverskemu strupu. Tako so govorili menihi.

Tausen je odšel v Köln, ki je bil rimska trdnjava tedaj enako, kakor je še sedaj. Tam se mu je kmalu zgabil mysticizem njegovih učiteljev. Ob istem času pa je dobil v roke Lutrove spise. Bral jih je z občudovanjem in navdušenjem ter si zelo zaželel uživati v osebnem reformatorjevem predavanju. Da pa bi se to zgodilo, je moral tvegati zamero pri samostanskem predstojniku in odpoved njegove podpore. Kmalu se je tako tudi odločil in se potem vpisal na wittenberško vseučilišče.

Po vrnitvi na Dansko se je vrnil v samostan. Nihče ga še ni osumil luteranstva. Ni takoj razodel svoje skrivnosti, temveč si je brez predsodkov prizadeval popeljati svoje tovariše k čistejši veri in svetejšemu življenju. Razlagal jim je Sveto pismo in jim pojasnil njegov pravi pomen ter jim končno oznanil Kristusa kot grešnikovo pravičnost in njegovo edino upanje v zveličanje. Samostanski predstojnik^{/241/} se je zelo razjezil nanj, v kogar je polagal svoja najvišja upanja kot mogočnega branilca Rima. Na lepem so ga premestili v drug samostan in ga varovali v celici pod strogim nadzorstvom.

Njegovi novi varuhi so se zgrozili, ko je nekaj menihov izpovedalo svoje spreobrnjenje k protestantizmu. Tausen jih je pripeljal do spoznanja resnice skozi rešetke svoje celice. Ko bi ti danski očetje poznali cerkveni načrt za ravnanje s krivoverci, se Tausnov glas nikoli več ne bi slišal. Namesto da bi ga pokopali živega v neko podzemno ječo, so ga izgnali iz samostana. Tedaj so namreč ostali brez moči. Izdani kraljevski odlok je zagotavljal zaščito oznanjevalcem novega nauka. Tausen je začel oznanjevati. Cerkve so bile odprte zanj, in ljudstvo se je gnetlo, da bi ga poslušalo. Tudi drugi so oznanjali Božjo besedo. V danščino preveden Novi zakon je bil zelo razprostranjen. Papeževi pristaši so si prizadevali preprečiti to delo, vendar so ga še bolj razširili, in Danska je izjavila, da sprejema reformirano vero.

Tudi na Švedskem so svoji deželi prinesli vodo življenja mladeniči, ki so se je napili na wittenberškem studentu. Dva vodja švedske reformacije Olaf in Laurencij Petri, sina orebrskega kovača, sta študirala pri Lutru in Melanchthonu ter potem marljivo poučevala resnice, ki sta se jih naučila. Olaf je prebujal ljudstvo z gorečnostjo in zgovornostjo kakor veliki reformator, medtem ko je bil Laurencij učen, vdan razmišljanju in tih kakor Melanchthon. Oba sta bila zelo pobožna, visoko teološko izobražena in neomahljivo pogumna v širjenju resnice. Vendar pa ni šlo brez nasprotovanja papeževih pristašev. Katoliški duhovniki so vznemirili neuko in praznoverno ljudstvo. Množica je večkrat napadla Olafa Petrija in njegovo življenje je bilo pogosto v smrtni nevarnosti. Oba reformatorja pa sta vendar uživala kraljevo naklonjenost in zaščito.^{/242/}

Ljudstvo je ječalo in postajalo siromašno pod upravo rimske cerkve. Bili so brez Svetega pisma. Vera jim je bila sestavljena samo iz obredov in ceremonij, ki nikakor ne razsvetljujejo duha, zato so se povrnili k praznovernim naukom in malikovalskim običajem svojih poganskih prednikov. Ljudstvo se je razdelilo v dve sovražni stranki, ki sta v medsebojnem boju samo povečevali bedo vseh. Ker se je kralj odločil izpeljati obnovo v cerkvi in državi, je z dobrodošlico sprejel dva sposobna pomočnika v boju proti Rimu.

V navzočnosti kralja in prvakov Švedske je Olaf Petri zelo spretno branil nauk reformirane vere pred rimskimi zagovorniki. Povedal je, da je treba nauke očetov sprejeti samo, če se ujemajo s Svetim pismom. Najnujnejši verski nauki so razodeti v Svetem pismu jasno in

preprosto, da jih lahko razumejo vsi ljudje. Kristus je rekel: "Moj nauk ni moj, ampak tega, ki me je poslal." ([Jan 7,16.](#)) Pavel pa pravi, da mora biti preklet, če bo oznanjeval kateri koli drug evangelij poleg tistega, ki ga je sprejel. ([Gal 1,8.](#)) Reformator je vprašal: "Kako se potem drugi upajo oznanjati nauke po lastnih željah in jih vsiljevati kot nekaj, kar je nujno za zveličanje?"⁽⁷⁾ Pokazal je, da cerkveni odloki nimajo veljave, če nasprotujejo Božjim zapovedim, in poudaril, da je vzvišeno protestantsko načelo "Sveto pismo in samo Sveto pismo" merilo vere in življenja.

Čeprav je ta boj potekal na sorazmerno majhnem prizorišču, nam kaže, "kakšna vrsta ljudi je sestavljala čete reformatorske vojske. To niso bili neuki, sektaši, hrupni prepirljivci - daleč od tega. Bili so možje, ki so proučevali Božjo besedo in znali uporabljati orožje, s katerim jih je opremila svetopisemska orožarna. Bili so najbolj izobraženi ljudje svojega časa. Če opazujemo samo sijajna središča znanosti, kakršna sta bila Wittenberg in Zürich, in svetla imena,^{/243/} kakršna so bila Luter, Melanchthon, Zwingli in Ökolampad, potem lahko rečemo, da so se ti vodje reformacije odlikovali po naravi s talenti in z izrednim znanjem. Vendar pa niso bili takšni tudi njihovi nasledniki. Toda kaj najdemo, če se obrnemo k odročnemu prizorišču Švedske, kjer imamo skromni imeni Olafa in Laurencija Petrija, in če se od velikih učiteljev vrnemo k učencem? ... Najdemo znanstvenike in teologe; ljudi, ki popolnoma poznajo sistem evangeljskih resnic ter z lahkoto premagujejo sholastike in rimske dostojanstvenike."⁽⁸⁾

Sad te razprave je bil, da je švedski kralj sprejel protestantsko vero, kmalu potem pa se je ljudska skupščina opredelila zanj. Olaf Petri je prevedel Novi zakon v švedščino in na kraljevo željo sta brata prevzela prevod celotnega Svetega pisma. Tako je švedski narod prvič sprejel Božjo besedo v svojem ljudskem jeziku. Državni svet je odločil, da naj pridigarji po vsem kraljestvu razlagajo Sveto pismo in naj se ga otroci naučijo brati v šoli.

Blažena luč evangelija je odločno in zanesljivo razganjala temo nevere in praznoverja. Ljudstvo se je osvobodeno papeškega nasilja okrepilo in povišalo do take višine, kakršne nikoli prej ni doseglo. Švedska je postala protestantska trdnjava. Stoletje pozneje, v času velike nevarnosti je bil majhen in do tedaj slaboten narod edini v vsej Evropi, ki si je upal priteči v pomoč Nemčiji v strašni tridesetletni vojni. Kazalo je, da bo vsa severna Evropa znova padla pod papeško nasilje. Švedska vojska je pomagala Nemčiji odbiti katoliško napredovanje in izbojevati strpnost za protestante - kalviniste in luterane - in povrniti svobodo vesti deželam, ki so sprejele reformacijo.^{/244/}

14. Poznejši angleški reformatorji ([angleško](#))

Luter je odprl dotlej zaprto Sveto pismo Nemcem, Tyndala pa je Sveti Duh spodbudil, da je isto storil za Angleže. Wyclifovo Sveto pismo pa je bilo prevedeno z latinskega besedila, ki vsebuje mnogo napak. Nikoli ni bilo tiskano, cena rokopisnih izvodov pa je bila tako visoka, da si jih je lahko priskrbelo le nekoliko bogatašev in plemičev. Poleg tega ga je cerkev strogo prepovedala, in zato je bilo sorazmerno malo razprostranjeno. Leta 1516, leto dni pred pojavitvijo Lutrovih trditev, je Erazem izdal svojo grško in latinsko izdajo Novega zakona. Tedaj je bila prvič Božja beseda tiskana v izvirniku. V njem je bilo odpravljenih mnogo napak prejšnjih izdaj, a tudi smisel je bil jasneje izražen. To je mnogim izobraženim ljudem omogočilo boljše spoznati resnico in dalo novo spodbudo reformacijskemu delu. Preprosto ljudstvo pa je bilo še v veliki večini brez Božje besede. Tyndal je dokončal Wyclifovo delo in dal Sveto pismo rojakom.

Marljivi študent in vnet raziskovalec resnice je sprejel evangelij iz Erazmovega grškega Novega zakona. Neustrašno je oznanjal svoje prepričanje in poudarjal, da je treba vse nauke preizkusiti s Svetim pismom. Ko so papeževi pristaši trdili, da je Sveto pismo dala cerkev in ga zato edino cerkev lahko razlaga, je Tyndal odvrnil: "Ali veste, kdo je naučil orle/^{245/} najti svoj plen? Prav, isti Bog uči svoje lačne otroke iskati Očeta v svoji besedi. Niste nam vi dali Svetega pisma, temveč vi ste tisti, ki ste ga skrili pred nami. Vi ste sežigali nje, ki so učili o njem, in vi bi sežigali samo Sveto pismo, ko bi ga mogli."⁽¹⁾

Tyndalovo oznanjevanje je zbudilo veliko zanimanje; mnogi so sprejeli resnico. Toda duhovniki so prežali, in brž ko je zapustil katero področje, so si z grožnjami in popačenjem njegovega nauka prizadevali uničiti njegovo delo. Pogosto jim je to tudi uspelo. "Kaj naj storim?" je vzkliknil. "Medtem ko jaz sejem na enem polju, sovražnik pustoši po polju, ki sem ga pravkar zapustil. Ne morem biti povsod. Oh, ko bi kristjani imeli Sveto pismo v svojem jeziku, tedaj bi se lahko sami upirali tem lažnivcem. Brez Svetega pisma ljudi ni mogoče utemeljiti v resnici."⁽²⁾

V njegovem umu se je pojavil nov načrt. "Psalmi v Jahvejevem templju so se peli v jeziku Izraelcev," je rekel; "zakaj se ne bi med nami evangelij govoril v angleščini? ... Ali mora cerkev opoldne imeti manjšo luč, kakor pa jo je imela ob zarji? ... Kristjani morajo brati Novi zakon v svoji materinščini." Doktorji in učitelji cerkve se ne ujemajo med seboj. Ljudje lahko spoznajo resnico samo po Svetem pismu. "Nekateri se držijo tega doktorja, drugi drugega. ... Vsi ti pa si nasprotujejo med seboj. Kako naj potem razlikujemo med tistim, ki govori resnico, in tistim, ki govori napačno? ... Kako? ... Samo po Božji besedi."⁽³⁾

Ne dolgo potem je neki učeni katoliški teolog med prepirom z njim vzkliknil: "Boljše je biti brez Božjih zapovedi kakor brez papeževih." Tyndal je odgovoril: "Preziram papeža in vse njegove zapovedi. Če mi bo Bog ohranil življenje, bom čez nekaj let naredil, da bo navadni orač poznal Sveto pismo boljše kakor ti."⁽⁴⁾

Načrt, ki ga je začel gojiti,^{/246/} da bi dal ljudstvu Sveto pismo Novega zakona v njihovi materinščini, se je sedaj okrepil, in zato se je takoj lotil dela. Pregnali so ga iz rodne kraja, zato je odšel v London, in tam je nekaj časa neovirano opravljal svoje delo. Toda nasilje papeževih pristašev ga je znova prisililo k begu. Kazalo je, da je vsa Anglija zaprta zanj, zato se je odločil poiskati zavetje v Nemčiji. Tam je začel tiskati Novi zakon v angleščini. Delo je bilo dvakrat prekinjeno. Ko so mu namreč prepovedali tiskati v enem mestu, je odšel v drugo. Slednjič je odšel v Worms, kjer je nekaj let poprej Luter zagovarjal evangelij pred državnim

zborom. V tem starodavnem mestu je bilo mnogo prijateljev reformacije, in tam je Tyndal neovirano opravljal svoje delo. Kmalu je bilo natisnjenih tri tisoč izvodov Novega zakona, a isto leto je izšla tudi druga izdaja.

Z veliko vnemo in neutrudno vztrajnostjo je delal dalje. Čeprav so angleške oblasti z največjo budnostjo varovale svoja pristanišča, je Božja beseda po številnih skrivnih poteh prišla v London in se razširila povsod po deželi. Papeževi pristaši so si prizadevali ustaviti širjenje resnice, vendar zaman. Škof Durham je od prodajalca knjig, ki je bil Tyndalov prijatelj, odkupil vso zalogo Svetih pisem, ker jih je nameraval uničiti. Menil je, da bo tako precej zavrlo delo. Toda zgodilo se je narobe. S tako zbranim denarjem je bil kupljen material za novo in boljšo izdajo, ki sicer nikakor ne bi bila izdana. Ko so Tyndala pozneje ujeli, so mu ponudili svobodo pod pogojem, če pove imena oseb, ki so mu pomagali tiskati Sveta pisma. Odgovoril je, da je škof Durham naredil veliko več kakor katera koli druga oseba. Ko mu je namreč na roke izplačal visoko ceno za knjige, mu je omogočil nadaljevati delo z večjim pogumom.

Tyndal je bil izdan v roke svojim sovražnikom in več mesecev trpel zaprt v ječi. Končno je z mučeniško smrtjo izpričal svojo vero. Toda orožje, ki ga je on pripravil, je usposobilo druge borce^{/247/} za boj skozi vsa stoletja celo do naših dni.

Latimer je poudarjal s prižnice, da je treba Sveto pismo brati v ljudskem jeziku. Govoril je: "Pisec Svetega pisma je sam Bog, in to pismo je deležno piščeve moči in večnosti. Ni ne kralja ne cesarja ne upravitelja ne vladarja ... ki ne bi bili dolžni poslušati ... njegove svete besede. Ne hodimo po krivih poteh, temveč naj nas vodi Božja beseda. Ne hodimo po poteh ... naših očetov, ne ugotavljajmo, kaj so delali, temveč kaj bi mi morali delati."⁽⁵⁾

Zvesta Tyndalova prijatelja Barnes in Frith sta se postavila v obrambo resnici. Za njima sta se podala Riddleys in Cranmer. Ti vodje v angleški reformaciji so bili učeni ljudje, večina jih je bila v rimski cerkvi zelo spoštovana zaradi svoje vneme in pobožnosti. Ko so spoznali zmote svetega sedeža, so se uprli papežu. Njihovo spoznanje skrivnosti Babilona jim je dalo večjo moč za pričanje proti njej.

"Zastavil vam bom nenavadno vprašanje," je rekel Latimer. "Kdo je najbolj marljiv škof in prelat v vsej Angliji? ... Vidim vas, kako poslušate, da ga moram imenovati. ... Povedal vam ga bom: to je Hudič. ... Nikdar ne zapusti svoje škofije; pokličite ga, kadar koli želite, vedno je doma ... vedno je za svojim plugom. ... Zagotavljam vam, da ga nikoli ne boste našli brez dela. ... Kjer je Hudičevo bivališče ... tam so knjige spodaj, sveče pa zgoraj; Sveta pisma so spodaj, molki pa zgoraj; luč evangelija je na tleh, sveti pa se s svečami, čeprav je poldne; ... Kristusov križ je na tleh, povišane pa so vice, ki praznijo žepe. ... Na tleh je skrb za nage, revne in slabotne, živi pa naj okraševanje podob in slik iz lesa in kamenja; naj živijo človekova izročila in njegovi zakoni, dol Božja izročila in njegova najsvetejša beseda. ... O, da bi bili naši prelati tako marljivi sejalcji zrnja dobrega nauka, kakor je Satan sejalec ljuljke in plevela!"^{(6)/248/}

Veliko načelo, ki so ga zagovarjali ti reformatorji - isto načelo, ki so se ga držali Valdenžani, Wyclif, Jan Hus, Luter, Zwingli in njihovi sodelavci - je bilo nezmotljiva veljava Svetega pisma kot pravila vere in življenja. Zanikali so pravico papežem, cerkvenim zborom, cerkvenim očetom in kraljem, da bi nadzorovali vest v verskih zadevah. Sveto pismo je bilo njihova veljava in po njegovih naukih so preizkušali vse nauke in trditve. Vera v Boga in njegovo besedo je držala pokonci te svete može, ko so izročali svoje življenje na grmadi. "Dobro se drži," je vzkliknil Latimer svojemu somučencu, preden so plameni utišali njun glas.

"Po Božji milosti bova danes v Angliji prižgala takšno luč, za katero sem prepričan, da nikoli več ne bo ugasnila."⁽⁷⁾

Kolumba in njegovi sodelavci so na Škotskem posejali seme, ki nikoli ni bilo popolnoma uničeno. V naslednjih sto letih so se angleške cerkve podvrgle Rimu, škotske pa so ohranile svojo svobodo. Papeštvo pa se je v XII. stoletju vendar tudi tukaj ukoreninilo in nikjer ni tako utrdilo svoje oblasti kakor v tej deželi. Nikjer ni bila tema tako gosta kakor tukaj. A tudi tja so prodrli žarki zarje in napovedali bližajoči se dan. Lolardi, ki so prišli iz Anglije s Svetim pismom in Wyclifovimi nauki, so naredili veliko za ohranitev znanja o evangeliju, a vsako stoletje je imelo svoje priče in mučence.

V začetku reformacije so tja prišli Lutrovi spisi, za njimi pa še Tyndalov angleški Novi zakon. Ne da bi jih opazila duhovniška oblast, so ti poslanci tiho prepotovali gore in doline in v novo življenje obudili baklo resnice, ki je bila na Škotskem skoraj ugasnila. S tem so uničili delo, ki ga je Rim opravil v štirih stoletjih nasilja.

Mučeniška kri je dala gibanju novo spodbudo. Papeški pristaši so na lepem občutili nevarnost, ki je pretila njihovemu delu, zato so sežgali na grmadi^{/249/} nekaj najplemenitejših in najuglednejših škotskih sinov. S tem pa so samo postavili prižnice, s katerih so se besede umirajočih prič slišale po vsej deželi in spodbujale ljudi k nepremagljivi odločitvi, da se bodo znebili rimskih verig.

Hamilton in Wishart, plemiča po značaju in rojstvu, sta skupaj z dolgo vrsto ponižnih učencev končala svoje življenje na grmadi. Toda s prostora, kjer je bil sežgan Wishart, je prišel nekdo, ki ga plameni niso utišali, nekdo, ki naj bi z Božjo pomočjo smrtno udaril papeško moč na Škotskem.

John Knox je zapustil cerkvena izročila in skrivnosti in se začel hraniti z resnicami Božje besede. Wishartov nauk ga je utrdil pri odločitvi, da pretrga zvezo z Rimom in se pridruži preganjanim reformatorjem.

Prijatelji so ga nagovarjali, naj prevzame pridigarsko službo. On pa se je s strahom otepal te dolžnosti in je privolil v to po nekaj dneh samote in hudega boja s samim seboj. Ko pa je sprejel to dolžnost, jo je opravljal z nepremagljivo odločnostjo in neustrašnim pogumom, dokler je živel. Ta srčni reformator se ni bal nobenega človeka. Mučeniški plameni, ki so goreli okoli njega, so ga podžigali še k večji gorečnosti. Navkljub tiranovi sekiri, ki so jo vihteli nad njegovo glavo, je nepremakljivo stal na svojem stališču, z desnico odbijal udarce, z levico pa uničeval malikovalstvo.

Ko so ga poklicali pred škotsko kraljico, vpričo katere je zmanjkalo gorečnosti mnogim protestantskim voditeljem, je neustrašno pričal za resnico. Z laskanjem ga ni bilo mogoče pridobiti; a niti groženj se ni bal. Kraljica ga je obdolžila krivoverstva. Rekla mu je, da uči ljudstvo, naj sprejme vero, ki jo je država prepovedala, s čimer prestopa Božjo zapoved, ki ukazuje podložnikom, da so poslušni svojim gospodarjem. Knox je odločno odgovoril:

"Ker prava vera ni dobila svoje moči ali oblasti od posvetnih knezov, temveč samo od večnega Boga, zato niti podložniki niso dolžni prilagajati svoje vere^{/250/} volji svojih knezov. Knezi so namreč pogosto manj poučeni o pravi Božji veri kakor vsi drugi. ... Prosim vas, gospa, kakšna vera bi bila na svetu, ko bi vsi Abrahamovi potomci sprejeli vero faraona, čigar podložniki so bili? Ali pa kakšna vera bi bila na zemlji, ko bi vsi ljudje v apostolskih dneh

sprejeli vero rimskih cesarjev? ... In tako lahko vi, gospa, spoznate, da podložniki niso dolžni spovedovati vere svojih knezov, čeprav so jim dolžni biti poslušni."

Marija je spregovorila: "Vi razlagate Sveto pismo na en način, a oni (rimskokatoliški učitelji) ga razlagajo drugače; komu naj verujem, kdo lahko tukaj razsodi?"

"Verujte Bogu, ki jasno govori v svoji besedi," je odvrnil reformator; "zunaj tega, kar uči ta beseda, vam ni treba verovati ne enemu ne drugemu. Božja beseda razlaga sama sebe; če pa se kje že pojavi kaj nejasnega, vam bo Sveti Duh, ki nikoli ne nasprotuje samemu sebi, razložil to zadevo na drugem mestu, tako da ne more obstati nikakršen dvom, razen če kdo trmasto želi ostati v neznanju."⁽⁸⁾

To so bile resnice, ki jih je neustrašni reformator v smrtni nevarnosti govoril na kraljičina ušesa. Z enakim neustrašnim pogumom se je držal svojega načrta, molil in se bojeval v Gospodovi bitki, dokler Škotska ni bila prosta papeštva.

Uvedba protestantizma kot ljudske vere v Angliji je preganjanje zmanjšala, vendar ga ni popolnoma ustavila. Čeprav so bili rimski nauki zavrženi, je vendar še ostalo nekoliko njegovih oblik. Papeška nadoblast je bila odklonjena, na njen prostor pa se je ustoličil kralj kot glava cerkve. Bogoslužje v cerkvi je bilo še daleč od evangeljske čistosti in preprostosti. Veliko načelo verske svobode še ni bilo dojeno.^{/251/} Protestantski vladarji so redko kdaj uporabljali grozno nasilje, kakršno je Rim uporabljal proti krivoverstvu, vendar niso priznavali pravice, da sme vsak služiti Bogu v svoji vesti. Od vseh se je zahtevalo, da sprejmejo nauke in bogoslužne oblike, ki jih je predpisala državna cerkev. Pripadniki vere, ki je država ni priznala, so bili huje ali laže preganjani dolga stoletja.

V XVII. stoletju je bilo tisoče pridigarjev pregnanih s svojih položajev. Ljudem je bilo pod grožnjo visoke kazni, zapora in preganjanja prepovedano udeleževati se verskih srečanj, katerih ni odobrila cerkev. Zvesti verniki, ki se niso vzdržali zbiranja k bogoslužju, so bili prisiljeni, da so se srečevali v temnih prehodih, v mračnih kletih in ob nekaterih letnih časih o polnoči v gozdovih. V skritih gozdnih globinah, v templju, ki ga je postavil sam Bog, so se zbirali ti razkropljeni in preganjani Gospodovi otroci, da bi izlivali svoje duše v molitvi in zahvaljevanju. Vendar so mnogi umrli zaradi svoje vere, četudi so bili še tako previdni. Zaporji so bili polni. Družine so bile razdejane. Mnogi so bili pregnani v tuje dežele. Vendar je bil Bog s svojim ljudstvom, zato preganjanje ni moglo pripraviti k molku njihovega pričevanja. Mnogi so bili prisiljeni oditi čez ocean v Ameriko, in tam so postavili temelje dvojni svobodi: državljanski in verski, ki pomenita moč in slavo te dežele.

Preganjanje je zopet povzročilo razširjanje evangelija, kakor se je že bilo zgodilo v apostolskih dneh. John Bunyan je vdihaval nebeško ozračje v neki ogabni ječi med razbojniki in tatovi; tam je napisal svojo čudovito prispodobno zgodbo o potovanju pobožnega popotnika iz dežele pogube v nebeško mesto. Že več kakor dvesto let ta glas iz bedforskega zapora z vznemirljivo močjo govori človeškemu srcu. Bunyanovi knjigi *Romarjevo potovanje* in *Obilna milost največjemu med grešniki* sta jih mnogo pripeljali na pot življenja.

Baxter, Flavel, Alleine in drugi ljudje nadarjenosti, izobrazbe in globoke krščanske izkušnje so vstali in pogumno branili vero,^{/252/} ki je bila enkrat za vselej izročena svetim. Nikoli ne more biti uničeno delo, ki so ga opravili ti ljudje, čeprav jim je bilo prepovedano in so ga poglavarji postavili zunaj zakona. Flavlovi deli *Vir življenja* in *Pot milosti* sta naučili tisoče, kako se lahko izročijo Kristusu. Baxterjev *Krščanski pastir* je z blagoslovom postregel

mnogim, ki so si želeli napredek Božjega dela, a njegov *Večni počitek svetim* je mnoge pripeljal k "počitku", ki je še ostal Božjemu ljudstvu.

Sto let pozneje, v dneh velike duhovne teme, so Whitefield in oba Wesleya vstali kot nosilci luči za Boga. Pod upravo državne anglikanske cerkve so Angleži padli v takšno versko stanje, ki ga je bilo težko razlikovati od poganstva. Naravna vera je bila priljubljena nauk duhovništvu in sestavni del skoraj vsega njihovega bogoslovja. Višji krogi so se rogali pobožnim in se bahali nad njihovim skrajništvom. Nižji sloji so tonili v neznanje in se vdajali pregrehi, tako da cerkev ni imela ne poguma ne vere za nadaljnje zadrževanje propadanja resnice.

Vzvišeni nauk o opravičenju z vero, ki ga je Luter tako jasno oznanjal, se je vse bolj izgubljal spred oči; na njegov prostor pa je prihajal rimski nauk o zaupanju v dela, da bi se zveličali. Whitefield in oba Wesleya, ki so bili verniki državne anglikanske cerkve, so bili iskreni iskanci Božje milosti, in ti so učili, da se to zagotavlja s čednostnim življenjem in izvrševanjem verskih obredov.

Nekoč je Charles Wesley tako hudo zbolel, da je bil prepričan, da bo umrl; tedaj ga je nekdo vprašal, na čem počiva njegovo upanje v večno življenje. Odgovoril je: "Bogu sem služil tako, kakor sem najbolje mogel." Ko pa je bilo videti, da vpraševalec ni bil popolnoma zadovoljen z njegovim odgovorom, je Wesley pomislil: "Kaj! Ali moja prizadevanja niso zadostni temelj za upanje? Mar me ne misli prikrajšati za moja prizadevanja? Potem nimam ničesar, v kar bi še lahko zaupal."⁽⁹⁾ Tako gosta je bila tema,^{/253/} ki je pokrila cerkev; zakrila je nauk o očiščenju, odvzela Kristusu njegovo slavo in ljudem odvrnila pogled z edinega upanja v zveličanje, to je, s krvi križanega Odrešenika.

Wesley in njegovi tovariši so spoznali, da ima prava vera sedež v srcu in da se Božje zapovedi nanašajo na misli prav tako kakor na besede in dejanja. Prepričali so se o potrebi svetosti srca enako kakor tudi o potrebi brezhibnosti zunanjega vedenja, zato so si na vso moč prizadevali živeti novo življenje. Z najbolj marljivimi in z molitvijo spremljanimi naporji so si prizadevali pokoriti hudobnost naravnega srca. Živel so življenje samoodpovedi, ljubezni in ponižnosti ter zelo strogo in natančno izpolnjevali vse, kar se jim je zdelo, da bi jim utegnili pomagati doseči cilj - svetost, ki jim bo zagotovila Božjo milost. Vendar niso dosegli cilja, po katerem so hrepeneli. Zaman so bila njihova prizadevanja, da bi se osvobodili obsodbe greha ali zlomili njegovo moč. Doživljali so enako izkušnjo, kakršno je doživljal Luter v erfurtski celici. Isto vprašanje je mučilo njihovo dušo - "Kako more smrtni človek biti pravičen pred mogočnim Bogom?" ([Job 9,2.](#))

Ogenj božanske resnice, ki je skoraj ugasnil na oltarju protestantizma, je moral biti znova prižgan s staro baklo, ki so jo češki kristjani izročali rodovom skozi stoletja. Po reformaciji so protestantizem na Češkem poteptale rimske horde. Kdor koli se ni hotel odpovedati resnici, je bil prisiljen v izgnanstvo. Nekateri teh so našli zavetje na Saškem in tam ohranili staro vero. Od potomcev teh kristjanov je luč prišla do Wesleya in njegovih tovarišev.

John in Charles Wesley sta bila posvečena za pridigarja in potem odposlana v ameriško misijo. Na ladji je z njima potovala tudi skupina moravskih bratov. Nenadoma je nastal strašen vihar, in John Wesley, ko je gledal smrti v oči, je čutil, da nima zagotovljenega miru z Bogom. V nasprotju z njim pa so nemški sopotniki razodevali spokojnost in zaupanje, kakršno je bilo njemu tuje.^{/254/}

Potem pravi takole: "Dalj časa pred tem sem opazoval njihovo resno vedenje. Svojo ponižnost so neprestano dokazovali tako, da so sopotnikom delali takšne usluge, kakršnih ne bi naredil noben Anglež. Za te usluge niso želeli in niso sprejeli plačila, govoreč, da je dobro, da se njihova srca tako ponižajo, kajti njihov dobri Zveličar je naredil zanje še več. Vsak dan jim je ponudil priložnosti, da so pokazali krotkost, ki ji nikakršna žalitev ni mogla vzeti poguma. Če jih je kdo odrinil, udaril ali vrgel na tla, so mirno vstali in se umaknili. Niti beseda pritožbe se jim ni našla na ustih. Sedaj pa je nastopila priložnost, da bi se izkazalo, ali so tudi strahu prosti ravno tako, kakor so prosti ošabnosti, jeze in maščevanja. Sredi petja psalmov, s čimer so začeli svoje bogoslužje, je na lepem strgal morski val na koščke veliko jadro, prekril ladjo in se prelil po palubi, da se je zdelo, da nas je že požrla morska globina. Angleži so začeli strašno vpiti. Nemci pa so mirno peli dalje. Pozneje sem vprašal nekoga od njih: 'Ali se niste bali?' Odgovoril je: 'Hvala Bogu, ne.' Vprašal sem: 'Ali se vaše žene in otroci niso bali?' Blago je odvrnil: 'Ne; naše žene in otroci se ne bojijo smrti.'"(10)

Po prihodu v Savanah je Wesley krajši čas preživel z moravskimi brati, in tedaj ga je globoko presunilo njihovo krščansko vedenje. O nekem njihovem bogoslužju, ki je bilo v očitnem nasprotju z mrtvim formalizmom anglikanske cerkve, je zapisal: "Velika preprostost in slovesnost pri vsem tem sta povzročili, da sem pozabil dosedanjih sedemnajst stoletij in se preselil v tisti čas, ko ni bilo ne formalizma ne ceremonije; ko sta še predsedavala izdelovalec šotorov Pavel in ribič Peter ter se je razodevala moč Svetega Duha."(11)

Ko se je Wesley vrnil v Anglijo, je po proučevanju s pridigarjem moravskih bratov dosegel jasnejše razumevanje svetopisemske vere. Prepričal se je, da se mora odpovedati sleherni odvisnosti od svojih lastnih del za zveličanje in se popolnoma zaupati^{/255/} Božjemu Jagnjetu, "ki odjemlje greh sveta". Na nekem bogoslužju moravskih bratov v Londonu so prebrali iz Lutrovega spisa, kakšno spremembo Božji Duh naredi v vernikovem srcu. Med poslušanjem se je v Wesleyu prižgala vera. O tem pravi: "Občutil sem, da se mi je srce čudno segrelo. Čutil sem, da zaupam v Kristusa in samo v Kristusa za zveličanje. Dobil sem zagotovilo, da je On odvil **moje** grehe, vse, **kar imam**, in **me** rešil postave greha in smrti."(12)

V letih napornega in neudobnega dela - v letih neusmiljene samoodpovedi, zasramovanja in ponižanja - je bil Wesley stanovitno privržen svojemu edinemu cilju iskanja Boga. Sedaj ga je našel; spoznal je, da se milost ne doseže z molitvami, postom, miloščinami in z deli zatajevanja, temveč kakor dar, "brez denarja in brez plačila".

Ko se je utrdil v Kristusovi veri, je vsa njegova duša gorela z željo, da bi vsepovsod razširil znanje o slavnem evangeliju Božje brezplačne milosti. Dejal je: "Na ves svet sem gledal kot na svojo župnijo; kjer koli namreč sem, povsod imam pravico in sveto dolžnost oznaniti veselo sporočilo zveličanja vsem, ki me želijo poslušati."(13)

Dalje je živel strogo in samoodpovedno življenje, toda to sedaj ni bilo **temelj**, temveč **sad** vere; to ni bila **korenina**, temveč **sad** svetosti. Božja milost v Kristusu je temelj krščanskega upanja in ta milost se kaže s poslušnostjo. Wesleyevo življenje je bilo posvečeno oznanjevanju vzvišenih resnic, ki jih je sprejel - opravičenje z vero v Kristusovo očiščujočo kri in moč Svetega Duha, ki obnavlja srce, katerega sad je življenje po Kristusovem zgledu.

Whitefield in oba Wesleya so bili pripravljeni za svoje delo po dolgem in globokem prepričanju o svojem izgubljenem stanju. A da bi bili sposobni zdržati vse^{/256/} kakor dobri Kristusovi vojaki, so morali iti skozi gorečo peč zaničevanja, zasmehovanja in preganjanja kakor na univerzi tako tudi po nastopu pridigarske službe. Nje in nekoliko drugih njihovih

prijateljev so brezbožni sošolci zaničljivo imenovali metodisti - z imenom, ki je danes častljivo ime ene največjih verskih skupnosti v Angliji in Ameriki.

Kot verniki anglikanske cerkve so bili močno vdani njenim bogoslužnim oblikam, toda Gospod je prednje postavil v svoji besedi višjo raven. Sveti Duh jih je spodbujal oznanjati križanega Kristusa. Njihovo delo je spremljala moč Najvišjega. Tisoči so se prepričali in se dejansko spreobrnil. To čredo je bilo treba zaščititi pred grabljivimi volkovi. Wesley sploh ni razmišljal o tem, da bi organiziral novo versko skupnost, temveč jih je organiziral v tako imenovano metodistično zvezo.

Skrivnostno in težavno je bilo nasprotovanje, ki so ga pridigarji doživeli od državne cerkve. V bistvu pa je Bog po svoji modrosti vodil dogodke, da je povzročil začetek reforme v cerkvi sami. Ko bi bila prišla od zunaj, ne bi prodrla tja, kjer je bila najbolj potrebna. Ker pa so bili pridigarji prebujenja cerkveni uslužbenci in so delovali v naročju cerkve, kjer koli se jim je pokazala priložnost, je resnica lahko stopila tudi tja, kjer bi ji sicer vrata ostala zaprta. Nekaj duhovnikov se je prebudilo iz svoje moralne zaspanosti in so postali goreči oznanjevalci v svojih župnijah. Cerkve, ki so bile okamnele zaradi formalizma, so se prebudile v življenje.

V Wesleyevem času so ljudje različnih nadarjenosti opravljali zaupano delo, kakor je bilo sicer v vseh stoletjih cerkvene zgodovine. Niso soglašali v vseh točkah nauka, vendar je vse spodbujal Božji duh, da so se združili v namenu pridobivanja ljudi za Kristusa. Razlike med Whitefieldom in Wesleyema so včasih grozile z razcepom.^{/257/} Ker pa so se v Kristusovi šoli naučili krotkosti, sta jih vzajemna strpnost in krščanska ljubezen spravili. Niso se utegnili prepirati, medtem ko so vsepovsod naokrog vladali prestopki in zmote ter so grešniki drveli v pogubo.

Božji služabniki so prehodili hrapave poti. Vplivni in izobraženi ljudje so uporabljali svoje moči proti njim. Čez nekaj časa je mnogo duhovnikov pokazalo odkrito sovraštvo in cerkvena vrata so bila zaprta za čisto vero in za njene oznanjevalce. Ker jih je duhovništvo obtoževalo s prižnice, je s tem spodbujalo proti njim moči teme, neznanja in krivičnosti. John Wesley je nekoč po čudežu Božje milosti ušel smrti. Ko se je srd drhali dvignil proti njemu in ko je bilo videti, da se ne bo mogel rešiti, je angel v človeški podobi stopil k njemu, gruča se je umaknila, in Kristusov služabnik je odšel varno z nevarnega prostora.

O svoji osvoboditvi pred razjarjeno drhaljo ob neki taki priložnosti je Wesley povedal: "Mnogi so me hoteli vreči po bregu, ko smo se po spolzki poti spuščali v mesto. Upravičeno sem menil, da bom težko sploh kdaj vstal, če bom tukaj padel. A vendar nisem padel in niti spodrsnilo mi ni, dokler nisem bil popolnoma zunaj dosega njihovih rok. ... Čeprav so me poskušali prijeti za ovratnik ali obleko, da bi me vrgli na tla, jim ni uspelo. Le enemu je uspelo, da me je prijel za žep puloverja, pa je ta ostal v njegovi roki. Drugi žep, v katerem sem imel denarnico, se je odtrgal samo na pol. ... Krepak mož, ki je hodil za menoj, je nekajkrat zamahnil z debelo hrastovo palico. Ko bi me bil enkrat udaril z njo po glavi, mu ne bi bilo treba še naslednjič. Sploh ne vem, kako se je lahko zgodilo, da je vsakič zgrešil; nisem se mu namreč mogel umakniti ne na desno ne na levo. ... Nekdo je zdrvel iz gruče in dvignil roko, da bi me udaril, vendar jo je na lepem povetil in me pobožal po glavi, rekoč: 'Kako mehke lase ima!' ... Prvi ljudje, katerih srca so se spreobrnila, so bili mestni junaki, načelniki v slabih dejanjih ob vsaki priložnosti,^{/258/} eden od njih je bil poklicni boksar v medvedjem vrtu. ...

S kakšno nežnostjo nas Bog pripravlja za svojo voljo! Dve leti poprej je kos opeke opraskal moja ramena. Leto dni pozneje me je kamen udaril med oči. Prejšnji mesec sem dobil en udarec, nocoj pa dva, enega pred prihodom v mesto, drugega pa po izhodu iz njega; vendar sta bila oba kakor nič. Prvič me je človek z vso močjo udaril v prsi, drugi pa me je udaril po ustih s tako močjo, da mi je takoj začela teči kri, vendar nisem čutil nič večjo bolečino, kakor pa če bi se me dotaknili s slamico."⁽¹⁴⁾

Metodisti tistega časa - kakor ljudstvo tako tudi pridigarji - so prenašali zasmehovanje in preganjanje kakor od vernikov cerkve tako tudi od odkritih nevernikov, ki so bili proti njim razdraženi z obrekovanjem. Poklicali so jih pred palačo pravice - a te so se samo imenovalе tako, kajti tisti čas je bila pravičnost redki gost na sodiščih. Pogosto so trpeli nasilje od svojih preganjancev. Drhal je šla od hiše do hiše, uničevala pohištvo in ostale dobrine, plenila vse, kar ji je bilo všeč, in surovo ravnala z moškimi, ženskami in otroki. Pogosto so z javnimi razglasi vabili ljudi, ki so želeli sodelovati pri razbijanju oken in ropanju metodističnih hiš, naj se ob določeni uri zberejo na določenem mestu. Oblasti niso kaznovalе tega odprtega teptanja človeških in Božjih zakonov. Sistematično so bili preganjani vsi tisti, katerih edina napaka je bila, da so si prizadevali obrniti noge grešnikov s poti v uničenje na pot k svetosti.

John Wesley je takole opisal obtožbe proti sebi in svojim tovarišem: "Nekateri dokazujejo, da je nauk teh ljudi lažen, napačen in fanatičen; da so novotarji in skoraj neznani; da so kvekerji, skrajneži in papisti. Vse te pretveze so bile že večkrat pri korenini posekane tako, da je bilo podrobno razloženo, da je vsak del tega nauka svetopisemski nauk,^{/259/} kakor ga razlaga naša cerkev. Zato ne more biti ne napačen ne zmoten, če ima Sveto pismo prav. Drugi pravijo: 'Njihov nauk je prestrog; preveč so zožili pot v nebesa.' To je bila v resnici prvotna pripomba (in je bila nekaj časa edina) in se skriva v temelju tisoč drugih, ki so se pojavile v različnih oblikah. Toda ali so ti res zožili pot v nebesa bolj, kakor pa so to storili Gospod in njegovi apostoli? Ali je njihov nauk strožji od svetopisemskega? Opazujmo nekoliko jasnih besedil: 'Ljubi Gospoda svojega Boga iz vsega svojega srca in iz vse svoje duše in iz vse svoje moči in iz vse svoje pameti. Za vsako prazno besedo, ki jo ljudje reko, bodo dajali odgovor v dan sodbe. Če torej jeste ali pijete ali kar koli delate, vse delajte Bogu na slavo.'

Če je njihov nauk strožji od tega, jih je treba obsoditi; vendar pa v svoji vesti veste, da ni tako. Ali je lahko kdo za črko manj natančen, ne da bi oskrnil Božjo besedo? Ali se lahko oskrbnik Božjih skrivnosti izkaže zvest, če spremeni samo del posvečenega zaklada? Ne. Ničesar ne sme ukiniti in ničesar ublažiti. Prisiljen je povedati vsem ljudem: 'Svetega pisma ne smem prilagoditi vašemu okusu. Vi se morate dvigniti do njega ali pa boste za večno pogubljeni.' To je pravi temelj teh, nad katerimi drugi vpijejo, da so neusmiljeni. Ali so neusmiljeni? V kakšnem smislu? Ali ne sitijo lačnih in oblačijo nagih? 'Ne; ne gre za to; tega ne potrebujejo. Neusmiljeni so v sodbi! Mislijo, da nihče ne more biti rešen, če ne hodi po njihovi poti.'"⁽¹⁵⁾

Duhovno padanje, ki se je pokazalo v Angliji ravno pred Wesleyem, je bilo v precejšnji meri sad antinomizma (nauka, da kristjani niso dolžni izpolnjevati zapovedi). Mnogi so trdili, da je Kristus razveljavil moralni zakon in ga torej kristjani niso obvezni izpolnjevati; vernik je osvobojen "sužnosti dobrih del". Drugi so^{/260/} sicer priznavali večnost zapovedi, a vendar so izjavljali, da pridigarji brez potrebe svetujejo ljudem izpolnjevati predpise zapovedi. Saj bodo tisti, ki jih je Bog izvolil za zveličanje, z "nepremagljivo Božjo milostjo spodbujeni k pobožnemu in poštenemu življenju," medtem ko določeni za večno prekletstvo "ne bodo imeli moči, da bi se pokoravali Božjim zapovedim".

Drugi, ki so trdili, "da izvoljeni ne morejo odpasti od Božje naklonjenosti ali je izgubiti", so prišli do še strašnejšega sklepa. Menili so, da "brezbožna dela, ki jih delajo, v bistvu niso greh in se ne štejejo za njihov prestop Božjih zapovedi, zato niti nimajo razloga, da bi priznali svoje grehe in jih s spokorjenjem zapustili".⁽¹⁶⁾ Zatorej so govorili, da celo najhujši grehi, "ki se sicer štejejo za strašen prestop Božjih zapovedi, niso greh v Božjih očeh", če jih zagreši kdo izmed izvoljenih. "Saj je nujna in očitna značilnost izvoljenih, da ne morejo narediti ničesar, kar ne bi bilo Bogu všeč ali pa prepovedujejo Božje zapovedi."

Ti pošastni nauki so v bistvu podobni naukom poznejših priljubljenih vzgojiteljev in bogoslovcev - da namreč ni nespremenljivega Božjega zakona kot merila pravičnosti, temveč da ta moralna merila postavlja družba sama, in so zato neprestano podvržena spremembam. Vse te zamisli navdihuje isti mojstrski duh, namreč on, ki je celo med nebeškimi brezmadežnimi bitji začel svoje delo, s katerim si je prizadeval odstraniti upravičene omejitve Božjih zapovedi.

Nauk o Božjem vnaprejšnjem odločanju, ki uči, da je značaj vsakega človeka vnaprej nespremenljivo določen, je zapeljal mnoge, da so zares zavrgli Božje zapovedi. Wesley je odločno nasprotoval zmotam učiteljev antinomizma in pokazal, da ta nauk, ki vodi k antinomizmu, nasprotuje Svetemu pismu.^{/261/} "Kajti prikazala se je Božja milost zveličavna **vsem** ljudem. To je dobro in prijetno pred Bogom, našim rešiteljem, ki hoče, da se rešijo **vsi** ljudje in pridejo do spoznanja resnice. Zakaj eden je Bog, eden tudi srednik med Bogom in ljudmi, človek Kristus Jezus, ki je dal samega sebe v odkupnino za **vse**." ([Tit 2,11](#); [1 Tim 2,36](#).) Božji Duh se daje brezplačno, da bo vsakega človeka usposobil za sprejem zveličavnega sredstva. Tako je Kristus, "prava Luč", ki razsvetljuje vsakega človeka, ki pride na svet. ([Jan 1,9](#).) Ljudje bodo izgubili zveličanje zaradi svojega prostovoljega odklanjanja dara življenja.

Na trditev, da je Kristusova smrt ukinila predpise Božjih zapovedi z obredno postavo vred, je Wesley odgovoril tole: "Kristus ni razveljavil moralnega zakona, ki ga vsebujejo desetere zapovedi in so ga poviševali preroki. Cilj njegovega prihoda ni bil ukiniti kateri koli njegov del. To je zakon, ki nikoli ne more biti ukinjen, saj 'stoji kot zvesta priča v nebesih'. ... Ta je bil od samega začetka sveta napisan 'ne na kamnitih tablicah', temveč v srcih vseh človeških otrok, ko so izšli iz Stvarnikovih rok. Čeprav so črke, ki so bile nekoč zapisane z Božjim prstom, sedaj močno poškodovane zaradi greha, vendar ne morejo biti popolnoma izbrisane, dokler koli se zavedamo dobrega in hudega. Sleherni del tega zakona mora ostati veljaven za vse ljudi v vseh vekih. Ni odvisen ne od časa ne od prostora ne od okoliščin, ki bi ga utegnile spremeniti, temveč od Božje in človekove narave in njunega nespremenljivega medsebojnega razmerja.

'Nisem prišel da razveljavim, ampak da izpolnim.' ... Ni dvoma, da njegove besede (kakor tiste, ki so bile izgovorjene poprej, tako tudi tiste, ki so izgovorjene potem), pomenijo tole: Prišel sem ga utrditi kljub vsem človeškim razlagam; prišel sem popolnoma in jasno postaviti na luč vse, kar je bilo zatemnjeno ali nejasno. Prišel sem pokazati dolžino in širino in popoln pomen sleherne zapovedi v njem^{/262/} ter višino in globino kakor tudi nedojemljivo čistost in duhovnost vsakega njegovega odlomka."⁽¹⁷⁾

Wesley je govoril o popolni skladnosti med zapovedmi in evangelijem. "Med zapovedmi in evangelijem je torej najtesnejša zveza, ki si jo lahko zamislimo. Po eni strani zapovedi pripravljajo pot evangeliju in nas opozarjajo nanj; po drugi strani pa nas evangelij neprestano vodi k bolj natančnemu izpolnjevanju zapovedi. Na primer, zapovedi zahtevajo od nas, da

ljubimo Boga, da ljubimo svoje bližnje, smo krotki, ponižni ali sveti. Mi čutimo, da smo nesposobni za to; da, za človeka je to celo nemogoče. Vidimo pa Božjo obljubo, da nam bo dal to ljubezen, nas naredil ponižne, krotke in svete. Mi sprejemamo ta evangelij, to blagovest. Ta dela v nas po veri; in pravična zahteva postave je izpolnjena v nas po veri, ki je v Kristusu Jezusu. ...

Najvišja vrsta sovražnika Kristusovega evangelija," pravi Wesley dalje, "so tisti, ki odprto in javno obsojajo zapovedi in slabo govore o njih; ki učijo ljudi teptati v prah (razveljavljati, opuščati, prezirati obveznosti) ne samo eno, bodisi najmanjšo ali največjo, temveč vse Božje zapovedi. ... Najbolj čudno pri vsem tem pa je, da žrtve te prevare verujejo, da častijo Kristusa s teptanjem njegovih zapovedi in povišujejo njegovo službo z uničevanjem njegovega nauka! Da, častijo ga, kakor ga je Judež, ko je rekel: 'Zdrav bodi, učitelj, in ga poljubi.' ([Mat 26,49](#).) Vsakomur od njih lahko upravičeno odvrne: 'S poljubom izdajaš Sina človekovega?' ([Luk 22,48](#).) Nič drugega ni kakor izdajstvo s poljubom, ko govoriš o njegovi krvi, a mu snemaš krono; ko zametuješ kateri koli del njegovih zapovedi pod pretvezo, da pospešuješ njegov evangelij. Nihče se ne more osvoboditi te obtožbe, ki oznanja vero tako, da posredno ali neposredno odvrča ljudi od poslušnosti eni sami zapovedi. Pri tem pa kaže, da baje Kristus dovoljuje tako ali drugače ukiniti ali zmanjšati veljavo najmanjše Božje zapovedi." (18)/263/

Njim, ki so trdili, da "oznanjevanje evangelija ustreza vsem ciljem zapovedi", je Wesley odvrnil: "To v celoti zavračamo. Evangelij ne nadomešča namena zapovedi, da bi namreč človeka prepričal o njegovi grešnosti in prebudil še vedno speče na robu pekla." Apostol Pavel pravi, da se greh spozna po postavi. A dokler koli se človek ne zaveda greha, ne more resnično čutiti svoje potrebe po očiščujoči Zveličarjevi krvi. ... Tudi naš Gospod sam je poudaril, da zdravi ne potrebujejo zdravnika, temveč bolni. Nesmisel je torej priporočati zdravnika ljudem, ki so zdravi ali pa vsaj mislijo, da so. Najprej jih morate prepričati, da so bolni, sicer vam ne bodo hvaležni za trud. Prav tako je nesmiselno oznanjati Kristusa njim, ki menijo, da imajo zdravo srce in ga še nikoli niso strli." (19)

Tako si je Wesley z oznanjevanjem evangelija Božje milosti prizadeval povečati postavo in jo postaviti v čast, kakor je to storil njegov Učitelj. Zvesto je opravil delo, ki mu ga je naložil Bog, in slavni so bili sadovi, ki mu jih je bilo dovoljeno videti. Na koncu njegovega čez osemdeset let dolgega življenja - v katerih je petdeset let oznanjal kot potujoči pridigar - je število njegovih sledilcev doseglo več kakor pol milijona ljudi. Toda število vseh, ki so z njegovim trudom oteti pogube in ponižanja greha ter povišani v višje in čistejše življenje, kakor tudi število tistih, ki so po njegovem nauku dosegli globlje krščansko doživetje, se bo zvedelo šele tedaj, ko bo vsa družina odrešenih zbrana v Božjem kraljestvu. Njegovo življenje pomeni nauk neprecenljive vrednosti za vsakega kristjana. O da bi v današnjih cerkvah odsevala vera in ponižnost, neutrudna gorečnost, samopožrtvovalnost in vdanost tega Kristusovega služabnika! /264/

15. Sveto pismo in francoska revolucija ([angleško](#))

Reformacija, ki je dala ljudstvu Sveto pismo, si je v XVI. stoletju prizadevala prodreti v vse evropske dežele. Nekateri narodi so jo z veseljem pozdravili kakor nebeškega glasnika. V drugih državah ji je papeštvo s precejšnjim uspehom preprečilo vstop; zato je bila tam luč svetopisemskega spoznanja z njenim blagodejnim vplivom skoraj popolnoma izključena. V neko deželo je luč v začetku prišla, vendar jo je zadušila tema. Dolga stoletja sta se resnica in laž bojevali za nadoblast. Končno je zmagalo zlo, nebeška luč pa je bila pregnana. "Sodba je pa to, da je luč prišla na svet, ali ljudje so bolj ljubili temo nego luč." ([Jan 3,19.](#)) Ves narod je moral žeti posledice svoje izbire. Zaščitna moč Božjega Duha je zapustila ljudstvo, ki je prezrlo njegov milostni dar. Zlu je bilo dovoljeno dozoreti. Ves svet je videl posledice naklepnega zavračanja luči.

Boj, ki se je v Franciji dolga stoletja vodil proti Svetemu pismu, je dosegel vrhunec v prizorih revolucije. Ta strašni prevrat je bil neizbežna posledica rimskega nasilja nad Božjo besedo.(s) Pomenil je najbolj nenavadno podobo, ki ji je bil svet priča o delovanju papeške politike, podoba posledic, h katerim so vodili več kakor^{265/} tisoč let nauki rimske cerkve.

Preroki so napovedali, da bo papeštvo v času svoje nadoblasti prepovedovalo brati Sveto pismo, Razodetje pa omenja grozne posledice, ki bodo doletele zlasti Francijo zaradi oblasti "človeka greha".

Gospodov angel je napovedal: "Teptali bodo sveto mesto dvainštirideset mesecev. In dal bom dvema svojima pričama, in prerokovali bosta tisoč dvesto šestdeset dni, oblečeni v raševnika. ... In kadar dokončata svoje pričevanje, napravi zver, ki prihaja gor iz brezna, vojsko z njima in ju zmaga in umori. In njuni trupli bosta ležali na ulicah velikega mesta, ki se imenuje duhovno Sodoma in Egipt, kjer je bil tudi njiju Gospod križan. ... In prebivalci na zemlji se bodo veselili nad njima in se radovali, in daril si bodo pošiljali med seboj, ker sta ta dva preroka mučila prebivalce na zemlji. In po treh dneh in pol je prišel duh življenja iz Boga vanju in sta stopila na noge, in veliki strah je prešel tiste, ki so ju gledali." ([Raz 11,2-11.](#))

Tukaj omenjeni časovni obdobji dvainštiridesetih mesecev in tisoč dvesto šestdeset dni označujeta isto časovno obdobje in pomenita čas, v katerem je Rim preganjal Božjo cerkev. Tisoč dvesto šestdeset let papeške nadoblasti se začne leta 538 po Kristusu in se konča leta 1798.(d) Tedaj je francoska vojska stopila v Rim in zaprla papeža, da je umrl v pregnanstvu. Čeprav je bil kmalu izvoljen novi papež, si papeštvo nikoli več ni povrnilo oblasti, kakršno je imelo prej.

Preganjanje Božje cerkve ni trajalo do konca časovnega obdobja tisoč dvesto šestdesetih let. Bog je iz usmiljenja do svojega ljudstva skrajšal čas njegove strašne preizkušnje. Jezus je v svojem prerokovanju^{266/} o "veliki stiski", ki bo zadela cerkev, povedal: "In ko se ne bi tisti dnevi prikrajšali, ne bi se rešil noben človek; ali zaradi izvoljencev bodo prikrajšani tisti dnevi." ([Mat 24,22.](#)) Vplivu reformacije gre zahvala, da je preganjanje prenehalo nekoliko pred letom 1798.

Kar se pa tiče dveh prič, prerok dalje pravi: "To sta dve oljki in dva svečnika, stoječa pred Gospodom zemlje." ([Raz 11,4.](#)) Psalmist je rekel: "Svetilo moji nogi je tvoja beseda in moji stezi luč." ([Ps 119, 105.](#)) Dva preroka pomenita Sveto pismo Starega in Novega zakona. Oba pomembno pričata o viru in večnosti Božjih zapovedi. Oba razodevata načrt zveličanja. Simboli, daritve in prerokovanja Starega zakona kažejo na prihajajočega Zveličarja.

Evangeliji in listi Novega zakona pričajo o Zveličarju, ki je prišel prav tako, kakor so ga napovedali simboli in prerokovanja.

"Prerokovali bosta tisoč dvesto šestdeset dni, oblečeni v raševnika." Največji del tega časovnega obdobja so morali Božji preroki preživeti v temi. Papeška oblast si je prizadevala skriti besedo resnice pred ljudstvom in postavljala lažne preroke, da so pobijali njeno pričevanje. (š) Ko so državne in verske oblasti prepovedale Sveto pismo; ko so bila njegova pričevanja popačevana ter so se ljudje in hudobni duhovi združili, da bi ločili človeška srca od Svetega pisma; ko so bili tisti, ki so si upali oznanjati njegove svete resnice, preganjani, izdajani, trpinčeni in pokopavani v temne zaporske celice, mučeni zaradi vere ali prisiljeni pobegniti v zavetje po gorah, strminah in skalovju - tedaj sta dve zvesti priči prerokovali oblečeni v raševnika. Vendar sta opravljali svojo službo skozi celotno časovno obdobje tisoč dvesto šestdesetih let. V najbolj temačnem obdobju so živele zveste priče, ki so ljubile Božjo^{/267/} besedo in bile vnete za njegovo slavo. Ti zvesti služabniki so prejeli modrost, moč in oblast za oznanjanje Božje resnice skozi to celotno obdobje.

"In če jima hoče kdo storiti kaj žalega, izide jima ogenj iz ust in požre njune sovražnike; in če jima bo hotel kdo kaj žalega storiti, mora enako biti umorjen." ([Raz 11.5.](#)) Ljudje ne morejo nekaznovano teptati Božje besede. Pomen te strašne grožnje nam je razodet v zadnjem poglavju Razodetja: "Pričam vsakemu, kdor sliši besede prerokovanja te knjige: Ako kdo k temu kaj pristavi, njemu pridene Bog šib, ki so zapisane v tej knjigi. In ako kdo kaj odvzame od besed knjige tega prerokovanja, odvzame Bog njegov delež od drevesa življenja in iz svetega mesta, od tega, kar je pisano v tej knjigi." ([Raz 22,18.19.](#))

To so opomini, ki jih je Bog dal, da bi ljudi obvaroval pred poskusi kakršnega koli spreminjanja tega, kar je Bog razodel ali ukazal. Te slovesne grožnje se nanašajo na vse, ki s svojim vplivom spodbujajo ljudi k preziranju Božjih zapovedi. S strahom bi morale napolniti vse, ki trdijo, da je vseeno, ali izpolnjujemo Božje zapovedi ali ne. Strašno odgovornost jemljejo nase vsi, ki povišujejo svoje mnenje nad božanskim razodetjem in spreminjajo jasni smisel Svetega pisma, da bi ugodili samemu sebi ali se prilagodili svetu. Pisana beseda, Božje zapovedi, bo merilo, po katerem se bo meril značaj slehernega človeka; obsojeni bodo vsi, za katere to nezmotljivo merilo pokaže, da so krivci.

"In kadar dokončata svoje pričevanje." Časovno obdobje v katerem sta ti dve priči pričali oblečeni v raševnika, se končuje leta 1798. Pred koncem njunega pričanja v temi jima je napovedala vojno "zver, ki prihaja gor iz brezna". Satan je po papeštvu^{/268/} dolga stoletja vodil državne in verske oblasti mnogih evropskih narodov. Tukaj pa prihaja do izraza nova oblika Satanove moči.

Rimska politika je bila obdržati Božjo besedo zapečateni v neznanem jeziku in skrito pred ljudstvom, pri čemer se je izgovarjala, da tako zahteva spoštovanje Svetega pisma. V času rimske nadoblasti sta dve priči prerokovali, "oblečeni v raševnika". Nastopiti pa je morala druga zver - zver iz brezna - da se je začela odkrito vojskovati proti Božji besedi.

"Veliko mesto", na katerega ulicah sta bila dve priči ubiti in kjer sta ležali njuni telesi, "se duhovno imenuje Egipt". Egipt je med vsemi narodi, o katerih nam poroča svetopisemska zgodovina, najbolj grdo zanikal obstoj živega Boga in nasprotoval njegovim zapovedim. Noben kralj si ni upal tako odprto in drzno nastopiti proti nebeški veljavi, kakor je to naredil egiptovski kralj. Ko mu je Mojzes prinesel sporočilo od Gospoda, je ošabno odvrnil: "Kdo je Gospod, čigar glas naj poslušam, da izpustim Izraela? Ne poznam Gospoda, tudi Izraela ne

bom pustil." ([2 Mojz 5,2.](#)) To je brezboštvo; in ljudstvo, ki je tukaj predstavljeno z Egiptom, prav tako ne bo hotelo priznati Božjih zahtev in bo razodelo enakega duha nevere in kljubovanja. "Veliko mesto" je v duhovnem pomenu tudi Sodoma. Sodomska pokvarjenost v prestopanju Božjih zapovedi se je posebej pokazala z razuzdanostjo. Ta greh bo tudi glavna značilnost ljudstva, ki bo izpolnilo to prerokovanje.

Iz preroške besede sklepamo, da se mora nekoliko pred letom 1798 pojaviti oblast Satanovega vira in značaja, ki bo napovedala vojno Svetemu pismu. Videli bomo, kako se je faraonovo brezboštvo in sodomska razduzdanost pokazala v državi, kjer bo utišano pričevanje dveh Božjih prič.

To prerokovanje se je najbolj natančno in najbolj očitno izpolnilo v francoski zgodovini. Med francosko revolucijo leta 1793 "je svet prvič slišal,^{/269/} da skupščina v civilizirani deželi rojenih in vzgojenih ljudi jemlje nase pravico do uprave nad enim najuglednejših evropskih narodov, složno dviga svoj glas in se odpoveduje najbolj svečanim resnicam, ki jih človek lahko sprejme, ter enodušno zametuje vero v Boga in njegovo bogoslužje".⁽¹⁾ Francija je edina dežela na svetu, v kateri so ohranjena pristna poročila, da je kot narod dvignila roko proti Stvarniku veselja. ... V Angliji, Nemčiji, Španiji in drugih deželah je obstajalo in še vedno obstaja veliko število bogokletnikov in nevernikov, toda Francija zavzema poseben prostor v svetovni zgodovini kot edina država, ki je z odlokom svoje zakonodajne skupščine razglasila, da Boga ni, in kjer je večina prebivalcev pokrajinskega glavnega mesta sprejela ta razglas s posebnim veseljem."⁽²⁾

Francija je tudi pokazala značaj, ki je posebno značilen za Sodomo. Med revolucijo je bilo možno videti razmere moralnega propada in razuzdanosti, ki so bile podobne tistim, katere so povzročile pogubo mest v ravnini. Zgodovinarji govorijo o brezboštvu in razuzdanosti Francije natančno tako, kakor je napovedalo prerokovanje. "V tesni zvezi s temi zakoni proti veri je tudi zakon, ki zakonsko zvezo - najsvetejšo zavezo med dvema človeškima bitjema, katere stalnost je nujno potrebna, da bi se družba ohranila - spravlja na stopnjo navadne začasne meščanske pogodbe, ki jo lahko dve osebi po svoji volji skleneta ali razdreta. ... Če bi si postavili za cilj uničiti vse, kar je častno, lepo in trajno v družinskem življenju, in zagotovili, da bo zlo, ki bo sejalo razdore, šlo iz roda v rod, ne bi mogli najti boljšega načrta, kakor pa popačiti zakonsko zvezo. ... Po svoji duhovitosti znana^{/270/} igralka Sofija Arnoult je imenovala prosto zakonsko zvezo za zakrament nečistosti."⁽³⁾

"Kjer je bil tudi njiju Gospod križan." ([Raz 11,8.](#)) Tudi ta podrobnost prerokovanja se je izpolnila v Franciji. V nobeni državi se ni bolj očitno razodel duh sovraštva proti Kristusu. Nikjer resnica ni naletela na bolj vneto nasprotovanje. Francija je s preganjanji, ki jih je organizirala proti pričam evangelija, križala Kristusa v osebi njegovih učencev.

Dolga stoletja se je prelivala kri svetnikov. Medtem ko so piemontski valdenžani dali svoje življenje za Božjo besedo in za pričevanje Jezusa Kristusa, so njihovi bratje francoski albižani podobno pričali za resnico. V dneh reformacije so bili njeni sledilci pomorjeni po strašnih mukah. Kralji in plemiči, žene visokega rodu in nežna dekleta, ponos in vitezi naroda, so se naslajali ob smrtnih mukah Jezusovih učencev. Pogumni hugenoti so prelivali svojo kri na mnogih bojiščih, ko so se bojevali za pravice, ki so najdražje človeškemu srcu. Protestantje so bili postavljeni zunaj zakonov; za njihove glave so bile razpisane nagrade in so bili preganjani kakor zveri.

"Cerkev puščave" se imenuje majhno število potomcev starih kristjanov, ki so živeli v Franciji v XVIII. stoletju in se skrivali po južnih planinah, da bi ohranili vero svojih očetov. Če so si ponoči upali priti skupaj v planinah ali osamljenih opuščinah, so jih preganjali vojaki in jih odpeljali v dosmrtno sužnost na galejah. Najboljši, najplemenitejši in najbolj izobraženi Francozi so bili pogosto uklenjeni z razbojniki in morilci, da so trpeli najstrašnejše muke.⁽⁴⁾ Drugi, s katerimi se je ravnalo nekoliko bolj človeško, so bili hladnokrvno ustreljeni, ko so neoboroženi in neobogljivi^{/271/} poklekli k molitvi. Na stotine starcev, nezaščitenih žena in nedolžnih otrok je bilo ubitih tam, kjer so se zbrali. Med hojo po planinskih obronkih ali skozi gozd, kjer so se navadno zbirali ti ljudje, ni bilo nič nenavadnega "na vsake štiri korake najti v travi ležeča ali na drevo obešena trupla". Njihova z mečem, sekuro in grmadami opustošena dežela "je bila spremenjena v veliko temačno puščavo. ... Te strahote se niso dogajale ... v neki temni preteklosti, temveč v času svetle vladavine Ludvika XIV. Tedaj se je gojila znanost, književnost je cvetela in so bili bogoslovci dvora in prestolnice izobraženi in zgovorni ter se delali krotke in ljubeznive."⁽⁵⁾

Toda najbolj črno nedelo na črni listi hudodelstev, najstrašnejše peklensko delo, kar jih je zapisala zgodovina, je bil šentjernejski pokol. Svet se še vedno z ogabnostjo in grozo spominja tega podlega in okrutnega pomora. Duhovniki in cerkveni prelati so nagovorili francoskega kralja, da je odobril to hudodelstvo. Zvon z neke cerkve je ob polnoči zazvonil grozljiv znak za pokol. Na tisoče protestantov, ki so mirno spali v svojih posteljah, zanašajoč se na kraljevo častno besedo, so odvedli iz hiš in jih hladnokrvno pobili.

Kakor je bil Kristus nevidni vodja svojega ljudstva, ko ga je vodil iz egiptovske sužnosti, tako je bil tudi Satan nevidni vodja svojih podložnikov pri tem strašnem delu množitve mučencev. Pokol je v Parizu trajal sedem dni, prve tri dni prav s posebno nedopovedljivim besom. Ni se omejil samo na prestolnico; kralj je ukazal, naj se razširi na vse pokrajine, v katerih so živeli protestanti. Niso se ozirali ne na starost ne na spol. Prizaneseno ni bilo ne nedolžnim otrokom ne sivim starčkom. Plemiči in poljedelci, mladi in stari, matere in otroci so bili skupaj pomorjeni. Pokol se je nadaljeval po vsej Franciji in trajal polna dva meseca. Pobitih je bilo okoli sedemdeset tisoč ljudi - cvet naroda.

"Ko je novica o tem hudodelstvu prišla v Rim,^{/272/} veselju duhovništva ni bilo konca. Lorenski kardinal je dal glasniku tisoč kron. Top s trdnjave svetega Angela je zagrmel v vesel pozdrav. Zadoneli so zvonovi z vseh zvonikov; bakle na proslavi so noč spremenile v dan, Gregor XIII. je v spremstvu kardinalov in drugih cerkvenih visokih dostojanstvenikov popeljal sijajno procesijo v cerkev svetega Ludvika, kjer je lorenski kardinal zapel *Te Deum*. ... Skovali so spominsko kolajno v spomin na pokol, v Vatikanu pa je še danes možno videti tri Vasarijeve freske, ki kažejo uboj admirala, kralja, ki v dvornem svetu pripravlja zaroto, in sam pokol. Gregor XIII. je poslal Karlu IX. zlato vrtnico, štiri mesece pozneje ... je poslušal pridigo nekega francoskega duhovnika ... ki je govoril o tistem srečnem in veselem dnevu, ko je najsvetejši oče sprejel poročilo in se v svečanem sprevodu odšel zahvalit Bogu in svetemu Ludviku."⁽⁶⁾

Isti Satanov duh, ki je izzval pokol v šentjernejski noči, je bil vodja tudi v strašnih prizorih revolucije. Jezus Kristus je bil prikazan kot goljuf, a splošni vzklik francoskih brezbožnikov je bil: "Zdrobimo Reveža!" to je, Kristusa. Bogokletje in razuzdanost sta hodili pod roko, najbolj podli ljudje, pošastne okrutnosti in pregrehe so bili najbolj poviševani. V vsem je Satanu izkazovano največje spoštovanje. Kristus, učlovečenje resnice, čistosti in nesebične ljubezni, pa je bil križan.

"Zver, ki prihaja gor iz brezna, napravi vojsko z njima in ju zmaga in umori." Brezbožna moč, ki je vladala v Franciji med revolucijo in vladavino nasilja, je začela proti Bogu in njegovi sveti besedi takšno vojno, kakršne svet nikoli ni videl. Ljudska skupščina je prepovedala bogoslužja. Sveta pisma so zbrali in jih javno sežgali ob vsakršnem zasmehovanju. Božje zapovedi^{/273/} so bile poteptane. Svetopisemske uredbe so bile ukinjene. Tedenski dan počitka je bil odstranjen, namesto njega pa je bil določen vsak deseti dan za veseljačenje. Krst in obhajilo sta bila prepovedana. Na vidna mesta na pokopališčih je bil postavljen napis, da je smrt večni sen.

Božji strah se več ni štel za začetek modrosti, temveč za začetek neumnosti. Prepovedano je bilo sleherni bogoslužje razen bogoslužja svobodi in domovini. "Papežev škof je bil povabljen, da igra glavno vlogo v najbolj nesramni in najbolj pohujšljivi komediji, ki se je sploh kdaj odigrala pred ljudskim predstavništvom. ... Prišel je v dolgi procesiji izjaviti pred skupščino ljudskih predstavnikov, da je vera, ki jo je toliko let oznanjal, v vseh ozirih samo duhovniška izmišljotina, ki nima nikakršnega temelja ne v zgodovini ne v sveti resnici. Svečano in odločno je zanikal obstoj Boga, kateremu je bil posvečen, da služi, in izjavil, da bo v prihodnosti služil samo svobodi, enakosti, kreposti in morali. Potem je odložil na mizo svoja znamenja škofovske časti in dobil od predsednika skupščine ljudskih predstavnikov bratski poljub. Nekateri odpadli duhovniki so se ravnali po zgledu tega prelata."⁽⁷⁾

"In prebivalci na zemlji se bodo veselili nad njima in se radovali, in dari si bodo pošiljali med seboj, ker sta ta dva preroka mučila prebivalce na zemlji." Neverna Francija je utišala karajoči Božji glas teh dveh prič. Na njenih ulicah je ležala mrtva beseda resnice, veselili pa so se tisti, ki so sovražili omejitve in zahteve Božjih zapovedi. Ljudje so javno prezrli nebeškega kralja. Vpili so kakor grešniki nekoč: "Kako naj Bog ve? Ali je pač kaj znanja pri Najvišjem?" ([Ps 73,11.](#))

Z neverjetno bogokletno predrznostjo je eden od duhovnikov novega reda rekel: "Bog, če obstajaš, maščuj svoje užaljeno ime. Jaz te zametujem. Ti pa molčiš; ne upaš si pustiti glasu svojega groma. Kdo bo po vsem tem^{/274/} še veroval v tvoj obstoj?"⁽⁸⁾ To je bilo podobno odmevu faraonovih besed: "Kdo je Gospod, čigar glas naj poslušam? Ne poznam Gospoda!"

"Nespametnež govori v svojem srcu: ni Boga." ([Ps 14,1.](#)) Bog pravi o njih, ki pačijo njegovo resnico: "Njih nespamet bo vsem očitna." ([2 Tim 3, 9.](#)) Ker je Francija odklonila službo živemu Bogu, ki je visok in vzvišen ter prebiva v večnosti, je padla v ponižujoče malikovalstvo s češčenjem boginje Razuma v osebi razuzdane ženske. To se je zgodilo v skupščini ljudskih predstavnikov in njenih najvišjih državnih in zakonodajnih oblasti. Neki zgodovinar pravi: "Po svoji neumnosti je neprekosljiva ena od brezbožnih ceremonij tega nespametnega časa. Vrata revolucionarne zbornice so se odprla pred skupino glasbenikov, za katerimi so šli člani občinskega sveta v slovesnem sprevodu, peli himne v čast svobodi in spremljali predmet svojega prihodnjega češčenja. To pa je bila v pajčolan zavita ženska, ki so jo imenovali boginja Razuma. Brž ko je prišla v dvorano, so ji svečano sneli pajčolan in jo postavili na predsednikovo desnico, v tem trenutku pa so vsi v njej spoznali baletno igralko iz opere. ... Francoska ljudska skupščina je javno izkazala čast kot najbolj ustreznemu predstavniku razuma, ki so ga vsi spoštovali.

Ta brezbožna in smešna maškarada je postala navada; posvečenje boginje Razuma se je ponavljalo in posnemalo po vsej državi, zlasti v tistih krajih, kjer so prebivalci hoteli dokazati, da so kos vsem vrhuncem revolucije."⁽⁹⁾

Govornik, ki je vpeljal češčenje Razuma, je dejal: "Člani zakonodajne skupščine! Skrajništvo je odstopilo prostor razumu. Njegove motne oči niso mogle zdržati sijaja luči. Danes se je ogromna množica sveta zbrala pod tistimi gorskimi oboki, ki prvič odmevajo glas resnice.^{/275/} Tukaj Francozi obhajajo edino pravo bogoslužje Svobodi in Razumu. Tukaj smo prisegli, da bomo delali za uspeh republikanskega orožja. Tukaj smo zapustili mrtve malike za ljubezen Razuma, te žive podobe, mojstrskega dela narave."⁽¹⁰⁾

"Ko so boginjo odpeljali v revolucionarno zbornico, jo je govornik prijel za roko in spregovoril zbranim: 'Smrtniki, prenehajte trepetati pred nebogljenim gromom Boga, ki ga je ustvaril strah. Odslej ne priznavajte nobenega drugega božanstva poleg božanstva Razuma. Predstavljam vam njegovo najplemenitejšo in najčistejšo podobo; če že morate imeti bogove, daruje samo takšnim, kakršen je tale. ... O pokrivalo Razuma! Padi pred vzvišenim senatom Svobode!'

Predsednik je objel boginjo, in potem je stopila v prekrasno kočijo in bila sredi velikega vrveža odpeljana v noterdamsko stolnico, da bi tam zasedla Božji prostor. Postavili so jo na glavni oltar, in vsi navzoči so se ji poklonili."⁽¹¹⁾

Kmalu potem so organizirali javni sežig Svetega pisma. Ob neki takšni priložnosti so člani društva ljudskega muzeja stopili v skupščino z vzklikom: "**Živel Razum!**" Na vrhu palice so nosili še kadeče se ostanke knjig, med katerimi so bili molitveniki, brevirji, misali, Stari in Novi zakoni, ki so, kakor se je izrazil predsednik, "v velikem ognju trpeli za vse neumnosti, h katerim so napeljali človeški rod".⁽¹²⁾

Papeštvo je začelo delo, ki ga je sedaj brezbožnost dokončala. Papeška politika je ustvarila takšne družbene, politične in verske razmere, ki so Francijo pripeljale na rob propada. Pisci, ki opisujejo grozote revolucije, poudarjajo, da je treba te izpade pripisati na račun prestola in cerkve.^(t) Natančneje povedano, morajo se pripisati cerkvi. Papeštvo je spodbujalo^{/276/} kralje proti reformaciji, s tem ko jo je prikazovalo kot sovražnika krone in povzročitelja prepira, ki ogroža mir in edinstvo naroda. Duh Rima je s temi sredstvi razpihoval najbolj odvratno okrutnost in najbolj ogorčeno nasilje, ki je sploh kdaj prišlo od prestola.

Duh svobode je šel vzporedno s Svetim pismom. Kjer koli je bil evangelij sprejet, so se ljudem odpirale oči. Začeli so si otesati okove neznanja, pregreh in praznoverja. Začeli so misliti in delati kakor ljudje. Kralji so to videli in začeli trepetati za svojo neomejeno oblast.

Rim ni zamudil spodbujati njihove ljubosumne bojazni. Leta 1525 je papež rekel francoskemu regentu: "Ta manija (protestantizem) ne bo pokvarila in uničila samo vere, temveč tudi vsa poglavarstva, plemstvo, zakone, red in sloje."⁽¹³⁾ Nekaj let pozneje je papeški poslanec opozoril kralja: "Vaše veličanstvo, ne varajte se. Protestantizem bo podrl ves državni in verski red. ... Prestol je v nevarnosti z oltarjem vred. Vpeljava nove vere mora neizogibno postaviti tudi novo vlado."⁽¹⁴⁾ Tudi bogoslovci so razpihovali predsodke ljudstva z govorjenjem, da protestantski nauk "spodbuja k novotarijam in neumnostim, kralja prikrajša za požrtvovalno ljubezen njegovih podložnikov ter pustoši cerkev in državo". Tako je Rimu uspelo dvigniti Francijo proti reformaciji. "Meč preganjanja je bil najprej potegnjjen v Franciji zaradi zavarovanja prestola, zakonov in plemstva."⁽¹⁵⁾

Vladarji niso vnaprej videli posledice te zahrbtne politike. Svetopisemski nauk je vsadil v srca ljudi načela pravičnosti, zmernosti, resnice, enakosti in dobrote, ki so vogelniki človeškega napredka. "Pravičnost povišuje narod. S pravičnostjo se utrjuje prestol."^{/277/} Delo pravičnosti bo

mir in obrodek pravičnosti pokoj in varnost vekomaj." ([Preg 14,34; 16,12; Iz 32,17.](#)) Kdor se pokorava Božjim zapovedim, spoštuje tudi zakone svoje države. Kdor se boji Boga, spoštuje tudi vladarja z izvajanjem njegove pravične in zakonite oblasti. Nesrečna Francija pa je prepovedala Sveto pismo in preganjala njegove učence. Iskreni in pošteni, razsvetljeni in vestni ljudje načel, ki so si upali izpovedovati svoje prepričanje in trpeti zaradi vere, so dolga stoletja delali kot sužnji na galejah, umirali na grmadah in trohneli v temnih celicah. Tisoče se jih je rešilo z begom; a take razmere so trajale še dvesto petdeset let po začetku reformacije.

"Morda ni bilo nobenega Francoza v tem dolgem obdobju, ki ne bi bil priča, kako so učenci evangelija bežali pred besom svojih preganjalcev. S seboj pa so odnesli svoje znanje, spretnost, marljivost in smisel za red, s čimer so se redno izkazovali in s tem bogatili dežele, ki so jim ponudile zavetje. Kolikor bolj so s tem bogatili tuje dežele, toliko bolj so tudi osiromašili lastno domovino. Ko bi bili vsi ti pregnanci ostali v Franciji; ko bi bili v teh treh stoletjih svojo delovno spretnost uporabljali za obdelovanje svoje zemlje; ko bi tristo let svoje spretnosti vlagali v rokodelstvo; ko bi jim njihov ustvarjalni duh in raziskovalni um tristo let bogatil književnost in znanost; ko bi njihova modrost vodila skupščine in njihov pogum vodil bitke; ko bi njihova pravičnost ustvarjala zakone in ko bi svetopisemska vera krepila um in vzgajala vest njenega ljudstva, o, kolikšno slavo bi imela Francija! Kako velika, napredna in srečna dežela bi bila - zgled vsem narodom!"/278/

Slepi in hinavski fanatizem pa je izgnal iz dežele vsakega učitelja kreposti, vsakega borca za red in poštenega varuha prestola. Govoril je ljudem, ki so hoteli in mogli narediti svojo deželo veliko in slavno: Izbirajte, kaj hočete - grmado ali izgon. Končno je bila poguba dežele popolna; ni ostala več niti ena vest, ki bi jo bilo treba obsoditi na smrt; ni bilo več vere, ki bi jo bilo treba odpeljati na grmado, ne rodoljuba, ki bi ga bilo treba izgnati v izgnanstvo."⁽¹⁶⁾ To pa je izzvalo revolucijo z vsemi strahotami.

Po begu hugenotov iz Francije je ta dežela začela na splošno nazadovati. Industrijska mesta, ki so cvetela, so začela propadati; rodovitni predeli so opusteli; umska otopelost in moralno padanje sta nastopila po obdobju nenavadnega napredka. Pariz je postal ogromna sirotišnica. Menijo, da je pred izbruhom revolucije dvesto tisoč revežev prosilo vbogajme iz kraljevih rok. Le jezuitski red je cvetel sredi propadlega naroda in vladal s strašnim nasiljem nad cerkvami in šolami, ječami in galejami.

Evangelij bi v Franciji rešil družbene in politične probleme. To pa je preprečila ošabnost duhovščine, kralja in zakonodajalcev, ki so končno potisnili ljudstvo v nered in pogubo. Na nesrečo so ljudje pod rimsko oblastjo izgubili blagodejni Zveličarjev nauk, ki je učil o samopožrtvovalnosti in nesebični ljubezni. Zapustili so pot samoodpovedi za blaginjo drugih. Bogati niso bili pokarani zaradi tlačenja revežev, revežem pa ni bila ponujena nikakršna pomoč v njihovi sužnosti in ponižanju. Sebičnost bogatih in mogočnih je postala vse bolj groba in surova. Dolga stoletja je potratno in pokvarjeno plemstvo tiraniziralo kmeta. Bogatin je ropal reveža, revež pa je sovražil bogatina.

Po mnogih pokrajinah so bila posestva v rokah plemstva; delavski razred je bil samo najemnik; bil je prepuščen milosti^{/279/} svojih gospodarjev in se je moral pokoravati njihovim nasilniškim zahtevam. Breme vzdrževanja cerkve in države je nosil srednji in nižji sloj, katerim so državne in duhovne oblasti naložile visoke davke. "Samovolja plemičev se je štela za vrhovni zakon; poljedelci in kmetje so lahko umirali za lakoto, njihovi tlačitelji pa se sploh niso ozirali na to. ... Ljudstvo je bilo prisiljeno paziti samo na koristi svojih gospodarjev. Poljedelčevo življenje je bilo življenje neprestanega napora in neznosne bede;

njihove pritožbe, če so si jih sploh upali podati, so bile zavrnjene z žaljivim prezirom. Sodba je bila vedno na strani plemičev, a proti kmetu. Sodnike je bilo možno javno podkupiti, samovolja plemstva pa je veljala za zakon. Pod takšnim sistemom je vladala splošna pokvarjenost. Komaj polovica od ljudstva izsiljenega davka je prišla v cerkvene in državne blagajne; vse drugo se je potratilo v razuzdanih zabavah. Ljudje, ki so tako ropali svoje rojake, so bili prosti vseh davkov, po zakonu in običajih pa so imeli pravico do vsake državne službe. Pripadnikov sloja, ki so uživali posebne pravice, je bilo sto petdeset tisoč, in za zadovoljitev njihove potratnosti je bilo na milijone njihovih bližnjih obsojenih na ubožno in poniževalno življenje."(u)

Dvor je živel v razkošju in potratnosti. Med vladarjem in narodom je vladalo nezaupanje. Z nezaupanjem se je gledalo na vse oblastvene ukrepe kot preračunljive in sebične. Več kakor pol stoletja pred revolucijo je na prestolu sedel Ludvik XV., ki se je celo v tistih hudih časih odlikoval po lenosti, lahkomišelnosti in moralni popačenosti. Poleg tako pokvarjenega in surovega plemstva ter obubožanega in neukega nižjega sloja, poleg zmede v državnih financah in ogorčenega ljudstva ni bilo niti potrebno preroško oko za napoved nevarnosti strašne bližajoče se katastrofe. Na opomine svetovalcev je kralj navadno odgovoril: /280/ "Poskušajte vse obdržati tako, dokler jaz živim, po moji smrti pa naj pride, kar če." Zaman se je opozarjalo na potrebo reforme. Kralj je videl zlo, vendar ni imel ne poguma ne moči, da bi ga preprečil. Usoda, ki je čakala Francijo, je najbolje podana z njegovim ravnodušnim in sebičnim odgovorom: "Po meni - potop!"

Rim je izrabljal zavist kraljev in vladajočega sloja in tako vplival nanje, naj držijo narod v sužnosti; dobro je namreč vedel, da bo na ta način država oslabela in bo tako lahko vladarjem in ljudstvu vsilil svojo oblast. Z vodenjem daljnosežne politike se je naučil, da mora vkovati v verige duše ljudi, če jih želi narediti za svoje sužnje, in da jim bo najbolj zanesljivo preprečil osvoboditi se sužnosti, če jih bo onespособil za življenje v svobodi. Moralna popačenost, ki je bila posledica te politike, je bila tisočkrat bolj grozna od telesnega trpljenja. Ljudstvo je brez Svetega pisma in vzgojeno v duhu fanatizma in sebičnosti vse bolj tonilo v neznanje, praznoverje in pregrehe, zato je postalo popolnoma nesposobno za samoobvladovanje.

To je bil rimski načrt, sad pa je bil popolnoma drugačen. Namesto da je zadržal množice v slepi pokorščini svojim verskim naukom, je iz njih naredil nevernike in revolucionarje. Ljudstvo je preziralo katolicizem kot papeško izmišljotino, duhovščino pa je imelo za predmet nasprotovanja. Edini bog, ki ga je poznalo, je bil bog Rima; njihova edina vera je bil rimski nauk. Lakomnost in surovost Rima so imeli za sad Svetega pisma, zato niso želeli ničesar vedeti o njem.

Rim je lažno predstavljal Božji značaj in popačil njegove zahteve; zato so ljudje zavrgli tudi Sveto pismo in njegovega pisatelja. Rim je v imenu Svetega pisma zahteval slepo vero v svoje verske nauke. Kot odziv na to pa so Voltaire in njegovi somišljeniki popolnoma zavrgli Božjo besedo in povsod širili strupene vire. Rim je teptal ljudstvo z železnimi nogami, sedaj pa so ponižane in trpinčene množice kot odgovor na vladavino nasilja /281/ zavrgle sleherno omejevanje. Ljudstvo je jezno, da je tako dolgo častilo bleščeče slepilo, zavrglo resnico z zmoto vred; ker so sužnji pregrehe neobzdanost imeli za svobodo, so proslavljali svojo namišljeno prostost.

Kralj je dovolil v začetku revolucije, da je ljudstvo v ljudski skupščini dobilo predstavništvo, ki je po številu prekašalo duhovščino in plemstvo. Tako je prešla parlamentarna večina v roke ljudstva, to pa tega ni znalo izrabiti modro in premišljeno. Ker je želelo popraviti prestane

krivice, se je odločilo takoj spremeniti družbeni red. Užaljeno ljudstvo, katerega misli so bile polne grenkobe in spominov na stare krivice, se je odločilo strmoglaviti neznosen red in se maščevati nad njimi, ki jih je imelo za povzročitelje svojega trpljenja. Tlačeni so uporabili nauk, ki so se ga naučili od tiranov; postali so tirani njim, kateri so jih doslej tlačili.

Nesrečna Francija je žela krvavo žetev posejanega semena. Strašne so bile posledice njenega sužnjevanja Rimu. Tam, kjer je Francija pod vplivom papeštva v začetku reformacije postavila prvo grmado, je pozneje revolucija postavila prvo giljotino. Na istem prostoru, kjer so bili v XVI. stoletju sežgani prvi mučenci protestantske vere, so bile v XVIII. stoletju z giljotino pomorjene prve žrtve. Francija je z zavrnitvijo evangelija, ki bi jo ozdravil, na stežaj odprla vrata neveri in pogubi. Ko so bile zavržene omejitve Božjih zapovedi, se je izkazalo, da so človeški zakoni preslabotni, da bi zdržali močne valove človeških strasti. Ljudstvu je zavladal duh upora in nereda. Vojna proti Svetemu pismu je bila značilna za obdobje, ki je v zgodovini poznano kot vladavina nasilja. Mir in sreča sta bila pregnana iz človeških domov in src. Nihče ni bil varen. Kdor je danes slavil zmago, je bil jutri osumljen in obsojen. Neomejeno sta vladala nasilje in pokvarjenost./282/

Kralj, duhovščina in plemstvo so bili prisiljeni prenašati grozno surovost razbesnelega in razvnetega ljudstva. Njegova žeja po maščevanju se je še povečala z ubojem kralja; in tisti, ki so ukazali ubiti kralja, so kmalu odšli za njim pod giljotino. Odločeno je bilo pomoriti vse, za katere so sumili, da so sovražniki revolucije. Ječe so bile prepolne; nekaj časa je bilo v njih več kakor dvesto tisoč zapornikov. V mestih so se dogajali strašni prizori. Ena revolucionarna stranka se je dvignila proti drugi, in Francija se je spremenila v veliko žarišče spopadov ljudskih množic, katerim je zavladal srd njihovih strasti. "V Parizu so izbruhnile vstaje druga za drugo, meščani pa so bili razdeljeni v različne stranke, ki so, kakor je kazalo, šle naproti medsebojni iztrebitvi." Da pa bi bilo gorje še večje, se je narod zapletel v dolgo in hudo vojno z velikimi evropskimi silami. "Dežela je bila skoraj uničena, vojska se je uprla zaradi neizplačanega plačila, Parižani so umirali za lakoto, pokrajine so pustošili razbojniki, civilizacija pa je skoraj ugasnila v neredu in razuzdanosti."

Ljudstvo se je zelo dobro naučilo naukov surovosti in mučenja, ki jih je tako pridno učil Rim. Končno je napočil dan maščevanja. Sedaj niso več vodili v ječe ali na morišče Jezusovih učencev. Teh že zdavnaj ni bilo več ali pa so bili izgnani. Surovi Rim je sedaj občutil smrtonosno moč tistih, katere je vzgajal za uživanje v prelivanju krvi. "Zgled preganjanja, ki ga je francoska duhovščina dajala tolika stoletja, se je sedaj z vso težo obrnil proti njej. Na giljotinah se je prelivala kri duhovnikov. Galeje in ječe so bile sedaj polne preganjalcev, ki so nekoč s hugenoti polnili te prostore. Rimski duhovniki so bili priklenjeni za svoje sedeže in naporno veslali ter tako preživljali vse muke, ki so jih tako radi prizadejali krotkim krivovercem."(v)/283/

"Potem so nastopili dnevi, ko so najbolj nečloveška sodišča izvajala najbolj okrutne zakone; tedaj človek ni mogel pozdraviti svojega soseda ali moliti ... a da se s tem ne bi izpostavil nevarnosti, da je zagrešil ogromen prestop. Tedaj so vohuni prežali na vsakem uličnem vogalu; giljotina je bila vsako jutro zelo zaposlena; ječe so bile tako polne kakor s sužnji naložena ladja; po pariških kanalih je v Seino tekla kri. ... Medtem ko so po pariških ulicah vsak dan drdrali vozovi z žrtvami proti morišču, so prokonzuli, ki jih je vladni svet poslal v razne pokrajine, opravljali nasilja, ki so celo prekašala tista v prestolnici. Nož smrtonosnega stroja se je prepočasi dvigal in spuščal za morjenje. Dolge vrste ujetnikov so bile pobite s salvami. Potapljali so ladje, ki so bile prepolne nesrečnih žrtev. Lion se je spremenil v puščavo. V Arasu so zapornike prikrajšali za okrutno milost hitre smrti. Vzdolž reke Loire od

Saumura do morja je velika jata vran in jastrebov slavila pojedino nad golimi trupli, ki so bili izprepleteni v takih položajih, da so zbujali ogabnost. Nikakršna milost ni bila izkazana ne do spola ne do let. Število sedemnajstletnih mladeničev in deklet, ki jih je pomorila ta okrutna oblast, se je povzpelo na stotine. Jakobinci so metali na kopja otročiče, ki so jih strgali od materinih prsi."(z) V kratkem obdobju desetih let je pomrla množica človeških bitij.

Vse to je bilo tako, kakor je hotel Satan. Na to je čakal dolga stoletja. Njegova taktika se od začetka do konca temelji na prevari, njegov nespremenljiv načrt pa je človeško družino zvaliti v največje uboštvo, osramotiti in oskruniti Božje delo, preprečiti njegove namene milosti in ljubezni ter tako povzročiti žalost v nebesih. S svojimi podlimi prevarami ljudem zaslepljuje um in jih pripelje do tega, da gorje, ki je posledica njegovega dela, pripisujejo Bogu, kakor da so vse nesreče sad Stvarnikovega načrta.^{/284/} Ko pa ti, ki jih je tako dolgo poniževal in trpinčil s svojo surovo močjo, izbojujejo zmago, tedaj jih spodbuja k izbruham in zverinstvom. Tedaj tirani in tlačitelji kažejo na to podobo neobrzdane razuzdanosti kot na posledice, kakršne prinaša svoboda.

Če je prevara v kakšni obliki razkrinkana, jo samo preobleče v drugačno oblačilo, in množica jo sprejema prav tako pohlepno kakor poprej. Ko je ljudstvo razumelo, da je rimski nauk prevara, in jih zato Satan ni več mogel zapeljevati k prestopanju Božjih zapovedi, tedaj jih je začel spodbujati, da imajo vsako vero za prevaro, Sveto pismo pa za pravljico. Ker so torej zavrgli Božje zapovedi, so se vdali neobrzdani krivičnosti.

Zahrbtna napaka, ki je Franciji prizadela tolikšno nesrečo, je bilo nespoštovanje vzvišene resnice, da prava svoboda leži v spoštovanju Božjih zapovedi. "O da bi bil pazil na moje zapovedi! Tedaj bi bil kakor reka tvoj mir in tvoja pravičnost kakor morsko valovje. Ni ga miru, pravi Gospod, brezbožnim. Kdor pa mene posluša, brez skrbi bo prebival in mir užival, ne boječ se hudega." ([Iz 48,18.22](#); [Preg 1,33](#).)

Brezbožniki, neverniki in odpadniki so nasprotovali Božjim zapovedim in jih zavrgli. Posledice njihovega vpliva pa so dokazale, da je napredek človeštva odvisen od poslušnosti Božjim določilom. Kdor ne želi brati teh naukov iz Božje knjige, je poklican, naj jih bere iz zgodovine narodov.

Ko je Satan uporabljal rimsko cerkev, da bi odvrnil ljudi s poti poslušnosti, je bila njegova roka tako spretno skrita in njegovo delo tako zakrinkano, da popačenje in beda, ki ju je povzročil, nista veljali za sad prestopanja. Delo Svetega Duha pa je toliko omejevalo njegovo moč, da njegove namere niso mogle dozoreti in obroditi popolnega sadu. Ljudstvo ni moglo napraviti zveze med posledico in vzrokom, zato niti ni moglo ugotoviti, kaj ga je pripeljalo v te žalostne razmere.^{/285/} Med revolucijo pa je ljudska skupščina odkrito zavrgla Božje zapovedi. Pod vladavino nasilja, ki je nastala potem, pa je vsakdo lahko videl pravo zvezo med vzrokom in posledico.

Ko se je Francija javno odpovedala Bogu in zavrgla Sveto pismo, so se brezbožniki in duhovi teme veselili, ker so dosegli dolgo želeni cilj: videli so kraljestvo osvobojeno omejitev Božjih zapovedi. "Ker se hitro ne izvrši sodni izrek proti hudemu dejanju, zato je srce človeških otrok polno smelosti, da delajo hudo." (Prop 8,11.) Prestopanje pravičnih in svetih zapovedi pa neizogibno obrodi bedo in pogubo. Četudi prestopki ni kaznovan takoj, se bo to vendar zanesljivo zgodilo. Stoletja odpada in hudodelstva so nabirali srd za dan povračila; ko pa se je napolnila mera njihove krivičnosti, so preziralci Boga prepozno spoznali, kako strašno je, ko je Božja potrpežljivost izčrpana. Božji Duh, ki brzda Satanovo surovo moč, se je precej

umaknil, in sedaj je lahko po svoji volji delal on, ki uživa, če ljudje trpijo. Kdor si je izbral pot upora, je kmalu požel njegove sadove, zemlja pa se je napolnila s hudodelstvi, ki so pregrozljiva za opis s peresom. Iz opuščenih pokrajin in porušenih mest se je slišal strašen krik - krik grenkega obupa. Francija se je potresla, kakor da jo je stresel potres. Vera, zapovedi, družbeni red, družina, država in cerkev - vse je bilo premagano z brezbožno roko, ki se je uprla Božjim zapovedim. "Brezbožni pa pade po svoji krivici. Čeprav grešnik stokrat stori hudo in se mu daljšajo dnevi, vendar vem zagotovo, da se bo njim, ki se Boga boje, dobro godilo, ker se ga boje; ali brezbožniku se ne bo dobro godilo. Ker so sovražili znanje in Gospodovega strahu niso izvolili, zato bodo jedli od sadu svojega pota in se sitili s svojimi naklepi." ([Preg 11,5](#); Prop 8,12.13; [Preg 1,29.31](#).)^{/286/}

Čeprav je bogokletna moč, "ki prihaja iz brezna", pomorila zvesti Božji priči, vendar nista dolgo ostali tihi. "Po treh dneh in pol je prišel duh življenja iz Boga vanju in sta stopila na noge, in velik strah je prežal tiste, ki so ju gledali." ([Raz 11,11](#).) Leta 1793 je francoska ljudska skupščina izglasovala ukinitve krščanske vere in odstranitev Svetega pisma. Tri leta in pol pozneje je ista skupščina razveljavila svojo prejšnjo odločitev in znova dala svobodo Svetemu pismu. Svet se je zgražal zaradi poplave hudega, ki se je pojavilo kot sad zametanja Božje besede, in ljudje so spoznali potrebo vere v Boga in njegovo besedo za temelj kreposti in morale. Gospod je rekel: "Koga si sramotil in preklinjal? In zoper koga si zagnal svoj glas in ošabno povzdignil svoje oči? Zoper Izraelovega Svetnika! Zato, glej, jim pokažem, takrat jim pokažem svojo roko in svojo moč, in spoznajo, da je moje ime Jahve." ([Iz 37,23](#); [Jer 16,21](#).)

O dveh pričah prerok dalje pravi: "In slišala sta velik glas z neba, rekoč jima: Pojdita sem gor! In šla sta gor na nebo na oblaku, in videli so ju njuni sovražniki." ([Raz 11,12](#).) Odkar je Francija napovedala vojno obema pričama, sta bili spoštovani še bolj kakor kdaj prej. Leta 1804 je bila ustanovljena Britanska in inozemska svetopisemska družba. Na evropski celini so bile ustanovljene podobne družbe s številnimi izpostavami. Leta 1816 je bila ustanovljena Ameriška svetopisemska družba. Ko je bila ustanovljena Britanska svetopisemska družba, je bilo Sveto pismo tiskano v petdesetih jezikih. Danes pa je prevedeno v več sto jezikov in narečij.(ž)

V obdobju petdesetih let pred letom 1792 se je posvečalo malo pozornosti misijonarstvu v tujini. Ustanovljena ni bila nobena družba in malo cerkev je skrbelo^{/287/} za oznanjevanje evangelija v poganskih deželah. Ob koncu XVIII. stoletja pa je nastopila velika sprememba. Ljudje niso bili več zadovoljni s sadovi razumarstva in čutili so potrebo po Božjem razodetju in veri, ki temelji na izkušnji. Od tega časa so misijoni v tujih deželah začeli napredovati z novim poletom kakor nikoli poprej.(aa)

Spopolnjevanje tiskarske spretnosti je mnogo prispevalo k širjenju Svetega pisma. Povečane možnosti prometa med različnimi deželami, odstranitev starih ovir kakor v obliki predsodkov tako tudi v pretiranem nacionalizmu, zlom svetovne papeške oblasti - vse to je odprlo pot širjenju Svetega pisma po svetu. Več let se že Sveto pismo prosto prodaja po rimskih ulicah, odneseno pa je tudi v vse predele obljudene zemeljske krogle.

Neverni Voltaire se je nekoč hvalil in rekel: "Utrujen sem že, ker neprestano poslušam, da je dvanajst mož ustanovilo krščansko vero. Dokazal bom, da za njeno strmoglavljenje zadostuje en mož." Po njegovi smrti je minilo že mnogo rodov. Milijoni so se mu pridružili v boju proti Svetemu pismu, vendar ga niso uničili. Kjer je bilo v Voltairovem času sto izvodov Svetega pisma, jih je danes deset tisoč in celo sto tisoč. Zgodnji reformator je dejal: "Sveto pismo je

na kovo, na katerem so se izrabila mnoga kladiva." Gospod pravi: "Nobeno orodje, narejeno zoper tebe, ne bo imelo uspeha, in sleherni jezik, ki se postavi zoper tebe na sodbo, obsodiš." ([Iz 54,17.](#))

"Beseda našega Boga ostane vekomaj! Zanesljive so vse njegove zapovedi, utrjene za vedno in na veke, storjene v zvestobi in pravično." ([Iz 40,8](#); [Ps 111,7.8](#).) Kar je sezidano na človeški veljavi, se bo podrlo; kar pa je utemeljeno na skali nespremenljive Božje besede, bo ostalo vekomaj. /288/

16. Pregnani zaradi vere ([angleško](#))

Angleški reformatorji so se sicer odpovedali rimskim naukom, vendar so obdržali mnogo njegovih oblik. Anglikanska cerkev je zavrgla rimsko oblast in vero, toda v bogoslužju je ohranila mnogo njegovih navad in ceremonij. Trdila je, da pri tem ne gre za vprašanje vesti; saj o njih ni predpisov v Svetem pismu, zato je niti niso pomembni. Niso jih imeli za škodljive, ker pač niso bili prepovedani. Poudarjali so, da so te ceremonije ohranjene zaradi zmanjševanja prepada, ki ločuje reformirane cerkve od Rima, in da bodo rimski pristaši lažje sprejeli protestantsko vero.

Nazadnjakom in tistim, ki so bili za popuščanje, so se ti dokazi zdeli logični. Obstajala pa je tudi skupina, ki ni mislila tako. Dejstvo, da so imeli ti običaji "za cilj premostiti prepad med Rimom in reformacijo",⁽¹⁾ je bilo zanje zadosten razlog, da jih niso sprejeli. V njih so gledali znamenje sužnosti, ki so se je osvobodili, in se nikakor niso hoteli vrniti vanjo. Trdili so, da je Bog v svoji besedi določil pravila, ki so nujna za bogoslužje, in da jim ljudje ne morejo po svoji volji česa dodajati ali odvzemati. Veliki odpad se je začel ravno zato, ker se je prizadevalo Božjo veljavo nadomestiti s cerkveno.^{/289/} Rim je začel ukazovati to, česar Bog sicer ni prepovedal, končno pa je prepovedal to, kar je Bog izrecno ukazal.

Mnogi so se resno želeli vrniti k čistosti in preprostosti prve cerkve. V mnogih običajih anglikanske cerkve so videli ostanke malikovalstva, zato se niso mogli s čisto vestjo udeleževati njenih bogoslužij. Cerkev pa po svoji strani ob podpori državne oblasti ni dovoljevala odstopanja od svojih oblik. Državni zakon je zahteval obisk bogoslužij, nedovoljena verska srečanja pa so bila prepovedana z grožnjo zaporne kazni, izgnanstva in smrti.

Ko je v začetku XVII. stoletja kralj zasedel svoj prestol, je izjavil, da bo primoral puritance, da "se podredijo ali ... pa bodo izgnani iz dežele, a morda jih bo doletelo še večje gorje".⁽²⁾ Mnogi pregnanji, pregnani in zaprti niso videli, da jih v prihodnosti čaka kaj boljšega, zato so postali prepričani, da "Anglija ni več prostor za bivališče tistim, ki želijo služiti Bogu po svoji vesti".⁽³⁾ Nekateri so se odločili poiskati zavetje na Nizozemskem. Spopadali so se s težavami, izgubami in zaporji. Njihovi načrti so bili prekrižani in izdali so jih v roke sovražnikov. Njihova trdna vztrajnost pa je končno dosegla uspeh, da so našli zavetje na gostoljubnih obalah Nizozemske republike.

Zaradi bega so zapustili svoje hiše, posestva in sredstva za življenje. Bili so tujci v tuji deželi sredi naroda drugačnega jezika in navad. Prisiljeni so bili zateči se k novim in nenavajenim opravičjem, da bi si zaslužili kruh. Ljudje zrele starosti, ki so večino svojega življenja obdelovali zemljo, so bili prisiljeni, da so se izučili kakšnega mehaničnega poklica. Vendar pa so svoje nove razmere sprejeli brez godrnjanja in niso izgubljali časa v lenosti ali nezadovoljnosti. Čeprav so pogosto trpeli revščino,^{/290/} so se vendar zahvaljevali Bogu za blagoslove, ki jim jih je še dajal, in se veselili svojega duhovnega občestva. "Vedeli so, da so priseljenci, in zaradi tega se niso vznemirjali, temveč so dvigali oči proti nebu, svoji najdražji domovini, in se tako tolažili."⁽⁴⁾

Pregnanje in težave so okrepile njihovo ljubezen in vero. Zaupali so v Božje obljube, in On jih v času potrebe ni pustil na cedilu. Njegovi angeli so bili ob njih, jih hrabrili in jim pomagali. Ko pa jim je Božja roka pokazala čezmorsko deželo, kjer bi lahko ustanovili svojo državo in svojim otrokom zapustili dragoceno dediščino verske svobode, so se brez obotavljanja podali naprej po stezi previdnosti.

Bog je dovolil skušnjavam priti na njegovo ljudstvo, da bi ga pripravil za izpolnitev svojih milostnih načrtov z njimi. Cerkev je bila ponižana, da bi bila potem lahko povišana. Bog je bil pripravljen pokazati svojo moč v njeno korist, da bi svetu znova dokazal, da ne bo zapustil njih, ki zaupajo vanj. Dogodke je vodil tako, da so Satanova jeza in napadi hudobnih ljudi povišali njegovo čast, njegovo ljudstvo pa pripeljali na varno. Pregarjanja in izgnanstva so odpirala pot v svobodo.

Ko so se puritanci prvič morali ločiti od anglikanske cerkve, so si med seboj prisegli, da bodo kot svobodno Božje ljudstvo "složno hodili po vseh poteh, ki jim jih je Bog že ali pa še bo razodel".⁽⁵⁾ To je bil pravi duh reforme, življenjsko načelo protestantizma. S to odločitvijo so ti priseljenci zapustili Nizozemsko in si poiskali dom na Novem svetu. Njihov pridigar John Robinson, kateremu je previdnost preprečila, da bi jih spremljal, je rekel pregnancem v poslovilnem govoru:

"Bratje, sedaj se bomo ločili, in Gospod ve, ali bom sploh kdaj videl vaše obraze. Bodisi da je Gospod tako določil ali ni,^{/291/} vas rotim pred Bogom in njegovimi blaženimi angeli, da me posnemate le toliko, kolikor jaz sam posnemam Kristusa. Če vam bo Bog kaj razodel po kakšnem svojem drugem orodju, bodite pripravljeni to sprejeti prav tako, kakor ste poprej sprejemali resnico po moji službi. Globoko sem prepričan, da bo Gospod naredil, da bo iz njegove besede zasvetilo še več resnice in še več luči."⁽⁶⁾

"Kar se mene tiče, ne morem zadosti objokovati stanja reformiranih cerkev, ki so v veri prišle do določene stopnice, a ne želijo iti naprej od tam, do koder so prišla orodja njihove reformacije. Luteranov nikakor ne morem spodbuditi, da bi stopili korak dalje od tega, kar je rekel Luter. ... Tudi kalvinisti, kakor vidite, stojijo tam, kjer jih je pustil veliki Božji mož, ki pa vendar ni povedal vsega. To je nesreča, ki je ni možno zadosti objokovati. Čeprav so bili goreča in svetla luč v svojem času, ti vendar niso spoznali vseh Božjih nasvetov, a ko bi danes živeli, bi bili prav tako pripravljeni sprejeti novo luč, kakor so takrat sprejeli prvo."⁽⁷⁾

"Spomnite se svoje cerkvene zaveze, s katero ste prisegli, da boste hodili po vseh Gospodovih poteh, ki so vam že ali pa bodo še razodete. Spomnite se svoje obljube in zaveze z Bogom in medsebojne zaveze, da boste sprejeli sleherno luč in resnico, ki vam bo razodeta iz njegove pisane besede. Vendar, prosim vas, pazite, kaj boste sprejeli za resnico. Primerjajte in presočajte jo z drugimi besedili resnice, preden to sprejmete. Ni namreč mogoče, da bi krščanski svet, ki je pred kratkim prišel iz tako globoke protikrščanske teme, naenkrat prišel do popolne svetlobe."⁽⁸⁾

Hrepenenje po svobodi vesti je navdušilo te navdihnjene romarje, da so pogumno prenašali nevarnosti dolgega potovanja čez morje, zdržali težave in nevarnosti divjega kraja ter z Božjimi blagoslovi na ameriških obalah položili temelj mogočne narodnosti.^{/292/} Vendar pa ti priseljenci kljub svoji iskrenosti in pobožnosti še niso dojeli velikega načela verske svobode. Niso bili pripravljeni drugim dati svobode, kakršno so za vsako ceno želeli izbojevati zase. "Malo jih je bilo celo med največjimi misleci in moralisti XVII. stoletja, ki so pravilno pojmovali vzvišeno načelo Novega zakona, ki poudarja, da je Bog edini sodnik človekove vere."⁽⁹⁾ Nauk, ki uči, da je Bog cerkvi zaupal pravico vladati nad vestjo in določati, kaj je krivoverstvo in ga kaznovati, je ena izmed največjih zelo globoko ukoreninjenih papeških zmot. Čeprav so reformatorji zavrgli rimski nauk, se niso popolnoma osvobodili njegovega duha nestrpnosti. Globoka tema, s katero je Rim zavil celotno krščanstvo med svojo svetovno nadoblastjo, se še ni popolnoma razpršila. Eden od glavnih pridigarjev v koloniji Massachusetts Bay je rekel: "Strpnost je kriva, da je svet postal protikrščanski; in cerkvi se

nikoli ni treba kesati zaradi kaznovanja krivovercev."⁽¹⁰⁾ Kolonisti so sprejeli zakon, da imajo samo verniki cerkve pravico glasovati o državljskih zadevah. Vzpostavljena je bila nekakšna državna cerkev in od vseh se je zahtevalo, da pomagajo vzdrževati duhovništvo, oblastem pa je bila naložena dolžnost odpravljati krivoverstvo. Tako je bila posvetna oblast v cerkvenih rokah. Ni trajalo dolgo, da so ti ukrepi povzročili neizbežne posledice - preganjanja.

Enajst let po ustanovitvi prve kolonije je v Novi svet prišel Roger Williams. Kakor nekoč prvi doseljenci je prišel tudi on uživati svobodo vesti. Vendar je za razliko od njih razumel - kar je sicer razumelo malo ljudi v njegovem času - da je ta svoboda neodtujljiva pravica vseh, ne glede na to, kaj verujejo. Resno je raziskoval resnico in z Robinsonom vred menil, da je nemogoče, da bi bila razodeta že vsa luč iz Božje besede. Williams je bil "prvi v krščanstvu novejšega časa, ki je učil, da mora biti državna oblast utemeljena na svobodi vesti in enakopravnosti mišljenja pred zakonom".^{(11)/293/} Izjavil je, da je oblast dolžna kaznovati hudodelstva, ne pa vladati nad vestjo. Rekel je: "Ljudstvo ali oblasti lahko določajo, kaj je človek dolžan človeku. Če pa poskušajo določati, kaj je človekova dolžnost do Boga, delajo nekaj, kar ni njihova pravica, in človek se ne more z gotovostjo zanesti nanje. Jasno je, da če bi poglavarstva imela oblast v tem pogledu, bi danes utegnili predpisati to, jutri pa drugo mnenje ali verovanje, kakor so to počeli v Angliji razni kralji in kraljice, v rimski cerkvi pa razni papeži in cerkveni zbori, tako da je vera postala kup zmede."⁽¹²⁾

Udeležba pri bogoslužjih državne cerkve se je zahtevala pod grožnjo zapor ali denarne kazni. "Williams ni odobral tega zakona; najhujša določba tega zakona je bila ta, s katero je bilo predpisano hoditi k bogoslužju farne cerkve. Prisiliti koga, da se pridruži ljudem, ki imajo drugačno vero, je imel za teptanje njihove naravne pravice. Na silo vleči nevernike in ravnodušne k bogoslužju pomeni od teh ljudi zahtevati hinavstvo. ... 'Nikogar ni treba proti njegovi volji siliti, da se udeleži bogoslužja ali plačuje stroške v zvezi z njim.' 'Kaj,' so vpili njegovi nasprotniki in se pohujševali nad njegovim naukom, 'ali ni delavec vreden svojega plačila?' Williams pa je odgovoril: 'Da, vendar od njih, ki ga zaposlujejo.'"⁽¹³⁾

Ljudje so spoštovali in ljubili Rogerja Williamsa kot zvestega pridigarja, človeka redkih sposobnosti, nezlomljivega poštenja in prave dobrote. Vendar nekateri niso mogli prenesti, da tako odločno krati pravico državi oblasti, da bi gospodarila cerkvi, in da zahteva versko svobodo. Govorili so, da bi uporaba tega novega nauka premaknila temelj vlade te dežele.⁽¹⁴⁾ Obsodili so ga na izgon iz kolonije in končno je bil prisiljen sredi najhujše zime poiskati zavetje v gozdu, da bi se izognil prijetju.

O tem je zapisal: "Štirinajst tednov sem po najhujšem vremenu žalostno taval semtertja brez zavetja in kruha,^{/294/} toda sili so me gavrani. Neko votlo drevo sem si najpogosteje poiskal za zavetje."⁽¹⁵⁾ Tako je nadaljeval svoj mučni beg skozi sneg in gozdno brezpotje, dokler slednjič ni našel zavetja pri nekem indijanskem plemenu. Njihovo ljubezen in zaupanje si je pridobil, ko si je prizadeval, da bi jih spoznal z evangeljskimi resnicami.

Po večmesečnem tavanju je končno prišel do obale Narragansettskega zaliva, kjer je položil temelj prvi državi modernega časa, ki je v polnem smislu priznavala pravico verske svobode. Temeljno načelo kolonije Rogerja Williamsa se je glasilo: "Vsakdo ima svobodo služiti Bogu po luči svoje vesti."⁽¹⁶⁾ Njegova majhna država Rhode Island je postala zavetje vseh preganjanih. Rasla je in cvetela, dokler njena temeljna načela - državljska in verska svoboda - niso postala vogelnik ameriške republike.

V tem pomembnem starem dokumentu, ki so ga naši predniki razglasili za listino svojih pravic - deklaracijo neodvisnosti - pravijo: "Menimo, da so te resnice razumljive same po sebi. Vsi ljudje so ustvarjeni enaki. Stvarnik jim je dal določene neodtujljive pravice, med katere prištevamo pravico do življenja, svobode in doseganja sreče." Ustava z najjasnejšimi besedami zagotavlja nedotakljivost vesti, rekoč: "Nikakršen verski pogoj se ne sme zahtevati kot sposobnost za opravljanje katere koli javne zaupne službe v Združenih državah Amerike. Kongres ne more sprejeti nikakršnega zakona, s katerim bi vpeljal nekakšno državno vero ali pa prepovedal svobodno izpovedovanje kakšne vere.

Tvorci ustave so priznali večno načelo, da razmerje človeka do Boga stoji nad človekovo zakonodajo in da je pravica vesti neodtujljiva. Za dokaz te resnice ni potrebno navajati razlogov; tega se zavedamo v svoji notranjosti. Zavest o tem je kljub človeškim zakonom dajala moč toliko učencem sredi muk in plamenov grmade. Čutili so, da je njihova dolžnost do Boga nad človeškimi uredbami in da človek nima pravice gospodariti nad njihovo vestjo.^{/295/} To je načelo, ki ga vsakdo nosi v sebi in ga nihče ne more izkoreniniti."⁽¹⁷⁾

Ko se je v Evropi zvedelo, da obstaja država, v kateri lahko vsakdo uživa sad svojega truda in živi po svoji vesti, jih je na tisoče zdrvelo v Novi svet. Kolonije so se hitro množile. "Kolonija Massachusetts je s posebnim zakonom ponujala dober sprejem in pomoč kristjanom vseh narodnosti, ki so bežali čez Atlantik pred vojnama, lakoto ali nasiljem svojih preganjalcev. Tako so po zakonu ti begunci in pregnanci postali državni gosti."⁽¹⁸⁾ V dvajsetih letih po prvem izkrcanju v Plymouthu se je v Novi Angliji naselilo na tisoče novih romarjev.

Da bi priseljenci dosegli zaželeni ideal, "so bili zadovoljni, če so si z marljivostjo in varčnostjo zagotovili najnujnejša življenjska sredstva. Od zemlje so pričakovali samo najskromnejši sad svojega dela. Niso se dali slepiti kakršni koli zlati možnosti za prihodnost. ... Bili so zadovoljni s počasnim, toda neprestanim napredkom svoje družbene skupnosti. Potrpežljivo so prenašali odpovedovanje življenju v puščavi, s svojimi solzami in znojem svojega čela so zalivali drevo svobode, ki je pognalo globoke korenine v zemljo."

Sveto pismo je bilo temelj njihove vere, vir modrosti in ustava svobode. Njegova načela so se marljivo proučevala doma, v šoli in v cerkvi, njegovi sadovi pa so se pokazali v blaginji, izobrazbi, moralni čistosti in zmernosti. Leta si lahko živel v puritanski koloniji, "ne da bi srečal enega samega pijanca, slišal eno samo kletvico ali videl enega samega berača".⁽¹⁹⁾ To je bil dokaz, da so svetopisemska načela najzanesljivejše jamstvo narodne velikosti. Slabe in odročne kolonije so prerasle v zvezo mogočnih držav, svet pa je lahko z občudovanjem opazoval, kako se v miru razvija "cerkev brez papeža in država brez kralja".

Ampak v Ameriko so neprestano prihajale vse večje množice ljudi,^{/296/} vendar s popolnoma drugačnimi spodbudami od tistih, ki so tja pripeljale prve priseljence. Čeprav sta preprosta vera in čisto življenje imela mogočen vpliv, je vendar ta vpliv vse bolj slabel, čim večje je bilo število tistih, ki so iskali samo materialne koristi.

Načelo prvih kolonij, da imajo samo verniki cerkve volilno pravico in da samo ti smejo zasedati položaje v državni upravi, je povzročilo najhujše posledice. Ti ukrepi so bili vpeljani kot sredstvo, da bi se ohranila čistost države, vendar so povzročili pogubo cerkve. Ker je bila veroizpoved pogoj, da bi kdo dobil volilno pravico in pravico do službe, so se mnogi pridružili cerkvi samo zaradi materialnih ciljev, ne da bi doživeli spremembo srca. Tako so se cerkve po malem polnile z nespreobrnjenimi ljudmi. Celó med pridigarji so bili takšni, ki so oznanjali lažni nauk in niso ničesar vedeli o obnavljajoči moči Svetega Duha. Znova se je

pokazalo to, kar je bilo pogosto možno videti v cerkveni zgodovini od Konstantinovih dni do danes: Ni dobro postavljati cerkve ob državni pomoči in vabiti svetovno oblast k podpiranju evangelija njega, ki je rekel: "Moje kraljestvo ni od tega sveta." ([Jan 18,36.](#)) Združitev cerkve z državo, četudi v najmanjši obliki, ne približuje sveta cerkvi, kakor se zdi, temveč pravzaprav vedno cerkev približa svetu.

Vzvishena načela, ki sta jih tako plemenito zastopala John Robinson in Roger Williams - da je resnica napredna, da morajo biti kristjani pripravljeni sprejeti vsak žarek luči, ki pride iz Božje besede - so njihovi nasledniki izgubili izpred oči. Protestantskim cerkvam v Ameriki kakor tudi tistim v Evropi, ki so uživale prednost, da so prejele blagoslove reformacije, ni uspelo napredovati na poti reforme. Od časa do časa so nastopali zvesti ljudje, da so oznanjali nove resnice in razkrinkavali dolgo gojene zmote. Toda večina, kakor Judje v Kristusovem času in papeževi služabniki v Lutrovem času, ni hotela verovati v nič drugega, kakor le v to, kar so verovali njihovi očetje,^{/297/} niti ni hotela živeti drugače, kakor so živeli oni. Zato se je njihova vera znova popačila v formalizem. Ohranile so se in celo postale priljubljene zmote in praznovernosti, ki bi lahko bile odstranjene, če bi cerkev dalje živela v luči Božje besede. Tako je postopno izginjal duh reformacije in slednjič se je v protestantskih cerkvah pojavila potreba po reformaciji, kakršna je bila potrebna v rimski cerkvi v Lutrovem času. V njej je vladal isti svetovni duh, enako duhovno mrtvilo, enako češčenje človeškega mnjenja, a namesto Božje besede so se povelečevale človeške teorije.

Veliko širjenje Svetega pisma v začetku XIX. stoletja in ogromna luč, ki se je tako izlila na svet, nista prinesla ustreznega napredka v poznanju razodetih resnic in v verskem življenju. Satan ni mogel držati Božje besede daleč od ljudi kakor v starih časih, temveč je bila dosegljiva vsakomur. Cilj pa je le dosegel s tem, ko je mnoge zapeljal v to, da je niso dovolj cenili. Ljudem ni bilo mar za preiskovanje Svetega pisma, zato so dalje sprejemali lažne razlage in gojili nauke, ki niso imeli svetopisemskega temelja.

Satan je videl, da resnice ne more uničiti s preganjanjem, zato je znova sprejel načrt sporazumnega popuščanja, kakršen je v prvih stoletjih povzročil veliki odpad in ustanavljanje rimske cerkve. Zapeljal je kristjane, da so se združili ne ravno s pogani, kakor v času cesarja Konstantina, temveč z njimi, ki so se s češčenjem stvari tega sveta pokazali prav toliko malikovalci kakor častilci podob. Posledice tega združenja so bile prav tako nevarne kakor tiste v prejšnjih stoletjih. Ošabnost in potratnost sta se gojili pod plaščem vere in cerkve so se pokvarile. Satan je dalje sprevračal svetopisemski nauk, in izročilo, ki bo uničilo milijone duš, je pognalo globoko korenino. Cerkev je varovala in ščitila izročilo, namesto da bi se držala vere, "ki je bila svetim izročena enkrat za vselej". ([Juda 3](#)) Tako so bila poteptana načela, za katera so reformatorji toliko delali in trpeli.^{/298/}

17. Znanilci jutra ([angleško](#))

Najslavnejša in najsvečanejša resnica v Svetem pismu je resnica o drugem prihodu Kristusa, ki bo prišel dokončat veliko odrešeniško delo. Obljubo o prihodu njega, ki je "vstajenje in življenje", ki bo "izgnane zopet pripeljal domov", daje dragoceno in blaženo upanje Božjemu romarskemu ljudstvu, ki mora tako dolgo potovati "po dolini smrtne sence". Nauk o drugem prihodu je glavni nauk Svetega pisma. Začenši od dne, ko sta naša prva starša z žalostnim srcem zapustila Raj, otroci vere čakajo na prihod Obljubljenega, ki bo zlomil uničevalčevo silo in zopet vrnil izgubljeni Raj. Sveti ljudje starodavnosti so v Mesijevem slavnem prihodu gledali izpolnitev svojega upanja. Enoh, sedmi človek od edenskega prebivalca, je tristo let neprestano živel po Božji volji in imel to čast, da je od daleč opazoval Osvoboditeljev prihod. "Glej," je rekel on, "prišel je Gospod z miriadami svojih svetih izvršit sodbo nad vsemi." ([Juda 14.15.](#)) Očak Job je sredi noči svojih muk vzkliknil z neomajnim zaupanjem: "A jaz vem, da živi moj Odrešenik, in On, ki je poslednji, se postavi nad prahom; ... vendar bom gledal iz svojega mesa Boga, ki ga jaz sam bom gledal sebi v dobro, in ga bodo videle moje oči, in ne bom mu tujec." ([Job 19,25-27.](#))/299/

Kristusov prihod, s katerim bo vzpostavljeno kraljestvo pravičnosti, je navdihnil svete pisce z najbolj vzvišenimi in najbolj navdušenimi besedami. Pesniki in preroki so pisali o njem z besedami, prežetimi z nebeškim žarom. Psalmist je prepeval o moči in veličastvu izraelskega Kralja: "S Siona, najvišje lepote, se je zasvetil Bog. Pride naš Bog in nikar ne bo molčal. ... Nebesom kliče odzgoraj in zemlji, da sodi svoje ljudstvo. Vesele se naj nebesa in poskakuj zemlja ... pred Gospodovim obličjem, kajti prihaja; kajti prihaja sodit zemljo. Sodil bo vesoljni svet v pravičnosti in svoja ljudstva v zvestobi." ([Ps 50,2-4; 96,11-13.](#))

Prerok Izaija je vzkliknil: "Zbudite se in veselo pojte, kateri prebivate v prahu! Kajti rosa svetlobe je tvoja rosa, in zemlja izvrže mrtve. Smrt bo požrta za vekomaj; in Gospod, Jahve, obriše solze z obličij vseh in sramoto svojega ljudstva odpravi z vse zemlje. Kajti govoril je Gospod. In poreko tisti dan: Glej, naš Bog je ta! Čakali smo ga, da nas reši; ta je Gospod, ki smo ga čakali! Poskakovali bomo in se radovali njegovega zveličanja!" ([Iz 26,19; 25,8.9.](#))

Tudi Habakuk je prevzet s sveto vizijo opazoval Kristusov prihod: "Bog prihaja s Temana in Svetnik z gore Parana. Njegovo veličastvo pokriva nebesa in zemlja je polna njegove hvale. In svetloba nastaja kakor sončna luč. ... Postal je in potresel je zemljo, pogledal je in ustrašil narode; in razdrobile so se večne gore, starodavni hribi so se pogreznili; njegova pota so večna. ... Jezdiš na svojih konjih, na zveličavnih vozovih. ... Videle so te gore in se tresle; ... brezno je grmelno, visoko je vzdigovalo svoje roke./300/ Sonce in mesec sta stopila v svoje bivališče ob luči tvojih pšic, ko so frčale, ob svetlosti tvoje bliskajoče se sulice. ... Izšel si v rešenje svojega ljudstva, v rešenje svojega maziljenca." ([Hab 3,3.4.6.8.10. 11.13.](#))

Tik pred ločitvijo od svojih učencev jih je Zveličar tolažil z obljubo o svoji vrnitvi: "Ne bodi vam srce plašno. ... V hiši mojega Očeta je veliko prebivališč. ... In ko odidem in vam pripravim prostor, pridem zopet in vas vzamem k sebi, da boste tudi vi tam, kjer sem jaz. Kadar pa pride Sin človekov v vsej svoji slavi in vsi angeli z njim, tedaj bo sedel na prestol svoje slave. In pred njim se zbero vsi narodi." ([Jan 14,1-3; Mat 25,31.32.](#))

Angela, ki sta se pokazala učencem na Oljski gori po Kristusovem vnebohodu, sta jim ponovila obljubo o njegovi vrnitvi: "Ta Jezus, ki je bil vzet od vas gor v nebo, prav tako pride, kakor ste ga videli, da je šel v nebo." ([Dej 1,11.](#)) Apostol Pavel, navdihnjen s Svetim Duhom, priča: "Kajti Gospod **sam** stopi dol iz nebes s poveljem, z glasom nadangela in z Božjo

trobento." ([1 Tes 4,16.](#)) Prerok s Patmosa pravi: "Glej, prihaja z oblaki; in videlo ga bo vsako oko." ([Raz 1,7.](#))

Od njegovega slavnega prihoda je odvisna "preuredba vsega, kar je Bog povedal z usti svojih svetih prerokov od nekdaj". ([Dej 3,21.](#)) Tedaj bo zlomljena dolgotrajna oblast greha - "kraljestvo sveta" bo postalo "kraljestvo našega Gospoda in njegovega Kristusa, in kraljeval bo na vekov veke. In razodene se Gospodova slava in vse meso vkup jo bo videlo. Tako stori Gospod Jahve, da bo rasla pravičnost in hvala pred vsemi narodi. Tisti dan bo Gospod nad vojskami za krono slave in za venec dike ostanku svojega ljudstva." ([Raz 11,15; Iz. 40,5; 61,11; 28,5.](#))/301/

Tedaj bo tako dolgo pričakovano Mesijevo kraljestvo miru vzpostavljeno pod vsem nebom. "Zakaj Gospod je potolažil Sion, potolažil je vse njegove razvaline in je naredil njegovo puščavo kakor raj in njegovo samoto kakor Gospodov vrt. Libanonska slava ji bo dana, lepota Karmela in Sarona. Ne bodo te več imenovali Zapuščena in tvoja dežela se ne bo več imenovala Osamljena, ampak te bodo imenovali Moja radost in tvojo deželo Omožena. Kakor se ženin veseli neveste, se bo veselil tebe tvoj Bog." ([Iz. 51,3; 35,2; 62,4.5.](#))

Gospodov prihod je bil v vseh vekih blaženo upanje njegovih pravih učencev. Obljuba, ki jo je dal Zveličar ob slovesu na Oljski gori, da bo zopet prišel, je razsvetljevala učencem prihodnost, izpolnjevala njihova srca z radostjo in upanjem, ki ju nobena žalost ni mogla udušiti niti preizkušnja zmanjšati. Prikazen "slave velikega Boga in našega Zveličarja Jezusa" je bila "blaženo upanje" sredi trpljenja in preganjanja. Ko so bili Tesaloničani polni bolečine ob pogrebu svojih dragih, ki so upali, da bodo žive pričë Gospodovega prihoda, jih je njihov učitelj apostol Pavel opozoril na vstajenje, ki se bo zgodilo ob Zveličarjevem prihodu. Takrat bodo mrtvi v Kristusu vstali in bodo skupaj z živimi vzeti Gospodu naproti v višavo. "In tako bomo vedno z Gospodom," je dejal. "Zato se tolažite med seboj s temi besedami." ([1 Tes 4,16-18.](#))

Na skalnatem Patmosu je ljubljene učenec slišal obljubo: "Glej, pridem hitro," in njegov odgovor, poln hrepenenja, izraža molitev Božje cerkve skozi stoletja njenega romanja: "Amen, pridi, Gospod Jezus!" ([Raz 22,20.](#))

Iz globine ječ, z grmad in morišč, kjer so sveti in mučenci pričali za resnico, odzvanja v vseh stoletjih isti vzклик vere in upanja. Prepričan o Kristusovem in potemtakem tudi o svojem osebnem vstajenju ob času njegovega prihoda, eden od teh kristjanov pravi, da so "oni prezirali smrt in se vzdignili nad njo."⁽¹⁾/302/ Bili so voljni stopiti v grob, da bi lahko iz njega "vstali svobodni".⁽²⁾ Pričakovali so "prihod Gospoda na oblakih z nebes v slavi njegovega Očeta", ko bo nastopil "čas kraljestva pravičnosti". Valdenžani so gojili isto vero.⁽³⁾ Wyclif je pričakoval Odrešenikov prihod kot upanje cerkve.⁽⁴⁾

Luter je govoril: "Resnično sem prepričan, da do sodnega dne ne bodo minila tri stoletja. Bog ne želi in ne more več trpeti tega pokvarjenega sveta. Približuje se veliki dan, v katerem bo strmoglavljeno kraljestvo ostudnosti."⁽⁵⁾

"Ta ostareli svet ni daleč od svojega konca," je rekel Melanchthon. Calvin je prosil kristjane, "naj ne bodo neodločni in naj od srca hrepenijo po dnevu Kristusovega prihoda kot po 'najsvetlejšem dogodku' in izjavil, da ima vsa družina vernih oči uprte v ta dan. Moramo biti željni Kristusa, da ga iščemo, da o njem razmišljamo do prihoda tistega velikega dne," je rekel, "ko bo Gospod popolnoma razodel slavo svojega kraljestva."⁽⁶⁾

"Mar ni naš Gospod Jezus odšel v nebesa v našem telesu," je govoril škotski reformator Knox, "in mar se ne bo zopet vrnil? Mi vemo, da se bo On zopet vrnil, in sicer zelo hitro." Ridley in Latimer, ki sta položila svoje življenje za resnico, sta gledala z vero na Gospodov prihod. Ridley je pisal: "Svet se brez dvoma - jaz v to verujem, in zato tudi govorim - približuje svojemu koncu. Vzkliknimo skupaj z Janezom, Božjim služabnikom: 'Pridi, Gospod Jezus!'"⁽⁷⁾

"Misli o Gospodovem prihodu," je rekel Baxter, "so mi nenavadno dragocene in sladke."⁽⁸⁾ "Delo vere in odlika njegovih svetih je ljubiti njegov prihod in pričakovati blaženo upanje. Če je smrt poslednji sovražnik, ki bo uničen v času vstajenja, potem lahko razumemo, zakaj morajo verni hrepeneti po Kristusovem prihodu in moliti zanj,^{/303/} saj bo tedaj izbojevana ta popolna in končna zmaga."⁽⁹⁾ "To je dan, ki morajo po njem vsi verni hrepeneti, vanj upati in ga čakati, saj se bo z njim uresničila celotna odrešitev, in se bodo izpolnila vsa njihova hrepenenja. Pospeši, o Gospod, ta blagoslovljeni dan!"⁽¹⁰⁾ To je bilo upanje apostolske cerkve, "cerkve v puščavi" in reformatorjev.

Prerokovanje ne napoveduje samo načina in cilja Kristusovega prihoda, ampak daje tudi znamenja, po katerih bodo ljudje lahko vedeli, da je ta dogodek blizu. Jezus je rekel: "In znamenja bodo na soncu in na mesecu in na zvezdah. Sonce otemni in mesec ne bo dajal svoje svetlobe, in zvezde bodo padale z neba, in sile, ki so na nebu, se bodo pregibale. In tedaj ugledajo Sina človekovega, da prihaja na oblakih z veliko močjo in slavo." ([Luk 21,25](#); [Mar 13,24-26](#).) Janez v Razodetju opisuje prvo od znamenj, ki se bo zgodilo pred Kristusovim prihodom: "Nastal je velik potres, in sonce je počrnelo kakor raševa vreča, in mesec je pordel ves kakor kri." ([Raz 6,12](#).)

Ta znamenja so se dogodila pred začetkom XIX. stoletja. Kot izpolnitev tega prerokovanja se je zgodil leta 1755 najstrašnejši potres, ki je bil kdaj zapišan. Čeprav je poznan kot lizbonski potres, ga je bilo čutiti v velikem delu Evrope, Afrike in Amerike. Čutili so ga na Grenlandiji, v zahodni Indiji, na otoku Madeira, na Norveškem, Švedskem, v Veliki Britaniji in na Irskem. Zajel je površino večjo kakor šest milijonov kvadratnih kilometrov. V Afriki so potres čutili skorajda tako močno kakor v Evropi. Velik del Alžira je bil razdejan; a nedaleč od Maroka je bilo uničeno mesto, ki je štelo osem do deset tisoč prebivalcev. Veliki val je prekril obalo Španije in Afrike, preplaval mesta in povzročil veliko razdejanje.

V Španiji in na Portugalskem je bil potres najmočnejši. Trdijo, da je v Cadizu narasli val dosegel višino do osemnajst metrov. "Nekatere od najvišjih gora na Portugalskem so se stresle tako rekoč do temeljev."^{/304/} Na nekaterih od njih so se vrhovi odprli, a zatem se razpočili in razdelili na občudovanje zbujačo način, pri čemer so ogromni kosi skal padli v sosednje doline. Pravijo, da so iz teh planin švigali tudi ognjeni zublji."⁽¹¹⁾

V Lizboni "se je najprej slišalo podzemno grmenje, a takoj zatem je močan sunek zrušil večji del stavb. V šestih minutah je umrlo šestdeset tisoč ljudi. Morje se je najprej umaknilo, pustilo za seboj suho peščeno obalo, zatem pa se je vrnilo in dvignilo preko petnajst metrov nad svojo običajno gladino. Med drugimi nenavadnimi dogodki, ki so se zgodili v Lizboni v času katastrofe, se omenja izginotje novega nabrežja, zgrajenega iz samega marmorja, ki je stalo velike kupe denarja. Veliko število ljudi se je zbralo na njem kot na varnem mestu, da bi bili zunaj dosega padajočih ruševin; toda nenadoma je nabrežje potonilo skupaj z vsemi ljudmi, nobeno truplo ni splavalo na površino."⁽¹²⁾

"Potresni sunek je porušil vse cerkve in samostane, večje javne stavbe ter več kakor četrtno zasebnih hiš. Približno dve uri po potresu je v raznih delih mesta izbruhnil požar in je skoraj

tri dni besnel s tako silovitostjo, da je bilo mesto popolnoma opustošeno. Potres je bil na dan praznika, ko so bile cerkve in samostani polni ljudi; zelo malo ljudi se je rešilo."⁽¹³⁾ "Ljudi je zajel nepopisen strah. Nihče ni jokal; solze niso mogle teči. Ljudje so tekali sem ter tja, zbegani od strahu in groze, udarjajoč se v obraz in prsi, ter vzklikali: **'Misericordia!' - 'Prišel je konec sveta!'** Matere so pozabile na svoje otroke in so tekale po ulicah z razpeli v rokah. Na nesrečo so mnogi od njih iskali zavetje v cerkvah; zaman je bil razstavljen zakrament; zaman so nesrečni ljudje objemali oltarje. Svete slike, duhovniki in narod so bili pokopani hkrati v ruševinah." Računajo, da je tega usodnega dne umrlo okoli devetdeset tisoč ljudi./305/

Petindvajset let pozneje je bilo videti drugo znamenje, ki je bilo omenjeno v prerokovanju - potemnitev sonca in meseca. To znamenje je zbudilo še toliko več pozornosti, ker je bil čas njegovega uresničenja jasno napovedan. Zveličar je v svojem pogovoru z učenci na Oljski gori opisal dolgi čas stiske za verne - tisoč dvesto šestdeset let papeževe oblasti - za katero je rekel, da bo prikrajšana. Tedaj je omenil tudi nekaj dogodkov, ki se bodo odigrali pred njegovim prihodom, in določil čas, ko bo vidno prvo teh znamenj. "Ali v tistih dneh, po tej stiski, otemni sonce in mesec ne bo dajal svoje svetlobe." ([Mar 13,24.](#)) Tisoč dvesto šestdeset dni ali let se končuje leta 1798. Približno četrto stoletja pred tem so preganjanja skoraj popolnoma prenehala. Po preganjanjih mora po Kristusovih besedah potemneti sonce. To prerokovanje se je izpolnilo 19. maja 1780.

"Skoraj osamljen med pojavi te vrste kakor skrivnosten tako tudi do danes nepojasnen ... stoji mračni dan, 19. maj 1780 - nepojasnjena potemnitev vsega vidnega neba in ozračja v Novi Angliji."⁽¹⁴⁾

Neka priča, ki je bila v državi Massachusetts, opisuje ta dogodek takole: "Zjutraj je vzšlo jasno sonce, vendar je kmalu začelo izgubljati svoj sijaj. Pojavili so se gosti in črni oblaki, iz njih so začeli švigati bliski; začelo je grmeti in pričel je padati droben dež. Okrog devetih so oblaki postali svetlejši in so dobili bakren sijaj. Tudi zemlja, skale, drevje, zgradbe, voda in ljudje so bili videti povsem drugače na tej čudni, skrivnostni svetlobi. Nekoliko minut kasneje je težak črn oblak prekril ves nebesni svod, razen ozke črte na obzorju. Tema je postala tako gosta, kakor je navadno okrog devetih zvečer poleti. ...

Strah, srh in groza so postopno zajeli ljudi. Žene so, stoječ na vratih, opazovale mračni predel. Moški so se vračali z dela na polju;/306/ tesar je odložil orodje, kovač zapustil kovačnico, a trgovec pult. Pouk v šolah so predčasno končali, otroci pa so drhteč bežali domov. Potniki so se s poti umikali v prve hiše, na katere so naleteli. 'Kaj se bo zgodilo?' to vprašanje je lebdelo na vseh ustnicah in v vseh srcih. Bilo je videti, kakor da bo nastala velika nevihta ali pa da je prišel konec vseh stvari.

Sveče so bile prižgane; ogenj na ognjišču je plapolal kakor v obdobju brezmesčne jesenske noči. ... Kokoši so se vrnile spat v kurnike, govedo se je zbralo in mukalo na odhodu s pašnikov. Žabe so regljale. Ptice so prepevale svoje večerne pesmi, a netopirji so letali naokoli. Le ljudje so vedeli, da noč še ni nastopila. ...

Dr. Nathanael Whittaker, pridigar cerkve v Salemu, je imel pridigo, v kateri je poudaril, da je bila tema nadnaravna. Na mnogih drugih mestih so bili sestanki. Na njih so brali svetopisemske vrste, iz katerih je bilo možno videti, da je tema tega mračnega dne usklajena s svetopisemskimi prerokovanji. ... Tema je bila najgostejša malo po enajsti uri."⁽¹⁵⁾ "V večini mest je bila tema ves dan tako gosta, da ni bilo možno videti kazalcev na uri, ni bilo možno kositi, niti opravljati katero koli hišno delo brez svetlobe sveč. ...

Tema je zajela nenavadno velik predel. Segala je do Falmouta na vzhodu, na zahodu je segala do zunanjih delov Connecticuta in Albana; na jugu jo je bilo možno opazovati vzdolž vse morske obale, na severu pa se je razprostirala do meja ameriških naselij."⁽¹⁶⁾

Po gosti temi tega dne se je uro ali dve pred večerom z delno jasnega neba pokazalo sonce, ki je bilo še vedno zastrto s črno in gosto meglo. "Po sončnem zahodu so oblaki znova prekrili nebo,^{/307/} in naglo se je stemnilo. Tema te noči je bila prav tako nenavadna in strašna kakor tista čez dan. Čeprav je bil ščip, ni bilo možno videti nobenega predmeta brez umetne svetlobe, ki je nejasno brlela s sosednjih hiš ali oddaljenih mest in se kazala kakor skozi neko vrsto egiptovske teme, ki je svetlobni žarki niso mogli prebiti."⁽¹⁷⁾ Neka priča piše: "Ne morem se znebiti misli, da tema ne bi mogla biti gostejša niti tedaj, če bi se vsako svetlo telo v vesolju zavilo v nepresojno temo ali prenehalo obstajati."⁽¹⁸⁾ Čeprav je ob devetih zvečer vzšel ščip, "to vendar ni niti malo vplivalo, da bi razgnalo smrtni mrak." Po polnoči se je tema razpršila, in ko se je pokazala luna, je bila videti kakor kri.

Devetnajsti maj 1780 je znan v zgodovini kot "mračni dan". Od Mojzesovega časa ni omenjen primer, da bi bila tema tako gosta, tako prostrana in da bi trajala tako dolgo. Iz opisa tega dogodka, ki nam ga podajajo priče, samo odmevajo Gospodove besede, ki nam jih je napovedal prerok [Joel 2500](#) let pred njihovo uresničitvijo: "Sonce se spremeni v temo in mesec v kri, preden pride Gospodov dan, veliki in strašni." ([Joel 2,31.](#))

Kristus je ukazal svojemu ljudstvu, naj pazi na znamenja njegovega prihoda in naj se veseli, ko bo videlo znamenja prihajajočega Kralja. "Ko se pa to začne goditi, ozrite se gor in povzdignite glave, ker se približuje vaša odrešitev." Pozornost svojih učencev je obrnil na brsteče drevje pomladi z besedami: "Videč, da že brstje poganja, sami spoznavate, da je poletje že blizu. Tako tudi vi, kadar vidite, da se to godi,^{/308/} vedite, da je blizu Božje kraljestvo." ([Luk 21,28.30.31.](#))

Vendar ko duh ponižnosti in pobožnosti v cerkvi odstopi mesto ošabnosti in formalizmu, se ohladita ljubezen do Kristusa in vera v njegov prihod. Prežeto s pozemskim duhom in željo po uživanju je tako imenovano Božje ljudstvo postalo slepo za Zveličarjev nauk, ki se je nanašal na znamenja njegovega prihoda. Zanimarili so nauk o drugem prihodu; svetopisemska besedila o tem so bila zamračena z napačnimi razlagami, dokler na koncu niso bila popolnoma pozabljena in zanemarjena. To se je zgodilo zlasti v ameriških cerkvah. Svoboda in udobnost, ki so jo uživali vsi sloji, želja po bogastvu in razkošnosti, ki je izzivala strast po denarju, nezasitno hrepenenje po priljubljenosti in moči, ki se je zdela vsakemu dostopna - vse to je spodbudilo ljudi, da so usmerili svoje zanimanje in upanje na stvari tega življenja, in so slavni dan, ko bo prišel konec sedanjemu toku dogodkov, preložili daleč v prihodnost.

Ko je Zveličar svojim sledilcem pokazal znamenja svoje vrnitve, je napovedal tudi splošni odpad, ki se bo zgodil neposredno pred njegovim drugim prihodom. Kakor v Noetovih dneh se bo pokazalo živo zanimanje za stvari tega sveta in želja po uživanju. Ljudje bodo kupovali, prodajali, sadili, zidali, se možili in ženili, pri tem pa pozabili na Boga in prihodnje življenje. Kristusov opomin tistim, ki živijo v teh dneh, se glasi: "Pazite pa nase, da ne bodo kdaj vaša srca obtežena s požrešnostjo in pijanstvom in skrbmi tega življenja, in vas ne zadene ta dan iznenada. Bedite torej vsak čas in molite, da boste mogli ubežati vsemu temu, kar se ima zgoditi, in stati pred Sinom človekovim." ([Luk 21,34.36.](#))

V Razodetju Zveličar z naslednjimi besedami opisuje stanje cerkve v tem času: "Imaš ime,^{/309/} da živiš, in si mrtev." ([Raz 3,1.](#)) Tistim, ki nočejo zapustiti svoje varljive varnosti, je dan

opomin: "Ako se torej ne zbudiš, pridem kakor tat in ne boš vedel, ob kateri uri pridem nad tebe." ([Raz 3,3.](#))

Ljudje morajo biti opozorjeni na nevarnost; morajo se prebuditi, da bi se pripravili za svečane dogodke, povezane s koncem časa milosti. Božji prerok izjavlja: "Kajti Gospodov dan je velik in silno strašen: kdo ga more pretrpeti?" Kdo bo lahko obstal, ko se prikaže On, čigar "oči so prečiste, da bi gledal hudo". ([Joel 2,11](#); [Hab 1,13.](#)) Tistim, ki vpijejo: "Bog moj, mi ... te poznamo!" pa so vendar prestopili njegovo zavezo, "ki hite za drugim bogom", skrivajo greh v svojem srcu in ljubijo pot nepravčnosti - takim bo Gospodov dan "tema, ne pa luč; črn mrak, ne pa svetloba". ([Oz 8,2.1](#); [Ps 16,4](#); [Am 5,20.](#)) "In zgodi se tisti čas", pravi Gospod, "da preiščem Jeruzalem s svetilnicami, in kaznoval bom moze, ki počivajo na svojih drožeh, ki govore v svojem srcu: Gospod ne stori nič dobrega, pa tudi nič hudega. In izpokorim naseljeno zemljo za njih hudobnost in brezbožnike za njih krivico, in konec storim napuhu prevzetnim ter silovitnikov ponos ponižam. Tudi njih srebro, in zlato jih ne bo moglo rešiti. In njih imetje bo v plen in njih hiše v pustoto." ([Zef 1,12](#); [Iz 13,11](#); [Zef 1,18.13.](#))

Prerok Jeremija je, gledajoč na ta strašen čas, vzkliknil: "Moje osrčje, moje osrčje! Bolečino trpim v globini svojega srca! Razgraja mi moje srce, molčati ne morem! Kajti trobente glas čuješ, moja duša, ropot vojske; podiranje za podiranjem se oznanja." ([Jer 4,19.20.](#))

"Ta dan je dan srda, dan stiske in nadloge, dan pustote in pustošenja, dan teme in mraka, dan oblakov in oblačne noči, dan trobente in bojnega vpitja zoper trdna mesta in zoper visoke utrdbe. Glej,^{/310/} Gospodov dan prihaja ... da spremeni v puščavo to deželo, da iztrebi njene grešnike iz nje." ([Zef 1,15.16](#); [Iz 13,9.](#))

Božja beseda usmerja naš pogled na tisti dan, ki bo strašnejši od vseh drugih, in nas vabi z najsvečanejšimi besedami, naj se prebudimo iz svojega duhovnega mrtvila in naj v spokorjenju in ponižnosti iščemo Božje obličje. "Zatrobite na trobento na Sionu, zaženite hrup na gori moje svetosti! Naj trepečejo vsi prebivalci dežele! ker prihaja Gospodov dan, ker se bliža. Posvetite post, razglasite praznično zborovanje! Zberite ljudstvo, posvetite zbor, skličite starešine, zberite otroke, ... ženin naj pride iz svojega hrama in nevesta iz svoje spalnice! Duhovniki, Gospodovi služabniki, naj plakajo med vežo in oltarjem. Spreobrnite se k meni z vsem svojim srcem, s postom in jokom in žalovanjem! Raztrgajte si srca, ne pa oblačil, in spreobrnite se h Gospodu, svojemu Bogu; kajti On je milostiv in poln usmiljenja, počasen za jezo in bogat v milosti in žal mu je hudega." ([Joel 2,1.15-17.12.13.](#))

Izpeljati je treba veliko reformo, da bi se pripravilo Božje ljudstvo, ki bo lahko obstalo ob Božjem dnevu. Bog je videl, da mnogi, ki se imenujejo njegovi otroci, ne delajo za večnost; v svoji milosti jim pošilja sporočilo opomina, da bi jih prebudil iz njihovega mrtvila in pripravil za Gospodov prihod.

Ta opomin najdemo v [Raz 14](#). Tam je opisano trojno angelsko sporočilo, ki ga oznanjajo nebeška bitja. Takoj zatem prihaja Sin človekov, "da požanje žetev zemlje". Prvo sporočilo objavlja nastop sodbe. Prerok vidi angela, "letečega posredi neba, ki je imel večni evangelij, da ga oznani prebivalcem na zemlji in vsakemu narodu in rodu in jeziku in ljudstvu, govorečega z velikim glasom: Bojte se Boga in dajte mu slavo, kajti prišla je ura njegove sodbe; in molite njega, ki je naredil nebo in zemljo in morje in studence voda." ([Raz 14,6.7.](#))^{/311/}

To sporočilo sestavlja del "večnega evangelija". Oznanjanje evangelija ni zaupano angelom, temveč ljudem. Sveti angeli vodijo to delo; oni vodijo veliko gibanje za rešitev človeštva, toda samo oznanjevanje opravljajo Kristusovi služabniki na zemlji.

Ta opomin so morali objaviti svetu zvesti ljudje, ki so bili poslušni navodilom Svetega Duha in naukom njegove besede. To so bili tisti, ki so pazili na najzanesljivejšo "preroško besedo", "svetilnico, ki sveti v temnem kraju, dokler ne prisije dan in danica ne vzide v vaših srcih". ([2 Pet 1,19.](#)) Iskali so poznanje Boga bolj kakor vsak zakopan zaklad in ga cenili bolj kakor vse drugo srebro in zlato. ([Preg 3,14.](#)) Gospod je njim razodel velike stvari kraljestva. "Gospodova skrivnost je očitna njim, ki se ga boje, svojo zavezo jim razodeva." ([Ps 25,14.](#))

Poznanja te resnice niso imeli šolani teologi, prav tako je oni niso oznanjevali. Če bi bili budni stražarji, če bi marljivo in z molitvijo proučevali Sveto pismo, bi spoznali čas noči; preroška beseda bi pred njimi razgrnila dogodke, ki se morajo zgoditi. Vendar tega niso storili, in zato so sporočilo oznanili ponižni ljudje. Jezus je rekel: "Hodite, dokler imate luč, da vas ne objame tema." ([Jan 12,35.](#)) Tisti, ki se odvrnejo od svetlobe, ki jim jo je Bog dal, ali jo zanemarijo iskati, dokler je blizu, bodo puščeni v temi. Zveličar je izjavil: "Kdor gre za menoj, ne bo hodil po temi, temveč bo imel luč življenja." ([Jan 8,12.](#)) Tisti, ki iskreno išče Božjo voljo in živi po luči, ki mu je dana, bo prejel še večjo luč; tej duši bo poslana zvezda nebeškega sijaja, da ga vodi v vso resnico.^{/312/}

V času prvega Kristusovega prihoda bi lahko duhovniki in pismarji svetega mesta, ki jim je bilo zaupano sveto zastavilo Božje besede, prepoznali znamenja časa in oznanili prihod Obljubljenega. Prerok Miha je naznačil kraj njegovega rojstva, Danijel pa določil čas njegovega prihoda. ([Miha 5,1](#); [Dan 9,25.](#)) Bog je ta prerokovanja zaupal judovskim vodjem. Ti se niso mogli opravičiti, da niso vedeli in objavili narodu, da je Mesijev prihod pred vrati. Njihovo neznanje je bilo posledica grešne ravnodušnosti. Judje so postavljali spomenike ubitim Božjim prerokom, a s svojim služenjem so dajali slavo Satanovim služabnikom. Prevzeti s svojim častiljubjem in z boji za položaj in čast so povsem izgubili izpred oči Božjo čast, ki jim jo je ponujal Kralj nebes.

Z globokim spoštovanjem in velikim zanimanjem naj bi izraelski vodje proučevali mesto, čas in okoliščine največjega dogodka v zgodovini sveta - prihod Božjega Sina za človekovo odrešenje. Ves narod bi moral biti buden in čakati, da bi prvi zaželel dobrodošlico Rešitelju sveta. Toda, glej, v Betlehemu sta dva izmučena popotnika, ki sta prehodila pot od nazareških gričev, po vsej dolžini ozke ulice vse do vzhodnega dela mesta, zaman iskala prostor za počitek in prenočišče. Nobena vrata se niso odprla, da bi ju sprejela. Na koncu sta našla zavetje v bednem zaklonišču, ki je bilo namenjeno živalim, in tam se je rodil Zveličar sveta.

Nebeški angeli so videli slavo, ki jo je Božji Sin delil z Očetom v nebesih pred nastankom sveta, in oni so z živim zanimanjem pričakovali njegov prihod na zemljo, gledajoč v tem najsrečnejši trenutek za vse ljudi. Angeli so bili določeni objaviti prihod Mesije tistim, ki so bili pripravljeni to novico sprejeti in jo veselo oznaniti Zemljanom. Kristus se je toliko ponižal, da je vzel nase človeško naravo; nase je moral vzeti neznosno^{/313/} težo trpljenja in svojo dušo darovati za greh. Angeli pa so si vendar želeli, da Sin Najvišjega kljub svojemu ponižanju stopi pred ljudi z dostojanstvenostjo in slavo, ki je primerna njegovemu značaju. Ali se bodo zemeljski mogočnejši zbrali v Jeruzalemu, da pozdravijo njegov prihod? Ali ga bo legija angelov predstavila čakajoči družbi?

Neki angel je obiskal zemljo, da bi videl, ali se ljudje pripravljajo za Jezusov sprejem. Vendar ni opazil nikakršnih znakov pričakovanja. Ni slišal nikakršnih glasov hvale in zmage zaradi Mesijevega prihoda pred vrati. Angel je nekaj časa lebdel nad izvoljenim mestom in templjem, kjer se je skozi veke razodevala Božja navzočnost. Tudi tam je vladala enaka ravnodušnost. Duhovniki so v svoji razkošnosti in ošabnosti darovali v templju oskrunjene daritve. Farizeji so pred ljudstvom imeli glasne govore in izgovarjali samohvalne molitve na uličnih vogalih. Niti v cesarskih palačah niti na sestankih filozofov niti v šolah rabinov - nikjer nikomur ni bilo mar za dogodek, ki je nebesa napolnil z radostjo in pesmimi hvale, ker se bo Rešitelj človeštva kmalu pojavil na zemlji.

Nikjer ni bilo mogoče opaziti nikakršnega znamenja, da se pričakuje Kristus; nikakršne priprave za Kneza življenja. Presenečen se je nebeški poslanec pravkar pripravljaj, da se s sramotnim sporočilom vrne v nebese. Tedaj pa na lepem opazi skupino pastirjev, ki je ponoči varovala svojo čredo, a ti so občudovali zvezdno nebo in se pogovarjali o prerokovanju o Mesiji, ki bi moral priti na zemljo, in hrepeneli po prihodu Odrešenika sveta. To so bili ljudje, ki so bili pripravljeni sprejeti sporočilo iz nebes. Hitro je stopil prednje in jim povedal veselo sporočilo. Ravnina je bila preplavljena z nebeško slavo. Tedaj se je pojavila množica angelov, in kot da je bila radost prevelika, da bi jo lahko objavil samo en nebeški glasnik, je množica glasov zapela himno, ki jo bodo nekega dne prepevali rešeni iz vseh ljudstev: "Slava na višavah Bogu in na zemlji mir ljudem, ki so mu po volji." ([Luk 2,14.](#))^{/314/}

Kolikšen nauk vsebuje ta čudovita zgodovina o Betlehemu! Kolikšna graja je to za našo nevero, ošabnost in domišljavost! Koliko nas to opominja, naj se varujemo, da zaradi svoje ravnodušnosti ne bi mogli razlikovati znamenj časa in tako ne bi prepoznali dneva svojega obiskovanja.

Angeli niso samo na judejskih gričih med skromnimi pastirji našli čakalce Mesijevega prihoda. Tudi med pogani so bili takšni, ki so ga čakali. To so bili znanstveniki z Vzhoda, modri, bogati in plemeniti ljudje. Ti naravoslovci, magi, so spoznali Boga v delu njegovih rok. V hebrejskih spisih so našli prerokovanje o zvezdi, ki bo izšla iz Jakoba, in so nestrpno pričakovali prihod tistega, ki bo postal ne samo "Izraelova tolažba", ampak tudi "luč v razsvetljenje poganov" in "zveličanje vsem do konca zemlje". ([Luk 2,25.32](#); [Dej 13,47.](#)) Iskali so svetlobo in svetloba z nebeškega prestola je razsvetlila pot njihovih korakov. Medtem ko so duhovniki in rabini Jeruzalema, pooblaščen stražarji in razlagalci resnice, utonili v temo, je nebo poslalo zvezdo, da je vodila te pogane v rojstni kraj novorojenega Kralja.

Prav tako se bo Kristus "prikazal drugič", toda ne zaradi greha, "temveč v zveličanje njim, ki ga pričakujejo". ([Heb 9,28.](#)) Kakor nekoč sporočilo o Zveličarjevem rojstvu tako tudi sporočilo o drugem Kristusovem prihodu ni bilo zaupano verskim vodjem naroda. Ti so prekinili zvezo z Bogom in zavrnilo nebeško svetlobo: zato se ne vštevajo v število tistih, o katerih piše apostol Pavel: "Vi pa, bratje, niste v temi, da vas ta dan zgrabi kakor tat; kajti vi vsi ste sinovi luči in sinovi dneva; nismo od noči, ne od teme." ([1 Tes 5,4.5.](#))

Stražarji na sionskih zidovih naj bi prvi sprejeli veselo sporočilo o Zveličarjevem prihodu; morali bi prvi objaviti njegov prihod in opomniti ljudstvo, da se pripravi zanj. Vendar so živeli v ravnodušnosti,^{/315/} sanjali so o miru in varnosti, ljudstvo pa je spalo v svojih grehah. Jezus je videl svojo cerkev kakor nerodovitno smokvo, ki jo pokriva obilno listje, toda brez dragocenega sadu. V njej je bilo obilo zunanje pobožnosti, vendar so ji manjkale resnična ponižnost, spokorjenje in vera, ki edine naredo službo prijetno Bogu. Namesto milosti Božjega Duha so se v njej razodevali ošabnost, formalizem, prazna slava, sebičnost in nasilje.

Cerkev, ki se je vse bolj oddaljevala od Boga, je zaprla oči pred znamenji časa. Bog je ni zapustil ali odstopil od svoje zvestobe, temveč je ona odstopila od njega in se ločila od njegove ljubezni. Ker ni hotela izpolnjevati postavljenih pogojev, se nad njo niso izpolnile obljube.

Neizogibne posledice morajo priti, kadar se ne ceni svetloba in prednosti, ki jih Bog ponuja. Če cerkev ne živi po njegovi razodeti previdnosti in ne sprejme vsakega žarka svetlobe ter zanemarija dolžnosti, vera neizogibno vodi v formalizem, duh prave pobožnosti pa izgine. Ta resnica se je večkrat uresničila v cerkveni zgodovini. Bog od svojega naroda zahteva dejanja vere in poslušnosti, ki ustrezajo prejetim blagoslovom in prednostim. Poslušnost zahteva daritev in križ. To je razlog, zakaj mnogi tako imenovani kristjani nočejo sprejeti svetlobe, ki jim jo pošiljajo nebesa, in kot nekoč Judje ne morejo spoznati časa svojega obiskovanja. ([Luk 19,44](#).) Zaradi njihove ošabnosti in nezvestobe jih je Bog zapustil in je svojo resnico razodel tistim, ki kakor betlehemiški pastirji in modri z Vzhoda pazijo na vsako luč, ki so jo dobili./316/

18. Ameriški reformator ([angleško](#))

Vrli in pošteni farmar, ki je začel dvomiti o božanskem izvoru Svetega pisma, a je vendar iskreno želel spoznati resnico, je bil posebni Božji izvoljenec za oznanjevanje drugega Kristusovega prihoda. Kakor mnogi drugi reformatorji se je tudi William Miller v svoji mladosti boril s siromaštvom in se tako naučil vzvišenih lekcij marljivosti in samoobvladovanja. Člani družine, ki ji je pripadal, so se odlikovali po samostojnem in svobodoumnem duhu, vztrajnosti in iskreni ljubezni do domovine, to pa so bile tudi glavne poteze njegovega značaja. Njegov oče je bil kapetan v revolucionarni vojski, in žrtve, ki jih je trpel v bojih, kakor tudi trpljenje tega burnega časa so bili vzrok težkim razmeram v prvih letih Millerjevega življenja.

Bil je zdrav in telesno čvrsto grajen in je že v svojem otroštvu kazal nadpovprečne umske sposobnosti. Ko pa je odrastel, se je to še bolj izražalo. Njegov duh je bil aktiven in uravnovešen, bil pa je tudi zelo željan znanja. Čeprav ni užival prednosti visoke šolske vzgoje, so ga vendarle njegova ljubezen do učenja in navada globokega razmišljanja kakor tudi ostro zapažanje naredile za človeka zdrave presoje in širokih pogledov. Odlikoval ga je neoporečni moralni duh, užival je dober glas in vsi so ga spoštovali zaradi njegove poštenosti, marljivosti in plemenitosti. S svojim delom in trudom je že od zgodnje mladosti služil^{/317/} sredstva za svoje vzdrževanje, hkrati pa se je dalje učil. Opravljal je različne državljanske in vojaške dolžnosti in bilo je videti, da mu je odprta pot k bogastvu in časti.

Njegova mati je bila iskreno pobožna, in tudi on je v svojem otroštvu sprejel versko vzgojo. Vendar je kot mladenič zašel v družbo deistov, katerih vpliv nanj je bil toliko večji, ker so bili v glavnem dobri državljani, ljubeznivi in plemeniti ljudje. Njihov značaj se je nekoliko oblikoval pod vplivom krščanskega okolja, v katerem so živeli. Za kreposti, ki so jim priskrbovale spoštovanje in zaupanje drugih, so bili dolžni Svetemu pismu; a vendar so te svoje darove toliko pokvarili, da so imeli vpliv nasproten Božji besedi. Druženje s temi ljudmi je storilo, da je Miller sprejel njihove poglede. Navadna razlaga Svetega pisma mu je povzročala nepremagljive težave. Tudi njegova nova vera, v kateri je zavrgel Sveto pismo, mu ni ponudila nič boljšega, kar bi ga lahko nadomestilo, in on ni bil niti malo zadovoljen. Vendar se je teh pogledov držal dvanajst let. Toda v njegovem štirinidesetem letu je Sveti Duh prebudil njegovo vest in ga prepričal, da je grešnik. V njegovi dotedanji veri ni našel nikakršnega jamstva za srečo onstran groba. Prihodnost mu je bila videti temna in strašna. Kasneje je govoril o svojih občutkih iz tistega časa in dejal:

"Misel o uničenju je bila ledena, grozna in je vodila v gotovo pogubo. Nebo nad mojo glavo je bilo kakor baker, zemlja pod mojimi nogami pa kakor železo. Spraševal sem se, kaj je večnost. Zakaj se je pojavila smrt? Dlje kot sem tuhtal, dlje sem bil od razumevanja. Čim več sem poskušal razumeti, manj sem dojemal. Poskušal sem ne misliti na to, a nisem mogel premagati svojih misli. Počutil sem se globoko žalosten, toda nisem razumel vzroka za to. Godrnjal sem in tožil, vendar nisem pravzaprav vedel, nad čim. Bil sem prepričan, da obstaja napaka, vendar nisem vedel, kako in kje naj najdem, kar je prav. Tarnal sem brez vsakršnega upanja."^{/318/}

V takšnem stanju je bil nekoliko mesecev. "Nenadoma," pravi dalje, "se je v mojem razumu živo pojavila Zveličarjeva podoba. Zdelo se mi je, da to utegne biti bitje, ki je tako dobro in polno sočutja, da se je samo ponudilo kot odkup za naše prestopke, in nas tako osvobodilo kazni za greh. Takoj sem čutil, kako ljubo bi mi moralo biti takšno bitje, in pomislil sem, da bi se temu bitju moral vreči v naročje in se zaupati njegovi milosti. Vendar se je takoj

postavilo vprašanje: Kako se lahko dokaže, da obstaja takšno bitje? Dojel sem, da zunaj Svetega pisma ne morem najti nikakršnega dokaza o obstoju takšnega Zveličarja ali prihodnjega življenja. ...

Videl sem, da Sveto pismo govori prav o takšnem Zveličarju, kakršen mi je bil potreben. Čudil sem se, kako lahko knjiga, ki ni navdihnjena od Boga, govori o načelih, ki tako popolnoma ustrezajo potrebam padlega sveta. Bil sem prisiljen priznati Sveto pismo za Božje razodetje. Postalo je moja sreča, v Jezusu pa sem našel prijatelja. Zveličar je zame postal prvi med desetimi tisoči, a Sveto pismo, ki se mi je prej zdelo temno in polno nasprotij, je postalo svetilo moji nogi in luč moji stezi. Moj um je postal umirjen in zadovoljen. Spoznal sem, da je Gospod Bog skala sredi življenjskega oceana. Sveto pismo je postalo moje glavno proučevanje in lahko rečem, da sem ga proučeval z velikim veseljem. Prepričal sem se, da mi niti polovice dotlej niso povedali. Čudil sem se, zakaj prej nisem videl njegove lepote, in nisem dojel, kako sem ga sploh lahko odklanjal. Našel sem razodeto vse, po čemer je moje srce hrepenelo, in zdravilo za vsako bolečino svoje duše. Izgubil sem voljo za drugo branje in trudil sem se iskati modrost od Boga."⁽¹⁾

Miller je javno priznal svojo vero v religijo, ki jo je nekoč preziral. Njegovi neverni prijatelji pa se niso obotavljali povedati vseh tistih dokazov, ki jih je prej sam tako pogosto navajal proti božanski veljavi Svetega pisma. Takrat jim še ni bil pripravljen odgovoriti, vendar je sklepal: Če je Sveto pismo Božje razodetje, potem se mora ujemati s samim seboj; in ker je dano človeku za proučevanje,^{/319/} mora biti prilagojeno tudi njegovemu razumevanju. Odločil se je sam proučiti Sveto pismo, da bi videl, ali se lahko medsebojno uskladijo njegova navidezna nasprotja.

Trudil se je osvoboditi vseh svojih prejšnjih mnenj in je primerjal brez kakršne koli razlage eno svetopisemsko vrsto z drugo, pri tem pa uporabljal samo navedke vzporednih besedil in svetopisemsko konkordanco. Nadaljeval je svoje proučevanje redno in sistematično, začeni s 1. Mojzesovo knjigo, beroč vrsto za vrsto. Ni hotel iti naprej, vse dokler mu smisel raznih vrst ni bil tako jasen, da ga nič več ni motilo. Če je naletel na nejasno vrsto, jo je po navadi primerjal z drugimi vrstami, ki so bile v kakršni koli zvezi s tem predmetom. Vsaki besedi je dovolil imeti njen lastni pomen v celoti svetopisemskega besedila. In če se je njegovo pojmovanje ujemalo s podobnimi vrstami, težav ni bilo več. Tako je ravnal, ko je naletel na težko razumljiva besedila. Vedno je v katerem drugem delu Svetega pisma našel pojasnilo. Ker je z resno molitvijo prosil za Božjo modrost, mu je postalo popolnoma jasno to, kar se mu je prej zdelo temno. Dojel je resničnost psalmistovih besed: "Komur se tvoja beseda razodene, prejme luč, in razumnost daje ona preprostim." ([Ps 119, 130.](#))

Z velikim zanimanjem je proučeval knjigi preroka Danijela in Razodetja ter pri tem uporabljal iste razlagalne metode kakor pri drugih svetopisemskih knjigah. Na svoje veliko veselje je odkril, da je preroške simbole mogoče razumeti. Videl je, da so se dotlej izpolnjena prerokovanja izpolnila dobesedno; da so vse različne slike, primere, prilike, podobe itd. neposredno pojasnjene ali pa so na drugih mestih povedane bolj jasno, in če se pojasnjujejo na ta način, jih je možno dobesedno razumeti. On pravi: "Tako sem se prepričal, da je Sveto pismo sistem razodetih resnic, podan tako jasno in preprosto, da ne more zaiti nihče,^{/320/} pa čeprav bi bil nespameten."⁽²⁾ "Ko je proučeval velika daljnosežna prerokovanja, so se mu korakoma razodevali členi velike verige resnice, s čimer je bil nagrajen njegov trud. Nebeški angeli so vodili njegove misli in mu pomagali razumeti Sveto pismo.

Ob upoštevanju, da se morajo prerokovanja izpolniti v prihodnosti tako, kakor so se prerokovanja izpolnila v preteklosti, je prišel do sklepa, da mnenje, ki je vladalo med ljudmi o ponovnem Kristusovem prihodu, o zemeljskem tisočletnem kraljestvu pred koncem sveta, nima osnove v Božji besedi. Ta nauk, ki uči o tisočletnem kraljestvu pravičnosti in miru pred osebnim Gospodovim prihodom, je odrinil strahote Božjega dne v daljno prihodnost. Takšen nauk je lahko nekaterim všeč, vendar je v nasprotju z naukom Kristusa in njegovih apostolov. Ti so namreč učili, da bosta pšenica in ljuljka rastli skupaj do dneva žetve, ki je konec sveta; "da bodo hudobni ljudje in sleparji napredovali v slabem, varali bodo in bodo varani"; da bodo v poslednjih dneh nastopili "nevarni časi"; in da bo kraljestvo teme obstajalo do Gospodovega prihoda, in ga bo sežgal "z dihom svojih ust in pokončal s prikaznijo svojega prihoda". ([Mat 13,30.38-41](#); [2 Tim 3, 13.1](#); [2 Tes 2.8.](#))

Apostolska cerkev ni verovala v spreobrnjenje vsega sveta in ni oznanjala vzpostavitve Kristusove duhovne vladavine. Ta nauk je bil sprejet v krščanstvo šele v začetku XVIII. stoletja. Kakor vse druge zablude je imela tudi ta svoje posledice. Učila je ljudi, da pričakujejo Gospodov prihod v daljni prihodnosti, in tako odvrčala njihovo pozornost od znamenj, ki so objavljala njegov prihod. Izzvala je občutke brezbriznosti in gotovosti, toda povsem brez osnove, in mnogi so bili zapeljani, da so zanemarili potrebno pripravo za srečanje z Gospodom.

Miller je ugotovil, da Sveto pismo jasno uči o dobresednem in osebnem Kristusovem prihodu. Pavel pravi: "Kajti Gospod sam stopi dol iz nebes s poveljem,^{/321/} z glasom nadangela in z Božjo trobento." ([1 Tes 4,16.](#)) Tudi Zveličar izjavlja: "In bodo videli Sina človekovega, da prihaja na nebeških oblakih z veliko močjo in slavo. Kajti kakor izhaja blisk od vzhoda in se sveti do zahoda, tako bo prihod Sina človekovega." ([Mat 24,30.27.](#)) Spremljala ga bo vsa nebeška vojska. "Kadar pa pride Sin človekov v svoji slavi in vsi angeli z njim, tedaj bo sedel na prestol svoje slave. In pošlje svoje angele z močnim glasom trobente, in zbero njegove izvoljence od četrterih vetrov." ([Mat 25,31; 24,31.](#))

Ob njegovem prihodu bodo mrtvi pravični vstali, a živi pravični se bodo spremenili. Pavel pravi: "Vsi ne zaspimo, a vsi se spremenimo, v hipu, v trenutku, ob poslednji trobenti; kajti trobenta zatrobi in mrtvi vstanejo netrohljivi, in mi se spremenimo. To trohljivo mora namreč obleči netrohljivost in to smrtno obleči nesmrtnost" ([1 Kor 15,51-53.](#)) A v svojem listu Tesaloničanom, potem ko je opisal Kristusov prihod, pravi: "In mrtvi v Kristusu vstanejo najprej; potem bomo mi živeči, ki preostanemo, z njimi vred vzeti v oblakih Gospodu naproti v zrak; in tako bomo vedno z Gospodom." ([1 Tes 4,16.17.](#))

Božje ljudstvo ne more prejeti kraljestva, dokler Kristus osebno ne pride. Zveličar je rekel: "Kadar pa pride Sin človekov v svoji slavi in vsi angeli z njim, tedaj bo sedel na prestol svoje slave. In pred njim se zbero vsi narodi, in ločil jih bo enega od drugega, kakor loči pastir ovce od kozlov; in postavi ovce sebi na desno, a kozle na levo. Tedaj poreče Kralj tistim na svoji desnici: Pridite, blagoslovljeni mojega Očeta, podedujte kraljestvo, ki vam je pripravljeno od ustanovitve sveta." ([Mat 25,31-34.](#)) Iz navedenih vrst smo uvideli, da bodo ob prihodu Sina človekovega mrtvi vstali netrohljivi, živi pa se bodo spremenili.^{/322/} S to veliko preobrazbo bodo usposobljeni za sprejem kraljestva; Pavel je namreč dejal: "Meso in kri ne moreta podedovati Božjega kraljestva, tudi trohljivost ne podeduje netrohljivosti." ([1 Kor 15,50.](#)) V sedanjem stanju je človek smrten, trohljiv, Božje kraljestvo pa bo netrohljivo, trajalo bo večno. Zaradi tega človek v svojem sedanjem stanju ne more priti v Božje kraljestvo. Ko pa bo Jezus prišel, bo dal svojemu ljudstvu nesmrtnost in tedaj jih bo povabil, naj sprejmejo kraljestvo, katerega so bili do sedaj samo dediči.

Ta in druga besedila v Svetem pismu so prepričala Millerja, da bodo dogodki, ki jih običajno postavljajo pred Kristusov prihod, kot na primer vesoljno kraljestvo miru in vzpostavitev Božjega kraljestva na zemlji - pravzaprav prišli po drugem prihodu. Opazil je tudi, da vsa znamenja časa in razmere v svetu ustrezajo preroškim opisom poslednjih dni. Iz samega proučevanja Svetega pisma je moral dojeti, da se čas, ki je določen na zemlji v njenem sedanjem stanju, približuje svojemu koncu.

"Drugi dokaz, ki je bil zame zelo pomemben", je rekel on, "je svetopisemska kronologija. ... Odkril sem, da so se napovedani dogodki, ki so se v preteklosti izpolnili, dogodili v času, kakor ga je določil Bog. Tako je do potopa moralo miniti sto dvajset let; ([1 Mojz 6,3](#).) sedem dni je trajalo do začetka deževanja, a dež je padal štirideset dni; ([1 Mojz 7,4](#).) Abrahamovi potomci so bili tuji štiristo let; ([1 Mojz 15,13](#).) trije dnevi, ki sta jih faraonov pek in točaj videla v sanjah; ([1 Mojz 40,12.20](#).) sedem let, o katerih je sanjal Faraon; ([1 Mojz 41,28-54](#).) štirideset let v puščavi; ([4 Mojz 14,34](#).) tri in pol leta lakote; ([1 Kralj 17,1](#); glej [Luk 4,25](#).) ... sedemdeset let suženjstva; ([Jer 25,11](#).) sedem Nebukadnezarjevih let; ([Dan 4,13-16](#).) sedemdeset tednov dodeljenih Judom. ([Dan 9,24-27](#).) Vsi ti dogodki, ki so bili predmet prerokovanja, so se izpolnili po napovedi." ^{(3)/323/}

Ko je torej med tem proučevanjem Svetega pisma našel preroški čas, ki se je po njegovem mnenju nanašal na drugi Kristusov prihod, je te preroške čase imel za "odločene" čase, ki jih je Bog vnaprej oznanil "svojim služabnikom". Mojzes je zapisal: "Skrivne reči so Gospoda, našega Boga, a kar je razodetega, naše je in naših otrok vekomaj." ([5 Mojz 29,29](#).) Gospod je po preroku Amosu povedal, da ne stori ničesar, "da bi ne razodel svoje skrivnosti svojim služabnikom, prerokom". ([Am 3,7](#).) Proučevalci Božje besede lahko torej zagotovo pričakujejo, da bodo v njej našli jasno razodete velike dogodke, ki se bodo zgodili v človeški zgodovini.

Miller piše: "Ko sem se popolnoma prepričal, da je koristno celotno od Boga navdihnjeno Sveto pismo, da nikoli ni prišlo po človeški volji, temveč so ga pisali ljudje pod vodstvom Svetega Duha in da je napisano nam za zgled, da bi po potrpežljivosti in tolažbi imeli upanje, nisem mogel kronološkega dela Svetega pisma imeti za manj vrednega od preostalih delov. ([2 Tim 3,16](#); [2 Pet 1,21](#); [Rim 15,4](#).) Zato sem čutil, da nimam pravice zanemarjati preroških časovnih obdobj, ko si prizadevam razumeti, kar je Bog po svoji milosti imel za dobro, da nam je razodel." ⁽⁴⁾

Prerokovanje, za katero je kazalo, da najbolj jasno razodeva čas drugega prihoda, je bilo prerokovanje preroka Danijela 8,14: "Do dva tisoč tristo večerov in juter, potem bo svetišče očiščeno." Miller je z ravnanjem po svojem pravilu, da Božjo besedo jemlje za lastnega razlagalca, ugotovil, da v preroških simbolih en dan pomeni eno leto. ([4 Mojz 14,34](#); [Ezek 4,6](#).) Potem je spoznal, da časovno obdobje dva tisoč tristo preroških dni ali dobesednih let seže daleč čez čas milosti, ki je bil določen za Jude, in se torej ne nanaša na čiščenje tega svetišča. Miller se je držal splošno priznanega mnenja, ^{/324/} da je v krščanski dobi zemlja svetišče, zato je sklepal, da čiščenje svetišča, ki je napovedano v [Dan 8,14](#), pomeni čiščenje zemlje z ognjem ob drugem Kristusovem prihodu. Če bi se našlo pravo izhodišče za dva tisoč tristo dni, je sklepal, bi bilo možno določiti tudi čas drugega prihoda. Tako bi se ugotovil čas tistega velikega konca, čas, v katerem "se bo končalo sedanje stanje s svojo ošabnostjo in močjo, s svojim sijajem in nečimrnostjo, brezbožnostjo in nasiljem," in kadar bo tudi "odvzeto prekletstvo z zemlje, smrt bo uničena, dano bo plačilo Božjim služabnikom" prerokom in svetim in njim, ki se boje Božjega imena, ter bodo uničeni vsi, ki so uničevali zemljo." ⁽⁵⁾

Miller je dalje raziskoval prerokovanja z novo in še večjo resnostjo ter posvetil dneve in noči proučevanju tega, kar se mu je zdelo zelo pomembno in vsesplošno koristno. V [Dan 8](#) ni mogel najti izhodišča za dva tisoč tristo dni; čeprav je angel Gabrijel dobil sporočilo, naj razloži Danijelu prikazen, ([Dan 8,16.](#)) mu je vendar dal samo delno razlago. Ko je prerok gledal strašno preganjanje, ki bo doletelo cerkev, je izgubil telesno moč. Ni mogel več zdržati, zato ga je angel za nekaj časa zapustil. "Jaz Danijel sem oslabil in sem bil bolan nekoliko dni. Potem sem vstal in opravljal kraljeve posle; in strmel sem nad prikaznijo, in ni ga bilo, ki bi razumel." ([Dan 8,27.](#))

Ampak Bog je ukazal svojemu poslancu: "Gabrijel, razloži mu prikazen." ([Dan 8,16.](#)) Ukaz se je moral izvršiti, zato je angel prišel kasneje k Danijelu in mu dejal: "Danijel, zdaj sem prišel, da ti razsvetlim razum. ... Zato pazi na besedo in umi prikazen." ([Dan 9,22.23.](#)) V prikazni iz [Dan 8](#) je ostala nerazložena samo ena točka, in to je obdobje dva tisoč tristo dni, zato se je angel pri svoji vrnitvi ukvarjal samo z vprašanjem časa.^{/325/}

"Sedemdeset tednov je odločenih nad tvojim ljudstvom in nad tvojim svetim mestom. ... Veditorej in razumi: Odkar izide povelje, da naj se obnovi in pozida Jeruzalem, do Maziljenca, Vojvode, bo sedem tednov in dvainšestdeset tednov. Mesto se obnovi in pozida z ulicami in z obzidjem, in to v časih stiske. In po tistih dvainšestdesetih tednih bo Maziljenec iztrebljen in nič mu ne ostane. ... In trdno zavezo sklene z mnogimi za en teden in sredi tedna stori, da neha klalna in jedilna daritev." ([Dan 9,24-27.](#))

Angel je bil poslan Danijelu s posebnim namenom, da bi mu razložil, česar ni razumel iz prikazni v [Dan 8](#), to pa je omemba časa: "Do dva tisoč tristo večerov in jutere; potem bo svetišče očiščeno." Najprej je ukazal Danijelu: "Zato pazi na besedo in umi prikazen," potem pa je nadaljeval: "Sedemdeset tednov je odločenih nad tvojim ljudstvom in nad tvojim svetim mestom." Beseda "odločenih" dobesedno pomeni "odvzetih". Angel razlaga, da je sedemdeset tednov, kar pomeni štiristo devetdeset let, vzetih vstran in se nanaša samo na Jude. Od česa pa so bili odvzeti? Ker je obdobje dva tisoč tristo dni edino obdobje, ki se omenja v [Dan 8](#), je moralo biti sedemdeset tednov odvzetih od tega obdobja. To pomeni, da je sedemdeset tednov del dva tisoč tristo dni in morata imeti oba dela isti začetek. Po angelovi razlagi se je moralo sedemdeset tednov začeti v času izdaje ukaza, da se Jeruzalem znova pozida. Če se da ugotoviti datum tega ukaza, smo našli izhodišče velikega časovnega obdobja dva tisoč tristo dni.

Ta ukaz je zapisan v Ezra 7,12-26. Perzijski kralj Artakserks je izdal odlok v končni podobi leta 457 pred Kristusom. Ezra 6,14. pravi, da je bil Gospodov dom v Jeruzalemu sezidan po ukazu perzijskih kraljev Kira, Darija in Artakserksa. Ti trije kralji^{/326/} so izdali, potrdili in dopolnili odlok, tako da je ta odlok po prerokovanju označil začetno točko 2300 dni. Če se leto 457 pred Kristusom, ko je bil odlok spopolnjen, vzame za čas izdajanja odloka, se vidi, da se je izpolnila vsaka podrobnost prerokovanja glede sedemdesetih tednov.

"Odkar izide povelje, da naj se obnovi in pozida Jeruzalem, do Maziljenca, Vojvode, bo sedem tednov in dvainšestdeset tednov" - to je devetinšestdeset tednov ali 483 let. Artakserksov ukaz je začel veljati jeseni 457 pred Kristusom. Če se 483 let računa od tega izhodišča, pridemo do leta 27 po Kristusu.^(bb) V tem času se je prerokovanje izpolnilo. Beseda Mesija pomeni Maziljenec. Jeseni leta 27 je Janez krstil Kristusa, da je bil pomaziljen s Svetim Duhom. Apostol Peter priča za Jezusa iz Nazareta, da ga je Bog "pomazilil s Svetim Duhom in močjo". ([Dej 10,38.](#)) Sam Zveličar pa je rekel: "Gospodov Duh je nad menoj, zato

ker me je pomazilil, da naj oznanim blagovestje ubogim." ([Luk 4,18.](#)) Po svojem krstu je odšel v Galilejo, "oznanjujoč Božji evangelij in govoreč: Čas je dopolnjen." ([Mar 1,14.15.](#))

"In trdno zavezo sklene z mnogimi za en teden." Tukaj omenjeni teden je zadnji od 70 tednov; to je zadnjih sedem let časovnega obdobja, ki je bilo posebej določeno Judom. V tem času, ki teče od leta 27 do 34 našega štetja, je Kristus osebno poslal evangelijsko vabilo zlasti Judom, potem pa še po svojih učencih. Ko so apostoli odšli oznanit blagovest o kraljestvu, jim je Jezus dal navodilo: "Ne hodite na pot poganov in ne pojdite v mesta Samarijanov, marveč pojdite k izgubljenim ovcam Izraelove hiše." ([Mat 10,5.6.](#))

"In sredi tedna stori, da neha klalna in jedilna daritev." Naš Gospod je bil križan leta 31 po Kristusu, tri leta in pol po svojem krstu. Z veliko daritvijo,^{/327/} ki jo je daroval na Golgoti, se je končala uredba darovanja daritev, ki so štiri tisoč let kazale na prihodnje Božje Jagnje. Senca in resnična podoba sta se sedaj srečali, zato so morale prenehati krvne in nekrvne daritve obredne postave.

Sedemdeset tednov ali 490 let določenih za Jude se je izteklo leta 34 po Kristusu. V tem času je po odločitvi judovskega velikega zbora ta narod končno zavrzel evangelij s kamnanjem Štefana in s preganjanjem Kristusovih sledilcev. Odtlej zveličavno sporočilo ni bilo več omejeno na izvoljeno ljudstvo, temveč se je začelo oznanjati vsemu svetu. Učenci, ki so morali zaradi preganjanja pobegniti iz Jeruzalema, so spotoma oznanjali "besedo evangelija. A Filip je šel dol v Samarijsko mesto in jim oznanjeval Kristusa." ([Dej 8,4.5.](#)) Peter je pod Božjim vodstvom razodel evangelij stotniku iz Cezareje, pobožnemu Korneliju. Goreči Pavel, ki je bil pridobljen za Kristusovo vero, je dobil naročilo, naj odnese blagovest daleč med pogane. ([Dej 22,21.](#))

Tako se je natančno izpolnila vsaka podrobnost tega velikega prerokovanja. Sedemdeset tednov, ki se je brez vsakega dvoma začelo leta 457 pred Kristusom, se je končalo leta 34 po Kristusu. Z računanjem od navedenega datuma ni težko najti konca dva tisoč tristo dni. Če sedemdeset tednov ali 490 dni odštejemo od 2300 dni, nam ostane še 1810 dni. Po koncu 490 dni se mora izpolniti še 1810 dni. Če letu 34 po Kristusu prištejemo ostalih 1810 let, dobimo leto 1844. Torej se 2300 dni iz [Dan 8,14.](#) končuje leta 1844. Na podlagi pričevanja Božjega angela bo po izteku tega velikega preroškega časa svetišče očiščeno. Tako je bil natančno ugotovljen čas čiščenja svetišča, dogodka, ki se je zanj na splošno verovalo, da je imel nastopiti v času drugega prihoda.

Miller in njegovi sodelavci so sprva verjeli, da bo 2300 let izteklo **pomladi** 1844, medtem ko je prerokovanje^{/328/} kazalo na **jesen** istega leta.(bb) Napačno razumevanje te točke je povzročilo razočaranje in vznemirjenje pri tistih, ki so sprejeli prvi datum za čas Gospodovega prihoda. Vendar to ni nič vplivalo na moč dokaza, da se 2300 dni končuje leta 1844 in da se bo tedaj zgodil veliki dogodek očiščenja svetišča.

Ko se je bil Miller poglobil v proučevanje Svetega pisma, da bi dokazal, da je Božje razodetje, ni niti najmanj pričakoval, da bo ga to pripeljalo do sklepa, do kakršnega je sedaj prišel. Tudi sam je komaj mogel verjeti v izid svojega raziskovanja. Ampak svetopisemski dokaz je bil tako jasen in močan, da ga ni mogel zavreči.

Dve leti je proučeval Sveto pismo, ko je leta 1818 prišel do slovesne ugotovitve, da bo približno po 25 letih Kristus prišel rešit svoje ljudstvo. Rekel je tole: "Ni potrebno, da govorim o veselju, ki je napolnilo moje srce pri pomisli na svečano prihodnost, in o silnem

hrepenenju svoje duše, da imam delež v odrešeniškem veselju. Sedaj mi je Sveto pismo postalo nova knjiga. Bila je pravi užitek za mojega duha. Vse, kar mi je bilo v njegovem nauku nejasno, skrivnostno in temno, mi je sedaj razgnala močna luč, ki me je razsvetlila z njenih svetih strani. O, kako sijajna in slavna se mi je sedaj zdela resnica! Izginila so vsa protislovja in nedoslednosti, ki sem jih prej našel v njej. Čeprav je bilo še vedno mnogo vrst, ki jih nisem popolnoma razumel, je vendar iz nje zasijalo toliko luči, da je razsvetlilo moj dotlej zatemnjeni um, da sem s proučevanjem Svetega pisma čutil takšno zamaknjenost, za kakršno nikoli nisem veroval, da jo bom čutil, če ga bom proučeval."⁽⁶⁾

"Svečano prepričanje, da se bo v kratkem času zgodil tako veličasten dogodek, ki ga napoveduje Sveto pismo, je v meni prebudilo nepremagljivo vprašanje:^{/329/} Kaj je moja dolžnost do sveta glede teh očitnih dokazov, ki so pretresli mojo dušo?"⁽⁷⁾ Miller je čutil, da je njegova dolžnost drugim povedati za luč, ki jo je prejel. Pričakoval je, da se bodo brezbožniki upirali, vendar je veroval, da se bodo vsi kristjani razveselili upanja, ko bodo lahko srečali Zveličarja, ki ga ljubijo. Bal se je samo, da bodo mnogi iz velikega veselja zaradi osvoboditve, ki bo kmalu nastopila, sprejeli ta nauk, ne da bi zadosti preiskovali svetopisemska besedila, ki dokazujejo to resnico. Še vedno se je obotavljal svoje prepričanje podati javno, da ne bi še druge zapeljal v zmoto, če je morda sam v njej. To ga je spodbudilo, da je še enkrat preveril dokaze svojih ugotovitev in pozorno preiskal vsako težavo, ki bi se utegnila pojaviti pred njim. Prepričal se je, da vsi mogoči ugovori izginjajo pred lučjo Božje besede kakor megla pred sončnimi žarki. Po petih letih takega proučevanja je bil popolnoma prepričan o pravilnosti svojega stališča.

Tedaj se mu je znova vsiljevala dolžnost, da še druge seznani s tem, kar jasno uči Sveto pismo, kakor je on veroval. Rekel je: "Ko sem šel na delo, mi je v ušesih stalno odmevalo: 'Pojdi in povej ljudem, v kakšni nevarnosti so.' V mislih mi je neprestano odmevala naslednja svetopisemska vrsta: 'Ako rečem brezbožnemu: Brezbožnik, moraš umreti, ti pa ne govoriš, da bi posvaril in odvrnil brezbožnega z njegove poti: tedaj umrje on, brezbožnik, zaradi svoje krivice, ali kri njegovo bom zahteval iz tvoje roke. Ako pa posvariš brezbožnika zavoljo njegove poti, da naj se obrne od nje, pa se ne obrne od svoje poti, on umrje zavoljo svoje krivice in ti si otel svojo dušo.' ([Ezek 33,8,9](#).) Čutil sem, da bi se mnogi brezbožni spokorili, ko bi bili opozorjeni; če pa jih ne opozorim, se bo njihova kri zahtevala iz moje roke."⁽⁸⁾

Svoje poglede je začel širiti zasebno, kjer koli se mu je pokazala priložnost, in v molitvi je prosil Boga, da bi vsaj en pridigar čutil njihov pomen in posvetil svoje življenje njihovem razširjanju. Vendar se ni mogel^{/330/} znebiti občutka odgovornosti, da je oznanjevanje opomina njegova osebna dolžnost. V mislih mu je neprestano odmevalo: "Pojdi to objaviti svetu; njihovo kri bom zahteval iz tvojih rok." Čakal je devet let. To breme mu je stalno ležalo na duši, dokler ni leta 1831 prvič javno podal razloge za svojo vero.

Kakor je bil Elizej poklican, naj pusti svoje vole na njivi in sprejme plašč posvečenja za preroško službo, tako je bil tudi William Miller poklican, da zapusti svoj plug in razodene ljudstvu skrivnosti Božjega kraljestva. S strahom je začel to delo in vodil svoje poslušalce korakoma skozi preroške dobe do drugega Kristusovega prihoda. Ob vsakem naporu je dobil novo moč in pogum, ker je videl veliko zanimanje, ki so ga izzvale njegove besede.

Miller se je odločil javno povedati svoje poglede samo zato, ker so ga k temu spodbujali njegovi bratje v veri in ker je v njihovih besedah slišal Božje vabilo. Tedaj je bil star že petdeset let in ni bil navajen javno govoriti. Zajel ga je občutek nesposobnosti za delo, ki stoji pred njim. Toda že od samega začetka so bili njegovi naporji za reševanje duš opazno

blagoslovljeni. Po njegovi prvi pridigi je nastopilo veliko versko prebujenje, v katerem se izmed celih trideset družin nista spreobrnila samo dva člana. Takoj so ga povabili govorit še v druge kraje. Kmalu je njegovo delo prebudilo živo zanimanje za Božjo besedo. Grešniki so se spreobračali, kristjani so bili spodbujeni k večji vdanosti Bogu, pristaši brezosebnega boga in brezbožni pa so morali priznati svetopisemsko resnico in krščansko vero. Tisti, med katerimi je delal, so dali o njem naslednje pričevanje: "Pridobiva tudi tiste ljudi, na katere drug ne bi mogel vplivati."⁽⁹⁾ Njegovo pridiganje je imelo za cilj prebuditi splošno zanimanje za verske stvari in preprečiti širjenje posvetnega duha in razvratnosti tistega časa.

Skoraj v vsakem mestu se je kot sad njegovih pridig spreobrnilo po dvajset, ponekod pa celo do sto ljudi. Na mnogih krajih^{/331/} so se mu odpirale skoraj vse protestantske cerkve; navadno so ga povabili pridigarji različnih skupnosti. Njegovo nespremenljivo pravilo je bilo, da ne bo govoril nikjer, kamor ga ne bodo poklicali, pa vendar je kmalu spoznal, da ne more ustreči niti polovici prošnjam, ki jih je dobil. Mnogi, ki niso sprejeli njegovega mnenja glede natančnega časa drugega prihoda, so bili vendar prepričani o zanesljivosti in bližini Kristusovega prihoda in potrebni pripravi nanj. V nekaterih velikih mestih so njegove pridige naredile izreden vtis na ljudstvo. Gostilničarji so opuščali svoje delo in gostilne spremenili v molitvene dvorane, kockarnice pa so bile zaprte. Spreobračali so se tudi neverni, pristaši brezosebnega boga, zagovorniki vsem namenjene Božje milosti in celo najbolj propadli ljudje, med katerimi nekateri že dolga leta niso prestopili cerkvenega praga. Razne cerkve so imele v vseh delih mesta molitvene ure v vseh dnevnih časih. Poslovneži so se zbirali popoldne k molitvi in zahvaljevanju. To ni bilo skrajniško vznemirjenje, ampak splošno svečano razpoloženje je prežemalo srce ljudi. Millerjevo delo je podobno delu prejšnjih reformatorjev delovalo bolj na razum in prebujalo vest, kakor pa samo izzivalo vznemirjenje.

Leta 1833 je Millerju dovolila oznanjati tudi baptistična cerkev, kateri je sam pripadal. Mnogi pridigarji te cerkve so odobravalii njegovo delo in z njihovo dozdevno odobritvijo je delal dalje. Potoval je in neprestano pridigal, toda njegovo delo se je navadno omejevalo na Novo Anglijo in osrednje države. Več let je sam plačeval vse svoje stroške, a niti pozneje ni nikoli dobival toliko, da bi lahko plačal vse potne stroške za potovanja v razne kraje, kamor so ga poklicali. Njegovo javno delo ne samo da mu ni prinašalo nikakršne materialne koristi, ampak je celo obremenjevalo njegovo posestvo, ki se je v tem obdobju njegovega življenja stalno zmanjševalo. Bil je oče velike družine, ker pa so vsi živeli skromno in bili marljivi, je njegovo majhno vaško posestvo zadoščalo za njegovo in njihovo vzdrževanje.^{/332/}

Leta 1833, dve leti potem, ko je Miller začel oznanjati dokaze o skorajšnjem Kristusovem prihodu, je nastopil zadnji znak, ki ga je Zveličar napovedal kot znamenje svojega drugega prihoda. Jezus je rekel: "Zvezde bodo padale z neba." ([Mat 24,29.](#)) Tudi Janez, ko je gledal v prikazni prizore, ki se bodo zgodili pred nastopom Božjega dne, je zapisal: "Nebeške zvezde so padale na zemljo, kakor trebi smokva svoje nezrelo sadje, ko jo trese velik veter." ([Raz 6,13.](#)) To prerokovanje se je izpolnilo pozornost zbujajoče in nenavadno s padanjem meteorjev 13. novembra 1833. To je bil najbolj veličasten prizor padanja zvezd, kakršnega zgodovina nikoli prej ni zabeležila. "Ves nebesni oblok nad Združenimi državami Amerike je bil dolge ure v ognjenem valovanju! Nikdar se v tej deželi, od kar so vanjo prišli prvi priseljenci, ni pojavil naravni pojav, katerega bi nekateri občudovali s tolikšnim občudovanjem, drugi pa s tolikšnim strahom in vznemirjenjem. Mnogi se še živo spominjajo tega veličastnega in svečanega prizora. ... Dežna ploha nikoli ni bila gostejša, kakor pa je bilo padanje meteorjev proti zemlji. Na vzhodu, zahodu, severu in jugu - povsod se je ponujala ista podoba. Z eno besedo povedano, vse nebo se je gibalo. ... Ta prizor se je lahko videl nad vso Severno Ameriko, kakor ga opisuje profesor Silliman v svoji reviji *Journal*. ... Od dveh zjutraj

do jasne dnevne luči je bilo nebo vedro in brez oblakov, na njem pa je bilo možno opazovati neprestano igro bleščečih teles."⁽¹⁰⁾

"Noben jezik ne more opisati sijaja tega prizora. ... Kdor ga sam ni videl, si ne more predstaviti njegove slave. Zdelo se je, kakor da so se vse zvezde zbrale v eni točki blizu zenita, od koder so bliskovito letele na vse strani obzorja, a vendar se njihovo število ni zmanjševalo. Tisoče se jih je podalo po smereh, po katerih jih je šlo že tisoče pred njimi, kakor da so ustvarjene za to priložnost."^{(11)/333/} "Ni mogoče bolje prikazati tega pojava kakor s podobo smokve, s katere padajo še zeleni plodovi, ko jo trese močan veter."⁽¹²⁾

V newyorškem časopisu *Journal of Commerce* z dne 14. XI. 1833 je izšel dolg članek o tem nenavadnem prizoru. V njem piše: "Noben filozof, niti znanstvenik, kolikor mi je znano, ni ne pisno ne ustno opisal takšnega pojava, kakršen je bil včerajšnji. Pred tisoč osemsto leti pa ga je neki prerok natančno napovedal, če z njegovim izrazom padanje zvezd razumemo padanje meteorjev ... kakor je to v dobesednem smislu edino možno."

Tako se je izpolnilo zadnje od znamenj Jezusovega prihoda, ki jih je napovedal svojim učencem: "Tako tudi vi, ko vse to ugledate, **vedite**, da je On blizu, pri vratih." ([Mat 24,33.](#)) Janez pa je po izpolnitvi teh znakov videl, da je nebo "izginilo kakor knjiga, ko se zvije, in vse gore in otoki so se premaknili s svojih mest", grešniki pa so v strahu poskušali pobegniti pred prihodom Sina človekovega. ([Raz 6,12-17.](#))

Mnogi, ki so bili priče padanju zvezd, so gledali na ta prizor kakor na znanilca prihodnje sodbe, "kakor na strašno podobo zanesljivega predhodnika usmiljenega znamenja tistega velikega in strašnega dne".⁽¹³⁾ Tako je bila pozornost ljudi usmerjena k izpolnitvi prerokovanja in mnogi so bili spodbujeni k posvečanju pozornosti sporočilu o drugem prihodu.

Leta 1840 je znamenita izpolnitev prerokovanja pritegnila na daleč razširjeno zanimanje. Dve leti poprej je Josiah Litch, eden od vodilnih pridigarjev, ki so oznanjali drugi prihod, podal razlago Razodetja 9, ki govori o padu Turškega cesarstva. Po njegovem računu bi morala ta moč pasti avgusta 1840. Nekaj dni pred tem je pisal: "Če sprejmemo, da se je prvo obdobje 150 let natančno izpolnilo prej, preden je Konstantin IX. z dovoljenjem Turkov zasedel prestol, in da se 391 let in petnajst dni začne s koncem prvega obdobja, potem se morajo ti dnevi končati 11. avgusta 1840, ko je možno pričakovati pad otomanske moči^{/334/} v Carigradu. In jaz trdno verujem, da tako tudi bo."⁽¹⁴⁾

Natančno ob določenem času je Turčija po svojem poslancu sprejela pokroviteljstvo velikih evropskih moči in se tako postavila pod nadzor krščanskih narodov. S tem dogodkom se je prerokovanje natančno izpolnilo.^(cc) Ko je bilo to objavljeno, so se mnogi prepričali, da so pravilna načela razlage prerokovanj, kakor so jih sprejeli Miller in njegovi sodelavci, to pa je dalo čudovit polet adventnemu gibanju. Izobraženi in vplivni ljudje so se združili z Millerjem pri oznanjevanju sporočila, zato se je delo od 1840 do 1844 zelo hitro razširilo.

William Miller je imel velike duhovne darove, ki si jih je izoblikoval z razmišljanjem in proučevanjem. Ob tem je dobil tudi modrost iz nebes, ko je stopil v zvezo z Izvirom modrosti. Bil je človek visoke vrednosti, in ni bilo mogoče drugače, kakor pa da so ga spoštovali in cenili povsod, kjer so čislali poštenje značaja in moralne vrednote. Bil je neizumetnično prisrčen in ponižen; odlikoval se je z močjo samoobvladovanja, bil je pazljiv in ljubezniv do vseh, vedno pripravljen poslušati mnenja drugih in presojeti njihove dokaze. Brez strasti in

vznemirjenja je preverjal vse teorije in nauke z Božjo besedo. Njegovo zdravo razsojanje s temeljitim poznavanjem Svetega pisma vred mu je pomagalo ovreči zmoto in razkrinkati laž.

Vendar pa njegovo delo ni teklo brez ogorčenega nasprotovanja. Učitelji priljubljenih ver niso radi sprejeli resnice, ki jo je oznanjal, kakor se je to sicer dogajalo tudi s prejšnjimi reformatorji. Ker pa svojega stališča niso mogli dokazati s Svetim pismom, so bili prisiljeni iskati oporo v izjavah in naukih ljudi ter v izročilih očetov. Pridigarji adventnega sporočila pa so sprejeli samo pričevanje Božje besede. "Sveto pismo, in samo Sveto pismo" je bilo njihovo geslo. Njihovi nasprotniki pa so pomanjkanje svetopisemskih dokazov nadomeščali z zasmehovanjem in roganjem. Uporabili so čas, sredstva in sposobnosti za obrekovanje njih,^{/335/} katerih edino hudodelstvo je bilo, da so z veseljem pričakovali svojega Gospoda in hrepeneli po svetem življenju ter opominjali še druge, da se pripravijo za njegov prihod.

Nasprotniki so si močno prizadevali odvrniti pozornost z drugega prihoda. Proučevanje prerokovanj o Kristusovem prihodu in koncu časa so imeli za greh, za nekaj, česar se morajo ljudje sramovati. Tako so spodkopavali Božjo besedo mnogi priljubljeni pridigarji. Njihov nauk je iz ljudi naredil nevernike, a mnogi so se čutili prosti, da smejo živeti po svojih brezbožnih željah. Na koncu so tisti, ki so povzročili to zlo, obtožili adventiste kot krivce zanj.

Medtem ko je Millerjevo ime pritegovalo množico razumnih in pozornih poslušalcev, pa se je redko omenjalo v verskem tisku, razen tedaj ko so ga obtoževali ali zasmehovali. Ravnodušni in brezbožni, ki so se hrabрили s stališčem nekaterih verskih učiteljev, so si prizadevali obrekovati njega in njegovo delo z uporabo nesramnih izrazov, nespodobnih in bogokletnih domislic. Osiveli človek, ki je zapustil udoben dom, da bi na svoje stroške potoval iz mesta v mesto, iz kraja v kraj, si neprestano prizadeval oznanjati svetu svečani opomin o bližajoči se sodbi, je bil sramotno obtožen kot fanatik, lažnivec in predrzen goljuf.

Obrekovanja, zasmehovanja in prezir, kar so uporabljali proti njemu, so izzvali negotovanje celo v svetovnem tisku. Svetovni ljudje so govorili: "Jemati tako lahkomišelnost in zasmehovanje predmet, ki ima tako veliko pomembnost in strašne posledice, pomeni ne samo rogati se čustvom njegovega predstavnika in zagovornika, temveč zasmehovati tudi dan sodbe in samo Božanstvo ter prezirati strahote njegove sodne palice."⁽¹⁵⁾

Začetnik vsega hudega pa si ni prizadeval samo preprečiti širjenje adventnega sporočila, ampak uničiti tudi samega glasnika. Miller je praktično uporabljal Sveto pismo za srca svojih poslušalcev; žigosal je njihove grehe^{/336/} in obsojal njihovo samozadovoljstvo. Njegove odprte in ostre besede so izzvale njihovo sovraštvo. Ko so se verniki uprli njegovemu sporočilu, so bili prostaški ljudje spodbujeni, da delajo še huje. Sovražnik je skoval zaroto, da se mu vzame življenje, ko bo stopal iz cerkve. Toda sredi množice so stali tudi sveti angeli, in eden izmed njih v človeški podobi je prijel tega Gospodovega služabnika za roko in ga odpeljal iz razbesnele množice na varno. Njegovo delo še ni bilo dokončano, zato so se Satan in njegovi hudobni duhovi prevarali v svojih načrtih.

Kljub velikemu nasprotovanju pa je zanimanje za adventno sporočilo vse bolj raslo. Število njegovih sledilcev se je s sto povzpelo na več tisoč ljudi. Različne verske skupnosti so imele velik prirast vernih, toda čez nekaj časa so pokazale duha sovraštva do teh spreobrnjenec in cerkve so disciplinsko ukrepale proti njim, ki so sprejeli Millerjeve poglede. To ga je spodbudilo, da je prijel za pero in se z odprtim pismom obrnil na kristjane vseh skupnosti ter jih vabil, naj mu iz Svetega pisma dokažejo zmoto.

Zapisal je: "Kaj verujemo, česar nam ne nalaga Božja beseda, katero tudi vi sami priznavate za edino pravilo vere in življenja? Kaj smo storili, s čimer smo si zaslužili, da nas cerkev in tisk tako hudo obsoja, in kaj vam daje pravico, da nas (adventiste) izključujete iz svojih cerkev? Če smo na napačni poti, vas prosim, povejte nam, v čem delamo napako. Pokažite nam iz Božje besede, v čem se motimo. Vi ste nas dosti zasmehovali, toda to nas ne more prepričati, da smo na napačni poti. Samo Božja beseda lahko spremeni naša gledišča. Mi smo razmišljali in z molitvijo prišli do svojih sklepov na podlagi dokazov iz Svetega pisma." (16)

Skozi vse čase je sporočilo opominov, ki ga je Bog pošiljal svetu po svojih služabnikih, naletelo na enak dvom in nevero. Ko ga je krivičnost^{/337/} predpotopnega sveta spodbudila spustiti potop na zemljo, je ljudem najprej to oznanil, da bi jim dal priložnost odvrniti se od hudobnih poti. Sto dvajset let je opomin odmeval v ušesih grešnikov in jih vabil k spokorjenju, da ne bi bili uničeni z Božjo jezo. Toda to sporočilo se jim je zdelo kakor pravljica, in nihče mu ni verjel. Pogreznjeni v krivičnost so zasmehovali Božjega poslanca in se rogali njegovemu rotnju ter ga celo obtoževali zaradi prevare. Kako si en človek upa nasprotovati vsem modrijanom na svetu? Če bi bila Noetova novica resnica, ali je potem ne bi sprejel ves svet in veroval vanjo? Koliko le velja trditev enega človeka nasproti modrosti tisoč drugih! Niso zaupali njegovemu sporočilu in niso hoteli poiskati zavetja v barki.

Zasmehovalci so kazali na naravne pojave: na nespremenljivi vrstni red letnih časov, na nebesno modrino, s katere še ni deževalo, na rodovitna polja, ki jih je namakala blaga nočna rosa - in vzklikali: "Ali nam ne pripoveduje zgodb!" Prezirljivo so govorili, da je pridigar pravičnosti samo navaden zanesenjak, potem pa še naprej bolj kakor dotlej uživali v razvratnosti in hudobnosti. Vendar pa njihova nevera ni mogla preprečiti napovedanega dogodka. Bog je dolgo prenašal njihovo brezbožnost in jim dal dosti časa, da bi se spokorili. Ob določenem času je Božja pravična sodba prišla na tiste, ki so zavrgli njegovo milost.

Kristus je rekel, da bodo ljudje pokazali enako nevero glede njegovega drugega prihoda. Kakor Noetovi sodobniki niso spoznali, dokler ni prišel potop in jih vse odnesel, tako bo po besedah našega Zveličarja tudi o prihodu Sina človekovega. ([Mat 24,39.](#)) Ko se bo Božje ljudstvo združilo s svetom in začelo živeti tako, kakor živi svet, in uživati v prepovedanih zabavah, ko bo razkošnost sveta postala cerkvena razkošnost, ko bodo zvonili svatovski zvonovi in bodo vsi upali še na dolga leta svetovnega napredka - tedaj bo na lepem^{/338/} kakor strela z jasnega neba prišel konec njihovim obsedenostim in lažnim upanjem.

Kakor je Bog poslal svojega služabnika, da bi opozoril svet na prihajajoči potop, tako je poslal tudi svojega izvoljenega poslanca oznaniti bližino zadnje sodbe. In kakor so se Noetovi sodobniki rogali oznanjevanju pridigarja pravičnosti, tako so se v Millerjevih dneh rogali besedam opomina mnogi, ki so se imeli za Božje ljudstvo.

Zakaj so se cerkve tako uprle nauku in oznanjevanju o drugem Kristusovem prihodu? Medtem ko ta dogodek prinaša hudobnim nesrečo in pogubo, pravičnim pomeni veselje in upanje. Ta vzvišena resnica je bila v vseh časih tolažba Božjemu zvestemu ljudstvu. Zakaj je ona sedaj podobno svojemu avtorju postala "kamen spotike" in "skala pohujšanja" za tiste, ki se imajo za Božje ljudstvo? Sam Gospod je svojim učencem dal obljubo: "Ko odidem in vam pripravim prostor, pridem zopet in vas vzamem k sebi, da boste tudi vi tam, kjer sem jaz." ([Jan 14,3.](#)) Zveličar je poln sočutja vnaprej videl skrb in žalost svojih učencev, zato je poslal angela, da sta jih tolažila z zagotovitvijo, da bo zopet osebno prišel tako, kakor je odšel v nebesa. Ko so učenci na dan vnebohoda stali in pozorno gledali v nebo, da bi ujeli še zadnji pogled njega, kogar so ljubili, so njihovo pozornost pritegnile besede: "Možje Galilejci, kaj

stojite in zrete na nebo? Ta Jezus, ki je bil vzet od vas gor v nebo, prav tako pride, kakor ste ga videli, da je še v nebo." ([Dej 1,11.](#)) To angelsko sporočilo je poživilo njihovo upanje. Učenci so se vrnili "v Jeruzalem z velikim veseljem. In bili so vsekdar v templju, hvaleč Boga." ([Luk 24,52.53.](#)) Niso bili veseli zato, ker jih je Jezus zapustil in se bodo odslej morali sami bojevati s težavami in skušnjavami sveta, temveč so se veselili angelskega zagotovila, da bo zopet prišel.

Objavljanje Kristusovega prihoda bi moralo biti tudi danes dobra novica o velikem veselju, kakor je bilo tedaj, ko so ga angeli oznanili betlehemskega pastirjem.^{/339/} Tisti, ki zares ljubijo Zveličarja, lahko samo z veseljem pozdravijo na Božji besedi utemeljeno sporočilo, da bo On, ki je središče njihovega upanja v večno življenje, zopet prišel - ne da bi bil prezrt in zavržen kakor ob svojem prvem prihodu, ampak v moči in slavi, da bo rešil svoje ljudstvo. Tisti, ki ne ljubijo Zveličarja, niti ne želijo, da bi prišel. Zato tudi ne more biti nikakršnega jasnejšega dokaza, da so cerkve odpadle od Boga, kakor pa sta ogorčenje in sovraštvo, ki ju je pri njih izzvalo to iz nebes poslano sporočilo.

Tisti, ki so sprejeli nauk o Kristusovem prihodu, so dojeli, da se neizogibno morajo spokoriti in ponižati pred Bogom. Mnogi so dolgo omahovali med Kristusom in svetom, toda sedaj so občutili, da je prišel čas, da zavzamejo trdnjše stališče. "Vse, kar se je nanašalo na večnost, je zanje postalo nenavadno pomembno. Nebesa so se jim približala, zato so se čutili krive pred Bogom."⁽¹⁷⁾ Kristjani so se prebudili k novemu duhovnemu življenju. Dojeli so, da je čas kratek, zato morajo kar se da hitro delati to, kar so dolžni delati za svoje bližnje. Pozemske načrte so opustili in zdelo se je, kakor da se je pred njimi odprla večnost. To, kar se je nanašalo na večno blaginjo ali večno gorje, je odrinilo vsa vprašanja minljive vrednosti. Božji Duh je počival na njih in dajal posebno moč resnemu vabilu, ki so ga poslali bodisi sovernikom ali grešnikom, da bi se pripravili za Božji dan. Tiho pričevanje njihovega vsakdanjega življenja je neprestano karalo navidezno pobožne in neposvečene vernike cerkve. Ti pa so želeli, da ne bi bili ovirani pri svojih zabavah in zadovoljnostih, v tekmi za služenjem denarja in v hrepenenju po posvetnih časteh. Od tod je izviralo sovraštvo in odpor proti veri o prihodu in njenim glasnikom.

Ko so nasprotniki spoznali, da ni mogoče ovreči dokazov, ki so utemeljeni na preroških časovnih obdobjih, so svojim pristašem svetovali, naj prenehajo proučevati ta predmet. Učili so, da so prerokovanja zapečateni. Tako so protestanti odšli po stopinjah rimskokatoličanov. Medtem ko je papeška cerkev prepovedovala vernikom brati Sveto pismo,^(čč) pa je protestantska cerkev trdila,^{/340/} da pomembnega dela Svetega pisma, in sicer tistega, ki nam posebej odkriva resnice za naš čas, ni mogoče razumeti.

Pridigarji in ljudstvo so oznanjali, da so Danijelova prerokovanja in Razodetje nedojemljive skrivnosti. Toda sam Kristus je opozoril svoje učence na besede preroka Danijela glede dogodkov, ki so se imeli zgoditi v njihovem času in rekel: "Kdor bere, naj **razume**." ([Mat 24,15.](#)) A trditev, da je Razodetje skrivnost, ki je ni možno razumeti, je ovržena že v samem naslovu knjige: "Razodetje Jezusa Kristusa, ki mu ga je dal Bog, da pokaže svojim hlapcem, kaj se ima skoraj zgoditi. ... **Blagor mu, kdor bere**, in njim, **ki slišijo** besede prerokovanja in **hranijo**, kar je v njem pisano, kajti čas je blizu." ([Raz 1,1-3.](#))

Prerok je rekel: "Blagor mu, kdor bere." Mnogo jih je, ki neradi berejo, zato njim blagoslov ni obljubljen. "Njim, ki slišijo" - so takšni, ki neradi poslušajo kar koli v zvezi s prerokovanji; niti njim ni obljubljen blagoslov. "Hranijo, kar je v njem pisano" - večina ne posveča pozornosti opominom in nasvetom iz Razodetja; nobeden takih nima pravice do obljubljenega

blagoslova. Kdor koli prezira predmete prerokovanja in se posmehuje svečanim simbolom, ki so dani v njih; kdor koli se noče spreobrniti in se pripraviti za prihod Sina človekovega, bo ostal brez Božjega blagoslova.

Kako si ljudje vpričo Božjega navdihnjenja upajo trditi, da je Razodetje skrivnost, ki je človeški razum ne more dojeti? To je razodeta skrivnost, odprta knjiga. Proučevanje Razodetja usmerja misli na Danijelova prerokovanja. Obe knjigi vsebujeta pomembna navodila, ki jih Bog daje svojim otrokom po dogodkih, ki se bodo zgodili na koncu zgodovine tega sveta.

Janezu so bili razodeti oddaljeni in vznemirljivi dogodki v življenju cerkve. V tej knjigi opisuje stanje nevarnosti, boja in končno osvoboditev Božjega ljudstva.^{/341/} Zapisal je sklepno sporočilo, ki bo pospešilo dozorevanje pozemske žetve, bodisi kot snope za nebeško žitnico, bodisi kot butare za ogenj uničenja. Razodete so mu bile zelo pomembne stvari, zlasti za zadnjo cerkev, da bi spreobrnjeni od zmote k resnici lahko zvedeli, kakšne nevarnosti in boji jih čakajo. Nikomur ni treba ostati v temi glede tega, kar prihaja nad zemljo.

Zakaj potem to vsesplošno neznanje o tako pomembnem delu Svetega pisma? Odkod to vsesplošno odvrčanje od proučevanja njegovega nauka? To je sad dobro premišljenega načrta kneza teme, da bi ljudem zakril to, kar odkriva njegove laži in slepila. Zaradi tega je Kristus, avtor Razodetja, ki je vnaprej videl boj, kakršen bo divjal proti proučevanju Razodetja, izgovoril blagoslov za vse, ki berejo, poslušajo in izpolnjujejo besede preroštva.^{/342/}

19. Luč v temi ([angleško](#))

Božje delo na svetu je v vseh časih kazalo v vsaki veliki reformaciji in verskem gibanju pozornost zbujajoče podobnosti. Bog z ljudmi vedno ravna po enakih načelih. Pomembna današnja gibanja so podobna tistim v preteklosti, a izkušnje cerkev iz preteklih časov ponujajo dragocene nauke našemu času.

Nobena svetopisemska resnica ni jasnejša kakor ta, da Bog s Svetim Duhom vodi na poseben način svoje služabnike po svetu v velikih gibanjih za opravljanje dela zveličanja. Ljudje so orodja v Božjih rokah, ki jih uporablja, da bi opravil načrte svoje dobrote in milosti. Vsakdo ima svojo nalogo; vsakemu je dana količina luči, kakršna ustreza potrebam njegovega časa in zadošča, da bi ga usposobila za opravljanje dela, ki mu ga je Bog zaupal. Toda noben človek, ne glede na to, koliko ga nebesa cenijo, nikoli ni popolnoma razumel vzvišenega načrta zveličanja, niti ni docela dojel Božjega namena samo za svoj čas. Ljudje ne razumejo popolnoma, kaj Bog hoče doseči z delom, ki jim ga je dal opraviti. Ne dojemajo popolnoma pomembnosti sporočila, ki ga oznanjajo v njegovem imenu.

"Moreš li Božjo globokost z umom doseči ali popolnosti Vsemogočnega do dna priti? Kajti moje misli niso vaše misli, tudi vaša pota niso moja pota, pravi Gospod.^{/343/} Marveč kakor so nebesa višja od zemlje, tako so moja pota višja nego vaša pota in moje misli nego vaše misli. Spominjajte se početkov od večnosti, da sem jaz Bog mogočni in nobenega ni drugega, da sem Bog, in nihče ni meni enak, ki oznanjam od začetka konec in od starodavnosti, kar se še ni zgodilo; ki velim: moj sklep bo stal in storil bom vse, kar me veseli." ([Job 11,7; Iz 55,8,9; 46,9,10.](#))

Celo preroki, ki so bili usposobljeni s posebno razsvetlitvijo Svetega Duha, niso popolnoma dojemali pomena zaupanega jim razodetja. Smisel objavljenih prerokovanj je postal jasen šele skozi čas, ko je Božje ljudstvo potrebovalo nauke, ki so jih vsebovala.

Peter piše o zveličanju, ki je bilo razodeto po evangeliju, in pravi: "O katerem zveličanju so preiskovali in ga izsledovali preroki, ki so prerokovali o milosti vam namenjeni, preiskujoč, **za kateri in za kakšen čas** je oznanjal Kristusov Duh, ki je bil v njih in je naprej pričal za Kristusova trpljenja in veliko jim sledečo slavo. Njim se je razodelo, da tistega niso podajali **sebi, ampak vam.**" ([1 Pet 1,10-12.](#))

Toda čeprav prerokom ni bilo dano popolnoma razumeti stvari, ki so jim bile razodete, so si vendar resno prizadevali sprejeti vso luč, kolikor je Bog imel za dobro, da jim jo je dal. Marljivo so preiskovali in izsledovali, za kakšen čas je oznanjal Kristusov Duh, ki je bil v njih. Kakšen nauk za Božje ljudstvo v krščanskem času, za katerega korist so podana ta prerokovanja njihovim služabnikom! "Njim se je razodelo, da tistega niso podajali sebi, ampak vam." Poglejte si te svete Božje moze, ki so marljivo preiskovali in raziskovali razodetja, ki so jim bila dana za še nerojene rodove. Primerjajte njihovo sveto gorečnost z brezbrizno ravnodušnostjo, s kakršno so ljubljenci poznejših časov ravnali s tem nebeškim darom. Kakšna graja je poslana njim, ki ljubijo svet in mu popuščajo, ki so zadovoljni z izjavami, da prerokovanj ni mogoče razumeti!

Čeprav omejen človeški razum ni sposoben prodreti^{/344/} v misel Večnega ali popolnoma dojeti njegovih namenov, ljudje vendar ne morejo tako dobro dojeti nebeških sporočil predvsem zaradi raznih svojih zmot in malomarnosti. Človeški duh, pa tudi duh Božjih služabnikov je pogosto zaslepljen s človeškimi mnenji, izročili in lažnimi nauki, tako da lahko samo delno

dojame vzvišene stvari, ki jih razodeva v svoji besedi. Tako je bilo tudi s Kristusovimi učenci celo tisti čas, ko je bil Zveličar osebno z njimi. Njihova doživetja so bila prepojena z judovskimi pojmi o Mesiju kot svetovnem kralju, ki bo Izraela povišal na prestol svetovnega kraljestva, in niso mogli dojeti pomena njegovih besed, s katerimi je napovedal svoje muke in smrt.

Sam Kristus jih je poslal v svet s sporočilom: "Čas je dopolnjen in Božje kraljestvo se je približalo. Spokorite se in verujte v evangelij!" ([Mar 1, 15](#).) To sporočilo je utemeljeno na [Dan 9](#). Tam je angel razložil, da 62 tednov seže do Maziljenca, Vojvode, učenci pa so z velikim upom in veselim pričakovanjem gledali na vzpostavljanje Mesijevega kraljestva v Jeruzalemu, ki bo vladalo nad vsem svetom.

Oznanjali so sporočilo, ki jim ga je Kristus zaupal, čeprav so napačno doželi njegov smisel. Medtem ko se je njihovo sporočilo temeljilo na prerokovanju [Dan 9,25](#)., niso videli v naslednji vrsti istega poglavja, da bo Maziljenec iztrebljen. Že od samega rojstva je njihovo srce hrepenelo po slavi pozemskega kraljestva, v katero so upali, in to je skalilo njihovo razumevanje podrobnosti prerokovanja in Kristusovih besed.

Opravljali so svojo dolžnost s pošiljanjem vabila milosti judovskemu narodu, potem pa so prav tedaj, ko so pričakovali, da bo njihov Gospod zasedel Davidov prestol, videli, da so ga prijeli kot hudodelca, šibali, zasmehovali, obsodili in pribili na golgotški križ.^{/345/} Kakšen obup in duševno trpljenje je mučilo učence tiste dni, ko je njihov Gospod ležal v grobu!

Kristus je prišel v natančno določenem času in tako, kakor je napovedano v prerokovanju. Svetopisemsko pričevanje se je izpolnilo v vsaki podrobnosti njegove službe. Oznanjal je zveličanje, njegova beseda pa je bila mogočna. Njegovi poslušalci so bili prepričani v svojem srcu, da je iz nebes. Božja beseda in Duh sta potrdila božansko poslanstvo Božjega Sina.

Učenci so bili še vedno vdani svojemu ljubljenu Učitelju. Njihovo srce pa sta vendar težila negotovost in dvom. V duševnem strahu se niso spomnili Kristusovih besed, ki so kazale na njegove muke in smrt. Ali bi bili na takšen način pahnjeni v bolečino in razočaranje, ko bi bil Jezus iz Nazareta pravi Mesija? To je bilo vprašanje, ki je mučilo njihove duše, medtem ko je Zveličar ležal v grobu v brezupnih urah tiste sobote, ko je posegel med smrt in vstajenje.

Čeprav je najbolj temna noč žalosti obvila te Jezusove sledilce, niso bili zapuščeni. Prerok je rekel: "Ako sedim v temi, Gospod mi je luč. ... Privede me ven na luč, gledal bom njegovo pravičnost. Noč ti je svetla kakor dan, temina ti je kakor luč." ([Miha 7,8.9](#); [Ps 139,12](#).) Bog je rekel: "V temi vzhaja luč poštenim. Popeljem slepce po potu, ki ga ne poznajo, po stezah, ki so jim tuje, jim dam hoditi; temo pred njimi naredim v svetlobo in hribast kraj v ravan. Te reči storim in jih ne opustim." ([Ps 112,4](#); [Iz 42, 16](#).)

Sporočilo, ki so ga učenci razglasili v Gospodovem imenu, je bilo v vsakem pogledu natančno, a dogodki, na katere je opozarjalo, so se prav tedaj dogajali. "Čas je dopolnjen in približalo se je Božje kraljestvo,"^{/346/} se je glasilo njihovo sporočilo. Ko je minil čas - 69 tednov iz [Dan 9](#) - ki je trajal vse do Mesija - Maziljenca - je bil Kristus pomaziljen s Svetim Duhom ob svojem krstu, ko ga je Janez krstil v Jordanu. A nebeško kraljestvo, ki so ga oznanjali, da se je približalo, je bilo vzpostavljeno ob Kristusovi smrti. To kraljestvo ni bilo pozemsko cesarstvo, kakor so bili naučeni verovati. To ni bilo niti prihodnje neminljivo kraljestvo, katero bo vzpostavljeno, ko bo "kraljestvo in gospostvo in velikost kraljestev pod vsem nebom dana ljudstvu svetnikov Najvišjega"; tisto večno kraljestvo, v katerem mu bodo

služila ter ga poslušala vsa gospostva. ([Dan 7,27.](#)) V svetopisemskem jeziku se uporablja izraz Božje kraljestvo za označitev kakor kraljestva milosti tako tudi kraljestva slave. Kraljestvo milosti je opisano v Pavlovem listu Hebrejcem. Pisec nas najprej opozarja na Kristusa, na usmiljenega Posrednika, ki lahko sočustvuje z našimi slabostmi, potem pa nadaljuje: "Bližajmo se torej s srčno zaupnostjo **prestolu milosti**, da dobimo usmiljenje in najdemo milost za pravočasno pomoč." ([Heb 4,15.16.](#)) Prestol milosti predstavlja kraljestvo milosti, kajti obstoj prestola predstavlja obstoj kraljestva. Kristus je v svojih mnogih prilikah uporabil izraz nebeško kraljestvo, da bi opisal delo Božje milosti v človeških srcih.

Prestol slave predstavlja kraljestvo slave, a na to kraljestvo se nanašajo Zveličarjeve besede: "Kadar pa pride Sin človekov v svoji slavi in vsi angeli z njim, tedaj bo sedel na prestol svoje slave. In pred njim se zbero vsi narodi." ([Mat 25,31.32.](#)) To kraljestvo je še prihodnost. Vzpostavljeno bo šele ob drugem Kristusovem prihodu.

Kraljestvo milosti je bilo ustanovljeno takoj po človekovem padu v greh, ko je bil narejen načrt za odrešitev grešnega človeštva. Od tedaj je obstajalo samo v Božjem načrtu in obljubi, ljudje pa so lahko z vero postali Božji državljani. Vzpostavljeno pa je bilo pravzaprav ob Kristusovi smrti.^{/347/} Kajti celo tedaj, ko je Zveličar že začel svoje pozemsko poslanstvo, bi se mogel utrujen zaradi trme in nehvaležnosti ljudi odločiti, da bo odstopil od svoje daritve na Golgoti. V Getsemaniju se je v njegovi roki tresel kelih muk. Celó tedaj bi si lahko obrisal krvavi znoj s čela in pustil grešni rod, naj propade zaradi svojih grehov. Ko bi bil to naredil, za padlega človeka ne bi bilo odrešitve. Toda ko je Zveličar umiral in je v svojem zadnjem vzdihu vzdiknil: "Dopolnjeno je!" je bila zagotovljena izpolnitev načrta zveličanja. Obljuba zveličanja, ki je bila dana grešnemu paru v raju, je bila potrjena. Tedaj je bilo vzpostavljeno kraljestvo milosti, ki je bilo prej vsebovano v Božji obljubi.

Tako je bila Kristusova smrt - ravno ta dogodek, ki so ga učenci imeli za popoln propad svojih upov - uporabljena za to, da za večno zagotovi izpolnitev tega upanja. Medtem ko jim je Kristusova smrt prinesla strašno razočaranje, jim je pravzaprav bila vrhunski dokaz, da so verovali prav. Dogodek, ki jih je napolnil z žalostjo in obupom, je vsakemu Adamovemu otroku odprl vrata upanja, in od njega je bilo odvisno prihodnje življenje in večna blaženost vseh, ki so zaupali Bogu v vseh časih.

Celo v tem razočaranju učencev zaradi neizpolnjenih pričakovanj so se izpolnile namere neizmerne Božje milosti. Čeprav so bila njihova srca osvojena z božansko milostjo in mogočnim naukom njega, za kogar je rečeno, da "nikoli noben človek ni govoril kakor ta", je bilo vendar čisto zlato njihove ljubezni do Jezusa pomešano z nevredno žlindro posvetne ošabnosti in sebičnega častiljublja. V zgornji izbi, ki je bila pripravljena za obedovanje velikonočnega jagnjeta, v tistem slovesnem času, ko je bil Učitelj že v senci Getsemanija, se je vnel prepir med njimi, "kdo izmed njih velja za največjega". ([Luk 22,24.](#)) Pred njihovimi očmi je neprestano stala vizija prestola, krone in slave, neposredno pred njim pa so bili zasmehovanje in duševni strah Getsemanija, sodna palača in golgotski križ. Ošabnost njihovega srca in žeja po svetovni slavi^{/348/} sta bili to, kar jih je napeljalo, da so se trmasto držali lažnih nauk svojega časa in zanemarili Zveličarjeve besede, ki so kazale pravo naravo njegovega kraljestva in opozarjale na njegovo duševno trpljenje in smrt. Toda te zmote so povzročile hudo, vendar potrebno preizkušnjo, ki je bila dovoljena za njihovo poboljšanje. Čeprav so učenci napačno razumeli smisel svojega sporočila in niso videli uresničitve svojih pričakovanj, so vendar oznanili opomin, ki jim ga je zaupal Bog. Gospod pa je nagradil njihovo vero in cenil njihovo poslušnost. Zaupano jim je bilo delo, da so med vsemi narodi

širili slavno blagovest o od mrtvih obujenem Gospodu. Da bi bili pripravljeni za to delo, jih je morala doleteti tako grenka izkušnja.

Jezus je po svojem vstajenju šel s svojima učencema v Emavs in začel od Mojzesa in vseh prerokov in jima razložil, "kar je v vseh pismih pisano o njem." ([Luk 24,27.](#)) Srce učencev je bilo vznemirjeno. Vera se je razgorela. Bila sta prerojena za živo upanje še prej, preden jima je Jezus omogočil, da bi ga spoznala. Hotel jima je razsvetliti razum in utrditi njuno vero v najbolj zanesljivo preroško besedo. Želel je, da bi resnica pognala močnejše korenine v njunem srcu, ne samo zato, ker je bila podprta z njegovim osebnim pričevanjem, ampak tudi zaradi zanesljivega dokaza, ki je tičal kakor v simbolih in sencah obredne postave tako tudi v prerokovanjih Starega zakona. Kristusovim sledilcem je bilo potrebno, da so imeli razumno vero, pa ne samo zaradi njih samih, ampak tudi zato, da bi lahko svetu oznanili spoznanje o Kristusu. Za prvi korak v oznanjanju tega spoznanja pa je Jezus učence opozoril na Mojzesa in preroke. To je pričevanje, ki ga je od mrtvih obujeni Zveličar podal o vrednosti in pomembnosti knjig Starega zakona.

Kakšna sprememba je nastala v srcu učencev, ko so znova zagledali ljubi obraz svojega^{349/} Učitelja! ([Luk 24,32.](#)) V popolnejšem in celotnejšem smislu kakor kdaj prej so našli njega, o komer je pisano v Mojzesovi postavi in prerokih. Negotovost, strah in obup so odstopili prostor popolnemu zaupanju in nezasenčeni veri. Nikakršen čudež ni, da so bili po njegovem vstajenju vsak dan v cerkvi ter poveličevali in hvalili Boga. Ljudstvo, ki je vedelo samo za Zveličarjevo sramotno smrt, je pričakovalo, da bo v njihovem pogledu videlo izraz žalosti, zmedenosti in poraza; toda namesto tega so videli samo veselje in zmago. Kakšno pripravo so dobili ti učenci za delo, ki jih je čakalo! Preživeli so najhujšo skušnjo, kakršna jih je sploh kdaj lahko doletela, in videli, kako se je Božja beseda slavno izpolnila, ko je bilo po človeškem mnenju vse izgubljeno. Kaj bi sedaj še lahko omajalo njihovo vero ali jim zmanjšalo vročo ljubezen? V najhujših urah so imeli močno tolažbo, upanje, ki je bilo "kakor sidro duše, ki je zanesljivo in trdno". ([Heb 6,18.19.](#)) Bili so priče Božje modrosti in moči, vedoč, da jih "ne smrt ne življenje ne angeli ne poglavarstva ne moči ne sedanost ne prihodnost ne višina ne globočina ne kakršna koli druga stvar ne bo mogla ločiti od Božje ljubezni, ki je v Kristusu Jezusu, našem Gospodu". Rekli so: "Ali v vsem tem slavno premagujemo v tistem, ki nas je ljubil. Gospodova beseda pa ostane vekomaj. Kdo je, ki jih bo obsodil? Kristus Jezus je, ki je umrl, pa **je tudi vstal**, ki je na desnici Boga, ki tudi prosi za nas." ([Rim 8,38.39.37](#); [1 Pet 1,25](#); [Rim 8,34.](#))

Gospod je rekel: "Ne bo osramočeno moje ljudstvo vekomaj. Jok se pač zvečer naseli, a zjutraj so veseli spevi." ([Joel 2,26](#); [Ps 30,5.](#)) Ko so učenci srečali Zveličarja na dan njegovega vstajenja in ko je srce gorelo v njih ob poslušanju besede; ko so videli njegovo glavo, roke in noge, ki so bile ranjene zanje; ko jih je Jezus pred svojim vnebohodom vodil proti Betaniji,^{350/} povzdignil roko v blagoslov in jim ukazal: "Pojdite po vsem svetu in oznanite evangelij vsemu stvarjenju!" ter dodal: "In glejte, jaz sem z vami vse dni do konca sveta;" ([Mar 16,15](#); [Mat 28,20.](#)) ko je na binkošti prišel obljubljeni Tolažnik in jim je bila podarjena moč z višave in je ljudi prepojila zavest o navzočnosti njihovega Gospoda, ki je odšel v nebesa - ali bi po vsem tem mogli, četudi jih bo pot vodila skozi žrtev in mučeniško smrt, zamenjati službo evangelija njegove milosti in venec pravičnosti, ki naj bi ga dobili ob njegovem prihodu, za slavo pozemskega prestola, česar so se nadejali po svojem prejšnjem dožemanju? On, ki lahko vse naredi bolj obilo, kakor pa ga prosimo in mislimo, jim je dal z občestvom njegovih muk tudi občestvo njegovih radosti, da lahko mnoge sinove pripeljejo v slavo, kakor tudi neizrecno veselje in večno ter od vsega pretežno slavo, s katero po Pavlovih besedah naša sedanja kratka stiska ni vredna primerjave.

Izkušnja učencev, ki so med prvim Kristusovim prihodom oznanjali evangelij o kraljestvu, je podobna izkušnji njih, ki so oznanjali sporočilo o drugem prihodu. Kakor so učenci odšli v svet in oznanjali: "Čas je dopolnjen in Božje kraljestvo se je približalo," tako so Miller in njegovi sodelavci oznanjali, da se je izteklo najdaljše in zadnje v Svetem pismu omenjeno preroško obdobje, da je sedaj neposredno pred vrati sodba in da se bo kmalu začelo večno kraljestvo. Oznanjevanje učencev glede časa je bilo zasnovano na 70 tednih iz [Dan 9](#). Miller in njegovi sodelavci so oznanjali konec 2300 dni iz [Dan 8,14](#)., med katere tudi spada 70 tednov. Oznanjevanje enega in drugega prerokovanja je bilo zasnovano na izpolnitvi teh dveh različnih delov istega dolgega preroškega obdobja.

Kakor prvi učenci, tako niti William Miller in njegovi tovariši niso popolnoma dojeli pomena sporočila, ki so ga oznanjali. Zmote, ki so bile dolgo ukoreninjene v cerkvi,^{/351/} so jim preprečevale doseči pravilno razlago pomembne preroške točke. Zato so tudi oznanjali sporočilo, ki jim ga je Bog zaupal, vendar so doživeli razočaranje, ker niso pravilno dojeli njegovega pomena.

V razlagi besedila iz [Dan 8,14](#): "Do dva tisoč in tristo večerov in juter; potem bo svetišče očiščeno," je Miller, kakor smo že omenili, sprejel mnenje, ki je na splošno prevladovalo tisti čas, namreč, da je naša zemlja svetišče. Zato je verjel, da očiščenje svetišča pomeni očiščenje zemlje z ognjem ob Gospodovem prihodu. Ko je ugotovil, da je konec 2300 dni v prerokovanju natančno utrjeno, je sklepal, da je s tem tudi razodet čas drugega prihoda. Njegova zmeta izvira iz tega, ker je sprejel splošno razprostranjeno mnenje o tem, kaj je svetišče.

V obredni službi, ki je bila podoba Kristusove daritve in duhovništva, je bila sprava ali čiščenje svetišča zadnji obred, ki ga je veliki duhovnik opravljal po letnem redu svoje službe. Ta zadnji obred je bil zaključno dejanje sprave, odzemanje in odstranjanje grehov iz Izraela. Bil je simbol zadnjega dejanja v službi našega velikega duhovnika v nebesih, odstranjanje ali brisanje grehov njegovega ljudstva, ki so bili zapisani v nebeških knjigah. Ta služba zajema delo preiskovanja, delo sojenja, ki se dogaja pred samim Kristusovim prihodom na nebeških oblakih z veliko močjo in slavo. Kajti ko se bo On prikazal, bo sleherni primer že odločen. Jezus pravi: "Pridem hitro in moje plačilo z menoj, da povrnem vsakemu, **kakor je njegovo delo.**" ([Raz 22,12](#).) Ta sodba, ki se dogaja pred samim prihodom, je oznanjena v prvem angelskem sporočilu iz [Raz 14,7](#): "Bojte se Boga in dajte mu slavo, kajti prišla je ura njegove sodbe."

Oznanjevalci tega opomina so oznanjali pravo sporočilo o pravem času. Vendar kakor so prvi učenci na temelju prerokovanja iz [Dan 9](#) oznanili: "Čas je dopolnjen in Božje kraljestvo se je približalo,"^{/352/} a kljub temu niso spoznali, da je v istem svetopisemskem besedilu napovedana tudi Mesijeva smrt, tako so tudi Miller in njegovi sodelavci oznanjali na [Dan 8,14](#). in [Raz 14,7](#). osnovano sporočilo, a niso spoznali, da so v [Raz 14](#) navedena še druga sporočila, ki jih je treba oznaniti pred Gospodovim prihodom. Kakor so se učenci prevarali glede kraljestva, ki naj bi bilo vzpostavljeno na koncu 70 tednov, tako so se tudi adventisti prevarali glede dogodka, ki se je imel zgoditi na koncu 2300 let. V obeh primerih je šlo za sprejem ali boljše rečeno vdanost splošno sprejeti zmoti tistega časa, kar je zaslepilo smisel za resnico. Kakor prvič tako tudi drugič se je izpolnila Božja volja, saj se je oznanjalo sporočilo, ki ga je bilo treba oznaniti. A vendar so se kakor prvi tako tudi drugi razočarali zaradi svojega napačnega dojemanja tega sporočila.

Bog pa je vendar uresničil svoj dober namen, saj je na ta način dosegel, da je bil dan opomin o sodbi. Prišel je veliki dan, in ljudstvo je bilo po Božji previdnosti preizkušeno glede določenega časa, da bi se pokazalo, kaj je v njihovem srcu. Sporočilo je bilo določeno, da se cerkev preizkusi in očisti. Verniki so morali zvedeti, ali njihovo srce hrepeni po svetu ali po Kristusu v nebesih. Priznali so, da ljubijo Zveličarja, sedaj pa so morali tudi dokazati svojo ljubezen. Ali so bili pripravljeni, da bi se odpovedali svojim posvetnim upom in častiljubnim načrtom ter z veseljem pozdravili prihod svojega Gospoda? Sporočilo jim je moralo omogočiti, da bi spoznali svoje pravo duhovno stanje. Poslano je bilo v milosti, da bi jih zbudilo in spodbudilo k iskanju Gospoda s spokorjenjem in ponižnostjo.

In tako se je razočaranje vendar obrnilo v dobro, čeprav je bilo posledica njihovega napačnega dojemanja sporočila, ki so ga oznanjali. Moralo je preizkusiti srca njih, ki so trdili, da so sprejeli opomin. Mar bodo zaradi razočaranja tako hitro zapustili svojo izkušnjo in zavrgli svoje zaupanje v Božjo besedo?^{/353/} Ali pa si bodo z molitvijo in ponižnostjo prizadevali ugotoviti, v čem so storili napako, in dojeti pomen prerokovanja? Koliko jih je spodbujal samo strah, nezavedni nagon in trenutno vznemirjenje? Koliko jih je bilo neodločnih in nezvestih? Tisoči so rekli, da ljubijo Gospodov prihod. Ali bi se odpovedali veri, če bi se od njih zahtevalo pretrpeti sramoto, skušnjave in razočaranje? Ali bodo zavrgli resnice, ki so utemeljene na najjasnejših izjavah njegove besede, samo zato ker niso takoj mogli dojeti Božjega ravnanja z njimi?

Ta preizkušnja je morala pokazati trdnost njih, ki so bili z iskreno vero poslušni vsemu, kar so imeli za nauk Božje besede in Duha. Ta izkušnja jim je morala bolj kakor katera druga pokazati, kako nevarno je sprejeti teorije in razlage ljudi, namesto da bi se Sveto pismo postavilo za lastnega razlagalca. Težave in žalosti, ki so se pojavile kot posledica njihove zmote, bi morale vplivati na otroke vere, da bi se poboljšali. To bi jih moralo spodbuditi k bolj vestnemu proučevanju preroške besede in jih naučiti z večjo pozornostjo raziskovati temelje svoje vere ter zavreči vse, kar ni utemeljeno na svetopisemski resnici, pa naj bo to še toliko sprejeto širom po krščanskem svetu.

Vse, kar se je dojetanju teh vernikov v času preizkušnje zdelo nejasno kakor nekoč prvim učencem, je moralo biti pozneje razloženo. Ko bodo videli konec, ki jim ga bo dal Gospod, tedaj bodo zvedeli, da so se Božji nameni ljubezni do njih nespremenljivo izpolnjevali kljub težavam, ki so bile sad njihovih zmot. S svojo blagoslovljeno izkušnjo bodo zvedeli, da je Gospod usmiljen in poln sočutja in da so njegove poti milost in resnica njim, ki izpolnjujejo njegovo zavezo in njegovo pričevanje.^{/354/}

20. Veliko versko prebujenje ([angleško](#))

Prerokovanje o prvem angelskem sporočilu iz [Raz 14](#) je napovedalo veliko versko prebujenje kot sad oznanjevanja o skorajšnjem Kristusovem prihodu. Janez je videl "angela, letečega posredi neba, ki je imel večer evangelij, da ga oznani prebivalcem na zemlji in vsakemu narodu in rodu in jeziku in ljudstvu". Ta je z velikim glasom oznanjal sporočilo: "Bojte se Boga in dajte mu slavo, kajti prišla je ura njegove sodbe; in molite njega, ki je naredil nebo in zemljo in morje in studence voda." ([Raz 14,6.7.](#))

Značilno je dejstvo, da je angelu zaupano razglašanje tega opomina. Božja modrost je hotela s čistostjo, slavo in močjo nebeškega glasnika prikazati vzvišeni značaj dela, ki ga je treba opraviti, ter moč in slavo, ki ga bo spremljala. Angelski let posredi neba, veliki glas, s katerim se sporočilo oznanja, in njegovo širjenje med vsemi prebivalci na zemlji - "vsakemu narodu in rodu in jeziku in ljudstvu" - kaže, kako hitro se bo širilo gibanje in kako razprostranjeno bo po svetu.

Samo sporočilo kaže na čas, ko bo nastalo to gibanje. Rečeno je, da je sporočilo del "večnega evangelija" in da oznanja začetek sodbe.^{/355/} Sporočilo zveličanja se je oznanjalo v vseh časih, toda to sporočilo je del evangelija, ki se mora oznaniti samo v zadnjih dneh, saj je bilo lahko samo tedaj res, da **je prišla** ura sodbe. Prerokovanja podajajo dogodke, ki se vrstijo do začetka sodbe. To še posebej drži, kar se tiče knjige preroka Danijela. Toda Danijel je moral zapreti in zapečatiti do "časa konca" del svojega prerokovanja, ki se nanaša na zadnje dni. Šele tedaj, ko ta čas napoči, se bo lahko oznanilo sporočilo o sodbi, ki je zasnovano na izpolnitvi tega prerokovanja. V zadnjem času bodo namreč mnogi, kakor pravi prerok, "to preiskovali in spoznanje se pomnoži". ([Dan 12,4.](#))

Apostol Pavel je opominjal cerkev, naj Kristusovega prihoda ne pričakuje v svojih dneh. "Naj vas nikakor nihče ne preslepi: kajti tega (Kristusovega) dneva ne bo, če prej ne pride odpad in se ne razodene človek greha, sin pogube." ([2 Tes 2,3.](#)) Šele po velikem odpadu in dolgem vladanju "človeka greha" lahko pričakujemo prihod našega Gospoda. Človek greha, ki se imenuje tudi skrivnost krivičnosti, sin pogube in krivičnik, pomeni papeštvo, ki je imelo nadoblast 1260 let, kakor je rečeno v prerokovanjih. Ta čas se je končal leta 1798. Kristusov prihod ni mogel biti pred tem časom. Pavlov opomin zajema celotno krščansko obdobje do leta 1798. Šele po tem letu se je moralo oznanjevati sporočilo o drugem Kristusovem prihodu.

Takšno sporočilo se nikoli ni oznanjalo v preteklosti. Videli smo že, da ga Pavel ni oznanjal. Opozarjal je svoje brate na Gospodov prihod v daljni prihodnosti. Niti reformatorji ga niso oznanjali. Martin Luter je pričakoval sodbo približno tristo let po svojem času. Toda od leta 1798 je Danijelova knjiga odpečatena, razumevanje prerokovanj se je povečalo in mnogi so oznanjali slovesno sporočilo o bližini sodbe.^{/356/}

Tudi adventno gibanje se je pojavilo hkrati v raznih krščanskih deželah, kakor se je nekoč sama velika reformacija v XVI. stoletju. V Evropi in Ameriki so ljudje vere in molitve začeli proučevati prerokovanja. S proučevanjem navdihnjenih poročil Božje besede pa so našli prepričljive dokaze, da se je približal konec vseh stvari. V raznih deželah so se pojavile posamezne skupine kristjanov, ki so se s proučevanjem Svetega pisma prepričale, da je Zveličarjev prihod blizu.

Leta 1821, torej tri leta potem, ko je Miller razjasnil prerokovanja, ki kažejo na čas sodbe, je začel dr. Joseph Wolff, misijonar vsega sveta, oznanjati skorajšnji Gospodov prihod. Wolff je

bil rojen v nemški judovski družini. Njegov oče je bil rabin. Že v zgodnji mladosti se je prepričal o resnici krščanske vere. Bil je odločen in imel zelo močnega raziskovalnega duha, zato je v hiši svojih staršev, kjer so se vsak dan shajali pobožni Judje, z velikim zanimanjem poslušal pogovore, ki so jih imeli o upanjih in pričakovanjih svojega naroda, o slavi Mesijevega prihoda in o obnovitvi Izraela. Ko je nekega dne slišal, da omenjajo Jezusa iz Nazareta, je vprašal, kdo je to. Odgovorili so mu, da je bil zelo nadarjen Jud, toda judovsko sodišče ga je obsodilo na smrt, ker je trdil, da je Mesija. Deček je vprašal: "Zakaj je Jeruzalem razdejan in zakaj smo mi v sužnosti?" Oče mu je odvrnil: "Ah, ah! Zato ker so Judje pobijali preroke." Dečku je naenkrat preblisnila misel: "Morda je bil Jezus iz Nazareta prerok, Judje so ga ubili, čeprav je bil nedolžen."⁽¹⁾ To čustvo je bilo tako močno, da je pogosto stal pred vrati in poslušal pridigo, ker mu je bilo prepovedano stopiti v krščansko cerkev.

Ko je bil star šele sedem let, se je hvalil svojemu staremu sosedu kristjanu s prihodnjo Izraelovo slavo ob Mesijevem prihodu. Tedaj pa mu je starec vljudno odvrnil: "Dragi deček, povedal ti bom, kdo je pravi Mesija: to je Jezus/^{357/} iz Nazareta ... ki so ga tvoji predniki pribili na križ, kakor so v davni preteklosti ubijali preroke. Pojdi domov in preberi Izaija 53, pa se boš prepričal, da je Jezus Kristus Božji Sin."⁽²⁾ Deček je bil takoj prepričan. Odšel je domov in prebral to poglavje, pri tem pa se je čudil, kako so se te vrste natančno uresničile na Jezusu iz Nazareta. Ali so kristjanove besede resnične? Deček je zaprosil očeta, naj mu razloži to prerokovanje, ta pa mu je odvrnil s tako temačnim molkom, da se nikoli več ni upal omenjati tega predmeta. Vendar pa je to le povečalo njegovo željo, da bi spoznal več o krščanski veri.

Spoznanje, ki ga je iskal, so pred njim v njegovem judovskem domu skrbno skrivali. Toda ko je imel šele enajst let, je zapustil očetovski dom in se podal v svet, da bi dosegel izobrazbo, si izbral vero in poklic. Za nekaj časa je našel streho pri sorodnikih, toda kmalu so ga odgnali kot odpadnika, in tako si je moral sam in brez sredstev utirati pot med tujci. Potoval je iz kraja v kraj, hkrati pa se marljivo učil in se vzdrževal s poučevanjem hebrejščine. Pod vplivom nekega katoliškega učitelja je sprejel rimsko vero in se odločil postati misijonar v lastnem narodu. V ta namen je po nekaj letih odšel dalje študirat v propagandno šolo v Rim. Tam je zaradi svoje navade, da neodvisno misli in odprto govori, dobil pripombo, da je krivoverec. Odkrito je napadal cerkvene zlorabe in zahteval nujno reformo. Čeprav je v začetku naletel na naklonjenost papeških dostojanstvenikov, je čez nekaj časa vendar moral oditi iz Rima. Pod cerkvenim nadzorom je hodil iz kraja v kraj, dokler ni postalo jasno, da ga nikoli ne bodo pripravili do pokornosti rimskemu jarmu. Končno so ga razglasili za nepopoljšljivega, in tedaj mu je bilo dano na voljo, da gre kamor hoče. Odšel je v Anglijo, sprejel protestantsko vero in stopil v anglikansko cerkev. Po dveh letih študiranja je začel svoje poslanstvo leta 1821.

Ker je Wolff sprejel vzvišeno resnico o prvem/^{358/} Kristusovem prihodu, ko je bil zaničevan "in preziran med možmi, mož bolečin in izkušen v trpljenju", je videl, da prerokovanja z enako jasnostjo opisujejo tudi njegov drugi prihod v moči in slavi. In medtem ko je svoje ljudstvo opozarjal na Jezusa iz Nazareta kot obljubljenega Mesijo in na njegov prvi prihod v ponižnosti kot daritev za greh ljudi, jih je obenem opozarjal tudi na njegov drugi prihod kot kralja in osvoboditelja.

Govoril je: "Jezus iz Nazareta, pravi Mesija, čigar roke in noge so bile prebodene, ki so ga vodili kakor jagnje v zakol in je bil znan kakor človek bolečin in izkušen v trpljenju ter je prvič prišel, ko sta se žezlo in vladarska palica odvzeli Judi, bo prišel drugič na nebeških oblakih ob trobenti nadangela,"⁽³⁾ "in tisti dan se bodo njegove noge postavile na Oljsko goro. A oblast nad ustvarjenimi bitji, ki je bila nekoč izročena Adamu, pa jo je izgubil, ([1 Mojz 1,26; 3,17.](#)) bo izročena Jezusu. On bo kralj nad vso zemljo. Prenehalo bo tarnanje in

vzdihovanje vseh ustvarjenih bitij, slišale pa se bodo pesmi slave in hvale. ... 'Kajti Sin človekov ima priti v slavi svojega Očeta s svojimi angeli' in 'mrtvi v Kristusu vstanejo najprej.' ([Mat 16,27](#); [1 Tes 4,16](#); [1 Kor 15,23](#).) To je tisto, kar mi kristjani imenujemo prvo vstajenje. Tedaj bo tudi živalsko kraljestvo spremenilo svojo naravo ([Iz 11,6-9](#).) in bo podložno Jezusu. ([Ps 8](#)) Vlada bo vesoljni mir."⁽⁴⁾ "Gospod bo znova pogledal na zemljo in dejal: 'Glej, vse je zelo dobro!'"⁽⁵⁾

Wolff je veroval, da je Gospodov prihod blizu. Njegova razlaga preroških časov se je razlikovala samo za nekoliko let od tistega časa, v katerem je Miller pričakoval veliko izpolnitev. Njim, ki so na podlagi Jezusovega besedila: "Za tisti dan in uro pa nihče ne ve," poskušali dokazati, da ljudje glede bližine Kristusovega prihoda ne morejo ničesar vedeti, je odgovoril: "Mar je naš Gospod rekel, da dan in ura **nikoli** ne bosta znana? Ali nam ni dal nekoliko znamenj,^{/359/} da lahko spoznamo vsaj **približevanje** njegovega prihoda, kakor se po smokvi, na kateri poganja listje, lahko ve, da je blizu poletje." ([Mat 24,32](#).) Ali naj potem nikoli ne spoznamo tega časa, čeprav nas On sam opominja, naj preroka Danijela ne samo beremo, ampak tudi razumemo. A prav v Danijelu piše, da bodo te besede zapečatenе vse do zadnjega časa, (kar je bil primer v njegovem času), ko bodo mnogi to preiskovali (hebrejski izraz za proučevanje in razmišljanje o času) in **spoznanje** (glede tega časa) **se bo pomnožilo**. ([Dan 12,4](#).) Skratka pa Gospod s tem ni hotel reči, da ne bo znano **približevanje** časa, pač pa le da natančnega 'dneva in ure' nihče ne pozna. On pravi, da se bo dosti videlo po znamenjih časa, da bi nas spodbudil k pripravi za svoj prihod, kakor je Noe pripravil barko."⁽⁶⁾

O običajni razlagi in popačenosti Svetega pisma je Wolff pisal: "Večji del krščanske cerkve se je oddaljil od jasnega pomena Svetega pisma in se obrnil k svetilom budističnega nauka, ki uči, da prihodnja sreča človeškega rodu sestoji iz neprestanega gibanja sem ter tja po zraku. Ti mislijo, da ko preberejo besedo **Judje**, da morajo s tem razumeti **pogane**; ko pa preberejo **Jeruzalem**, to pomeni **cerkev**; kadar pa piše **zemlja**, to pomeni **nebo**; z izrazom **Gospodov prihod** je treba razumeti napredek **misijonskih družb**; a **iti na Gospodovo goro**, v hišo **Jakobovega Boga**, pomeni iti na neko veliko **zborovanje metodistov**."⁽⁷⁾

V 24 letih od 1821 do 1845 je Wolff potoval po svetu. V Afriki je obiskal Egipt in Etiopijo; v Aziji je prepotoval Palestino, Sirijo, Perzijo, Buharo in Indijo. Obiskal je tudi Združene države Amerike, spotoma do njih pa je oznanjeval na otoku Sv. Helena. Avgusta 1837 je prišel v New York. Potem ko je govoril v tem mestu, je oznanjal še v Philadelphiji in Baltimoru, nato pa je odšel v Washingtn. "Tukaj mi je," pravi,^{/360/} "na predlog bivšega predsednika Johna Quincyja Adamsa enoglasno dana na razpolago kongresna dvorana za predavanje, ki sem ga imel neko soboto, a bil sem počaščen z obiskom vseh članov kongresa, škofa iz Virginije kakor tudi duhovništva in Washingtončanov. Enako čast so mi izkazali tudi člani vlade v New Jerseyu in Pennsylvaniji, a v njihovi navzočnosti sem imel predavanja o raziskavah v Aziji in o osebni vladavini Jezusa Kristusa."⁽⁸⁾

Dr. Wolff je potoval po neciviliziranih deželah brez zaščite katere koli evropske oblasti in tam pretrpel mnogo stisk ter bil obdan z velikim številom nevarnosti. Šibali so ga po podplatih, trpel je lakoto, prodajali so ga kakor sužnja in trikrat obsodili na smrt. Napadali so ga razbojniki in večkrat bi skoraj umrl od žeje. Nekoč so mu oropali vse, kar je imel, da je moral peš potovati več sto kilometrov čez planine, pri tem pa ga je sneg šibal po obrazu, gole noge pa so postale neobčutljive zaradi hoje po zmrznjeni zemlji.

Ko so mu svetovali, naj ne gre brez orožja med divja in sovražna plemena, je odgovoril, da je "oborožen z dobrim orožjem: molitvijo, gorečnostjo za Kristusa in zaupanjem v njegovo

pomoč. Jaz sem," pravi dalje, "oborožen v srcu z ljubeznijo do Boga in bližnjih, v roki pa imam Sveto pismo."⁽⁹⁾ S seboj je vedno nosil Sveto pismo v hebrejščini in angleščini. O neki svoji kasnejši poti je rekel: "V roki sem držal odprto Sveto pismo. ... Čutil sem, da je moja moč v tej knjigi, in da me bo njena moč obvarovala."⁽¹⁰⁾

Tako je zdržal v svojem delu, dokler koli sporočilo o sodbi ni bilo objavljeno v velikem delu zemeljske krogle. Med Judi, Turki, Perzijci, Hindusi in mnogimi drugimi narodi in plemeni je širil Božjo besedo v teh raznih jezikih in povsod oznanjeval prihajajoče Mesijevo kraljestvo.

Na svojih potovanjih v Buhari je našel nauk o Gospodovem prihodu sredi osamljenega in oddaljenega ljudstva.^{/361/} Pravi tako: "Arabci v Jemenu imajo knjigo z naslovom Seera, ki vsebuje sporočilo o Kristusovem prihodu in njegovem kraljestvu v slavi, pričakujejo pa, da se bo ta veliki dogodek zgodil leta 1840."⁽¹¹⁾ "V Jemenu ... sem bil šest dni z Rehabovimi potomci. Ti ne pijejo vina, ne sadijo vinogradov, ne sejejo žita, stanujejo v šotorih in se spominjajo besed Rehabovega sina Jonadaba. ([Jer 35,6-8](#).) Pri njih so tudi Izraelovi potomci Danovega rodu ... ki skupaj z Rehabovimi sinovi pričakujejo prihod Mesija na nebeških oblakih."⁽¹²⁾

Podobno vero je našel tudi neki drug misijonar na Tatarskem. Neki tatarski duhovnik je vprašal misijonarja, kdaj bo Kristus prišel drugič. Ko je misijonar odvrnil, da o tem nič ne ve, se je duhovnik zelo začudil takemu neznanju človeka, ki trdi, da je svetopisemski učitelj. Povedal pa mu je, da bo po njegovi osebni veri, ki je utemeljena na prerokovanju, Kristus prišel okoli leta 1844.

V Angliji se je že leta 1826 začelo oznanjati adventno sporočilo. Tam gibanje ni dobilo tako določene oblike kakor v Ameriki. Natančen čas prihoda ni bil tako splošno znan, vendar pa so oznanjali vzvišeno resnico o Kristusovem prihodu v moči in slavi, in sicer ne samo med odpadniki in razkolniki. Angleški pisatelj Maurant Brock trdi, da je okoli 700 pridigarjev anglikanske cerkve oznanjalo sporočilo "evangelija o kraljestvu". Sporočilo, ki je kazalo na leto 1844 kot čas Gospodovega prihoda, se je oznanjalo v Veliki Britaniji. Tiskani spisi o adventu so se širili iz Združenih držav Amerike na vse strani. V Angliji so ponatiskovali knjige in časopise. Leta 1842 pa se je rojeni Anglež Robert Winter, ki je adventno vero sprejel v Ameriki, vrnil v domovino oznanjat Gospodov prihod. Mnogi so se združili z njim v tem delu in sporočilo o sodbi se je objavljalo v raznih delih Anglije.^{/362/}

V Južni Ameriki je španski jezuit Lacunza sredi neznanja in prevare duhovništva našel pot do Svetega pisma in tako sprejel resnico o skorajšnjem Kristusovem prihodu. Spodbujen je bil k oznanjevanju resnice, želel pa se je izogniti cerkvenim kaznim, zato je svoje poglede objavljал pod imenom Rabi Ben-Ezra in se predstavljal kot spreobrnjeni Jud. Lacunza je živel v XVIII. stoletju, vendar pa je bila njegova knjiga prevedena v angleščino šele okoli leta 1825, ko je prišla v London. Njena izdaja je storila, da se je v Angliji povečalo prebujeno zanimanje za Gospodov prihod.

Ta nauk je v Nemčiji v XVIII. stoletju oznanjal Bengel, pridigar evangeličanske cerkve in znameniti svetopisemski znanstvenik in kritik. Po šolanju "se je posvetil študiju teologije, kar mu je bilo privlačno zaradi narave njegovega pobožnega duha, ki se je poglobil z njegovo izobrazbo in disciplino v zgodnji mladosti. Kakor mnogi drugi resni mladi ljudje pred njim in po njem se je moral tudi on boriti proti dvomu in težavam verske narave. V svojih spisih omenja zelo čustveno 'mnoge puščice, ki so prebadale njegovo srce in naredile, da je bila njegova mladost zelo neznosna'." Ko je postal član zbora kardinalov v Württembergu, se je

bojeval za versko svobodo. "Čeprav je cerkvi priznal vse pravice in prednosti, je zahteval, naj se dovoli iz državne cerkve izstopiti vsem, ki iz razloga vesti to želijo."⁽¹³⁾ Dobri sadovi tega ravnanja se še danes čutijo v njegovi domovini.

Ko je nekoč pripravljaj pridigo za adventno nedeljo iz [Raz 21](#), je na njegov um naenkrat posvetila luč o drugem Kristusovem prihodu. Prerokovanja iz Razodetja so mu postala jasnejša kakor kdaj prej. Spoznanje o ogromni pomembnosti in neizmerni slavi prizora, ki so ga opisali preroki, ga je toliko vznemirilo, da je bil prisiljen za nekaj časa prekiniti proučevanje tega predmeta.^{/363/} Toda na prižnici se mu je pokazala ista podoba v vsej moči in jasnosti. Od tedaj se je posvetil proučevanju prerokovanj, zlasti tistih iz Razodetja, in se kmalu prepričal, da kažejo na Kristusov prihod, ki ni daleč. Datum, ki ga je on ugotovil kot čas drugega prihoda, se je razlikoval samo za nekoliko let od tega, ki ga je pozneje sprejel Miller.

Bengelovi spisi so se razširili po vsem krščanskem svetu. V njegovi državi Württembergu, a nekoliko tudi v drugih delih Nemčije, so bili že precej sprejeti njegovi pogledi na prerokovanja. Gibanje se je po njegovi smrti dalje širilo in adventno sporočilo se je slišalo v Nemčiji v istem času, ko je tudi v drugih deželah pritegnilo pozornost nase. Še prej so nekateri verniki odšli v Rusijo, tam so osnovali kolonije, in vera v skorajšnji Kristusov prihod se še vedno varuje v nemških cerkvah te dežele.

V Franciji in Švici je tudi zasvetila luč. V Ženevi, kjer sta resnico reformacije širila Farel in Calvin, je Gausen oznanjal sporočilo o drugem prihodu. Med študijem na vseučilišču je nanj vplival duh racionalizma, ki je v drugi polovici XVIII. in v začetku XIX. stoletja vladal v vsej Evropi. Ob nastopu pridigarske službe pa ni bil poučen o pravi veri, ampak je bil celo nagnjen k dvomu. V svoji mladosti je rad proučeval prerokovanja. Ko je bral Rollinovo *Zgodovino starega veka*, je postal pozoren na [Dan 2](#). Bil je presenečen nad osupljivo natančnostjo, s kakršno so se izpolnila prerokovanja, kakor se je videlo iz zgodovinarjevega zapisa. Tam je bilo pričevanje o Božjem navdihnjenju Svetega pisma, kar mu je v raznih nevarnostih poznejših let služilo kot sidro. Ni mogel biti več zadovoljen z naukom racionalizma, zato je proučeval Sveto pismo in iskal jasnejšo luč ter tako čez nekaj časa dosegel trdno vero.

Ko je dalje proučeval prerokovanja, se je prepričal, da je Gospodov prihod blizu. Pod vtisom svečanosti in pomembnosti te vzvišene resnice^{/364/} si je zaželel, da bi jo podal pred ljudstvom. Toda vera, ki je bila razširjena med ljudstvom, da so Danijelova prerokovanja skrivnostna in jih ni možno razumeti, je pomenilo veliko oviro na njegovi poti. Končno se je odločil delati z otroki, po katerih je upal pritegniti tudi starše, kakor je nekoč pred njim naredil Farel, ko je prinesel evangelij v Ženevo.

Pozneje je govoril o svojem načrtu o tej dejavnosti in dejal: "Želim, da bi to razumeli, pa ne zato, ker so ti nauki majhnega pomena, ampak prav zato, ker so zelo pomembni, sem jih hotel pripraviti v taki razumljivi obliki, da bi se z njimi lahko obrnil na otroke. Hotel sem, da me slišijo odrasli, a bal sem se, da me ne bodo slišali, če se najprej obrnem nanje. Zato sem se odločil približati najmlajšim. Za poslušalce sem izbral same otroke. Če se bo njihovo število povečalo, če se bo videlo, da poslušajo, da jim je všeč, da jih priteguje, da razumejo predmet in ga lahko tudi razložijo, potem bom prepričan, da bom kmalu imel še drugi krog poslušalcev, ker bodo odrasli spoznali, da se splača uvesti in proučevati resnico. Če se to zgodi, je uspeh zagotovljen."⁽¹⁴⁾

Trud je bil uspešen. Ko je govoril otrokom, so ga prihajali poslušat tudi starejši ljudje. Galerije njegove cerkve so bile polne pozornih poslušalcev. Med njimi so bili tudi učeni in ugledni, pa tudi tujci, ki so obiskali Ženevo; po njih pa je bilo sporočilo odneseno v druge kraje.

Ta uspeh je Gausena ohrabil, zato je tiskal svoje nauke z upanjem, da bo to spodbudilo k proučevanju preroških knjig v župnijah, kjer se govori francosko. Dejal je: "Objaviti nauke, ki se dajejo otrokom, pomeni povedati odraslim, ki zanemarjajo te knjige z lažnim izgovorom, da so nerazumljive: 'Kako so lahko nerazumljive, ko pa jih razumejo vaši otroci?' Zelo si želim," dodaja, "da poznanje prerokovanj po možnosti oznanim po naših župnijah. Zdi se mi, da ni proučevanja, ki bi bolj ustrezalo zahtevam našega časa. S tem se moramo pripravljati za bližajočo se stisko in čakati na Jezusa Kristusa."^{/365/}

Čeprav je bil Gausen eden najbolj znamenitih in najbolj priljubljenih pridigarjev v Franciji, je bil čez nekaj časa razrešen dolžnosti. Za vzrok temu pa so povedali, da je med poučevanjem mladine uporabljal Sveto pismo namesto cerkvenega katekizma, dolgočasnega in racionalističnega priročnika, ki ni vseboval nikakršne pozitivne vere. Pozneje je postal profesor v neki teološki šoli, ob nedeljah pa je dalje delal z otroki in jih poučeval o Svetem pismu. Njegova dela o prerokovanjih so zbudila veliko zanimanje. S predavateljskega pulta, s tiskom in s svojim najdražjim poklicem kot otroški učitelj je dolgo vrsto let opravljal močan vpliv in bil orodje, s katerim je bila pozornost mnogih ljudi obrnjena k proučevanju prerokovanj, ki so kazala, da je Gospodov prihod blizu.

Sporočilo o drugem prihodu se je oznanjalo tudi v Skandinaviji in prebudilo veliko zanimanje. Mnogi so bili prebujeni iz svoje brezskrbne varnosti, da so priznali svoje grehe in jih opustili ter v Kristusovem imenu zaprosili za odpuščanje. Toda duhovščina državne cerkve se je uprla gibanju in zaradi njenega vpliva so bili nekateri oznanjevalci sporočila vrženi v ječo. V mnogih krajih, kjer so bili oznanjevalci skorajšnjega Gospodovega prihoda na ta način prisiljeni k molku, se je Bog odločil sporočilo objaviti na nenavaden način, po otrocih. Državni zakoni jih niso mogli omejevati, ker so bili še mladoletni, zato so lahko neovirano govorili.

Gibanje se je širilo zlasti med nižjimi sloji. V skromnih prebivališčih delavcev so se zbirali ljudje, da bi slišali opomin. Otroci kot pridigarji so bili tudi sami po večini prebivalci barak. Nekateri med njimi niso bili starejši od šest do osem let, a medtem ko je njihovo življenje dokazovalo, da ljubijo Zveličarja in želijo biti poslušni Božjim svetim predpisom, je njihov splošni videz kazal, da gre le za navadni otroški razum njihove starosti in nič več od navadnih otroških sposobnosti. Ko pa so se postavili pred ljudi,^{/366/} je bilo očitno, da jih spodbuja vpliv, ki je prekašal njihove naravne sposobnosti. Njihov glas in celotno bitje se je spremenilo, zato so s svečano močjo oznanjali opomin o sodbi, pri čemer pa so natančno uporabili besede Svetega pisma: "Bojte se Boga in dajte mu slavo, kajti prišla je ura njegove sodbe." Grajali so grehe ljudstva, niso obsojali samo razvratnosti in greha, temveč tudi poželenje po posvetnem življenju in nevero ter opominjali svoje poslušalce, naj se spokorijo, da bi se izognili prihajajoči jezi.

Ljudstvo jih je drhteč poslušalo. Njegovemu srcu je govoril Božji Duh. Spodbujeni so bili, da z novo in globljo gorečnostjo proučujejo Sveto pismo. Nezmerni in nemoralni so začeli novo življenje; drugi so se odpovedali svojim nečastnim navadam; in opravljeno je bilo tako nenavadno delo, da so tudi pridigarji državne cerkve morali priznati, da je s tem gibanjem Božja roka.

Božja volja je bila, da se glas o Zveličarjevem prihodu razširi v Skandinaviji. Ko pa so bili njegovi služabniki prisiljeni k molku, je Bog izlil svojega Duha na otroke, da bi se delo dokončalo. Nekoč se je Jezus približeval Jeruzalemu v spremstvu veselega ljudstva, ki mu je z veselimi vzkliki med mahanjem s palmovimi vejami vzklikalo kot Davidovemu Sinu, pa so zavidni farizeji zahtevali, naj ukaže ljudstvu molčati. Tedaj jim je Jezus odgovoril, da je vse to izpolnitev prerokovanj, in da bo spregovorilo kamenje, če bodo ti umolknili. Ljudstvo se je zaradi strahu pred grožnjami duhovnikov in starešin prenehalo veseliti, ko je Jezus stopal skozi Jeruzalemska vrata. Toda otroci so v tempeljskem dvorišču dalje vzklikali in peli, mahajoč s palmovimi vejami: "Hosana Davidovemu Sinu!" ([Mat 21,8-15.](#)) Ko so mu farizeji ježno dejali: "Slišiš li, kaj ti pravijo?" jim je Jezus odgovoril: "Seveda, ali niste nikoli brali: iz ust odraslih in dojenčev si pripravil sebi hvalo." ([Mat 21,16.](#)) Kakor je Bog v času prvega Kristusovega prihoda delal po otrocih,^{/367/} tako jih je uporabil tudi za oznanitev sporočila o njegovem drugem prihodu. Uresničila se je Božja beseda, da se bo sporočilo o Zveličarjevem prihodu oznanilo ljudstvom, rodovom in jezikom.

William Miller in njegovi sodelavci so dobili nalogo oznanjati opozorilo v Ameriki. Ta dežela je postala središče velikega adventnega gibanja. Tukaj se je najbolj naravnost izpolnilo prerokovanje o prvem angelskem sporočilu. Millerjevi spisi in spisi njegovih sodelavcev so bili odneseni v oddaljene dežele. Kamor koli so prišli misijonarji, je bilo oznanjeno tudi veselo sporočilo o skorajšnji Kristusovi vrnitvi. Na vse strani se je širilo sporočilo večnega evangelija: "Bojte se Boga in dajte mu slavo, kajti prišla je ura njegove sodbe."

Pričevanje prerokovanj, ki je kazalo, kakor je bilo tedaj videti, na Kristusov prihod pomladi 1844, je naredilo globok vtis na ljudi. Kamor koli se je sporočilo razširilo iz države v državo, povsod je nastalo veliko prebujenje. Mnogi so bili prepričani o pravilnosti dokazov, ki so bili zasnovani na preroških obdobjih, zato so zapustili svoja osebna mnenja in veselo sprejeli resnico. Nekateri pridigarji so zavrgli svoje tesnosrčne poglede in čustva, odpovedali so se svojim plačam in cerkvam ter se združili pri oznanjanju Jezusovega prihoda. Bilo pa je sorazmerno malo pridigarjev, ki so sprejeli to sporočilo, zato je bilo v večini zaupano ponižnim vernikom. Poljedelci so zapuščali svoja polja, obrtniki svoje delavnice, trgovci svoje blago, uslužbenci svoje položaje, vendar pa je bilo število delavcev nezadostno v sorazmerju z delom, ki ga je bilo treba opraviti. Razmere, v katerih je bila brezbožna cerkev, in svet, ki se je pogreznil v hudo, so težile duše zvestih čuvajev, in ti so prostovoljno prenašali stiske, trpljenje in pomanjkanje, da bi lahko povabili ljudi k spokorjenju in zveličanju. Čeprav jim je Satan nasprotoval, jim je delo vendar neprestano napredovalo, a resnico o prihodu je sprejelo na tisoče ljudi.^{/368/}

Povsod se je oznanjalo resno sporočilo, ki je opozarjalo grešnike, posvetne ljudi in vernike raznih cerkev, da bi se izognili prihodnji jezi. Pridigarji so kakor Kristusov predhodnik Janez Krstnik položili sekiro k drevesni korenini in zahtevali od vseh, da obrodijo spokorjenja vredne sadove. Njihova ganljiva vabila so bila očitno nasprotje prepričevanjem o miru in varnosti, ki se je slišalo s priljubljenih prižnic. Kjer koli se je oznanjalo sporočilo, je bilo ljudstvo spodbujeno. Preprosto in neposredno pričevanje Svetega pisma, ki ga je spremljala moč Svetega Duha, je bilo tako mogočno, da se mu je malokdo mogel docela upreti. Kristjani po imenu so se predramili iz svoje lažne zanesljivosti. Spoznali so svoj odpad od vere in svojo ljubezen do sveta in nevero, svojo ošabnost in sebičnost. Mnogi so iskali Gospoda s spokorjenjem in ponižostjo. Nagnjenje, ki so ga kazali do pozemskih stvari, so sedaj usmerili k nebesom. Na njih je počival Božji Duh, krotka in ponižna srca pa so se združila v vzkliku: "Bojte se Boga in dajte mu slavo, kajti prišla je ura njegove sodbe."

Grešniki so jokaje spraševali: "Kaj naj naredim, da bom rešen?" Tisti, katerih življenje ni bilo pošteno, so si prizadevali popraviti svojo krivičnost. Vsi, ki so v Kristusu našli mir, so hrepeneli po tem, da bi še druge videli kot udeležence tega blagoslova. Srca staršev so se obračala k otrokom, srca otrok pa k staršem. Ograje ošabnosti in nedostopnosti so bile odstranjene. Slišala so se iskrena priznanja, družinski člani pa so si prizadevali za zveličanje tistih, ki so jim bili najbližji in najdražji. Pogosto so se slišale resne molitve za druge. Ljudje so se povsod v velikem strahu bojevali z Bogom. Mnogi so molili vso noč za prepričanje, da so jim grehi odpuščeni, ali pa za spreobrnjenje svojih sorodnikov in sosedov.

Ljudje vseh slojev so v trumah prihajali na zborovanja adventistov. Bogati in revni, veliki in mali so hoteli iz raznih vzrokov slišati nauk o drugem prihodu. Gospod je zaviral uporniškega duha, ko so njegovi služabniki^{/369/} razlagali vzroke svoje vere. Pogosto je bilo orodje slabotno, toda Božji Duh je dajal resnici moč. Na teh zborovanjih se je čutila navzočnost svetih angelov in vsak dan so se mnogi pridružili vernim. Pri ponavljanju dokazov o skorajšnjem Kristusovem prihodu je velika množica mirno in brez diha poslušala svečane besede. Zdelo se je, kakor da so se nebesa in zemlja približala drug drugemu. Božjo moč so čutili mlajši in starejši in tisti srednjih let. Ljudje so se vračali domov s hvalnico na ustih in vesel glas je odmeval skozi tiho nočno temo. Nihče od navzočih na teh zborovanjih nikoli ni mogel pozabiti teh tako pomembnih prizorov.

Oznanjanje določenega časa Kristusovega prihoda je izzvalo veliki odpor mnogih izmed vseh slojev, začeni pri pridigarjih s prižnice pa do najbolj zakrknjenega grešnika. Izpolnile so se preroške besede: "To najprej vedoč, da pridejo v zadnjih dneh posmeovalci z zasmehovanjem, ki živijo po svojih lastnih poželenjih in govore: Kje je obljuba njegovega prihoda? Saj odkar so zaspali očetje, je vse, kakor je bilo od začetka stvaritve." ([2 Pet 3,3.4.](#)) Mnogi, ki so trdili, da ljubijo Zveličarja, so rekli, da nimajo nikakršne pripombe k nauku o drugem prihodu, le da so proti določenemu času. Toda Božje oko, ki vse vidi, je bralo njihova srca. Ničesar niso želeli slišati o tem, da bo Kristus prišel soditi svetu po pravičnosti. Bili so nezvesti služabniki. Njihova dela ne bi mogla prenesti Božjega pogleda, ki preiskuje srce, zato so se bali srečati s svojim Gospodom. Niso bili pripravljeni pozdraviti Kristusa, kakor ga niso bili niti Judje v času prvega prihoda. Ne samo da niso hoteli poslušati jasnih dokazov Svetega pisma, ampak so se tudi posmehovali Gospodovim čakalcem. Satan in njegovi angeli so vzklikali od veselja in zasmehovali Kristusa in svete angele, ker ljudstvo, ki se ima za njegovo, ima tako malo ljubezni in si ne želi njegovega prihoda.

"Za tisti dan in uro pa nihče ne ve," se je glasil najpogosteje poudarjeni dokaz nasprotnikov adventne vere. To besedilo se glasi: "Za tisti dan in uro pa nihče ne ve,^{/370/} ne nebeški angeli, ne Sin, edini Oče sam." ([Mat 24,36.](#)) Gospodovi čakalci so podali razumljivo in natančno razlago tega svetopisemskega besedila, tako da se je takoj očitno pokazalo, kako ga nasprotniki pačijo. Kristus je te besede izgovoril v tistem pomembnem pogovoru s svojimi učenci na Oljski gori, ko je zadnjič odšel iz templja. Učenci so ga vprašali: "Kaj bo znamenje tvojemu prihodu in koncu sveta?" Jezus jim je naštel nekaj znamenj in rekel: "Tako tudi vi, ko vse to ugledate, **vedite**, da je On blizu, pri vratih." ([Mat 24,3.33.](#)) Nobena Zveličarjeva izjava ne sme biti prikazana tako, da bi ovrгла drugo. Čeprav nihče ne ve **za dan in uro** njegovega prihoda, se vendar od nas zahteva, da vemo, kdaj je prihod blizu. Jezus potem pravi, da bo načrtno zanemarjanje njegovih opominov o času njegovega skorajšnjega prihoda prav tako usodno, kakor je bilo neznanje predpotopnega sveta o prihodu potopa. Prilika v istem poglavju, ki kaže razliko med zvestim in nezvestim ter podaja obsodbo nad njim, ki v svojem srcu pravi: "Moj gospodar odlaša svoj prihod," ([Mat 24,48.](#)) poudarja, da bo Kristus ob svojem prihodu sodil vsem in plačal vsem, ki čujejo in oznanjajo njegov prihod, in kaj se bo

zgodilo z njimi, ki ga zaničujejo. Rekel je: "Čujte torej. Blagor tistemu hlapcu, ki ga najde njegov gospodar, kadar pride, da tako dela! Ako se torej ne zbudiš, pridem kakor tat in ne boš vedel, ob kateri uri pridem nad tebe." ([Mat 24,42.46](#); [Raz 3,3.](#))

Pavel govori o ljudeh, za katere bo Gospodov prihod nepričakovan: "Zakaj sami veste natanko, da pride Gospodov dan tako kakor tat ponoči. Ko pravijo: Mir in varnost, tedaj jih mahoma doleti poguba ... in ušli ne bodo." Za tiste, ki so cenili Gospodov opomin, pa dodaja: "Vi pa, bratje, niste v temi, da vas ta dan zagrabi kakor tat; kajti vi vsi ste sinovi luči in sinovi dneva; nismo od noči ne od teme." ([1 Tes 5,2-5.](#))^{/371/}

Iz tega se jasno vidi, da Sveto pismo nima opravičenja za človeka, ki ostaja v neznanju glede bližine Kristusovega prihoda. Toda tisti, ki samo iščejo izgovor, da bi zavrgli resnico, so zaprli ušesa tej razlagi, in drzni zasmehovalci kakor tudi navidezni Kristusovi pridigarji dalje ponavljajo: "Za tisti dan in uro pa nihče ne ve." Ko se je ljudstvo prebudilo in začelo iskati pot zveličanja, so se verski učitelji postavili med njega in resnico ter poskušali njegov strah pomiriti z lažnimi razlagami Božje besede. Nezvesti čuvaji so se pridružili delu velikega goljufa in vpili: "Mir! Mir!" ko Bog ni govoril o miru. Mnogi niso hoteli kakor farizeji v Kristusovih dneh stopiti v nebeško kraljestvo, a preprečevali so njim, ki so to hoteli. Iz njihovih rok se bo zahtevala kri teh ljudi.

Najponižnejši in najbolj pobožni verniki cerkev so bili navadno prvi, ki so sprejeli sporočilo. Tisti, ki so osebno proučevali Sveto pismo, so neizogibno morali videti, koliko je bilo običajno mnenje o prerokovanjih nasprotno Svetemu pismu. Kjer koli ljudstvo ni bilo zapeljano z vplivom duhovščine in je samo zase raziskovalo Božjo besedo, je bilo dovolj le primerjati adventni nauk s Svetim pismom, da bi se videl njegov božanski vir.

Mnoge so pregnali njihovi nezvesti bratje. Nekateri so se odločili ne priznati javno svojega upanja, da bi ohranili v cerkvi svoj položaj. Drugi pa so čutili, da jim zvestoba do Boga ne dovoljuje skrivati resnice, ki jim jo je Bog zaupal. Mnogi so bili izključeni iz cerkve samo zato, ker so izrazili svojo vero v Kristusov prihod. Njim, ki so zdržali preizkušnjo svoje vere, so bile dragocene prerokove besede: "Vaši bratje, ki vas sovražijo in vas pehajo od sebe zaradi mojega imena, govore: Naj se Gospod izkaže častit, da vidimo vašo radost! Toda osramočeni bodo." ([Iz 66,5.](#))

Božji angeli so z največjim zanimanjem spremljali^{/372/} uspeh opomina. Ko so cerkve zavrgle sporočilo, so se angeli žalostno obrnili od njih. Toda bilo je še mnogo posameznikov, ki niso bili preizkušeni glede vere v adventno resnico. Mnogi, ki so jih zapeljali žena ali mož, starši ali otroci, so verjeli, da je greh poslušati takšen krivi nauk, ki ga oznanjajo adventisti. Angelom je bilo ukazano, naj skrbno pazijo na te ljudi; potrebno je bilo, da nova luč z Božjega prestola razsvetli njihovo stezo.

Vsi, ki so sprejeli sporočilo, so z neizrecnim hrepenenjem čakali na prihod svojega Zveličarja. Čas, v katerem so pričakovali, da mu bodo odšli naproti, je bil pred vrati. Tej uri so se približevali mirno in slovesno. Bili so v sladkem občestvu z Bogom - zastavilom miru, ki jim bo dan za delež v prihodnji slavi. Nihče izmed njih, ki je osebno doživel to upanje in zaupanje, ne more pozabiti tistih čudovitih ur pričakovanja. Že nekaj tednov pred pričakovanim časom je večina prekinila vsa pozemska dela. Iskreni in zvesti so skrbno preiskovali vsako misel in vsako željo svojega srca, kakor da ležijo na smrtni postelji in da bodo morali čez nekoliko ur zapreti oči za vse na tem svetu. Niso si šivali "vnebohodnih oblačil";(dd) toda vsi so čutili potrebo notranjega prepričanja, da so se pripravljene srečati z

Zveličarjem. Njihova bela oblačila so bila čistost duše, s Kristusovo spravno krvjo očiščen značaj. O, ko bi Božje ljudstvo imelo sedaj enakega duha, ki preiskuje svoja srca, enako resno in odločno vero! Ko bi ponižno hodilo pred Gospodom in pošiljalo molitve k prestolu milosti, bi imelo mnogo bolj dragoceno izkušnjo, kakor jo ima. Premalo je molitev in iskrenega prepričanja o grešnosti, a pomanjkanje žive vere mnogim preprečuje dobiti obilno milost, ki nam jo je pripravljen dati naš Odrešenik.

Bog je hotel preizkusiti svoje ljudstvo. Njegova roka je pokrila napako v računanju preroškega časa.^{/373/} Adventisti niso našli napake, vendar je niso našli niti njihovi šolani nasprotniki. Ti so govorili: "Vaše računanje preroškega časa je pravilno. Neki veliki dogodek se bo skoraj zgodil; vendar to ne bo to, kar prerokuje Miller; to je spreobrnitev sveta, ne pa drugi Kristusov prihod."(ee)

Čas čakanja je minil, Kristus pa ni prišel osvoboditi svojega ljudstva. Tisti, ki so z iskreno vero in prisrčno ljubeznijo pričakovali svojega Zveličarja, so doživeli grenko razočaranje. Toda Božji načrt je bil dosežen. Preizkusil je srca njih, ki so trdili, da čakajo na njegov prihod. Med njimi je bilo mnogo takih, ki jih ni spodbujala nikakršna višja spodbuda kakor strah. Njihova vera ni vplivala ne na njihovo srce ne na njihovo življenje. Ko se pričakovani dogodek ni zgodil, so ti ljudje govorili, da niso razočarani; pravzaprav nikoli niso niti verovali, da bo Kristus prišel. Bili pa so med prvimi, ki so se posmehovali bolečini iskrenih vernikov.

Jezus in vse nebeške vojske pa so z ljubeznijo in sočutjem gledali na preizkušene in razočarane vernike. Ko bi se lahko odstranil nevidni pajčolan, ki ločuje vidni svet od nevidnega, bi bilo možno videti angele, kako so se približevali tem neomahljivim ljudem in jih ščitili pred Satanovimi puščicami.^{/374/}

21. Zavrženi opomin ([angleško](#))

William Miller in njegovi sodelavci so oznanjali nauk o drugem prihodu zato, da bi svoje bližnje spomnili na pripravo za sodbo. Prizadevali so si spomniti vernike na pravo cerkveno upanje in jih opozoriti na potrebo globlje krščanske izkušnje. Prav tako so si prizadevali nespreobrnjene prepričati, da je njihova dolžnost spokoriti in spreobrniti se k Bogu brez obotavljanja. "Niso poskušali nikogar spreobrniti v kakšno ločino ali versko skupino. Zato so delali med vsemi skupinami in ločinami, ne da bi se mešali v njihove organizacijske in cerkvene predpise.

Pri vsem svojem delu," je rekel Miller, "nikoli nisem želel ali nameraval ustvariti novo smer zunaj obstoječih cerkev ali pa dajati neki cerkvi prednost na račun drugih. Načrtoval sem biti koristen vsem. Domneval sem, da se bodo vsi kristjani veselili upanja v skorajšnji Kristusov prihod, a da tisti, ki niso mogli razumeti te resnice, kakor sem razumel jaz, ne bodo manj ljubili tistih, ki so ta nauk sprejeli, zato nisem niti mislil, da bodo sploh kdaj potrebni ločeni sestanki. Moj edini cilj je bil ljudi spreobračati k Bogu in oznaniti prihajajočo sodbo ter spodbuditi svoje bližnje, da pripravijo srce tako, da bodo lahko v miru pričakali Boga. Velika večina teh, ki so bili spreobrnjeni po mojem delu, so se združili z raznimi obstoječimi cerkvami."^{(1)/375/}

Njegovo delo je bilo koristno za utrjevanje cerkev, zato se je nekaj časa nanj gledalo z naklonjenostjo. Ko pa so se pridigarji in verski voditelji obrnili proti resnici o prihodu in se odločili zadušiti vsakršno širjenje tega nauka, se mu niso uprli samo s prižnic, ampak so celo vernikom prepovedali poslušati pridige o drugem prihodu in pri bogoslužjih govoriti o tem upanju. Tako so se zvesti znašli v težavnem položaju in zmedu. Ljubili so svoje cerkve in se niso radi ločevali od njih. Ko pa so spoznali, da se pričevanje Božje besede odriva in se jim odreka pravica do raziskovanja prerokovanj, so bili prepričani, da jim zvestoba Bogu prepoveduje, da bi se podredili. Njih, ki so zavrgli pričevanje Božje besede, niso mogli imeti za Kristusovo cerkev, "ki je stolp in podstavek resnice". Zato so menili, da je upravičeno, če se ločijo od svojih dosedanjih cerkev. Poleti 1844 je iz cerkev stopilo okoli petdeset tisoč vernikov.

V tem času se je v večini cerkev v Združenih državah Amerike opazila pomembna sprememba. Že mnogo let se je opazalo postopno in vse večje prilagajanje posvetnim običajem in navadam, zaradi tega pa tudi vse večje padanje pravega duhovnega življenja. Tisto leto pa so se skoraj v vseh cerkvah pokazala znamenja naglega in opaznega padanja. Kazalo je, da nihče ne more najti vzroka za to, toda dejstvo je bilo znano in o tem se je razpravljalo v tisku in s prižnice.

Na pridigarskem srečanju v Philadelphiji je gospod Barnes, pisec zelo znane svetopisemske razlage in pridigar ene izmed najbolj vidnih cerkev svojega mesta, rekel, "da že dvajset let dela v pridigarski službi, pa se še nikoli ni zgodilo do zadnjega obreda Gospodove večerje, ko je razdelil obhajilo, da ne bi hkrati sprejel v cerkev večjega ali manjšega števila novih vernikov. Toda sedaj **ni več prebujenja, ni več spreobrnjenja**, med verniki ni vidne rasti v milosti, in nihče več ne prihaja, da bi se z njim pogovarjal o svojem zveličanju. S povečanjem poslovanja^{376/} in z večjim razcvetom trgovine in industrije se kaže tudi vse večja rast posvetnega duha. **Tako je pri vseh verskih skupnostih.**"⁽²⁾

Februarja istega leta je prof. Finney s koledža v Oberlinu dejal: "Ugotovili smo, da so domala vse protestantske cerkve v naši domovini ravnodušne in celo sovražno razpoložene skoraj do

vseh moralnih obnov našega časa. Je nekaj izjem, vendar ne toliko, da bi to dejstvo smeli imeti za splošno. Imamo še eno dejstvo, ki dokazuje, da ni skoraj popolnoma nič tistega vpliva, ki poživilja cerkve. Duhovna ravnodušnost je prežela skoraj vse in je zelo globoka; to potrjuje verski tisk po vsej deželi. ... Verniki cerkve so se precej prepustili modi, hodijo z roko v roki z neverniki na izlete, na ples in na razne druge zabave. ... Toda ne govorimo več o teh mučnih stvareh. Dovolj je, da se dokazi kopičijo in nas težko bremenijo. To dokazuje, da **so se cerkve žalostno popačile**. Oddaljile so se od Gospoda, Gospod pa se je umaknil od njih."

Neki pisec je trdil v znani verski reviji *Religiozni teleskop*: "Nikoli doslej nismo bili priče tako splošnemu verskemu padu. Cerkev se zares mora zbuditi in preiskati razloge svoje revščine, kajti vsakdo, kdor ljubi Sion, mora spoznati to revščino. Ko pomislimo, kako redki so primeri pravega spreobrnjenja, a po drugi strani vidimo domala neprimerljivo nesramnost in zakrknjenost grešnikov, potem moramo skoraj nehote vzklikniti: 'Ali je Bog pozabil biti milostljiv ali pa so morda vrata milosti zaprta?'"

Razlog za takšno stanje vedno tiči v sami cerkvi. Duhovna tema, ki pokriva narode, cerkve in posameznike, nastaja zato, ker ljudje zanemarjajo ali zametujejo božansko luč, ne pa da Gospod samovoljno prikrajšuje pomoč Božje milosti.^{/377/} Dober zgled o tej resnici nam ponuja zgodovina Judov v Kristusovem času. Vdali so se svetu in pozabili na Boga in njegovo besedo, njihova dojemanja pa so potemnela, zato so njihova srca postala mesena in čutna. Potemtakem ničesar niso vedeli o Mesijevem prihodu in so v svoji ošabnosti in neveri zavrgli Odrešenika. Bog niti tedaj ni judovskega naroda prikrajšal za spoznanje blagoslovov zveličanja in za sodelovanje v njih. Kdor pa je zavrgel resnico, je izgubil sleherno željo po nebeškem daru. Iz teme so naredili luč, iz luči pa temo, dokler ni luč, ki je bila v njih, postala tema; a kako velika je bila ta tema!

Satanovim načrtom ustreza, da ljudje ohranijo zunanjo podobo vere, samo da nimajo duha žive pobožnosti. Judje so potem, ko so zavrgli evangelij, dalje goreče oznanjali svoje stare obrede. Strogo so varovali svojo narodnostno ograjenost, dokler niso sami morali priznati, da se Bog več ne pojavlja med njimi. Danijelovo prerokovanje je tako jasno kazalo na čas Mesijevega prihoda in tako natančno napovedalo njegovo smrt, da so judovski duhovniki odvrčali ljudi od proučevanja tega prerokovanja. Končno so rabini prekleli vse, ki so poskušali izračunati čas. Izraelski narod stoji 1900 let v slepilu in nespokorjenju, ravnodušen do milostnih ponudb zveličanja in mu ni mar za blagoslove evangelija. To je svečani in strašni opomin, ki opozarja na nevarnost zavrnitve nebeške luči.

Enaki vzroki imajo vedno enake posledice. Kdor hote duši občutek svoje dolžnosti zato, ker moti njegova nagnjenja, bo končno izgubil moč za razlikovanje resnice od zmote. Razum oslabi, vest otopi, srce odreveni in človek se loči od Boga. Kjer se omalovažuje in prezira sporočilo Božje resnice, tam bo cerkev zavita v temo; tam se ohlajata vera in ljubezen,^{/378/} nastajata pa odtujenost in razdor. Verniki cerkve zbirajo svoje zanimanje in moči na posvetne stvari, grešniki pa zakrknejo v nespokorjenju.

Prvo angelsko sporočilo iz [Raz 14](#), ki napoveduje uro Božje sodbe in vabi ljudi, naj molijo Boga, je bilo določeno, da bi ločilo Božje ljudstvo od škodljivega vpliva sveta in ga prebudilo, da bi spoznalo svoje pravo stanje mesenosti in odpadništva. V tem sporočilu je Bog cerkvi poslal opomin, ki bi, če bi bil sprejet, odstranil zlo, ki je ljudi ločevalo od njega. Če bi sprejeli sporočilo iz nebes, ponižali svoja srca pred Gospodom in se iskreno pripravljali, da bi lahko zdržali v njegovi navzočnosti, bi se med njimi pokazala Božji Duh in moč. Cerkev bi zopet dosegla tisto blagoslovljeno stanje edinosti, vere in ljubezni, ki je obstajala v času

apostolov, ko so bili vsi "enega srca in enega duha" in so srčno govorili Božjo besedo ter je Gospod vsak dan pomnoževal število tistih, "ki so se zveličevali". ([Dej 4,32.31; 2,47.](#))

Če bi tisti, ki so se imeli za Božje ljudstvo, sprejeli luč, ki jih je razsvetljevala iz njegove besede, bi dosegli tisto edinost, za katero je Kristus molil, a jo apostol opisuje kot "edinost Duha v vezi miru". To pa je, kakor pravi dalje, "eno je telo in en duh, kakor ste tudi bili poklicani v **enem** upanju svojega poklica; **en** Gospod, **ena** vera, **en** krst". ([Ef 4,3-5.](#))

Takšne blažene sadove so doživeli tisti, ki so sprejeli adventno sporočilo. Prišli so iz raznih verskih skupnosti, toda izruvali so ograde, ki so jih delile, in podrli nasprotujoče si verske nauke. Opustili so nesvetopisemsko upanje v pozemsko tisočletno kraljestvo, popravili napačna mnenja o drugem prihodu, odstranili ošabnost in prilagajanje svetu. Krivičnosti so popravili, srca so združili v najčistejšem bratskem občestvu in zavlada sta ljubezen in veselje. Če je ta nauk^{/379/} storil to za tako malo ljudi, ko so ga sprejeli, bi enako storil za vse, ko bi ga bili sprejeli.

Cerkve pa v večini niso sprejele tega opomina. Njihovi pridigarji kot čuvaji v Izraelovem domu bi bili morali prvi opaziti znamenja Jezusovega prihoda. Vendar pa resnice niso spoznali ne iz pričevanj prerokov ne iz znamenj časa. Ker so bila njihova srca napolnjena s posvetnim duhom in čistiljubjem, sta se ohladili ljubezen do Boga in vera v njegovo besedo, in ko se je začel podajati adventistični nauk, je samo prebudil njihove predsodke in nevero. Dejstvo, da so to sporočilo oznanjali večinoma navadni verniki cerkve, je bilo poudarjeno za dokaz proti njemu. Nasproti jasnemu pričevanju Božje besede se je zastavljalo vprašanje kakor nekoč: "Ali mu je verjel kdo od knezov in farizejev?" Ko so videli, kako težko je ovreči dokaze, do katerih se je dokopalo s proučevanjem preroških časov, so druge odvrčali od proučevanja prerokovanj in govorili, da so preroške knjige zapečatene in da jih ni mogoče razumeti. Mnogi, ki so slepo verjeli svojim duhovnim pastirjem, niso hoteli poslušati opomina; drugi pa se resnice niso upali priznati, da ne bi bili izključeni iz cerkve, čeprav so bili prepričani o njej. Sporočilo, ki ga je Bog poslal, da bi cerkev preizkusil in očistil, je jasno pokazalo, kolikšno je bilo število tistih, ki so svojo ljubezen podarili svetu namesto Kristusu. Vezi, ki so jih imele privezane za svet, so bile močnejše od tistih, ki so jih pritegovale k nebesom. Odločili so se poslušati glas posvetne modrosti in so se odvrnili od sporočila resnice, ki raziskuje srce.

Ko so zavrgli opomin prvega angela, so zavrgli tudi sredstvo, ki so ga nebesa predvidela za njihovo prerojenje. Prezrli so glasnika milosti, ki je mogel odstraniti ovire, katere so jih ločevale od Boga, ter še z večjim poželenjem iskali prijateljstvo s svetom. To je bil vzrok tistega strašnega stanja ljubezni do sveta, odpadništva in duhovne smrti, ki je vladala v cerkvah leta 1844.^{/380/}

V [Raz 14](#) za prvim angelom prihaja drugi, ki pravi: "Padel je, padel Babilon, veliko mesto, ki je z vinom srda svoje nečistosti napojilo vse narode." ([Raz 14,8.](#)) Izraz Babilon izhaja iz besede babel in pomeni zmešnjavo. Ta izraz se v Svetem pismu uporablja za oznako raznih oblik lažnih in odpadlih ver. V [Raz 17](#) je Babilon prikazan kakor žena - podoba, ki jo Sveto pismo uporablja za simbolično oznako cerkve. Čista žena predstavlja čisto, nečistnica pa odpadlo cerkev.

V Svetem pismu se sveti in trajni značaj razmerja med Kristusom in njegovo cerkvijo prikazuje z zakonsko zvezo. Gospod je svoj narod združil s seboj s svečano zavezo in obljubil, da bo njihov Bog, ljudstvo pa se je obvezalo, da bo pripadalo njemu in samo njemu.

On pravi: "Zaročim se s teboj na vekomaj; in zaročim se s teboj v pravičnosti in v sodbi in v milosti in v usmiljenju." In ponavlja: "Kajti jaz sem vam soprog." ([Oz 2,19](#); [Jer 3, 14.](#)) Tudi Pavel uporablja isti izraz v Novem zakonu, ko pravi: "Ker sem vas zaročil enemu možu, da vas privedem kot čisto devico Kristusu." ([2 Kor 11,2.](#))

Nezvestoba cerkve do Kristusa, ki se je pokazala v tem, da je svoje zaupanje in ljubezen odvrnila od njega in dovolila, da je ljubezen do sveta zasedla njeno dušo, se primerja s prešuštvom. Izraelov greh oddaljevanja od Gospoda nam je prikazan z isto podobo. A čudovita Božja ljubezen, ki jo je on prezrl, se ganljivo podaja s temi besedami: "Prisegel sem ti in zavezo storil s teboj, govori Gospod Jahve, in postala si moja. In bila si silno lepa ter si dosegla kraljestva. In tvoje ime je zaslovelo med narodi zaradi tvoje lepote, ker je bila dovršena po mojem veličastju, s katerim sem te obdal. ... Ali ti si se zanesla na svojo lepoto in si se vdala nečistovanju zaradi svojega slovečega imena, trosila si svoje nečistosti. Res, kakor ženska nezvesto zapušča^{381/} svojega prijatelja, tako ste nezvesto ravnali proti meni, o Izraelova hiša, govori Gospod. Tudi ne kakor žena prešuštnica, ki namesto svojega moža sprejema druge." ([Ezek 16,8.13-15](#); [Jer 3,20](#); [Ezek 16,32.](#))

V Novem zakonu so namenjene podobne besede tistim kristjanom, ki bolj iščejo prijateljstvo s svetom kakor pa priljubljenost pri Bogu. Apostol Jakob pravi: "Prešuštnice, ali ne veste, da je prijateljstvo sveta sovraštvo do Boga? Kdor koli torej hoče biti svetu prijatelj, postane Bogu sovražnik." ([Jak 4,4.](#))

Žena (Babilon) iz [Raz 17](#) je prikazana "oblečena v bager in v škrlat in pozlačena z zlatom in dragim kamenjem in biseri; imela je zlat kozarec v roki, poln gnusob in nečistosti svojega nečistovanja; in na čelu ji je bilo zapisano, **skrivnost: veliki Babilon, mati nečistnic** in gnusob zemlje!" Prerok pravi: "In videl sem to ženo pijano krvi svetnikov in krvi Jezusovih pričevalcev." ([Raz 17,4-6.](#)) Dalje je rečeno za Babilon: "Je veliko mesto, ki ima kraljestvo nad kralji zemlje." ([Raz 17,18.](#)) Moč, ki je v mnogih stoletjih tiransko gospodarila nad krščanskimi vladarji, je bila Rim. Bager in škrlat, zlato, drago kamenje in biseri živo prikazujejo sijaj in več kakor kraljevsko razkošje, s kakršnim se je ponašal Rim. Za nobeno drugo oblast ni možno tako upravičeno reči, da je pijana krvi svetnikov, kakor za to, ki je tako surovo preganjala Kristusove sledilce. Babilon je obdolžen tudi zaradi grehov nezakonite zveze s pozemskimi kralji. Judovska cerkev je postala nečistnica, ko se je oddaljila od Gospoda in se povezala s pogani; a Rim, ki se je tudi sam pokvaril na enak način, čaka enaka obsodba.

Za Babilon je rečeno, da je **mati** nečistnic. Za njene **hčere** moramo imeti tiste cerkve, ki se držijo njenega nauka in izročil ter se ravna po njenem zgledu, ker se odpovedujejo^{382/} resnici in Božji naklonjenosti, da bi stopile v nezakonito zvezo s svetom. Sporočilo v [Raz 14](#), ki napoveduje **pad** Babilona, se mora nanašati na verske skupnosti, ki so bile nekoč čiste, pa so se pokvarile. Ker pa po tem sporočilu prihaja opomin o sodbi, pomeni, da se mora oznaniti v zadnjih dneh, in zato se ne more nanašati samo na rimsko cerkev, saj ta namreč že mnogo stoletij leži v padlem stanju. V [Raz 18](#) pa je Božje ljudstvo poklicano, naj izide iz Babilona. Po tem svetopisemskem besedilu je še mnogo Božjih otrok v Babilonu. Toda v katerih verskih skupnostih je danes večji del Kristusovih sledilcev? Ni dvoma, da v raznih skupnostih, ki izpovedujejo protestantsko vero. V času svojega nastanka so te skupnosti imele pravilno stališče do Boga in njegove resnice, s tem pa tudi njegov blagoslov. Celo tudi nezvesti svet je moral priznati blagodejne sadove, ki jih je prinašalo sprejemanje načel evangelija, kakor je prerok rekel za Izraela: "Tvoje ime je zaslovelo med narodi zaradi tvoje lepote, ker je bila dovršena po mojem veličastju, s katerim sem te obdal, govori Gospod Jahve." ([Ezek 16,14.](#))

Toda te skupnosti so padle zaradi enakih hrepenenj, ki so povzročile prekletstvo in propad Izraelu - zaradi hrepenenja, da bi sprejele navade nevernikov in pridobile njihovo prijateljstvo. "Ali ti si se zanesla na svojo lepoto in si se vdala nečistovanju zaradi svojega slovečega imena, trosila si svoje nečistosti." (Vr. 15.)

Mnoge protestantske cerkve se ravnaajo po rimskem zgledu nedovoljenih zvez s kralji zemlje. Državne cerkve to delajo s svojim razmerjem do posvetnih oblasti, druge verske skupnosti pa s tem, ker si prizadevajo za naklonjenost sveta. Izraz Babilon - zmeda - se lahko upravičeno uporabi za te verske skupnosti, ker trdijo, da svoj nauk jemljejo iz Svetega pisma, a vendar so razdeljene v mnogo ločin, ki se druga od druge zelo razlikujejo v verovanjih in teorijah.

Te skupnosti, ki so se ločile od Rima, poleg nedovoljene zveze s svetom kažejo še druge njegove lastnosti./383/

Neko rimskokatoliško delo trdi: "Če se rimska cerkev zaradi spoštovanja svetnikov šteje, da je kriva malikovalstva, potem se lahko sodi, da je kriva tudi njena hči anglikanska cerkev, ki je devici Mariji posvetila deset templjev, Kristusu pa samo enega."(3)

Dr. Hopkins pravi v svoji *Študiji o tisočletnem kraljestvu*: "Nimamo razloga, da bi protikrščanskega duha in njegove navade pripisali edino tisti cerkvi, ki se imenuje rimska cerkev. Protestantske cerkve vsebujejo več protikrščanskega in so daleč od tega, da bi bile prenovljene ... proste pokvarjenosti in brezbožnosti."(4)

Dr. Guthrie piše glede ločitve prezbiterijanske cerkve od Rima: "Pred tristo leti je naša cerkev zapustila rimska vrata z odprtim Svetim pismom na svoji zastavi in z geslom: 'Preiskuj te Sveto pismo.' Potem pa zastavlja pomembno vprašanje: "Ali je ona tedaj izšla **čista** iz Babilona?"(5)

Spurgeon pravi: "Kaže, da je vsa anglikanska cerkev napolnjena z naukom o svetih skrivnostih. Toda tisti, ki so se ločili od te cerkve, kaže, da so prav tako sprejeli že mnogo filozofskega brezverja. Tisti, od katerih smo pričakovali nekaj boljšega, se drug za drugim odvrčajo od verskih temeljev. Popolnoma sem prepričan, da je samo angleško srce okuženo s pogubno nevero, ki si še vedno upa vzpenjati za prižnico in se imenovati krščansko."

Kaj je bil vzrok velikemu odpadu? Kako se je cerkev v začetku oddaljila od preprostosti evangelija? Prilagodila se je navadam poganov, da bi jim olajšala sprejemanje krščanstva. Apostol Pavel je že v svojem času povedal: "Kajti skrivnost krivice je že delavna." ([2 Tes 2,7.](#)) Cerkev je bila sorazmerno čista, ko so živeli apostoli. Toda "proti koncu II. stoletja je večina cerkev sprejela novo obliko. Izginila je prvotna preprostost./384/ Ko pa so stari učenci legli v grobove, so neopazno prišli njihovi otroci in novo spreobrnjeni ... in nastale so nove razmere."(6) Da bi pridobili več pristašev, so znižali vzvišena načela krščanske vere, za posledico tega pa je prišla "poganska poplava, ki je prodrla v cerkev in s seboj prinesla mnogo običajev, ceremonij in malikov".(7) Ko si je krščanska vera zagotovila naklonjenost in podporo posvetnih vladarjev, jo je množica sprejela. Čeprav so bili po zunanosti kristjani, so mnogi v bistvu "ostali pogani in naskrivaj častili svoje malike".(8)

Ali se enak postopek ni ponavljal skoraj v vsaki cerkvi, ki se imenuje protestantska? Ko so umrli njeni ustanovitelji, ki so bili prepojeni s pravim obnoviteljskim duhom, so prišli njihovi nasledniki, in vse je dobilo novi videz. Otroci reformacije so se slepo držali vere svojih očetov in niso hoteli sprejeti kakršne koli nove resnice, zato so odšli daleč od njihovega zgleda

ponižnosti, samoodpovedi in odpovedi od sveta. Zato je izginila prva preprostost. Cerkev je preplaval posvetni val in prinesel s seboj svoje običaje, ceremonije in malike.

O kako se je sedaj med Kristusovimi sledilci gojilo tisto prijateljstvo s svetom, ki je sovraštvo do Boga! Koliko so se velike cerkve v vsem krščanskem svetu oddaljile od svetopisemske ponižnosti, samoodpovedi, preprostosti in pobožnosti! John Wesley je govoril o pravi uporabi denarja in dejal: "Ne tratite niti enega dela tako dragocenega dara, da bi zadovoljili željo po odvečnem in dragocenem oblačenju ali nepotrebnem okraševanju. Ne razsipajte ničesar od tega za izumetničeno okraševanje svojih domov, za odvečno in dragoceno pohištvo, dragocene slike in okraševanje z zlatom. ... Ne uporabljajte ničesar za nečimrno življenje, da bi pritegnili občudovanje in pozornost ljudi. ... Dokler koli ti je dobro, bodo ljudje govorili dobro o tebi. Medtem ko se oblačiš v škrlat in dragocene obleke in živiš vsak dan v obilosti,^{/385/} ni dvoma, da bodo mnogi povelicevali tvoj okus, radodarnost in gostoljubnost. Vendar ne plačaj tako drago njihovega odobravanja; boljše je, da si zadovoljen s častjo, ki prihaja od Boga."⁽⁹⁾ Toda v mnogih cerkvah našega časa ni niti sledu o takem nauku.

Pripadati kaki veroizpovedi je v svetu postalo nekaj priljubljenega. Vladarji, politiki, pravniki, zdravniki, trgovci postajajo verniki cerkve, da bi jih družba bolj spoštovala in imela zaupanje vanje ter bi bili uspešnejši pri svojih opravkih. Tako ti poskušajo svoja nepravilna opravila zaviti v plašč krščanske veroizpovedi. Razne verske skupnosti so okrepljene z bogastvom in vplivom teh pokristjanjenih posvetnih ljudi dosegle še večjo priljubljenost in več podpornikov. V najlepših ulicah so postavljene veličastne in razkošno okrašene cerkve. Verniki, ki prihajajo k bogoslužju, se oblačijo po modi in v dragocene obleke. Nadarjenim pridigarjem se daje veliko plačilo, da zabavajo in pritegujejo ljudstvo. Njihove pridige ne smejo žigosati grehov ljudstva, ampak morajo ugažati modnim ušesom in lepo zveneti. Tako so ugledni grešniki vpisovani v cerkvene knjige, a fini grehi so pokriti s plaščem pobožnosti.

Vodilni posvetni časopis je govoril o sedanjem odnosu tako imenovanih kristjanov do sveta in zapisal: "Cerkev se je neopazno vdala duhu časa in prilagodila svoja bogoslužja sodobnim zahtevam. Zares, cerkev sedaj uporablja za svoje orodje vse, kar lahko vero stori privlačno." Neki pisec je pisal v njujorškem listu *Independent* o današnjem metodizmu naslednje: "Vse bolj se izgublja meja, ki ločuje pobožne od brezbožnih, a goreči ljudje na obeh straneh si prizadevajo odstraniti razliko med načinom njihovega ravnanja in zabav. Priljubljenost vere je mnogo prispevala, da se je povečalo število tistih, ki hočejo uživati njene blagoslove, ne pa tudi da bi pošteno izpolnjevali svoje dolžnosti."^{/386/}

Howard Crosby pravi: "Zelo smo zaskrbljeni nad ugotovitvijo, da krščanska cerkev tako malo izpolnjuje Gospodove načrte. Kakor so se nekoč Judje odvrnili od Boga zaradi prijateljskih vezi z malikovalci ... tako je tudi današnja Jezusova cerkev zapustila božanski način pravega življenja zaradi nedovoljenih vezi z nevernim svetom, pri čemer se je podredila raznovrstnim, čeprav pogosto površnim navadam krščanske družbe, uporabila dokaze in sprejela sklepe, ki so tuji Božjemu razodetju in popolnoma nasprotni vsakršni rasti v milosti."⁽¹⁰⁾

V tej poplavi posvetnega vpliva in poželenj po užitku sta se skoraj popolnoma izgubili samoodpoved in samopožrtvovalnost zaradi Kristusa. "Nekateri ljudje, ki sedaj delajo v naših cerkvah, so bili kot otroci poučeni, naj se žrtvujejo, da bi bili sposobni kaj dati ali storiti za Kristusa." Sedaj pa, "če so potrebna sredstva, se od nikogar ne zahteva, da bi kaj dal. O ne! Hitro pa je možno pripraviti sejem, loterijo, šaljivi večer, pojedino ali kar koli podobnega, samo da se ljudstvo zabava."

Winsconsinski guverner Washburn je izjavil v svojem letnem razglasu 9. januarja 1873: "Kaže, da so nujni zakoni za ukinitvev šol, ki ustvarjajo kockarje. Te so povsod. Celo cerkev (zagotovo nehote) včasih opravlja to Satanovo delo. Pripravljajo se prireditve z darili, dobrodelnimi loterijami in z raznimi žrebanji pogosto za verske in dobrodelne namene, vendar so zelo malo koristne. Loterije, prodaja paketov itn. dosežejo namen, da se pride do denarja, ne da bi se dala nasprotna vrednost. Nič ni bolj nevarno in strupeno za moralo zlasti za mlade, kakor pa je priskrbeti si denar in imetje brez dela. Ko se ugledne osebe ukvarjajo z loterijo in se njihova vest sprijazni s tem, da ta denar gre v dobrodelne namene, potem se nikar ne čudimo, da se mladina vdaja navadam, ki se tako lahko izzovejo z vznemirljivimi igrami na srečo."/387/

Duh prilagajanja svetu prežema vse krščanske cerkve. Robert Atkins je prikazal v nekem predavanju v Londonu temno podobo duhovnega padanja, ki prevladuje v Angliji. Rekel je: "Pravih pravičnikov je na zemlji vse manj, in na to nihče več ni pozoren. Današnji verski pristaši v vsaki cerkvi ljubijo svet, ravnajo se po njem, ljubijo osebno udobje in hrepenijo po ugledu. Povabljeni so, da bi trpeli s Kristusom, toda se bojijo vsake graje. ... **Odpad, odpad, odpad** je napisano na čelu vsake cerkve. Ko bi to vedele in ko bi lahko to čutile, bi še bilo upanje; toda, gorje, vpijejo: 'Bogati smo in obogateli smo in ničesar ne potrebujemo.'"(11)

Veliki greh, ki bremeni Babilon, je, da je s strupenim vinom svoje nečistosti napojil vse narode. Ta strupeni kelih, ki ga ponuja svetu, so lažni nauki, ki jih je cerkev sprejela kot posledico svoje nedovoljene zveze s pozemeljskimi velikaši. Prijateljstvo s svetom je pokvarilo njeno vero in ona škodljivo vpliva na svet s širjenjem naukov, ki nasprotujejo jasnim naukom Svetih spisov.

Rim je ljudstvu odvzel Sveto pismo in zahteval od vsakogar, naj sprejme njegov nauk namesto svetopisemskega. Naloga reformacije je bila človeštvu vrniti Božjo besedo. Toda mar ni res, da se v cerkvah našega časa oznanja, da mora človek svojo vero temeljiti bolj na izpovedovanju vere in dogem svoje cerkve kakor pa na Svetem pismu? Charles Beecher nam pravi o protestantskih cerkvah: "Bojijo se vsake ostre besede proti izpovedovanju vere z enako občutljivostjo, kakršno so pokazali tudi sveti očetje zaradi ostrih besed proti češčenju svetnikov in mučencev, ki so jih oni cenili. ... Protestantske evangelistične skupnosti so tako zavezale roke druga drugi, a tudi sami sebi, da pri njih nihče nikakor ne more postati pridigar, če ne sprejme še kakšne druge knjige poleg/388/ Svetega pisma. ... Ni pretirano reči, da zastopniki verskih naukov v protestantskih vrstah začno prepovedovati Sveto pismo, kakor je delal Rim, le da bolj prikrito."(12)

Ko zvesti učitelji razlagajo Božjo besedo, vstanejo šolani ljudje, po poklicu pridigarji, ki trdijo, da razumejo Sveto pismo, pa imenujejo zdrav nauk krivoverstvo in tako odvrčajo od resnice ljudi, ki jo iščejo. Ko svet ne bi bil popolnoma zastrupljen z babilonskim vinom, bi se mnogi prepričali in spreobrnili z jasnimi in določenimi resnicami Božje besede. Toda na področju vere je toliko zmede in nesloge, da ljudstvo več ne ve, v kaj naj veruje kot resnico. Greh nespokorjenosti sveta leži pred cerkvenimi vrati sveta.

Drugo angelsko sporočilo iz Razodetja 14 se je oznanjevalo prvič poleti leta 1844. Posebno se je nanašalo na cerkve Združenih držav Amerike, kjer se je opomin o sodbi največ oznanja in bil v glavnem zavržen, a tam je tudi cerkev najhitreje padala. Toda sporočilo drugega angela se ni popolnoma izpolnilo leta 1844. Cerkev, ki tedaj niso hotele sprejeti luči adventnega sporočila, so doživele moralni pad, ta pa vendar ni bil popoln. Ker so dalje zavračale posebne resnice določene za ta čas, so padale vse globlje in globlje. A vendar se še ni moglo reči:

"Padel je Babilon ... ki je z vinom srda svoje nečistosti napojil **vse narode**." Babilon tedaj še ni upijal vseh narodov. Duh prilagajanja svetu in ravnodušnosti do resnic za naš čas obstaja in se je razširil v vse protestantske cerkve po vseh krščanskih deželah; te cerkve so zajete v slovesni in strašni obtožbi drugega angela. Toda odpad še ni dosegel vrhunca.

Sveto pismo nam pravi, da bo pred Gospodovim prihodom Satan deloval "**z vso** močjo in znamenji in z lažnivimi čudeži^{/389/} in sleherno prevaro krivice"; in tisti, ki "niso sprejeli ljubezni resnice, da bi se rešili", bodo sprejeli vse prevare in verjeli lažem. ([2 Tes 2,9-11](#).) Šele tedaj, ko bo nastopilo tako stanje in ko se v vsem krščanstvu uresniči združitev cerkve s svetom, bo padec Babilona popoln. Sprememba bo nastajala po malem, popolna izpolnitev [Raz 14,8](#) pa je še v prihodnosti.

Tudi poleg duhovne teme in odstopanja od Boga v cerkvah, ki sestavljajo Babilon, živi večina pravih Kristusovih sledilcev še v teh verskih skupnostih. Med njimi je mnogo takih, ki nikoli niso slišali za posebne resnice za naš čas. Mnogi so nezadovoljni s svojim sedanjim stanjem in hrepenijo po jasnejši luči. Toda zaman iščejo Kristusovo podobo v cerkvah, s katerimi so povezani. Kakor se te verske skupnosti vse bolj oddaljujejo od resnice in združujejo s svetom, se vse bolj povečuje razlika med tema skupinama, in na koncu bo prišlo do ločitve. Prišel bo čas, ko tisti, ki bolj kakor vse drugo ljubijo Boga, ne bodo mogli dalje ostati povezani z njimi, ki bolj ljubijo veselje kakor Boga; "sicer hranijo podobo pobožnosti, a njeno moč so zatajili". ([2 Tim 3,4.5](#).)

[Raz 18](#) kaže na čas, ko bo cerkev zaradi zavračanja trojnega opomina iz [Raz 14,6-12](#). popolnoma dosegla stanje, kakršno je povedal drugi angel, a Božje ljudstvo, ki bo še vedno v Babilonu, bo poklicano, naj izide iz svojih cerkev. To je zadnje sporočilo, ki bo oznanjeno svetu in bo opravilo svojo nalogo. Ko bodo tisti, ki niso verovali resnici, temveč so bolj ljubili krivičnost, ([2 Tes 2,12](#).) izročeni moči prevare, da bi verovali laži, tedaj bo luč resnice razsvetlila nje, katerih srce jo je pripravljeno sprejeti, a vsi Božji otroci, ki so v Babilonu, bodo poslušali vabilo: "Izidite iz nje, moje ljudstvo!" ([Raz 18,4](#).)^{/390/}

22. Izpolnjena prerokovanja ([angleško](#))

Pomladi leta 1844, ko je minil čas, v katerem so prvič pričakovali Gospodov prihod, so bili tisti z vero čakajoči nanj za nekaj časa v dvomu in negotovosti. Medtem ko je svet gledal nanje kakor na poražene in razočarane in jim dokazoval, da je vse to zmota, jim je bilo Sveto pismo še vedno vir tolažbe. Mnogi so dalje preiskovali Sveto pismo. Znova so raziskali dokaze svoje vere in pozorno proučevali prerokovanja, da bi prišli do večje luči. Kazalo je, da Sveto pismo jasno in odločno potrjuje njihovo stališče. Znamenja, ki jih ni bilo mogoče napačno dojeti, so kazala na skorajšnji Kristusov prihod. Posebni Gospodovi blagoslovi, ki so bili vidni tako v spreobračanju grešnikov, kakor tudi v prebujanju duhovnega življenja med kristjani, so pričali, da sporočilo o Kristusovem prihodu prihaja iz nebes. Četudi niso mogli razložiti svojega razočaranja, so vendar čutili zanesljivost, da jih je Bog vodil v pretekli izkušnji.

V prerokovanjih, ki kažejo na skorajšnji Kristusov prihod, so našli tudi nauke, ki so zlasti ustrezali njihovemu stanju negotovosti in pričakovanja ter jih hrabrili, naj potrpežljivo vztrajajo v veri, saj bo sedaj ob določenem času postalo jasno, kar je bilo za njihov razum temno./391/

Eno takih prerokovanj je tudi v Habakuku: "Na svojo čuvajnico stopim in se postavim na stolp in bom oprezoval, da bi videl, kaj bo govoril z menoj in kaj naj govorim na svojo tožbo. In Gospod mi je odgovoril, rekoč: Zapiši prikazen in razločno začrkaj na plošče, da se lahko čita. Kajti še velja prikazen za določeni čas in hiti do konca, in varala ne bo. Ako odlaša, je le čakaj; zakaj gotovo pride, se ne zakasni. Glej, kdor je prevzet, njegova duša ni poštena v njem. Pravični pa bo živel po svoji veri." ([Hab 2,1-4.](#))

Navodilo v prerokovanju "zapiši prikazen in razločno začrkaj na plošče, da se lahko čita", je že leta 1842 spodbudilo Charlsa Fitcha da je naredil preroško karto in slikovito podal prikazni preroka Danijela in Razodetja. Objava te karte se je štela za izpolnitev ukaza, ki je bil dan po preroku Habakuku. Vendar nihče dotlej ni opazil, da je v tem prerokovanju omenjeno nekakšno odlašanje pri izpolnitvi te prikazni, neki čakalni čas. Po razočaranju je bil ta del prerokovanja videti zelo pomemben: "Kajti še velja prikazen za določeni čas in hiti do konca, in varala ne bo. Ako odlaša, je le čakaj; zakaj gotovo pride, se ne zakasni. ... Pravični pa bo živel po **svoji veri.**"

Vir moči in tolažbe vernim je bil tudi del Ezekijelovega prerokovanja: "Še mi pride Gospodova beseda govoreč: Sin človečji, kaj pomeni ta pregovor, ki ga imate v Izraelovi deželi, ko pravite: Dnevi se na dolgo vlečejo in vsaka prikazen pride v nič. Povej jim torej: Tako pravi Gospod Jahve: ... Blizu so dnevi in izpolnitev vsake prikazni. ... Zakaj jaz, Gospod, govorim; beseda, ki jo govorim, se mora zgoditi, ne bo se več zavlačevala. Sin človečji, glej, Izraelova hiša govori: Prikazen, ki jo ta vidi, velja za mnogo dni, in prerokuje za čase, ki so še daleč. Zatorej jim reci: Tako pravi Gospod Jahve: Nobena mojih besed se ne bo zavlačevala več./392/ temveč beseda, ki jo izgovorim, se mora zgoditi, govori Gospod Jahve." ([Ezek 12,21-25.27.28.](#))

Čakalci so se razveselili teh besed, ker so verovali, da gleda skozi stoletja On, ki od začetka pozna konec, pa jim je poslal besedo ohrabritve in upanja zato, ker je vnaprej videl njihovo razočaranje. Ko v Svetem pismu ne bi bilo takih besedil, ki so jih opominjala, naj potrpežljivo čakajo in trdno zaupajo v Božjo besedo, bi njihova vera ugasnila v tistem hudem času preizkušnje.

Deset devic iz [Mat 25](#) tudi kaže izkušnjo adventističnega ljudstva. V [Mat 24](#) je Gospod na vprašanje učencev glede znamenja njegovega prihoda in konca sveta poudaril nekaj najpomembnejših dogodkov v svetovni in cerkveni zgodovini, ki se bodo zgodili med dvema prihodoma, namreč razdejanje Jeruzalema, veliko stisko Božje cerkve zaradi poganškega in papeškega preganjanja, potemnitev sonca in meseca ter padanje zvezd. Potem je govoril o svojem prihodu v svojem kraljestvu in povedal priliko o dveh vrstah služabnikov, ki sta različno gledala na njegov prihod. [Mat 25](#) pa se začne takole: "**Tedaj** bo nebeško kraljestvo podobno desetim devicam." Tukaj nam je podana ista cerkev, ki živi v zadnjih dneh, a nanjo je bilo pokazano tudi na koncu [Mat 25](#). Njena izkušnja je prikazana v priliki o vzhodnjaški svatbi.

"Tedaj bo nebeško kraljestvo podobno desetim devicam, ki so vzele svoje svetilnice in šle ženinu naproti. Pet pa jih je bilo nespametnih in pet modrih. Zakaj tiste nespametne so vzele svoje svetilnice, olja pa niso vzele s seboj. Modre pa so vzele olje v svojih posodah s svetilnicami vred. Ko se je pa ženin mudil, so vse podremale in zaspale. Opolnoči pa nastane hrup: Glej, ženin! Pojdite mu naproti!" ([Mat 25,1-6](#).)

Kristusov prihod, kakor ga je oznanilo prvo angelsko sporočilo, je prikazan z ženinovim prihodom.^{/393/} Širjenje reformacije, ki ga je povzročilo oznanjevanje sporočila o skorajšnjem prihodu, je predstavljeno z nastopom devic. V tej priliki kakor tudi v tisti iz [Mat 24](#) sta nam pokazani dve vrsti ljudi. Vse device so vzele svetilnice, Sveto pismo, in se z njegovo lučjo podale ženinu naproti. "Nespametne so vzele svoje svetilnice, olja pa niso vzele s seboj. Modre pa so vzele olje v svojih posodah s svetilnicami vred." Zadnja skupina je sprejela Božjo milost, spreminjajočo in razsvetljujočo moč Svetega Duha, ki stori, da njegova beseda postane luč nogam in svetilnica, ki razsvetljuje pot. V Božjem strahu so preiskovali Sveto pismo, da bi spoznali resnico, in resno hrepeneli po čistosti srca in življenja. Modre device so imele osebno izkušnjo, vero v Boga in njegovo besedo, česar razočaranje in zavlačevanje nista mogla premagati. Druge pa so "vzele svoje svetilnice, olja pa niso vzele s seboj". Delale so po občutkih. Svečano sporočilo je v njih zbudilo strah; vendar so se zanašale samo na vero svojih bratov, bile zadovoljne s trepetajočo lučjo dobrih spodbud brez osnovnega razumevanja resnice in pravega sadu milosti v svojih srcih. Stopile so Gospodu naproti polne upanja na skorajšnjo nagrado, vendar niso bile pripravljene na zavlačevanje in razočaranje. Ko so preizkušnje prišle, je njihova vera oslabela

in njihove lučke so začele ugašati.

"Ko pa se je ženin mudil, so vse podremale in zaspale." Ženinova zamuda predstavlja čas čakanja na Gospoda, razočaranje in navidezno zamudo. V tem času negotovosti so površni in neutrjeni začeli omahovati; njihovi naporji so popuščali. Tisti pa, katerih vera je bila utemeljena na osebem proučevanju Svetega pisma, so z nogami stali na skali, ki je niso mogli premakniti valovi razočaranja. "Vse so podremale in zaspale;" ena skupina v ravnodušnosti in opuščanju svoje vere, druga pa v potrpežljivem pričakovanju jasnejše luči.^{/394/} Vendar kaže, da je slednja v noči preizkušnje izgubila nekoliko svoje gorečnosti in pobožnosti. Površni in neutrjeni se niso mogli več zanašati na vero svojih bratov. Vsakdo je moral zase stati ali pasti.

Približno ob tem času je nastopil fanatizem. Nekateri, ki so trdili, da trdno verujejo v sporočilo, so zavrgli Božjo besedo kot edinega zanesljivega vodja. S trditvijo, da jih vodi Sveti Duh, so se popolnoma vdali svojim lastnim čustvom, vtisom in domišljiji. Nekateri so pokazali slepo in hinavsko gorečnost z obsojanjem vseh, ki niso odobraval njihovega

ravnanja. Njihovi fanatični pojmi in ravnanja niso naleteli na odobravanje pri veliki večini adventistov, vendar pa so mnogo prispevali k sramotenju dela resnice.

Satan je želel po teh orodjih nasprotovati Božjemu delu in ga uničiti. Adventno gibanje je zelo vzvalovilo ljudstvo. Na tisoče grešnikov se je spreobrnilo, zvesti pa so se že v času odlašanja izročili delu oznanjevanja resnice. Knez hudobnosti je izgubil svoje podložnike. Da pa bi osramotil Božje delo, si je prizadeval prevarati nje, ki so verovali, in jih spraviti v fanatizem. Satanova orodja so bila vedno pripravljena vsako zmoto, napako in nespretno ravnanje prikazati ljudstvu v najbolj temni barvi, da bi osovražili adventiste in njihovo vero. Koliko je bilo torej večje število takih, ki jih je Satan zapeljal k navidezni veri v drugi prihod, v bistvu pa je on vladal v njihovih srcih, toliko večjo korist je imel, ko je obračal pozornost nanje kot na predstavnike vseh vernih.

Satan je tožnik bratov. Njegov duh navdihuje ljudi k iskanju napak in hib Božjega ljudstva, da bi jih podali javno, ne da bi omenjali njegovih dobrih del. Vedno je zelo goreč, ko Bog dela za zveličanje ljudi. Ko se Božji otroci pridejo postaviti pred Gospoda,^{/395/} z njimi prihaja tudi Satan. V vsako duhovno prebujenje je pripravljen pripeljati tudi takšne, ki so neposvečenega srca in neuravnovešenega duha. Ko takšni sprejmejo nekaj točk resnice in dobijo prostor med vernimi, Satan dela po njih, da bi vpeljal teorije, ki bodo prevarale neprevidne. Če je koga možno videti v družbi Božjih otrok ali v Božji hiši ali celo za Gospodovo mizo, še to ne pomeni, da je dober kristjan. Satan je pogosto navzoč pri najbolj slovesnih priložnostih v osebah njih, ki jih lahko uporabi za svoje orodje.

Knez hudobnosti se bojuje za vsako ped zemlje, po kateri koraka Božje ljudstvo na svoji poti v nebeško mesto. V vsej cerkveni zgodovini nikoli ni bila izpeljana kakšna reformacija, ne da bi naletela na resne ovire. Tako je bilo v Pavlovih dneh. Kjer koli je ustanovil cerkev, jih je bilo nekaj, ki so trdili, da sprejemajo vero, a vendar so vanjo prinašali lažni nauk, ki bi odrinil ljubezen do resnice, če bi bil sprejet. Tudi Luter je imel veliko težav in neprijetnosti zaradi ravnanja gorečnežev, ki so trdili, da Bog govori neposredno po njih. Ti so svoja osebna mnenja in pojmovanja postavili nad pričevanje Svetega pisma. Mnogi, katerim je manjkala vera in izkušnja, a o sebi so imeli visoko mnenje ter so radi poslušali in oznanjevali kaj novega, so bili zaslepljeni z naukom teh novih učiteljev in so se združili s Satanovimi orodji, da bi podrli, kar je postavil od Boga spodbujeni Luter. Oba brata Wesleya in drugi, ki so s svojim vplivom in vero prinesli svetu veliko blagoslova, so na vsakem koraku naleteli na Satanovo hudobnost, ki je pretirano goreče, nestanovitne in neposvečene pehala v vsako možno skrajništvo.

William Miller ni bil nagnjen k tem vplivom, ki so vodili v skrajništvo. Z Lutrom vred je izjavil, da mora biti vsak duh preizkušen z Božjo besedo. Rekel je: "Satan ima v našem času veliko moč nad nekaterimi."^{/396/} A kako bomo vedeli, čigavega duha so? Sveto pismo odgovarja: 'Po njih sadovih jih boste spoznali.' ... Mnogo duhov je prišlo na svet, nam pa je ukazano, naj jih preizkušamo. Duh, ki nas ne spodbuja k treznemu, pravičnemu in pobožnemu življenju, ni Kristusov. Vse bolj sem prepričan, da je Satan vmešan v ta gibanja. ... Mnogi med nami, ki trdijo, da so popolnoma posvečeni, se vdajajo človeškim navadam in očitno ne vedo o resnici več kakor tisti, ki se ne hvalijo s poznanjem resnice."⁽¹⁾ "Duh zmote nas odvrača od resnice, Božji Duh pa nas vodi v resnico. Da, vi pravite, da se človek lahko moti in misli, da ima resnico. Kaj potem? Na to odgovarjamo: Duh in Božja beseda se ujemata. Če človek presoja sebe po Božji besedi in je v popolni skladnosti z vso besedo, potem mora verovati, da ima resnico. Če pa ugotovi, da duh, ki ga vodi, ni v popolni skladnosti z duhom celotnih Božjih zapovedi ali Božje knjige, mora biti previden, da ne bi bil ujet v Satanovo

past."⁽²⁾ "Pogosto sem bil bolj prepričan o čigavi notranji pobožnosti, ko sem videl solzne oči, ovlažena lica in besede kesanja, kakor pa ko sem slišal hrupno hvaleženje teh tako imenovanih kristjanov."⁽³⁾

Sovražniki reformacije so v njenem času vsa gorja skrajništva zvrnili prav nanje, ki so mu najbolj energično nasprotovali. Podobno so delali tudi nasprotniki adventnega gibanja. Niso bili zadovoljni s tem, da so napačno predstavljali in preveč poudarjali zmote zašlih in skrajnežev, temveč so širili zelo neprijetna sporočila, ki niso bila niti najmanj podobna resnici. Ti ljudje so bili pod vplivom predsodkov in sovraštva. Njihov mir je bil skaljen z oznanjevanjem, da je Kristus pred vrati. Bali so se, da bi to utegnili biti res, a vendar so upali, da to ni tako, a to je bil vzrok za njihovo sovraštvo do adventistov in njihove vere./397/

Dejstvo, da so se nekateri skrajneži vtihotapili med adventiste, ne more biti podlaga za trditev, da gibanje ni od Boga, kakor niti navzočnost skrajnežev in goljufov v cerkvi v Pavlovem in Lutrovem času ni bila zadostno opravičilo, da bi se obsodilo njuno delo. Božje ljudstvo naj se zbudi iz spanja in resno začne delo spreobrnjenja in reformacije. Naj preiskuje Sveto pismo, da bi spoznalo resnico, kakršna je v Jezusu. Popolnoma naj se posveti Bogu; če bo to delalo, se bo hitro pokazalo, da je Satan še vedno buden in delaven. Z vsemi mogočimi prevarami bo razodeval svojo moč, na pomoč pa bo poklical vse padle angele svojega kraljestva.

Skrajništva in razkola ni povzročilo oznanjanje ponovnega Kristusovega prihoda. Nastala sta poleti leta 1844, ko so bili adventisti v negotovosti glede svojega dejanskega stališča. Oznanjanje prvega angelskega sporočila in polnočnega klica je bilo usmerjeno na to, da bi odrinilo skrajništvo in razdor. Sodelavci v tem svečanem objavljanju so bili izpolnjeni z medsebojno ljubeznijo in ljubeznijo do Jezusa, za kogar so upali, da ga bodo kmalu videli. Ena vera in eno blaženo upanje jih je povzdignilo nad vse človeške vplive, in to jim je bil ščit proti vsem Satanovim napadom.

"Ko se je pa ženin mudil, so vse podremale in zaspale. Opolnoči pa nastane hrup: Glej, ženin! Pojdite mu naproti! Tedaj vstanejo vse te device in olepšajo svoje svetilnice." ([Mat 25,5-7.](#)) Poleti 1844, med časom, ko se je prvič mislilo, da se je končalo obdobje 2300 dni, in jesenjo istega leta, ko se je dejansko dopolnilo, kakor se je dokazalo pozneje, se je dobesečno oznanjalo svetopisemsko sporočilo: "Glej, ženin prihaja!"

To gibanje je nastalo zaradi ugotovitve, da je Artakserksov odlok o obnovitvi Jeruzalema, ki je bil izhodišče preroškega časa 2300 dni, začel veljati jeseni 457 pred Kristusom, ne pa v začetku leta, kakor se je to mislilo poprej. Če 2300 let računamo od jeseni 457 pred Kristusom,/398/ potem se to obdobje končuje jeseni 1844.(bb)

Dokazi iz starozavezne simbolične službe v svetišču so kazali prav tako na jesen kot čas, ko bo nastopil dogodek, ki je bil označen za čiščenje svetišča. To je postalo zelo jasno, ko je bila posvečena pozornost načinu, kako so se izpolnjevale vnaprejšnje podobe, ki so se nanašale na prvi Kristusov prihod.

Klanje velikonočnega jagnjeta je bilo podoba Kristusove smrti. Pavel pravi: "Kajti tudi naše velikonočno jagnje je bilo darovano, Kristus." ([1 Kor 5,7.](#)) Prvi snop žetve, ki so ga ob veliki noči majali pred Gospodom, je bil podoba Kristusovega vstajenja. Pavel govori o Gospodovem vstajenju in vstajenju celotnega ljudstva ter pravi: "Prvina Kristus; potem ti, kateri so Kristusovi, ob njegovem prihodu." ([1 Kor 15,23.](#)) Kakor je bil majan snop kot prvina

zrelega žita, ki so ga poželi pred žetvijo, tako je bil tudi Kristus prvina nesmrtnih žetve zveličanih, ki bo pri prihodnjem vstajenju zbrana v nebeške žitnice.

Te podobe pa se niso izpolnile samo, kar se tiče dogodka, ampak tudi glede časa. Štirinajsti dan prvega judovskega meseca - isti dan in mesec, v katerem se je v času dolgih tisoč petsto let klalo velikonočno jagnje - je Kristus med obedovanjem velikonočne večerje z učenci vzpostavil sveto uredbo, ki je morala postati spomin na njegovo smrt kot Božjega Jagnjeta, "ki odjemlje greh sveta". Isto noč je padel v brezbožne roke, da so ga križale in umorile. In kot izpolnitev tega, kar je predstavljal snop majanja, je naš Gospod tretji dan vstal od mrtvih in postal "prvina tistih, ki so pozaspali". On je podoba vseh od mrtvih obujenih pravičnikov, katerih ponižano telo bo spremenjeno, "da bo podobno telesu njegove slave". ([1 Kor 15,20](#); [Filip 3,21](#).)

Prav tako se morajo izpolniti podobe, ki se nanašajo na drugi prihod v času, ki je vnaprej pokazan s službo v svetišču.^{/399/} V starozavezni službi je bil veliki dan očiščenja ali čiščenja svetišča deseti dan sedmega judovskega meseca. ([3 Mojz 16,29-34](#).) Ko je veliki duhovnik opravil čiščenje za vsega Izraela in tako iz svetišča odstranil njihove grehe, je prišel ven blagoslovit ljudstvo. Zato se je verovalo, da bo naš Veliki duhovnik Kristus prišel očistiti zemljo z uničenjem greha in grešnikov in z dajanjem neumrljivosti svojemu ljudstvu. Deseti dan sedmega meseca - čas čiščenja svetišča in veliki dan čiščenja, ki je leta 1844 padel na 22. oktober, so šteli za čas Gospodovega prihoda. To se je ujemalo z že podanimi dokazi, da se bo 2300 dni dopolnilo jeseni, in sklep je bil videti zanesljiv.

V priliki iz [Mat 25](#) po času čakanja in spanja pride na vrsto ženinov prihod. To se je ujemalo s pravkar podanimi dokazi v prerokovanju in v simbolični službi. Ti dokazi so prepričljivo govorili v prid svoje resničnosti; zato je tisoče vernih oznanjalo "polnočni klic".

To gibanje se je širilo po zemlji kakor plima. Šlo je iz mesta v mesto, iz vasi v vas do odročnih podeželskih krajev, dokler da Božje čakajoče ljudstvo ni bilo popolnoma prebujeno. Pred tem oznanjanjem je skrajništvo izginilo kakor zgodnja slana, ko se pojavi sonce. Verni so se znebili dvoma in zmede, njihovo srce pa sta napolnjevala upanje in pogum. Delo je bilo brez pretiravanja, ki se vedno pojavljajo, ko pride do izraza človeško vznemirjenje, ki ga ne brzdata Božja beseda in Duh. Ta čas je bil podoben času ponižnosti in vrnitve h Gospodu, ki je nastal v starem Izraelu po opominih Božjih služabnikov. Imel je značilnosti, ki jih je imelo Gospodovo delo v vseh časih. V njem je bilo manj navdušenja, več pa temeljitega preiskovanja srca, priznavanja grehov in odpovedi svetu.^{/400/} Cilj teh bojujočih se ljudi je bila njihova priprava za srečanje z Gospodom. Neprestano so molili in se brez pridržka izročali Bogu.

Miller je pri opisovanju tega dela dejal: "Ni velikega izražanja radosti; kaže, da je prihranjeno za prihodnjo priložnost, ko se bodo vsa nebesa in s slavo napolnjena zemlja radovala z nedopovedljivim veseljem. Ni slišati niti vzklikanja; tudi to je prihranjeno za uro, ko se bo slišal klic iz nebes. Pevci molčijo; čakajo, da se bodo pridružili angelski vojski, nebeškemu zboru. ... Ni nasprotovanja v čustvih; vsi so enega srca in enih misli."⁽⁴⁾

Drugi udeleženec tega gibanja priča: "Povsod je izzvalo temeljito preiskovanje srca in ponižno kesanje pred vzvišenim nebeškim Bogom. Sad tega je bil, da so ljudje prezrli stvari tega sveta, zgladili spore, priznali napake, a strto in spokorniško srce je vpilo k Bogu po milosti in odpuščanju. To je pripeljalo do osebnega ponižanja in kesanja, kakršno se ni videlo nikoli prej. Kakor je Bog ukazal po preroku Joelu za uro, ko se bo približal veliki Božji dan,

so raztrgali svoja srca, ne pa oblačil, in se približali Gospodu s postom, jokom in žalovanjem. Kakor je Bog povedal po Zahariju, se je duh milosti in molitev izlil na njegove otroke; pogledali so vanj, kogar so prebodli; tedaj je bila velika žalost na zemlji ... čakajoči na Gospoda pa so mučili pred njim svoje duše."⁽⁵⁾

Izmed vseh velikih gibanj od apostolskih časov ni bilo nobeno čistejše od človeške nepopolnosti in Satanovih prevar od tega jeseni 1844. Še sedaj po toliko letih vsi, ki so sodelovali v gibanju in trdno ostali na temelju resnice, čutijo sveti vpliv tistega blaženega dela in pričajo, da je bilo to delo od Boga.^{/401/}

Po klicu: "Glej, ženin! Pojdite mu naproti!" so vstali vsi čakalci in olepšali svoje svetilnice. Proučevali so Božjo besedo z dotlej neznano gorečnostjo. Angeli so bili poslani iz nebes prebuditi nje, ki so izgubili pogum, in jih pripraviti za sprejem sporočila. To delo se ni temeljilo na znanju in modrosti ljudi, temveč na Božji moči. Ne najbolj nadarjeni, temveč najbolj preprosti in najbolj vdani so bili ti, ki so prvič slišali vabilo in se ravnali po njem. Poljedelci so pustili svoje žito na njivah in obrtniki svoje orodje ter šli s solznimi očmi in z velikim veseljem oznanjati opomin. Prvotni voditelji so bili med zadnjimi, ki so se priključili temu gibanju. Cerkve so povsod zapirale vrata pred tem sporočilom, zato je iz njih odšlo veliko število takih, ki so ga sprejeli. Po Božji previdnosti se je to sporočilo zedinilo z drugim angelskim sporočilom in dalo posebno moč temu delu.

Novica: "Glej, ženin!" se ni širila toliko na podlagi dokazovanja, četudi so bili svetopisemski dokazi jasni in prepričljivi. Spremljala jo je nepremagljiva moč, ki je spodbujala ljudi. Niso nastajali ne dvomi ne vprašanja. Ob Kristusovem zmagoslavnem prihodu v Jeruzalem je ljudstvo, ki se je zbralo z vseh strani dežele k prazniku, pohitelo k Oljski gori. Ko se je pomešalo z množico, ki je spremljala Jezusa, ga je zajelo vsesplošno navdušenje; in tako se je pridružilo, da je okrepilo klic: "Blagoslovljen, ki prihaja v Gospodovem imenu!" ([Mat 21,9.](#)) Prav tako so tudi neverni, ki so pohiteli na adventistična zborovanja - nekateri sicer iz radovednosti, drugi pa zaradi posmehovanja - občutili nepremagljivo moč, ki je spremljala sporočilo: "Glej, ženin!"

V tem času je obstajala vera, ki doseže odgovor na molitev - vera, ki pričakuje nagrado kot povračilo. Kakor ploha, ki osvežuje žejno zemljo, je Duh milosti prišel na resne preiskovalce. Tisti,^{/402/} ki so pričakovali, da bodo kmalu videli svojega Odrešenika iz oči v oči, so čutili sveto veselje, ki ga ni možno opisati. Moč Svetega Duha, ki mehča in podreja, je raztopila srca, ko se je Božji blagoslov obilno izlil na zveste vernike.

Tisti, ki so sprejeli sporočilo, so se pozorno in slovesno približevali času, v katerem so upali, da se bodo srečali z Gospodom. Vsako jutro so čutili, da je njihova prva dolžnost prepričati se, da jih Bog sprejema. Njihova srca so bila tesno združena in veliko so molili skupaj in drug za drugega. Pogosto so se srečali na kakšnem osamljenem mestu, da so molili Boga. Glas prošenj se je dvigal k nebu z njiv in gajev. Gotovost, da uživajo Zveličarjevo naklonjenost, so imeli za pomembnejšo od vsakdanje hrane. Če pa je kakšen oblak zasenčil njihovo dušo, niso mirovali, dokler ga niso odstranili. Z občutkom dokaza o odpuščajoči milosti so hrepeneli, da bi videli njega, kogar je njihova duša toliko ljubila.

Toda potrebno je bilo, da so znova doživeli razočaranje. Čakalni čas je minil, njihov Zveličar pa ni prišel. Z neomahljivim zaupanjem so gledali na njegov prihod, sedaj pa so občutili to, kar je občutila Marija, ko je prišla k Zveličarjevemu grobu in ga našla praznega. V solzah je vzkliknila: "Ker so mojega Gospoda vzeli, in ne vem, kam so ga položili." ([Jan 20,13.](#))

Občutek globokega spoštovanja in bojazen, da bi sporočilo utegnilo biti resnično, sta za nekaj časa zadrževala neverni svet. Ko pa je čas minil, ta občutek ni mogel takoj izginiti. Niso si takoj upali ukati nad žrtvami razočaranja. Ko pa se znamenja Božje jeze niso pokazala, so si opomogli od strahu in se začeli znova posmehovati in rogati. Veliko število njih, ki so trdili, da verujejo v Gospodov skorajšnji prihod, je zapustilo svojo vero. Nekateri, ki so bili zelo samozavestni, so bili v svoji ošabnosti toliko ranjeni, da so si želeli izginiti s sveta. Mrmrli so zoper Boga kakor Jona in si bolj želeli smrti kakor življenja.^{/403/} Tisti, ki so svojo vero utemeljili na mnenju drugih, ne pa na Božji besedi, so bili pripravljeni spremeniti svoje poglede. Zasmehovalci so pridobili slabiče in strahopetneže med svoje vrste, potem pa so se vsi zedinili in izjavili, da se ni treba več česa bati. Čas je minil, Gospod ni prišel, in svet lahko ostane enak za tisoče let.

Resni in iskreni verniki so se odpovedali svetu zaradi Kristusa in čutili so njegovo bližino kakor nikoli poprej. Bili so prepričani, da so oznanili svetu zadnji opomin. Ker pa so pričakovali, da bodo kmalu sprejeti v družbo svojega božanskega Učitelja in nebeških angelov, so se skoraj popolnoma umaknili iz občestva tistih, ki niso sprejeli sporočila. Z vročim hrepenenjem so molili: "Pridi, Gospod Jezus, pridi hitro!" Vendar On ni prišel. A sedanji vnovični prevzem težkega bremena težav in skrbi tega sveta, prenašanje zasmehovanja in roganja sveta bi pomenilo zares hudo preizkušnjo za njihovo vero in potrpežljivost.

Vendar pa to razočaranje ni bilo tolikšno kakor tisto, ki so ga doživeli učenci v času prvega Kristusovega prihoda. Ko je Jezus v slavi stopal v Jeruzalem, so njegovi učenci mislili, da namerava zasesti Davidov prestol in Izraela osvoboditi zatiralcev. Z velikimi upi in z veselim pričakovanjem so tekmovali, kako bodo svojemu Kralju izkazali večje spoštovanje. Mnogi so svoja vrhnja oblačila polagali na pot za preprogo ali metali predenj palmove veje. V svojem navdušenju so se združili v veselem vzkliku: "Hosana Davidovemu Sinu!" Ko so farizeji vznemirjeni in jezni zaradi tega izražanja veselja zahtevali, da Jezus pokara svoje učence, jim je odvrnil: "Če ti umolknejo, vpilo bo kamenje." ([Luk 19,40.](#)) Prerokovanje se je moralo izpolniti. Učenci so izpolnjevali Božji namen, pa so vendar morali doživeti grenko razočaranje. Samo nekoliko dni je minilo od tega dogodka, pa so bili priče Zveličarjeve mučeniške smrti, potem pa so ga položili v grob. Njihova pričakovanja se niso^{/404/} izpolnila niti v najmanjši podrobnosti, njihova upanja pa so umrla z Jezusom vred. Šele tedaj, ko je njihov Gospod slavnostno vstal iz groba, so razumeli, da je bilo vse to vnaprej objavljeno v prerokovanjih in "da je moral Kristus trpeti in vstati od mrtvih". ([Dej 17,3.](#))

Petsto let pred tem je Gospod rekel po preroku Zahariju: "Močno se veseli, sionska hči, ukaj, jeruzalemska hči! Glej, tvoj Kralj pride k tebi: pravičen je in rešitelj, pohleven in sedeč na oslu, in sicer na mlademu osličinem žrebetu." ([Zah 9,9.](#)) Ko bi bili učenci vedeli, da bo Kristus odšel pred sodišče in v smrt, ne bi mogli izpolniti te prerokbe.

Podobno so tudi Miller in njegovi sodelavci izpolnili prerokovanje in oznanili sporočilo, za katero je Navdihnjenje napovedalo, da se bo oznanilo svetu. Vendar pa ga ne bi mogli oznaniti, ko bi popolnoma razumeli prerokovanja, ki so se nanašala na njihovo razočaranje, a katera so hkrati vsebovala tudi drugo sporočilo, ki ga je bilo treba oznaniti vsem narodom pred Gospodovim zopetnim prihodom. Prvo in drugo angelsko sporočilo sta bili objavljeni o pravem času in opravili delo, ki ga je Bog nameraval opraviti z njima.

Svet je pričakoval, da bo opuščen sleherni adventistični nauk, če bo čas minil, ne da bi Kristus prišel. Vendar pa so nekateri obremenjeni s težo preizkušnje opustili svojo vero, drugi pa so

še naprej ostali trdni. Sadovi adventnega gibanja: Duh ponižnosti in preiskovanje svojega srca, odpoved svetu in sprememba življenja, ki so spremljali to delo, so pričali, da je od Boga. Niso se upali zanikati, da je moč Svetega Duha utrjevala oznanjevanje sporočila o drugem prihodu, in niso mogli najti niti ene napake v računanju preroških obdobij. Niti najbolj sposobnemu njihovemu nasprotniku ni uspelo ovreči njihovega sistema razlage prerokovanj. Brez svetopisemskih dokazov niso mogli privoliti k opustitvi stališča, do katerega so se dokopali z resnim in predanim preiskovanjem Svetega pisma, z umom,^{/405/} ki ga je razsvetlil Božji Duh, in s srcem, ki je gorelo z njegovo živo močjo. Niso mogli opustiti sklepov, ki so kljubovali najostrejši kritiki in najbolj ogorčenim napadom verskih voditeljev in modrih ljudi tega sveta, pri čemer so se združili naporu učenosti in zgovornosti, kakor tudi šale ter posmehi ljudi višjih in nižjih slojev.

Drži, da pričakovani dogodek ni prišel, vendar niti to ni moglo pretresti njihove vere v Božjo besedo. Ko je Jona po ninijskih ulicah oznanjal, da bo mesto v štiridesetih dneh uničeno, je Bog sprejel spokorjenje Ninivljanov in podaljšal čas milosti. Vendar pa je bilo Jonovo sporočilo poslano od Boga, a tudi Ninive so bile preizkušene po njegovi volji. Adventisti so verovali, da je Bog prav tako vodil tudi nje, da so oznanjevali opomin o sodbi. Govorili so: "Sporočilo je preizkusilo srca vseh, ki so ga slišali, in zbudilo v njih ljubezen do Gospodovega prihoda, po drugi strani pa je izzvalo bolj ali manj opazno, toda Bogu dobro znano sovraštvo proti temu prihodu. Potegnili je ločnico ... tako da so tisti, ki so hoteli preizkusiti svoja srca, lahko vedeli, na kateri strani bi bili, če bi Gospod tedaj prišel. Ali bi vzklিকnili: 'Glejte, to je naš Bog, čakali smo ga, da nas reši!' Ali pa bi vpili goram in skalam, naj padejo nanje, da jih pokrijejo pred obličjem njega, ki sedi na prestolu, in pred Jagnjetovo jezo. Verujemo, da je Bog tako preizkušal svoje otroke, preiskal njihovo vero in jih preizkusil, ali bodo v času skušnjave zapustili prostore, na katere jih je postavil po svoji previdnosti, in ali se bodo odpovedali temu svetu in pokazali brezpogojno zaupanje v Božjo besedo." ⁽⁶⁾

Čustva tistih, ki so še vedno verovali, da jih je Bog vodil v njihovi pretekli izkušnji, Miller izraža z naslednjimi besedami: "Ko bi lahko še enkrat živel svoje življenje z enakimi dokazi,^{/406/} kakršne sem imel tedaj, da bi bil pošten pred Bogom in ljudmi, bi ravnal enako, kakor sem ravnal. Upam, da sem svoja oblačila očistil krvi duš. Prepričan sem, da sem se, kolikor koli mi je bilo možno, osvobodil sleherne krivde glede njihove obsodbe. Čeprav sem bil dvakrat razočaran," piše ta Božji mož, "še vendar nisem poražen in še nisem izgubil poguma. ... Moje upanje v Kristusov prihod je močnejše kakor kdaj prej. Naredil sem samo to, kar sem po mnogih letih resnega razmišljanja menil, da mi je sveta dolžnost. Če sem naredil napako, je bilo prej iz krščanske ljubezni do bližnjih in iz prepričanja o dolžnosti do Boga. Eno vem: oznanjal sem samo to, kar sem veroval. Bog je bil z menoj. Njegova moč se je razodela v delu, in narejeno je bilo veliko dobrega. Mnogi tisoči so z oznanjevanjem časa spodbujeni k proučevanju Svetega pisma, in tako so s tem kakor tudi s škropljenjem s Kristusovo krvjo spravljani z Bogom." ⁽⁷⁾ "Nikoli si nisem prizadeval doseči milost pri ošabnih ljudeh, niti nikoli nisem klonil, ko mi je svet grozil. Niti sedaj ne bom kupoval njihove naklonjenosti in ne bom izzival njihovega sovraštva s prekoračenjem svoje dolžnosti. Nikoli ne bom prosil za svoje življenje iz njihovih rok, a upam, da ga nikoli ne bom odklonil žrtvovati, če bo Bog tako določil po svoji dobri previdnosti." ⁽⁸⁾

Bog ni zapustil svojega ljudstva; njegov Duh je še vedno z njimi, ki se niso odpovedali dobljeni luči in se niso uprli adventnemu gibanju. V listu Hebrejcem so zapisane besede spodbude in opomina njim, ki so bili skušani v tej uri stiske: "Ne mečite torej od sebe svoje srčne zaupnosti, ki ima veliko plačilo. Stanovitnost vam je namreč potrebna, da dobite obljubo, storivši Božjo voljo. Kajti 'malo, malo še, in pride On, ki ima priti, in ne bo se mudil.

Moj pravičnik pa bo živel iz vere,' in: 'ako se umakne, moji duši ne bo po volji.' Mi pa nismo izmed njih,^{/407/} ki se umikajo in se pogube, temveč, ki verujejo in ohranijo dušo." ([Heb 10,35-39.](#))

Da je ta opomin poslan cerkvi v zadnjih dneh, se jasno vidi iz besed, ki kažejo na bližino Gospodovega prihoda: "Kajti malo, malo še, in pride On, ki ima priti, in ne bo se mudil." Iz tega jasno izhaja, da se je morala zgoditi nekakšna navidezna zamuda in da Gospod na videz odlašal svoj prihod. Ta nauk ustreza izkušnji adventistov tistega časa. Tisti, katerim so namenjene te besede, so bili v nevarnosti, da bi doživeli brodolom vere. Izvrševali so Božjo voljo, izročili so se vodstvu njegovega Duha in njegove besede, toda niso mogli dojeti njegovega namena v svoji prejšnji izkušnji, niti videti poti pred seboj. Zato jih je mučila skušnjava, da bi začeli dvomiti, ali jih je resnično vodil Bog. Na ta čas pa so se nanašale besede: "Moj pravičnik pa bo živel iz vere." Ko je jasna luč polnočnega klica posvetila na njihovo pot, in ko so po odpečatenju prerokovanja spoznali, da se hitro izpolnjujejo znamenja, ki so jim govorila o skorajšnjem Kristusovem prihodu, so zares živeli tako, kakor da ga gledajo. Toda sedaj so se strti z neizpolnjenimi upi lahko ohranili samo z vero v Boga in njegovo besedo. Svet, ki jih je zasmehoval, je govoril: "Prevarani ste. Opustite svojo vero in recite, da je bilo adventno gibanje od Satana." Ampak Božja beseda je govorila: "Ako se umakne, moji duši ne bo po volji." Sedaj opustiti svojo vero in se odpovedati moči Svetega Duha, ki je spremljala to besedo, bi pomenilo vrniti se v pogubo. Besede apostola Pavla so jih spodbujale k vztrajnosti: "Ne mečite torej od sebe svoje srčne zaupnosti, ki ima veliko plačilo. Stanovitnost vam je namreč potrebna. ... Kajti malo, malo še, in pride On, ki ima priti, in ne bo se mudil." Njihova edina zanesljiva pot je bila še dalje gojiti luč, ki so jo dobili od Boga, trdno se držati njegovih obljub, dalje preiskovati Sveto pismo, potrpežljivo čakati in bedeti, dokler ne dobijo večje luč.^{/408/}

23. Kaj je svetišče? ([angleško](#))

Svetopisemsko besedilo, ki je bilo temelj in glavni steber adventistične vere, je izjava: "Do dva tisoč tristo večerov in juter; potem bo svetišče očiščeno." ([Dan 8,14.](#)) Te besede so bile dobro znane vsem, ki so verovali v skorajšnji Gospodov prihod. Tisoče ust je ponavljalo to prerokovanje kot geslo svoje vere. Vsi so čutili, da so od dogodkov, ki so napovedani v tem prerokovanju, odvisna njihova najlepša pričakovanja in najdražja upanja. Pokazano je bilo, da se ti preroški dnevi končujejo jeseni leta 1844. Adventisti so tedaj z vsem krščanskim svetom vred menili, da je svetišče zemlja ali pa kakšen njen del. Pojmovali so, da čiščenje svetišča pomeni očiščenje zemlje z ognjem v zadnjem velikem dnevu in da se bo to zgodilo v času drugega prihoda. Od tod izvira tudi sklep, da se bo Kristus vrnil na zemljo leta 1844.

Toda napovedani čas je minil, Gospod pa ni prišel. Verniki so vedeli, da se Božja beseda ne more zmotiti in da je najbrž napačna njihova razlaga prerokovanj. A kje vendar je napaka? Mnogi so takoj presekali vozle težave s tem, da so zanikali izpolnitev dva tisoč tristo dni v letu 1844. O tem pa niso mogli podati nikakršnega dokaza, razen da Kristus ni prišel ob pričakovanem času. Iz tega so sklepali, da če bi se 2300 dni izpolnilo 1844, bi Kristus že prišel^{/409/} čistiti svetišče tako, da bi zemljo očistil z ognjem. Ker pa še ni prišel, se niti ti preroški dnevi niso končali.

Sprejeti ta sklep bi pomenilo opustiti dotedanje računanje preroških obdobij. Dognano je bilo, da je 2300 dni začelo teči, ko je začel veljati Artakserksov odlok o obnovitvi in ponovnem zidanju Jeruzalema, torej jeseni 457 pred Kristusom. Če to letnico vzamemo za izhodišče, se popolnoma ujema razlaga vseh tistih dogodkov, ki so označeni v [Dan 9,25-27](#). Devetinšestdeset tednov, to je prvih 483 od 2300 let, je moralo seči do Mesije, Maziljenca; a Kristusov krst in maziljenje s Svetim Duhom leta 27 našega štetja sta natančno izpolnila to prerokovanje. V sredini 70. tedna je moral biti Mesija iztrebljen. Tri leta in pol po krstu, pomladi leta 31, je bil Kristus križan. Sedemdeset tednov ali 490 let je moralo pripadati zlasti Judom. Na koncu tega preroškega obdobja je to ljudstvo zapečatilo svoje odklanjanje Kristusa s preganjanjem njegovih učencev, in apostoli so se leta 34 po Kristusu obrnili k poganom. Torej je od 2300 let minilo prvih 490 let, ostalo pa jih je še 1810. Angel je rekel: "Potem bo svetišče očiščeno." Vse, kar je bilo navedeno v prerokovanju, se je izpolnilo ob natančno določenem času.

Pri tem izračunavanju je bilo vse jasno in skladno, edino niso mogli spoznati, ali se je izpolnil kakšen dogodek, ki bi pomenil očiščenje svetišča, kar bi se moralo zgoditi leta 1844. Zanikati, da so se preroški dnevi iztekli leta 1844, bi pomenilo spraviti zmedo v celotno vprašanje in opustiti stališče, ki se je temeljilo na nedvomnih izpolnitvah prerokovanja.

Toda Bog je vodil svoje ljudstvo v velikem adventnem gibanju; njegova moč in slava sta spremljali to delo, in On ni hotel dovoliti, da bi se končalo v temi in razočaranju ter da se spravi na slab glas kot lažno in skrajniško vznemirjenje. Ni mogel dovoliti, da bi se o njegovi besedi dvomilo ali pa se jo štelo za nezanesljivo.^{/410/} Čeprav so mnogi opustili svoje prejšnje računanje preroških obdobij in zanikali pravilnost gibanja, ki je bilo zasnovano na njem, so bili tudi takšni, ki niso hoteli opustiti tistih starih verskih točk in izkušenj, ki so bila potrjena s Svetim pismom in pričevanjem Božjega Duha. Verovali so, da so v svojem proučevanju prerokovanj sprejeli zdrava načela razlage in so dolžni trdno ohraniti do sedaj sprejete resnice ter dalje proučevati Sveto pismo. Z resno molitvijo so znova preiskali svoje stališče in proučevali Sveto pismo, da bi odkrili napako. Ker pa je niso mogli najti v svojem računanju preroških obdobij, so začeli globlje preiskovati predmet svetišča.

S tem preiskovanjem so ugotovili, da ni svetopisemskih dokazov, ki bi potrdili splošno mnenje, da je zemlja svetišče. V Svetem pismu pa so našli popolno razlago svetišča, njegove narave, prostora in službe v njem; a pričevanje Svetega pisma je bilo tako jasno in obširno, da je bil izključen sleherni nadaljnji dvom. Pavel pravi: "Imela je pač tudi prva zaveza predpise za Božjo službo in pozemeljsko svetišče. Šotor namreč je bil napravljen - prvi, v katerem so bili svečnik in miza in razpostava kruhov; ta se imenuje sveto. Za drugim zagrinjalom pa je bil šotor, imenovan najsvetejše, imajoč zlato kadilnico in skrinjo zaveze, od vseh strani z zlatom okovano, v kateri je bil zlati vrč z mano in zeleneča Aronova palica in plošči zaveze, nad njo pa keruba slave, obsenčujoča pokrov sprave." ([Heb 9,1-5.](#))

Svetišče, o katerem tukaj govori apostol, meri na shodni šotor, ki ga je Mojzes naredil po Božjem ukazu za pozemsko prebivališče Najvišjega. "In narede naj mi svetišče, da bom prebival med njimi," ([2 Moj 25,8.](#)) se je glasilo navodilo, ki je bilo dano Mojzesu, ko je bil z Bogom na gori. Tedaj so Izraelci potovali skozi puščavo,^{/411/} zato je bil shodni šotor narejen tako, da se je lahko prenašal s prostora na prostor; vendar je bila to veličastna stavba. Njegove stene so bile iz pokončnih pozlačenih desk, zagozdene v srebrne podstavke, streha pa je bila narejena iz slojev zaves ali pokrival. Zunanja pokrivala so bila narejena iz usnja, notranja pa iz finega platna s čudovito izvezenimi kerubi. Poleg dvorišča, na katerem je stal oltar za žgalne daritve, je bil shodni šotor narejen iz dveh oddelkov, iz svetega in najsvetejšega. Drug od drugega sta bila ločena z dragoceno in čudovito zaveso; podobna zavesa je zapirala tudi vhod v prvi oddelek.

V Svetem je na južni strani stal sedmerokraki svečnik ter ponoči in podnevi razsvetljeval sveto; na severni strani pa je stala miza za kruhe obličja, a pred zaveso, ki je ločevala sveto od najsvetejšega, je stal zlat kadilni oltar, s katerega se je vsak dan dvigal k Bogu oblak dišečega kadila z Izraelovimi molitvami.

V najsvetejšem je bila postavljena skrinja zaveze, skrinja iz pozlačenega dragocenega lesa, v njej pa sta ležali dve kamniti tablici, na kateri je Bog napisal zakon deseterih zapovedi. Nad skrinjo je bil pokrov - prestol milosti, veličastno umetelno delo iz zlata, nadkriljevala pa sta ga dva keruba, ki sta bila izdelana iz zlata, vsak na enem koncu pokrova. V tem oddelku se je razodevala Božja navzočnost v obliki slave med keruboma.

Ko so se Judje naselili v Kanaanu, so shodni šotor zamenjali s Salomonovim templjem, ta pa je ohranil isti načrt in bil enako urejen, čeprav je bil trajna in večja stavba. Svetišče je obstajalo v isti obliki - razen v Danijelovem času, ko je ležalo v ruševinah - vse dotlej, ko so ga razdejali Rimljani leta 70 po Kristusu.

To je edino svetišče, ki je sploh kdaj obstajalo na svetu in ima Sveto pismo podatke o njem. Pavel ga imenuje^{/412/} svetišče prve zaveze. Toda ali je nova zaveza brez svetišča?

Ko so raziskovalci resnice znova začeli proučevati list Hebrejcem, so ugotovili, da je obstoj drugega ali novozaveznega svetišča zajet v naslednjih besedah apostola Pavla: "Imela je pač **tudi** prva zaveza (stari zakon) predpise za Božjo službo in pozemeljsko svetišče." Uporaba členka "tudi" kaže na to, da je Pavel že prej omenil to svetišče. Ko so se vrnili na začetek prejšnjega poglavja, so brali: "Poglavitno pa pri tem, o čemer govorimo, je to: takega imamo velikega duhovnika, ki je sedel na desnico prestola veličastva v nebesih in je oskrbnik pravega svetišča in prostora, ki ga je postavil Gospod in ne človek." ([Heb 8,1.2.](#))

Tukaj je razodeto svetišče nove zaveze. Svetišče prve zaveze je naredil človek. Postavil ga je Mojzes; to drugo pa je naredil Gospod, ne pa človek. V onem svetišču so opravljali službo pozemski duhovniki, v drugem pa jo opravlja na Božji desnici Kristus, naš Veliki duhovnik. Prvo svetišče je bilo na zemlji, drugo pa je v nebesih.

Dalje, svetišče, ki ga je postavil Mojzes, je bilo narejeno po določenem vzorcu. Gospod mu je rekel: "Kakor ti kaŕem vzorec prebivališča in vzorce vse njegove oprave, prav tako naredite." ([2 Mojz 25,9](#).) Znova mu je bilo ukazano: "Glej pa, da narediš vse reči po njih vzorcu, ki ti je bil pokazan na gori." (Vr 40.) Pavel razlaga, da je bilo prvo svetišče "podoba za sedanjo dobo; v katerem se darujejo darovi in ŕrtve"; da so bili sveti prostori v šotoru "podobe nebeških stvari"; da so duhovniki, ki so po postavi prinašali daritve, služili "podobi in senci nebeških stvari" in da "Kristus ni šel v svetišče z roko narejeno, ki je le pravega svetišča podoba, temveč v sama nebesa, da se sedaj kaŕe Boŕjemu obliču za nas". ([Heb 9,9,23; 8,5; 9,24](#).)^{/413/}

Nebeško svetišče, v katerem Kristus sluŕi za nas, je vzvišeni izvirnik, a svetišče, ki ga je postavil Mojzes, je samo kopija. Bog je dal svojega Duha izdelovalcem pozemskega svetišča. Velika umetelna spretnost, ki je prišla do izraza pri postavljanju svetišča, je bila pravzaprav razodetje Boŕje modrosti. Zidovi so bili videti, kakor da so narejeni iz samega zlata in so na vse strani odsevali luč, ki je prihajala s sedmerokrakega svečnika. Miza za kruhe obliča in kadilni oltar sta se svetila kakor zglajeno zlato. Bogata zavesa, iz katere je bil narejen strop, na njej pa izvezene podobe angelov v modri, vijoličasti in rdeči barvi, je povečevala lepoto prizora. Za drugo zaveso pa je bila sveta Šekina, vidno razodetje Boŕje slave, pred katero je smel stopiti samo veliki duhovnik.

Nepopisni sijaj pozemskega šotorja je razodeval človeškim očem slavo nebeškega templja, v katerem naš zastopnik Kristus sluŕi za nas pred Boŕjim prestolom. Prostor prebivanja Kralja kraljev, kjer mu sluŕijo tisoči tisočev, a deset tisočev deset tisoči stoje pred njim; ([Dan 7,10](#).) nebeški tempelj, poln slave večnega prestola, kjer njegovi sveti čuvaji serafi zakrivajo svoj obraz, ko se mu klanjajo, se je lahko samo v slabem odsevu svoje velikosti in slave razodel v tej prekrasni stavbi, ki so ga sploh kdaj postavile človeške roke. A vendar so s pozemskim svetiščem in njegovo službo oznanjevalne vzvišene resnice o nebeškem svetišču in o pomembnem delu, ki se tam opravlja za človekovo zveličanje.

Sveti nebeški prostori so prikazani z obema oddelkoma v pozemskem svetišču. Ko je bilo apostolu Janezu v prikazni dovoljeno pogledati v nebeški tempelj, je videl, da "sedem ognjenih bakel gori pred prestolom". ([Raz 4,5](#).) Videl je angela, ki je imel "zlato kadilnico; in mu je bilo dano mnogo kadil, da jih daruje z molitvami vseh svetih na zlatem oltarju pred prestolom". ([Raz 8,3](#).) Tedaj je bilo preroku dovoljeno videti prvi oddelek^{/414/} nebeškega svetišča, in v njem je videl sedem ognjenih bakel in zlati oltar, ki so bili predstavljeni z zlatim svečnikom in kadilnim oltarjem v pozemskem svetišču. Potem je videl dalje, da se je odprlo "Boŕje svetišče, ki je v nebesih", ([Raz 11,19](#).) in on je pogledal v notranjost za drugo zaveso v najsvetejše. Tam je videl skrinjo zaveze, njo pa je predstavljala sveta skrinja, ki jo je Mojzes naredil, da bi se v njej hranile Boŕje zapovedi.

Tako so proučevalci tega predmeta našli neovrgljive dokaze o obstoju svetišča v nebesih. Mojzes je naredil pozemsko svetišče po vzorcu, ki mu je bil pokazan. Pavel nas uči, da je bil vzorec pravo svetišče, ki je v nebesih, Janez pa priča, da ga je videl tam.

V nebeškem templju, v prostoru Boŕjega prebivanja, je Boŕji prestol utrjen na pravičnosti in sodbi. V najsvetejšem so njegove zapovedi, veliko merilo pravičnosti, po katerem bodo

preizkušeni vsi ljudje. Skrinja zaveze, v kateri sta shranjeni tablici Božjih zapovedi, je pokrita s pokrovom milosti, pred njo pa se Kristus zavzema s svojo krvjo za grešnikovo korist. Tako je predstavljena zveza pravičnosti in milosti v načrtu človeškega odrešenja. To združenje si je lahko zamislila samo neizmerljiva modrost, izpeljala pa ga je lahko samo neskončna moč; to je združenje, ki vsa nebesa napolnjuje z občudovanjem in spoštovanjem. Keruba, ki z globokim spoštovanjem gledata na pokrov milosti v pozemskem svetišču, predstavljata sočutje, s katerim nebeška vojska opazuje odrešeniško delo. To je skrivnost milosti, v katero želijo pokukati angeli: da Bog lahko ostane pravičen, ko opravičuje spokorjenega grešnika in znova vzpostavlja zvezo s padlim rodom; da se je Kristus lahko ponižal, da bi iz brezna pogube potegnil nešteto množico in jo oblekel v čista oblačila svoje pravičnosti, da bi se lahko združili z angeli, ki nikoli niso padli, in večno prebivali v Božji navzočnosti.

Kristusovo delo kot človekovega posrednika je predstavljeno s čudovitim Zaharijevim prerokovanjem o tem, ki se imenuje "odraslek". Prerok pravi: "In On^{415/} sezida Gospodov tempelj in On bo nosil veličastvo ter sedel in gospodoval na svojem prestolu in bo duhovnik na svojem prestolu, in **sklep miru** bo med njima obema." ([Zah 6,12.13.](#))

"On sezida Gospodov tempelj." Kristus je po svoji daritvi in posredovanju temelj in zidar Božje cerkve. Apostol opozarja nanj kot na vogelnik, "v katerem je vse poslopje točno sestavljeno in raste v svet tempelj v Gospodu, v katerem se tudi vi z drugimi vred vzdavate v Božje bivališče v Duhu". ([Ef 2,20-22.](#))

"On bo nosil veličastvo." Slava za odrešenje padlega človeštva pripada Kristusu. Odrešeni bodo skozi vse čase večnosti peli: "Njemu, ki nas ljubi in nas je umil naših grehov v svoji krvi ... slava in moč na vekov veke!" ([Raz 1,5.6.](#))

"Sedel in gospodoval na svojem prestolu in bo duhovnik na svojem prestolu." Sedaj še ne sedi na prestolu svoje slave, kajti kraljestvo slave še ni vzpostavljeno. Šele ko bo opravil svoje delo kot posrednik, mu bo Bog dal prestol njegovega očeta Davida, kraljestvo, ki mu ne bo konca. ([Luk 1,32.33.](#)) Kristus sedaj sedi kot duhovnik z Očetom na svojem prestolu. ([Raz 3,21.](#)) Na prestolu z Večnim, ki ima v sebi življenje, sedi ta, ki "je nosil naše bolezni in si je naložil naše bolečine; izkušan je v vsem kakor mi, a brez greha; tudi more pomagati izkušanim. Če pa se kdo pregreši, imamo zastopnika pri Očetu." ([Iz 53,4](#); [Heb 4,15](#); [2,18](#); [1 Jan 2,1.](#)) Njegovo posredništvo je prebodeno in strto telo in brezmadežno življenje. Ranjene roke, prebodene prsi, prebite noge se potegujejo za padlega človeka, čigar zveličanje je odkupljeno s tako neizmerljivo ceno.

"Sklep miru bo med njima obema." Očetova ljubezen ni nič manjši vir zveličanja za padli človeški rod kakor Sinova. Jezus je rekel svojim učencem pred^{416/} svojim odhodom: "Ne pravim vam, da bom jaz prosil Očeta za vas. Zakaj Oče sam vas ljubi." ([Jan 16,26.27.](#)) "Bog je namreč bil v Kristusu in je svet spraval s seboj." ([2 Kor 5,19.](#)) V službi nebeškega svetišča pa je sklep miru med obema. "Kajti **tako je Bog ljubil** svet, da je dal svojega edinorojenega Sina, da se ne pogubi, kdor koli veruje vanj, temveč da ima večno življenje." ([Jan 3,16.](#))

Na vprašanje: Kaj je svetišče? Sveto pismo daje jasen odgovor. Izraz svetišče, kakor se uporablja v Svetem pismu, se najprej nanaša na shodni šotor, ki ga je Mojzes postavil po vzorcu nebeškega svetišča, potem pa na pravi šotor v nebesih, na katerega je opozarjalo pozemsko svetišče. S Kristusovo smrtjo je prenehala simbolična služba. Pravi šotor v nebesih je novozavezo svetišče. Ker pa se je prerokovanje iz [Dan 8,14](#) izpolnilo v novi zavezi, mora biti tudi svetišče, na katero se nanaša, novozavezo svetišče. Na koncu 2300 dni, se pravi leta

1844, že mnogo stoletij ni bilo na svetu nikakršnega svetišča. Zatorej se prerokovanje: "Do 2300 večerov in jutri, potem bo svetišče očiščeno," brez dvoma nanaša na nebeško svetišče.

Ostaja nam še, da odgovorimo na najpomembnejše vprašanje: Kaj je čiščenje svetišča? Da je takšna služba obstajala v zvezi s pozemskim svetiščem, nam potrjujejo starozakonski spisi. Toda ali je v nebesih kaj, kar je treba čistiti? V [Heb 9](#) se jasno uči o čiščenju pozemskega in nebeškega svetišča. "In s krvjo se skoraj vse očišča po postavi, in brez prelitja krvi se ne zgodi odpuščanje. Potrebno je torej bilo, da se 'podobe nebeških stvari' očiščajo s takimi, nebeške stvari same pa z boljšimi žrtvami mimo teh" ([Heb 9,22.23.](#)) - se pravi z dragoceno Kristusovo krvjo.

Čiščenje v simbolični in dejanski službi mora biti opravljeno s krvjo: v pozemskem svetišču^{417/} z živalsko krvjo, v nebeškem pa s Kristusovo. Pavel navaja razlog, zakaj se mora to čiščenje opraviti s krvjo: brez prelitja krvi ni **odpuščanja**. Odpuščanje ali odstranitev grehov je delo, ki ga je treba opraviti. Toda kako je greh lahko povezan s svetiščem, bodisi z nebeškim ali pozemskim? To lahko spoznamo po simbolični službi, kajti duhovniki, ki so opravljali službo na zemlji, so služili "podobi in senci nebeških stvari". ([Heb 8,5.](#))

Služba pozemskega svetišča je sestojala iz dveh delov. Duhovniki so vsak dan služili v svetišču, veliki duhovnik pa je enkrat na leto opravljal v najsvetejšem posebno delo sprave za očiščenje svetišča. Spokorjeni grešniki so vsak dan vodili svoje daritve pred vrata shodnega šotor, položili roke na glavo daritvene živali in priznavali svoje grehe. Tako so jih slikovito prenesli s sebe na nedolžno daritev. Potem je bila žival zaklana. Apostol pravi: "Brez prelitja krvi se ne zgodi odpuščanje. Zakaj duša mesa je v krvi." ([Heb 9,22](#); [3 Mojz 17,11.](#)) Prekršene Božje zapovedi so zahtevale prestopnikovo življenje. Kri, ki je predstavljala grešnikovo življenje, katerega krivdo je nosila daritvena žival, je duhovnik odnesel v svetišče in z njo poškopil pred zaveso, za katero je stala skrinja zaveze, v njej pa zapovedi, ki jih je grešnik prekršil. Greh je bil s tem obredom slikovito prenesen v svetišče. V nekaterih primerih krvi niso odnesli v svetišče, a tedaj je duhovnik jedel meso daritve, kakor je Mojzes naučil Aronove sinove, rekoč jim: "In On vama jo je dal, da bi nosila krivico občine." ([3 Mojz 10,17.](#)) Oba obreda sta enako predstavljala prenos grehov s spokorjenca na svetišče.

To je bilo delo, ki se je iz dneva v dan opravljal skozi vse leto. Grehi Izraelcev so bili preneseni v svetišče, zato je bilo potrebno posebno delo, da bi se odstranili. Bog je ukazal, da se očisti^{418/} vsak oddelek svetišča. "Tako naj izvrši poravnava za svetišče zaradi nečistot Izraelovih sinov in zaradi njih prestopkov po vseh njih grehih; in enako naj stori za shodni šotor, ki biva med njimi sredi njih nečistot."

Spravna daritev se je morala opraviti tudi za oltar. "Očisti ga in posveti od nečistot Izraelovih sinov." ([3 Mojz 16,16.19.](#))

Enkrat na leto, na veliki spravni dan, je stopil veliki duhovnik v najsvetejše, da bi očistil svetišče. S tem dejanjem je bil dokončan letni venec služb. Na spravni dan so pripeljali dva kozla pred vrata shodnega šotor. Med njima so žrebali: "En žreb za Gospoda in en žreb za Azazela." ([3 Mojz 16,8.](#)) Kozel, ki je bil izžreban za Gospoda, je moral biti darovan za ljudstvo kot daritev za greh. Duhovnik je odnesel njegovo kri za zaveso in z njo poškopil po pokrovu milosti in pred njim. S krvjo je bilo treba poškopiti tudi jedilni oltar, ki je stal pred zaveso.

"Aron naj položi obe svoji roki živemu kozlu na glavo in pripozna nad njim vse krivice Izraelovih sinov in vse njih prestopke po vseh njih grehih; in položi naj jih na glavo kozlu ter ga pošlje po pripravljenem možu v puščavo, da odnese kozel na sebi vse njih krivice v pusto deželo; zato naj ga odžene v puščavo." ([3 Mojz 16,21.22.](#)) Azazelov kozel za greh se ni več vrnil v Izraelovo taborišče, a človek, ki ga je odpeljal, se je moral skopati in oprati oblačila, preden se je vrnil v taborišče.

Ves obred je bil določen, da Izraelcem vsadi zavest o Božji svetosti in njegovi ogabnosti do greha ter jim pokaže, da ne morejo priti v stik z grehom, ne da bi se z njim oskrunili. Med opravljanjem tega pravega dela se je moral spokoriti sleherni človek. Vsa dela so morala biti ustavljena,^{/419/} ves Izraelov zbor pa je moral ta dan preživljati v slovesnem spokorjenju pred Bogom v molitvi, postu in globokem preiskovanju srca.

Ta simbolična služba uči pomembne resnice o spravi. Namesto grešnika je sprejeta njegova zamenjava, toda s krvjo daritvene živali greh ni bil uničen. S tem je predviden način, kako se bo greh prestavil v svetišče. Grešnik je z darovanjem krvi priznal oblast zapovedi, izpovedal je svojo krivdo zaradi prestopka in izrazil svojo željo po odpuščanju ter vero v prihodnjega Odrešenika; vendar še ni bil popolnoma prost prekletstva zapovedi. Na spravi dan je veliki duhovnik, potem ko je od ljudstva vzel daritev, stopil z njeno krvjo v najsvetejše in poškropil pokrov milosti nad samimi zapovedmi v skrinji, da bi zadostil njihovim zahtevam. Tedaj je kot posrednik sprejel nase grehe in jih odnesel iz svetišča. Položil je roke na glavo živega kozla, priznal nad njim vse grehe in jih tako s sebe simbolično prestavil nanj. Kozel jih je potem odnesel v puščavo in tako se je štelo, da so za vedno odvzeti ljudstvu.

Takšna služba je bila podoba in senca nebeških stvari. A to, kar se je v pozemskem svetišču dogajalo v podobi, se dejansko dogaja v službi nebeškega svetišča. Naš Zveličar je po svojem vnebohodu začel svojo službo kot naš veliki duhovnik. Pavel pravi: "Kajti Kristus ni šel v svetišče z roko narejeno, ki je le pravega svetišča podoba, temveč v sama nebesa, da se sedaj kaže Božjemu obličju za nas." ([Heb 9,24.](#))

Duhovnikova služba skozi vse leto v prvem oddelku svetišča znotraj za zaveso, ki je pomenila vrata in je ločevala svetišče od dvorišča, je predstavljala delo, ki ga je Kristus začel po svojem vnebohodu. Duhovnikovo delo^{/420/} ob vsakdanji službi je bilo prinašati pred Boga kri daritve za greh in kadilo, ki se je dvigalo z molitvami Izraelcev. Tako je Kristus prinašal pred Očeta zasluge svoje krvi za rešitev grešnikov in mu z dragocenim kadilom svoje lastne pravičnosti prinašal molitve spokorjenih vernikov. To je bila služba v prvem oddelku nebeškega svetišča.

Tja ga je spremljala vera Kristusovih učencev, ko je odšel v nebesa pred njihovimi očmi. Tukaj najdemo središče njihovega upanja, kakor pravi Pavel: "Ga imamo kakor sidro duše, ki je zanesljivo in trdno in prodira v notranje svetišče za pregrinjalo, kamor je kot predhodnik za nas stopil Jezus, postavši ... veliki duhovnik na vekomaj. Ne po krvi kozlov in telet, ampak po svoji lastni krvi, enkrat za vselej v svetišče, ko je bil pridobil večno rešitev." ([Heb 6,19.20; 9,12.](#))

Ta služba se je osemnajst stoletij opravljala v prvem oddelku svetišča. Kristusova kri je zastopala spokorjene grešnike, jim priskrbela odpuščanje in sprejem pri Očetu, vendar so njihovi grehi še dalje ostali zapisani v spominskih knjigah. Kakor je bila v pozemski službi na koncu leta opravljena sprava, tako mora biti pred dokončanjem Kristusovega odrešeniškega dela opravljeno pravno delo, da bi se odstranili grehi iz svetišča. To je tista služba, ki se je

začela, ko je izteklo 2300 dni. Tisti čas, kakor je napovedal prerok Danijel, je stopil naš veliki duhovnik v najsvetejše opraviti zadnji del svoje svečane službe - čiščenje svetišča.

Kakor so bili v starem času grehi ljudstva z vero preneseni na daritev za greh in potem po njeni krvi simbolično v pozemsko svetišče, tako se tudi v novi zavezi grehi tistih, ki se z vero spokorijo, prenašajo na Kristusa, z njim pa v pravo nebeško svetišče. Kakor je bilo v podobi čiščenje pozemskega svetišča opravljeno z odstranitvijo grehov, ki so ga skrunili, tako mora biti opravljeno tudi dejansko čiščenje nebeškega svetišča^{/421/} z odstranitvijo ali brisanjem grehov, ki so tam zapisani. Preden pa se to lahko opravi, se morajo raziskati knjige, da bi se ugotovilo, kdo je s spokorjenjem in z vero v Kristusa dobil pravico do sprave. Zato čiščenje svetišča vsebuje preiskovalno delo - delo sodbe. Opravljeno mora biti prej, preden Kristus pride rešiti svoje ljudstvo. Ko pa bo On prišel, bo prišlo tudi plačilo z njim, da povrne vsakemu, "kakor je njegovo delo". ([Raz 22,12.](#))

Tisti, ki so hodili za lučjo Božje besede, so na ta način spoznali, da Kristus na koncu 2300 dni, to je leta 1844, ni prišel na zemljo, temveč je stopil v najsvetejše nebeškega svetišča opravljat končno spravno delo kot pripravo na svoj prihod.

Razumeli pa so tudi, da je daritev za greh opozarjala na Kristusa kot daritev; da je veliki duhovnik predstavljal Kristusa kot posrednika, Azazel pa je predstavljal Satana, začetnika zla, na kogar bodo na koncu položeni grehi iskrenih spokorjencev. Ko je veliki duhovnik s krvjo daritve za greh odstranil grehe iz svetišča, jih je položil na Azazela. Ko pa bo Kristus na koncu svoje službe s svojo krvjo odstranil grehe svojega ljudstva iz nebeškega svetišča, jih bo odložil na Satana, ki bo moral zdržati končno kazen. Kozel za greh je bil odpeljan v puščavo, da se nikoli več ni vrnil v družbo Izraelcev. Tako bo Satan za vedno pregnan iz bližine Boga in njegovega ljudstva ter uničen v končnem uničenju greha in grešnikov.^{/422/}

24. V najsvetejšem ([angleško](#))

Predmet svetišča je bil ključ, ki je razkril skrivnost razočaranja leta 1844. Odprl je pogled na venec povezanih in skladnih resnic, ki so kazale, da je Božja roka vodila veliko adventno gibanje, razsvetlila položaj in nalogo Božjega ljudstva ter mu tako določila sedanjo dolžnost. Kakor so se Jezusovi učenci po strašni noči duševne bolečine in razočaranja razveselili, ko so videli Gospoda, tako so se sedaj razveselili tudi tisti, ki so v veri pričakovali njegov drugi prihod. Pričakovali so, da bo Jezus prišel v slavi nagradit svoje služabnike. Ker pa so se prevarali v svojih upih, so izgubili Jezusa izpred oči in vzkliknili kakor Marija pri grobu: "Ker so mojega Gospoda vzeli, in ne vem, kam so ga položili." ([Jan 20,13.](#)) Sedaj so znova opazovali v najsvetejšem njega, svojega usmiljenega velikega duhovnika, ki se bo kmalu pojavil kot njihov kralj in osvoboditelj. Luč iz svetišča je razsvetlila preteklost, sedanost in prihodnost. Vedeli so, da jih je Bog vodil z nezmotljivo previdnostjo. Čeprav s prvimi učenci vred sami niso razumeli sporočila, ki so ga oznanjali, je bilo v vsakem pogledu pravilno. S svojim oznanjevanjem tega sporočila so izpolnili Božji namen, in njihovo delo za Gospoda ni bilo zaman. Znova rojeni po veliki milosti "v živo upanje" so se veselili "z veseljem neizrečnim in polnim slave". ([1 Pet 1,3.8.](#))/423/

Ampak Danijelovo prerokovanje: "Do dva tisoč tristo večerov in juter; potem bo svetišče očiščeno," (8,14.) in prvo angelsko sporočilo: "Bojte se Boga in dajte mu slavo, kajti prišla je ura njegove sodbe," ([Raz 14,7.](#)) sta kazali na Kristusovo službo v najsvetejšem nebeškega svetišča, na preiskovalno sodbo, ne pa na Kristusov prihod zaradi zveličanja njegovega ljudstva in uničenja brezbožnikov. Napaka ni bila v izračunavanju preroških časovnih obdobij, temveč v **dogodku**, ki naj bi se zgodil na koncu dva tisoč tristo dni. Zaradi te napake so verni doživeli razočaranje, vendar je bilo vse to napovedano v prerokovanju. Tisti čas se je izpolnilo vse, kar so po Svetem pismu lahko pričakovali. Hkrati pa se je, ko so žalovali zaradi svojih neizpolnjenih upov, zgodil dogodek, ki je napovedan v tem sporočilu, a moral se je zgoditi prej, preden Gospod lahko pride nagradit svoje služabnike.

Kristus je prišel, vendar ne na svet, kakor so pričakovali, temveč kakor je bilo oznanjeno z vnaprejšnjo podobo, v najsvetejše Božjega svetišča v nebesih. Prerok Danijel ga je videl v tem času prihajati pred Predvečnega. "Videl sem v prikaznih ponoči, in glej, z nebeškimi oblaki je prihajal eden kakor Sin človekov, in prišel je " - ne na zemljo - temveč "k Predvečnemu, in privedli so ga predenj." ([Dan 7,13.](#))

Ta prihod pa opisuje tudi prerok Malahija: "Naglo pride v svoj tempelj Gospod, ki ga iščete, in Angel zaveze, ki ga želite: Glej, prihaja, pravi Gospod nad vojskami." ([Mal 3,1.](#)) Gospodov prihod v njegov tempelj je bil njegovemu ljudstvu nekaj iznenadnega, nepričakovanega. Niso ga iskali **tam**; pričakovali so, da bo prišel na zemljo "v plamenečem ognju, ko bo kaznoval tiste, ki ne poznajo Boga in niso pokorni evangeliju". ([2 Tes 1,8.](#))

Toda ljudstvo še ni bilo pripravljeno srečati svojega Gospoda. Za njegovo pripravo se je moralo opraviti še eno delo.^{/424/} Moralo je dobiti luč, da bo njegove misli usmerilo na Božji tempelj v nebesih, in če bo z vero šlo za svojim velikim duhovnikom v nebeški službi, mu bodo razodete nove dolžnosti. Cerkvi je moralo biti dano še eno sporočilo opomina in nauka.

Prerok pravi: "Kdo pa more prenesti dan njegovega prihoda in kdo obstoji, kadar se On prikaže? Kajti On bo kakor ogenj topilca in kakor lug belilca. In sedel bo kakor topilec, ko čisti srebro, in čistil bo Levijeve sinove in jih prečistil kakor srebro in zlato, da bodo prinašali Gospodu daritve v pravičnosti." ([Mal 3,2.3.](#)) Tisti, ki bodo živeli na zemlji v času, ko se bo

končalo Kristusovo posredovanje v gornjem svetišču, bodo morali stati pred svetim Bogom brez posrednika. Njihova oblačila bodo morala biti čista, njihov značaj pa očiščen greha s poškopitvijo s krvjo. Z Božjo milostjo in s svojim marljivim prizadevanjem morajo biti zmagovalci v boju s hudim. Medtem ko se v nebesih opravlja preiskovalna sodba in se grehi spokorjenih vernih odstranjajo iz svetišča, se mora med Božjim ljudstvom na zemlji opraviti posebno delo čiščenja, odstranitev greha. To delo jasneje opisujejo sporočila v [Raz 14](#).

Ko bo to delo dokončano, bodo Kristusovi sledilci pripravljeni za njegov prihod. "Tedaj bo Judovo in jeruzalemsko darilo prijetno Gospodu kakor v starodavnih dneh in kakor v nekdanjih letih". ([Mal 3,4](#).) Tedaj bo cerkev, ki jo bo Gospod ob svojem prihodu vzel k sebi, slavna cerkev, "ki nima madeža ali gube ali kaj enakega". ([Ef 5,27](#).) Tedaj bo prisvitala "kakor jutranja zarja, lepa kakor mesec, čista kakor sonce, strašna kakor vojske z zastavami". ([Vp 6,10](#).)

Prerok Malahija pa poleg Gospodovega prihoda z naslednjimi besedami napoveduje tudi njegov drugi prihod za izvršitev sodbe: "Približam se vam^{/425/} s sodbo in bom nagla priča zoper čarovnike in prešuštnike in krivoprisežnike in zoper nje, ki trgajo najemniku plačilo in silo delajo vdovi in siroti ter kratijo pravico tujcu, mene se pa ne boje, pravi Gospod nad vojskami." ([Mal 3,5](#).) Juda kaže na isti prizor, ko pravi: "Glej, prišel je Gospod z miriadami svojih angelov izvršit sodbo nad vsemi in kaznovat vse brezbožne za vsa dela brezbožnosti, ki so jih brezbožno storili, in za vse trde besede, ki so jih govorili zoper njega brezbožni grešniki." ([Juda 14,15](#).) Ta prihod in prihod v Gospodov tempelj sta dva različna in popolnoma ločena dogodka.

Prihod Kristusa kot našega velikega duhovnika v najsvetejše, da bi očistil svetišče, je napovedan v [Dan 8,14](#); prihod Sina človekovega k Predvečnemu je opisan v [Dan 7,13](#); Gospodov prihod v njegov tempelj je napovedan v Malahiju - vse to so opisi istega dogodka; ta dogodek je predstavljen tudi z ženinovim prihodom na svatbo, kakor je to opisal Kristus v priliki o desetih devicah v [Mat 25](#).

Poleti in jeseni leta 1844 se je objavljalo sporočilo: "Glej, ženin!" Tedaj sta se pojavili dve skupini ljudi, predstavljeni z modrimi in nespametnimi devicami - prva skupina, ki je z veseljem pričakovala Gospodov prihod in se resno pripravljala, da bi ga dočakala, in druga skupina, ki se je pod vplivom strahu in nagonsko spodbujena zadovoljila s teorijo resnice, Božje milosti pa je imela premalo. Ko je v priliki ženin prišel, so pripravljene odšle z njim na svatovščino. Tukaj omenjeni ženinov prihod se je dogodil pred svatbo. Svatba predstavlja Kristusov prevzem njegovega kraljestva. Sveto mesto, novi Jeruzalem, ki je prestolnica tega kraljestva, se imenuje nevesta, Jagnjetova žena. Angel je dejal Janezu: "Sem! Pokažem ti nevesto, Jagnjetovo ženo. In odnese me v duhu na veliko in visoko goro in mi pokaže sveto mesto, Jeruzalem, ki gre dol od Boga iz nebes." ([Raz 21,9,10](#).)^{/426/} Očitno je torej, da nevesta predstavlja sveto mesto, device, ki gredo ženinu naproti, pa predstavljajo cerkev. V Razodetju pravi, da bodo Božji otroci gosti na večerji Jagnjetovega ženitovanja. ([Raz 19,9](#).) Če so **gosti**, ne morejo biti hkrati predstavljeni kot **nevesta**. Kristus bo dobil od Predvečnega oblast, slavo in kraljestvo, kakor nam to razlaga prerok Danijel. Dobil bo novi Jeruzalem, prestolnico svojega kraljestva, ki bo "kakor nevesta, odičena svojemu ženinu". ([Dan 7,14](#); [Raz 21,2](#).) Po sprejemu kraljestva bo prišel v svoji slavi kot Kralj kraljev in Gospod gospodov za zveličanje svojemu ljudstvu, ki bo sedlo za mizo "z Abrahamom in Izakom in Jakobom v nebeškem kraljestvu", ([Mat 8,11](#); [Luk 22, 30](#).) da se bo udeležilo večerje Jagnjetovega ženitovanja.

Sporočilo: "Glej, ženin!" ki se je oznanjalo poleti leta 1844, je dalo tisočem povod, da so pričakovali takojšnji Gospodov prihod. Ženin je ob določenem času prišel, vendar ne na zemljo, kakor je to pričakovalo njegovo ljudstvo, temveč k Predvečnemu v nebesih, k svatovščini, prevzet kraljestvo. "Pripravljene odidejo z njim na svatovščino; in vrata se zapro." Ni bilo potrebno, da so osebno navzoči pri svatbi, saj se je opravljala v nebesih, medtem ko so ti bili še na zemlji. Kristusovi sledilci morajo čakati na svojega Gospodarja, "kdaj se vrne z ženitnine". ([Luk 12,36](#).) Vendar pa morajo razumeti njegovo delo in hoditi za njim z vero, ko stopi pred Boga. V tem smislu je možno reči zanje, da so odšli na svatovščino.

V priliki so na svatovščino odšle device, ki so imele olje v posodah. Tisti, ki so poleg poznanja resnice in Svetega pisma imeli tudi Božjega Duha in milost ter so v noči svoje grenke izkušnje potrpežljivo čakali in v Svetem pismu iskali jasnejšo luč, so razumeli resnico glede svetišča v nebesih in spremembo v Zveličarjevi službi, zato so ga z vero spremljali pri njegovem delu v nebeškem svetišču. Vsi, ki po pričevanju Svetega pisma sprejmejo^{/427/} te resnice in hodijo za Kristusom z vero, ko stopa pred Boga, da bi opravil zadnje posredovanje in potem sprejel kraljestvo - vsi ti so prikazani, kakor da gredo z njim na svatovščino.

V priliki iz [Mat 22](#) je omenjena ista podoba svatbe, in tam je jasno pokazano, da bo preiskovalna sodba nastopila pred svatovščino. Pred svatovščino prihaja Kralj pogledat goste, ([Mat 22,11](#).) ali so se vsi oblekli v svatovsko oblačilo, v čisto oblačilo, čist značaj, in ali so "oprani svoja oblačila in jih pobelili v Jagnjetovi krvi". ([Raz 7,14](#).) Kdor ne bo oblečen v takšna oblačila, bo vržen ven, za kogar pa se bo med preiskovanjem ugotovilo, da ima svatovsko oblačilo, ga bo Bog sprejel in imel za vrednega, da se udeleži njegovega kraljestva in deli prestol z njim. To delo preiskovanja značaja, odločanja, kdo je pripravljen za Božje kraljestvo, je preiskovalna sodba, s katero se končuje Kristusovo delo v nebeškem svetišču.

Ko bo preiskovalno delo opravljeno, ko bodo raziskani in rešeni primeri tistih, ki so se v vseh časih priznavali za Kristusove sledilce, tedaj, a nikakor prej, bo končano delo preiskovanja, in vrata milosti se bodo zaprla. Tako nas ta kratka poved: "Pripravljene odidejo z njim na svatovščino, in vrata se zapro," vodi čez zadnjo Zveličarjevo službo do časa, ko bo dokončano vzvišeno delo zveličanja človeštva.

V službi pozemskega svetišča, katera je, kakor smo videli, simbol službe v nebeškem svetišču, se je dokončala služba v prvem oddelku, ko je veliki duhovnik na spravi dan stopil v najsvetejše. Bog je ukazal: "Nobenega človeka ne sme biti v shodnem šotoru, kadar gre noter, da stori poravnavo v svetišču, dokler ne pride iz njega." ([3 Mojz 16,17](#).) Tako je Kristus, ko je stopil v najsvetejše opraviti zadnje spravno delo, prenehal opravljati službo v prvem oddelku. Ko pa se je dokončala služba v prvem oddelku,^{/428/} se je začela služba v drugem. Ko je veliki duhovnik v simbolični službi na spravi dan zapustil prvi oddelek svetišča, je stopil v drugi oddelek pred Boga darovati kri za grehe vseh Izraelcev, ki so se zares spokorili za svoje grehe. Tako je Kristus dokončal prvi del svoje službe kot naš posrednik, potem pa je začel drugega, ko še vedno prinaša svojo kri pred Očeta v korist grešnikov.

Adventisti leta 1844 niso razumeli tega predmeta. Ko je minil čas, v katerem so pričakovali Zveličarja, so še dalje verovali, da je njegov prihod blizu; menili so, da je zanje nastopil kritični trenutek in da je pred Bogom dokončano Kristusovo posredovanje za človeka. Zdelo se jim je, da Sveto pismo uči, da se bo čas milosti dokončal pred dejanskim Gospodovim prihodom na nebeških oblakih. To se jim je zdelo, da izhaja iz istih besedil v Svetem pismu, ki kažejo na čas, ko bodo ljudje iskali, trkali in klicali pred vrati milosti, pa se jim ne bodo odprla. Sedaj so pa spraševali, ali čas, v katerem so pričakovali Kristusov prihod, ne označuje

novega časovnega obdobja, ki bo tekel neposredno pred njegovim prihodom. Ker so oznanili opomin o sodbi, so po eni strani računali, da so opravili svojo dolžnost do sveta, tako jim je z duše padlo breme glede reševanja grešnikov, po drugi strani pa so bogokletno posmehovanje grešnikov imeli za še en dokaz, da se je Božji Duh odmaknil od njih, ki so zavrgli njegovo milost. Vse to jih je utrdilo v prepričanju, da je čas milosti končan ali, kakor so se oni izražali, da so vrata milosti zaprta.

Toda z raziskovanjem vprašanja svetišča se je pojavila večja luč. Sedaj so spoznali, da so imeli prav, ko so verovali, da konec 2300 dni in noči leta 1844 označuje pomemben datum. Če pa drži, da so se zaprla vrata milosti in upanja, skozi katera so ljudje imeli dostop k Bogu 1800 let, so se odprla druga vrata,^{/429/} in ljudem je ponujeno odpuščanje grehov s Kristusovim posredovanjem v najsvetejšem. En del Kristusove službe je dokončan, vendar samo zato, da bi napravil prostor drugemu. Še vedno so obstajala ena odprta vrata v nebeško svetišče, kjer Kristus opravlja službo v grešnikovo korist.

Sedaj se je razumel pomen tistih Kristusovih besed iz Razodetja, ki so poslane cerkvi prav v tem času: "To pravi Sveti, Resnični, ki ima Davidov ključ, ki odpira, in nihče ne zapre, in zapira, in nihče ne odpre. Vem za tvoja dela. Glej, postavil sem pred teboj odprta vrata, in nihče jih ne more zapreti." ([Raz 3,7.8.](#))

Vsi, ki so se z vero ravnali po Kristusu v velikem spravnem delu, bodo prejeli milost tega njegovega posredovanja v njihovo korist; a tisti, ki zavračajo v tem delu dano luč, ne bodo imeli od njega nikakršne koristi. Judje, ki so zavrgli dano luč o prvem Kristusovem prihodu in niso hoteli verovati vanj kot v Zveličarja sveta, niso mogli dobiti odpuščanja po njem. Ko je Jezus po svojem vnebohodu stopil s svojo lastno krvjo v svetišče, da bi na svoje učence izlil blagoslov svojega posredovanja, so bili Judje zapuščeni v popolni temi, da so še dalje prinašali svoje nekoristne daritve in darove. Služba v podobi in senci je bila dokončana. Vrata, skozi katera so imeli ljudje dotlej pristop k Bogu, niso bila več odprta. Judje niso hoteli iskati Gospoda tako, kakor so ga lahko tedaj iskali, to je po službi v nebeškem svetišču. Zato niso niti našli zveze z Bogom. Zanje so bila vrata zaprta. Niso spoznali Kristusa kot pravo daritev in edinega posrednika pri Bogu; zato niso mogli biti deležni njegovega posredovanja.

Stanje nevernih Judov kaže stanje mnogih brezskrbnih in nezvestih tako imenovanih kristjanov, ki načrtno ne želijo vedeti za službo našega usmiljenega Velikega duhovnika. Ko je veliki duhovnik^{/430/} v simbolični službi stopal v najsvetejše, se je od vseh Izraelcev zahtevalo, da se zberejo okoli svetišča in tako najbolj svečano ponižajo svoje duše pred Gospodom, da bi dobili odpuščanje grehov in ne bi bili izključeni iz zbora vernih. Koliko bolj pomembno je, da mi na ta pravi spraven dan razumemo službo našega Velikega duhovnika in poznamo dolžnosti, ki se zahtevajo od nas.

Ljudje ne morejo nekaznovano zavračati opominov, ki jim jih Bog pošilja v svoji milosti. V Noetovem času so nebesa svetu poslala sporočilo, a njegovo zveličanje je bilo odvisno od tega, kako bo to sporočilo sprejel. Ker pa so ta opomin zavrgli, se je Božji Duh umaknil od grešnega rodu, zato je propadel v vodah potopa. V Abrahamovem času je prenehala milost za grešne prebivalce Sodome. Razen Lota, njegove žene in dveh hčera je vse uničil ogenj, ki je padel z neba. Tako je bilo tudi v Kristusovih dneh. Božji Sin je rekel nezvestim Judom tistega rodu: "Zato bo vaša hiša zapuščena." ([Mat 23,38.](#) - Ek) Ista Neizmerljiva moč je gledala na zadnje dni in rekla zanje, ki "niso sprejeli ljubezni resnice, da bi se rešili. In zato jim pošilja Bog močno delovanje zmote, da verujejo laži; da bodo sojeni vsi, ki niso verovali resnici,

ampak jim je ugajala krivica." ([2 Tes 2,10-12.](#)) Ker so zavrgli nauk njegove besede, jim je Bog odvzel svojega Duha in jih prepustil prevaram, ki so jim všeč.

Toda Kristus še vedno posreduje v človekovo korist, in luč bo dana njim, ki jo iščejo. Čeprav adventisti v začetku tega niso razumeli, jim je vendar kasneje postalo jasno, ko so začeli dojemati besedila v Svetem pismu, ki so določala njihovo pravo stališče.

Ko je leta 1844 potekel natančno določeni čas, je nastal čas velike stiske za tiste, ki so se še vedno držali adventne vere. Njihova edina pomoč, ki jih je utrdila v njihovem pravem stališču,^{/431/} je bila luč, ki je njihovo pozornost usmerila na nebeško svetišče. Nekateri so se odpovedali svojemu verovanju v svoje dotedanje računanje preroških časovnih obdobj in so tisto mogočno moč Svetega Duha, ki je spremljala adventno gibanje, pripisovali človeški ali Satanovi moči. Drugi so neomahljivo verovali, da jih je Gospod vodil v njihovi pretekli izkušnji; in medtem ko so čakali, bedeli in molili, da bi spoznali Božjo voljo, so videli, da je njihov Veliki duhovnik začel drugi del službe, in ker so ga z vero spremljali, so lahko razumeli sklepno nalogo cerkve. Sedaj so jasno razumeli prvo in drugo angelsko sporočilo, in tako so bili pripravljeni sprejeti in oznaniti svetu svečani opomin tretjega angelskega sporočila iz [Raz 14.](#)^{/432/}

25. Nespremenljivost Božjih zapovedi ([angleško](#))

"In odpre se Božje svetišče, ki je v nebesih, in skrinja njegove zaveze se je videla v njegovem svetišču." ([Raz 11,19.](#)) Skrinja zaveze je v najsvetejšem, v drugem oddelku svetišča. V službi pozemskega svetišča, ki je služila podobi in senci nebeških stvari, ([Heb 8,5.](#)) se je ta oddelek odprl samo na veliki spravi dan, da bi se očistilo svetišče. Napoved, da je v nebesih odprt Božji tempelj in da se je v njem videla skrinja zaveze, kaže na odpiranje najsvetejšega v nebeškem svetišču leta 1844, kamor je Kristus vstopil opraviti končno delo sprave. Tisti, ki so z vero šli za svojim velikim duhovnikom, ko je začel svojo službo v najsvetejšem, so videli skrinjo njegove zaveze. Ko so proučili predmet svetišča, so spoznali, da je Zveličar spremenil službo. Doumeli so, da sedaj opravlja svojo službo pred Božjo skrinjo in tam zastopa grešnike, sklicujoč se na svojo kri.

V skrinji pozemskega svetišča sta bili dve kamniti tablici, na katerih so bile zapisane Božje zapovedi. Skrinja je bila prostor, kamor sta bili položeni tablici zapovedi in navzočnost teh Božjih predpisov ji je dajala vrednost in svetost. Ko se je v nebesih odprlo Božje svetišče, se je videla skrinja njegovega pričevanja.^{/433/} V najsvetejšem nebeškega svetišča se posvečeno hranijo Božje zapovedi - zakon, ki ga je sam Bog izgovoril sredi grmenja na Sinaju in ga napisal s svojim prstom na kamniti tablici.

Božje zapovedi so vzvišeni izvirnik, katerega zvesti prepis so bile zapovedi napisane na kamnitih tablicah in vpisane v 5 Mojzesovih knjigah. Tisti, ki so razumeli to pomembno resnico, so lahko prav tako dojeli svetost in nespremenljivost Božjih zapovedi. Občutili so moč Zveličarjevih besed kakor nikoli prej: "Dokler ne preideta nebo in zemlja, ne izgine ni najmanjša črka ali pičica iz postave, dokler se vse ne zgodi." ([Mat 5,18.](#)) Božje zapovedi kot razodetje njegove volje in izraz njegovega značaja morajo večno obstajati kot zvesta priča v nebesih. Nobena zapoved ni ukinjena; spremenjena ni niti najmanjša črka ali pičica. Psalmist pravi: "Na vekomaj, o Gospod, je utrjena tvoja beseda v nebesih. Zanesljive so vse njegove zapovedi, utrjene za vedno in na veke." ([Ps 119,89; 111,7.8.](#))

V sami sredi desetih zapovedi je četrta, kakršna je bila objavljena v začetku: "Spominjaj se sobotnega dne, da ga posvečuješ. Šest dni boš delal in opravljal ves svoj posel, ali sedmi dan je čas počitka Gospodu, tvojemu Bogu. V njem ne opravljaj nobenega dela ne ti ne tvoj sin ne tvoja hči ne tvoj hlapec ne tvoja dekla ne tvoja živina, niti tujec, ki je v tvojih vratih. Zakaj v šestih dneh je ustvaril Gospod nebo in zemljo, morje in vse, kar je v njih, in sedmi dan je počival; zato je blagoslovil sobotni dan in ga posvetil." ([2 Mojz 20,8-11.](#))

Božji Duh je vplival na preiskovalce njegove besede. Ti so se prepričali, da so v neznanju prestopali to zapoved s tem, ker niso posvečevali Stvarnikovega dneva počitka. Začeli so raziskovati razloge za praznovanje prvega dne tedna namesto dneva, ki ga je Bog posvetil. V Svetem pismu niso mogli najti nikakršnega dokaza,^{/434/} da je četrta zapoved ukinjena ali da je sobota spremenjena. Blagoslov, s katerim je bil v začetku posvečen sedmi dan, mu nikoli ni bil odvzet. Iskreno so raziskovali, da bi spoznali Božjo voljo in jo izpolnjevali. Sedaj pa, ko so spoznali, da so prestopniki njegovih zapovedi, je globoka bolečina napolnila njihova srca, in svojo zvestobo Bogu so dokazali s tem, da so začeli posvečevati njegovo sveto soboto.

Mnogi resni naporji so bili storjeni, da bi jim omajali vero. Vsakdo je lahko uvidel, če je bilo pozemsko svetišče podoba ali kopija nebeškega, potem so tudi zapovedi, ki so bile shranjene v skrinji zaveze na zemlji, natančen prepis zapovedi, ki so bile v nebeški skrinji. Če pa so sprejeli resnico, so s tem priznali tudi zahteve Božjih zapovedi, s tem pa tudi sobote kot četrte

zapovedi. To je bil vzrok za ogorčeni in odločni odpor proti skladni razlagi Svetega pisma, ki je razodevala Kristusovo službo v nebeškem svetišču. Ljudje so poskušali zapreti vrata, ki jih je Bog odprl, in odpreti tista, ki jih je Bog zaprl. Toda tisti, ki "odpira, in nihče ne zapre, in zapira, in nihče ne odpre", je rekel: "Glej, postavil sem pred teboj odprta vrata, in nihče jih ne more zapreti." ([Raz 3,7.8.](#)) Kristus je odprl vrata, ko je začel službo v najsvetejšem. Luč je zasvetila skozi odprta vrata nebeškega svetišča, in tedaj se je videlo, da je tudi četrta zapoved v tamkaj shranjenem zakoniku. Kar je Bog postavil, ni mogel noben človek ukiniti.

Tisti, ki so sprejeli luč o Kristusovem posredništvu in nespremenljivosti Božjih zapovedi, so ugotovili, da so te resnice podane v [Raz 14](#). Sporočilo o tem poglavju vsebuje trojni opomin, (ff) ki mora pripraviti prebivalce sveta za drugi Gospodov prihod. Sporočilo: "Prišla je ura njegove sodbe," kaže na sklepni del Kristusove službe za zveličanje ljudi. Objavlja^{/435/} resnico, ki se mora oznanjati, dokler Zveličar ne bo dokončal svojega posredništva in znova prišel na zemljo vzeti k sebi svoje ljudstvo. Sodba, ki se je začela leta 1844, se mora nadaljevati, dokler ne bo odločen primer vseh ljudi kakor živih tako mrtvih; zato bo trajala vse do konca časa milosti. Da bi bili ljudje pripravljeni zdržati pri sojenju, jim sporočilo ukazuje: "Bojte se Boga in dajte mu slavo ... molite njega, ki je naredil nebo in zemljo in morje in studence voda." Sad sprejemanja tega sporočila je napovedan z besedami: "Tukaj je stanovitnost svetnikov, kateri hranijo Božje zapovedi in Jezusovo vero." Da bi bil človek pripravljen za sodbo, mora izpolnjevati Božje zapovedi. Te zapovedi bodo merilo značaja pri sodbi. Apostol Pavel izjavlja: "Kateri koli so grešili, imajoč postavo, bodo po postavi sojeni ... v dan, ko bo sodil Bog skrivnosti ljudi, po mojem evangeliju, po Jezusu Kristusu." Med ostalim tudi pravi, da tisti, "kateri po postavi delajo, bodo škodili za pravične". ([Rim 2,12-16.](#)) Vera je potrebna, da bi se izpolnjevale Božje zapovedi; "brez vere pa je nemogoče biti Bogu po volji. Vse pa, kar ni iz vere, je greh." ([Heb 11,6](#); [Rim 14,23.](#))

Prvi angel vabi ljudi, naj se bojijo Boga in mu dajo slavo ter ga molijo kot Stvarnika nebes in zemlje. Da bi to storili, morajo biti poslušni njegovim zapovedim. Modri mož pravi: "Boga se boj in njegove zapovedi izpolnjuj, kajti to je vsa človekova dolžnost." ([Prop 12,13.](#)) Bogu ni prijetna nikakršna služba brez poslušnosti njegovim zapovedim. "Kajti to je Božja ljubezen, da držimo njegove zapovedi. Kdor odvrta svoje uho, da ne sliši postave, tudi njegova molitev je gnusoba." ([1 Jan 5,3](#); [Preg 28,9.](#))

Dolžnost poveljevanja Boga temelji na dejstvu, da je On Stvarnik in mu vsa ustvarjena bitja dolgujejo življenje. Kjer koli je v Svetem pismu poudarjeno, da ima večjo pravico do češčenja in poveljevanja kakor pa poganški bogovi,^{/436/} se naštevajo dokazi njegove ustvarjalne moči. "Kajti vsi bogovi ljudstev so maliki, Gospod pa je naredil nebesa. Komu me torej hočete pripodobiti, da bi mu bil enak? pravi Sveti. Povzdignite kvišku oči in glejte: Kdo je ustvaril vse te zvezde? Kajti tako pravi Gospod, Stvarnik nebes (On sam je Bog!), obrazovatelj zemlje in njen stvaritelj: ... Jaz sem Gospod in drugega ni nobenega." ([Ps 96,5](#); [Iz 40,25.26](#); [45,18.](#)) Psalmist pravi: "Spoznajte, da je Gospod Bog, On nas je ustvaril, ne pa mi sebe. Pridite, priklonimo se ... pripognimo kolena pred Gospodom, ki nas je ustvaril!" ([Ps 100,3](#); [95,6.](#)) Tudi sveta bitja v nebesih poveljujejo Boga in podajajo razlog za to češčenje: "Vreden si, naš Gospod in Bog, prejemati slavo in čast in moč, zakaj ti si ustvaril vse." ([Raz 4,11.](#))

V [Raz 14](#) se ljudje pozivajo k poveljevanju Stvarnika, prerokovanje pa nam usmerja pozornost na skupino, ki izpolnjuje Božje zapovedi kot sad oznanjanja trojnega sporočila. Ena izmed teh zapovedi kaže naravnost na Boga kot Stvarnika. Četrta zapoved pravi: "Sedmi dan je čas počitka Gospodu, tvojemu Bogu. ... Zakaj v šestih dneh je ustvaril Gospod nebo in zemljo, morje in vse, kar je v njih, in sedmi dan je počival: zato je blagoslovil sobotni dan in

ga posvetil." ([2 Mojz 20,10,11.](#)) Gospod glede sobote dalje pravi, da je "znamenje ... da bi vedeli, da sem jaz Gospod, vaš Bog". ([Ezek 20, 20.](#)) Razlog za to pa je tole: "Zakaj v šestih dneh je naredil Gospod nebo in zemljo, sedmi dan pa je počival in se poživil." ([2 Mojz 31,17.](#))

"Pomen sobote kot spomina na stvarjenje je v tem, da nas stalno spominja na pravi razlog, zakaj Bogu pripada češčenje" - zato ker je Stvarnik, mi pa njegova ustvarjena bitja. "Sobota je zato sam temelj bogoslužja, ker najbolj izrazito poudarja to vzvišeno resnico, kar pa ni možno reči za nobeno drugo uredbo. Pravi razlog za češčenje Boga ne samo sedmi dan,^{/437/} ampak sploh, tiči v razliki med Stvarnikom in njegovimi ustvarjenimi bitji. To veliko dejstvo nikoli ne more zastarati in se nikoli ne sme pozabiti."⁽¹⁾ Bog je vzpostavil soboto v raj, da bi ljudi vedno spominjala na to vzvišeno resnico. Dokler koli dejstvo, da je On naš stvarnik, obstaja kot razlog, da ga poveljujemo, dotlej bo tudi sobota njegovo znamenje in spomin. Ko bi bili vsi ljudje posvečevali soboto, bi bile njihove misli in čustva usmerjene k Stvarniku kot na predmet globokega spoštovanja in češčenja ter nikoli ne bi bilo nobenega malikovalca, ateista ali nevernika. Posvečevanje sobote je znamenje zvestobe pravemu Bogu, ki je "ustvaril nebesa in zemljo in morje in studence voda". Vidimo torej, da sporočilo, ki ljudem ukazuje poveljevat Boga in izpolnjevati njegove zapovedi, jih poziva zlasti k izpolnjevanju četrte zapovedi.

V nasprotju z njimi, ki izpolnjujejo Božje zapovedi in imajo Jezusovo vero, pa tretji angel kaže na druge, proti katerih prevaram je izrekel svečan in strašen opomin: "Če kdo moli zver in njeno podobo in vzame njeno znamenje na čelo ali na roko, bo tudi on pil od vina Božjega srda." ([Raz 14,9. 10.](#)) Da bi to sporočilo razumeli, moramo pravilno razlagati uporabljene simbole. Kaj se razume z zverjo, podobo in znamenjem?

Preroška veriga, ki vsebuje vse te simbole, se začne v [Raz 12](#) z zmajem, ki je hotel ubiti Kristusa kmalu po rojstvu. Satan je zmaj, ([Raz 12,9.](#)) on je namreč Heroda spodbudil, da bi ubil Zveličarja. Njegovo glavno orodje, s katerim se je v prvih stoletjih krščanske dobe vojskoval proti Kristusu in njegovemu ljudstvu, je bilo rimsko cesarstvo s svojo prevladujočo pogansko vero. In medtem ko zmaj predvsem predstavlja Satana, je v širšem smislu tudi simbol poganškega Rima.^{/438/}

V [Raz 13,1-10.](#) je opisana druga zver, podobna risu, ki ji je zmaj izročil "svojo moč in svoj prestol in veliko oblast". Ta simbol po verovanju večine protestantov predstavlja papeštvo, ki je podedovalo moč, prestol in oblast rimskega cesarstva. Za risu podobno zver je rečeno: "Dana so ji usta, govoreča velike stvari in preklinjevanja. ... In odprla je svoja usta v preklinjanje proti Bogu, preklinjajoče njegovo ime in njegov šotor in nje, ki stanujejo v nebesih. In dano ji je bilo napraviti vojsko s svetimi in jih premagati; in dana ji je oblast nad vsakim rodом in ljudstvom in jezikom in narodom." To prerokovanje, ki je skoraj enako opisu malega roga iz [Dan 7](#), brez dvoma kaže na papeštvo.

"In dana ji je bila oblast, da deluje dvainštirideset mesecev." Prerok dalje pravi: "In videl sem eno izmed njenih glav kakor zaklano na smrt." Potem pa nadaljuje: "Če kdo v ropstvo vodi, v ropstvo hodi. Če bo kdo z mečem moril, mora umorjen biti z mečem." Tistih dvainštirideset mesecev ima enak pomen kakor "čas, dva časa in pol časa" - tri leta in pol ali 1260 dni iz [Dan 7](#) - se pravi, da označuje čas, v katerem bo papeška oblast tlačila Božje ljudstvo. To časovno obdobje, kakor je podano v prejšnjih poglavjih, se je začelo s papeško nadoblastjo leta 538 po Kristusu, končalo pa se je leta 1798. V tem času je francoska vojska ujela papeža; papeška oblast je dobila smrtno rano in izpolnilo se je prerokovanje: "Če kdo v ropstvo vodi, v ropstvo hodi."

V tem poglavju se pojavlja še en simbol. Prerok pravi: "In videl sem drugo zver, vzhajajočo iz zemlje, in imela je dva rogova kakor jagnje." ([Raz 13,11](#).) Pojavitev te zveri in njen videz kažeta, da je ljudstvo, ki ga predstavlja, drugačno od ljudstev, ki so predstavljena s prejšnjimi simboli. Velika kraljestva, ki so vladala svetu, so bila predstavljena preroku Danijelu kot zveri,^{/439/} ki so se pokazale, potem ko so se štirje vetrovi sveta "zagnali nad veliko morje". ([Dan 7,2](#).) V [Raz 17](#) je angel razložil: "Vode ... so ljudstva in množice in narodi in jeziki." ([Raz 17,15](#).) Vetrovi so simbol spopadov. Štirje nebeški vetrovi, ki so se zagnali nad veliko morje, predstavljajo strašne osvajalske in prevratniške prizore, s katerimi kraljestva prihajajo do oblasti.

Videlo pa se je, da je zver, ki je imela rogova kakor jagnje, "prišla iz zemlje". Tako predstavljeni narod se mora pojaviti nekje na doslej nenaseljenem ozemlju ter se postopno in mirno razvijati, namesto da bi strmoglavlil druge oblasti in vzpostavil svojo. Zato ni mogel priti iz narodov starega sveta - katerih je bilo mnogo in so se bojevali med seboj, se pravi, iz tistega nemirnega morja "rodov in ljudstev in jezikov in narodov". Iskati ga moramo na zahodni celini.

Katero ljudstvo pa se je po letu 1798 začelo pojavljati kot moč v Novem svetu in je postajalo vse večje in močnejše, tako da je pritegnilo nase pozornost sveta? Uporaba tega simbola ni nikakršno težko vprašanje. Samo eno edino ljudstvo ustreza podatkom tega prerokovanja. To jasno kaže na Združene države Amerike. Govorniki in zgodovinarji so pogosto nevede uporabljali misel, včasih pa celo same prerokove besede, ko so opisovali nastanek in razvoj tega ljudstva. Zver je bilo videti, da je vzhajala iz zemlje. Beseda vzhajati se lahko prevede tudi z izrazom vzkliti ali vzrasti kot rastlina. Vendar kakor smo videli, se je ljudstvo moralo pojaviti na dotlej nenaseljenem ozemlju. Neki ugledni pisatelj, ki opisuje nastanek Združenih držav Amerike, govori o **"skrivnosti njihovega nastanka iz nenaseljenega ozemlja"**. On pravi: "Kakor **tiha rastlina** smo narasli do države."⁽²⁾ Neki evropski dnevnik je pisal leta 1850 o Združenih državah Amerike kot o neki nenavadni državi, ki je klila in **"v tišini zemlje"** neprestano povečevala svojo moč in ponos."⁽³⁾ Edward Everett je rekel^{/440/} v svojem govoru o pobožnih ustanoviteljih tega ljudstva: "Iskali so osamljen prostor, nedolžen zaradi svoje nepoznanosti in varen zaradi svoje odročnosti, kjer bi majhna cerkev iz Leydna lahko uživala svobodo vesti. Opazujte **ogromna ozemlja**, po katerih so **z mirnim osvajanjem** ... nosili križeve zastave."⁽⁴⁾

"Imela je dva rogova kakor jagnje." Rogova, ki sta podobna jagnjetovima, predstavljata mladost, nedolžnost in blagost, kar natančno ustreza značaju Združenih držav Amerike v času, ko jih je prerok videl nastajati leta 1798. Med krščanskimi pregnanci, ki so prvi pobegnili v Ameriko in si poiskali zavetje pred tiranijo kraljev in nestrpnostjo duhovnikov, so bili mnogi, ki so se odločili ustanoviti državo na širokem temelju državljanske in verske svobode. Njihovi ideali so bili vneseni v listino o neodvisnosti, ki poudarja vzvišeno resnico, da so vsi ljudje po rojstvu enaki in jim je podarjena neodtujljiva pravica do življenja, svobode in doseganja sreče. Ustava zagotavlja ljudstvu pravico do samoupravljanja, kar pomeni, da po ljudstvu izvoljeni predstavniki ustvarjajo zakone in skrbijo za njihovo pravilno uporabo. Zagotovljena je verska svoboda in vsakemu je bilo dovoljeno služiti Bogu po svoji vesti. Republikanska oblika vladavine in protestantizem sta bila temeljni načeli naroda. Ti načeli sta skrivnost njihove moči in napredka. Tlačeni in teptani po vsem širnem krščanstvu so se podali v to deželo s pričakovanjem in upanjem. Milijoni so se izkrcali na njenih obalah, in Združene države Amerike so se povzdignile na raven najmočnejših držav na svetu.

Toda zver, ki je imela rogova kakor jagnje, je "govorila kakor zmaj. In vso oblast prve zveri izvršuje pred njo. In dela, da zemlja in njeni prebivalci molijo prvo zver, ki se ji je bila zacelila rana njene smrti. ... Rekoč prebivalcem na zemlji, naj nared^{e/441/} podobo zveri, ki je imela rano od meča in je oživela." ([Raz 13,11-14.](#))

Rogova kakor pri jagnjetu in zmajev glas v tem simbolu kažeta na opazno nasprotje med načeli in ravnanjem tako predstavljenega ljudstva. Govor kakšnega ljudstva so odločitve njegovih zakonodajnih in sodnih oblasti. S temi odločitvami bo zanikal svobodomiselna in miroljubna načela, ki jih je postavil za temelj svoje politike. Prerokovanje, da bo govorila kakor zmaj in izvrševala vso oblast prve zveri, jasno napoveduje razvoj duha nestrpnosti in preganjanja, ki so ga pokazali tudi narodi, katere predstavlja zmaj in risu podobna zver. Izjava, da zver z dvema rogovoma stori, "da zemlja in njeni prebivalci molijo prvo zver", kaže, da bo to ljudstvo svojo oblast uporabilo za to, da bo ukazalo držati se nečesa, s čimer se bo izkazovala čast papeštvu.

Takšno ravnanje bi nasprotovalo načelom te države, duhu njenih svobodnih ustanov, dejanskim in svečanim jamstvom deklaracije o neodvisnosti in sami ustavi. Ustanovitelji države so si zelo prizadevali preprečiti, da bi cerkev uporabljala svetovno oblast z njenimi neizogibnimi posledicami - nestrpnostjo in preganjanjem. Ustava predpisuje: "Kongres ne sme izdati zakona, s katerim se vzpostavlja kakšna vera ali prepoveduje svobodno izpovedovanje katere koli vere. Prav tako vera nikoli ne sme biti pogoj za pridobitev katere koli zaupne javne službe v Združenih državah Amerike." Samo z očitnim zametovanjem teh čuvajev narodnostne svobode bi državna oblast lahko ukazala spoštovanje nekega verskega predpisa. Toda nedoslednost takšnega ravnanja ne bo večja, kakor pa je bila prikazana v simbolu. Zver, ki ima rogova kakor jagnje - po svojih prepričanjih čista in nenevarna - govori kakor zmaj.

"Rekoč prebivalcem na zemlji, **naj nared^{e/442/}** podobo zveri." Tukaj je jasno podano, da je v državni ureditvi te dežele zakonodajna oblast v rokah ljudstva. To je močan dokaz, da so Združene države Amerike ljudstvo, ki je označeno s tem prerokovanjem.

Toda kaj pomeni podoba zveri, in kako bo narejena? Zver z dvema rogovoma bo naredila podobo **prvi zveri**. Zato se tudi imenuje podoba zveri. Da bi spoznali, kaj je ta podoba in kako mora biti narejena, moramo proučiti značilnosti same zveri - papeštva.

Ko se je cerkev v začetku pokvarila tako, da je zašla od evangeljske preprostosti in sprejela poganške običaje in obrede, je izgubila Božjega Duha in njegovo moč. Da bi lahko vladala nad vestjo ljudi, je prosila za podporo državne oblasti. Sad tega je bilo papeštvo; pojavila se je cerkev, ki je vladala nad državo in jo uporabljala za doseganje svojih ciljev, zlasti za kaznovanje krivoverstva. Da bi Združene države Amerike lahko naredile podobo zveri, mora cerkvena oblast tako nadzorovati državno, da jo cerkev lahko uporabi za doseganje svojih lastnih ciljev.

Kadar koli je cerkev imela v rokah državno oblast, jo je uporabljala za kaznovanje odstopanja od svojega nauka. Protestantske cerkve, ki so hodile po rimskih stopinjah, ko so se združile s posvetnimi oblastmi, so pokazale podobno željo po omejevanju svobode vesti. Zgled za to je anglikanska cerkev, ki je dolgo časa preganjala nje, ki se niso strinjali z njenimi nauki. V XVI. in XVII. stoletju je bilo na tisoče nonkonformističnih (drugače verujočih) pridigarjev primoranih zapustiti svojo cerkev, a mnogi pridigarji in zvesti so pretrpeli razne kazni, zapor, mučenje in mučeniško smrt.

Odpad je cerkev pripeljal tako daleč, da je zaprosila za pomoč državo, to pa je pripravilo pot razvoju papeštva - zveri. Pavel je rekel: "Kajti tega dneva ne bo, če prej ne pride odpad/^{443/} in se razodene človek greha." ([2 Tes 2,3.](#)) Odpad v cerkvi bo torej pripravil pot podobi zveri.

Sveto pismo pravi, da bo pred Gospodovim prihodom nastalo stanje verskega odpada, ki bo podobno tistemu v prvih stoletjih. "To pa vedi, da v zadnjih dneh nastanejo nevarni časi. Kajti ljudje bodo **samoljubni**, lakomni, širokoustni, prevzetni, opravljivi, roditeljem nepokorni, nehvaležni, nesveti, brezsrčni, nespravljivi, obrekljivi, nezmerni, surovi, nedobroljubni, izdajalci, vrtoglavi, napihnjeni, **veselje bolj ljubeči nego Boga, ki sicer hranijo podobo pobožnosti**, njeno moč pa so zatajili. Duh pa razločno pravi, da bodo v poslednjih časih nekateri odpadli od vere in poslušali zapeljive duhove in nauke hudobnih duhov." ([2 Tim 3,1-5](#); [1 Tim 4,1.](#)) Satan bo deloval "z vso močjo in znamenji in lažnivimi čudeži in s sleherno prevaro krivice". A vsi, ki "niso sprejeli ljubezni resnice, da bi se rešili," bodo prepuščeni sami sebi, da bodo sprejeli "močno delovanje zmote, da verujejo laži". ([2 Tes 2,9-11.](#)) Ko bo nastalo to stanje brezbožnosti, bodo nastopile enake posledice kakor v prvih stoletjih.

Veliko versko razliko, ki vlada v protestantskih cerkvah, mnogi imajo za močan dokaz, da nikoli ne bo možno doseči prisiljene verske edinosti. Pa vendar že več let obstaja v protestantskih cerkvah vse močnejša težnja, da bi se združili na temelju načel, ki so jim skupna. Da bi se dosegla edinost, se je treba izogniti pretresanju vseh predmetov, v katerih niso vsi edini, ne glede na to, koliko so pomembni s svetopisemskega stališča.

Charles Beecher je rekel v nekem govoru leta 1846, da duhovščina "evangelističnih protestantskih skupnosti od začetka ne stoji samo pod velikim pritiskom golega človeškega strahu, temveč da tudi živi, diha in se giblje v popolnoma pokvarjenih razmerah in se sklicuje na vedno nižje prvine svoje narave,^{444/} da bi resnico pripravila k molku in pokleknila pod močjo odpada. Ali ni tudi Rim šel po tej poti? Ali ne bomo tudi mi tega doživeli? In kaj vidimo naravnost pred seboj? Novo vsesplošno zborovanje! Svetovno srečanje! Evangelistično zvezo in vsesplošni simbol vere."⁽⁵⁾ Ko se bo to doseglo, potem bo v prizadevanju za popolno edinost ostal samo še en korak do uporabe moči.

Ko si bodo vodilne cerkve v Združenih državah Amerike postale edine v točkah nauka, ki so jim skupne, in bodo začele vplivati na državo, da bi izdala njihove predpise in podprla njihove ustanove, tedaj bo protestantska Amerika naredila podobo rimski duhovniški oblasti, a neizogibna posledica tega bo predpisovanje državljskih kazni drugače verujočim.

Dvoroga zver "stori, da si dado vsi, mali in veliki, bogati in ubogi, svobodni in hlapci, znamenje na desno roko ali na čelo in da nihče ne more kupovati ali prodajati, razen kdor ima znamenje, ime zveri ali število njenega imena". ([Raz 13,16.17.](#)) Opomin tretjega angela se glasi: "Če kdo moli zver in njeno podobo in vzame njeno znamenje na svoje čelo ali na roko, bo tudi on pil od vina Božjega srda." Tukaj omenjena zver, katere češčenje bo izsilila dvoroga zver, je prva zver, podobna risu iz [Raz 13](#) - papeštvo. Podoba zveri predstavlja tisto obliko odpadlega protestantizma, ki se bo razvil, ko bodo protestantske cerkve zahtevale pomoč od države, da bi siloma predpisali svoj nauk. Sedaj nam ostane samo še, da razložimo znamenje zveri.

Po opominu, naj ne molimo zveri in njene podobe, prerokovanje pravi: "Tukaj je stanovitnost svetnikov, kateri hranijo Božje zapovedi in Jezusovo vero." Ker se izpolnjevalci Božjih zapovedi tukaj poudarjajo nasproti častilcem zveri in njene podobe in prejemnikom njenega

znamenja, je jasno, da izpolnjevanje Božjih zapovedi na eni strani^{/445/} in njihovo prestopanje na drugi strani pomenita razliko med častilci Boga in častilci zveri.

Posebna značilnost zveri, s tem pa tudi njene podobe, je teptanje Božjih zapovedi. Danijel pravi o malem rogu, to je papeštvu: "In namerjal bo premeniti čase in postavo." ([Dan 7,25.](#)) Pavel je isto oblast imenoval "človek greha", ki se povišuje nad Boga. Prerokovanji se dopolnjujeta. Papeštvo se je lahko povišalo nad Boga samo s spremenitvijo Božjih zapovedi. Kdor hote izpolnjuje tako spremenjene zapovedi, s tem izkazuje najvišjo čast oblasti, ki jih je spremenila. Takšna poslušnost papeškim zakonom je znamenje zvestobe papežu, ne pa Bogu.

Papeštvo je poskušalo spremeniti Božje zapovedi. Druga zapoved, ki prepoveduje češčenje podob, je iz zapovedi odstranjena, četrta zapoved pa je spremenjena tako, da ukazuje posvečevati prvi dan tedna namesto sedmi, soboto. Papeški pristaši trdijo, da je druga zapoved odstranjena zato, ker jo, kakor menijo sami, vsebuje že prva, je torej odveč, ter da zakon dajejo natančno v takšni podobi, v kakršni ga je Bog hotel, da bi bil dojet. Vendar to ne more biti tista sprememba, ki jo je napovedal prerok. Gre za načrtno in dobro premišljeno spremembo: "**Namerjal** bo premeniti čase in postavo." Sprememba, ki je opravljena v četrti zapovedi, natančno izpolnjuje prerokovanje. Cerkev trdi, da ima samo ona oblast opraviti to spremembo. S tem se je papeška oblast odprto povišala nad Boga.

Medtem ko se častilci Boga posebno poznajo po svojem izpolnjevanju četrte zapovedi - ta je namreč znamenje Božje ustvarjalne moči in priča, da samo On kot Stvarnik uživa pravico, da ga ljudje častijo - pa se pristaši zveri poznajo po svojem prizadevanju, da bi strmoglavili dan spomina na Stvarnika in povišali rimsko ustanovo. Papeštvo je v korist nedelje najprej nastopilo^{/446/} s svojimi drznimi zahtevami(gg) in prvič poklicalo državo na pomoč, ko je hotelo prisiliti ljudstvo k praznovanju nedelje kot Gospodovega dne. Toda Sveto pismo kaže na sedmi dan kot Gospodov dan, ne pa na prvi. Kristus je rekel: "Zato je Sin človekov tudi sobote gospodar." ([Mar 2,28.](#)) Četrta zapoved pravi: "Sedmi dan je čas počitka Gospodu, tvojemu Bogu." ([2 Mojz 20,10.](#)) Gospod po preroku Izaiju sam daje temu dnevu naslednje ime: "Moj sveti dan." ([Iz 58,13.](#))

Često poudarjena trditev, da je Kristus spremenil soboto, je ovržena z njegovimi besedami. V pridigi na Gori blagrov je rekel: "Ne mislite, da sem prišel razveljavljat postavo ali preroke; nisem prišel, da razveljavim, ampak da izpolnim. Kajti resnično vam pravim: Dokler ne preideta nebo in zemlja, ne izgine ni najmanjša črka ali pičica iz postave, dokler se vse ne zgodi. Kdor koli torej popači eno najmanjših teh zapovedi in ljudi tako nauči, se bo imenoval najmanjši v nebeškem kraljestvu; kdor koli jih pa izpolnjuje in uči, ta se bo velik imenoval v nebeškem kraljestvu." ([Mat 5,17-19.](#))

Neovrgljivo je dejstvo, ki ga splošno priznajo vsi protestanti, da Sveto pismo ne odobrava spremembe sobote. To se jasno vidi iz spisov, ki sta jih izdali Traktatna družba in Ameriška zveza nedeljske šole. Eno izmed teh del priznava, da "Novi zakon popolnoma molči, kar se tiče izrecne zapovedi za soboto (nedeljo, prvi dan tedna) ali glede določenih predpisov za njeno praznovanje."⁽⁶⁾

Drugi zopet pravi: "Vse do Kristusove smrti ni narejena nikakršna sprememba glede dneva," in "glede na poročila, ki obstajajo, (apostoli) niso ... izdali nikakršne zapovedi za opuščanje sobote kot sedmega dne in praznovanje prvega dneva tedna."⁽⁷⁾

Rimskokatoličani priznajo, da je spremembo sobote opravila njihova cerkev, in izjavljajo, da protestanti^{/447/} s praznovanjem nedelje priznajo njihovo oblast. V *Katoliškem katekizmu krščanske vere* je na vprašanje: "Kateri dan je treba praznovati po četrty zapovedi?" zapisan odgovor: "V obdobju stare zaveze je bila sobota posvečeni dan; toda **cerkev** je naučena od Jezusa Kristusa in pod vodstvom Svetega Duha zamenjala soboto z nedeljo, tako da sedaj praznujemo prvi dan ne pa sedmega. To pomeni, da je sedaj nedelja Gospodov dan."

Za znamenje papeške veljave katoliški pisci navajajo prav "to spremembo sobote na nedeljo, ki jo odobravajo tudi protestanti ... kajti s praznovanjem nedelje priznavajo oblast cerkve, da določa praznike in da je prestopanje teh praznikov greh".⁽⁸⁾ Kaj je potemtakem drugo sprememba sobote kakor pa pečat ali znamenje rimske cerkve - "znamenje zveri"?

Rimska cerkev se ni odpovedala svoji zahtevi po vrhovni oblasti, in če svet in protestantske cerkve sprejmejo njeno nedeljo za soboto ter zavržejo svetopisemsko soboto, potem v bistvu priznajo njeno oblast. Lahko se sklicujejo na veljavo očetov in izročila za to spremembo, vendar če to delajo, zanikajo prav tisto načelo, ki jih je ločilo od Rima - da je "Sveto pismo in samo Sveto pismo vera protestantov". Sleherni rimski pristaš lahko vidi, da protestanti varajo same sebe in tako načrtno zapirajo oči pred dejstvi. Ko gibanje v korist praznovanja nedelje naleti na odobravanje, se rimski pristaši veselijo, ker vedo, da bo sčasoma ves protestantski svet stopil pod rimsko zastavo.

Rimski pristaši izjavljajo, da je "praznovanje nedelje pri protestantih spoštovanje oblasti (Rimskokatoliške) cerkve, pa če je še tako proti njihovi lastni volji".⁽⁹⁾ Ko protestantske cerkve vsiljujejo praznovanje nedelje, to pomeni prisiljevanje k spoštovanju papeštva - zveri. Tisti, ki razumejo zahteve četrte zapovedi,^{/448/} pa raje praznujejo lažno soboto namesto prave, s tem častijo tisto oblast, ki je ukazala to spremembo. Toda prav zato, ker cerkve s pomočjo posvetne oblasti hočejo prisiliti ljudi k opravljanju verskih dolžnosti, same narejajo podobo zveri; primoravanje k praznovanju nedelje je torej primoravanje k češčenju zveri in njene podobe.

Kristjani prejšnjih stoletij pa so praznovali nedeljo, misleč, da praznujejo svetopisemsko soboto. Še danes so pravi kristjani v raznih krščanskih cerkvah, tudi v Rimskokatoliški, ki iskreno verujejo, da je nedelja od Boga določena sobota. Bog sprejema njihov iskreni namen in poštenost. Toda ko bo praznovanje nedelje ukazano z zakonom in bo svet popolnoma seznanjen in razsvetljen glede dolžnosti prave sobote, potem bodo vsi, ki bodo prestopili Božjo zapoved, da bi poslušali ukaz, ki ne temelji na večji veljavi, kakor pa je Rim, s tem izkazali večje spoštovanje papeštvu kakor pa Bogu. Ti častijo Rim in oblast, ki ukazuje držati se uredbe, ki jo je vpeljal Rim. Molijo zver in njeno podobo. Ko ljudje zavržejo uredbo, za katero je Bog rekel, da je znamenje njegove moči, a namesto nje spoštujejo tisto, ki si jo je Rim izbral za znamenje svoje vrhovne oblasti, bodo s tem sprejeli znamenje privrženosti Rimu - "znamenje zveri". Šele tedaj, ko bo vse to ljudem jasno in se bodo našli v položaju izbire med Božjimi in človeškimi zapovedmi, tedaj bodo prejeli "znamenje zveri" tisti, ki bodo ostali v svojem prestopku.

Najbolj strašna grožnja, ki je kdaj poslana smrtnemu človeku, je v tretjem angelskem sporočilu. Gotovo je strašen greh, zaradi katerega se izliva Božja jeza brez kakršne koli primesi milosti. Ljudje ne smejo ostati v temi glede tega zelo pomembnega predmeta. Opomin proti temu grehu se mora oznaniti svetu še pred prihodom Božjih sodb, da bi lahko vsi vedeli, zakaj morajo priti,^{/449/} in da bi se jim ponudila priložnost, da bi se jim izognili. Prerokovanje pravi, da prvi angel oznanja svoje sporočilo "vsakemu narodu in rodu in jeziku in ljudstvu".

Opomin tretjega angela, ki vsebuje del istega trojnega sporočila, se prav tako mora oznaniti vsemu svetu. Prerokovanje pravi, da bo ta opomin oznanjen z velikim glasom "po angelu, ki leti posredi neba", in bo pritegnil nase pozornost vsega sveta.

Na koncu boja bo celotno krščanstvo razdeljeno na dva velika dela - na tiste, ki izpolnjujejo Božje zapovedi in imajo Jezusovo vero, in tiste, ki molijo zver in sprejemajo njeno znamenje. Četudi bosta cerkev in država združili svojo moč, da bi prisilili "male in velike, bogate in uboge, svobodne in hlapce", sprejeti znamenje zveri, ([Raz 13,16.](#)) ga Božje ljudstvo vendar ne bo sprejelo. Prerok je že na Patmosu videl "zmagovalce nad zverjo in nad njeno podobo in nad številom njenega imena, stoječe ob steklenem morju z Božjimi citrami. In pojo pesem Mojzesa, Božjega hlapca, in Jagnjetovo pesem." ([Raz 15,2.3.](#))/450/

26. Delo obnove ([angleško](#))

Prerok Izaija je napovedal delo obnove sobote, ki se mora opraviti v zadnjih dneh: "Tako pravi Gospod: Pazite na pravico in strezite pravičnosti! Kajti skoraj pride moje zveličanje in moja pravičnost se razodene. Blagor človeku, ki dela to, in sinu človekovemu, ki se trdno drži tega; ki hrani soboto, da bi je ne oskrnil, in varuje svojo roko, da bi ne storil nič zlega. Inozemce pa, ki so se pridružili Gospodu, da mu strežejo in da ljubijo Gospodovo ime, da mu bodo hlapci: kdor koli hrani soboto, da bi je ne oskrnil, in kateri trdno drže mojo zavezo, nje tudi pripeljem h gori svoje svetosti in jih razveselim v svoji molitveni hiši, njih žgalne in klalne daritve bodo prijetne na mojem oltarju. Kajti moja hiša se bo imenovala dom molitve vsem ljudstvom." ([Iz 56,1.2.6.7.](#))

Te besede se nanašajo na krščansko obdobje, kakor je vidno v naslednjih besedah: "Gospod Jahve, ki zbira Izraelove razkropljence, govori: še druge bom zbral k njemu, k njegovim zbranim." (Vr. 8.) Tukaj je napovedano zbiranje poganov z evangelijem. Nad njimi, ki bodo tedaj posvečevali soboto, je izrečen blagoslov. Tako se obveznost četrte zapovedi razteza čez čas Kristusovega križanja, njegovega vstajenja in vnebohoda; zajema čas, ko morajo njegovi služabniki oznanjati veselo sporočilo vsem ljudstvom.^{/451/}

Po istem preroku je Gospod ukazal: "Zaveži to prerokovanje, zapečati postavo med mojimi učenci." ([Iz 8,16.](#)) Pečat Božjih zapovedi je v četrty zapovedi. Samo ta zapoved med vsemi desetimi podaja poleg imena tudi zakonodajalčev naziv. Označuje ga za Stvarnika nebes in zemlje in s tem kaže, da ima samo On pravico do poveljevanja in češčenja. Poleg te zapovedi med desetimi ni nič, kar bi kazalo, s čigavo veljavo so dane. Ko je papeška moč spremenila soboto, je z zapovedi strgala pečat. Jezusovi učenci so povabljeni, da ga zopet postavijo nazaj, tako da bodo soboto četrte zapovedi povišali na njen pravi prostor kot dan spomina na Stvarnika in znamenje njegove oblasti.

"Postave in pričevanj naj se oklepajo." Naukov in teorij je mnogo, toda Božje zapovedi so edino nezmotljivo merilo, po katerem se presojuje vsa mnenja, nauki in teorije. Prerok pravi: "Ako ne govore po tej besedi, ni zanje jutranje zarje." ([Iz 8,20.](#))

Potem je dan ukaz: "Vpij iz vsega grla, ne prenehaj! Kakor trobenta povzdigni svoj glas in oznanjaj mojemu ljudstvu njih pregreho in Jakobovi hiši njih grehe!" ([Iz 58,1.](#)) Tisti, ki jih Bog imenuje moje ljudstvo, so ljudje, ki bodo kaznovani zaradi svojih prestopkov, ne pa brezbožni svet. On dalje pravi: "Iščejo me pač vsak dan in žele znati moja pota kakor narod, ki streže pravičnosti in ni zapustil pravice svojega Boga; vprašujejo me po pravičnih naredbah, žele, da bi se jim Bog približal." ([Iz 58,2.](#)) Tukaj je beseda o ljudeh, ki mislijo, da so pravični, in kažejo na videz veliko zanimanje za službo Bogu; toda resna in slovesna graja od njega, ki preiskuje srca, jim dokazuje, da teptajo Božje predpise.

Prerok takole opozarja na zanemarjeni razglas: "In kateri so od tebe, sezidajo stare razvaline; podstave prejšnjih rodov postaviš zopet, in imenoval se boš Zagrajevalec vrzeli, Popravljalec cest v prebivanje. Če obrneš od sobote svojo nogo,^{/452/} da ne boš delal, kar te veseli, v moj sveti dan, in boš soboto imenoval naslado, sveti častitljiv Gospodov dan, in če boš ga častil, ne hodeč po svojih poteh, ne delajoč, kar te veseli, in ne govoreč praznih besed: tedaj se boš razveseljeval v Gospodu." ([Iz 58,12-14.](#)) To prerokovanje se nanaša tudi na naš čas. Razpoka v Božjih zapovedih je nastala, ko je rimska oblast spremenila soboto. Vendar pa je nastopil čas, ko mora biti ta Božja ustanova obnovljena. Razpoka se mora popraviti in stari temelji pozidati.

Adam je v svoji nedolžnosti v raju posvečeval soboto, ki je bila posvečena s Stvarnikovim počitkom in blagoslovom; posvečeval jo je tudi tedaj, ko je bil po padu izgnan iz svoje srečne domovine, zaradi česar se je grenko jokal. Vsi očaki - od Abela do pravičnega Noeta, Abrahama in Jakoba - so posvečevali soboto. Ko je bil izvoljeni narod v egiptovski sužnosti, so mnogi izgubili spoznanje Božjih zapovedi zaradi malikovalstva, ki je vladalo tam. Ko pa je Gospod osvobodil Izraela, je veličastno oznanil svoje zapovedi pred zbranim ljudstvom, da bi vsi zvedeli za njegovo voljo, se ga bali in mu bili vedno poslušni.

Odtlej pa vse do danes je ohranjeno spoznanje o Božjih zapovedih in se je posvečevala sobota kot četrta zapoved. Čeprav je človeku greha uspelo poteptati Božji sveti dan, so vendar tudi v obdobju papeške nadoblasti zvesti ljudje na skrivnih krajih posvečevali soboto. Od časa reformacije je bilo v vsakem rodu nekaj ljudi, ki so jo posvečevali. Kljub pogostim zasmehovanjem in preganjanjem so vedno živeli ljudje, ki so pričali o večnosti Božjih zapovedi in o svečani obveznosti do sobote kot spomina na stvarjenje.

Te resnice, ki so v [Raz 14](#) prikazane v zvezi z večnim evangelijem, bodo značilne za Kristusovo cerkev v času njegovega prihoda. Kot sad oznanjanja^{/453/} trojnega angelskega sporočila pa je rečeno: "Tukaj je stanovitnost svetnikov, kateri hranijo Božje zapovedi in Jezusovo vero." A to sporočilo je zadnje, ki se mora oznaniti pred Gospodovim prihodom. Takoj po njegovi oznanitvi je prerok videl, da Sin človekov prihaja v slavi požet žetev sveta.

Vse, ki so sprejeli luč o svetišču in nespremenljivosti Božjih zapovedi, je napolnilo veselje in občudovanje, ko so videli lepoto in skladnost resnic, ki so jim postale jasne. Želeli so, da bi luč, ki se jim je zdela tako dragocena, zasvetila še nad drugimi kristjani. Zanesljivo so verovali, da jo bodo tudi oni veselo sprejeli. Toda resnice, po katerih so se razlikovali od sveta, niso bile všeč mnogim, ki so se imeli za Kristusove sledilce. Biti poslušen četrtri zapovedi je zahtevalo žrtev, kateri se je večina izmikala.

Po podanih zahtevah o soboti so mnogi o njih presojali s posvetnega stališča. Govorili so: "Vedno smo praznovali nedeljo; praznovali so jo naši očetje; mnogi dobri in pobožni ljudje so srečno umrli, praznujoč nedeljo. Če so oni imeli prav, imamo tudi mi. Praznovanje tega novega dne počitka bi nas pripeljalo v spopad s svetom in ne bi mogli vplivati nanj. Kaj lahko stori majhna skupina tistih, ki posvečujejo sedmi dan, proti vsemu svetu, ki praznuje nedeljo?" S podobnimi izgovori so poskušali tudi Judje opravičiti zavrnitev Kristusa. Bog je sprejel njihove očete, ki so darovali daritve; zakaj se ne bi mogli rešiti tudi otroci, če hodijo po isti poti? Prav tako so v Lutrovem času rimski pristaši trdili, da so zvesti kristjani umirali v katoliški veri, potemtakem ta vera zadostuje za zveličanje. Takšno dojemanje je velika ovira njihovega slehernega napredovanja v veri in življenju.

Mnogi so trdili, da je praznovanje nedelje ukoreninjen nauk in zelo razprostranjen običaj cerkve v mnogih^{/454/} stoletjih. Proti tej trditvi pa je možno dokazati, da sta sobota in njeno posvečevanje mnogo starejša, starejša namreč od samega sveta, in da so jo potrdili Bog in angeli. Temelji sobote so bili položeni, ko so bili postavljeni temelji zemlje, "ko so pele vkup jutranje zvezde in vsi Božji sinovi radostno ukali". ([Job 38,6.7](#); [1 Mojs 2,1-3](#).) Zato ta ustanova uživa našo pravico do češčenja. Ni je vzpostavila človeška oblast, in ni utemeljena na človeških izročilih; utemeljil jo je Večni in jo ukazal s svojo večno besedo.

Ko je bila pozornost ljudi usmerjena k obnovi sobote, so priljubljeni pridigarji prenašali Božjo besedo in razlagali tako, da bi kar se da uspešno pomirili prebujeno vest. Tisti, ki niso sami preiskovali Svetega pisma, so se zadovoljili z mnenjem, ki se je ujemalo z njihovimi željami.

Mnogi so poskušali ovreči resnico z različnimi trditvami, zvijačami, izročili očetov in cerkveno oblastjo. Njeni zagovorniki pa so vzeli v roke Sveto pismo, da bi dokazali pomembnost četrte zapovedi. Krotki ljudje so se oboroženi samo z Božjo besedo uprli vsem napadom šolanih ljudi, ki so presenečeni in jezni spoznali, da vsa njihova prebrisanost odpove pred preprosto in iskreno razlago ljudi, ki so bolje poznali Sveto pismo kakor človeško modrost.

Ker niso imeli primernih svetopisemskih dokazov, so mnogi, ki so pozabili, da so bile enake pripombe podane tudi proti Kristusu in njegovim učencem, z neutrudno vztrajnostjo zastavljali vprašanja: "Zakaj naši velikaši ne razumejo tega vprašanja sobote? Malo jih veruje kakor vi. Ni mogoče, da bi vi imeli prav, a da so vsi šolani ljudje sveta v zmoti."

Za spodbijanje takih dokazov je bilo treba uporabiti nauk Svetega pisma in opozoriti, kako je Gospod v vseh časih ravnal s svojim ljudstvom. Bog dela po njih,^{/455/} ki slišijo njegov glas in ga ubogajo ter po potrebi podajajo neprijetne resnice in se ne boje grajati tudi priljubljenih grehov. Često ne jemlje šolanih in uglednih ljudi za vodje reformnih gibanj, ker ti zaupajo v človeške nauke, teorije in teološke sisteme ter ne čutijo potrebe, da bi jih poučeval Bog. Samo imetniki osebne zveze z Izvirom modrosti so sposobni razumeti in razlagati Sveto pismo. Včasih so ljudje manjše šolske izobrazbe poklicani oznanjati resnico, pa ne zato, ker niso šolani, temveč zato, ker se ne zanašajo popolnoma nase in dovoljujejo, da jih poučuje Bog. Učijo se v Kristusovi šoli in njihova ponižnost in poslušnost jih delata velike. Ker jim je Bog zaupal poznanje svoje resnice, jim izkazuje takšno čast, proti kateri pozemske časti in velikosti niso nič.

Večina adventistov je zavrgla resnice o svetišču in Božjih zapovedih, mnogi so izgubili zaupanje v adventno gibanje ter sprejeli napačna in protislovna mnenja o prerokovanjih, ki se nanašajo na to delo. Nekateri so padli v zmoto, da so znova določali čas drugega Kristusovega prihoda. Luč, ki je sedaj razsvetljevala vprašanje svetišča, jim je lahko pokazala, da noben preroški čas ne seže do drugega prihoda in da ni napovedan njegov natančni čas. Ker pa so se obrnili od luči, dalje po vrsti postavljajo čas Gospodovega prihoda in se vsakič razočarajo.

Ko je solunska cerkev sprejela napačna mnenja o Kristusovem ponovnem prihodu, jim je Pavel svetoval, naj svoja upanja in pričakovanja pozorno raziščejo z Božjo besedo. Naštel jim je prerokovanja o dogodkih, ki se morajo zgoditi pred Kristusovim prihodom, in jim pokazal, da ga nimajo vzroka pričakovati v svojem času. "Naj vas nikogar nihče ne preslepi," ([2 Tes 2,3](#).) jih je opomnil. Če bi gojili pričakovanja, ki nimajo svetopisemskega temelja,^{/456/} bi jih to zapeljalo na napačno smer delovanja. Razočaranje bi jih izpostavilo posmehu nevarnih; izpostavili bi se nevarnosti izgube poguma in pada v skušnjava, da bi začeli dvomiti o temeljnih resnicah, ki se nanašajo na njihovo zveličanje. Apostolov opomin Solunčanom vsebuje pomembni nauk za življenje v zadnjih dneh. Mnogi adventisti so čutili, da ne morejo biti marljivi in goreči pri delu priprave, če vere ne usmerijo na določen čas ponovnega Gospodovega prihoda. Če pa so se njihovi upi vznemirjali samo zato, da bi bili znova uničeni, je njihova vera s tem pretrpela takšen udarec, da je bilo skoraj nemogoče, da bi nanjo vplivale vzvišene resnice preroštva.

Oznanjanje določenega časa sodbe v obdobju prvega angelskega sporočila je ukazal Bog. Neovrgljivo ostane računanje preroškega časa, ki je bilo temelj tega sporočila, a katero določa konec 2300 dni jeseni 1844. Zaporedni poskusi, da bi se ugotovili novi datumi za začetek in konec preroškega časa, in neutemeljene trditve, ki so bile potrebne za potrditev takega stališča, pa ne samo da odvrčajo misli s sedanje resnice, temveč tudi izpostavljajo preziru sleherni poskus za razlago prerokovanj. Čim bolj pogosto se določa datum za drugi prihod in

v čim širšem krogu se oznanja takšen nauk, toliko bolj to ustreza Satanovim ciljem. Kajti ko mine čas, izpostavi roganju in preziru pristaše tega prihoda, a prav tako sramoti veliko adventno gibanje leta 1843 in 1844. Tisti, ki vztrajajo v teh zmotah, bodo končno določili dan Kristusovega prihoda predaleč v prihodnosti. Tako bodo zapeljani, da se zanašajo na lažno gotovost, in šele tedaj, ko bo prepozno, bodo mnogi spoznali, da so v zmoti.

Zgodovina starodavnega Izraela je najboljša prispodoba izkušenj, ki so jih doživeli adventisti. Bog je vodil svoje ljudstvo v adventističnem gibanju, kakor je vodil tudi Izraelce iz Egipta. V velikem razočaranju je bila njihova vera preizkušena, kakor je bila preizkušena tudi vera Judov pri Rdečem morju. Če bi se še dalje zaupali roki, ki jih je vodila v njihovih dotedanjih doživljajih,^{/457/} bi videli Božje zveličanje. Ko bi vsi, ki so skupaj delali v gibanju leta 1844, sprejeli trojno angelsko sporočilo in ga oznanjali z močjo Svetega Duha, bi Gospod mogočno deloval po njih. Val luči bi preplaval svet. Zemljani bi bili opozorjeni že pred mnogimi leti, delo bi bilo dokončano in Kristus bi že prišel rešit svoje ljudstvo.

Ni bila Božja volja, da so Izraelci 40 let tavalili po puščavi; hotel jih je odpeljati naravnost v Kanaan in jih tam nastaniti za svoje sveto in srečno ljudstvo. Niso pa mogli vstopiti "zaradi nevere". ([Heb 3,19](#).) Zaradi svoje nevere in stalnega odpada so pomrli v puščavi, roditi pa so se morali drugi, da so stopili v obljubljeni deželo. Prav tako ni bila Božja volja, da se Kristusov prihod toliko zavlačuje in da njegovo ljudstvo toliko let ostane na tem svetu, ki je poln greha in stisk. Toda nevera jih je ločila od Boga. Ko niso hoteli opraviti dela, ki jim je bilo zaupano, so bili poklicani drugi za oznanjanje tega sporočila. Jezus iz usmiljenja do sveta prelaga svoj prihod, da bi grešniki imeli priložnost slišati opomin in v njem najti pribežališče prej, preden se bo izlila Božja jeza.

Kakor nekoč tako tudi danes izziva odpor oznanjanje resnice, ki žigosa grehe in zmote svojega časa. "Vsak namreč, kdor dela hudobno, sovraži luč in ne hodi k luči, da se ne karajo njegova dela." ([Jan 3,20](#).) Mnogi, ko spoznajo, da svojih trditev ne morejo opravičiti s Svetim pismom, se odločijo, da jih bodo za vsako ceno branili, in zato zlobno napadajo značaj in spodbude tistih, ki zagovarjajo nepriljubljene resnice. Tako je bilo v vseh časih. Elija so obtožili, da spravlja v nesrečo Izraela; Jeremija, da ga izdaja; Pavla, da skruni tempelj. Od tistega časa pa do danes so tisti, ki so hoteli ostati zvesti resnici, žigosani kot uporniki,^{/458/} krivoverci in odpadniki. Mnogi, ki imajo preslabo vero, da bi lahko sprejeli preroško besedo, zlahka verjamejo obtožbam proti njim, ki si upajo žigosati priljubljene grehe. Ta duh bo neprestano rasel. Sveto pismo nas jasno uči, da se približuje čas, ko bodo državni zakoni prišli v takšno nasprotje z Božjimi zapovedmi, da bo moral biti pripravljen pretrpeti sramoto in kazen kot hudodelec vsak, kdor se bo hotel držati Božjih predpisov.

Toda kaj je glede na vse to dolžnost glasnika resnice? Mar naj sklene, da resnice ne sme oznanjati samo zato, ker je pogosto njeno edino delovanje spodbujanje ljudi, da se izmikajo njenim zahtevam ali pa se ji upirajo? Ne, nima pravice zadrževati pričevanja Božje besede zato, ker izziva nasprotovanje, kakor je niso imeli niti prejšnji reformatorji. Priznanje vere, za katero so pričali sveti in mučenci, je bilo zapisano v korist poznejšim rodovom. Živi zgledi svetosti in neomahljive poštenosti so ohranjeni, da bi vlivali pogum vanje, ki so sedaj poklicani nastopiti kot priče za Boga. Milosti in resnice niso sprejeli samo zase, ampak da bo po njih tudi zemlja razsvetljena s poznanjem Boga. Ali je Bog v tem rodu dal luč svojim služabnikom? Potem naj dovolijo, da sveti svetu.

V starem času je Gospod rekel nekemu, ki je govoril v njegovem imenu: "Ali Izraelova hiša te ne bo hotela poslušati, ker nočejo mene poslušati." Vendar pa je rekel tudi to: "Govori jim

moje besede, najsi poslušajo ali ne." ([Ezek 3,7; 2,7.](#)) Na Božje služabnike v našem času se nanaša naslednji ukaz: "Vpij iz vsega grla, ne prenehaj! Kakor trobenta povzdigni svoj glas in oznanjaj mojemu ljudstvu njih pregreho in Jakobovi hiši njih grehe!" ([Iz 58,1.](#))

Vsakdo, ki je spoznal luč resnice, stoji pod enako svečano in strašno odgovornostjo, kolikor koli to dovoljujejo razmere, kakor je bil Izraelov prerok, ko mu je bila poslana Gospodova beseda, govoreč: "Tebe torej, sin človečji, sem postavil Izraelovi hiši za čuvaja, da bi jih,^{/459/} čujoč besedo iz mojih ust, svaril v mojem imenu. Ako rečem brezbožnemu: brezbožnik, moraš umreti! Ti pa ne govoriš, da bi posvaril in odvrnil brezbožnega z njegove poti: tedaj umrje on, brezbožnik, zaradi svoje krivice, ali kri njegovo bom zahteval iz tvoje roke. Ako pa posvariš brezbožnega zavoľjo njegove poti, da naj se obrne od nje, pa se ne obrne od svoje poti, on umrje zavoľjo svoje krivice, ti pa si otel svojo dušo." ([Ezek 33,7-9.](#))

Sprejemanje in širjenje resnice najbolj ovira dejstvo, da je povezana z neprijetnostmi in zasmehovanjem. To je edini dokaz proti resnici, ki je njeni zagovorniki nikoli niso mogli ovreči. Vendar to ne moti pravih Kristusovih sledilcev. Ti ne čakajo, da bi resnica postala priljubljena. Prepričani o svoji dolžnosti z zavestjo sprejemajo nase križ in mislijo z apostolom Pavlom, da "naša sedanja kratka in lahka stiska nam napravlja nad vse obilno večno množino slave", ([2 Kor 4,17.](#)) in imajo z enim izmed starih prerokov vred "Kristusovo sramoto za večje bogastvo nad egiptovske zaklade". ([Heb 11,26.](#))

Služabniki sveta so tisti, ki ne glede na svoje verovanje ravnaajo v verskih stvareh po posvetni modrosti, ne pa po pravih načelih. Izbrati moramo to, kar je prav, zato ker je prav, posledice pa prepustimo Bogu. Svet se ima za svoje velike reforme zahvaliti ljudem načel, vere in poguma. Tudi v našem času morajo obnovitveno delo voditi takšni ljudje.

Gospod govori takole: "Poslušajte me vi, ki poznate pravičnost, ljudstvo, ki ima mojo postavo v svojem srcu: ne bojte se zasramovanja smrtnega človeka in ne plašite se njih preklinjanja. Zakaj kakor sukno jih razje molj, kakor volno jih razgrize črvič; moja pravičnost pa bo vekomaj in moje zveličanje od roda do roda." ([Iz 51,7.8.](#))^{/460/}

27. Sodobna prebujenja ([angleško](#))

Kjer koli se je kdaj zvesto oznanjala Božja beseda, so se pokazali sadovi, ki so potrjevali njen božanski vir. Božji Duh je spremljal sporočilo svojih služabnikov, in beseda je mogočno vplivala. Grešniki so čutili, da jih vest kara. "Luč, ki razsvetljuje vsakega človeka", ki prihaja na svet, je razsvetlila tajne prostore njihovih duš in razkrinkala skrita dela teme. Globoka žalost je zajela njihov um in srce. Prepričali so se o grehu, pravičnosti in prihodnji sodbi. Doumeli so Jahvejevo pravičnost in občutili strah, ker bodo morali stopiti s svojo krivdo in nečistostjo pred preiskovalca srca. V strahu svoje duše so vzdikali: "Kdo me bo rešil iz tega smrtnega telesa?" Ko jim je bil pokazan golgotski križ z neizmerno daritvijo za človeške grehe, so spoznali, da lahko samo Kristusove zasluge odstranijo njihove prestopke. Samo te lahko človeka spravijo z Bogom. Z vero in ponižnostjo so sprejeli Božje Jagnje, ki odjemlje greh sveta. S Kristusovo krvjo so dobili odpuščanje prejšnjih grehov.

Ti ljudje so obrodili spokorjenja vredne sadove. Začeli so verovati, potem so se krstili in začeli živeti novo življenje - kot nova stvarjenja v Kristusu Jezusu, ne da bi se ravnali po svojih prejšnjih željah, temveč da bi z vero⁴⁶¹/ Božjega Sina šli po njegovih stopinjah in odsevali njegov značaj ter se čistili, kakor je On čist. Kar so nekoč sovražili, sedaj ljubijo, a kar so nekoč ljubili, sedaj sovražijo. Nekdaj ošabni in polni samozaupanja so postali krotki in ponižnega srca. Nečimrni in drzni so postali skromni in resni. Preklinjevalci so postali polni globokega spoštovanja, pijanci so postali trezni, razuzdani pa moralni. Zavrgli so nečimrno modo tega sveta. Kot pravi kristjani so zavrgli zunanje lepoticenje, "spletanje las in obešanje zlatnine in oblačenje kril", njihov okras pa je bil "skriti človek srca v nevidljivem krasu krotkega in mirnega duha, ki je dragocen pred Bogom". ([1 Pet 3,3,4.](#))

Prebujenja so povzročila temeljito preiskovanje srca in ponižnost. Zanje so bila značilna slovesna in resna vabila grešnikom, iskreno sočutje do odrešenih s Kristusovo krvjo. Možje in žene so molili in se bojevali z Bogom za zveličanje ljudi. Sadovi takih prebujenj so se lahko videli pri ljudeh, ki se niso bali samoodpovedi in žrtve, temveč so se veselili, da so bili spoznani za vredne zaradi Kristusa trpeti sramoto in skušnjave. V življenju njih, ki so pripoznavali Jezusovo ime, se je videla sprememba. Njihov vpliv je oživiljal njihovo okolico. Zbirali so s Kristusom in sejali v Duhu, da bi poželi večno življenje.

Zanje je bilo možno reči: "Ražzalostili ste se na spokorjenje. ... Kajti žalost, ki je po volji Bogu, rodi spokorjenje na zveličanje, ki se ga nikdar ni kesati; a žalost sveta rodi smrt. Zakaj glejte, prav to, da ste se po volji Bogu ražzalostili, kolikšno vam je obrodilo marljivost pa zagovarjanje pa nevoljo pa strah pa hrepenenje pa gorečnost pa maščevanje! V vsem ste se pokazali, da ste čisti v tej zadevi." ([2 Kor 7,9-11.](#))

To je sad dela Božjega Duha. Samo sprememba je dokaz o resničnem spokorjenju.⁴⁶²/ Če grešnik izpolni obljubo, vrne, kar je vzel; če prizna svoje grehe, ljubi Boga in svoje bližnje, potem je lahko prepričan, da je našel mir z Bogom. To so bili sadovi, ki so v prejšnjih letih spremljali verska prebujenja. S presojanjem teh sadov se je videlo, da je Bog blagoslovil ta prebujenja zaradi zveličanja ljudi in povišanja človeštva.

Toda mnoga prebujenja novega časa se vidno razlikujejo pri izkazovanju Božje milosti, ki je v preteklih časih spremljala delo Božjih služabnikov. Drži, da se na vse strani opaža večje zanimanje, mnogi priznajo, da so se spreobrnili, povečuje se število vernikov, a vendar sadovi niso takšni, da bi lahko upravičili prepričanje, da je nastala ustrezna rast pravega duhovnega življenja. Luč, ki se zasveti in hitro ugasne, pušča za seboj gostejšo temo, kakor je bila prej.

Priljubljeno prebujenje se pogosto izziva tako, da se prebujajo domišljija, vznemirjajo čustva in streže željam po tem, kar je novo in razburljivo. Tisti, ki se tako spreobračajo, si malo želijo poslušati svetopisemsko resnico in se malo zanimajo za pričevanje prerokov in apostolov. Če pri bogoslužju ni nič razburljivega, potem jih nič ne priteguje. Sporočilo, ki se obrača na zdrav razum, ne naleti na nikakršen odgovor. Neopaženi ostanejo jasni opomini Božje besede, ki se nanašajo na njihovo večno blaginjo.

Za vsakega resnično spreobrnjenega človeka je razmerje do Boga in večnih stvari veliko življenjsko vprašanje. A kje se v današnjih priljubljenih cerkvah da najti duha posvečenja Bogu? Spreobrnjeni se ne odpovedo ne svoji ošabnosti ne ljubezni do sveta. Niso se bolj pripravljeni odpovedati samemu sebi, vzeti nase svoj križ in hoditi za blagim in krotkim Jezusom, kakor pa so bili pred spreobrnjenjem. Vera je postala predmet posmeha nevernih in dvomečih, ker jih toliko med njimi, ki se imenujejo po njenem imenu, ne pozna njenih načel. Moč pobožnosti je v mnogih cerkvah domala izumrla. Izleti, cerkvene predstave,^{/463/} cerkvene loterije, lepe hiše, osebni okrasji so odrinili misli o Bogu. Posestva, bogastva in svetovna dela so zasedla misli, a stvari večne vrednosti se omenjajo le spotoma.

Toda kljub zelo razprostranjenemu padu vere in pobožnosti so v teh cerkvah pravi Kristusovi sledilci. Preden bo Bog obiskal svet s svojimi sodbami, bo v njegovem ljudstvu nastalo takšno prebujenje prave pobožnosti, kakršno se ni videlo od apostolskih časov. Na Božje otroke se bosta izlila njegov Duh in moč. V tistem času se bodo mnogi ločili iz cerkev, v katerih je ljubezen do sveta zasedla prostor ljubezni do Boga in njegove besede. Mnogi med pridigarji in verniki bodo veselo sprejeli vzvišene resnice, ki jih bo Bog dal oznanjati v tistem času, da bi pripravile ljudstvo za drugi Gospodov prihod. Sovražnik ljudi bo hotel preprečiti to delo. Še prej, preden bo prišlo do takšnega gibanja, ga bo poskušal onemogočiti z ustanovitvijo svojega ponaredka. V tistih cerkvah, ki jih bo Satanu uspelo spraviti pod svojo lažno moč, bo izzval prepričanje, da je nanje izlit posebni Božji blagoslov. V njih se bo pokazalo veliko versko prebujenje. Mnogi bodo ukali od veselja, ker Bog tako čudovito dela zanje, delo pa pravzaprav izvira od popolnoma drugega duha. Satan bo poskušal pod plaščem vere razširiti svoj vpliv na ves krščanski svet.

V mnogih prebujenjih, ki so se pojavila v zadnjih petdesetih letih so delovali bolj ali manj isti vplivi, ki se bodo v prihodnosti pokazali v večjih gibanjih. Razburjala se bodo čustva, resnica se bo pomešala z lažjo, kar bo ljudi zlahka zapeljalo. Toda nikomur ni treba biti prevaran. V luči Božje besede ne bo težko ugotoviti, kakšnega značaja so ta gibanja. Prepričani smo lahko, da Bog ne bo dal svojega blagoslova tam, kjer se zanemarija pričevanje Svetega pisma, kjer koli se prezirajo jasne resnice, ki zahtevajo samoodpoved in ločitev od sveta.^{/464/} A s pravilom, ki nam ga je dal sam Kristus: "Po njih sadovih jih spoznate," ([Mat 7,16.](#)) se bo zlahka ugotovilo, da ta gibanja niso delo Božjega Duha.

Bog je v resnicah svoje besede ljudem razodel samega sebe; te ščitijo pred Satanovimi prevarami vse, ki jih sprejmejo. Z zanemarjanjem teh resnic pa se odpirajo vrata zlu, ki se je danes tako razširilo v verskem svetu. Narava in pomembnost Božjih zapovedi sta se precej izgubila spred oči. Napačno dojetje o značaju, trajanju in obveznosti Božjih zapovedi je pripeljalo do zmot glede spreobrnjenja in posvečenja ter znižalo raven pobožnosti v cerkvah. Tukaj leži skrivnost, zakaj v prebujenjih našega časa primanjkuje Duha in Božje moči.

V raznih verskih skupnostih so ljudje, ki se odlikujejo s pobožnostjo. Ti priznajo to dejstvo in ga obžalujejo. Profesor Edwards A. Park pravi naslednje o splošnih verskih nevarnostih: "Eden izmed virov nevarnosti je, da se s prižnice ne poudarjajo Božje zapovedi. V prejšnjih

dneh je bila prižnica odmev glasu vesti. ... Naši najboljši pridigarji so dali svojim pridigam čudovito dostojanstvo s tem, da so se ravnali po Učiteljevem zgledu in poudarjali zakon, njegove zapovedi in grožnje. Pogosto so ponavljali dve vzvišeni načeli: Da so zapovedi odsev Božjega značaja in da človek, ki ne ljubi zapovedi, ne ljubi niti evangelija, kajti tako zakon kakor evangelij sta ogledalo, ki odsevata resnični Božji značaj. Ta nevarnost pa vodi k drugi, a to je podcenjevanje hudobnosti greha, njegove razprostranjenosti in kazni. Kakor so zapovedi pravične, tako je neposlušnost nepravična. ...

Podobna že omenjenima nevarnostima je tudi nevarnost podcenjevanja Božje pravičnosti. Sodobni pridigar je nagnjen k temu, da Božjo pravičnost loči od Božje dobrote in njegovo dobroto prej zniža na čustvo,^{/465/} kakor pa da bi jo povišal v načelo. Nova teološka prizma ločuje, kar je Gospod sestavil. Ali so Božje zapovedi nekaj dobrega ali slabega? So nekaj dobrega. Potem je dobra tudi pravičnost, saj je namreč nagnjenje k izpolnjevanju zapovedi. Iz navade podcenjevanja Božjih zapovedi in pravičnosti, razprostranjenosti in neizogibnosti kaznovanja človeške neposlušnosti se zlahka pade v navado podcenjevanja milosti, ki je prinesla spravo za greh." Tako evangelij v človeških srcih izgublja vrednost in pomembnost, da so ljudje kmalu pripravljeni zavreči tudi samo Sveto pismo.

Mnogi verski voditelji trdijo, da je Kristus s svojo smrtjo ukinil zapovedi in da so ljudje torej prosti njegovih obveznosti. So takšni, ki jih prikazujejo kot težak jarem in nasproti sužnjevanja zapovedim poudarjajo neomejeno svobodo, ki jo lahko uživajo pod evangelijem.

Preroki in apostoli so popolnoma drugače gledali na svete Božje zapovedi. David je rekel: "Neprestano bom hodil v svobodi, ker tvojih postav iščem." ([Ps 119,45.](#)) Apostol Jakob, ki je pisal po Kristusovi smrti, je pokazal na deset zapovedi kot na "kraljevo postavo" in "popolno postavo, postavo svobode". ([Jak 2,8; 1,25.](#)) Pisec Razodetja pa je več kakor pol stoletja po Kristusovem križanju izgovoril blagoslov nad vsemi, "ki izpolnjujejo njegove zapovedi, da imajo oblast do drevesa življenja in da gredo skozi vrata v mesto". ([Raz 22,14.](#))

Neutemeljena je trditev, da je Kristus s svojo smrtjo ukinil Očetove zapovedi. Ko bi se zapovedi lahko spremenile ali ukinile, Kristusu ne bi bilo treba umreti, da bi rešil človeka kazni zaradi greha. Njegova smrt je dokazala, da so zapovedi nespremenljive, namesto da bi jih ukinila. Božji Sin je prišel postaviti poveljati in jo postaviti v čast. ([Iz 42,21.](#)) Dejal je: "Ne mislite, da sem prišel razveljavljati postavo ali preroke. ... Dokler ne preideta nebo in zemlja, ne izgine ni najmanjša črka ali pičica iz postave, dokler se vse ne zgodi." ([Mat 5,17.18.](#)) Zase pa je rekel: "Veselite mi je delati tvojo voljo, moj Bog, in tvoja postava je v mojem srcu." ([Ps 40,8.](#))^{/466/}

Božje zapovedi so nespremenljive že po svoji naravi. So razodetje volje in značaja svojega Sestavljavca. Bog je ljubezen, in tudi njegove zapovedi so ljubezen. Njihovi dve veliki načeli sta ljubezen do Boga in ljubezen do človeka. "Izpolnitev postave je torej ljubezen." ([Rim 13,10.](#)) Božji značaj je pravičnost in resnica; to je tudi narava njegovih zapovedi. Psalmist pravi: "Tvoja postava je resnica. Vse tvoje zapovedi so pravične." ([Ps 119, 142.172.](#)) Apostol Pavel pa izjavlja: "Tako je postava res sveta, in zapoved je sveta in pravična in dobra." ([Rim 7,12.](#)) Takšne zapovedi, ki so izraz Božjega Duha in volje, morajo biti večne enako kakor njihov Sestavljavac.

Spreobrnjenje in posvečenje pomeni spravo z Bogom, ki se zgodi tako, da človek pride v skladnost z načeli Božjih zapovedi. V začetku je bil človek ustvarjen po Božji podobi. Bil je v popolni skladnosti z Božjo naravo in zapovedmi. Načela pravičnosti so bila napisana v

njegovem srcu. Greh pa ga je odtujil njegovemu Stvarniku. V njem se ni več videla Božja podoba. Njegovo srce je bilo v sovraštvu z načeli Božjih zapovedi. "Meseno mišljenje je sovraštvo do Boga, ker se Božji postavi ne pokorava, saj se tudi ne more." ([Rim 8,7.](#)) Toda "Bog je tako ljubil svet, da je dal svojega edinorojenega sina", da bi se človek lahko spravil z njim. Po Kristusovih zaslugah je človek lahko spravljen v skladnost s Stvarnikom. Njegovo srce mora biti obnovljeno z Božjo milostjo. Dobiti mora novo življenje od zgoraj. Ta sprememba je novo rojstvo, brez katerega "nihče ne more videti Božjega kraljestva", je rekel Jezus.

Prvi korak k spravi z Bogom je prepričanje o grehu. "Greh je protizakonje. Po postavi prihaja spoznanje greha." ([1 Jan 3,4](#); [Rim 3,20.](#)) Da pa bi grešnik spoznal svojo krivdo, mora raziskovati svoj značaj po Božjem vzvišenem merilu pravičnosti. Ta je namreč ogledalo, ki kaže popolnost brezhibnega značaja in usposablja človeka odkriti napake v samem sebi.

Zapovedi človeku razodevajo njegove grehe, vendar mu ne dajejo nikakršnega zdravila.^{/467/} Poslušnim obljublajo življenje, hkrati pa pravijo, da je smrt prestopnikov delež. Samo Kristusov evangelij lahko grešnika reši sodbe in prekletstva greha. Ta se mora spokoriti pred Bogom, čigar zapovedi je prekršil, in pokazati trdno vero v Kristusa kot veliko pravno daritev. Tako dobiva odpuščanje dotedanjih grehov in postane sodelaznik v Božji naravi. Je Božji otrok, ker je sprejel Duha posinovljenja, s katerim pravi: "Aba, Oče!"

Ali mu je sedaj dovoljeno prestopati Božje zapovedi? Pavel sprašuje: "Ali torej postavo odpravljamo po veri?" Potem pa odgovarja: "Nikakor ne, temveč postavo postavljamo. Mi, ki smo umrli grehu, kako bomo še živeli v njem?" ([Rim 3,31](#); [6,2.](#)) Janez pa pravi: "Kajti to je Božja ljubezen, da držimo njegove zapovedi; in njegove zapovedi niso težke." ([1 Jan 5,3.](#)) Srce se z novorojenjem uskladi z Bogom in z njegovimi zapovedmi. Ko se v grešniku zgodi ta velika sprememba, je prešel iz smrti v življenje, iz greha v svetost, iz prestopništva in upora v poslušnost in zvestost. Prenehalo je staro življenje odtujitve Bogu, začelo se je novo življenje sprave, vere in ljubezni. Tedaj se v nas "izpolni pravična zahteva postave", ker "živimo ne po mesu, temveč po Duhu". ([Rim 8,4.](#)) Tedaj duša govori: "Kako ljubim tvoj zakon! Ves dan je o njem moje premišljevanje." ([Ps 119,97.](#))

"Gospodova postava je popolna, oživlja dušo." ([Ps 19,7.](#)) Človek brez zapovedi nima pravega pojma o Božji milosti in čistosti ter o svoji osebni krivdi in nečistosti. Nima pravega prepričanja o grehu in ne čuti potrebe po spokorjenju. Ker pa se ne počuti izgubljen kot prestopnik Božjih zapovedi, se niti ne zaveda, da potrebuje Kristusovo pravno kri. Takšen upa v zveličanje brez popolne spremembe srca in obnove življenja. Zato je mnogo površnih spreobrnjenj in mnogi se priključujejo cerkvi, a da se nikoli niso zedinili s Kristusom.^{/468/}

Napačne teorije o posvečenju, ki se pojavljajo zaradi zanemarjanja ali zametovanja Božjih zapovedi, zasedajo pomemben prostor v današnjih verskih gibanjih. Te teorije so lažne v nauku in nevarne v svojih praktičnih sadovih; dejstvo, da so naletele na splošni odziv, še bolj poudarja potrebo, da morajo vsi jasno razumeti, kaj Sveto pismo uči o tem.

Pravo posvečenje je svetopisemski nauk. Apostol Pavel pravi v svojem listu Solunski cerkvi: "To namreč je Božja volja, vaše posvečenje." Njegova molitev se glasi: "On pa, Bog miru, naj vas posveti popolnoma." ([1 Tes 4,3](#); [5,23.](#)) Sveto pismo jasno uči, kaj je posvečenje in kako ga je možno doseči. Zveličar je molil za svoje učence: "Posveti jih v resnici: tvoja beseda je resnica." ([Jan 17,17.](#)) Tudi Pavel uči, da bodo zvesti posvečeni s Svetim Duhom. ([Rim 15,16.](#)) Kaj je delo Svetega Duha? Jezus je rekel svojim učencem: "Kadar pa On pride, Duh resnice,

vas bo vodil v vso resnico." ([Jan 16,13.](#)) Psalmist pravi: "Vse tvoje zapovedi so resnica." ([Ps 119,86.](#)) Z Božjo besedo in njegovim Duhom se razodevajo človeku vzvišena načela pravičnosti, ki so ubesedena v njegovih zapovedih. Ker pa so Božje zapovedi svete, pravične in dobre ter so odsev Božje popolnosti, pomeni, da bo svet tudi značaj, ki se razvije s poslušnostjo tem zapovedim. Kristus je popoln zgled takšnega značaja. Rekel je: "Izpolnil sem zapovedi svojega Očeta in ostajam v njegovi ljubezni. Zakaj jaz delam vsekdar to, kar je njemu pogodu." ([Jan 15,10; 8,29.](#)) Kristusovi sledilci mu morajo biti podobni - z Božjo milostjo si morajo izoblikovati značaj, ki se bo ujema z načeli njegovih svetih zapovedi. To je svetopisemsko posvečenje.

To delo se lahko opravi samo z vero v Kristusa in z neprestano navzočo močjo Božjega Duha. Pavel svetuje vernim: "V strahu in trepetu delajte za svoje zveličanje; Bog namreč je, ki dela v vas in voljo in delovanje po svoji dobri volji." ([Filip 2,12.13.](#)) Kristjan bo čutil spodbudo h grehu,^{/469/} vendar se bo stalno bojeval proti njemu. Tukaj je potrebna Kristusova pomoč. Človeška slabost se združuje z Božjo močjo in vera vzklika: "Hvala Bogu, ki nam daje zmago po našem Gospodu Jezusu Kristusu." ([1 Kor 15, 57.](#))

Sveto pismo jasno kaže, da je delo posvečenja postopno. Ko grešnik s spreobrnitvijo najde mir z Bogom po spravi krvi, se je šele začelo krščansko življenje. Sedaj se mora podati k popolnosti, rasti "do doraslega moža, do mere dovršene rasti Kristusove polnosti". ([Ef 4,13.](#)) Apostol Pavel piše: "Eno pa delam: pozabivši, kar je zadaj, a vzpenjajoč se po tem, kar je spredaj, hitim proti cilju za darilom Božjega nebeškega poklica v Kristusu Jezusu." ([Filip 3,13.14.](#)) Peter navaja stopnice, po katerih se pride do svetopisemskega posvečenja: "Prav zato si prizadevajte z vso gorečnostjo ter kažite v svoji veri krepost, v kreposti pa spoznanje, v spoznanju pa zmernost, v zmernosti pa stanovitnost, v stanovitnosti pa pobožnost, v pobožnosti pa bratoljubje, v bratoljubju pa ljubezen do vseh. Kajti če tako delate, ne spotaknete se nikdar." ([2 Pet 1,5-7.10.](#))

Tisti, ki so na sebi doživeli pravo svetopisemsko posvečenje, bodo v vsem kazali ponižnega duha. Kakor Mojzes so tudi oni zagledali čudovito veličastvo v svetosti in spoznali svojo osebno nevrednost v primerjavi s čistostjo in vzvišeno popolnostjo Večnega.

Prerok Danijel je bil zgled pravega posvečenja. Njegovo dolgo življenje je bilo izpolnjeno s plemenito službo Gospodu. On je bil za nebesa drag in ljubljen. ([Dan 10,11.](#)) Toda namesto da bi ta spoštovani prerok trdil, da je čist, se je prišteval dejansko med grešnega Izraela, ko se je pred Bogom potegoval za svoje ljudstvo: "Kajti ne na podlagi svoje pravičnosti padamo na tla in milo prosimo pred tvojim obličjem, ampak na podlagi tvojega preobilega usmiljenja. Grešili smo, brezbožno smo ravnali. Ko sem še govoril in molil in pripoznaval svoj greh in greh svojega ljudstva Izraela in ponižno prosil pred obličjem Gospoda." ([Dan 9,18.15.20.](#)) Ko pa se mu je ob drugi priložnosti prikazal Božji Sin, da bi ga^{/470/} poučil, je Danijel dejal: "Barva v licu se mi je spremenila, da je bilo spačeno, in nič moči nisem imel." ([Dan 10,8.](#))

Ko je Job slišal iz viharja Gospodov glas, je vzdihnil: "Zato zaničujem sebe in kesam se v prahu in pepelu." ([Job 42,6.](#)) Ko je Izaija v svojem času videl Gospodovo slavo in kerube, ki so vzklikali: "Svet, svet, svet Gospod nad vojskami!" je vzdihnil: "Gorje mi, ker poginem!" ([Iz 6,3.5.](#)) Ko je bil Pavel odnesen v tretja nebesa in slišal neizrecne besede, ki jih ne more izgovoriti noben človek, je govoril o sebi kakor o "najmanjšem izmed vseh svetih". ([2 Kor 12,2-4; Ef 3,8.](#)) A ko je ljubljeni učenec Janez, ki je ležal na Jezusovih prsih, videl njegovo slavo, je padel kakor mrtev pred njegove noge. ([Raz 1,17.](#))

Pri njih, ki živijo v senci golgotskega križa, ni samopoviševanja in hvaličavega zatrjevanja, da so brez greha. Zavedajo se, da je njihov greh vzrok za duševni strah, ki je strl srce Božjemu Sinu; in ta misel jih vodi k samoponižanju. Tisti, ki živijo v tesni zvezi z Jezusom, najbolj poznajo slabosti in grehe človeštva, njihovo edino upanje pa počiva na zaslugah križanega in od mrtvih obujenega Zveličarja.

Posvečenje, ki se sedaj pojavlja v krščanskem svetu, nosi v sebi duha samopoviševanja in ravnodušnosti do Božjih zapovedi, ki ga kaže kot nekaj tujega v odnosu do svetopisemske vere. Njegovi pristaši učijo, da je posvečenje delo, po katerem se edino z vero naenkrat doseže popolna svetost. Pravijo: "Samo veruj, in dobil boš blagoslov." Niso potrebni daljši napor pri prejemanju blagoslova. Hkrati pa zanikajo pomembnost Božjih zapovedi in trdijo, da so prosti obveznosti njihovega izpolnjevanja. Ali je mar možno, da ljudje postanejo sveti in se ujemajo z Božjo voljo in značajem brez sprejemanja načel, ki so izraz Božje narave in volje ter kažejo, kaj je njemu po volji?^{471/}

Želja po lahkotni veri, ki ne zahteva nikakršnega napora in samoobvladovanja, niti zapuščanja posvetnih neumnosti, je storila, da je priljubljen nauk o veri in samo veri. Toda kaj pravi Božja beseda? Apostol Jakob pravi: "Kaj pomaga, moji bratje, če kdo pravi, da ima vero, del pa nima? More li ga ta vera rešiti? Hočeš pa vedeti, človek nečimrni, da je vera brez del mrtva? Ali ni bil Abraham, naš oče, opravičen iz del, ko je daroval Izaka, svojega sina, na oltarju? Vidiš torej, da je vera sodelovala z njegovimi deli, in iz del je bila vera popolna. Vidite, da se iz del opravičuje človek in ne samo iz vere." ([Jak 2,14.20-22.24.](#))

Pričevanje Božje besede nasprotuje nevarnemu nauku o veri brez del. Zahtevati naklonjenost nebes, a ne izpolnjevati pogojev, s katerimi lahko dosežemo usmiljenje, ni vera, temveč predrznost; prava vera pa ima svoj temelj v obljubah in predpisih Svetega pisma.

Nihče naj se ne vara z vero, da lahko postane svet, če načrtno prestopa katero Božjo zapoved. Greh, ki ga zavestno delamo, duši prepričujoči glas Svetega Duha in človeka ločuje od Boga. Greh je prestopanje zapovedi, "kdor koli greši (*prestopa zapovedi*), ga ni videl in ga ni spoznal". ([1 Jan 3,6.](#)) Čeprav Janez v svojih pismih tako obširno govori o ljubezni, se vendar ne izmika razkrinkati pravega značaja njih, ki trdijo, da so sveti, živijo pa v prestopanju Božjih zapovedi. "Kdor pravi: Spoznal sem ga, a ne drži njegovih zapovedi, je lažnik in v njem ni resnice; kdor pa izpolnjuje njegovo besedo, v njem je resnično Božja ljubezen dopolnjena. Po tem vemo, da smo v njem." ([1 Jan 2,4.5.](#)) Tu je preizkusni kamen vsake človekove vere. Nobenega človeka ne moremo računati za svetega, dokler ga nismo preizkusili z edinim božanskim merilom svetosti v nebesih in na zemlji. Če ljudje ne priznavajo pomembnosti moralnega zakona, če omalovažujejo Božje zapovedi in jih površno jemljejo, če prestopajo katero koli manjšo^{472/} teh zapovedi in druge tako naučijo, jih bo Bog imel za nevredne, mi pa tako lahko vemo, da njihova trditev o svetosti nima temelja.

Kdor trdi, da je brez greha, s tem dokazuje, da je daleč od svetosti. Nima pravega pojma o Božji neizmerni čistosti in svetosti in o tem, kaj morajo postati tisti, ki se želijo ujemati z njegovim značajem. Nima pravega pojma o Jezusovi čistosti, vzvišeni nežnosti, a tudi ne o hudobnosti greha, zato se šteje za svetega. Čim dlje je od Kristusa, čim bolj nepravilni so njegovi pojmi o značaju in Božjih zahtevah, tem bolj pravičen se bo zdel v svojih očeh.

Posvečenje, ki ga poudarja Sveto pismo, zajema celotno bitje - duha, dušo in telo. Pavel je v molitvi prosil za Solunčane, naj se jim "ohrani duh in duša in telo, da bo brez graje o prihodu našega Gospoda Jezusa Kristusa". ([1 Tes 5,23.](#)) Na drugem mestu piše vernim: "Prosim vas

torej, bratje, po mnogem Božjem usmiljenju, da podaste svoja telesa za živo žrtev, sveto, prijetno Bogu." ([Rim 12,1](#).) V času starega Izraela je morala biti pozorno pregledana vsaka daritev, ki se bo darovala Gospodu. Če so našli kakršno koli hibo na živali za daritev, je bila odklonjena, kajti Bog je ukazal, da mora daritev biti brez madeža. Tako je ukazano tudi kristjanom, naj podajo svoja telesa v živo, sveto in Bogu prijetno daritev. Da bi lahko to delali, morajo biti vse njihove moči ohranjene v najboljših razmerah. Sleherno ravnanje, ki slabi človekove telesne ali duševne moči, ga onesposablja za službo Stvarniku.

Ali je lahko Bogu po volji, kadar mu darujemo kaj, kar ni najboljše? Kristus je rekel: "Ljubi Gospoda, svojega Boga, iz vsega svojega srca." Tisti, ki ljubijo Gospoda, si bodo z vsem srcem prizadevali, da mu posvetijo najboljšo službo svojega življenja, ter se stalno trudili, da bodo vsako sposobnost svojega bitja uskladili z določenimi zakoni. To pa bo spopolnilo njihove sposobnosti, da bi izvrševali njegovo voljo. S popuščanjem^{/473/} teku in strastem ne bodo slabili ali skrunili daritve, ki jo prinašajo svojemu nebeškemu Očetu.

Peter pravi: "Opominjam vas ... da se zdržujete se mesenih poželenj, ki se vojskujejo zoper dušo." ([1 Pet 2,11](#).) Vsako pregrešno zadovoljevanje topi umske moči in slabi duševne in duhovne sposobnosti, tako da Božja beseda ali Sveti Duh ne more dobro vplivati na srce. Pavel je pisal Korinčanom: "Očistimo se vsakega madeža mesa in duha ter dopolnujemo svetost v Božjem strahu." ([2 Kor 7,1](#).) A med sad Duha, ki je "ljubezen, radost, mir, potrpežljivost, prijaznost, dobrotljivost, zvestost, krotkost", dodaja tudi "zdržljivost". ([Gal 5,22.23](#).)

Ampak koliko jih je, ki se imenujejo kristjani, pa kljub tem navdihnjenim opominom slabijo svoje moči v tekmi za raznimi dobitki in klanjanju modi! Koliko jih ponižuje svoje človeško dostojanstvo s požrešnostjo, pijančevanjem in prepovedanimi užitki! Cerkev pa ne žigosa tega zla, temveč ga celo spodbuja, ko se tudi sama vdaja užitkom, želji po dobičku in raznih zadovoljstvih, da bi si napolnila blagajno, česar ji ljubezen do Kristusa ne more zagotoviti. Ko bi Jezus stopil v današnje cerkve in tam videl nesveto vedenje in nesveto trgovino, ki se opravlja v imenu vere, ali ne bi izgnal teh skruniteljev kakor nekoč menjalce denarja iz templja?

Apostol Jakob pravi, da je modrost, ki prihaja od zgoraj, predvsem "čista". ([Jak 3,17](#).) Ko bi Jakob srečal tiste, ki imenujejo sveto Jezusovo ime s svojimi s tobakom umazanimi usti, katerih telo in dih sta prepojena s tem ogabnim vonjem, s čimer zastrupljajo nebeški zrak in vse okrog sebe prisilijo vdihavati ta strup - ali apostol, ko bi prišel v stik s takimi onesnaževalci čistega evangelija, ne bi obsodil tako odvratne navade za pozemsko, čutno in vražje? Sužnji tobaka lahko trdijo, da so sveti, lahko govorijo o svojem upanju na nebesa, toda Božja beseda pravi, da "ne pride vanje nič nečistega". ([Raz 21,27](#).)^{/474/}

"Ali pa ne veste, da je vaše telo tempelj Svetega Duha, ki prebiva v vas, ki ga imate od Boga, in niste sami svoji? Kajti kupljeni ste za drago ceno. Proslavite torej Boga v svojem telesu." ([1 Kor 6,19.20](#).) Ta, čigar telo je tempelj Svetega Duha, ne bo nikoli suženj kakšne škodljive navade. Njegove moči pripadajo Kristusu, ki ga je odkupil s ceno krvi. Vse, kar ima, pripada Gospodu. Kako je lahko brez krivde, če razsiplje zaupano glavnico? Mnogi kristjani porabijo vsako leto ogromne vsote za nekoristne in škodljive užitke, medtem pa ljudje propadajo zaradi pomanjkanja besede življenja. Bog je ukanjan v desetinah in darovih, zato ker ljudje več uporabijo na oltarju škodljivih užitkov, kakor pa dajejo za pomoč revnim ali za širjenje evangelija. Ko bi bili zares posvečeni vsi, ki govorijo, da so Kristusovi sledilci, potem bi njihova sredstva, namesto da se potrošijo za nekoristna in škodljiva zadovoljstva, prišla v

Gospodovo zakladnico, in kristjani bi bili zgled zmernosti, samoodpovedi in samopožrtovalnosti. Potem bi bili luč svetu.

Svet se je vdal zadovoljevanju svojih pregreh. "Poželenje mesa, poželenje oči in napuh življenja" vladajo množicam ljudi. Kristusovi sledilci pa imajo svetejši poklic: "Zato odidite izmed njih in se ločite, govori Gospod, in nečistega se ne dotikujte." ([2 Kor 6,17.](#)) V luči Božje besede smemo brez skrbi reči, da posvečenje ne more biti pravo, če ne prinaša popolne odpovedi grehu in posvetnim užitkom.

Njim, ki izpolnjujejo pogoje: "Zato odidite izmed njih in se ločite ... in nečistega se ne dotikujte," Bog obljublja: "In jaz vas sprejemem, in bom vam Oče in vi boste meni sinovi in hčere, pravi Gospod Vsemogočni." ([2 Kor 6,17.18.](#)) Prednost in dolžnost vsakega kristjana je, da ima bogato izkušnjo v Božjih stvareh. Jezus je rekel: "Jaz sem luč sveta;^{/475/} kdor gre za menoj, ne bo hodil po temi, temveč bo imel luč življenja. Toda pravičnikov pot je kakor luč zore, ki sveti bolj in bolj do popolnega dne." ([Jan 8,12](#); [Preg 4,18.](#)) Vsak korak vere in poslušnosti pripelje človeka v tesnejšo zvezo z lučjo sveta, v katerem ni nikakršne teme. Sijajni žarki Sonca pravičnosti sijajo na Božje služabnike, in ti jih morajo odsevati. Kakor nam zvezde govorijo, da v nebesih obstaja velika luč, katere sijaj odsevajo, tako morajo tudi kristjani vedeti, da na vesoljskem prestolu sedi Bog, čigar značaj je vreden hvale in posnemanja. Sadovi njegovega Duha, čistost in svetost njegovega značaja se bodo razodeli v njegovih pričah.

Pavel v listu Kološanom opisuje bogate blagoslove, ki so obljubljeni Božjim otrokom: "Zato molimo ... neprestano za vas in prosimo, da se napolnite s spoznanjem njegove volje v vsej modrosti in duhovni razumnosti, da živite dostojno Gospoda, v vsem njemu po volji, in rodite sad v vsakem dobrem delu ter rastete v Božjem spoznanju, z vso močjo krepčani po krepkosti njegove slave za vso stanovitnost in potrpežljivost, z radostjo." ([Kol 1,9-11.](#))

Pavel znova piše o svoji želji, da bi bratje v Efezu popolnoma spoznali vzvišenost krščanskih prednosti. Z najjasnejšimi izrazi jim razodeva čudovito moč in spoznanje, ki bi ga lahko imeli kot sinovi in hčere Najvišjega. Njihova prednost je, da se lahko krepijo z njegovim Duhom po notranjem človeku, da bi bili ukoreninjeni in utemeljeni v ljubezni, da bi mogli "razumeti z vsemi svetimi, kaj je širjava in dolžina ter globočina in visočina, in spoznati Kristusovo ljubezen, ki presega spoznanje". Apostolova molitev doseže vrhunec prednosti, ko prosi: "Da se napolnite do vse Božje polnosti." ([Ef 3,16-19.](#))^{/476/}

Tukaj nam je pokazan vzvišeni cilj, ki ga lahko dosežemo z vero po obljubi našega nebeškega Očeta, če izpolnimo zahteve, ki jih je postavil. Po Kristusovih zaslugah imamo dostop k prestolu neizmerljive moči. "On, ki lastnemu Sinu ni prizanesel, temveč ga je dal za nas vse, kako ne bi tudi z njim nam vsega podaril?" ([Rim 8,32.](#)) Oče je dal svojemu Sinu svojega Duha brez mere, in tudi mi smo lahko udeleženci njegove polnote. Jezus pravi: "Če torej vi, ki ste hudobni, znate dobre darove dajati svojim otrokom, koliko bolj bo dal nebeški Oče Svetega Duha njim, ki ga prosijo. Če boste kaj prosili v mojem imenu, jaz bom storil. Doslej niste ničesar prosili v mojem imenu. Prosite in prejmete, da bo vaša radost dopolnjena." ([Luk 11,13](#); [Jan 14,14](#); [16,24.](#))

Čeprav je ponižnost odlika kristjanovega življenja, se na njem ne bi smeli videti žalost in potrtnost. Vsakdo je dolžan živeti tako, da je Gospodu všeč in da ga lahko blagoslovi. Naš nebeški Oče ne želi, da bi se vedno počutili, kakor da smo pod obsodbo in v temi. Ni dokaz prave ponižnosti, če hodimo s povešeno glavo, a srce nam je napolnjeno z mislimi o sebi.

Lahko pridemo k Jezusu, da nas očisti; tedaj bomo brez sramu in pekoče vesti pred Božjimi zapovedmi. "Zatorej ni sedaj nobene obsodbe za te, ki so v Kristusu Jezusu" in živijo "ne po mesu, ampak po Duhu". ([Rim 8,1.4.](#))

Po Jezusovi zaslugi odpadli Adamovi sinovi postanejo Božji otroci. "Kajti ta, ki posvečuje, in oni, ki se posvečujejo, vsi so iz enega; iz tega vzroka se ne sramuje imenovati jih brate." ([Heb 2,11.](#)) Kristjanovo življenje mora biti življenje vere, zmage in veselja v Bogu. "Ker vse, kar je rojeno iz Boga, premaga svet; in to je zmaga, ki je premagala svet: naša vera." ([1 Jan 5,4.](#)) Pravilno je rekel Božji služabnik Nehemija: "Kajti Gospodova **radost** je vaša moč." ([Neh 8,10.](#)) Pavel pa piše: "Veselite se vedno v Gospodu. Še enkrat vam pravim: Veselite se. Vselej se veselite; neprestano molite; hvaležni bodite v vsem;^{/477/} kajti to je Božja volja po Kristusu Jezusu za vas." (Filip. 4,4; [1 Tes 5,16-18.](#))

To so sadovi svetopisemskega spreobrnjenja in posvečenja; toda ti sadovi se tako redko vidijo, ker se krščanski svet tako ravnodušno vede do teh velikih načel pravičnosti, ki so razodeta v Božjih zapovedih. To je razlog, da se tako malo kaže tisto globoko in stalno delovanje Božjega Duha, ki je bilo značilnost prebujenj v prejšnjih letih.

Z gledanjem se spreminjamo. Ker pa so zanemarjeni ti sveti predpisi, v katerih je Bog ljudem razodel popolnost in svetost svojega značaja, a človekovo pozornost pritegujejo človeške teorije, potem ni čudno, da je v cerkvi nastal pad prave pobožnosti. Gospod je rekel: "Zakaj dvoje zlo je storilo moje ljudstvo: mene, vir žive vode, so zapustili, da si izkopljejo vodnjake, počene vodnjake, ki ne drže vode." ([Jer 2,13.](#))

"Blagor možu, ki ne hodi po svetu brezbožnih. ... Temveč njegovo veselje je v Gospodovi postavi in njegovo postavo premišljuje noč in dan. Je namreč kakor drevo, zasajeno ob potokih voda, ki rodi svoj sad ob svojem času in ki mu listje ne uvene, in kar koli počenja, se mu posreči." ([Ps 1,1-3.](#)) Samo če se Božje zapovedi znova postavijo na njihov pravi prostor, bo lahko prišlo do prebujenja prvotne vere in prave pobožnosti med njimi, ki se imajo za Božje ljudstvo. "Tako pravi Gospod: Stopite na pota in glejte ter povprašujte po starih stezah, katera je pot dobrega, in hodite po njej, in najdete pokoj svojim dušam." ([Jer 6,16.](#))^{/478/}

28. Preiskovalna sodba ([angleško](#))

Prerok Danijel piše: "Gledal sem, dokler so postavili prestole, in Predvečni se je posadil; njegovo oblačilo je bilo belo kakor sneg in lasje njegove glave kakor čista volna, njegov prestol plameni ognja in kolesa pri njem goreč ogenj. Ognjena reka je izvirala in tekla izpred njega; tisoči tisočev so mu služili in miriad miriade so stale pred njim. Sodba je sedla in knjige so se odprle." ([Dan 7,9.10.](#))

Tako je bil preroku v prikazni prikazan veliki in slovesni dan, v katerem bo Sodnik vsega sveta pregledal značaj in življenje vsakega človeka in ko bo vsakemu povrnjeno po njegovih delih. Predvečni je Bog Oče. Psalmist pravi: "Ko niso bile še rojene gore in nisi bil naredil zemlje in vesoljnega sveta, da, od vekomaj do vekomaj si ti Bog mogočni." ([Ps 90,2.](#)) Ta, ki je začetnik vsega živega in vir vseh zakonov, bo predsedaval temu sojenju. Kot služabniki in priče bodo navzoči pri tej veliki sodbi sveti angeli, ki jih je tisočkrat tisoč in deset tisočkrat deset tisoč.

"Videl sem v prikaznih ponoči, in glej, z nebeškimi oblaki je prihajal eden kakor Sin človekov, in prišel je k Predvečnemu, in privedli so ga predenj. In dano mu je bilo^{/479/} gospostvo in slava in kraljestvo, da naj mu služijo vsa ljudstva in jeziki; njegovo gospostvo je večno gospostvo, ki nikdar ne mine, in njegovo kraljestvo takšno, ki se nikoli ne pokonča." ([Dan 7,13.14.](#)) Tukaj opisani Kristusov prihod ni njegov drugi prihod na svet. Prihaja k Predvečnemu v nebesih prevzet oblast, slavo in kraljestvo, ki mu bodo dani na koncu njegove posredniške službe. To je prihod, ki se je zgodil po prerokovanju na koncu 2300 let, se pravi leta 1844, ne pa njegov drugi prihod na svet. Naš veliki duhovnik v spremstvu nebeških angelov je stopil v najsvetejše in se ostavil pred Boga k opravljanju zadnjega dela svoje službe za ljudi - k opravljanju dela preiskovalne sodbe in sprave za vse, za katere bo ugotovljeno, da so vredni njegovih blagoslovov.

V simbolični službi na dan očiščenja so smeli sodelovati samo tisti, ki so pred Bogom priznali svoje grehe in se spokorili ter katerih grehi so bili s krvjo daritve za greh preneseni v svetišče. Tako bodo tudi na veliki dan končnega očiščenja in preiskovalne sodbe upoštevali samo primere tistih, ki pripadajo Božjemu ljudstvu. Sodba nad brezbožnimi je posebno in popolnoma drugo delo, ki se bo opravilo pozneje. "Kajti čas je, da se začne sodba pri Božji hiši: če pa najprej pri nas, kaj bo konec tistih, ki so neposlušni Božjemu evangeliju?" ([1 Pet 4,17.](#))

Nebeške knjige, v katerih so zapisana imena in dejanja ljudi, bodo merodajne za odločitve pri sodbi. Prerok Danijel pravi: "Sodba je sedla in knjige so se odprle." ([Dan 7,10.](#)) Pisec Razodetja opisuje isti dogodek in dodaja: "In druga knjiga se je odprla, ki je knjiga življenja. In sojeni so bili mrtvi po tem, kar je bilo pisano v knjigah, po svojih delih." ([Raz 20,12.](#))

Knjiga življenja vsebuje imena vseh, ki so kdaj začeli služiti Bogu. Jezus je rekel svojim učencem: "Veselite se marveč^{/480/} da so vaša imena zapisana v nebesih." ([Luk 10,20.](#)) Pavel govori o svojih zvestih pomočnikih, "katerih imena so v knjigi življenja". ([Filip 4,3.](#)) Ko je Danijel opazoval čas velike stiske, kakršne še nikoli ni bilo, je rekel, da bo Božje ljudstvo rešeno, "vsak, kogar najdejo zapisanega v knjigi". ([Dan 12,1.](#)) Pisec razodetja pa pravi, da bodo v Božje mesto smeli stopiti samo tisti, katerih imena so zapisana "v Jagnjetovi knjigi življenja". ([Raz 21,27.](#))

"Spominska knjiga" je napisana pred Gospodom, v njej pa so zapisana dobra dela njih, "ki se Gospoda boje, in zanje, ki čislajo njegovo ime". ([Mal 3,16.](#)) Njihove besede vere, njihova dela ljubezni - vse to je zapisano v nebesih. Nehemija misli na to knjigo, ko pravi: "Spominjaj se mi tega, o moj Bog, in ne izbriši mojih del usmiljenja, ki sem jih storil pri hiši svojega Boga in za postrežbo pri njej." ([Neh 13,14.](#)) V tej Božji spominski knjigi je za vekomaj zapisano vsako pravično delo. Tu je natančno zapisana vsaka premagana skušnjava, vsako premagano zlo in vsaka beseda nežnega sočutja. V njej je zapisano vsako požrtovalno delo, vsaka bolečina ali vsako zaradi Kristusa zdržano trpljenje. Psalmist pravi: "Ti imaš seštete ure mojega tavanja. Deni v svojo lagvico vsako mojo solzo, ali bi jih ne imel v svojem zaznamku?" ([Ps 56,8.](#))

Tam se vodi tudi poročilo o človeških grehih. "Zakaj Bog privede vsako delo, bodisi dobro ali hudo, na sodbo o vsem skritem." (Prop 12,14.) Zveličar je rekel: "Pravim vam pa, da bodo ljudje za vsako prazno besedo, katero koli reko, dajali odgovor v dan sodbe. Kajti po svojih besedah boš opravičen in po svojih besedah boš obsojen." ([Mat 12,36.37.](#)) Skrivni nameni in spodbude so zapisane v nezmotljivem poročilu, ker bo Bog razsvetlil, "kar je skritega v temi, in odkrije misli src". ([1 Kor 4,5.](#)) "Glej, pisano je to pred menoj ... vaše krivice in krivice vaših očetov vkup, pravi Gospod." ([Iz 65,6.7.](#))/481/

Sleherno človeško delo bo podvrženo preiskovanju in zapisano kot zvestoba ali nezvestoba. Poleg vsakega imena v nebeških knjigah bo z osupljivo natančnostjo vpisana sleherna slaba beseda, vsako sebično ravnanje, sleherna neizpolnjena dolžnost, vsak skrivni greh in vsaka hinavščina. Zanemarjeni opomini in graje, ki nam jih pošiljajo nebesa, nekoristno uporabljeni čas, neizkoriščene priložnosti, naš vpliv na dobro ali hudo z vsemi svojimi daljnosežnimi posledicami - vse to je zvesto zapisal angel zapisnikar.

Božje zapovedi so merilo, s katerim se bo pri sodbi presoјalo življenje in značaj vsakega človeka. Pridigar pravi: "Boga se boj in njegove zapovedi izpolnjuj, kajti to je vsa človekova dolžnost. Zakaj Bog privede vsako delo, bodisi dobro ali hudo, na sodbo o vsem skritem." (Prop 12,13.14.) Apostol Jakob opominja svoje brate: "Tako govorite in tako ravnajte kakor ljudje, ki boste sojeni po postavi svobode." ([Jak 2,12.](#))

Spoznani za vredne pri sodbi bodo imeli delež pri vstajenju pravičnih. Jezus je rekel: "Ali ti, ki bodo spoznani za vredne, da dosežejo drugi svet in vstajenje mrtvih ... so enaki angelom in so Božji sinovi, ker so sinovi vstajenja." ([Luk 20,35.36.](#)) In zopet pravi: "In pridejo ven: kateri so delali dobro, na vstajenje življenja." ([Jan 5,29.](#)) Umrli pravični ne bodo vstali od mrtvih, dokler se ne dokonča sodba, pri kateri bodo razglašeni za vredne vstajenja za življenje. Torej ne bodo osebno navzoči pri sodbi, ko se bo preiskovalo poročilo o njihovem življenju in reševal njihov primer.

Jezus bo nastopil kot njihov zastopnik pred Bogom, da bi se zavzel zanje. "Ako pa se kdo pregreši, imamo Odvetnika pri Očetu, pravičnega Jezusa Kristusa. Kajti Kristus ni šel v svetišče z roko narejeno, ki je le pravega svetišča podoba, temveč v sama nebesa, da se sedaj kaže Božjemu obličju za nas. Zato more tudi popolnoma rešiti tiste, ki se po njem bližajo Bogu, ker vedno živi, da se poteguje zanje." ([1 Jan 2,1;](#) [Heb 9,24;](#) [7,25.](#))/482/

Ko se bodo sodne knjige odprle, se bo pred Bogom preiskalo življenje vsakogar, ki je veroval v Jezusa. Naš Zastopnik bo začel delo z njimi, ki so živeli na zemlji v začetku, potem se bo šlo dalje po rodovih in se bo končalo z živimi. Vsako ime bo omenjeno, primer vsakega posameznika bo natančno preiskan. Nekatera imena bodo sprejeta, nekatera pa zavržena. Če

se bodo v knjigah našli čigavi grehi, ki niso ne priznani ne odpuščeni, bodo njihova imena izbrisana iz življenjske knjige, a poročilo njegovih dobrih del se bo izbrisalo iz spominske knjige. Gospod je rekel Mojzesu: "Kdor koli je grešil zoper mene, njega izbrišem iz svoje knjige." ([2 Mojz 32,33](#).) Prerok Ezekijel pravi: "Ako pa se odvrne pravičnik od svoje pravičnosti ter dela nepravico ... nobeno njegovih pravičnih del, ki jih je storil, se ne bo spominjalo." ([Ezek 18,24](#).)

Poleg imen tistih, ki so se resnično spokorili za svoje grehe in z vero priznali Jezusovo kri za svojo pravno daritev, bo v nebeških knjigah pripisano odpuščanje. Postali so sodelavniki Kristusove pravičnosti in za njihov značaj je ugotovljeno, da je v skladnosti z Božjimi zapovedmi, zato bodo njihovi grehi izbrisani, sami pa bodo razglašeni za vredne večnega življenja. Gospod je povedal po preroku Izaiju: "Jaz, jaz sam izbrišem tvoje prestopke zaradi sebe, in tvojih grehov se ne spominjam več." ([Iz 43,25](#).) Jezus pa je rekel: "Kdor premaga, bo tako oblečen v bela oblačila, in nikakor ne izbrišem njegovega imena iz knjige življenja, a pripoznam njegovo ime pred svojim Očetom in pred njegovimi angeli. Vsakega torej, kdor pripozna mene pred ljudmi, pripoznam tudi jaz njega pred svojim Očetom, ki je v nebesih. Kdor koli pa me zataji pred ljudmi, zatajim tudi jaz njega pred svojim Očetom, ki je v nebesih." ([Raz 3,5](#); [Mat 10,32,33](#).)

Živo zanimanje za ljudi pri odločitvah na pozemskih sodiščih predstavlja samo šibko podobo velikega zanimanja,^{/483/} ki vlada na nebeški sodbi, ko se pred Sodnikom vsega sveta imena v knjigi življenja podajajo na raziskavo. Božji Zastopnik se poteguje, da vsi, ki so premagali z vero v njegovo kri, dobijo odpuščanje svojih prestopkov in bodo znova vrnjeni v raj ter bodo kronani z njim kot sodediči prve oblasti. ([Miha 4,8](#).) Satan si je prizadeval ljudi skušati in prevarati, ker je nameraval onemogočiti Božji načrt pri ustvarjanju človeka. Sedaj pa Kristus prosi, da bi bil uresničen, kakor da človek nikoli ne bi bil padel. Za svoje ljudstvo ne prosi samo za popolno odpuščanje in opravičenje, ampak tudi za sodelovanje v slavi in za prostor na svojem prestolu.

Medtem ko Jezus zastopa državljane svoje milosti, jih Satan pred Bogom obtožuje kot prestopnike. Vrhovni goljuf si prizadeva, da bi jih zapeljal v dvom, spodbudil k izgubi zaupanja v Boga, k ločitvi od njegove ljubezni in prestopanju njegovih zapovedi. Sedaj kaže na poročilo o njihovem življenju, na nepopolnost njihovega značaja, na njihovo nepodobnost s Kristusom, s čimer so osramotili svojega Odrešenika, in na vse grehe, v katere jih je zapeljal, da so jih storili, na vse to se sklicuje in zahteva, da postanejo njegovi državljani.

Jezus ne opravičuje njihovih grehov, vendar kaže na njihovo spokorjenje in vero ter prosi odpuščanje zanje z dviganjem svojih ranjenih rok pred Očetom in svetimi angeli, govoreč: Poznam jih po imenu, zapisal sem si jih na obe dlani svojih rok. "Božje daritve so potrjeni duh, potrtega in pobitega srca, o Bog, ne zametaš." ([Ps 51,17](#).) Tožniku svojega ljudstva pa odgovarja: "Pokara naj te Gospod, Satan, da, pokaraj te Gospod, ki je izvolil Jeruzalem! Ali ni ta mož glavna, potegnjena iz ognja?" ([Zah 3,2](#).) Kristus bo svoje verne oblekel v svojo lastno pravičnost, da bi jih lahko pokazal svojemu Očetu kot "cerkev, ki nima madeža ali gube ali kaj enakega". ([Ef 5,27](#).) Njihova imena so zapisana v knjigi življenja, in zanje je zapisano: "Hodili bodo z menoj v belih (*oblačilih*), ker so vredni." ([Raz 3, 4](#).)^{/484/}

Tako se bo popolnoma uresničila novozavezna obljuba: "Kajti odpustim njih krivico in ne bom se več spominjal njih grehov. V tistih dneh in v tistem času, govori Gospod, se bo iskala Izraelova krivica, pa ne bo nobene, Judovi grehi, a ne najde se jih nič, ker jim odpustim, katerim dam, da preostanejo. Tisti dan bo Gospodov odraslek v diko in slavo in sad zemlje v

odliko in slavo njim, ki se ohranijo Izraelu. In zgodi se: Kdor preostane na Sionu in kdor preostane v Jeruzalemu, ga bodo svetega imenovali, vsakega, ki je za življenje zapisan v Jeruzalemu." ([Jer 31,34](#); [50,20](#); [Iz 4, 2.3.](#))

Preiskovalna sodba in brisanje grehov se morata dokončati pred drugim Gospodovim prihodom. Ker bo mrtvim sojeno po tem, kar je zapisano v knjigah, je nemogoče, da bi bili grehi izbrisani po končani sodbi, pri kateri se bo preiskovalo njihovo življenje. Ampak apostol Peter jasno izjavlja, da morajo biti grehi vernih izbrisani, ko pridejo "časi poživljenja od Gospodovega obličja in pošlje za vas določenega Maziljenca Jezusa". ([Dej 3,19.20.](#)) Ko bo preiskovalna sodba končana, bo Kristus prišel in prinesel s seboj plačilo vsakomur po njegovih delih.

Ko je veliki duhovnik v simbolični službi opravil očiščenje za Izraela, je prišel ven in blagoslovil ljudstvo. Tako se bo tudi Kristus prikazal na koncu svoje posredniške službe "ne zaradi greha, temveč v zveličanje njim, ki ga pričakujejo". ([Heb 9,28.](#)) Kakor je duhovnik odstranil grehe iz svetišča, izpovedujoč jih na glavo kozla za greh, tako bo tudi Kristus vse priznane grehe položil na Satana, povzročitelja in spodbujevalca greha. Kozel, ki je nosil Izraelove grehe, je bil odpeljan v puščavo. ([3 Mojz 16,22.](#)) Tako bo tudi Satan, na kogar bo padla krivda za vse grehe, v katere je zapeljal Božje ljudstvo, preganjan za tisoč let na tej zemlji, ki bo tedaj pusta in brez prebivalcev. Nazadnje pa bo pretrpel^{485/} popolno kazen za greh v ognju, ki bo uničil vse brezbožnike. Tako bo veliki načrt zveličanja popolnoma uresničen z dokončno odstranitvijo greha in osvoboditvijo vseh, ki so se prostovoljno odpovedali zlu.

V času, ki je bil določen za sodbo - na koncu 2300 dni ali leta 1844 - se je začelo delo preiskovanja in brisanja grehov. Predmet raziskave bodo vsi, ki so sploh kdaj priznali Kristusovo ime. Živim in mrtvim bo sojeno po tem, "kar je bilo pisano v knjigah, po svojih delih". ([Raz 20,12.](#))

Grehi, za katere ni bilo spokorjenja in niso bili opuščeni, ne bodo odpuščeni in zbrisani iz knjige, temveč bodo na dan Božje sodbe priče proti grešniku. Naj človek stori svoja hudobna dejanja pri dnevni luči ali v temni noči, so razgrnjena pred njim, s komer se moramo vsi srečati. Božji angeli so videli vsak storjeni greh in ga nezmotljivo zapisali. Greh je možno zanikati, skriti pred očetom, materjo, ženo, otroki in prijatelji. Morda nihče poleg grešnika nima niti najmanj pojma o krivdi, toda pred nebeškimi bitji bo vse odkrito. Tema najtemnejše noči, tajnost najbolj spretnih prevare ne more skriti ene edine misli pred znanjem Večnega. Bog ima natančno poročilo o vsaki krivičnosti in o vsakem nepoštenem dejanju. Ne moremo ga prevarati z zunanjim videzom pobožnosti. Ne prevara se pri presoji značaja. Ljudje pokvarjenega srca lahko prevarajo človeka, Bog pa vidi vsako hinavščino in bere notranje življenje.

Kako svečana misel! Dan za dnevom se izgublja v večnosti in polni nebeške knjige s poročili. Izgovorjene besede in storjenega dejanja ne moremo nikoli več povrniti. Angeli so zapisali dobro in slabo. Najmogočnejši osvajalec na zemlji ne more uničiti poročila o samem enem edinem dnevu. Naša dejanja, naše besede in celo najbolj skrivne spodbude - vse to vpliva na odločitve o naši usodi za življenje ali smrt. Četudi jih pozabimo,^{486/} bodo pričale za naše opravičenje ali obsodbo.

Kakor fotografija natančno pokaže obrazne poteze, tako natančno bo zapisan tudi značaj v nebeških knjigah. Toda kako malo nam je mar za poročilo, ki mora priti pred oči nebeških

bitij. Ko bi ljudje lahko odstranili pajčolan, ki ločuje vidni svet od nevidnega, in ko bi lahko videli angele, ki zapisujejo vsako besedo in dejanje, s katero se bodo morali srečati pri sodbi, koliko besed, ki jih sicer izgovarjajo vsak dan, ne bi izgovorili, in koliko del ne bi naredili!

Pri sodbi se bo natančno raziskalo, kako smo uporabili zaupane darove. Kako smo uporabljali sredstva, ki so nam jih zaupala nebesa? Ali bo Gospod pri svojem prihodu dobil nazaj svoje z dobičkom vred? Ali smo spopolnili telesne, umske in duševne moči, ki nam jih je Bog dal, v slavo Bogu in svetu v blagoslov? Kako smo uporabili svoj čas, svoje pero, glas, denar in vpliv? Kaj smo naredili za Kristusa v osebi revnih, stiskanih, vdov in sirot? Bog nas je postavil za čuvaje svoje svete besede. Kaj smo storili z lučjo in resnico, ki nam je zaupana, da bi ljudi zmodrilili za zveličanje? Nikakršne vrednosti nima priznanje, da verujemo v Kristusa. Prava je samo ljubezen, ki jo spremljajo dejanja. Nebeške oči samo po ljubezni vrednotijo naša dejanja. Kar koli je narejeno iz ljubezni, bo Bog priznal in nagradil, četudi se je človeškim očem zdelo še tako neznatno.

Skrita sebičnost ljudi je razgrnjena v nebeških knjigah. Tam je poročilo o neizpolnjenih dolžnostih do naših bližnjih in o zanemarjanju Zveličarjevih zahtev. Tam se bo videlo, kolikokrat so ljudje dali Satanu svoj čas, svoje misli in moči, ki so pripadale Kristusu. Žalosno je sporočilo, ki ga angeli nosijo v nebesa. Razumna ustvarjena bitja, tako imenovani Kristusovi sledilci, so popolnoma zasedeni z željo po doseganju bogastva ali po užitkih pozemskih zadovoljnosti. Denar, čas in moči se uporabljajo za razkazovanje^{/487/} in samopašnost, malo časa se posveča molitvi, raziskovanju Svetega pisma, preiskovanju samega sebe in priznavanju grehov.

Satan si izmišlja nešteto načrtov, da bi zaposlil naše misli, da se ne bi ukvarjali s tem, kar bi morali najboljše poznati. Vrhovni goljuf sovraži vzvišene resnice, ki nam kažejo na pravno daritev in vsemogočnega posrednika. Ve, da bo uspešen le tedaj, če odvrne misli od Jezusa in njegove resnice.

Tisti, ki želijo biti deležni blagoslovov Kristusovega posredništva, ničemur ne smejo dovoliti, da bi jih odvrnilo od dolžnosti spopolnjevanja svetosti v Božjem strahu. Namesto da dragocene ure posvetijo užitkom, okraševanju in težnjam po dobičku, se morajo posvetiti resnemu in gorečemu proučevanju besede resnice. Božje ljudstvo mora jasno in pravilno razumeti predmet svetišča in preiskovalne sodbe. Vsi morajo doseči osebno poznanje o položaju in delu našega Velikega duhovnika. Brez tega ne bodo mogli v tem času imeti prave vere ali ustrezati položaju, na katerega jih bo Bog postavil. Vsakdo bo rešil ali izgubil svojo dušo. Vsakdo čaka na obravnavo svoje zadeve pri Božji sodbi. Vsakdo mora stopiti pred obličje vzvišenega Sodnika. Zato je zelo pomembno, da vsak posameznik pogosto razmišlja o slovesnem prizoru, ko bo sodba sedla in se bodo knjige odprle; ko bo moral vsakdo z Danijelom vred vstati, da prejme svoj delež ob koncu dni.

Vsakdo, ki je dobil luč o teh zadevah, mora pričati o vzvišenih resnicah, ki mu jih je Bog zaupal. Nebeško svetišče je središče Kristusovega dela za korist ljudi. Pomembno je za vsako človeško bitje na svetu. Odpira nam pogled na načrt zveličanja, vodi nas vse do konca časa in hkrati razodeva slaven konec boja med pravičnostjo in grehom. Najbolj pomembno je, da te stvari temeljito raziskujemo in smo pripravljeni odgovoriti vsakomur,^{/488/} kdor nas vpraša po vzrokih za naše upanje.

Kristusovo posredništvo za človeka v nebeškem svetišču je enako pomembno v načrtu zveličanja kakor njegova smrt na križu. S svojo smrtjo je začel delo, ki ga je po svojem

vstajenju odšel dokončat v nebesih. Z vero moramo stopiti za zaveso, kamor je Jezus odšel pred nami. ([Heb 6,20](#).) Tam bleščeče odseva luč z golgotskega križa. Tam lahko jasneje dojamemo skrivnosti odrešenja. Zveličanje ljudi je bilo izbojevano z neizmerno dragoceno nebeško daritvijo; darovana daritev zadošča vsem zahtevam prekršenih Božjih zapovedi. Jezus je odprl pot k Očetovemu prestolu. Po njegovem posredništvu lahko podajo pred Bogom iskrene želje vsi, ki prihajajo k njemu z vero.

"Kdor prikriva svoje pregrehe, ne bo imel sreče, kdor pa se jih obtoži in jih zapusti, doseže usmiljenje." ([Preg 28,13](#).) Ko bi tisti, ki skrivajo svoje napake in jih opravičujejo, lahko videli, kako se Satan tega veseli ter se posmehuje Kristusu in svetim angelom, ko navaja njihova ravnanja, bi brž priznali in zavrgli svoje grehe. Satan poskuša s hibami njihovega značaja zavladati nad vsem bitjem in ve, da mu bo to uspelo, če jih bodo gojili. Zato si neprestano prizadeva prevarati Kristusove sledilce z zahrbtno zvijačnostjo, ko trdi, da jih ne morejo premagati. Toda Jezus se poteguje zanje z ranjenimi rokami in strtim telesom ter pravi vsakomur, kdor hoče hoditi za njim: "Dosti ti je moja milost. Vzemite moj jarem nase in učite se od mene, ker sem krotek in iz srca ponižen: in najdete pokoj svojim dušam. Kajti moj jarem je sladek in moje breme je lahko." ([2 Kor 12,9](#); [Mat 11,29.30](#).) Zatorej naj nihče ne misli, da so njegove hibe neozdravljive. Bog nam bo dal vero in milost, da jih bomo premagali.

Sedaj živimo v času velikega dne sprave. Medtem ko je veliki duhovnik v starozavezni simbolični službi opravljal^{/489/} spravo za Izraelce, so vsi morali pokoriti svoje duše z izpovedovanjem grehov in ponižanjem pred Gospodom, da ne bi bili iztrebljeni iz ljudstva. Prav tako se morajo ponižati pred Bogom z žalostjo zaradi greha in z iskrenim spokorjenjem tisti, ki želijo, da bi jim imena ostala v knjigi življenja, sedaj v teh nekoliko preostalih dneh časa milosti, kolikor jih še imajo. Globoko in vestno morajo preiskati svoje srce. Zavreči morajo lahkomišelnega in nečimrnega duha, kateremu so se vdali mnogi kristjani po imenu. Hud boj čaka vsakega krotilca nagnjenosti k hudemu, ki hoče zavladati nad njim. Delo priprave je osebno delo. Ne bomo zveličani skupinsko. Pobožnost in čistost enih ne more nadomestiti pomanjkljivosti teh lastnosti pri drugih. Čeprav morajo priti pred Božjo sodbo vsi narodi, bo On vendar raziskal primer vsakega posameznika s takšno natančnostjo, kakor da ni na svetu nobenega drugega bitja. Vsakdo bo raziskan in mora biti zanj ugotovljeno, da je brez hibe, madeža ali česa takega.

Dogodki, ki so v zvezi s sklepnim delom sprave, so zelo svečani. Imajo usodni pomen. Sedaj zaseda sodba v nebeškem svetišču. Že mnogo let se opravlja to delo. Kmalu - nihče ne ve, kdaj - se bo prešlo na primere živih. Naše življenje se bo raziskalo v sveti Božji navzočnosti. Bolj kakor kdaj prej mora v našem času vsak človek sprejeti Zveličarjev opomin: "Pazite, bedite in molite, kajti ne veste, kdaj je ta čas. Ako se torej ne zbudiš, pridem kakor tat in ne boš vedel, ob kateri uri pridem nad tebe." ([Mar 13,33](#); [Raz 3,3](#).)

Ko pa se bo končala preiskovalna sodba, bo usoda vseh zapečateni za življenje ali smrt. Čas milosti bo potekel kratek čas pred Gospodovim prihodom z nebeškimi oblaki. Kristus misli na ta čas, ko nam govori v Razodetju: "Kdor dela krivico, naj jo dela še, in kdor je nesnažen, bodi še nesnažen; in kdor je pravičen, delaj še bolj pravico,"^{/490/} in sveti naj se še bolj posvečuje. Glej, pridem hitro in moje plačilo z menoj, da povrnem vsakemu, kakor je njegovo delo." ([Raz 22,11.12](#).)

Pravičniki in grešniki bodo tedaj živeli na svetu še v svojem stanju umrljivosti - sejali bodo in gradili, jedli in pili, ne da bi se zavedali, da je gori v svetišču izgovorjena zadnja in

nepreklicna odločitev. Ko je pred potopom Noe stopil v barko, je Bog za njim zaprl vrata in onemogočil brezbožnim vstopiti. Ljudje so še sedem dni vodili brezskrbno in razuzdano življenje, zasmehovali opomine, grozeče sodbe, a niso vedeli, da je njihova usoda že odločena. Zveličar pravi: "Tako bo prihod Sina človekovega." ([Mat 24,39](#).) Tiho in neopazno kakor tat ponoči bo prišla usodna ura, ki bo odločila usodo vsakega človeka in grešnim ljudem za vselej odvzela ponujeno milost.

"Čujte torej ... da vas, ko pride nagloma, ne najde spečih." ([Mar 13, 35.36](#).) Nevarno je stanje njih, ki so se utrudili od budnosti in se vdali privlačnostim sveta. Medtem ko se trgovec popolnoma vdaja svoji tekmi za dobičkom, medtem ko ljubitelj zabav išče užitke in medtem ko hči mode daje nase svoj nakit - Sodnik vse zemlje izreka obsodbo: "Pretehtan si bil na tehtnici in prelahek si se izkazal." ([Dan 5,27](#).)/491/

29. Izvor zla ([angleško](#))

Mnoge ljudi zelo bega izvor zla in vzrok njegovega obstoja. Vidiijo greh z njegovimi strašnimi posledicami, bolečine in pustošenja ter se sprašujejo, kako lahko vse to obstaja pod vladavino njega, ki ima neizmerljivo modrost, moč in ljubezen. To je skrivnost, za katero ne najdejo pojasnila. V svoji negotovosti in dvomu so slepi za tako jasne in za zveličanje pomembne resnice, ki so nam razodete v Božji besedi. So ljudje, ki si prizadevajo spoznati glede obstoja greha to, česar Bog nikoli ni razodel, in zato niti ne morejo najti rešitve za svoje težave. Atisti, ki so nagnjeni k dvomu in kritiziranju, jemljejo vse to kot opravičilo za zavračanje besed Svetega pisma. Drugi spet ne morejo najti rešitve te velike težave, ker so izročila in napačne razlage potemnila svetopisemski nauk o Božjem značaju, o naravi njegove vladavine in o načelih njegovega ravnanja z grehom.

O izvoru greha ni možno dati takšne razlage, ki bi lahko upravičila njegov obstoj. Vendar o izvoru in končni usodi greha lahko razumemo toliko, da nam je jasna Božja pravičnost in dobrota v vsem njegovem ravnanju z zlom. Sveto pismo najjasneje uči,^{/492/} da Bog nikakor ni odgovoren za nastanek greha in da nikakršno samovoljno prikrajševanje Božje milosti niti kakršna koli nepopolnost v njegovem vladanju nista dala povoda za snovanje vstaje. Greh je pritepenec, za katerega obstoj ni možno podati razloga. Je skrivnosten, nerazložljiv, z opravičevanjem pa bi ga zagovarjali. Ko bi se zanj lahko našlo kakšno opravičilo ali razlog za njegov obstoj, bi prenehal biti greh. Naša edina razlaga greha je ta, ki je dana v Božji besedi: greh je protizakonje; je udejanjanje načel, ki nasprotujejo vzvišenemu zakonu ljubezni, na katerem je ustanovljena Božja vladavina.

Preden se je pojavilo zlo, sta v vsem vesolju vladala mir in veselje. Svet je bil v popolni skladnosti s Stvarnikovo voljo. Ljubezen do Boga je bila nad vsem, ljubezen drug do drugega pa je bila nepristranska. Kristus, Beseda in edinorojeni Božji Sin, je bil eno z večnim Očetom - eno v naravi, značaju in namenih - edino bitje v vsem vesolju, ki je moglo vedeti za vse Božje načrte in namene. Oče je po Kristusu ustvaril vsa nebeška bitja. "V njem je bilo ustvarjeno vse, v nebesih in na zemlji, vidno in nevidno, ali prestoli ali gospostva ali poglavarstva ali oblastva." ([Kol 1,16.](#)) In Kristusu so enako kakor Očetu vsa nebesa izkazovala vdanost.

Zakon ljubezni je temelj Božje vladavine, zato je bila blaginja vseh ustvarjenih bitij odvisna od njihovega popolnega ujemanja z njegovimi načeli pravičnosti. Bog pričakuje od vseh svojih ustvarjenih bitij službo ljubezni - spoštovanja, ki temelji na razumnem vrednotenju njegovega značaja. Ni zadovoljen z izsiljeno zvestobo, zato je dal vsem bitjem svobodno voljo, da bi mu prostovoljno služila.

Bil pa je nekdo, ki se je odločil zlorabiti svobodo. Greh se je pojavil v njem, ki je bil poleg Kristusa najbolj spoštovan od Boga in je bil med nebeškimi prebivalci najvišji po moči in časti. Lucifer je bil pred padom^{/493/} kerub zaslanjalec, svet in čist. "Tako pravi Gospod Jahve: Pečat dovršenosti si bil, poln modrosti in popoln v lepoti; bil si v Edenu, Božjem vrtu; vsakovrstno žlahtno kamenje je bilo tvoje pokrivalo. ... Bil si maziljenec, kerub, ki zaslanja; in jaz sem te postavil, da si bil na Božji sveti gori; sredi ognjenih kamnov si se sprehajal. Popoln si bil v svojih dejanjih od dne, ko si bil ustvarjen, dokler se ni našla nepravčnost na tebi." ([Ezek 28,12-15.](#))

Lucifer bi bil lahko ohranil Božjo naklonjenost, lahko bi bil priljubljen in spoštovan od vse nebeške vojske, a vse svoje plemenite sposobnosti bi bil lahko uporabil v blagoslov in za

poveličanje Stvarnika. Ampak prerok pravi: "Srce se ti je prevzelo zavoljo tvoje lepote, pokvaril si svojo modrost vpričo svojega sijaja." (Vr. 17.) Lucifer je po malem popustil želji po poviševanju samega sebe. "Naredil si svoje srce kakor Božje. Ti si pač govoril v svojem srcu: V nebesa se dvignem, nad vsemogočnega Boga povišam svoj prestol in sedel bom na gori zborovanja, na skrajnem severu. Dvignem se nad višave, ogrnjene z oblaki, enak bom Najvišjemu." ([Ezek 28,6](#); [Iz 14,13.14](#).) Namesto da bi si Lucifer prizadeval nad vse povišati Boga v mislih in srcih Božjih ustvarjenih bitij, si je zaželel njihovo službo in češčenje pridobiti zase. In ker si je ta angelski knez zaželel čast, katero je neizmerni Oče dal svojemu Sinu, je hrepenel po oblasti, do katere je imel pravico samo Kristus.

Vsa nebesa so z veseljem odsevala Stvarnikovo slavo in oznanjala njegovo pravičnost. Dokler koli je bil Bog tako spoštovan, sta povsod vladala mir in veselje. Nebeško harmonijo pa je zmotil razglašeni ton. Samopoviševanje in služba samemu sebi, ki se ne ujemata s Stvarnikovim načrtom, sta prebudila temne slutnje pri njih, ki jim je bilo najvišje delo poviševati Boga. Nebeški svet je razpravljal z Luciferjem. Božji Sin mu je pokazal na Stvarnikovo velikost, dobroto in pravičnost ter na sveto in nespremenljivo naravo njegovih zapovedi. Sam Bog je vzpostavil red v nebesih,^{/494/} Lucifer pa bi z odstopanjem od njega prezrl svojega Stvarnika in samega sebe pahnil v pogubo. Toda ta opomin, ki je bil dan edino iz neizmerljive ljubezni in usmiljenja, je izzval še večjega duha nasprotovanja. Lucifer je dovolil, da je nad njim zavladala nevoščljivost do Kristusa, in postajal je vse bolj neomajen.

Ponosen na svojo slavo je hrepenel po nadoblasti. Visokih časti, ki so mu bile izkazane, ni cenil kot Božjega daru, in te v njem niso prebudile hvaležnosti do Stvarnika. Hvalil se je s svojo slavo in vzvišenim položajem in hrepenel po izenačenju z Bogom. Nebeške čete so ga ljubile in spoštovale. Angeli so se veselili, ker so smeli izvrševati njegove ukaze, on pa je bil bolj kakor vsi obdarjen z modrostjo in slavo. Božji Sin je bil priznan za vladarja nebes ter bil po moči in oblasti enak Očetu. Kristus se je o vsem posvetoval z Očetom, medtem ko Luciferju ni bilo dovoljeno, da bi poznal prav vse Božje namene. Ta mogočni angel se je vprašal: "Zakaj bi imel Kristus vrhovno oblast? Zakaj ga mora tudi Lucifer spoštovati?"

Lucifer je zapustil prostor v neposredni Božji bližini in odšel med angele sejat duha nezadovoljnosti. Svoje delo je opravljal na skrivaj in skrival svoje prave namene pod videzom globokega spoštovanja do Boga. Tako se je trudil izzvati nezadovoljnost do zakonov, po katerih se ravna vsa nebeška bitja. Zanje je trdil, da so nepotrebna omejitve. Satan je dokazoval, da morajo angeli poslušati glas svoje lastne volje, ker so po naravi sveti. Prizadeval si je v njih izzvati sočutje do samega sebe, zato jim je vse prikazal tako, da je Bog nepravilno ravnal z njim, ko je Kristusu izkazal najvišjo čast. Trdil je, da večje oblasti in časti zase ne išče, da bi povišal samega sebe, temveč želi zagotoviti svobodo vsem nebeškim prebivalcem, da bi s tem lahko dosegli višjo življenjsko stopnjo.

Bog je v velikem usmiljenju dolgo trpel Luciferja. Ni ga takoj odstranil z vzvišenega položaja, ko je začel izzivati duha nezadovoljnosti, celo tedaj ne,^{/495/} ko je začel širiti svoje napačne zahteve med angeli. Dolgo mu je bilo dovoljeno ostati v nebesih. Pogosto mu je bilo ponujeno odpuščanje pod pogojem, da se spokori in podredi. Storjeni so bili takšni napor, kakršne si je lahko zamislila le neizmerljiva ljubezen in modrost, da bi ga prepričala o njegovi zmoti. V nebesih se nikoli dotlej ni vedelo za duha nezadovoljnosti. Lucifer niti sam v začetku ni vedel, kam ga vodijo njegove misli; ni razumel prave narave svojih čustev. Ko pa mu je bilo dokazano, da je njegovo nezadovoljstvo neupravičeno, se je prepričal, da nima prav in da so Božje zahteve pravične ter jih mora kot takšne pripoznati pred vsemi nebesi. Če bi bil to storil, ne bi rešil le samega sebe, ampak tudi mnogo angelov. V tem času še ni popolnoma

pokazal svoje nezvestobe do Boga. Čeprav se je odpovedal svojemu položaju kot angel zaslanjalec, bi bil vendar spet lahko postavljen v svojo službo, ko bi se bil vrnil Bogu s priznanjem Stvarnikove modrosti in z zadovoljnostjo, da zaseda prostor, ki mu je bil določen po vzvišenem Božjem načrtu. Ošabnost pa mu je preprečevala, da bi se podredil. Trmasto je zagovarjal svoja ravnanja in trdil, da ne potrebuje spokorjenja, ter odkrito stopil v veliki boj proti Stvarniku.

Uporabil je vse moči svojega močnega duha, da bi si z goljufijo zagotovil simpatije angelov, ki so bili pod njegovim poveljstvom. Celo dejstvo, da ga je Kristus opomnil in posvetoval, je tako popačil, da je bilo uporabno za njegove izdajalske namene. Njim, s katerimi ga je povezovalo najpristržnejše zaupanje, je govoril, da je nepravilno obsojen, da se njegov položaj ne ceni in se mu omejuje svoboda. Ker ni bil zadovoljen samo s popačitvijo Kristusovih besed, je začel pačiti resnice in odkrito širiti laži z obtoževanjem Božjega Sina, češ da ga hoče ponižati pred nebeškimi prebivalci. Prav tako je poskušal lažno obtožiti angele, ki so ostali zvesti Bogu. Vse, ki jih ni mogel zapeljati in pridobiti na svojo stran, je obtožil, da so ravnodušni do blaginje nebeških bitij. Prav za tista dela, ki jih je delal sam, je obdolžil nje,^{/496/} ki so ostali zvesti Bogu. Da bi podprl svoje obtožbe o Božji nepravilnosti do njega, se je lažno zatekel k popačevanju Stvarnikovih besed in dejanj. Njegov cilj je bil zмести angele s spretno popačitvijo Božjih namenov. Vse, kar je bilo preprosto, je zavil v skrivnostnost, s spretnim popačenjem dejstev pa je izzval dvom o najbolj jasnih Gospodovih izjavah. Njegov vzvišeni položaj, ki je bil tako v tesni zvezi z Božjo vladavino, je dal njegovim predstavitvam še večjo moč, in mnogi so bili zapeljani, da so se mu pridružili pri uporabi zoper nebeško oblast.

Bog je v svoji modrosti dovolil Satanu nadaljevati delo, dokler se duh nezadovoljnosti ni spremenil v odprti upor. Satanovi nameni so se morali popolnoma razkrinkati, da bi vsi lahko spoznali njihovo pravo naravo in namen. Lucifer kot pomaziljeni kerub je bil zelo vzvišen; nebeška bitja so ga zelo ljubila, in on je imel močan vpliv nanje. Božja vladavina ni zajemala samo prebivalcev nebes, temveč tudi druge svetove, ki jih je ustvaril. Satan je menil, da bo lahko vpletel v upor tudi prebivalce drugih svetov, če se mu to posreči najprej pri nebeških angelih. Z veliko spretnostjo jim je razložil svoje stališče in uporabil zvijačo in laž, da bi dosegel svoj cilj. Njegova moč goljufanja je bila ogromna. Ko pa se je ogrnil s plaščem laži, je imel večji uspeh. Niti zvesti angeli niso mogli docela spoznati njegovega značaja in videti, kam vodi njegovo delo.

Satan je bil tako visoko cenjen, a vsa njegova ravnanja so bila zavita v tako skrivnostnost, da je bilo angelom težko odkriti pravo naravo njegovega dela. Dokler koli se greh ni popolnoma razvil, ni mogel biti videti tako nevaren, kakor je bil dejansko. Vse dotlej greh ni imel prostora v Božjem veselju. Sveta bitja pa niso vedela ničesar o njegovi naravi in strahoti. Zato niti niso mogla razumeti strašnih posledic, ki bi nastopile po odstranitvi Božjega zakona. Satan je v začetku prikrival svoje delo in navidezno priznaval svojo zvestobo Bogu. Trdil je, da želi povišati Božjo čast, učvrstiti stanovitnost njegovega kraljestva in pospešiti blaginjo vseh nebeških prebivalcev.^{/497/} Ker je izzval nezadovoljnost pri angelih, ki so mu bili podrejeni, se je znal zelo spretno pretvarjati, kakor da hoče odstraniti to nezadovoljstvo. Ko je zahteval, da se naredijo spremembe v redu in zakonih Božje vladavine, je to naredil pod pretvezo, da so potrebne za ohranitev nebeške edinosti.

Bog je v svojem ravnanju z grehom lahko uporabil samo pravičnost in resnico. Satan pa je smel uporabljati to, česar Bog ni mogel uporabiti - laskanje in prevaro. Poskušal je popačiti Božjo besedo, načrt Božje vladavine pa je napačno predstavljal angelom s trditvijo, da Bog ni

pravičen, ker nebeškim prebivalcem postavlja zakone in predpise ter hoče povišati samega sebe, ko zahteva od njih pokornost in poslušnost. Zato se je pred nebeškimi prebivalci in pred vsemi svetovi moralo pokazati, da je Božja vladavina pravična in njegov zakon popoln. Satan si je prizadeval pokazati, kakor da tudi sam želi povečati blaginjo veselja. Vsi morajo razumeti značaj tega upornika in njegov pravi cilj. Zato je moral dobiti čas, da se razodene v svojih brezbožnih dejanjih.

Satan je za neslogo, ki jo je izzval s svojim osebnim vedenjem v nebesih, obdolžil Božje zapovedi in njegovo vladavino. Razložil je, da je vse zlo samo posledica Božje vladavine. Trdil je, da ima za cilj spopolniti Jahvejeve uredbe. Zato je bilo potrebno, da je dobil priložnost pokazati naravo svojih zahtev in sad svojih predloženih sprememb v Božjih zapovedih. Sama njegova dejanja so ga morala obsoditi. Satan je sprva trdil, da ni upornik. Zato je moralo vse veselje videti razkrinkanega goljufa.

Celo tedaj, ko je bilo sklenjeno, da Satan ne more več ostati v nebesih, ga Neizmerljiva modrost ni uničila. Ker je Bogu lahko všeč samo služba iz ljubezni, mora biti zvestoba njegovih ustvarjenih bitij utemeljena na prepričanju o njegovi pravičnosti in dobroti. Prebivalci nebes in drugih svetov še niso bili pripravljeni razumeti narave in posledic greha, zato ne bi mogli razumeti Božjega usmiljenja in pravičnosti,^{/498/} če bi bil Satan uničen. Ko bi bil takoj uničen, bi Bogu služili bolj iz strahu kakor iz ljubezni. Goljufov vpliv ne bi bil popolnoma uničen, niti duh upora docela izkoreninjen. Moralo se je dovoliti, da zlo dozori. Za blaginjo celotnega veselja skozi vse čase je bilo potrebno, da Satan popolnoma razvije svoja načela, da bi vsa ustvarjena bitja lahko videla v pravi luči njegove obtožbe proti Božji vladavini ter da nikoli več ne bi bili spravljani v dvom Božja pravičnost, milost in nespremenljivost zapovedi.

Satanov upor je moral biti nauk za vse veselje skozi vse prihodnje čase in večno pričevanje o naravi in strašnih posledicah greha. Satanova načela in njihov vpliv na ljudi in angele so morala pokazati, kakšni so sadovi odstranitve Božje oblasti. Izpričati so morala, da je od obstoja Božje vladavine in njegovih zapovedi odvisna blaginja vseh bitij, ki jih je ustvaril. Tako je morala biti zgodovina te strašne vstaje neprestana zaščita vsem svetim bitjem, da bi jih obvarovala pred napačnim dojemanjem o tem, kaj pomeni prestop, in jim prizanesla greh in trpljenje zaradi njihove kazni.

Veliki nasilnež se je neprestano opravičeval do samega konca upora v nebesih. Ko je bilo oznanjeno, da mora biti z vsemi pristaši pregan iz prebivališč blaženosti, je vodja zarote drzno pokazal svoj prezir do Stvarnikovega zakona. Neprestano je ponavljal, da angeli ne potrebujejo nikakršnega nadzora, temveč morajo biti prosti, da delajo po svoji lastni volji, ki jih bo vedno pravilno vodila. Kritiziral je Božje zakone kot nekakšno omejitev njihove svobode in izjavil, da je hotel ukiniti zapovedi zato, da bi nebeška vojska osvobodena tega jarma lahko prišla do vzvišenega in slavnjšega življenja.

Satan in njegove čete so enodušno zvrnili vso odgovornost za svoj upor na Kristusa s trditvijo,^{/499/} da se nikoli ne bi uprli, ko ne bi bili pokarani. Ker so upornik in vsi njegovi pristaši vztrajali in kljubovali v svoji neveri ter zaman poskušali strmoglaviti Božjo vladavino z bogokletnim predstavljanjem samega sebe kot nedolžne žrtve tiranske oblasti, so morali biti končno izgnani iz nebes.

Isti duh, ki je začel upor v nebesih, ga še vedno spodbuja k uporu na zemlji. Satan je najprej pri ljudeh uporabljal ista sredstva kakor pri angelih. Njegov duh vlada sedaj tudi v otrocih

nepokornosti. Ti kakor nekoč on poskušajo odpraviti ograje Božjih zapovedi in obljublajo ljudem svobodo s prestopanjem njegovih predpisov. Karanje greha še vedno izziva duha sovraštva in odpora. Ukori in opomini vplivajo na vest ljudi, ki jih Satan spodbuja, da se opravičujejo in za svoje grešno življenje iščejo odobravanje pri drugih. Namesto da bi opustili zmote, izzivajo nerazpoloženje do njega, ki jih kara, kakor da je on edini vzrok njihovih težav. Od dni pravičnega Abela do danes se je ta duh dvigal proti njim, ki so si upali karati greh.

Kakor je Satan v nebesih uporabil lažno predstavitev Božjega značaja in prikazal Boga kot strogega in tirana, tako je tudi na zemlji zapeljal ljudi v greh. Ko pa mu je pri tem uspelo, je trdil, da so Božje nepravilne omejitve povzročile človekov pad, kakor so bile tudi vzrok za njegovo vstajo.

Toda Večni je sam razodel svoj značaj: "Gospod, mogočni Bog, poln usmiljenja in milosti, počasen za jezo in obilen v milosti in resnici, ki hrani milost tisočim, ki odpušča krivico in prestopke in greh, ki pa krivega nikakor ne šteje za nedolžnega." ([2 Mojz 34,6.7.](#))

Bog je z izgnanstvom Satana iz nebes pokazal svojo pravičnost in potrčil čast svojega prestola. Ko pa se je človek pregrešil, zapeljan s prevarami svojega odpadlega duha, je Bog pokazal svojo ljubezen z odločitvijo, da bo njegov edinorojeni Sin umrl za padli človeški rod.^{/500/} V spravi se je razodel Božji značaj. Križ je mogočen dokaz vsem v veselju, da se Luciferjeva prestopniška pot nikakor ne more pripisati Božji vladavini.

V boju med Kristusom in Satanom je bil med Zveličarjevim delom na svetu pokazan značaj velikega goljufa. Nič ni moglo tako popolnoma ločiti Satana od ljubezni nebeških angelov in vsega zvestega veselja kakor njegov okrutni boj proti Odrešeniku sveta. Drzno preklinjanje, s katerim si je Satan upal zahtevati, da se mu Kristus prikloni; njegov drzni pogum, s katerim ga je odnesel na visoko goro in na vrh templja; zahrbtni namen, ki se je videl v spodbujanju, naj skoči z ogromne višine; njegova neutrudna zloba, ki ga je preganjala iz kraja v kraj in spodbujala srca ljudstva in duhovnikov, da so zavrgli Kristusovo ljubezen in končno vpili: "Križaj ga! Križaj ga!" - vse to je izzvalo začudenje in gnus veselja.

Satan je spodbudil svet, da je zavrgel Kristusa. Knez zla je dalje uporabil vso svojo moč in zvijačnost, da bi uničil Jezusa, ker je videl, da Zveličarjeva ljubezen in usmiljenje, njegovo sočutje in nežnost razodevajo svetu Božji značaj. Satan je zanikal vse, kar je Božji Sin trdil; za svoja orodja je uporabil ljudi, da bi Zveličarjevo življenje napolnil s stiskami in težavami. Zvijače in laži, s katerimi je poskušal preprečiti Jezusovo delo, sovraštvo, ki so mu ga izkazovali sinovi neposlušnosti; njegove strašne obtožbe zoper njega, čigar življenje je bilo neprimerljiva služba dobrote - vse to je izhajalo iz globoke želje po maščenju. Razvneti ogenj nevoščljivosti in zlobe, sovraštva in maščevanja je plamtel na Golgoti proti Božjemu Sinu, medtem ko so vsa nebesa v nemi grozi gledala ta prizor.

Ko je Kristus daroval vzvišeno daritev, je odšel v nebesa, vendar ni hotel sprejeti angelskega češčenja, dokler ni zaprosil Očeta: "Oče, katere si mi dal, hočem, kjer sem jaz, da bodo tudi oni z menoj." ([Jan 17,24.](#))^{/501/} Tedaj je z Božjega prestola prišel odgovor z neizmerljivo ljubeznijo in močjo: "In molijo naj ga vsi Božji angeli." ([Heb 1,6.](#)) Nikakršnega madeža ni bilo na Jezusu. Ker je trpel ponižanja in žrtev, mu je bilo podeljeno ime, ki je nad vsako ime.

Sedaj Satanova krivda ni imela opravičila. Pokazal je pravi značaj, da je goljuf in morilec. Jasno je bilo, da bi istega duha, s katerim je vladal nad človeškimi sinovi, ki so bili pod njegovo oblastjo, razodel tudi v nebesih, ko bi mu bilo dovoljeno vladati nad njihovimi

prebivalci. Trdil je, da bo prestopek Božjih zapovedi prinesel svobodo in napredek, namesto tega pa je prinesel sužnost in ponižanje.

Satanove lažne obtožbe proti Božjemu značaju in vladavini so se pokazale v pravi luči. Obtoževal je Boga, da se hoče povišati, ko zahteva podrejanje in poslušnost od ustvarjenih bitij, in izjavil, da Stvarnik druge primorava k samoodpovedi, sam pa je ne kaže in ne daruje nikakršne daritve. Sedaj pa se je videlo, da je za zveličanje padlega in grešnega človeka Vladar vesolja dal največjo daritev, ki jo lahko stori samo ljubezen. "Bog je namreč bil v Kristusu in je svet spravil s seboj." ([2 Kor 5,19.](#)) Videlo se je še, da je Lucifer s hrepenenjem po časti in nadoblasti odprl vrata grehu, Kristus pa se je ponižal in bil poslušen do same smrti, da bi uničil greh.

Bog je jasno pokazal svoje zgražanje do načel upora. Vsa nebesa so v Satanovi obtožbi in v človekovem zveličanju videla razodetje Božje pravičnosti. Lucifer je trdil: "Če so Božje zapovedi nespremenljive in njegova kazen neizogibna, potem mora vsak prestopnik za večno izgubiti Božjo naklonjenost." Trdil je, da grešno človeštvo ne more biti rešeno in je za vedno njegov zakoniti plen. Kristusova smrt v prid človeku pa je bila neovrgljiv dokaz, da ga ni treba zavreči.^{/502/} Kazen zapovedi je padla nanj, ki je bil enak Bogu, človek pa je lahko sprejel Kristusovo pravičnost ter s spokorjenjem in ponižnim življenjem premagal Satana, kakor ga je Božji Sin. Tako je Bog pravičen in opravičuje vse, ki verujejo v Jezusa.

Kristus pa ni prišel na ta svet trpet in umret samo zato, da bi odrešil človeka. Prišel je poveljati zapovedi in jih postaviti v čast. Prišel je ne samo, da bi Zemljani spoštovali zapovedi, kakor jih je treba, temveč da bi tudi vsem svetovom dokazal, da so Božje zapovedi nespremenljive. Ko bi se zapovedi lahko ukinile, Božjemu Sinu ne bi bilo treba darovati svojega življenja, da bi opravil spravo za prestopek zapovedi. Kristusova smrt je dokaz o njihovi nespremenljivosti. Daritev, ki jo je darovala neizmerljiva ljubezen Očeta in Sina, da bi bili lahko grešniki rešeni - kar je lahko naredil samo ta načrt zveličanja - kaže vsemu vesolju, da sta pravičnost in usmiljenje temelj Božjih zapovedi in njegove vladavine.

Po koncu sodbe se bo videlo, da za greh ni bilo vzroka. Ko bo Sodnik vse zemlje vprašal Satana: "Zakaj si se mi uprl in otemal državljane mojega kraljestva?" začetnik greha ne bo mogel dati nikakršnega opravičila. Vsa usta bodo zaprta, uporniške čete bodo stale neme.

Golgotski križ dokazuje, da so zapovedi nespremenljive, in vesolju objavlja, da je smrt plačilo za greh. V zadnjem Zveličarjevem vzkliku: "Dopolnjeno je!" je Satanu odzvonil navček. Veliki boj, ki je tako dolgo trajal, je bil tedaj odločen in končno zagotovljeno iztrebljenje greha. Božji Sin je šel skozi grobna vrata, "da bi s svojo smrtjo uničil njega, ki ima oblast smrti, to je: Hudiča". ([Heb 2,14.](#)) Luciferjevo hrepenenje po poviševanju samega sebe ga je spodbudilo, da je rekel: "Nad zvezde mogočnega Boga povišam svoj prestol ... enak bom Najvišjemu." ([Iz 14,13.14.](#)) Bog pa pravi:^{/503/} "Zato ... sem te spremenil v pepel na zemlji ... in nikdar več te ne bo! Kajti glej, dan prihaja, ki gori kakor peč, in vsi prevzetniki in vsi, ki delajo brezbožno, bodo strnišče; in dan, ki prihaja, jih sežge, pravi Gospod nad vojskami, da jim ne ostavi ne korenine ne mladike." ([Ezek 28,18. 19;](#) [Mal 4,1.](#))

Vse vesolje bo priča kakovosti in posledicam greha. Njegovo popolno uničenje, ki bi prestrašilo angele in osramotilo Boga, ko bi bilo opravljeno takoj v začetku, bo sedaj opravičilo njegovo ljubezen in povišalo njegovo čast pred vsemi vesoljskimi bitji, katerim je največje veselje izpolnjevati njegovo voljo in v katerih srcih so zapisane njegove zapovedi. Zlo se nikoli več ne bo pojavilo. Božja beseda pravi: "Stiska ne vstane dvakrat." ([Nah 1,9.](#))

Božje zapovedi, ki jih je Satan preziral kot suženjski jarem, bodo spoštovane kot postava svobode. Preizkušena in izkušana ustvarjena bitja nikoli več ne bodo odpadla od svoje zvestobe njemu, čigar značaj se je edini razodel kot nedojemljiva ljubezen in neskončna modrost./504/

30. Sovraštvo med človekom in Satanom ([angleško](#))

"Sovraštvo postavljam med tebe in ženo, in med tvoje potomce in njene potomce: to ti stare glavo, ti pa mu stareš peto." ([1 Mojz 3,15](#).) Božja obsodba, izrečena nad Satanom po človekovem padu, je bila hkrati tudi prerokovanje, ki zajema vse veke do konca tega časa. Kaže na veliki boj, v katerem bodo sodelovali človeški rodovi, kar jih bo živelo na svetu.

Bog pravi, da postavlja sovraštvo. To sovraštvo se ne goji naravno. Ko je človek prekršil Božje zapovedi, je njegova narava postala zla, zato je prišel v skladnost s Satanom, ne pa v sovraštvo z njim. Po naravi ne obstaja sovraštvo med grešnikom in začetnikom greha. Oba sta postala zla zaradi odpada. Odpadnik nima miru, dokler ne najde razumevanja in podpore tistih, ki mu jih je uspelo zapeljati k ravnanju po njegovem zgledu. Iz tega razloga se padli angeli in brezbožni ljudje združujejo v obupno občestvo. Ko se ne bi bil Bog vmešal, bi Satan in ljudje sklenili zavezo proti nebesom; in namesto da bi človeška družina gojila sovraštvo do Satana, bi se vsa združila v upor proti Bogu.

Satan je napeljal človeka na greh, kakor je angele napeljal k upor, da bi si s tem zagotovil sodelavce v vojni proti nebesom. Satan in padli angeli so si bili vedno edini glede sovraštva do Kristusa.^{/505/} Čeprav je bila v drugih točkah med njimi nesloga, so bili trdno združeni v svojem upor, zoper oblast Vladarja veselja. Ko pa je Satan slišal za izjavo, da bo obstajalo sovraštvo med njim in ženo ter med njegovim in njenim potomstvom, je vedel, da bodo onemogočeni njegovi napori popačitve človeške narave in da bo človek nekako usposobljen upirati se njegovi moči.

Satanovo sovraštvo do človeškega rodu je nastalo zato, ker so ljudje po Kristusu postali predmet Božje ljubezni in milosti. On si prizadeva onemogočiti Božji načrt o zveličanju človeka in osramotiti Boga s tem, da popači in oskruni delo Božjih rok. Rad bi povzročil trpljenje v nebesih, zemljo pa napolnil z bolečino in opustošenjem. Potem pa bi pokazal na vse to zlo kot na posledico, ker je Bog ustvaril človeka.

Milost, ki jo Kristus vsadi v človekovo dušo, prebuja v njem sovraštvo do Satana. Brez te milosti, ki človeka preraja in obnavlja, bi človek ostal Satanov suženj - služabnik, ki je vedno pripravljen izpolniti njegove ukaze. Toda novo načelo v duši ustvarja boj tam, kjer je doslej vladal mir. Moč, ki jo Kristus daje, usposablja človeka za upor nasilniku in samozvancu. Kdor kaže, da prezira greh, namesto da bi ga ljubil, ter zavrača in zmaguje strasti, ki hočejo zavladati nad njim, kaže, da v njem deluje načelo, ki prihaja od zgoraj.

Sovraštvo, ki obstaja med Kristusovim in Satanovim duhom, se je najjasneje pokazalo s tem, kako je svet sprejel Jezusa. Judje ga niso zavrgli zato, ker je prišel brez posvetnega bogastva, razkošnosti in velikosti. Videli so, da ima moč, ki lahko nadomesti pomanjkanje teh zunanjih prednosti. Toda Kristusova čistost in svetost sta izzvali proti njemu sovraštvo brezbožnikov. Njegov način samoodpovedi in popolnega posvečenja je bila neprestana graja ošabnemu in pohotnemu ljudstvu. To je izzvalo sovraštvo proti Božjemu Sinu. Satan in hudobni angeli so se združili s hudobnimi ljudmi. Vse odpadniške moči so se zarotile proti Borcu resnice.^{/506/}

Proti Kristusovim sledilcem se je pokazal isti duh sovraštva, kakršen se je dvignil proti njihovem Učitelju. Kdor vidi odvrtni značaj greha in se z močjo od zgoraj upira skušnjavi, bo gotovo izzval jezo Satana in njegovih pristašev. Sovraštvo proti načelom resnice, zasmehovanje in preganjanje njenih zagovornikov bo obstajalo vse dotlej, dokler bodo živeli greh in grešniki. Kristusovi sledilci in Satanovi hlapci se ne morejo ujemati. Pohujšanje križa

še ni prenehalo. "Pa tudi vsi, ki hočejo pobožno živeti v Kristusu Jezusu, bodo preganjani." ([2 Tim 3,12.](#))

Satanova orodja neprestano delajo pod njegovo upravo, da bi utrdili njegovo oblast in postavili njegovo kraljestvo nasproti Božjemu. V ta namen poskuša prevarati Kristusove sledilce in jih odvrniti od njihove zvestobe Bogu. Enako kakor njihov vodja sprevrtaajo Sveto pismo, da bi dosegli svoj cilj. Kakor je Satan poskušal zvreči sramoto na Boga, tako tudi njegova orodja poskušajo obrekovati Božje ljudstvo. Duh, ki je Kristusa pribil na križ, priganja brezbožnike, da bi uničili njegove sledilce. Vse to je vnaprej poudarjeno v prvem prerokovanju: "Sovraštvo postavljam med tebe in ženo ter med tvoje potomce in njene potomce." To sovraštvo bo trajalo vse do konca.

Satan uporablja vsa svoja orodja in se bojuje z vso svojo močjo. Zakaj ne naleti na večje nasprotovanje? Zakaj so Kristusovi vojaki tako zaspani in ravnodušni? Zato, ker gojijo tako slabo zvezo s Kristusom; ker jim manjka njegovega Duha. Greh jim ni ogaben in vreden prezira, kakor je bil njihovemu Učitelju. Ne upirajo se mu trdno in odločno, kakor se mu je upiral Kristus. Ne uvidijo velikega zla in pokvarjenosti greha ter so slepi kakor za značaj tako tudi za moč kneza teme. Obstaja samo malo sovraštvo proti Satanu in njegovim delom, zato ker vlada veliko neznanje glede njegove moči in zlobe kakor tudi glede vsesplošnosti njegovega boja proti Kristusu in njegovi Cerkvi. V tem so mnogi zapeljani. Ne vedo, da je njihov sovražnik mogočni vojskovodja, ki gospoduje nad umom hudobnih angelov^{/507/} in z dobro premišljenimi načrti in spretnimi spletkami vodi vojno proti Kristusu, da bi preprečil reševanje ljudi. Med tako imenovanimi kristjani in celo med samimi služabniki evangelija se malo omenja Satan razen morda spotoma s prižnice. Ne vidijo znamenj njegovega neprestanega delovanja in njegovega uspeha; zanemarjajo mnoge opomine o njegovi zvižčnosti; kaže, da ne vedo za njegov obstoj.

Medtem ko ljudje niti ne poznajo njegovih zvižčnih napadov, jih ta budni sovražnik spremlja pri vsakem koraku. Stopa v vsak dom, v vsako ulico naših mest, v cerkev, v skupščine in sodišča; moti, zaslepljuje, zapeljuje in uničuje duše in telesa mož, žena in otrok; razdira družino, seje sovraštvo, neslogo, prepire, vstaje in uboje. Krščanski svet pa, kakor kaže, meni, da je vse to nekaj, kar je Bog določil in mora tako biti.

Satan si neprestano prizadeva premagati Božje ljudstvo z odstranitvijo ograj, ki ga ločujejo od sveta. Stari Izrael je bil zapeljan v greh, ko si je upal vzpostaviti nedovoljeno zvezo s pogani. Podobno Satan zapeljuje tudi Izraela novega časa. "Jim je bog tega sveta nevernim oslepil misli, da jim ne zasveti svetlost evangelija slave Kristusa, ki je Božja podoba." ([2 Kor 4,4.](#)) Satanovi služabniki so vsi, ki niso odločni Kristusovi sledilci. V neprerojenem srcu živi in vlada ljubezen do greha in nagnjenje, da bi se greh gojil in opravičeval. V obnovljenem srcu živi sovraštvo do greha in odločen odpor proti njemu. Ko se kristjani gibljejo v družbi brezbožnikov in nevernikov, se izpostavljajo skušnjavi. Satan se skriva in jim na skrivaj devlje pokrivalo čez oči. Ne morejo spoznati, da je namen takega druženja edino, da bi jim škodoval; in ko postajajo vse bolj podobni svetu v značaju, besedah in dejanjih, postajajo vse bolj slepi.^{/508/}

Cerkev se s prilagajanjem posvetnim običajem vse bolj spreobrača k svetu; tako se svet nikoli ne bo spreobrnil h Kristusu. Prijateljstvo z grehom bo neizogibno storilo, da bo greh videti manj ogaben. Kdor je rad v zvezi s Satanovimi služabniki, se bo kmalu prenehal bati njihovega gospodarja. Ko na poti dolžnosti pridemo v težavo kakor Danijel na kraljevskem

dvoru, smo lahko prepričani, da nas bo Bog varoval. Če pa se sami izpostavljamo skušnjavi, bomo padli prej ali slej.

Skušnjavec često uspešno dela po njih, o katerih se najmanj dvomi, da so pod njegovo oblastjo. Nadarjeni in šolani so spoštovani in cenjeni, kakor da te lastnosti lahko nadomestijo Božji strah ali dajo človeku pravico do Božje milosti. Nadarjenost in vzgoja sta sami po sebi Božja darova, če pa se postavita na prostor pobožnosti in človeka oddaljujeta od Boga, namesto da bi ga približevali Bogu, postajata prekletstvo in past. Mnogi menijo, da vse, kar je videti kakor vljudnost ali imenitnost, mora pač biti od Kristusa. Nikoli ni bilo večje zmote. Te čednosti bi morale krasiti značaj vsakega kristjana, ker imajo velik vpliv v korist prave vere; vendar pa morajo biti posvečene Bogu, sicer so moč za zlo. Mnogi ljudje izobraženi in uglajenega vedenja, ki se ne bi ponižali in naredili to, kar javnost ima za nemoralnost, so samo uglajena orodja v Satanovih rokah. Zviti in goljufivi značaj njihovega vpliva in zgleda jih nareja za nevarnejše sovražnike Kristusovega dela, kakor pa so neuki in neizobraženi.

Salomon je z resno molitvijo in zaupanjem v Boga dosegel modrost, kateri se je čudil in jo je občudoval ves svet. Ko pa se je ločil od Vira svoje moči in se zanesel nase, je postal plen skušnjave. Čudovite sposobnosti, ki so bile podarjene temu najmodrejšemu kralju, so ga samo napravile za učinkovitejše orodje sovražnika ljudi./509/

Satan si neprestano prizadeva zveste zaslepiti glede tega dejstva, zato kristjani nikoli ne bi smeli pozabiti, da se ne bojujejo "zoper kri in meso, ampak zoper poglavarstva, zoper oblasti, zoper svetovne mogočnike te teme, zoper duhovne vojske hudobnosti v nebeških prostorih". ([Ef 6,12](#).) Navdihnjeni opomini že dolga stoletja odmevajo do naših dni: "Bodite trezni, bedite: vaš nasprotnik, Hudič, hodi kakor rjoveč lev okrog in išče, kogar bi pogoltnil. Odenite se z vsem Božjim orožjem, da boste mogli stati zoper Hudičeve zvijačne naklepe." ([1 Pet 5,8](#); [Ef 6,11](#).)

Od Adamovih dni pa vse do našega časa je naš veliki sovražnik kazal svojo moč tlačenja in rušenja. Sedaj se pripravlja za zadnjo veliko bitko zoper pravo cerkev. Vsi, ki se hočejo zgledovati po Jezusu, bodo prišli v spopad s tem vztrajnim sovražnikom. Kolikor bolj si kristjani prizadevajo zgledovati po božanskem zgledu, toliko bolj gotovo bodo cilj Satanovih napadov. Vsi, ki so zaposleni v Božjem delu in si prizadevajo odkrivati Satanove prevare ter ljudi spoznavati s Kristusom, bodo lahko z apostolom Pavlom rekli, da so služili Gospodu z vso ponižnostjo v mnogih solzah in preizkušnjah.

Satan je napadal Kristusa z najostrejšimi in najzvitejšimi skušnjavami, vendar je bil odbit v vsakem spopadu. Te bitke so se bojevale zaradi nas; te zmage usposabljaajo za zmagovalce tudi nas. Kristus hoče dati resnico vsem, ki jo iščejo. Satan ne more premagati nobenega človeka brez njegove privolitve. Skušnjavec nima oblasti nad človeško voljo in človeka ne more prisiliti v greh. Lahko ga muči, oskruniti pa ga ne more. Lahko povzroči duševni strah, ne more pa omadeževati. Dejstvo, da ga je Kristus premagal, mora hrabriti Kristusove sledilce, da se moško bojujejo v boju proti grehu in Satanu./510/

31. Delovanje hudobnih duhov ([angleško](#))

Zveza med vidnim in nevidnim svetom, služba Božjih angelov in delovanje hudobnih duhov so jasno razodeti v Svetem pismu in neločljivo povezani z zgodovino človeškega rodu. Obstaja vse večje nagnjenje, da se dvomi o Satanovem obstoju, po drugi strani pa se na svete angele, ki so "v službo pošiljani zaradi njih, ki imajo podedovati zveličanje", ([Heb 1,14](#).) gleda kakor na duhove pokojnih. Ampak Sveto pismo nas ne uči samo o obstoju dobrih in hudobnih angelov, temveč nam prinaša tudi neovrgljive dokaze, da to niso breztelesni duhovi umrlih ljudi.

Angeli so obstajali tudi pred stvarjenjem človeka. Kajti ko so se postavljali temelji zemlje, "so pele vkup jutranje zvezde in vsi Božji sinovi radostno ukali". ([Job 38,7](#).) Po človekovem padu v greh so bili angeli poslani stražiti drevo življenja, saj do tedaj ni umrlo še nobeno človeško bitje. Angeli so po svoji naravi višja bitja kakor človek, kajti psalmist pravi, da je Bog naredil človeka "malo nižjega nego angele". ([Ps 8,5](#).)

Sveto pismo nam poroča o številu, moči in slavi nebeških bitij, o njihovem odnosu do Božje vladavine in o njihovi zvezi z načrtom zveličanja. "Gospod je v nebesih postavil svoj prestol, in njegovo kraljestvo gospoduje vsem." ([Ps 103,19](#).) Prerok pravi: "Videl sem in slišal glas mnogih angelov okrog prestola." ([Raz 5,11](#).) Angeli stojijo v navzočnosti Kralja kraljev^{/511/} - "junaki v moči, ki izvršujejo njegovo povelje, poslušajoč glas njegove besede". ([Ps 103,20](#).) Desettisočkrat po deset tisoč in tisočkrat po tisoč je bilo nebeških glasnikov, ki jih je videl prerok Danijel. ([Dan 7,10](#)) Apostol Pavel pravi, da je angelov "nebrojna množica". ([Heb 12,22](#).) Kot Božji glasniki letijo "kakor blisk", ([Ezek 1,14](#).) sijajni v svoji slavi in hitri v svojem letu. Pri angelu, ki se je pojavil pri Kristusovem grobu, je bilo obličje "kakor blisk in njegova obleka bela kakor sneg. In od strahu pred njim strepetajo stražniki in postanejo kakor mrtvi." ([Mat 28,3.4](#).) Ko je ošabni Asirec Senaherib preklinjal Boga, ga zasmehoval in Izraelu grozil z uničenjem, še tisto noč "izide Gospodov angel ter jih pobije v asirskem ostrogu sto petinosemdeset tisoč. Gospod je poslal angela, ki je pobil vse močne junake in vojvode in poveljnike v taboru asirskega kralja, da se je z očitno sramoto vrnil v svojo deželo." ([2 Kralj 19,35](#); [2 Let 32,21](#).)

Bog pošilja svojim otrokom angele z milostnim sporočilom: k Abrahamu z obljubami blagoslova; pred Sodomska vrata rešiti pravičnega Lota pred uničenjem z ognjem; k Eliju z puščavi, ko je obnemogel zaradi utrujenosti in lakote; k Elizeju z ognjenimi vozovi v majhnem mestu, kjer so ga zaprli njegovi sovražniki; k Danijelu, ko je na dvoru pogankega kralja prosil za Božjo modrost in ko je bil izročen za plen levom; k Petru, ko ga je Herod obsodil na smrt; k zapornikom v Filipih; k Pavlu in njegovim spremljevalcem v viharni noči na morju; h Korneliju, da bi ga usposobili za sprejem evangelija; k Petru, da bi ga poslali k poganom s sporočilom zveličanja. Tako so sveti angeli služili Božjemu ljudstvu v vseh časih.

Vsak Kristusov sledilec ima svojega angela varuha. Ti nebeški varuhi ščitijo pravičnike pred močmi hudega.^{/512/} To je spoznal sam Satan, ko je rekel: "Mar je brez plačila, da se Job boji Boga? Nisi li kroginkrog varno ogradil njega in njegove hiše in kar koli ima?" ([Job 1,9.10](#).) Psalmist opisuje, kako Gospod ščiti svoje ljudstvo: "Šotorišče postavlja Gospodov angel okrog njih, ki se ga boje, in jih otimlje." ([Ps 34,7](#).) Ko je Zveličar govoril o njih, ki verujejo vanj, je dejal: "Glejte, da ne zaničujete enega teh malih! Kajti pravim vam, da njih angeli v nebesih vedno gledajo obličje mojega Očeta, ki je v nebesih." ([Mat 18,10](#).) Angeli, ki so določeni za službo Božjim otrokom, imajo vsekdar dostop k njegovi navzočnosti.

Tako je Božje ljudstvo zavarovano s stalno zaščito nebeških angelov, čeprav je izpostavljeno močem prevare in večno budni hudobnosti Kneza teme ter se bojuje z vsemi močmi hudobnosti. Ta zaščita mu nikakor ni dana brez potrebe. Bog je dal svojim otrokom obljubo milosti in zaščite zato, ker se morajo srečevati z mogočnimi orodji hudega - s številnimi, odločnimi in neutrudljivimi orodji, katerih hudobnost in moč je imel priložnost spoznati in občutiti vsakdo.

Hudobni duhovi so bili najprej ustvarjeni brez greha in so bili po naravi, moči in slavi enaki nebeškim bitjem, ki so sedaj Božji poslanci. Ko pa so zaradi greha padli, so se združili pri sramotenju Boga in uničevanju ljudi. Združili so se s Satanom pri njegovi vstaji in bili z njim izgnani iz nebes, potem pa so skozi vse čase sodelovali z njim v njegovem boju proti Božji oblasti. Sveto pismo nam govori o njihovi zvezi, oblasti in raznih vrstah, o njihovih sposobnostih, o njihovi zahrbtnosti ter o njihovi zaroti zoper mir in srečo ljudi.

Starozakonska zgodovina občasno omenja njihov obstoj in delovanje; ko pa je Kristus živel na svetu, so zelo očitno pokazali svojo moč. Kristus je prišel^{/513/} dokončat načrt za zveličanje človeka, Satan pa se je odločil, da si bo zagotovil pravico do vladanja svetu. Uspelo mu je vpeljati malikovalstvo v vseh krajih sveta razen v Palestini. Kristus je prišel izlit na ljudstvo nebeško luč v to edino deželo, ki se ni popolnoma vdala Satanovi oblasti. Tam sta se bojevali divji moči, ki sta se potegovali za vrhovno oblast. Jezus je razširil svoje roke ljubezni in vabil vse, kateri so hoteli, da bi v njem našli odpuščanje in pokoj. Čete teme so spoznale, da nimajo neomejene oblasti, in dojele, da bo njihove oblasti kmalu konec, če bo Kristusovo poslanstvo uspešno. Satan je rjovel kakor zvezani lev in kljubovalno kazal svojo moč nad človeškimi telesi in dušami.

Dejstvo, da so bili ljudje obsedeni s hudobnimi duhovi, je jasno podano v Novem zakonu. Tako mučeni ljudje niso trpeli samo zaradi bolezni, ki nastajajo iz naravnih vzrokov. Kristus je popolnoma razumel, s kom ima opraviti, in spoznal neposredno navzočnost in delovanje hudobnih duhov.

Svetopisemsko poročilo o ozdravitvi obsedencev v pokrajini Gerazenov daje jasen dokaz o njihovem številu, moči in hudobnosti, kakor tudi o Kristusovi moči in usmiljenju. Ta nesrečna obsedenca, ki ju nič ni moglo ukrotiti, sta škripala z zobmi, pljuvala peno iz ust, besnela in napolnjevala zrak s svojim vpitjem, se pohabljala in pomenila nevarnost za vse, ki so se jima hoteli približati. Njuno krvavo iznakaženo telo in skaljen um sta ponujali Knezu teme ugoden prizor. Neki hudobni duh, ki je vladal nad tema trpinoma, je dejal: "Legijon mi je ime, ker nas je mnogo." ([Mar 5,9](#).) V rimski vojski je bila legija sestavljena od tri do pet tisoč ljudi. Tudi Satanova vojska je razdeljena v manjše odrede, in ena četa, kateri so pripadali ti demoni, ni štela manj kakor ena legija.

Hudobni duhovi so na Jezusov ukaz zapustili žrtvi in ju pustili pokorna, razumna in blaga mirno sedeti ob Zveličarjevih nogah. Hudobnim duhovom pa je^{/514/} bilo dovoljeno stopiti v čredo svinj, da so se zagnale v morje. Za prebivalce tiste okolice je bila to večja izguba kakor pa blagoslov, ki jim ga je prinesel Kristus, zato so zaprosili Božanskega zdravnika, naj odide od tod. A prav to je bil uspeh, ki ga je Satan želel doseči. Ker je krivdo zaradi njihove izgube naprtil Jezusu, je pri ljudeh spodbudil sebični strah in jim preprečil poslušati njegove besede. Satan neprestano obtožuje kristjane, da so vzrok zgubam, nesrečam in stiskam, namesto da bi dovolil, da graja pade nanj, komur pripada - na njega samega in njegova orodja.

Kristusovi načrti pa niso bili onemogočeni. Dovolil je hudobnim duhovom uničiti čredo svinj kot grajo Judom, ki so te nečiste živali redili zaradi dobička. Ko Kristus ne bi bil zadržal hudobnih duhov, ne bi pognali v morje samo svinj, temveč tudi njihove pastirje in gospodarje. Da se to ni zgodilo, so se imeli zahvaliti samo Kristusovi usmiljeni moči, ki jo je pokazal zaradi njihove osvoboditve. Poleg tega pa se je to zgodilo tudi zato, da bi bili učenci priče strašne Satanove moči ne samo nad ljudmi, temveč tudi nad zvermi. Zveličar je želel, da bi njegovi sledilci spoznali sovražnika, s komer se morajo srečati, da jih ne bi prevaral in premagal s svojimi zvijačami. Želel je, da bi tudi ljudstvo tistega kraja spoznalo njegovo moč, ki lahko stre Satanove okove in osvobodi njegove jetnike. Čeprav je sam Jezus odšel od tam, sta ostala tako čudovito osvobojena človeka, da bi oznanjala usmiljenje svojega Dobrotnika.

Sveto pismo našteva še druge podobne primere. Sirofeničankino hčer je hudo mučil hudobni duh, Jezus pa ga je izgnal s svojo besedo. ([Mar 7,26-30.](#)) Nemega in slepega obsedenca; ([Mat 12,22.](#)) mladeniča, ki ga je mučil nemi duh in ga mnogokrat vrgel v ogenj ali vodo, da bi ga pogubil; ([Mar 9,17-27.](#)) obsedenca, ki ga je mučil nečisti hudobni duh, ([Luk 4,33-36.](#)) tako da je motil sobotni mir v kafarnaumski shodnici^{515/} - vse je ozdravil sočutni Zveličar. Skoraj v vsakem primeru je Jezus spregovoril hudobnemu duhu kot razumnemu bitju in mu ukazal, naj izide iz svoje žrtve in je več ne muči. Ko so Kafarnaumci spoznali njegovo silno moč, jih je vse obšla groza. "In pomenkujejo se med seboj, govoreč: Kakšna je ta beseda, da z oblastjo in močjo ukazuje nečistim duhovom, pa izhajajo!" ([Luk 4,36.](#))

Obsedeni od hudobnega duha so navadno videti kakor ljudje, ki mnogo trpijo; so pa tudi izjeme. Nekateri so se prostovoljno izročili Satanovemu vplivu, da bi dosegli nadnaravno moč. Ti seveda nimajo težav s hudobnimi duhovi. Mednje so spadali tudi tisti, ki so imeli čarovniškega duha - čarovnik Simon, čarovnik Elima in dekle, ki je hodila za Pavlom in Silom v Filipih.

Nihče ni v večji nevarnosti pred vplivom hudobnih duhov kakor tisti, ki ne posvečajo pozornosti jasnim in številnim pričevanjem Svetega pisma ter zanikajo obstoj in delovanje Hudiča in njegovih angelov. Hudobni duhovi imajo veliko prednost, dokler koli ne spoznamo njihovih zvijač. Mnogi sprejemajo njihova prišepetavanja, misleč, da delajo to, kar jim narekuje njihova lastna modrost. Približujemo se zadnjemu času, ko bo Satan deloval z večjo močjo, da bi prevaral in uničil. Zato povsod širi verovanje, da niti ne obstaja. Njegov namen je skriti samega sebe in način svojega dela.

Vrhovni goljuf se ničesar ne boji toliko kakor tega, da spoznamo njegove načrte. Da bi bolje skril svoj pravi značaj in svoje namene, ima rad, da ga ljudje prikazujejo tako, da njegovo ime ne izziva kakšnega večjega vznemirjenja kakor pa samo smeh in prezir. Všeč mu je, ko se vidi naslikanega kot smešno in ogabno bitje, znakaženo - pol žival, pol človek. Zadovoljen je, če sliši, da njegovo ime omenjajo v šali ali pri zasmehovanju tistih, ki se štejejo za pametne in dobro obveščene.^{/516/}

Satan se tako spretno pretvarja, da se pogosto postavlja vprašanje: "Ali zares obstaja takšno bitje?" Dokaz njegovega uspeha je to, da so tako splošno sprejete v verskem svetu tiste teorije, ki pobijajo najjasnejša svetopisemska pričevanja. In ker Satan najlažje vlada nad njimi, ki se ne zavedajo njegovega vpliva, nam Božja beseda daje tako mnogo primerov njegovega hudobnega delovanja in nam razodeva njegove skrivne moči ter nas tako varuje pred njegovimi napadi.

Moč in hudobija Satana in njegovih angelov bi nas lahko upravičeno vznemirjali, ko ne bi imeli zaščite in osvoboditve v najmočnejši moči našega Odrešenika. Svoje hiše zavarujemo z zapahi in ključavnicami, da bi obvarovali svojo lastnino in življenje pred hudobneži, toda redko mislimo na hudobne angele, ki se nam neprestano poskušajo približati, a proti njihovim napadom smo preslabotni, da bi se branili s svojo močjo. Ko bi jim bilo dovoljeno, bi zmedli naše misli, pokvarili in trpinčili naše telo, uničili imetje in življenje. Njihovo edino veselje je spravljati v nesrečo in pogubo. Strašno je stanje njih, ki se upirajo Božjemu vplivu in popuščajo Satanovim skušnjavam, dokler jih Bog ne prepusti oblasti hudobnih duhov. Tisti pa, ki hodijo s Kristusom, so vedno varni pod njegovo zaščito. Mogočni angeli so poslani iz nebes, da jih ščitijo. Hudobnež ne more prebiti straže, ki jo je Bog postavil okrog svojega ljudstva./517/

32. Satanove pasti ([angleško](#))

Kmalu bo končan veliki boj med Kristusom in Satanom, ki traja že skoraj šest tisoč let; zato je hudobec podvojil svoje napore, da bi onemogočil Kristusovo delo v korist ljudi in ujel duše v svoje pasti. Njegov cilj je ljudi obdržati v temi in nespokorjenju, dokler se ne dokonča Kristusova posredniška služba in ne bo več daritve za greh.

Če se ne naredijo posebni napor, da bi se uprli tej moči, če v cerkvi in svetu vlada ravnodušnost, potem je Satan brez skrbi. Ni namreč v nevarnosti, da bi izgubil nje, ki jih je zaslužnil in jih vodi po svoji volji. Če pa ljudje začnejo posvečati pozornost večnim stvarim in vprašujejo: "Kaj naj naredim, da bom rešen?" potem začne delati in poskuša svojo moč postaviti nasproti Kristusovi moči in zavirati vpliv Svetega Duha.

Sveto pismo govori, da je ob neki priložnosti, ko so se prišli Božji angeli postaviti pred Gospoda, mednje prišel tudi Satan, ([Job 1,6](#).) vendar ne zato, da bi se poklonil Večnemu Kralju, temveč da bi uresničil svoje hudobne načrte proti pravičnim. Z enakim ciljem je vedno navzoč tam, kjer se ljudje shajajo k bogoslužju. Čeprav je prikrit človeškemu pogledu, vendar dela s svojo močjo, da bi zavladal v mislih molilcev. Najprej nareja načrte kakor izkušen vojskovodja. Če vidi, da Božji poslanec preiskuje Sveto pismo, spoznava predmet,^{/518/} o katerem se bo govorilo. Potem uporabi vse svoje spretnosti in zahrbtnosti ter okoliščine uravna tako, da sporočilo ne pride do njih, katere želi ohraniti v zmoti prav v tej točki. Ta, ki je tega opomina najbolj potreben, je zaseden z nekim nujnejšim delom, katero zahteva njegovo navzočnost, ali pa je kako drugače onemogočen, da bi slišal besede, ki bi zanj lahko bile življenjska dišava za življenje.

Satan vidi Gospodove služabnike tudi, ko so žalostni zaradi duhovne teme, ki pokriva ljudstvo. Sliši njihove resne molitve za Božjo milost in moč, da bi premagali ravnodušnost, brezskrbnost in malomarnost. Tedaj z novo gorečnostjo uresničuje svoje načrte. Spodbuja ljudi, da ustrezajo svojim poželenjem po jedi ali pa se vdajajo kakšnemu drugemu grešnemu užitku ter s tem ohromi njihovo moč dojemanja, da ne slišijo ravno tega, kar jim je najbolj potrebno zvedeti.

Satan dobro ve, da bodo podlegli njegovim napadom vsi, ki mu jih bo uspelo napeljati k zanemarjanju molitve in preiskovanja Svetega pisma. Zato ustvarja vse mogoče načrte za zaposlitev človekovega uma. Vedno so bili ljudje, ki so se delali pobožne, a mislijo, da je njihova dolžnost iskati kakršno koli napako v značaju ali zmoto v veri njih, s katerimi se ne strinjajo, namesto da bi napredovali v spoznavanju resnice. Takšni ljudje so Satanova desnica. Tožnikov bratov je mnogo, in ti so vedno goreči, kadar Bog dela in ko mu njegovi služabniki izkazujejo pravo češčenje. Vedno v lažni luči predstavljajo besede in dejanja njih, ki ljubijo resnico in so ji poslušni. Kot zapeljivce in goljufe bodo prikazali tudi najbolj resne, goreče in samopožrtvovalne Kristusove služabnike. Njihovo delo je napačno predstaviti spodbude vsakega resničnega in plemenitega dejanja, širiti laži in izzivati sum pri neizkušanih ljudeh. Na vse mogoče načine si prizadevajo, da se ima za pokvarjeno in lažno vse, kar je čisto in pravično.

Toda nihče se ne sme varati glede njih. Z lahkoto se da videti, čigavi otroci so, čigav zgled posnemajo in čigava dela delajo.^{/519/} "Po njih sadovih jih spoznate." ([Mat 7,16](#).) Njihovo vedenje je podobno Satanovemu, strupenemu obrekovalcu, "tožniku naših bratov". ([Raz 12,10](#).)

Vrhovni goljuf ima mnogo orodij, ki so pripravljena podati razne vrste zmot, da bi ujel ljudi v svojo mrežo - kakršne so razna krivoverstva, ki so prilagojena različnim nagnjenjem in okusu njih, katere želi pogubiti. Njegov načrt je v cerkev pripeljati neiskrene in neprerajene, ki širijo dvom in nevero ter motijo nje, ki želijo pospešiti Božje delo in sami napredovati z njim. Mnogi, ki v bistvu ne verujejo v Boga in njegovo besedo, si prisvojijo določena načela resnice in veljajo za kristjane, na ta način pa imajo možnost vpeljavati svojo zmoto, kakor da gre za pravi svetopisemski nauk.

Ena najbolj uspešnih Satanovih zmot je trditev, da ni pomembno, kaj ljudje verujejo. Ve, da z ljubeznijo sprejeta resnica posvečuje dušo njega, ki jo je sprejel; zato vedno poskuša resnico nadomestiti z lažnimi teorijami, zgodbami, z drugačnim evangelijem. Božji služabniki so se od začetka bojevali proti lažnim učiteljem, pa ne samo kot s pregrešnimi ljudmi, temveč tudi kot s takimi, ki širijo za dušo pogubne zmote. Elija, Jeremija in Pavel so odločno in neustrašno nasprotovali njim, ki so odvrčali ljudi od Božje besede. Tisto svobodno mnenje, ki ima pravo svetopisemsko vero za nepomembno, ni naletelo na odobravanje pri teh svetih zagovornikih resnice.

Prazne in čudaške razlage Svetega pisma ter mnoge protislovne teorije o verskem nauku, ki obstajajo v krščanskem svetu, so delo našega velikega sovražnika, ki hoče ljudi tako zmesti, da ne morejo razlikovati prave resnice. Nesloga in razdor, ki obstajata med krščanskimi cerkvami, se morata v veliki meri pripisati običaju sprevračanja Svetega pisma, da bi se podprla kakšna priljubljena teorija. Namesto da bi Božjo besedo proučevali skrbno in s ponižnim srcem, da bi dosegli spoznanje Božje volje, jo mnogi preiskujejo samo zato, da bi v njej našli kaj nenavadnega ali izvirnega./520/

Za podporo lažnih naukov ali nekrščanskih običajev nekateri jemljejo nekatera svetopisemska besedila iz njihovega okolja in uporabijo samo polovico tako izločenega besedila, da bi dokazali svojo trditev, čeprav ima preostali del besedila popolnoma nasprotni smisel. S kačjo zvijačo so se kakor za okopi utrdili z nepovezanimi izrazi, ki so zgrajeni tako, da ustrezajo njihovim mesenim poželenjem. Tako naklepno sprevračajo Božjo besedo. Drugi z bujno domišljijo jemljejo svetopisemske podobe in simbole ter jih razlagajo, kakor ustreza njihovi fantaziji, ne oziraje se na Božjo besedo, ki razlaga samo sebe, potem pa svoje sklepe podajajo kot svetopisemski nauk.

Če se Sveto pismo proučuje brez molitve in krotkega in ponižnega duha, se utegne sprevrniti pravi smisel kakor najbolj preprostih in najjasnejših besedil tako tudi najtežjih. Papeški visoki dostojanstveniki izbirajo takšne svetopisemske dele, ki najbolj ustrezajo njihovemu cilju, razlagajo jih, kakor jim ustreza, potem pa jih podajajo ljudstvu in mu jemljejo pravico, da samo proučuje Sveto pismo in samo razume njene svete resnice. Ljudstvu mora biti dano celotno Sveto pismo takšno, kakršno je napisano. Bolje bi bilo, da se mu sploh ne daje nikakršno svetopisemsko poučevanje, kakor pa da se svetopisemski nauk tako grobo ponareja.

Sveto pismo je določeno za vodnika vsem, ki želijo spoznati Stvarnikovo voljo. Bog je dal ljudem zanesljivo preroško besedo. Angeli in sam Kristus pa so prišli Danijela in Janeza seznaniti s stvarmi, ki se imajo skoraj izpolniti. Nikakršna skrivnost ni ostalo to, kar je pomembno za zveličanje. Niti ni razodeto tako, da bi utegnili zmesti iskrenega preiskovalca resnice ali ga pripeljati v zmoto. Gospod je rekel po preroku Habakuku: "Zapiši prikazen in razločno začrkaj na plošče, da se lahko čita." ([Hab 2,2.](#)) Božja beseda je jasna vsem, ki jo proučujejo z iskrenim srcem./521/ Vsaka iskrena duša bo dobila luč resnice. "Luč povsod

vzhaja pravičnemu." ([Ps 97,11](#).) Nobena cerkev pa ne more napredovati v svetosti, če njeni verniki ne iščejo resnice kakor skriti zaklad.

Vabilo k svobodomiselnosti zaslepljuje ljudi za sovražnikove načrte, medtem ko on stalno dela, da bi dosegel svoj cilj. Če mu uspe s človeškimi mišljenji spodrinuti Sveto pismo, tedaj bodo Božje zapovedi odstranjene, cerkve pa bodo ostale v sužnosti grehu, medtem ko se bodo ob istem času imele za svobodne.

Mnogim je znanstveno raziskovanje postalo prekletstvo. Bog je dovolil, da se vzvišena luč izlije na svet po razodetjih znanosti in umetnosti. Toda tudi največji umi padajo v zmote, če poskušajo raziskati odnos med znanostjo in Božjim razodetjem, pa jih pri raziskovanju ne vodi Božji Duh.

Človeško spoznanje kakor v materialnih tako tudi v duhovnih stvareh je delno in nepopolno, zato mnogi ne morejo svojih znanstvenih pogledov spraviti v skladnost s svetopisemskimi razlagami. Nekateri sprejemajo navadne teorije in spekulacije za znanstvena dejstva in mislijo, da se Božja beseda mora preizkušati z znanostjo, "ki se po krivem tako imenuje". ([1 Tim 6,20](#).) Stvarnik in njegova dela presegajo njihovo moč dojemanja; in ker jih ne morejo razložiti z naravnimi zakoni, imajo svetopisemsko zgodovino za nezanesljivo. Tisti, ki dvomijo o poročilih Starega in Novega zakona, pogosto gredo korak naprej in dvomijo o obstoju Boga, naravi pa pripisujejo neskončno moč. Ker pa so zavrgli svoje sidro, so prepuščeni, da se razbijejo ob skale nevere.

Tako so se mnogi ljudje oddaljili od vere, in Satan jih zlahka prevara. Ljudje so si prizadevali postati modrejši od Stvarnika. Človeška modrost je poskušala raziskati in razložiti skrivnosti, ki ne bodo razodete niti v večnosti. Ko bi ljudje hoteli raziskovati in razumeti to, kar jim je Bog oznanil o sebi in svojih načrtih, bi dobili takšno razodetje o Jahvejevi slavi, veličastvu in moči,^{/522/} da bi uvideli svojo osebno neznatnost in bili zadovoljni s tistim, kar je razodeto njim in njihovim otrokom.

Mojstrovina Satanovih prevar je v tem, da spodbuja človeške ume k raziskovanju in ugibanju tega, česar Bog ni razodel in za kar ni načrtoval, da bi razumeli. Tako je Lucifer izgubil svoj prostor v nebesih. Bil je nezadovoljen, ker mu niso bile zaupane vse skrivnosti Božjih načrtov, a niti malo mu ni bilo mar za to, kar mu je bilo razodeto o njegovem osebem delu na njegovem vzvišenem njemu zaupanem položaju. Ko je izzval enako nezadovoljnost v srcih sebi podrejenih angelov, je povzročil njihov pad. Sedaj poskuša ljudi navdihniti z enakim duhom in jih prav tako napeljati, da prezrejo jasne Božje ukaze.

Tisti, ki niso pripravljeni sprejeti jasnih in očitnih svetopisemskih resnic, vedno iščejo primerne zgodbe, ki pomirjajo njihovo vest. Čim manj duhovni so nauki, ki se oznanjajo, čim manj zahtevajo samoodpovedi in ponižnosti, s toliko večjo naklonjenostjo jih sprejemajo. Tako ljudje znižujejo umske sposobnosti, da bi ugajali svojim mesenim poželenjem. Ker so preveč modri v svojih očeh, da bi Sveto pismo preiskovali s ponižnim srcem in resno molitvijo za Božje vodstvo, nimajo nikakršne zaščite, ki bi jih varovala pred zmoto. Satan je pripravljen ustreči hrepenenju njihovega srca in svoje prevare postavlja na prostor resnice. Tako je papeštvo dobilo moč nad ljudmi; protestanti pa gredo po isti poti z zavračanjem resnice, ker vsebuje križ. Kdor koli zanemarja Božjo besedo in hrepeni po posvetni udobnosti, da se ne bi razlikoval od sveta, bo namesto resnice sprejel obsodbe vredno krivoverstvo. Kdor načrtno zavrača resnico, bo sprejel vsako zamišljivo obliko zmote. Četudi z grozo gleda na neko prevaro, bo pripravljen sprejeti drugo. Apostol Pavel govori o ljudeh, ki "niso sprejeli

ljubezni resnice, da bi se rešili", in pravi zanje: "Zato jim pošilja Bog močno delovanje zmote, da verujejo laži;/523/ da bodo sojeni vsi, ki niso verovali resnici, ampak jim je ugajala krivica." ([2 Tes 2,10-12.](#)) Ker so nam torej dani takšni opomini, moramo biti previdni, kakšne nauke sprejemamo.

Najuspešnejša orodja vrhovnega goljufa so varljivi nauki in lažni čudeži spiritizma. Satan preoblečen v angela svetlobe razpenja svoje mreže tam, kjer jih je najmanj pričakovati. Ko bi ljudje proučevali Božjo knjigo z resno molitvijo, da bi doumeli njen nauk, ne bi ostali v temi, da bi sprejeli lažne nauke. Ker pa zavračajo resnico, postajajo plen prevare.

Druga nevarna zmota je nauk, ki zanika Kristusovo božanstvo in trdi, da ni obstajal pred svojim prihodom na ta svet. Ta nauk z blago naklonjenostjo sprejemajo mnogi, ki trdijo, da verujejo v Sveto pismo. Takšen nauk pa naravnost nasprotuje jasnim Zveličarjevim izjavam glede njegovega razmerja do Očeta, njegovega božanskega značaja in praobstoja. Kdor podpira ta nauk, sprevača Sveto pismo na najbolj neupravičen način. Ne samo da znižuje človekovo dojemanje načrta zveličanja, temveč tudi spodkopava vero v Sveto pismo kot Božje razodetje. Kolikor jo je težje ovreči, toliko bolj je nevarna. Če ljudje zavržejo pričevanje Svetega pisma o Kristusovem božanstvu, bomo z njimi zaman razpravljali o tej točki, ker jih ne bo prepričal noben še tako prepričljiv dokaz. "Telesni človek pa ne sprejema, kar je Božjega Duha, ker mu je neumnost in ne more umeti, ker se mora duhovno razsojati." ([1 Kor 2,14.](#)) Nihče, kdor veruje v to zmoto, ne more pravilno razumeti Kristusovega značaja in njegovega dela, niti vzvišenega Božjega odrešeniškega načrta.

Še bolj zvita in škodljiva zmota je verovanje, ki se hitro širi, da Satan sploh ne obstaja kot osebnost in da se to ime v Svetem pismu uporablja samo zato, da se predstavijo človekove slabe misli in želje./524/

Nauk, ki odmeva s priljubljenih prižnic, da je Kristusov zopetni prihod njegov prihod vsakomur osebno, ko umre, je izmišljotina, ki ima za cilj odvrniti misli ljudi od Kristusove osebne pojavitve na oblakih. Satan že dolga leta govori: "Glej, v hramih je!" ([Mat 24,23-26.](#)) Mnoge duše so propadle, ker so sprejele to prevaro.

Posvetna modrost dalje uči, da molitev ni nujna. Znanstveniki trdijo, da ni dejanskega odgovora na molitev; ta bi namreč pomenil popačitev zakonov, čudež, toda čudežev ni. Pravijo, da veselje upravljajo nespremenljivi zakoni, sam Bog pa ne dela ničesar, kar bi jim nasprotovalo. Tako predstavljajo Boga kot bitje, ki je vklenjeno s svojimi lastnimi zakoni, kakor da bi delovanje Božjih zakonov utegnilo izključiti Božjo svobodo. Takšen nauk nasprotuje svetopisemskemu pričevanju. Ali niso Kristus in njegovi apostoli delali čudeže? Isti usmiljeni Zveličar živi tudi danes in je pripravljen uslišati molitve vere, kakor jih je nekoč, ko je vidno hodil med ljudmi. Naravno sodeluje z nadnaravnim. Del Božjega načrta je, da nam kot odgovor na našo molitev vere da to, česar nam ne bi dal, če ga za to ne bi bili prosili.

Brez števila lažnih naukov in skrajniških dojemanj obstaja v krščanskih cerkvah. Ni mogoče oceniti slabih posledic odstranitve vsaj samo enega mejnika, ki ga je postavila Božja beseda. Malo njih, ki si je upalo to narediti, se je ustavilo pri zavračanju samo ene resnice. Večina dalje zavrača načelo resnice za načelom, dokler ne postanejo popolnoma neverni.

Zmote splošno priznane teologije so v naročje dvoma vrgle mnoge ljudi, ki bi sicer lahko verovali v Sveto pismo. Njim ni mogoče sprejeti naukov, ki načenjajo njihovo pojmovanje o

pravičnosti, milosti in dobroti, ker pa so del svetopisemskega nauka, jih nočejo sprejeti za Božjo besedo./525/

Prav to je cilj, ki ga Satan želi doseči. Ničesar si toliko ne želi, kakor uničiti zaupanje v Boga in njegovo besedo. Satan stoji na čelu velike vojske tistih, ki dvomijo, in si na vso moč prizadeva pritegniti ljudi v svoje vrste. Dvomiti postaja moderno. Velika skupina ljudi gleda z nezaupanjem na Božjo besedo iz enakega razloga kot na njenega Avtorja - zato ker obsoja in kaznuje greh. Tisti, ki niso pripravljeni izpolnjevati njenih zahtev, si prizadevajo ovreči njeno veljavo. Berejo Sveto pismo ali poslušajo njegove nauke, ko se podajajo s prižnice, samo da bi našli kakšno napako v njem ali pridigi. Mnogi postanejo neverni, da bi se opravičili ali izgovorili zaradi zanemarjanja svojih dolžnosti. Drugi spet dvomijo iz ošabnosti in lenobe. Preveč so nagnjeni k udobnemu življenju, da bi opravili kaj vrednega časti ali pa nekaj, kar bi zahtevalo napor ali samoodpoved. Zato se želijo izkazati modrejši s tem, da kritizirajo Sveto pismo. Ker pa je v njem mnogo stvari, ki jih ne more razumeti z Božjo modrostjo nerazsvetljeni um, najdejo povod za kritiziranje. Zdi se, da mnogi mislijo, da je čednost ostati na strani nevere in dvoma. Ljudje, ki se na zunaj kažejo iskreni, pa se bodo pravzaprav izkazali prepojeni s samozaupanjem in ošabnostjo. Mnogi uživajo, ko v Svetem pismu najdejo nekaj, kar druge bega. Nekateri kritizirajo in podprejo krivičnost samo zaradi želje po prepiranju. Ti ne opažajo, da se na ta način sami zapletajo v ptičarjevo past. Ker pa so odprto izrazili svojo nevero, mislijo, da morajo sedaj zagovarjati svoje stališče. Tako se združujejo z brezbožniki in si sami zapirajo rajska vrata.

Bog je dal v svoji besedi zadosti dokazov o njenem božanskem značaju. Vzvišene resnice, ki se nanašajo na naše zveličanje, so jasno podane. S pomočjo Svetega Duha, ki je obljubljen vsem iskrenim iskalcem, vsakdo lahko/526/ sam razume te resnice. Bog je dal ljudem trdni temelj, na katerem lahko počiva njihova vera.

Omejeni človeški razum pa ne more popolnoma dojeti načrtov in ciljev Neskončnega. Boga nikoli ne moremo dojeti z raziskovanjem. Ne smemo poskušati z drzno roko dvigniti zavese, s katero je zagrnil svoje veličastvo. Apostol vzklika: "Kako nedoumne so njegove sodbe in kako nezasledljive njegove poti!" ([Rim 11,33](#).) Njegovo ravnanje z nami in spodbude, ki ga vodijo, lahko razumemo toliko, da lahko vidimo njegovo neomejeno ljubezen in milost, ki sta združeni z njegovo neizmerljivo močjo. Naš nebeški Oče ukazuje vse modro in pravično, zato ne smemo biti nezadovoljni in nezaupljivi, temveč se mu moramo pokoravati s spoštovanjem. Od svojih načrtov nam bo razodel toliko, kolikor je potrebno za našo blaginjo, za ostalo pa se moramo zaupati roki, ki je vsemogočna, in srcu, ki je polno ljubezni.

Bog daje dovolj dokazov v prid veri, vendar nikoli ne odstranja vseh vzrokov za nevero. Kdor išče podporo za dvom, jo bo našel. Kdor noče sprejeti Božje besede in je izpolnjevati, dokler ne bo odpravljena tudi najmanjša pripomba, tako da ni več razloga za dvom, nikoli ne bo prišel k luči.

Nezaupanje v Boga je naravni pojav neprerojenega srca, ki je v sovraštvu z Bogom. Vero pa daje Sveti Duh in se bo razvijala samo, če se goji. Nihče ne more postati močan v veri brez odločnih naporov. Nevera se povečuje, če jo podpiramo. Če ljudje namesto da bi se ukvarjali z dokazi, ki jim jih je Bog dal za utrjevanje vere, dovolijo, da dvomijo in kritizirajo, bodo našli vse več dokazov za dvom.

Toda tisti, ki dvomijo o Božjih obljubah in ne verujejo v njegovo milost, mu odvzemajo čast; in njihov vpliv druge vse bolj oddaljuje od Kristusa,/527/ namesto da bi jih pritegoval k njemu.

So nerodovitna drevesa, ki raztezajo svoje suhe veje na daleč in na široko in s tem jemljejo sončno svetlobo drugim rastlinam, da v senci venejo in hirajo. Življenjsko delo takih je kakor neprestano pričevanje proti njim. Seje seme dvoma in nevere, ki bo neizogibno obrodilo žetev.

Obstaja samo ena pot zanje, ki se želijo osvoboditi dvoma. Namesto da dvomijo in kritizirajo to, česar ne razumejo, morajo paziti na luč, ki že sveti na njihovo pot, tedaj bodo dobili večjo luč. Izpolnjujejo naj sleherno dolžnost, ki jo dobro razumejo, pa bodo usposobljeni razumeti in izpolniti tudi tiste dolžnosti, o katerih sedaj dvomijo.

Satan lahko podtakne kaj, kar je podobno resnici, da bi prevaral nje, ki se pustijo prevarati ter se želijo izogniti samoodpovedi in žrtvi, ki ju zahteva resnica. Pod svojo oblastjo pa ne more držati nikogar, ki si iskreno želi za vsako ceno spoznati resnico. Kristus je resnica in "prava Luč, ki razsvetljuje vsakega človeka," ki prihaja na svet. ([Jan 1,9.](#)) Duh resnice je poslan, da ljudi vodi v vso resnico. A po oblasti Božjega Sina je zapisano: "Iščite, in našli boste. Če hoče kdo njegovo voljo izpolnjevati, razpozna, je li ta nauk iz Boga ali če jaz sam od sebe govorim." ([Mat 7,7](#); [Jan 7,17.](#))

Kristusovi sledilci malo vedo o zarotah, ki jih Satan in njegova vojska kujeta zoper nje. Toda On, ki živi v nebesih, bo preobrnil vse te zvijačne naklepe za izpolnitev svojih globokih načrtov. Gospod dopušča, da njegovo ljudstvo gre skozi peč stisk, a ne zaradi užitka v njegovih mukah in stiskah, temveč zato, ker to izkušnjo nujno potrebuje za končno zmago. Ni združljivo z njegovo lastno slavo, da bi ga obvaroval pred vsemi skušnjavami, kajti namen skušnjav je ravno to, da jih pripravi za upiranje vsem Satanovim zapeljevanjem./528/

Niti brezbožniki niti hudobci ne morejo preprečiti Božjega dela niti odstraniti Božje navzočnosti iz njegovega ljudstva, če s ponižnim in potrjim srcem prizna in opusti svoje grehe ter se zvesto drži njegovih obljub. Uspešno se lahko uprejo sleherni skušnjavi in vsakemu sovražnemu vplivu, javnemu ali skriteму, "ne z vojsko, ne z močjo, ampak po mojem Duhu, pravi Gospod nad vojskami". ([Zah 4,6.](#))

"Gospodove oči so obrnjene v pravične in njegova ušesa k njih molitvam. ... In kdo je, da bi vam kaj hudega storil, ako boste vneti za dobro?" ([1 Pet 3,12.13.](#)) Ko je Balaam primamljen z obljubo bogate nagrade uporabil čaranje proti Izraelu in daroval daritev Gospodu, ko je poskušal priklicati prekletstvo nad Božje ljudstvo, je Božji Duh odpravil zlo, ki bi ga on moral izgovoriti, Balaam pa je bil prisiljen vzklikniti: "Kako naj kolnem, kogar Bog mogočni ne preklinja? In kako naj jezo skličem, na kogar se Gospod ne jezi? O, da bi umrl s smrtjo pravičnih in da bi bil moj konec podoben koncu teh!" Ko je znova daroval daritev, je brezbožni prerok rekel: "Glej, prejel sem, da blagoslavljam; On je blagoslovil, in jaz ne morem prevreči. Ne gleda krivičnosti v Jakobu in ne vidi nepravice v Izraelu. Gospod, njegov Bog, je z njim, in glas kraljeve trobente v njem. Kajti ni vraževanja zoper Jakoba, ne vedeževanja zoper Izraela. Ob svojem času se bo povedalo o Jakobu in Izraelu, kaj je storil mogočni Bog." ([4 Mojz 23,8.10.20.21.23.](#)) Ko je Balaam tretjič postavil oltar, je zopet poskušal izgovoriti prekletstvo. Toda iz prerokovih ust je Božji Duh proti njegovi volji oznanil napredek svojih izvoljencev in kaznoval neumnost in zlobo njegovih sovražnikov: "Kdor koli te blagoslovi, bodi blagoslovljen, in kdor te preklinja, bodi preklet!" ([4 Mojz 24,9.](#))

Tisti čas je bil Izrael zvest Bogu. Ker je bil poslušen njegovim zapovedim, ga ni mogla premagati nobena ne pozemska ne peklenska moč. Balaamu pa je končno le uspelo, da je Izraela zapeljal v greh,/529/ s čimer je priklical nanj prekletstvo, ki ga ni smel izreči proti

njemu. Ko so Izraelci prestopili Božje zapovedi, so se ločili od Boga in bili puščeni, da so občutili razdiralno sovražnikovo oblast.

Satan je dobro vedel, da se tudi najslabotnejši človek, ki je v Kristusu, lahko upre vsem močem teme, in da on z očitnim delom proti njemu ne more izbojevati zmage, temveč je premagan. Zato poskuša križeve borce izvabiti iz njihove zanesljive trdnjave, s svojimi borbenimi močmi pa sedi v zasedi pripravljen uničiti vse, ki bi si upali stopiti na njegovo področje. Varni smo lahko samo, če ponižno zaupamo v Boga in smo poslušni vsem njegovim zapovedim.

Nihče ni varen ne dneva ne ure brez molitve. Gospoda moramo prositi zlasti za modrost, da bi razumeli njegovo besedo. V njej se razodevajo skušnjavčeve pasti in sredstva, s katerimi se jim lahko uspešno izognemo. Satan spretno uporablja svetopisemska besedila in jih po svoje razlaga, da bi nas pripeljal do pada. Sveto pismo moramo proučevati s ponižnim srcem in nikoli ne smemo izgubiti svoje odvisnosti od Boga. Vedno moramo biti na preži pred Satanovimi zvijačami in neprestano moliti z vero: "Ne vpelji nas v skušnjava." /530/

33. Prva velika prevara ([angleško](#))

Satan si je že v samem začetku človeške zgodovine prizadeval prevarati naš rod. Pobudnik upora v nebesih je želel Zemljane združiti s seboj v boju zoper Božjo vladavino. Adam in Eva sta bila popolnoma srečna v poslušnosti Božjim zapovedim. To dejstvo pa je neprestano pričalo proti obtožbam, ki jih je podajal v nebesih, da so namreč Božje zapovedi nasilniške in nasprotujejo blaginji njegovega stvarstva. Poleg tega je bila Satanova nevoščljivost izzvana, ko je videl za brezmadežni par pripravljeno lepo domovino. Odločil se je povzročiti njun pad, da bi mogel, ko ju bo ločil od Boga in podvrget svoji oblasti, vzeti zemljo v svojo lastnino in na njej vzpostaviti svoje kraljestvo nasproti Najvišjemu.

Ko bi se bil Satan razodel v svojem pravem značaju, bi bil takoj zavržen, saj sta bila Adam in Eva opozorjena na tega nevarnega sovražnika. On pa je delal na skrivaj, skrival je svoj namen, da bi čimbolj uspešno dosegel cilj. Za svoje orodje je uporabil kačo, ki je bila tedaj eno najbolj čudovitih ustvarjenih bitij, in vprašal Evo: "Ali vama je res rekel Bog, da ne jejta od vsakega drevesa s tega vrta?" ([1 Mojz 3,1](#).) Če Eva ne bi hotela razpravljati s Skušnjavcem, bi bila obvarovana. Toda upala si je stopiti v zvezo z njim, zato je padla kot žrtev njegove zvijače.^{/531/} Tako so danes premagani še mnogi. Dvomijo o Božjih zahtevah in jih kritizirajo, namesto da bi poslušali Božje predpise, pa sprejemajo človeška dožemanja, za katerimi se skrivajo samo Satanove zvijače.

"In žena odgovori kači: Od sadu drevja s tega vrta uživava; ali za sad tistega drevesa, ki je sredi vrta, je rekel Bog: Ne jejta od njega, tudi se ga ne doteknita, da ne umreta. Kača pa reči ženi: Nikakor ne umrjeta. Bog namreč ve, da tisti dan, ko bosta jedla od njega, se vama odpro oči, in bosta kakor Bog ter bosta spoznala dobro in hudo." ([1 Mojz 3,2-5](#).) Trdil je, da bosta postala kakor Bog, dosegla bosta večje znanje kakor poprej in usposobljena bosta za višje življenje. Eva je podlegla skušnjavi, pod njenim vplivom pa je bil zapeljan v greh tudi Adam. Verjela sta kačinim besedam, da Bog ni mislil tako, kakor je rekel. Podvomila sta o svojem Stvarniku in si domišljala, da omejuje njuno svobodo, ter da bosta s prekrškom njegovih zapovedi lahko dosegla večjo modrost in višji položaj.

Kaj pa je Adam po padu v greh ugotovil, da pomenijo besede: "Zakaj tisti dan, ko boš jedel od njega, gotovo zapadeš smrti!" ([1 Mojz 2,17](#).) Ali je njihov pomen ustrezal temu, na kar je Satan napeljal Adama verovati, da bo namreč dosegel bolj vzvišeno življenjsko stanje? V tem primeru bi bil prekršek velika blaginja, Satan pa bi se izkazal kot dobrotnik našega rodu. Adam pa je spoznal, da to ni smisel Božje obsodbe. Bog je rekel, da se bo človek za kazen zaradi greha moral znova vrniti v zemljo, iz katere je vzet: "Kajti prah si in v prah se povrneš." ([1 Mojz 3,19](#).) Satanove besede: "Bog namreč ve, da ... se vama odpro oči," so se izkazale resnične samo v naslednjem: ker Adam in Eva nista ostala poslušna, so se jima odprle oči, da sta spoznala svojo neumnost. Spoznala sta zlo in okusila grenki sad svojega prestopka.

Sredi vrta je raslo drevo življenja, katerega sad je imel moč neprestano obnavljati življenje. Če bi bil Adam ostal poslušen Bogu,^{/532/} bi dalje užival prost dostop do tega drevesa in večno živel. Ko pa se je pregrešil, ni več smel jesti z njega, zato je postal podvržen smrti. Božja obsodba: "Kajti prah si in v prah se povrneš," kaže na popolno ugasnitev življenja.

Adam je s svojim prestopkom izgubil neumrljivost, ki mu je bila obljubljena pod pogojem poslušnosti. Na svoje potomce ni mogel prenesti tega, česar ni imel; a za padli rod ne bi bilo upanja, če Bog z darovanjem svojega Sina ne bi bil omogočil človeku neumrljivosti. Medtem

ko je "na vse ljudi prišla smrt, zato ker so vsi grešili", je Kristus "na svetlo privedel življenje in neminljivost po evangeliju". ([Rim 5,12](#); [2 Tim 1,10](#).) Samo v Kristusu je možno doseči neumrljivost. Jezus je rekel: "Kdor veruje Sina, ima večno življenje; a kdor je neveren Sinu, ne bo videl življenja." ([Jan 3, 36](#).) Vsak človek lahko dobi ta neprecenljivi blagoslov, če izpolnjuje pogoje. Vsi, "ki s stanovitnostjo v dobrem delu iščejo slave in časti in nestrohljivosti", bodo dobili "večno življenje". ([Rim 2,7](#).)

Edino bitje, ki je obljubilo Adamu življenje v neposlušnosti, je bil vrhovni goljuf. Kačine besede, spregovorjene Evi v raju: "Nikakor ne umrjeta," so bile prva pridiga o neumrljivosti duše. Pa vendar se ta izjava, ki ima temelj edino na Satanovi veljavi, ponavlja s krščanskih prižnic in jo večina človeškega rodu sprejema enako hitro, kakor so jo sprejeli naši prastarši. Božja obsodba: "Duša, ki greši, umrje," ([Ezek 18,20](#).) se razlaga, kakor da pomeni: Duša, ki greši, ne umre, temveč bo živela večno. Samo čudimo se lahko tej nenavadni zaslepljenosti, zaradi katere so ljudje tako lahkoverni do Satanovih besed in tako nezaupljivi do Božjih.

Ko bi bilo človeku po padu dovoljeno svobodno stopati k drevesu življenja,^{/533/} bi živel večno in bi tako greh postal nesmrten. Toda kerub je z ognjenim mečem stražil pot k drevesu življenja, ([1 Mojz 3,24](#).) in nihče iz Adamove družine ni smel prestopiti te meje in vzeti sadu, ki daje življenje. Zato ni neumrljivih grešnikov.

Satan pa je po človekovem padu ukazal svojim angelom, naj si posebno prizadevajo razprostraniti vero v prirojeno človekovo neumrljivost. In ko so napeljali ljudi, da so sprejeli to zmoto, so si jih prizadevali pripeljati do sklepa, da bodo grešniki živeli v večnem trpljenju. Sedaj knez teme po svojih orodjih predstavlja Boga kot maščevalnega tirana in trdi, da vsakogar, ki mu ni po volji, vrže v pekel, kjer mora večno trpeti njegovo jezo. In medtem ko ljudje trpijo neizrecno trpljenje in se zvijajo od bolečin v večnem ognju, njihov Stvarnik gleda od zgoraj nanje z zadovoljnostjo.

Na ta način zakleti sovražnik pripisuje Stvarniku in Dobrotniku človeškega rodu tiste lastnosti, ki jih ima sam. Okrutnost je Satanova lastnost. Bog je ljubezen; in vse, kar je ustvaril, je bilo čisto, sveto in popolno, dokler prvi vrhovni upornik ni prinesel greha. Sam Satan je sovražnik, ki človeka napeljuje na greh, potem pa si ga prizadeva uničiti, če ga more. Ko pa je prepričan o svoji žrtvi, se veseli pogube, ki ji jo je povzročil. Ko bi mu bilo dovoljeno, bi ves človeški rod ujel v svojo mrežo. Če se ne bi bila vmešala Božja moč, noben Adamov otrok ne bi mogel zbežati.

Satan se tudi danes trudi premagati ljudi, kakor je premagal naše prastarše, tako da omaja njihovo zaupanje v Stvarnika in jih spodbuja k dvomu o modrosti njegove vladavine in pravičnosti njegovih zapovedi. Satan in njegovi poslanci kažejo Boga za hujšega, kakor so sami, samo da bi opravičili svojo hudobnost in upor. Vrhovni goljuf si prizadeva svoj grozni in okrutni značaj podtakniti našemu nebeškemu Očetu, a samega sebe pokazati kot bitje, ki mu je z odstranitvijo iz nebes narejena velika krivica, ker se ni hotel pokoriti tako nepravičnemu gospodarju. Pred svetom poudarja svobodo,^{/534/} ki jo lahko uživajo pod njegovo blago vladavino v nasprotju s sužnostjo, ki jo prinašajo strogi Jahvejevi ukazi. Tako mu uspe odvrniti ljudi od zvestobe Bogu.

Kakor vsakemu občutku ljubezni in usmiljenja tako tudi našemu smislu za pravičnost nasprotuje nauk, da se mrtvi hudobni mučijo z ognjem in žveplom v večno gorečem peklu in se morajo, dokler koli Bog obstaja, mučiti zaradi grehov, ki so jih storili v kratkem pozemskem življenju. Pa vendar se je ta nauk tako zelo oznanjal in ga še danes učijo mnoge

krščanske veroizpovedi. Neki ugledni doktor teologije je rekel: "Pogled na peklenske muke bo vedno povečeval blaženost svetih. Z opazovanjem drugih, ki so enake narave in rojeni v enakih okoliščinah, a vendar so vrženi v tako strahoto, bodo doumeli, kako srečni so, da so sami tako visoko počaščeni." Drug je rekel: "Medtem ko se bo odločitev prekletstva večno izvrševala nad sodbami jeze, se bo dim njihovega mučenja večno dvigal v navzočnosti sodbe milosti, ki bodo, namesto da bi tudi sami sočustvovali s temi nesrečniki, dejali: 'Amen, aleluja! Hvalite Gospoda!'"

Kje je v Božji besedi možno najti takšen nauk? Ali bodo zveličani v nebesih prikrajšani za vsa čustva sočutja in usmiljenja in celo za čustva navadne človekoljubnosti? Ali bodo nadomeščena s stoično ravnodušnostjo in divjaško strogostjo? - Ne, ne; to ni nauk Božje knjige. Pisci navedenih besed so lahko šolani, pa celo tudi iskreni ljudje, vendar so prevarani s Satanovim popačenim naukom. Ta jih spodbuja k sprevrčanju težkih svetopisemskih izrazov in ubesedenju grenkobe in zlobe, kar je značilnost Satana, ne pa našega Stvarnika. "Kakor res živim, govori Gospod Jahve, nikakor mi ni po volji brezbožnikova smrt, temveč da se brezbožnik obrne od svojega pota in živi. Obrnite se, obrnite se od svojih hudobnih potov! Ker čemu bi hoteli mreti?" ([Ezek 33,11.](#))^{/535/}

Kakšno korist bi imel Bog, če sprejmemo, da se On naslaja z gledanjem večnih muk in uživa ob ihtenju, vpitju in preklinjanju mučenih ustvarjenih bitij, ki jih drži peklenski ogenj? Ali bi to strašno ihtenje moglo biti glasba v ušesih Neizmerljive ljubezni? Trdi se, da kaznovanje grešnikov z večno muko kaže Božje sovraštvo do greha, ki je skalil mir in red v veselju. O, strašno bogokletje! Kakor da je sovraštvo do greha opravičilo za njegovo ovekovečenje! Neprestano mučenje brez kakršnega koli upanja na usmiljenje po nauku teh bogoslovcev razvema jezo ubogih žrtev, ker pa se ta jeza izraža s preklinjanjem in bogokletnostjo, zato neprestano povečujejo breme svoje krivde. Božja slava ne postaja večja s tem nenehnim in neprestanim povečevanjem greha skozi neskončna stoletja.

Ni mogoče opisati zla, ki ga je povzročil lažni nauk o večnih mukah. Svetopisemska vera polna ljubezni in dobrote ter bogata z usmiljenjem je zasenčena s praznoverji in zastrta z grozo. Ko pomislimo, s kakšnimi lažnimi barvami je Satan naslikal Božji značaj, ali naj se potem čudimo, da se ljudje bojijo in jih je strah ter celo sovražijo našega usmiljenega Stvarnika? Grozni pojmi o Bogu razširjeni po svetu z naukom s prižnic so naredili tisoče in celo milijone dvomljivcev in nevernikov.

Nauk o večnih mukah je eden izmed lažnih naukov, iz katerih sestoji vino nečistosti duhovnega Babilona, s katerim opijanja ljudstva. ([Raz 14, 8; 17,2.](#)) Kako so Kristusovi pridigarji lahko sprejeli in oznanjali ta lažni nauk s posvečenega prostora, je resnično skrivnost. Dobili so ga iz Rima s ponarejeno soboto vred. Drži, da so ga oznanjevali znameniti in dobri ljudje; toda luč o tem predmetu ni prišla do njih, kakor je prišla do nas. Odgovorni so bili samo za luč, ki je svetila v njihovem času; mi pa smo odgovorni za luč, ki nam sveti danes. Če se odvrnemo od pričevanj Božje besede^{/536/} in sprejmemo lažne nauke, ker so se jih tako naučili tudi naši očetje, potem nas zadeva obsodba, ki je izrečena nad Babilonom; pijemo od vina njene nečistosti.

Veliko število ljudi, ki se upirajo nauku o večnih mukah, pada v nasprotno zmoto. Ti vidijo, da Sveto pismo predstavlja Boga kot bitje polno ljubezni in usmiljenja, zato ne morejo verjeti, da bi On dovolil, da bi bila njegova ustvarjena bitja vržena v večni peklenski ogenj. Ker pa verujejo, da je duša sama po sebi neumrljiva, ugotavljajo, da bodo na koncu vsi ljudje zveličani. Mnogi menijo, da so grožnje Božje besede določene samo zato, da bi s strahom

prisilile ljudi k poslušnosti, ne bodo pa dobesedno izvršene. Tako grešnik lahko živi v sebičnih zadovoljnostih, prezira Božje zahteve in vendar pričakuje, da bo na koncu usmiljeno sprejet. Takšen nauk, ki povišuje Božjo milost, podcenjuje pa njegovo pravičnost, je vseh mesenemu srcu in hrabri grešnike v njihovi krivičnosti.

Da pokažemo, kako verujoči v splošno zveličanje ali univerzalisti sprevračajo Sveto pismo, da bi podprli svoj zahrbtni nauk, ki pogublja, je dovolj, da naštejemo nekaj njihovih lastnih izjav. Pri pogrebu nekega mladeniča, ki ni veroval, umrl pa je v nesreči, je neki univerzalistični duhovnik izbral kot svetopisemsko besedilo poročilo, ki se nanaša na Davida: "Zakaj utolažil se je bil zaradi Amnona, ker je bil mrtev." ([2 Sam 13,39.](#))

Govornik je rekel: "Pogosto me vprašajo, kakšna bo usoda teh, ki se v grehah poslovijo od tega življenja, morda umrejo v stanju pijanosti, odhajajo v smrt z rdečimi madeži hudodelstva, ki niso sprani z njihovih oblek, ali pa umrejo kakor ta mladenič, a nikoli niso sprejeli kakšne vere ali doživeli njenega blagoslova. Mi smo zadovoljni s Svetim pismom. Njegov odgovor rešuje hudo težavo. Amnon je bil čez mero grešen; ni se spokoril; napil se je, in ubit je bil pijan. David je bil Božji prerok; zato je moral vedeti, ali se bo Amnonu na drugem svetu godilo dobro ali hudo. Kakšna so bila čustva njegovega srca?^{/537/} 'Kralj David si je želel iti tja k Absalomu, zakaj utolažil se je bil zaradi Amnona, ker je bil mrtev.' (Vr. 39.)

Kaj lahko sklepamo iz teh besed? Ali ne to, da večne muke niso bile sestavni del njegove vere? Tako verujemo tudi mi; tukaj odkrivamo zmagoslavni dokaz v korist bolj prijetnih, razsvetljenih in plemenitih dojemanj o končni splošni čistosti in miru. Potolažil se je, ker je bil njegov sin mrtev. A zakaj? Ker je lahko s preroškimi očmi gledal v čudovito prihodnost in videl, da bo njegov sin ločen od vseh skušnjav, prost sužnosti in očiščen pokvarjenosti greha, ko pa se bo zadosti očistil in razsvetlil, bo sprejet v zbor v nebesa vzetih in srečnih duhov. Njegova edina tolažba je bila, da je bil njegov ljubljene sin vzet iz sedanjega stanja greha in stiske ter odšel tja, kjer se bo izlival najbolj vzvišeni vpliv Svetega Duha v njegovo zatemnelo dušo; tam pa se bo njegov duh razvijal pod vplivom nebeške modrosti in čudovite zamaknjenosti nesmrtni ljubezni ter bo tako postal svet in lahko užival mir in družbo nebeških dedičev.

Želimo, da nas razumete, da verujemo, da nebeška blaženost ni odvisna od česar koli, kar lahko storimo v tem življenju, niti od nekakšne spremembe srca niti od naše sedanje vere ali izražanja veroizpovedi."

Ta tako imenovani Kristusov pridigar ponavlja laž, ki jo je kača izgovorila v raj: "Nikakor ne umrjeta; tisti dan, ko bosta jedla, se vama odpro oči, in bosta kakor Bog." Trdi, da bodo največji grešniki - morilci, roparji in zakonolomci - pripravljeni po smrti oditi v nesmrtno blaženost.

Odkod pa ta sprevračevalec Svetega pisma izpeljuje svoj sklep? Iz enega edinega stavka, ki izraža Davidovo podrejenost volji Previdnosti.^{/538/} "David si je želel iti tja k Absalomu, zakaj utolažil se je zaradi Amnona, ker je bil mrtev." Ker je bila ostrina njegove bolečine s časom ublažena, so se njegove misli obrnile od mrtvega sina k živemu, ki je pobegnil v tujino zaradi strahu pred pravično kaznijo za svoje hudodelstvo. In to je zanj dokaz, da je bil nečistniški in pijani Amnon prenesen v prostor blaženosti takoj po smrti, da bi se tam očistil in pripravil za občestvo z brezmadežnimi angeli! To je zares prijetna zgodba, primerna za zadovoljitev mesenega srca! To je Satanov nauk in ima mnogo uspehov. Ali naj se še potem čudimo, da s takšnim naukom raste tudi pokvarjenost?

Nauk tega lažnega učitelja ponazarja nauk mnogih drugih. Iz danega besedila se vzame nekoliko svetopisemskih besed, ki bi v mnogih primerih pokazale, da je njihov smisel popolnoma nasproten razlagi, ki se jim daje. In ta izločena besedila se sprevračajo in uporabljajo kot dokaz za nauk, ki ni utemeljen na Božji besedi. Pričevanje, ki je navedeno za dokaz, da je pijani Amnon v nebesih, je sklep, ki očitno nasprotuje jasnim in določenim svetopisemskim izjavam, da noben pijanec ne bo podedoval nebeškega kraljestva. ([1 Kor 6,10.](#)) Na ta način dvomljivci, neverniki in skeptiki spreminjajo Božjo besedo v laž, a mnogi prevarani z njihovim lažnim naukom so uspavani v zibeli telesne varnosti.

Ko bi bilo res, da duše vseh ljudi v času nastopa smrti odhajajo takoj v nebesa, potem bi si raje želeli smrt kakor življenje. Mnogi zapeljani s tem verovanjem so si vzeli življenje. Ko jih obvladajo skrbi, težave in razočaranja, se jim zdi lažje prekiniti slabotno življenjsko nit in vzleteti v milino večnega sveta.

Bog je dal v svoji besedi jasne dokaze, da bo kaznoval prestopnike svojih zapovedi. Kdor se tolaži z mislijo,^{/539/} da je Bog preveč usmiljen, da bi izvršil svojo pravičnost nad grešnikom, mora samo pogledati na golgotski križ. Smrt brezmadežnega Božjega Sina priča, da je plačilo za greh smrt in da vsak prekršek Božjih zapovedi mora doleteti pravična kazen. Kristus, ki ni imel greha, je vzel nase naše grehe. Pretrpel je krivdo prestopka, prikrajšan je bil za Očetovo obličje, dokler se ni njegovo srce strlo in življenje ugasnilo. Celotna ta daritev je darovana, da bi bil lahko grešnik odrešen. Človek nikakor drugače ni mogel biti osvobojen kazni greha. Kdor koli noče imeti deleža v tako drago plačani spravi, mora sam osebno zdržati krivdo in kazen za svoj prestop.

Poglejmo, kaj nas dalje uči Sveto pismo o grešnikih in nespokorjenih, ki jih je ta univerzalist prestavil v nebesa kot svete in srečne angele. "Jaz bom dal žejnemu iz studenca vode življenja brezplačno." ([Raz 21,6.](#)) Ta obljuba velja le za žejne. Vodo življenja bodo dobili samo tisti, ki čutijo potrebo po njej in jo iščejo za vsako ceno. "Kdor premaga, bo to podedoval, in bom mu Bog in on mi bo sin." ([Raz 21,7.](#)) Tudi tukaj so postavljeni pogoji. Upreti se moramo grehu in ga zmagati, da bi podedovali vse.

Gospod pravi po preroku Izaiju: "Recite o pravičnem, da mu bo dobro. ... Gorje krivičnemu! Hudo mu bo, ker se mu povrne, kar so zaslužile njegove roke." ([Iz 3,10.11.](#)) Modri mož pravi: "Čeprav grešnik stokrat stori hudo in se mu daljšajo dnevi, vendar vem zagotovo, da se bo njim, ki se Boga boje, dobro godilo, ker se ga boje; ali brezbožniku se ne bo dobro godilo." ([Prop 8,12.13.](#)) Pavel priča, da grešnik sam sebi spravlja "jezo za dan jeze in razodetja pravične sodbe Boga, ki poplača vsakemu po njegovih delih. Stiska in nadloga pride na dušo vsakega človeka, ki dela hudo." ([Rim 2,5.6.9.](#))^{/540/}

"To namreč veste, da noben nesramnik ali nečistnik ali lakomnik, ki je malikovalec, nima dediščine v Kristusovem in Božjem kraljestvu. Išcite miru z vsemi in posvečenja, brez katerega ne bo nihče videl Gospoda. Blagor jim, ki pero svoja oblačila, da imajo oblast do drevesa življenja in da gredo skozi vrata v mesto. Zunaj bodo psi in čarovniki in nečistniki in morilci in malikovalci in vsak, kdor ljubi in dela laž." ([Ef 5,5;](#) [Heb 12,14;](#) [Raz 22,14.15.](#))

Bog je oznanil ljudem svoj značaj in ravnanje z grehom: "Gospod, mogočni Bog, poln usmiljenja in milostiv, počasen za jezo in obilen v milosti in resnici, ki hrani milost tisočim, ki odpušča krivico in prestop in greh, ki pa krivega nikakor ne šteje za nedolžnega. Gospod hrani vse, kateri ga ljubijo, vse brezbožnike pa pogublja. Prestopniki pa poginejo vsi skupaj, zarod brezbožnih se iztrebi." ([2 Mojz 34,6.7;](#) [Ps 145,20;](#) [37,38.](#)) Moč in oblast Božje

vladavine bosta uporabljeni za zadušitev upora, a vendar bodo vse sodbe pravičnosti v popolni skladnosti z značajem Boga, ki je usmiljen, poln potrpežljivosti in dobrote.

Bog ne primorava nikogaršnje volje ali dojemanja. Nima rad suženjske poslušnosti. Želi, da ga ljubijo bitja, ki so ustvarjena z njegovimi rokami, ker je vreden ljubezni. Želi, da so mu poslušni zato, ker cenijo njegovo modrost, pravičnost in velikodušnost. In vsi, ki pravilno dojemajo njegove lastnosti, ga bodo ljubili, ker so pritegnjeni k njemu z lepoto njegovega značaja.

Načela ljubeznivosti, usmiljenja in ljubezni, kakor jih je učil in v življenju pokazal naš Zveličar, so prepis Božje volje in njegovega značaja. Kristus je rekel, da ne oznanja ničesar drugega kakor to, kar je prejel od Očeta. Načela Božje vladavine se popolnoma ujemajo z Zveličarjevim naročilom: "Ljubite svoje sovražnike."^{/541/} Bog izvršuje svojo pravičnost nad hudobnimi za blaginjo veselja, celo tudi za blaginjo njih, nad katerimi se sodbe izvršujejo. Rad bi jih osrečil, ko bi to mogel storiti v skladnosti z zakoni svoje vladavine in pravičnostjo svojega značaja. Obdaja jih z znamenji svoje ljubezni. Ponuja jim spoznanje svojih zapovedi in jih spremlja s ponodbami svoje milosti. Oni pa prezirajo njegovo ljubezen, teptajo njegove zapovedi in zametujejo njegovo milost. Neprestano sprejemajo njegove darove, vendar pa sramotijo darovalca. Sovražijo Boga, ker vedo, da se mu gnusijo njihovi grehi. Gospod dolgo prenaša njihovo popačenost, toda nekega dne bo zanesljivo prišla ura, ko se bo morala rešiti njihova usoda. Ali bo On tedaj te upornike privezal zase? Ali jih bo prisilil izvrševati njegovo voljo?

Tisti, ki so si izbrali Satana za svojega vodjo in dovolili, da jih obvlada, niso pripravljeni stopiti v Božjo navzočnost. Ošabnost, prevara, razuzdanost in okrutnost so se zakoreninile v njihovem značaju. Ali morejo oditi v nebesa in večno živeti z njimi, katere so na zemlji sovražili in prezirali? Resnica nikoli ne bo prijetna lažnivcu; krotkost nikoli ne bo zadovoljila ošabnih in domišljavih; čistost ne ugaja nečistniku, sebičnemu pa ni privlačna nesebična ljubezen. Kakšno veselje bi nebesa utegnila ponuditi njim, ki so popolnoma zasedeni s pozemskimi in sebičnimi koristmi.

Ko bi bili tisti, ki so svoje življenje preživeli v upor proti Bogu, na lepem preseljeni v nebesa, da bi opazovali vzvišeno in sveto stanje popolnosti, ki vedno vlada tam; ko bi videli, da je vsaka duša napolnjena z ljubeznijo in vsak obraz odseva veselje; da se čudovita glasba v melodičnih zvokih dviga v čast Bogu in Jagnjetu, a z obraza njega, ki sedi na prestolu neprestano izhaja in se izliva reka luči na odrešene - ali bi se tisti, katerih srca so napolnjena s sovraštvom do Boga, resnice in svetosti, mogli pomešati z nebeškimi četami in se pridružiti njihovi hvalnici? Ali bi mogli zdržati Božjo in Jagnjetovo slavo? - Ne, ne.^{/542/} Leta milosti so jim bila podarjena, da bi si razvili značaj za nebesa, a se nikoli niso trudili ljubiti čistosti. Nikoli se niso učili nebeškega jezika - sedaj pa je prepozno. Uporniško življenje do Boga jih je onespobilo za nebesa. Njegova čistost, svetost in mir so bili zanje samo muka, a Božja slava požirajoč ogenj. Želeli bi pobegniti s tega prostora. Raje bi sprejeli uničenje, samo da bi se lahko skrili pred obličjem njega, ki je umrl, da bi jih rešil. Usoda grešnikov je zapečaten z njihovo osebno izbiro. Njihova izključitev iz nebes je njihova hotena odločitev, z Božje strani pa je pravična in usmiljena.

Kakor nekdanj vode potopa tako tudi ogenj velikega dne oznanja Božji sklep, da so grešniki nepopoljšljivi. Ne želijo se podrediti božanski oblasti. Njihova volja se je navadila na nasprotovanje, ko pa je njihovo življenje pri koncu, je prepozno, da bi se tok njihovih misli

usmeril v nasprotno smer, prepozno je, da bi se od prestopkov obrnili k poslušnosti in od sovraštva k ljubezni.

Medtem ko je Bog pustil Kajna živeti kot morilca, je dal svetu zgled, kaj se bi zgodilo, ko bi bilo grešniku dovoljeno neprestano živeti v neobzdrani pokvarjenosti. Z vplivom Kajnovega nauka in njegovega zgleda je bilo tisoče njegovih potomcev zapeljanih v greh, dokler da se je namnožila človekova hudobnost na zemlji in da so bili "vsi naklepi in misli njegovega srca samo hudo ves čas. In zemlja je bila popačena pred Božjim obličjem, in zemlja je bila napolnjena s silovitostjo." ([1 Mojz 6,5.11.](#))

Bog je iz milosti do sveta v Noetovem času uničil njegove pokvarjene prebivalce. Iz usmiljenja je uničil brezbožne Sodomljane. Po zapeljivi Satanovi moči prestopniki dobijo sočutje in občudovanje, in tako stalno zapeljuje druge k upor. Tako je bilo v dneh Kajna in Noeta kakor tudi v času Abrahama in Lota. Tako je tudi v naših dneh. Bog bo samo iz usmiljenja do vesolja na koncu uničil nje, ki zametujejo njegovo milost./543/

"Kajti plačilo za greh je smrt, a milostni Božji dar je večno življenje v našem Gospodu Jezusu Kristusu." ([Rim 6,23.](#)) Dediščina pravičnih je življenje, plača grešnikom pa je smrt. Mojzes je dejal Izraelu: "Poglej, predložil sem ti danes življenje in dobro, smrt in hudo." ([5 Mojz 30,15.](#)) V tem besedilu omenjena smrt ni tista, ki je bila izrečena nad Adamom in doleti vse ljudi kot kazen zaradi njegovega prestopka, temveč je to druga smrt, ki se poudarja kot nasprotje večnemu življenju.

Smrt je kot posledica Adamovega življenja prišla na ves človeški rod. V grob odhajajo vsi brez razlike. Zaradi načrta zveličanja pa bodo vsi prišli iz groba. Bo namreč "vstajenje mrtvim, pravičnim in nepravičnim. Kakor namreč v Adamu vsi mrjo, tako bodo tudi v Kristusu vsi oživel." ([Dej 24,15;](#) [1 Kor 15,22.](#)) Med dvema razredoma od mrtvih obujenih bo vidna razlika. "Kajti pride ura, ob kateri zaslišijo vsi, ki so v grobih, njegov glas in pridejo ven: kateri so delali dobro, na vstajenje življenja, in kateri so delali hudo, na vstajenje sodbe." ([Jan 5,28.29.](#)) Kdor bo spoznan za vrednega vstajenja večnega življenja, bo blažen in svet. "Do teh druga smrt nima oblasti." ([Raz 20,6.](#)) Toda tisti, ki niso dobili odpustitve s pokorjenjem in vero, bodo morali prejeti kazen za prestopke, plačilo za greh. Pretrpeli bodo kazen, ki bo po trajanju in moči različna, namreč po njihovih delih, in se bo končno dokončala v drugi smrti. Ker Bogu ni mogoče v skladnosti z njegovo pravičnostjo in milostjo rešiti grešnika z grehi vred, mu jemlje življenje, ki ga je ta izgubil zaradi svojih prestopkov in se je izkazal nevrednega zanj. Eden izmed navdihnjenih piscev pravi: "Še malo namreč, in brezbožnika ne bo več, in ogledoval boš njegovo mesto, a njega ne bo." ([Ps 37,10.](#)) Drugi zopet pravi: "Bodo kakor taki,^{/544/} ki jih nikdar ni bilo." (Obad 16.) Pokriti s sramoto bodo brez upanja potonili v večno pozabo.

Tako bo greh končno uničen z vsem trpljenjem in grozoto, ki jih je povzročil. Psalmist pravi: "Pokaral si narode, pogubil krivičnika, njih ime si izbrisal na večne čase. Sovražnikov je konec, razdejani so na veke, njih mesta si uničil, da, njih spomin je izginil." ([Ps 9,5.6.](#)) Janez je v Razodetju, gledaje večno blaženost, slišal vsesplošno hvalnico, ki je ni kalilo nikakršno neskladje. Vsa ustvarjena bitja v nebesih in na zemlji poveljujejo Boga. ([Raz 5,13.](#)) Ne bo izgubljenih ljudi, ki bi preklinjali Boga, medtem ko bi se zvijali v večnih mukah, niti ubogih bitij v peklu, katerih bolešni vzkliki bi se pomešali s pesmijo zveličanih.

Na glavni zmoti o prirojeni nesmrtnosti je utemeljen nauk o zavestnem stanju mrtvih - nauk, ki nasprotuje svetopisemskemu nauku, logiki, razumu in našim čustvom človekoljubnosti

ravno tako kakor tisti o večnih mukah. Po priljubljenem verovanju so rešeni v nebesih seznanjeni z vsem, kar se dogaja na svetu, zlasti z življenjem prijateljev, katere so zapustili. Toda kako bi moglo mrtvim izvirati veselje iz spoznanja, da njihovi ljubljene na zemlji trpijo, grešijo, prenašajo bolečine, razočaranja in življenjske skrbi? Koliko nebeške sreče bi lahko uživali ti, ki bi stalno plavali nad svojimi prijatelji na zemlji? A kako grozno je verovanje, da je nespokorjenčeva duša izročena peklenškemu ognju takoj, ko njegov dih zapusti telo! Kakšen grozen strah morajo trpeti tisti, ki vidijo svoje prijatelje nepripravljene odhajati v grob in stopati v večnost bolečine in greha! Te mučne misli so mnoge pripravile do norosti.

Kaj pravi Sveto pismo o teh zadevah? David pravi, da je človek v času smrti brez zavesti: "Njegov duh izide, pa se povrne v prah,^{/545/} isti dan minejo vse njegove misli." ([Ps 146,4](#).) Salomon priča enako: "Kajti živeči vedo, da jim je umreti, mrtvi pa ničesar ne vedo ter nimajo plačila več, ker je njih spomin pozabljen. Kakor njih ljubezen, tako je njih sovraštvo in njih gorečnost davno izginila, in nimajo več deleža vekomaj nad vsem, kar se godi pod soncem. Kajti ni ne dela ne preudarjanja ne znanja ne modrosti v kraju smrti, kamor greš." (Prop 9,5.6.10.)

Ko je bilo kralju Ezekiju po njegovi prošnji podaljšano življenje za petnajst let, se je hvaležni kralj zahvalil Bogu za njegovo milost. V svoji hvalnici nam podaja vzrok, zakaj se je tako veselil: "Saj šeol te ne slavi, smrt te ne hvali; ni upanja v tvojo zvestobo njim, ki se pogrezajo v jamo. Živeči, živeči te bo slavil kakor jaz danes." ([Iz 38,18.19](#).) Med ljudstvom priljubljeni nauk uči, da so mrtvi pravični v nebesih in tam v blaženosti povečujejo Boga z nesmrtnim jezikom. Ezekija pa ni videl v smrti tako čudovite možnosti. Z njim se ujema psalmistovo pričevanje: "Kajti spomina nate v smrti ni, v grobu kdo bi te slavil? Ne kateri so umrli, hvalijo Gospoda, ne nihče teh, ki dol gredo v kraj molčanja." ([Ps 6,5; 115,17](#).)

Peter je na binkošti rekel za očaka Davida: "Da je umrl in bil pokopan in njegov grob je pri nas do tega dne. Kajti David ni šel gor v nebesa." ([Dej 2,29.34](#).) Dejstvo, da David ostaja v grobu vse do vstajenja mrtvih, dokazuje, da pravični ne odidejo v nebesa ob času smrti. Samo po vstajenju, in sicer po zaslugi Kristusovega vstajenja, bo David končno lahko sedel na Božjo desnico. Pavel je rekel: "Kajti če mrtvi ne vstajajo, tudi Kristus ni vstal. A če Kristus ni vstal, ničeva je vaša vera, še ste v svojih grehih. Potem takem so tudi ti, ki so v Kristusu zaspali, izgubljeni." ([1 Kor 15,16-18](#).) Ko bi bili v času 4000 let pravični odšli v nebesa takoj, ko so umrli, kako bi Pavel lahko govoril, da so pogubljeni vsi,^{/546/} ki so pomrli v Kristusu, če ni vstajenja? Saj tedaj vstajenje sploh ne bi bilo potrebno. Mučenec Tindal je rekel o stanju mrtvih: "Odperto priznam, da nisem prepričan, da ti že živijo v slavi, v kateri živi Kristus in v kateri so Božji izvoljeni angeli. Tega ni v nobenem členu moje vere. Ko bi namreč pravični že bili v nebesih, potem menim, da bi bilo brez pomena oznanjati o vstajenju mesa."⁽¹⁾

Neovrgljivo dejstvo je, da je upanje na večno blaženost v trenutku smrti pripeljalo do splošnega zanemarjanja svetopisemskega nauka o vstajenju. To je opazil tudi doktor Adam Clarke, ki je rekel: "Kaže, da so prvi kristjani imeli nauk o vstajenju za mnogo pomembnejši, kakor ga **danes** imamo mi. Zakaj je tako? Apostoli so ga neprestano poudarjali in s tem spodbujali Božje otroke k marljivosti, poslušnosti in veseli gorečnosti. Njihovi sledilci v današnjem času pa ga redko omenjajo. Tako so oznanjevali apostoli in tako so verovali prvi kristjani; tako oznanjamo tudi mi in tako naj verujejo tudi naši poslušalci. V evangeliju ni nobenega nauka, ki bi bil močnejše poudarjen; a niti en nauk v današnjem sistemu oznanjevanja ni toliko zanemarjen!"⁽²⁾

Takšne razmere so se nadaljevale, dokler slavna resnica o vstajenju ni popolnoma potemnela in se skoraj docela izgubila izpred oči v krščanskem svetu. Tako neki vodilni verski pisatelj v svojih pripombah o Pavlovih besedah v [1 Tes 4,13-18](#). pravi: "Zaradi praktičnega cilja tolažbe nauk o blaženi neumrljivosti pravičnih stopa na prostor dvomljivega nauka o drugem Kristusovem prihodu. Gospod prihaja po nas v trenutku naše smrti. To je, kar moramo čakati in po čemer moramo hrepeneti. Mrtvi so že odšli v slavo. Ne čakajo na glas trobente, da bi prejeli svojo sodbo in blaženost." /547/

Toda ko je Jezus moral zapustiti učence, jim ni povedal, da bodo kmalu prišli k njemu. Rekel je: "Kajti grem vam pripravljat prostor. In ko odidem in vam pripravim prostor, pridem zopet in vas vzamem k sebi, da boste tudi vi tam, kjer sem jaz." ([Jan 14,2.3.](#)) Pavel pa nadalje pravi: "Gospod sam stopi dol iz nebes s poveljem, z glasom nadangela in z Božjo trobento, in mrtvi v Kristusu vstanejo najprej; potem bomo mi živeči, ki preostanemo, z njimi vred vzeti na oblakih Gospodu naproti v zrak; in tako bomo vedno z Gospodom. Zato se tolažite med seboj s temi besedami." ([1 Tes 4,16-18.](#)) Kako velika je razlika med temi tolažilnimi besedami in tistimi, ki jih je povedal pridigar univerzalist! On je tolažil žalostne prijatelje s prepričevanjem, da je bil umrljiv sprejet med angele, brž ko je izdihnil, četudi je bil še toliko grešen. Pavel pa kaže svojim bratom na prihodnji Kristusov prihod, ko bodo razbiti vsi okovi groba in ko bodo mrtvi v Kristusu vstali k večnemu življenju.

Preden kdo lahko stopi v prebivališča blaženih, mora biti njegov primer raziskan, njegov značaj in njegova dela morajo priti k izpitu pred Boga. Vsem se bo sodilo po poročilu, napisanem v knjigah, in vsakdo bo dobil plačilo po svojih delih. Ta sodba se ne opravlja v času smrti. Bodimo pozorni na Pavlove besede: "Zato ker je določil dan, ob katerem bo sodil vesoljni svet v pravičnosti po možu, ki ga je zato odločil, podavši vero vsem s tem, da ga je obudil od mrtvih." ([Dej 17,31.](#)) Apostol tukaj jasno pravi, da je za sodbo svetu določen dan, ki je bil tedaj dogodek prihodnosti.

Juda kaže na isti čas: "In angele, ki niso hranili svojega poglavarstva, temveč so zapustili lastno domovje, je shranil za sodbo velikega dneva z večnimi vezmi pod temo," potem pa navaja Enohove besede: "Glej, prišel je Gospod^{548/} z miriadami svojih svetih izvršit sodbo nad vsemi." ([Juda 6. 14.15.](#)) Janez pravi, da je videl "mrtve, velike in male, stoječe pred prestolom, in knjige so se odprle. ... In sojeni so bili mrtvi po tem, kar je bilo pisano v knjigah, po svojih delih." ([Raz 20,12.](#))

Čemu pa bi bila sploh potrebna prihodnja sodba, če mrtvi že uživajo blaženost nebes ali pa se zvijajo v peklenškem ognju? Nauk Božje besede o teh pomembnih rečeh ni nejasen niti protisloven. Razumejo ga lahko tudi neuki ljudje. Toda kateri iskreni človek lahko vidi trohico modrosti in pravičnosti v priljubljeni teoriji? Ali bodo pravični po preiskovanju njihovega primera pri sodbi dobili pohvalo: "Dobro, vrli in zvesti hlapec. ... **Pojdi v veselje svojega gospoda,**" ([Mat 25,21.](#)) če pa so v njegovi navzočnosti že mnogo stoletij? Ali bodo grešniki poklicani s prostora, kjer se mučijo, da bi prejeli obsodbo sodnika vse zemlje: "Pojdite od mene, prekleti, v večni ogenj." ([Mat 25,41.](#)) Kakšen strašen posmeh! Sramotna obtožba proti Božji modrosti in pravičnosti!

Teorija o neumrljivosti duše je ena izmed tistih lažnih naukov, ki jih je Rim vzel iz poganstva in vpeljal v krščansko vero. Martin Luter jo postavlja v skupino "čudnih izmišljotin, ki sestavljajo blato rimskih naredb".⁽³⁾ Reformator v svoji razlagi o Salomonovih besedah v Propovedniku, da mrtvi ničesar ne vedo, pravi: "To je še en dokaz, da mrtvi ... ničesar ne čutijo. Salomon pravi, da tam ni ne dela ne razmišljanja ne znanja ne modrosti. Salomon

veruje, da mrtvi spijo in da sploh ničesar ne vedo. Tam ležijo in ne računajo ne dni ne let. Ko pa se bodo zbudili, se jim bo zdelo, kakor da so spali samo trenutek."⁽⁴⁾

Nikjer v Svetem pismu ne piše,^{/549/} da pravični dobijo svojo nagrado ali pa grešniki kazen v trenutku smrti. Očaki in preroki niso zapustili take trditve. Kristus in njegovi apostoli niso dali o tem nikakršnega namiga. Sveto pismo jasno uči, da mrtvi ne gredo naravnost v nebesa, temveč da spijo do vstajenja. ([1 Tes 4,14](#); [Job 14,10-12](#).) Isti dan, ko se pretrga srebrna vrvica in se razbije zlata čaša, (Prop 12,6.) minejo vse človekove misli. Tisti, ki so odšli v grob, mirujejo. Ne vedo ničesar več o ničemer, kar se dogaja pod soncem. ([Job 14,21](#).) Blažen mir za utrjene pravične. Čas, bodisi kratek ali dolg, je zanje samo trenutek. Spijo, in Božja trobenta jih bo zbudila v slavno neumrljivost. "Kajti trobenta zatrobi in mrtvi vstanejo netrohljivi. ... Kadar pa to trohljivo obleče netrohljivost in to smrtno obleče nesmrtnost, tedaj se zgodi tista beseda, ki je napisana: 'Požrta je smrt v zmagi.'" ([1 Kor 15,52-54](#).) Ko bodo mrtvi pravični poklicani iz globokega spanja, se bodo njihove misli nadaljevale prav tam, kjer so bile prekinjene. Zadnje čustvo je bilo smrtni strah, zadnja misel, da morajo podleči moči groba. Ko bodo vstali iz groba, bo njihova prva vesela misel odmevala v zmagoslavnem vzkliku: "Kje je, smrt, tvoja zmaga? Kje je, smrt, tvoje želo?" ([1 Kor 15,55](#).)^{/550/}

34. Zmožnost pokojnih za pogovor z nami? ([angleško](#))

V Svetem pismu prikazana služba svetih angelov je zelo tolažilna in dragocena resnica za slehernega Kristusovega sledilca. Svetopisemski nauk o tem predmetu pa je popačen in zatemnjen z zmotami na splošno razširjenega verovanja. Nauk o naravni neumrljivosti so si sposodili iz poganske filozofije in vpeljali v krščansko vero v času teme velikega odpada. Tako je spodrinil resnico, ki jo Sveto pismo tako jasno uči, da mrtvi ničesar ne vedo. Množice verujejo, da so duhovi umrlih tisti "služabni duhovi, ki so pošiljani v službo njim, ki imajo podedovati zveličanje". To pa je v nasprotju s svetopisemskim naukom, ki uči, da so nebeški angeli obstajali in bili povezani z zgodovino človeštva prej, preden je umrl prvi človek.

Nauk o človekovi zavesti, ko je mrtev, a zlasti vera, da se duhovi umrlih vračajo služiti živim, je pripravila pot modernemu spiritizmu. Če mrtvi živijo v navzočnosti Boga in svetih angelov ter imajo veliko več spoznanja, kakor pa so ga imeli poprej, čemu se ne bi vrnili na zemljo razsvetljevati in poučevati živih? Če duhovi umrlih lebdijo med svojimi prijatelji na zemlji, kakor učijo ugledni bogoslovci, čemu jim ne bi bilo dovoljeno, da se z njimi družijo, da bi jih opominjali, naj ne grešijo,^{/551/} in jih tolažili v stiskah? Kako lahko tisti, ki verujejo, da se človek po smrti zaveda, odklanjajo to, kar jim prihaja kot Božja luč po teh poveljanih duhovih? Tukaj je sredstvo, ki se ima za sveto, a ga uporablja Satan, da bi dosegel svoje cilje. Padli angeli, ki izpolnjujejo njegovo zapoved, se oglašajo kot glasniki iz sveta duhov. Knez zla zahrbtno vpliva na misli ljudi s trditvijo, da žive spravlja v zvezo z mrtvimi. On ima moč pred ljudmi posnemati podobo njihovih preminulih prijateljev. Ponaredek je popoln: isti videz, besede, glas - vse se posnema z izredno natančnostjo. Mnogi so potolaženi z zagotovilom, da njihovi ljubljene uživajo nebeško blaženost, tako pa, ne da bi se zavedali nevarnosti, poslušajo "zapeljive duhove in nauke hudobnih duhov". ([1 Tim 4,1.](#))

Ko so spodbujeni verovati, da se mrtvi dejansko vračajo in se pogovarjajo z njimi, Satan stori, da se jim pokažejo tisti, ki so nepripravljeni odšli v grob. Ti trdijo, da so v nebesih srečni in da tam celo zasedajo vzvišene položaje. Tako se širi zmota, da ni razlike med pravičnimi in grešniki. Tako imenovani obiskovalci iz duhovnega sveta včasih podajo opomine in opozorila, ki se izkažejo pravilni. In ko pridobijo zaupanje, podajajo takšne nauke, ki naravnost spodkopavajo vero v Sveto pismo. Z izgovorom, da se zelo zanimajo za blaginjo svojih prijateljev na svetu, jih zapeljejo k najbolj nevarnim zmotam. Dejstvo, da povedo kakšno resnico in da včasih napovedo tudi prihodnje dogodke, daje njihovim trditvam videz zanesljivosti, in veliko število ljudi sprejme njihov lažni nauk tako hitro in veruje tako slepo, kakor da so to najsvetejše svetopisemske resnice. Božje zapovedi se zavržejo, duh milosti se prezre, kri zaveze pa se ima za nekaj nesvetega. Duhovi zanikajo Kristusovo božanstvo in celo samega Stvarnika izenačujejo s seboj. Tako vrhovni upornik pod novo krinko^{/552/} nadaljuje proti Bogu svoj upor, ki se je začel v nebesih in traja že na svetu skoraj šest tisoč let.

Mnogi poskušajo spiritistične pojave razložiti kot prevare in spretno čarovnije samega medija. Toda čeprav drži, da se zvijače čarovniške spretnosti pogosto podtikajo kot resnični pojavi, se je tudi v bistvu zgodila prava razstava nadnaravne moči. Skrivnostno trkanje, s kakršnim se je začel moderni spiritizem, ni bilo sad človeškega slepila in spretnosti, temveč neposredno delo hudobnih angelov, ki so tako vpeljali eno izmed najbolj uspešnih za človeka uničujočih slepil. Mnogi se bodo ujeli v past z vero, da je spiritizem samo človeško slepilo. Ko se bodo spopadali s pojavi, ki jih bodo morali imeti za nadnaravne, bodo prevarani in prisiljeni, da jih sprejmejo za vzvišeno Božjo moč.

Tem ljudem ni mar za pričevanje Svetega pisma o čudežih, ki jih delajo Satan in njegovi angeli. Njegova moč je usposobila faraonove čarovnike ponarediti Božje delo. Pavel priča, da se bo pred drugim Kristusovim prihodom podobno razodevala Satanova moč. Pred Gospodovim prihodom se bo pokazalo njegovo delovanje "z vso močjo in z znamenji in lažnivimi čudeži in s sleherno prevaro krivice". ([2 Tes 2,9.10.](#)) Apostol Janez pa opisuje čudodelno moč, ki se bo pokazala v zadnjih dneh, in pravi: "In dela velika znamenja, da napravi tudi, da šviga ogenj z neba na zemljo pred ljudmi. In zapeljava prebivalce na zemlji z znamenji, katera ji je bilo dano delati." ([Raz 13,13.14.](#)) Tukaj ne gre za navadne prevare. Ljudje bodo prevarani z dejanskimi čudeži, ki jih bodo lahko delala Satanova orodja, in se ne bo samo zdelo, da jih delajo.

Knez teme, ki toliko časa posveča vse svoje moči velikega uma delu prevare, spretno prilagaja svoje skušnjave ljudem vseh slojev in položajev.^{/553/} Izobraženim predstavlja spiritizem v njegovih finejših in bolj intelektualnih oblikah, in tako mu uspe mnoge pritegniti v svojo past. Modrost, ki jo daje spiritizem, po besedah apostola Jakoba ni od zgoraj, temveč je zemeljska, živalska, vražja. ([Jak 3,15.](#)) To pa vrhovni goljuf spretno skrije vedno, kadar lahko s tem uspešno podpre svoj cilj. Ta, ki je imel moč, da se je v puščavi skušnjav javil pred Kristusom ogrnjen s sijajem nebeškega serafa, se pojavlja tudi pred ljudmi v najbolj privlačni podobi kot angel svetlobe. Laska razumu in mu razodeva vzvišene predmete, navdušuje domišljijo z veličastnimi prizori in osvaja čustva s svojimi zgovornimi opisi ljubezni in dobrote. Domišljiji daje vzvišen polet in spodbuja ljudi, da imajo tako visoko mnenje o svoji lastni modrosti, da v svojem srcu prezirajo Večnega. To mogočno bitje, ki je imelo moč odpeljati Odrešenika sveta na najvišjo goro pokazat mu vsa pozemska kraljestva in njihovo slavo, bo tudi ljudem podalo svoje skušnjave, s katerimi bo popačilo um vsem, ki niso pod zaščito Božje moči.

Satan sedaj zaslepljuje ljudi z laskanjem, kakor je preslepil Evo v raju. V njih prebujajo željo po iskanju prepovedanega znanja in spodbujajo častiljubno hrepenenje po samopoviševanju. Popuščanje tem slabim željam je povzročilo njegov pad, sedaj pa si prizadeva s tem povzročiti tudi pogubo ljudi. "Bosta kakor Bog," izjavlja, "ter bosta spoznala dobro in hudo." ([1 Mojs 3,5.](#)) Spiritizem uči, da je človek bitje napredka in da mu je določeno, da se neprestano od rojstva pa vse do večnosti približuje božanstvu. In dalje: "Vsako razumno bitje bo sodilo samo sebi, ne pa drugemu. Sodba bo pravična, ker je to lastna sodba. ... Prestol je v tebi samem." Neki spiritistični učitelj je rekel, ko se je duhovna zavest o tem prebudila v njem: "Vsi moji bližnji so polbogovi, ki niso padli." Nekdo drug pa je rekel: "Vsako pravično in popolno bitje je Kristus."

Tako je Satan na prostor pravičnosti in popolnosti večnega Boga,^{/554/} pravega predmeta češčenja, in na prostor popolne pravičnosti Božjih zapovedi, pravega merila človeških idealov, postavil grešno in nestanovitno človeško naravo kot edini predmet češčenja, edino pravilo sodbe in merilo značaja. To je napredek. Vendar ne navzgor, ampak navzdol.

Zakon naše umske in duhovne narave je, da se spreminjamo v to, kar gledamo. Naš um se postopno prilagaja temu, s čimer se ukvarja. Postajamo podobni temu, kar smo se navadili ljubiti in spoštovati. Človek se nikoli ne bo vzdignil nad svoje dožemanje o čistosti, dobroti ali resnici. Če je njegov jaz njegov najvišji ideal, ne bo nikoli dosegel česa bolj vzvišenega. Nasprotno, padal bo vse niže in niže. Samo Božja milost ima moč vzdigniti človeka. Prepuščen samemu sebi bo neizogibno padal vse globlje.

Ljudem, ki popuščajo svojim strastem in so željni užitka ter mesenim, se spiritizem pojavlja v manj prefinjeni podobi kakor pa izobraženim in omikanim; v njegovih grobih oblikah najdejo prav to, kar ustreza njihovim nagnjenjem. Satan proučuje sleherni znak slabosti človeške narave, vodi račun o grehih, katere je nagnjen delati vsak posameznik, potem pa se trudi, da ne izpusti nobene priložnosti za zadovoljitev njihovega nagnjenja h grehu. Navaja ljudi k pretiravanju v tem, kar je samo po sebi dovoljeno, da potem z nezmernostjo oslabijo svojo telesno, duševno in moralno moč. Uničil je in še uničuje tisoče njih z zadovoljevanjem nizkotnih strasti, ki storijo človeško naravo grobo. In kot vrhunec svojega dela trdi po duhovih, da "pravo znanje dviga človeka nad vse zakone"; da je "dobro vse, kar obstaja"; da "Bog nikogar ne obsoja"; in da so "nedolžni vsi grehi, ki jih delamo". Če so ljudje tako zapeljani k verovanju, da je želja najvišji zakon, da razuzdanost pomeni svobodo in da mora človek polagati račune samo sebi, ali se je potem treba čuditi, zakaj povsod vlada tolikšna pokvarjenost in moralna popačenost?^{/555/} Mnogi poželjivo sprejemajo nauk, ki jim daje svobodo ugajati nagnjenosti mesenega srca. Vajeti samoobvladovanja se prepuščajo pohotam, duhovne in duševne moči se podrejajo živalskim nagonom, Satan pa ukajoč potegne v svojo mrežo tisoče njih, ki pravijo, da so Kristusovi sledilci.

Toda nikomur ne bi bilo treba biti zapeljan z lažnimi trditvami spiritizma. Bog je dal svetu zadosti luči za odkrivanje pasti. Videli smo že, da teorija, ki pomeni dejanski temelj spiritizma, nasprotuje jasnim svetopisemskim trditvam. Sveto pismo uči, da mrtvi ničesar ne vedo; da so njihove misli minile; da nimajo deleža v ničemer, kar se dogaja pod soncem, niti ničesar ne vedo o veselju in stiskah svojih najljubših na svetu.

Vrhu tega je Bog izrecno prepovedal sleherni tako imenovano zvezo z duhovi preminulih. V času Judov so živeli ljudje, ki so trdili kakor spiritisti danes, da vzdržujejo zvezo z mrtvimi. Toda "vedeževalni duhovi", ([Dej 16,16.](#)) kakor so imenovani ti obiskovalci z drugega sveta, se v Svetem pismu imenujejo "duhovi hudičev". (Primerjaj [4 Mojz 25,1-3](#); [Ps 106,28](#); [1 Kor 10,20](#); [Raz 16,14.](#)) Gospod je zvezo s takimi duhovi razglasil za gnusobo in prepovedal pod smrtno kaznijo. ([3 Mojz 19,31](#); [20,27.](#)) Že sama beseda "čaranje" danes izziva prezir. Trditev, da ljudje lahko vzpostavijo zvezo s hudobnimi duhovi, se ima za zgodbo temačnega srednjega veka. Toda spiritizem ima na stotine in celo milijone pristašev in je prodril v znanstvene kroge ter se vtihotapil v cerkve in naletel na naklonjenost v zakonodajnih telesih, pa celo v kraljevskih dvorih - to mogočno slepilo je le oživitev čaranja v novi obleki, ki je bilo v starih časih obsojeno in prepovedano.

Če ne bi imeli drugih dokazov o pravem značaju spiritizma, bi moralo biti za kristjane dovolj,^{/556/} da ti duhovi ne delajo razlike med pravičnostjo in grehom, med najbolj čistimi in plemenitimi Kristusovimi apostoli ter zelo pokvarjenimi Satanovimi hlapci. S tem ko Satan najnižje ljudi povzdiguje, kakor da so v nebesih, in jim tam daje častne prostore, pravi svetu: "Ni pomembno, koliko ste slabi, ni pomembno, ali verujete v Boga in Sveto pismo ali ne. Živite, kakor hočete. Nebesa so vaša domovina." Učitelji spiritizma pravzaprav trdijo: "Kdor koli dela hudo, je dober v Gospodovih očeh, in taki mu ugajajo; sicer - kje je Bog sodbe?" ([Mal 2,17.](#)) Božja beseda pravi: "Gorje jim, ki pravijo hudemu dobro in dobremu hudo, ki imajo temo za luč in luč za temo." ([Iz 5,20.](#))

Apostoli, ki se kažejo v obliki teh lažnih duhov, nasprotujejo temu, kar so pisali po navdihu Svetega Duha za življenja na zemlji. Zanikajo božanski vir Svetega pisma in tako podirajo temelj krščanskega upanja in odstranjajo luč, ki kaže pot v nebesa. Satan dela, da svet veruje, da je Sveto pismo zgolj pravlјica ali knjiga, ki ustreza človekovi otroški dobi, in je nanjo treba podcenjujoče gledati ali pa jo zavreči kot zastarelo. Za nadomestek Božji besedi pa poudarja

spiritistične pojave. To je sredstvo, ki je popolnoma pod njegovim nadzorstvom. Z njim lahko doseže, da svet veruje v to, kar on hoče. Knjigo, ki mora obsoditi njega in njegove sledilce, postavlja v senco prav tja, kjer jo želi imeti; Zveličarja sveta pa kaže kot navadnega človeka. Kakor so rimski stražarji, ki so stražili Jezusov grob, razširili lažne glasove, kakor so jih naučili duhovniki in starešine, da bi ovrgli njegovo vstajenje, tudi pristaši spiritističnih pojavov poskušajo dokazati, da v življenju našega Zveličarja ni nič čudežnega. Ker so Jezusa tako postavili v ozadje, obračajo pozornost na lastne čudeže s trditvijo, da daleč prekašajo Kristusova dela.

Drži, da spiritizem danes spreminja svojo obliko in se odeva v krščansko oblačilo s prikrivanjem nekaterih svojih najbolj grobih potez.^{/557/} Njegove izjave pa so se z govorniškimi odrov in po tisku objavljale mnogo let, in v njih je razodet njegov pravi značaj. Teh naukov ni mogoče niti zanikati niti skriti.

Celo v svoji današnji obliki še zdaleč ni manj nevaren kakor prej, je pravzaprav nevarnejši, ker je bolj premeten in goljuživ. Medtem ko je prej zavračal Kristusa in Sveto pismo, sedaj **izjavlja**, da sprejema oboje. Ampak Sveto pismo razlaga tako, kakor je vseč neprerojenemu srcu, njegove slovesne in pomembne resnice pa razvrednoti. Ljubezen se poudarja kot glavna Božja lastnost, a se kaže kot raznežena občutljivost, ki le malo razlikuje med dobrim in slabim. Božja pravičnost, njegova ogabnost do greha, zahteve njegovih svetih zapovedi - vse to se ima za nepomembno. Ljudstvo se uči, da ima deset zapovedi za mrtvo črko. Privlačne in očarljive zgodbe delujejo na čutila ter navajajo ljudi, da zavržejo Sveto pismo kot temelj svoje vere. Kristus se tudi sedaj odpovedujejo, kakor so se mu nekoč, ampak Satan je toliko zaslepil oči ljudem, da ne opazijo prevare.

Malo jih je, ki imajo pravi pojem o zapeljivi moči spiritizma in nevarnosti, ki preti prihajajočim pod njegov vpliv. Mnogi se ukvarjajo z njim samo zato, da bi zadovoljili svojo radovednost. Pravzaprav ne verujejo vanj in bi z grozo odstopili nazaj pri pomisli, da se izročajo oblasti duhov. A vendar si upajo stopiti na prepovedana tla, mogočni sovražnik pa nad njimi izvršuje svojo moč proti njihovi volji. Če se samo enkrat podredijo njegovemu vplivu, jih zaslužni. Ni se mogoče z lastno močjo iztrgati iz njegove zapeljive in primamljive začaranosti. Nič poleg Božje moči, ki je podarjena kot odgovor na resno molitev vere, ne more osvoboditi teh v past ujetih ljudi.

Vsi, ki popuščajo grešnim nagnjenostim ali vede gojijo kakšen znani greh, vlečejo nase Satanove skušnjave.^{/558/} Ločujejo se od Boga in od zaščite njegovih angelov; ko pa jim Satan podaja svoja slepila, so brez obrambe in zlahka postanejo njegov plen. Tisti, ki se tako izročajo njegovi moči, niti ne slutijo, kje bodo končali. Ko pa jih Skušnjavec obvlada, jih bo uporabil za svoje orodje, da bi še druge privabil v pogubo.

Prerok Izaija pravi: "In ko vam poreko: Povprašajte rotlice mrtvih in vedeže, ki čivkajo in ki šepetajo, recite: Ali naj ne povprašuje ljudstvo svojega Boga? Za žive naj vpraša mrtve? Postave in pričevanja naj se oklepajo! Ako ne govore po tej besedi, ni zanje jutranje zarje." ([Iz 8,19.20.](#)) Ko bi bili ljudje hoteli sprejeti tako jasno v Svetem pismu podano resnico o človekovi naravi in stanju mrtvih, bi v trditvah in pojavih spiritizma videli delovanje Satana z močjo, znamenji in lažnimi čudeži. Toda namesto da bi zavrgli lažno svobodo, ki je tako vseč mesenemu srcu, in se odpovedali grehu, ki so ga tako vzljubili, mnogi zapirajo oči pred lučjo. Ker pa ne marajo za opomine, še dalje tako delajo, Satan pa plete svoje mreže okoli njih, da postanejo njegov plen. "Niso sprejeli ljubezni resnice, da bi se rešili. In zato jim pošilja Bog močno delovanje zmote, da verujejo laži." ([2 Tes 2,10.11.](#))

Ljudje, ki so se uprli spiritističnemu nauku, napadajo ne samo ljudi, temveč tudi Satana in njegove angele. Spustili so se v boj z oblastmi, močmi in duhovi brezbožnosti pod nebom. Satan ne bo odstopil niti za korak s svojega ozemlja, če ne bo odstranjen z močjo nebeških poslancev. Božje ljudstvo se mu mora biti sposobno upreti kakor naš Zveličar z besedami: "Pisano je." Satan lahko tudi danes navaja svetopisemska besedila, kakor je delal v Kristusovem času, in popačuje njihov nauk, da bi podprl svoja slepila. Tisti, ki želijo v tem nevarnem času zdržati, morajo osebno dobro razumeti pričevanje Svetega pisma./559/

Mnogi se bodo spopadli z vražjimi duhovi, ki se jim bodo približali v podobi njihovih ljubih sorodnikov ali prijateljev in jim oznanili najbolj nevarne zmote. Ti obiskovalci bodo vplivali na naša najbolj nežna čustva in delali čudeže, da bi podprli svoje trditve. Moramo se jim biti pripravljeni upreti s svetopisemsko resnico, da mrtvi ničesar ne vedo in da se tako javljajo hudobni duhovi.

Tik pred nami je "ura skušnjave, ki ima priti na vesoljni svet skušati te, ki prebivajo na zemlji". ([Raz 3,10.](#)) Prevarani in premagani bodo vsi, katerih vera ni trdno utemeljena na Božji besedi. Satan dela s sleherno prevaro krivičnosti, da bi človeške sinove spravil pod svojo oblast, in njegove prevare se bodo vse bolj množile. Svoj cilj pa lahko doseže samo tedaj, če človek prostovoljno privoli v njegove skušnjave. Tisti, ki resno iščejo poznanje resnice in si prizadevajo s poslušnostjo očistiti svoje duše ter delajo vse, kar morejo, da bi se pripravili za boj, bodo našli v Bogu resnice zanesljivo zaščito. "Ker si ohranil besedo moje stanovitnosti, te ohranim tudi jaz iz ure skušnjave," ([Raz 3,10.](#)) se glasi Zveličarjeva obljuba. Prej bo poslal vse angele iz nebes, da bi zavarovali njegovo ljudstvo, kakor pa dovolil Satanu premagati enega samega človeka, ki zaupa vanj.

Prerok Izaija podaja strašno slepilo, ki bo prišlo na grešnike in storilo, da se bodo čutili varni pred Božjo sodbo: "Sklenili smo zavezo s smrtjo in s peklom smo storili pogodbo; ko pojde bič povodnji mimo, ne zadene nas, zakaj storili smo laž za svoje zavetje in zvižča nam je skrivališče." ([Iz 28,15.](#)) K tej skupini ljudi spadajo tisti, ki se v svoji trmasti nespokorjenosti tolažijo s prepričanjem, da za grešnike ne bo kazni in da bodo vsi ljudje odšli v nebesa ter postali kakor angeli, četudi so bili še toliko pokvarjeni./560/ Vendar še bolj varno se počutijo tisti, ki sklepajo zavezo s smrtjo in pogodbo z grobom ter zavračajo resnice, ki so jih nebesa predvidela za zaščito pravičnih v dneh stiske. Iščejo pa zavetje v lažeh, ki jim jih Satan ponuja namesto njih - v podobi primamljivega spiritističnega slepila.

Bolj kakor osupljiva je zaslepljenost ljudi našega rodu. Tisoči zavračajo Božjo besedo kot nevredno verovanja, a z velikim zaupanjem sprejemajo Satanove prevare. Dvomljivci in zasmehovalci razglašajo za skrajneže tiste, ki se bojujejo za vero prerokov in apostolov, ter nahajajo zadovoljstvo v zasmehovanju slovesnih svetopisemskih izjav o Kristusu, načrtu zveličanja in sodbi, ki bo doletela vse zametovalce resnice. Globoko sočutje kažejo do njih, ki so po njihovem mnenju tako omejeni, slabotni in praznovorni, da lahko priznajo Božje trditve in so poslušni zahtevam njegovih zapovedi. Ti kažejo tako zanesljivost, kakor da so resnično sklenili zavezo s smrtjo in grobom - kakor da so postavili neprehodno in neprebojno ograjo med seboj in Božjim maščevanjem. Nič ne more prebuditi njihovega strahu. Popolno so se vdali Skušnjavcu, tako tesno so se združili z njim in napolnili z njegovim duhom, da se ne morejo in se nočejo oteti iz njegove pasti.

Satan se je dolgo pripravljal za svoj zadnji napor preslepitve sveta. Temelj svojemu delu je postavil z obljubo, ki jo je dal Evi v Raju: "Nikakor ne umrjeta. Bog namreč ve, da tisti dan, ko bosta jedla od njega, se vama odpro oči, in bosta kakor Bog ter bosta spoznala dobro in

hudo." ([1 Mojz 3,4.5.](#)) Po malem je pripravil pot za svoje največje delo priprave v razvoju spiritizma. Ni popolnoma dosegel uresničenja svojih namenov; uresničil pa jih bo v zadnjem ostanku časa. Prerok pravi: "In videl sem ... tri nečiste duhove, enake žabam; so namreč duhovi hudičev, ki delajo znamenja;^{/561/} ti izhajajo na kralje vesoljnega sveta, da jih zbero na vojsko tistega velikega dne Boga, Vsemogočnega." ([Raz 16,13.14.](#)) V to prevaro bo zajet ves svet, samo ne tisti, ki jih bo Božja moč ohranila z vero v njegovo besedo. V zahrbtno varnost zazibano ljudstvo se bo prebudilo šele takrat, ko se bo nanj začela izlivati Božja jeza.

Gospod Bog pravi: "In pravo sodbo storim za pravilo in pravičnost za tehtnico; in toča iztrebi zavetje laži in vode poplavijo njih skrivališče. Tedaj se ovrže vaša zaveza s smrtjo in vaša pogodba s peklom ne ostane; ko pojde bič povodnji mimo, tedaj vas pogazi." ([Iz 28,17.18.](#))^{/562/}

35. Ogrožanje svobode vesti ([angleško](#))

Protestanti danes gledajo na katolicizem mnogo bolj prizanesljivo kakor v preteklosti. V deželah, kjer je katolicizem v manjšini in kjer so katoličani zavzeli pravno stališče, da bi si pridobili vpliv, se opaža vse večja ravnodušnost glede naukov, ki ločujejo protestantske cerkve od papeške hierarhije. Vse bolj prevladuje mnenje, da razlike o pomembnih vprašanjih niso tolikšne, kakor se je menilo, in da samo majhno popuščanje pri protestantih lahko zboljša odnose z Rimom. Bil je čas, ko so protestanti visoko cenili drago plačano svobodo vesti. Svoje otroke so učili, naj se gnusijo nad papeštvom, in so vsako hrepenenje po prijateljstvu z Rimom imeli za nezvestobo do Boga. Toda koliko drugačna čustva se kažejo danes!

Zagovorniki papeštva trdijo, da je katoliška cerkev obrekovana, protestantski svet pa je naklonjen sprejeti takšno trditev. Mnogi menijo, da ni pravično današnje rimsko cerkev presojati po strahotah in brezumju, ki so bile značilne za njeno oblast v stoletjih neznanja in teme. Njeno strašno okrutnost opravičujejo tako, da jo opisujejo kot posledico divjaštva tistega časa, in trdijo, da je vpliv moderne razsvetljenosti spremenil njena čustva.^{/563/}

Ali so ti ljudje pozabili rimsko zahtevo po nezmotljivosti, ki jo je ta ošabna oblast poudarjala osemsto let? Daleč od tega, da bi opustila svojo zahtevo, temveč jo v XIX. stoletju poudarja še z večjo odločnostjo kakor poprej. Rim trdi, da katoliška cerkev "**nikoli ni storila** napake in je po Svetem pismu **nikoli ne bo**".⁽¹⁾ Kako se potem more odpovedati načelom, ki so jo vodila v preteklih stoletjih?

Papeška cerkev nikoli ne bo odstopila od svoje zahteve do nezmotljivosti. Šteje, da je imela prav v vsem, kar je naredila, ko je preganjala nje, ki so zavrgli njene verske nauke. Ali ne bi ponovila enakih del, če bi se ji ponudila priložnost za to? Samo naj bodo odstranjene omejitve, ki jih je sedaj postavila posvetna oblast, in [Rim](#) naj znova dobi svojo nekdanjo oblast, pa bo hitro oživel njegovo nasilje in preganjanje.

Znani pisec takole govori o stališču papeške oblasti do svobode vesti in nevarnosti, ki zlasti pretijo Združenim državam Amerike, če bi tej uspelo uresničiti svoje cilje.

"Mnogi v Združenih državah Amerike imajo strah pred katolicizmom za omejenost in otročarijo. V značaju in stališču katolicizma ne vidijo ničesar nasprotnega našim svobodnjaškim ustanovam, niti v njegovi krepitvi ne najdejo ničesar nevarnega. Zato primerjajmo najprej nekatera glavna načela ameriške državne uprave z načeli Katoliške cerkve.

Ustava Združenih držav Amerike zagotavlja **svobodo vesti**. To je nekaj najbolj dragocenega in najbolj osnovnega. Papež Pij IX. je rekel v svoji poslanici 15. avgusta 1854: 'Nesmiselni in napačni nauki ter prazno čenčanje o obrambi svobode vesti je skrajno pogubna zmot - kuga, ki najbolj ogroža katero državo.' Isti papež v svoji poslanici 8. decembra 1864 izreka prekletstvo 'nad njimi, ki branijo svobodo vesti in vere',^{/564/} kakor tudi 'nad vsemi, ki podpirajo mnenje, da cerkev ne sme uporabljati moči'.

Miroljubni rimski ton v Združenih državah Amerike nikakor ne pomeni spremembe srca. Rim je strpen, kadar nima moči. Škof O'Connor pravi: 'Svoboda veroizpovedi se pač trpi, dokler se ne more drugače ravnati brez nevarnosti za katoliški svet.' ... Nadškof sveti Ludvik je ob neki priložnosti rekel: 'Krivoverstvo in nevera sta hudodelstvi in se kot vsak drug prekršek

kaznujeta v krščanskih deželah, na primer v Italiji in Španiji, kjer je celotno prebivalstvo katoliško in kjer je katoliška vera bistveni del državnih zakonov.' ...

Vsak kardinal, nadškof in škof v Katoliški cerkvi papežu prisega zvestobo, ki vsebuje naslednje besede: 'Obljubljam, da bom z vsemi svojimi močmi preganjal krivoverce, odpadnike in upornike proti našemu zgoraj imenovanemu gospodu (papežu) ali njegovim prej omenjenim naslednikom in jim bom najbolj energično nasprotoval ter jih preganjal.'" ⁽²⁾

Drži, da so pravi kristjani tudi v Rimskokatoliški cerkvi. Tisoči tam služijo Bogu po luči, ki jo imajo. Njim ni dovoljeno brati Božje besede, zato ne morejo spoznati resnice. Nikoli niso videli razlike med živo službo srca in vrsto golih oblik in obredov. Bog z nežnim sočutjem gleda na te ljudi, ki so vzgojeni v veri, katera je polna slepil in ne more zadovoljiti duše. On bo naredil, da bodo žarki luči prodrli skozi gosto temo, ki jih obdaja. Razodel jim bo resnico, kakršna je v Jezusu, in še mnogi se bodo priključili njegovemu ljudstvu.

Katolicizem kot verski sistem niti danes ni bliže Kristusovemu evangeliju, kakor pa je bil blizu njega v katerem koli svojem prejšnjem obdobju svoje zgodovine. Protestantske cerkve so v veliki temi, ker bi sicer opazile znamenja časa. Rimska cerkev ima daljnosežne načrte in načine delovanja. Uporablja vsa sredstva, da bi razširila svoj vpliv in povečala svojo moč; pripravlja se namreč za hud in odločen boj, ^{/565/} da bi ponovno pridobila oblast nad svetom, znova vpeljala preganjanje in podrla vse, kar je protestantizem postavil. Katolicizem pridobiva tla na vseh straneh. Poglejte na vse večje število njegovih cerkev in kapel v protestantskih deželah. Poglejte, kako so v Ameriki priljubljene njene visoke šole in seminarji, ki jih v velikem številu redno obiskujejo protestanti. Poglejte, kako v Angliji napreduje ritualizem(hh) in kako pogosti so prestopi v katoliške vrste. To mora vznemiriti vse, ki cenijo čista evangelijska načela.

Protestanti so sklenili zvezo s papeštvom in ga zagovarjajo. Storili so sporazume in odstopanja, ki pomenijo presenečenje tudi za same katoličane, kateri tega ne morejo dojeti. Ljudje zapirajo oči pred pravim značajem rimske cerkve in nevarnostmi, ki jim pretijo od njene nadoblasti. Ljudstvo mora vstati in se upreti krepitvi tega najbolj nevarnega sovražnika državljanskih in verskih svoboščin.

Mnogi protestanti mislijo, da je katoliška vera nepriljubljena in da je njeno bogoslužje dolgočasna in nesmiselna ceremonija. Pa se varajo. Čeprav je katolicizem utemeljen na slepilih, prevara ni popolnoma groba in nespretna. Bogoslužje rimske cerkve s svojimi ceremonijami zapušča najgloblji vtis. Njeno bleščeče razkošje in slovesni obredi očarajo čutila in pripravijo k molku glas razuma in vesti. Oko je očarano. Razkošne cerkve, veličastne procesije, zlati oltarji, z dragim kamenjem okrašene skrinje s svetniškimi relikvijami, izbrane slike in umetniško izdelani kipi prebujajo ljubezen do lepote. Očarano je tudi uho. Glasba je neprekosljiva. Ko zadonijo bogati orgelski toni, pomešani z melodijami mnogih glasov, in odmevajo skozi visoke kupole in kolonade veličastnih stolnic, se duša napolni s strahom in spoštovanjem.

Ta zunanji blišč, razkošje in ceremonije, ki samo zaslepljujejo hrepenenje z grehom obremenjenih ljudi, so dokaz notranje pokvarjenosti. Kristusova vera ne potrebuje takšnega razkošja za svoje priporočilo. V luči, ki sveti s križa, je pravo krščanstvo videti tako čisto in privlačno, ^{/566/} da nikakršni zunanji okraski ne morejo povečati njegove prave vrednosti. Krotki in mirni duh, ki je dragocen pred Bogom, je tista sveta lepota.

Sijajni stil ni nujno znamenje čistih in vzvišenih misli. Smisel za umetnost in prefinjen okus sta pogosto lahko tudi v pozemski in pohotni duši. Satan s tem pogosto napeljuje ljudi, da pozabijo na potrebe svoje duše, izgubijo izpred oči prihodnje življenje, se odvrnejo od svojega neomejenega Pomočnika in živijo samo za ta svet.

Vera polna ceremonij in zunanjega blišča je privlačna za neprerajeno srce. Razkošje in ceremonije katoliškega bogoslužja imajo zvodniško, očarljivo moč, ki je mnoge prevarala, tako da gledajo na Rimskokatoliško cerkev kot na prava nebeška vrata. Samo tisti, ki trdno stojijo na temelju resnice in jim je srca obnovil Božji Duh, so varni pred njenim vplivom. Tisoči, ki nimajo žive izkušnje s Kristusom, bodo zapeljani, da sprejmejo podobo pobožnosti, ki nima nikakršne moči. Takšna vera je prav to, kar si mnogi želijo.

Ker cerkev trdi, da ima pravico odpuščati grehe, mnogi katoličani menijo, da smejo brez skrbi grešiti. Spoved, brez katere cerkev ne daje odpuščanja, prav tako zelo spodbuja zlo. Kdor pripogiblje kolena pred grešnim človekom in mu v spovedi razodeva svoje skrivne misli in srčne spodbude, ponižuje svoje človeško dostojanstvo in pači sleherno plemenito čustvo svoje duše. Z razodevanjem svojih grehov duhovniku - grešnemu in smrtnemu človeku, ki se pogosto vdaja pijači in pregreham - človek slabi svoj značaj in ga omadežuje. Njegovo pojmovanje o Bogu je znižano na podobo padlega človeka, saj se duhovnik postavlja za Božjega predstavnika. To poniževalno spovedovanje človeka človeku je skrivni vir, iz katerega prihajajo mnoga zla, ki skrunijo svet in ga pripravljajo za končno uničenje. Toda njemu, ki rad popušča samemu sebi,^{/567/} je prijetneje izpovedati se smrtnemu človeku, kakor pa srce odpreti Bogu. Človeški naravi bolj ustreza delati pokoro kakor pa se odpovedati grehu. Lažje je mučiti svoje telo s koprivami in ostrimi verigami kakor pa križati mesene želje. Težak je jarem, ki ga meseno srce raje nosi, namesto da bi sprejelo nase Kristusov jarem.

Obstaja očitna podobnost med rimsko in judovsko cerkvijo v času prvega Kristusovega prihoda. Judje so na skrivaj teptali sleherno načelo Božjih zapovedi, na zunaj pa so bili zelo strogi glede izpolnjevanja njegovih predpisov. Ljudstvo so obremenjevali z zahtevami in izročili, zaradi katerih je bila poslušnost mučna in nadležna. Kakor so Judje trdili, da spoštujejo zapovedi, tako tudi katoliki trdijo, da spoštujejo križ. Dvigajo simbol Kristusovih muk, v svojem življenju pa se odpovedujejo njemu, kogar ta križ predstavlja.

Katoličani devajo križ na svoje cerkve, oltarje in duhovniška oblačila. Povsod se vidijo križi, se javno častijo in povišujejo. Kristusov nauk pa je pokopan pod množico nesmiselnih izročil, lažnih razlag in strogih predpisov. Zveličarjeve besede izgovorjene skrajniškim Judom se lahko še bolj uporabijo za vodje Rimskokatoliške cerkve: "Vežejo namreč težka in neznosna bremena in jih nakladajo ljudem na pleča, sami jih pa še s svojim prstom nočejo geniti." ([Mat 23,4.](#)) Vestni ljudje so v stalnem strahu, boječ se jeze maščevalnega Boga, medtem ko mnogi cerkveni dostojanstveniki živijo v razkošju in pohotnih zadovoljstvih.

Klanjanje pred podobami in relikvijami, klicanje svetnikov in poviševanje papeža so Satanove pasti, ki imajo za cilj odvrniti pozornost ljudstva z Boga in njegovega Sina. Da bi Satan pogubil ljudi, si prizadeva njihovo pozornost obrniti z njega, v komer edino najdejo zveličanje. Njihovo pozornost želi usmeriti na nekaj, kar bi zamenjalo njega, ki je rekel: "Pridite k meni vsi, ki ste utrujeni in obteženi,^{/568/} in jaz vas bom poživil." ([Mat 11,28.](#))

Satan si stalno prizadeva napačno predstaviti Božji značaj, naravo greha in pravi izid velikega boja. Njegove izmišljotine slabijo občutek obveznosti do Božjih zapovedi in ljudem dovolijo

grešiti. Hkrati pa jim Satan pomaga gojiti napačna pojmovanja o Bogu, tako da gledajo na Boga bolj s strahom in sovraštvom kakor pa z ljubeznijo. Surovost, ki je značilna za njegov značaj, pripisuje Stvarniku. Udejanjena je v verskih sistemih in vidi se v načinu bogoslužja. Tako so človeške duše zaslepljene in Satan jih uporablja kot svoja orodja za vojskovanje proti Bogu. Zaradi popačenih pojmov o Božjih lastnostih so bili poganski narodi zapeljani verovati, da so človeške žrtve potrebne za doseganje Božje naklonjenosti. Tako so narejene strašne surovosti v raznih oblikah malikovalstva.

Rimskokatoliška cerkev, ki je združila poganstvo s krščanstvom in podobno kot poganstvo napačno predstavila Božji značaj, se je zatekala tudi k surovim in strašnim dejanjem. V času papeške nadoblasti so obstajala razna sredstva za mučenje, s katerimi so bili ljudje prisiljeni soglašati z njenimi nauki. Kdor ni soglašal z njenimi zahtevami, je bil obsojen na grmado. Bilo je mnogo pokolov, za katere se nikoli ne bo zvedelo, dokler jih ne bo odkrila sodba. Cerkveni dostojanstveniki so se naučili od svojega učitelja Satana izmišljati takšna sredstva, ki so povzročila največje muke, a da so pri tem njihove žrtve vendar ostale žive. V mnogih primerih se je peklenško ravnanje ponavljalo do zadnjih meja človekove zdržljivosti, dokler koli človeška narava ni popustila v boju, mučenec pa je smrt pozdravljal kot sladko osvoboditev.

Takšna je bila usoda njih, ki so se upirali Rimu. Po potrebi je svoje pristaše vzgajal s strogostjo biča, gladovanjem in vsemi mogočimi telesnimi in duševnimi bolečinami. Da bi spokorniki dosegli naklonjenost nebes, so s prestopanjem naravnih zakonov kršili Božje zapovedi. Poučeni so bili, naj raztrgajo vezi, ki jih je Bog dal, da bi olepšal in blagoslovil njihovo življenje na zemlji. Na pokopališčih so pokopani milijoni žrtev^{,/569/} ki so preživeli svoje življenje tako, da so si zaman prizadevali zadušiti svoja naravna hrepenenja in odriniti kakor nekaj grešnega pred Bogom vse misli in čustva naklonjenosti do svojih bližnjih.

Če želimo razumeti strašno Satanovo surovost, ki je jasno razodevala stoletjem, pa ne med njimi, ki nikoli niso slišali za Boga, temveč v sami sredi krščanstva, je potrebno brati samo zgodovino rimske cerkve. S tem velikim sistemom slepila je knez zla uresničil svoj namen sramotenja Boga in zadajanja bolečine človeku. Ko vidimo, kako se uspešno preobleče in uresniči svoj cilj po vodjih te cerkve, potem lahko bolje razumemo, zakaj mu je Sveto pismo tako odvratno. Bog bo razodel svojo milost in ljubezen bralcu Svetega pisma. Ta bo spoznal, da Bog ne nalaga nobenega teh težkih bremen. Krotko in ponižno srce, potrjeno in poslušno duha je vse, kar zahteva.

Kristus nam v svojem življenju ni dal zgleda, da se morajo ljudje zapreti v samostane, da bi se tako usposobili za nebesa. Nikoli ni učil, da je treba dušiti ljubezen in sočutje. Zveličarjevo srce je prekipelo od ljubezni. Bolj ko se je človek približal moralni popolnosti, močnejša so bila njegova čustva, ostrejša njegovo opažanje greha in globlje njegovo sočutje do stiskanih. Papež trdi, da je Kristusov namestnik, toda kako se lahko njegov značaj primerja z značajem našega Zveličarja? Ali je Kristus kdaj obsojal ljudi na zapor ali mučenje zato, ker ga niso hoteli spoštovati kot nebeškega Kralja? Ali je sploh kdaj zahteval obsoditi na smrt nje, ki ga niso sprejeli? Ko vaščani neke samarijske vasi niso hoteli sprejeti Jezusa, ga je ves jezen apostol Janez vprašal: "Gospod, hočeš li, da rečeva, da ogenj pade z neba in jih pokonča, kakor je tudi Elija storil?" Jezus je sočutno pogledal na svojega učenca in ukrotil njegovega neusmiljenega duha, rekoč: "Sin človekov namreč ni prišel človeških duš pogubljal, ampak reševat." ([Luk 9,54. 56.](#)) Kakšna razlika med duhom^{,/570/} ki ga je kazal Kristus, in duhom njegovega samozvanega namestnika?

Rimska cerkev se sedaj kaže svetu kot miroljubna; poskuša opravičiti poročilo o svojih surovostih. Oblekla se je v oblačila krščanstva, vendar se ni spremenila. Sleherno načelo, po katerem se je ravnilo papeštvo v prejšnjih stoletjih, obstaja še danes. Še danes vsebuje nauke, ki so bili vpeljani v temačnem srednjem veku. Nihče naj se ne vara. Papeštvo, ki so ga protestanti pripravljani sedaj spoštovati, je isto, kakršno je vladalo svetu v dneh reformacije, ko so Božji možje vstali za ceno svojega življenja, da bi oznanili njegovo krivičnost. Njegova odlika je ošabna in drzna zahteva po vladanju nad kralji in knezi in prisvajanje pravic, ki jih ima samo Bog. Njegov duh je enako surov in tiranski sedaj, kakor pa je bil takrat, ko je teptal človeško svobodo in izročal v smrt svete Najvišjega.

Papeštvo je prav to, kar je prerokovanje napovedalo, da bo: odpad zadnjega časa. (2 Tes 2,3,4.) Njegov načrt in taktika sta pokazati naravo, ki bo najbolj ustrezala njegovemu cilju. Toda kljub različnim videzom kameleona vedno vsebuje nespremenjen kačji strup. Trdi: "Ni treba držati besede, ki je dana krivovercu ali osumljenim za krivoverstvo."⁽³⁾ Ali se bo sedaj priznala za del Kristusove cerkve tista moč, katere zgodovina se je tisoč let pisala s krvjo svetih?

V protestantskih deželah se ne poudarja brez razloga, da se sedaj katolicizem ne razlikuje toliko od protestantizma, kakor se je v prejšnjih časih. Zgodila se je sprememba, ampak ne v papeštvu. Katolicizem je pravzaprav zelo podoben današnjemu protestantizmu, ker se je slednji zelo popačil od reformatorskih časov.

Ker protestantske cerkve iščejo naklonjenost sveta, njihove oči zaslepljuje lažno človekoljubje. Niso zaznale nepravilnosti verovanja, da dobro prihaja iz hudega, neizbežni sad tega pa je verovanje, da hudo prihaja iz dobrega.^{/571/} Namesto da bi zagovarjale vero, ki je bila enkrat za vselej izročena svetim, se sedaj skoraj opravičujejo pred Rimom zaradi svojega neugodnega mišljenja o njem in ga prosijo za odpuščanje zaradi svoje gorečnosti.

Mnogo ljudi celo med njimi, ki nimajo ugodnega mišljenja o papeštvu, malo razume nevarnost njegove moči in vpliva. Mnogi poudarjajo, da je duhovna in moralna tema, vladajoča v srednjem veku, ugodno vplivala na širjenje njegovih verskih nauk, praznoverja in tlačenja ter da večja razsvetljenost nove dobe, vsesplošna razširjenost znanja in vse večja svoboda v verskih stvareh onemogočajo, da bi znova zavladala nestrpnost in tiranstvo. Sama pomisel, da bi se takšno stanje lahko znova vrnilo v tej razsvetljeni dobi, se izpostavlja posmehu. Drži, da v tem rodu sveti velika duhovna, moralna in verska luč. Z odprtih strani svete Božje besede se izliva na zemljo nebeška svetloba. Vendar ne smemo pozabiti, da kolikor je večja luč, toliko večja je tudi tema njih, ki jo sprevračajo ali zavračajo.

Proučevanje Svetega pisma z molitvijo bi protestantom pokazalo pravi značaj papeštva in storilo, da bi se zgražali nad njim in se ga izogibali. Ampak mnogi se imajo za tako pametne, da ne čutijo potrebe ponižno prositi Boga, naj jih vodi v resnico. Čeprav se hvalijo s svojo razsvetljenostjo, vendar ne poznajo ne Svetega pisma ne Božje moči. Ker želijo s čim pomiriti svojo vest, iščejo to, kar je najmanj duhovno in kar zahteva najmanj ponižanja. Boga se spominjajo zgolj zato, ker iščejo način, kako bi pozabili nanj. Papeštvo je zelo primerno za zadovoljitev hrepenenja takih ljudi. Ustreza hrepenenjem dveh skupin ljudi, ki zajemajo skoraj ves svet: njim, ki želijo biti rešeni s svojimi osebnimi zaslugami, in njim, ki hočejo biti rešeni v svojih grehih. Tu tiči skrivnost njegove moči.

Čas velike duhovne teme se je pokazal ugoden za uspeh papeštva. Toda prihodnost bo pokazala,^{/572/} da bo za to enako ugoden tudi čas velike razsvetljenosti. Ko so bili ljudje v

preteklih stoletjih brez Božje besede in poznanja njegove resnice, so bile njihove oči zaslepljene, in tisoči so se zapletli v mrežo, ker niso videli nastavljenih pasti. V tem rodu pa je mnogo takih, katerih oči so zaslepljene zaradi blišča človeških teorij, ki se po krivem imenujejo znanost. Ti ne opazijo pasti in padejo vanjo, kakor da so zaslepljeni. Bog želi, da imamo umske sposobnosti za Stvarnikov dar in jih uporabljamo v službi resnice in pravičnosti. Kadar koli pa se gojita ošabnost in častiljubje in kadar ljudje povišujejo svoje osebne teorije nad Božjo besedo, potem lahko razum bolj škoduje kakor neznanje. Tako se bo lažna znanost našega časa, ki spodkopava vero v Sveto pismo, pokazala kot zelo uspešna v pripravi poti za sprejem papeštva z vsemi njegovimi privlačnimi ceremonijami, kakor ga je omejevanje znanja v srednjem veku pomagalo poviševati.

V gibanjih, ki se v današnjem času razvijajo v Združenih državah Amerike, a katera si prizadevajo, da bi ustanove in cerkveni običaji dobili državno podporo, protestanti gredo po stopinjah katoličanov. Še več, odpirajo vrata papeštvu, da bi v protestantski Ameriki znova dobilo vrhovno oblast, ki jo je izgubilo na Starem svetu. A to, kar temu gibanju daje še večji pomen, je dejstvo, da je njegov glavni cilj vsiliti praznovanje nedelje - običaj, ki izhaja iz Rima in je po njegovi lastni trditvi znamenje njegove moči. Papeški duh - duh prilagajanja posvetnim običajem in spoštovanja človeških izročil namesto Božjih zapovedi - prodira v protestantske cerkve in jih spodbuja k poviševanju nedelje, kakor je tudi papeštvo delalo pred njimi.

Če bralec želi razumeti moči, ki bodo delovale v boju, ki bo kmalu izbruhnil, mora samo proučiti poročilo o sredstvih, ki jih je Rim uporabljal za isti namen v preteklosti.^{/573/} Če želi zvedeti, kako bodo katoličani in protestanti skupaj ravnali z njimi, ki bodo zavrgli njihove verske nauke, naj posveti pozornost duhu, ki ga je Rim pokazal proti soboti in njenim zagovornikom.

Cesarski odloki, splošni zbori in cerkveni ukazi, ki jih je podprla posvetna oblast, so bili stopnice, s katerimi je bil ta poganski praznik povišan na častni položaj v krščanskem svetu. Prvi javni ukaz, ki je zahteval praznovanje nedelje, je bil Konstantinov zakon iz leta 321 po Kristusu.(č) Ta odlok je zahteval od meščanov, da počivajo v častni dan sonca, le poljedelcem je dovoljeval opravljati poljska dela. Čeprav je bil to predvsem poganski zakon, ga je kralj izpeljal po svojem formalnem sprejemu krščanstva.

Ker pa se cesarski odlok ni pokazal zadosti močan, da bi nadomestil Božjo veljavo, je škof Evzebij, ki mu je šlo za naklonjenost knezov in je bil veliki Konstantinov prijatelj in priliznjeneec, trdil, da je Kristus soboto prestavil na nedeljo. Kot dokaz za ta nauk ni podano nobeno svetopisemsko besedilo. Sam Evzebij nehote priznava, da je njegova trditev lažna, in kaže na dejanske avtorje te spremembe. Dejal je namreč: "Vse, kar je bilo treba delati v soboto, smo mi predstavili na Gospodov dan."⁽⁴⁾ Toda ta dokaz v prid nedelji, četudi je bil še toliko brez temelja, je bil ljudem koristen, da jih je ohrabil poteptati Gospodovo soboto. Vsi, ki so hoteli, da bi jih svet spoštoval, so sprejeli ta splošno priznani praznik.

Z utrditvijo papeštva se je nadaljevalo tudi poviševanje nedelje. Nekaj časa je ljudstvo opravljalo poljedelska dela v času, ko ni šlo k bogoslužju, sobota pa je še vedno veljala za dan počitka. Počasi pa se je dogajala sprememba. Sodnim uradnikom je bilo prepovedano v nedeljo voditi pravne spore. Kmalu je bil izdan ukaz za ljudi vseh slojev z grožnjo denarne kazni za svobodne^{/574/} in s šibanjem za sužnje, da se v nedeljo vzdržujejo vsakdanjega dela. Pozneje je bilo ukazano, da bogate kaznujejo z zaplembo polovice posestva, če pa še vztrajajo

pri prestopanju nedelje, jih morajo razglasiti za sužnje. Nižje sloje je bilo treba kaznovati z dosmrtnim pregnanstvom.

V prid tej zahtevi so bili priklicani čudeži. Med drugim so poročali, da se je nekemu poljedelcu, ki je v nedeljo hotel orati njivo, kos železa med čiščenjem pluga tako trdno zabil v roko, da ga je moral nositi povsod s seboj dve leti "v svojo veliko bolečino in sramoto".⁽⁵⁾

Papež je pozneje ukazal, da mora duhovnik v svoji župniji opominjati prestopnike nedelje in zahtevati od njih hoditi v cerkev molit, da ne bi priklicali velike nesreče nase in na svoje sosede. Neki cerkveni zbor je podal dokaz, ki so ga od tistega časa pogosto uporabljali, celo protestanti, da nedelja mora biti dan počitka, kajti ljudi, ki so delali ta dan, je udarila strela. Škofje so govorili: "Očitno je, da se Bog zelo jezi nanje, ki prezirajo ta dan." Tedaj je bilo poslano vabilo, da duhovniki, pridigarji, kralji, knezi in vsi verniki "vložijo največje napore in vso skrb, da se temu dnevu znova vrne čast in bo v prihodnje bolj goreče praznovan za blaginjo krščanstva".⁽⁶⁾

Ker pa so se odločitve cerkvenih zborov pokazale nezadostne, se je zahtevalo od posvetnih oblasti izdati ukaz, ki bo nagnal strah v ljudstvo in ga prisilil, da se bo v nedeljo vzdrževalo dela. Ob nekem škofovskem zboru, ki je bil sklican v Rimu, so znova še z večjo močjo in slovesnostjo potrjene vse dotedanje odločitve, potem pa so bile priključene k cerkvenim zakonom in z državno oblastjo ukazane celotnemu krščanskemu svetu.^{(7)/575/}

Poleg vsega tega je veliko zmedo povzročalo pomanjkanje svetopisemskih dokazov v prid praznovanja nedelje. Ljudstvo je zanikalo svojim učiteljem pravico zavračanja jasne Gospodove izjave: "Sedmi dan pa je sobota za Gospoda, tvojega Boga," da bi posvečevalo sončni dan. Da bi se izpolnila praznina zaradi pomanjkanja svetopisemskih dokazov, so bila potrebna druga sredstva. Neki goreči zagovornik nedelje, ki je ob koncu XII. stoletja obiskal cerkve v Angliji, je naletel na odpor pri zvestih pričah resnice. Njegov trud je bil brez uspeha, zato je za nekaj časa zapustil Anglijo, da bi našel kakšen boljši dokaz, s katerim bi podprl svoje nauke. Ko se je vrnil, je imel, kar je potreboval. Sedaj je imel pri svojem delu večji uspeh. S seboj je namreč prinesel zvitek papirja, za katerega je trdil, da je padel od samega Boga, vseboval pa je potrebne predpise glede praznovanja nedelje in druge nepokornim namenjene grožnje. Ta dragoceni spis - prav tako siromašni ponaredek s samo uredbo vred, ki jo je podpiral - je baje padel z nebes, tako so trdili, in je bil najden v Jeruzalemu na oltarju svetega Simeona na Golgoti. V resnici pa je bila papeževa palača v Rimu prostor, od koder je prišel. Da bi papeška hierarhija povečala moč in uspeh cerkve, si je v vseh časih dovolila uporabljati laži in prevare.

Ta spis prepoveduje sleherno delo od devete ure, se pravi od petnajste ure v soboto pa vse do sončnega vzhoda v ponedeljek. Trdilo se je, da so resničnost tega spisa potrdili mnogi čudeži. Pripovedovalo se je, da so ohromeli ljudje, ki so delali v prepovedanem času. Neki mlinar, ki je poskušal mleti žito, je videl, da namesto moke teče kri, mlinsko kolo pa se ni obračalo kljub močnemu vodnemu toku. Neka ženska je dala v peč testo in ga našla nepečenega, ko ga je vzela ven, čeprav je bila peč zelo vroča. Neka druga ženska pa je pripravila testo, da bi ga spekla v soboto ob petnajstih, pa se je vendar odločila, da ga bo pustila do ponedeljka. Naslednji dan pa je ugotovila, da je Božja moč iz testa naredila hlebe in jih spekla. Neki mož, ki je v soboto popoldne po petnajsti uri pekel kruh,^{/576/} je opazil, ko ga je naslednje jutro prerezal, da iz njega teče kri. S takimi nesmiselnimi in podobnimi praznovernimi izmišljotinami so si prizadevali zagovorniki nedelje dokazati njeno svetost.⁽⁸⁾

Na Škotskem in v Angliji je bilo zagotovljeno večje spoštovanje nedelje s tem, ker so z njo združili del stare sobote. Toda čas, v katerem je bilo treba praznovati, se je jemal različno. Z nekim odlokom škotskega kralja je bilo ukazano, "da je treba soboto imeti za sveto od opoldne", nihče ne sme od te ure pa do ponedeljka zjutraj opravljati posvetnih opravil.⁽⁹⁾

Ampak poleg vseh teh naporov, da bi se utrdila svetost nedelje, so sami papeški pristaši javno potrjevali Božjo veljavo sobote in človeški vir uredbe, ki jo je nadomestila. V XVI. stoletju je papeški zbor jasno izjavil: "Vsi kristjani se morajo spominjati, da je sedmi dan Bog posvetil in da so ga sprejeli in posvečevali ne samo Judje, temveč tudi vsi, ki so trdili, da častijo Boga. Mi kristjani pa smo njihovo soboto spremenili v Gospodov dan."⁽¹⁰⁾ Tisti, ki so si upali spremeniti Božje zapovedi, so se resnično zavedali značaja svojega dela. Premišljeno so se dvignili nad Boga.

V krvavih in dolgih preganjanjih Valdenžanov, med katerimi jih je nekaj posvečevalo soboto, se je jasno izrazila rimska politika proti njim, ki niso soglašali z njo. Drugi so prenašali podobna trpljenja zaradi zvestobe četrti zapovedi. V tem pogledu je značilna zgodovina krščanske cerkve v Etiopiji. Sredi teme srednjega veka je svet izgubil spred oči te kristjane Centralne Afrike. Svet je nanje pozabil, zato so več stoletij svobodno živeli po svoji veri. Ko pa je Rim končno zvedel za njihov obstoj, je bil tudi etiopski kralj kmalu prisiljen priznati papeža za Kristusovega namestnika. Storjene so bile še druge privolitve.^{/577/} Izšel je ukaz, ki je pod grožnjo najstrožjih kazni prepovedoval posvečevanje sobote.⁽¹¹⁾ Papeška tiranija je kmalu postala tako težak jarem, da so se ga Etiopci odločili otresti z vratu. Po strašnem boju so bili rimski pristaši pregnani s svojih posestev in znova vzpostavljena stara vera. Cerkve so zopet uživale svojo svobodo in nikoli več niso pozabile izkušnje, ki so jo doživele glede rimske prevare, skrajništva in nasilja. Zadovoljne so bile s svojo osamljenostjo in želele ostati neznane ostalemu krščanskemu svetu.

Afriške cerkve so posvečevale soboto, kakor jo je praznovala papeška cerkev pred svojim popolnim odpadom. Čeprav so posvečevale sedmi dan v skladnosti z Božjimi zapovedmi, so se vzdrževale dela ob nedeljah v skladnosti s cerkvenimi običaji. Ko je Rim dobil vrhovno oblast, je poteptal Božjo soboto, da bi povišal svojo. Te cerkve v Afriki, ki so bile skrite skoraj tisoč let, pa niso sodelovale v tem odpadu. Ko so prišle pod rimsko oblast, so bile prisiljene zapustiti pravo soboto in praznovati lažno. Brž pa ko so zopet dosegle neodvisnost, so se vrnile k poslušnosti četrti zapovedi.⁽ⁱⁱ⁾

Ti dogodki iz preteklosti jasno kažejo rimsko sovraštvo do sobote in njenih zagovornikov ter sredstva, ki jih je uporabljal, da bi prisilil k spoštovanju uredbe, ki jo je vzpostavil sam. Božja beseda nas uči, da se bodo ti prizori ponovili, ko se bodo katoličani in protestanti združili, da bi povišali nedeljo.

Prerokovanje iz [Raz 13](#) naznanja, da bo moč, ki je prikazana s simbolom zveri z dvema jagnjetovima rogovoma, storila, da se bodo zemlja in vsi njeni prebivalci poklonili papeštvu - ki je prikazano z risom. Dvoroga zver bo ukazala njim, ki živijo na zemlji, "naj naredo podobo zveri".^{/578/} Naredila bo tudi, da "mali in veliki, bogati in ubogi, svobodni in hlapci" sprejmejo "znamenje zveri". ([Raz 13,11-16.](#)) Omenjeno je že bilo, da zver z dvema rogovoma, kakršna ima jagnje, predstavlja Združene države Amerike, in da se bo to prerokovanje izpolnilo, ko bo ta država s silo ukazala praznovati nedeljo, kar pa bo Rim imel za posebno priznanje svoje oblasti. Toda pri tem spoštovanju papeštva Združene države Amerike ne bodo same. Rimski vpliv še ni uničen v deželah, ki so nekoč priznavale njegovo oblast. Tudi prerokovanje napoveduje obnoveitev njegove moči. "In videl sem eno izmed

njenih glav kakor zaklano na smrt. In njena smrtna rana se je zacelila, in vsa zemlja se je čudila zadaj za zverjo." ([Raz 13,3.](#)) Zadajanje smrtne rane kaže na pad papeštva leta 1798. Prerok opozarja na ta čas, rekoč: "Njena smrtna rana se je zacelila, in vsa zemlja se je čudila zadaj za zverjo." Pavel jasno trdi, da bo človek greha obstajal vse do drugega prihoda. ([2 Tes 2,3-8.](#)) Nadaljeval bo svoje varanje do samega zadnjega časa. Pisec Razodetja pravi, kar pa se nanaša na papeštvo: "Molili jo bodo vsi, ki prebivajo na zemlji, vsak, čigar ime ni zapisano v knjigi življenja Jagnjeta, zaklanega od ustanovitve sveta." ([Raz 13,8.](#)) Papeštvu bo izkazano spoštovanje na Novem in Starem svetu z vzpostavitvijo praznovanja nedelje, ker je utemeljena samo na oblasti Rimskokatoliške cerkve.

Od srede XIX. stoletja raziskovalci prerokovanj v Združenih državah Amerike oznanjajo svetu to pričevanje. V dogodkih, ki se odigravajo sedaj, se jasno vidi hiter napredek pri izpolnitvi prerokovanj. Tudi protestantski učitelji poudarjajo božansko veljavo nedelje, čeprav nimajo nikakršnega svetopisemskega dokaza za to s papeškimi voditelji vred, ki si izmišljajo čudeže, da bi nadomestili Božjo zapoved. Ponovila se bo trditev, da bo Božja sodba zadela ljudi zaradi prestopanja nedelje,^{579/} ki je postavljena namesto sobote. Začelo se je že primoravanje k praznovanju nedelje. To gibanje vse bolj narašča.

Rimska cerkev se posebno izkazuje s svojo zvijačnostjo in prepredenostjo. Napove lahko, kaj bo. Ko vidi, da jo protestantske cerkve spoštujejo s sprejemanjem lažne sobote in se pripravljajo, da jo bodo vsilile z enakimi sredstvi, ki jih je sama uporabljala v preteklosti. Kdor noče sprejeti luči resnice, bo iskal pomoč od te samozvane nezmotljive moči, da bi povišal ustanovo, ki jo je sama ustanovila. Ni težko naslutiti, s kolikšno pripravljenostjo bo ponudila pomoč protestantom pri tem delu. Kdo zna boljše kakor papeški voditelji ravnati z neposlušnimi cerkvi?

Rimskokatoliška cerkev s svojimi mladikami po vsem svetu sestavlja ogromno organizacijo, ki je pod nadzorstvom papeškega stola in mora služiti njegovim koristim. Milijone njenih vernikov v teh deželah so poučili, da so dolžni spoštovati podložniško pokornost papežu. Katere si bodi narodnosti so ali kakršno koli obliko vlade imajo, morajo imeti cerkveno oblast za večjo od vsake druge. Čeprav državi prisegajo zvestobo, nad vsem tem stoji zaveza poslušnosti Rimu in jih osvobaja sleherne obveznosti, če se ne ujema s koristmi Rima.

Zgodovina nam priča o spretnih in vztrajnih naporih papeštva, da bi se vmešalo v posle držav; ko pa je dobilo oporo, pa je delalo za uresničitev svojih ciljev celo za ceno pogube knezov in ljudstva. Leta 1204 je papež Inocenc III. od aragonskega kralja Petra II. izsilil dajanje naslednje nenavadne prisege: "Jaz, Peter, aragonski kralj, priznavam in obljubljam svojemu gospodu papežu Inocencu, njegovim katoliškim namestnikom in Rimski cerkvi neprestano zvestobo in poslušnost. Zvesto bom varoval svoje kraljestvo v poslušnosti njemu, dragoceno vero bom branil, krivoversko pokvarjenost pa preganjal."^{(12)/580/} To se ujema s trditvami glede moči rimskega velikega duhovnika, da ima "zakonito pravico odstavljati kralje" in "lahko osvobodi podložnike njihove prisege zvestobe do nepravilnih vladarjev".^{(13)(gg)}

Naj se ne pozabi, da se Rim hvali prav s tem, da se nikoli ne menja. Načela Gregorja VII. in Inocenca III. so še vedno načela Rimskokatoliške cerkve. Ko bi cerkev imela moč, bi ta načela izvajala z enako jakostjo, s kakršno je to delala v prejšnjih stoletjih. Protestanti malo vedo, kaj delajo, ko sprejemajo rimsko pomoč, da bi povišali nedeljo. Medtem ko si prizadevajo doseči svoj cilj, Rim hrepeni po utrditvi svoje moči, da bi si povrnil izgubljeno oblast. Združene države Amerike naj sprejmejo načelo, po katerem cerkev lahko nadzira

državo; verski predpisi naj bodo ukazani z državljanskimi zakoni; kratka oblast cerkve in države naj gospodujeta z vestjo in zmaga Rima v tej državi je zagotovljena.

Božja beseda je opozorila na neposredno nevarnost; če se ta opomin zavrže, se bo protestantski svet naučil, kakšni so dejanski rimski nameni, vendar bo tedaj prepozno, da bi se izognili njegovi pasti. Njegova moč neopazno raste. Njegovi nauki imajo velik vpliv na zakonodajne skupščine, cerkve in človeška srca. Postavlja svoje visoke in ogromne stavbe, v katerih skrivnih podzemnih prostorih se bodo ponovila njegova nekdanja preganjanja. Skrivno in neopazno utrjuje svoje moči, da bi uresničil svoje cilje, ko pride čas za napad. Imeti ugodnejši položaj je vse, kar želi imeti, a ta se mu že ponuja. Kmalu bomo videli, kaj v bistvu je rimski namen. Kdor bo hotel verovati in biti poslušen Božji besedi, bo s tem nase priklical zasmehovanje in preganjanje./581/

36. Neizbežni spor ([angleško](#))

Že od samega začetka velikega boja v nebesih je bil Satanov načrt strmoglaviti Božje zapovedi. Da bi to dosegel, se je uprl Stvarniku, in čeprav je bil vržen iz nebes, svoj boj nadaljuje na zemlji. Preslepiti ljudi in jih tako napeljati k prestopanju Božjih zapovedi je bil cilj, za katerim se je vztrajno gnil. Bodisi da to doseže z zavrnitvijo celotnih zapovedi ali z odstranitvijo posameznih njihovih predpisov, bodo posledice na koncu enake. Kdor "se pregreši zoper eno", kaže prezir do celotnih zapovedi; njegov vpliv in zgled je na strani prestopka; "je postal kriv vseh". ([Jak 2,10.](#))

Satan je zaradi prizadevanja, da bi izzval preziranje do Božjih uredb, pačil svetopisemski nauk, in tako so se zmote vtihotapile v vero tisočev, ki pravijo, da verujejo v Sveto pismo. Zadnji veliki spor med resnico in zmoto je samo sklepna bitka dolgotrajnega boja proti Božjim zapovedim. Mi stopamo v ta spopad - spopad med človeškimi zapovedmi in Jahvejevimi predpisi, med svetopisemsko vero in vero v izmišljotine in izročila.

Orodja, ki se bodo združila v tem boju proti resnici in pravičnosti, že delajo. Božja sveta beseda, ki nam je ohranjena za ceno tolikšnega trpljenja in krvi,^{/582/} se malo ceni. Sveto pismo je dosegljivo vsem, toda malo jih je, ki ga dejansko sprejemajo za življenjskega vodjo. Nevera prevladuje ne samo v svetu, temveč tudi v cerkvi. Mnogi zanikajo nauke, ki so glavni stebri krščanske vere. Vzvišena dejstva stvarjenja, kakor nam jih podajajo navdihnjeni pisci, človekov pad, spravo in večno veljavnost Božjih zapovedi v bistvu zavrača bodisi v celoti ali delno veliki del njih, ki se imajo za kristjane. Tisoči, ki se ponašajo s svojo modrostjo in neodvisnostjo, imajo za znamenja slabosti, če se kdo popolnoma zanaša na Sveto pismo. Za dokaz večje nadarjenosti in učenosti imajo, če kritizirajo Sveto pismo, ga simbolično razlagajo in zavračajo njegove najpomembnejše resnice. Mnogi pridigarji učijo svoje vernike, a mnogi profesorji in učitelji svoje učence, da so Božje zapovedi spremenjene ali ukinjene in da si zaslužijo preziranje in zasmehovanje vsi, ki verujejo, da so njihove zahteve še vedno veljavne in jih je treba dobesedno izpolnjevati.

Z zavračanjem resnice ljudje zavračajo njenega Avtorja. S teptanjem Božjih zapovedi zanikajo Zakonodajalčevo oblast. Malika je enako lahko narediti iz lažnega nauka in lažnih teorij kakor iz lesa in kamna. Z lažno predstavitvijo Božjih lastnosti Satan ustvarja pri ljudeh napačen pojem o njegovem značaju. Mnogi namesto Jahveja postavljajo na prestol kakšnega filozofskega malika; živi Bog, ki je razodet v njegovi besedi, v Kristusu in delih stvarjenja, pa ima malo častilcev. Tisoči obožujejo naravo, Bogu narave pa so se odpovedali. V današnjem krščanskem svetu je razprostranjeno malikovalstvo prav tako, kakor je bilo v starem Izraelu v času preroka Elija, le da v drugačni obliki. Bog mnogih, ki se imajo za modre, bog filozofov, pesnikov, državnikov, novinarjev - bog imenitnih krogov mnogih višjih šol in vseučilišč in celo nekaterih teoloških ustanov - je malo boljši od feničanskega boga sonca Baala.^{/583/}

Nobena zmota, ki jo je sprejel krščanski svet, se ne dviga bolj pogumno proti nebeški oblasti, nobena bolj naravnost ne nasprotuje razumu in nobena ni nevarnejša po njihovih posledicah kakor novodobni nauk, ki se tako hitro širi, da namreč Božje zapovedi niso več obvezne za ljudi. Vsak narod ima svoje zakone, ki zahtevajo spoštovanje in poslušnost. Nobena vlada ne bi mogla obstajati brez njih. Ali si je potem možno zamisliti, da Stvarnik nebes in zemlje nima nikakršnih zakonov za svoja bitja? Denimo, da ugledni pridigarji javno oznanjajo, da zakoni, ki vladajo v njihovi deželi in ščitijo državljanske pravice, niso obvezni - da omejujejo svobodo ljudstva, in jih zato ni treba spoštovati - koliko časa bi se take ljudi trpelo za

prižnico? Ali je mar večja žalitev prezirati zakone držav in narodov, kakor pa teptati Božje predpise, ki so temelj vseh vladavin.

Mnogo bolj razumno bi bilo, da narodi ukinejo svoje predpise in dovolijo ljudem delati, kar koli hočejo, kakor pa da bi Vladar veselja razveljavil svoj zakon in pustil svet brez merila za sojenje krivičnosti ali opravičenje poslušnosti. Ali želimo zvedeti, kakšne bi bile posledice odprave Božjih zapovedi? Takšen poskus je bil že narejen. Strašni so bili prizori, ki so se dogajali v Franciji, ko je zavladata nevera. Tedaj je bilo svetu pokazano, da odpraviti omejitve, ki jih je Bog postavil, pomeni sprejeti vladavino najbolj surovih tiranov. Ko se zavrže merilo pravičnosti, je knezu zla odprta pot za vzpostavitev svoje oblasti na zemlji.

Kjer koli se zavržejo Božji predpisi, greh ni več videti grešen in pravičnost zaželen. Kateri koli se nočejo pokoriti Božji vladavini, so popolnoma nesposobni, da bi vladali nad samim seboj. Z njihovimi nevarnimi nauki se seje duh nepokornosti v srca otrok in mladih, ki po svoji naravi ne prenašajo omejitev, posledica tega pa je, da se v družbi širi krivičnost in razuzdanost. Čeprav se mnogi posmehujejo lahkovernosti tistih, ki se pokoravajo Božjim zahtevam,^{/584/} ti lakomno sprejemajo Satanova slepila. Popuščajo vajeti poželenju in delajo grehe, ki so priklicali Božje sodbe nad pogane.

Tisti, ki učijo ljudstvo zametovati Božje zapovedi, sejejo neposlušnost, pozneje pa jo bodo tudi poželi. Odstranijo naj se ograje, ki so bile postavljene z Božjimi zapovedmi, pa se bo kmalu pojavilo nespoštovanje človeških zakonov. Bog prepoveduje nepoštena dejanja, lakomnost, laž in prevaro, zato so ljudje pripravljeni teptati njegove predpise kot oviro za svoj posvetni napredek; toda posledice zametovanja teh predpisov bodo bolj strašne, kakor pa si lahko zamislijo. Zakaj bi se človek bal prestopati zapovedi, če več ne veljajo? Osebna lastnina več ne bi bila varna. Ljudje bi nasilno ropali posestva svojih bližnjih in najmočnejši bi se najbolj obogatili. Niti samo življenje se ne bi cenilo. Zakonska zveza več ne bi bila sveta ograja, ki varuje družino. Kdor bi imel oblast, bi lahko s silo otel ženo svojemu bližnjemu. Peta zapoved bi bila odstranjena s četrto vred. Otroci se ne bi bali

vzeti življenja svojim staršem, če bi s tem lahko uresničili želje svojega pokvarjenega srca. Civilizirani svet bi postal drhal razbojnikov in ubijalcev, a varnost, mir in sreča bi zginili s sveta.

Že sam nauk, da so ljudje osvobojeni poslušnosti Božjim zahtevam, je oslabil moč moralne obveznosti in svetu odprl zapornice krivičnosti. Krivičnost, razsipništvo in pokvarjenost drvi na nas kakor nevarna poplava. Satan veliko dela v družini. Njegova zastava plapolata tudi nad domovi tistih, ki trdijo, da so kristjani. Tam je nevoščljivost, sum, hinavščina, odtujevanje, razpori, prepiri, izdajanje zaupanih skrivnosti in zadovoljevanje poželenj. Kaže, da se maje in bo skoraj razpadel celotni sistem verskih načel in naukov, ki bi moral biti temelj in okvir družbenega življenja. Ko najbolj drzni zločinci pridejo v zapor zaradi svojih slabih dejanj, so pogosto zasuti z darovi in se jim posveča pozornost,^{/585/} kakor da so naredili kaj plemenitega. Javnost se obširno seznaja o njihovem značaju in hudodelstvih. Tisk priobčuje zanimive podrobnosti o hudodelstvu in s tem še druge zapeljuje k prevaram, razbojništvom in ubojstvom, Satan pa se veseli zaradi uspeha svojih peklenskih načrtov. Uživanje v pregrehah, brezobzirno ubijanje, strašno naraščanje nezmernosti in krivičnosti v vseh oblikah in stopnjah bi moralo spodbuditi vse bogaboječe, da bi se vprašali, kaj lahko naredijo za zaustavitev poplave hudega.

Sodišča so popačena. Voditelje vodi želja po dobičku in ljubezen do čutnih užitek. Nezmernost je oslabilo sposobnost mnogih, tako da ima Satan nad njimi skoraj popolno oblast. Pravniki so pokvarjeni, podkupljivi, neresnicoljubni. Pijanost, orgije, strast, nevoščljivost in nepoštenje vseh vrst je možno najti med njimi, ki uporabljajo zakone. "Tako je odvrnjena pravica, in pravičnost stoji od daleč; zakaj pravica je padla na ulicah in poštenost ne more vstopiti." ([Iz 59,14.](#))

Krivičnost in duhovna tema, ki sta vladali pod rimsko nadoblastjo, sta bili neizbežna posledica njenega zametovanja Svetega pisma. Toda kje naj poiščemo vzrok za tako razprostranjenost brezbožnosti, za zametovanje Božjih zapovedi in za pokvarjenost, ki izhaja iz tega pri popolni luči evangelija v času verske svobode? Sedaj, ko Satan ne more več držati sveta pod svojo oblastjo z odvzemom Svetega pisma, se zateka k drugim sredstvom, da bi dosegel isti cilj. Uničenje vere v Sveto pismo je njegovim načrtom ravno tako koristno kakor uničenje samega Svetega pisma. Ker je torej razprostranil vero, da Božje zapovedi niso obvezne, prav tako uspešno zapeljuje ljudi, da jih prestopajo, kakor če sploh ne bi poznali njegovih predpisov. Satan tudi sedaj dela po cerkvi, da bi uresničil svoje načrte, kakor je delal nekoč. Današnje verske skupnosti niso hotele poslušati nepriljubljenih resnic, ki so jasno podane v Svetem pismu, v boju proti njim pa so sprejele razlage in zavzele takšna stališča, ki so povsod posejala seme nevere. S sprejemom papeške laži o prirojeni neumrljivosti^{/586/} in zavestnem stanju ljudi v času smrti so zavrgle edino obrambo pred slepili spiritizma. Nauk o večnih mukah je zapeljal mnoge, da ne verujejo v Sveto pismo. Ko pa se zahteve četrte zapovedi jasno podajo, mnogi spoznajo, da Bog zahteva posvečevanje sedmega dne, sobote. A za edini izhod, da bi se znebili dolžnosti, ki je niso pripravljene izpolniti, mnogi učitelji pravijo, da Božje zapovedi več ne veljajo. Na ta način zametujejo zapovedi, z njimi pa tudi soboto. Čim bolj se bo razširilo delo pri reformi sobote, tem bolj vsesplošno bo postalo to zametovanje Božjih zapovedi, da bi se izognili zahtevam četrte. Nauki takih verskih voditeljev so odprli vrata neveri, spiritizmu in preziranju Božjih svetih zapovedi. Na teh vodjih leži strašna odgovornost za krivičnost, ki vlada v krščanskem svetu.

Pa vendar prav ti trdijo, da pokvarjenost, ki se naglo širi, pravzaprav izvira iz oskrunjanja tako imenovane "krščanske sobote" in da bi obvezno praznovanje nedelje precej izboljšalo družbeno moralo. Ta trditev se zlasti poudarja v Ameriki, kjer se najbolj oznanja nauk o pravi soboti. Tam se delo za zmernost, ki je ena najpomembnejših in najbolj značilnih moralnih prenov, pogosto združuje z gibanjem o praznovanju nedelje, katerega zastopniki se predstavljajo kot tisti, ki delajo za največjo blaginjo družbe, a tisti, ki se nočejo združiti z njimi, so razglašeni za sovražnike zmernosti in preнове. Toda dejstvo, da se gibanje, ki razširja zmoto, povezuje z delom, ki je samo po sebi dobro, še ni dokaz v prid sami zmoti. Strup lahko skrijemo, če ga pomešamo med zdravo hrano, toda s tem ne spremenimo njegove narave. Pravzaprav postaja še bolj nevaren, ker ga pravzaprav na ta način uživamo, ne da bi se tega zavedali. Ena od Satanovih zvijač je z lažjo združiti prav toliko resnice, kolikor je potrebno, da bi bila videti verjetna. Vodje nedeljskega gibanja lahko zastopajo reforme,^{/587/} ki so ljudstvu potrebne, in načela, ki so v skladnosti s Svetim pismom. Toda dokler koli so s tem povezane zahteve, ki nasprotujejo Božjim zapovedim, se Božji služabniki ne morejo združiti z njimi. Nič jih ne more opravičiti, da odstranjajo Božje zapovedi zaradi človeških predpisov.

Satanu bo uspelo prevarati ljudi z dvema velikima zmotama: z neumrljivostjo duše in z dolžnostjo praznovanja nedelje. Prva postavlja temelj spiritizmu, druga pa ustvarja zvezo prijateljstva z Rimom. Protestanti Združenih držav Amerike bodo prvi, ki bodo ponudili roko čez prepad, da bi sprejeli roko spiritizma. Sprejeli bodo tudi roko rimske oblasti, in pod

vplivom te trojne zveze bo ta država odšla po rimskih stopinjah, tako da bo teptala pravico vesti.

Ker spiritizem nenavadno zvesto posnema današnje tako imenovano krščanstvo, ima večjo moč prevare in zapeljevanja. Sam Satan se je spreobrn timer na moderni način. Pojavil se bo z značilnostjo angela luči. S spiritizmom bo delal mnoge čudeže; bolni bodo ozdraveli in dogajali se bodo neovrgljivi čudeži. Ker pa se bodo hudobni duhovi kazali, da verujejo v Sveto pismo, in bodo izkazovali spoštovanje do cerkvenih predpisov, bo njihovo delo sprejeto kot razodetje Božje moči.

Razlika med njimi, ki pravijo, da so kristjani, in neverniki je sedaj komaj opazna. Pripadniki cerkev ljubijo to, kar ljubi svet, in so se pripravljene združiti z njim; Satan pa se je odločil, da jih bo povezal v eno telo ter bo tako okrepil svoje delo, ko jih bo zbral vse v vrste spiritistov. Katoličane, ki se hvalijo s čudeži kot zanesljivim znakom od Boga izvirajoče cerkve, bo zlahka prevarala ta čudodelna moč, a z zametovanjem štita resnice bodo prav tako preslepljeni tudi protestanti. Katoličani, protestanti in posvetni ljudje bodo sprejeli podobo pobožnosti brez njene moči in bodo v tem združenju videli veliko gibanje^{/588/} za spreobrn timer sveta in vzpostavitev dolgo pričakovanega tisočletnega kraljestva.

Satan se s spiritizmom pojavlja kot dobrotnik človeštva; zdravi bolne in se predstavlja kot ta, ki prinaša novo in bolj vzvišeno vero, hkrati pa dela tudi kot uničevalec. Njegove skušnjave mnoge vodijo v pogubo. Nezmernost topi razum; za tem gredo čutna zadovoljstva, prepiri in prelivanje krvi. Satan uživa v vojni, kajti vojna prebuja najhujše strasti duše, potem pa v večno pogubo meče svoje žrtve, ki so utonile v pregreho in kri. Njegov cilj je razdražiti narode, da se bodo vojskovali drug proti drugemu, kajti tako lahko odvrne misli ljudi od priprave za obstoj na Božji dan.

Satan dela tudi po naravnih močeh, da bi zbral nepripravljene ljudi za svojo žetev. Proučil je skrivnosti laboratorija narave in uporablja vso svojo moč, da bi obvladal prvine, kolikor mu to Bog dovoljuje. Ko mu je bilo dovoljeno obiskati Joba, so bili brž uničeni hlapci, črede, hiše in otroci; v hipu se je vrstila nesreča za nesrečo. Bog je ta, ki varuje svoja ustvarjena bitja in jih štiti pred uničevalčevo močjo. Toda krščanski svet je pokazal prezir do Jahvejevih zapovedi, zato bo Gospod naredil to, kar je rekel, da bo naredil. Zemljo bo prikrajšal za svoje blagoslove in umaknil svojo zaščito od njih, ki so se uprli njegovim zapovedim ter še druge tako učijo in jih silijo delati enako. Satan ima oblast nad vsemi, ki nimajo posebne Božje zaščite. Nekaterim bo pomagal in jih osrečil, da bi lahko bolj uspešno izpeljal svoje načrte, na druge pa bo poslal stiske in jih napeljal k veri, da je Bog ta, ki jih muči.

Medtem ko se bo Satan ljudem predstavljal kot veliki zdravnik, ki lahko ozdravi vse njihove bolezni, bo hkrati nanje zvrnil tudi bolezni in nesreče ter celotna mesta spremenil v ruševine in opustošenje. On deluje tudi sedaj. V nesrečah in katastrofah na vodi in kopnem^{/589/} v velikih požarih, v strašnih nevihtah in padanju toče, v burjah, poplavih, ciklonih, visokih plimah in potresih - vsepovsod in v tisočih oblikah Satan izvršuje svojo moč. Uničuje dozorelo žetev, in tedaj nastaneta lakota in stiska. Zrak napolnjuje s smrtnimi okužbami, in na tisoče ljudi umre zaradi epidemije. Te nesreče bodo vse bolj pogoste in pogubne. Poguba bo doletela kakor ljudi tako tudi živali. "Žaluje, vene dežela; medli in hira naseljeni svet; medle prvaki ljudstva v deželi. Tudi zemlja je oskrunjena pod svojimi prebivalci, ker so prestopali zakone, preobračali postave in naredbe, prelomili večno zavezo." ([Iz 24,4.5.](#))

In tedaj bo vrhovni goljuf prepričal ljudi, da ta gorja povzročajo tisti, ki služijo Bogu. Izzivalci negodovanja nebes bodo zvrnili vse breme nanje, katerih poslušnost Božjim zapovedim stalno graja prestopnike. Trdilo se bo, da ti ljudje z nespoštovanjem nedelje žalijo Boga; da tak greh izziva stisko, ki ne bo prenehala, dokler ne bodo vsi prisiljeni praznovati nedelje; in da oznanjevalci izpolnjevanja četrte zapovedi spodkopavajo spoštovanje do nedelje, s čimer puntajo ljudstvo in mu ovirajo znova dobiti Božjo milost in doseči posvetno blaginjo. Tako se bodo ponovile nekdanje obtožbe proti Božjim služabnikom utemeljene na istem vzroku. "In ko Ahab ugleda Elija, mu reče: Si li tu ti, ki spravljaš v nesrečo Izraela? On odgovori: Nisem jaz spravljal v nesrečo Izraela, temveč ti in hiša tvojega očeta s tem, da ste zapustili Gospodove zapovedi in si ti hodil za Baali." ([1 Kralj 18,17.18.](#)) Ko bodo lažne obtožbe izzvale srd pri ljudeh, bodo zoper poslanca uporabili podobno ravnanje, kakršno je Izrael uporabil proti Eliju.

Čudodelna moč, ki se kaže po spiritizmu,^{/590/} bo uporabila svoj vpliv proti njim, ki si bodo izbrali, da bodo raje poslušali Boga kakor ljudi. Duhovi bodo v svojih sporočilih naznanjali, da jih je Bog poslal prepričat nasprotnike nedelje, da se motijo, in potrdit, da je treba pozemske zakone spoštovati kot Božje zapovedi. Izražali bodo veliko žalost zaradi pokvarjenosti, ki vlada na svetu, in trdili z verskimi učitelji vred, da je nizko moralno stanje nastalo zaradi oskrunitve nedelje. Svet bo zelo negodoval proti njim, ki ne bodo hoteli sprejeti njihovega pričevanja.

Satanovo ravnanje z Božjim ljudstvom v zadnjem spopadu bo enako tistemu na začetku velikega boja v nebesih. Delal se je, da hoče utrditi Božjo vladavino, naskrivaj pa je v bistvu ukrepal vse, da bi jo strmoglavil. In prav delo, ki si ga je prizadeval opraviti na ta način, je pripisoval angelom, ki so ostali zvesti. Prav taka zvijačnost je značilnost zgodovine rimske cerkve. Ta trdi, da deluje kot nebeški namestnik, v bistvu pa si prizadeva povišati se nad Boga in spremeniti njegove zapovedi. Tisti, ki so zaradi svoje zvestobe evangeliju pod rimsko vladavino pretrpeli smrt, so bili ožigosani kot hudodelci. Razglašeni so bili za Satanove zaveznike. Vsa možna sredstva so bila uporabljena, da bi jih obtožili in da bi bili v očeh ljudstva in celo v svojih lastnih videti kot najhujši hudodelci. Tako bo tudi sedaj. Satan bo s prizadevanjem, da bi uničil spoštovalce Božjih zapovedi, povzročil, da bodo ti obtoženi kot prestopniki zakonov, kot ljudje, ki ne spoštujejo Boga in s tem kličejo na svet njegove sodbe.

Bog nikoli ne primorava volje ali vesti ljudi, Satan pa ravno nasprotno vedno uporablja najbolj grobo nasilje, da bi pod svojo oblast pripeljal nje, ki jih ne more zapeljati drugače. Poskuša s strahom in nasiljem zavladati nad vestjo ljudi in izsiliti, da ga častijo. Da bi dosegel ta cilj, dela kakor po duhovnih tako tudi po svetovnih oblasteh, ko jih spodbuja, naj ljudem vsilijo človeške zakone, ki nasprotujejo Božjim zapovedim.^{/591/}

Posvečevalci svetopisemske sobote bodo obtoženi kot sovražniki zakona in reda, kot podiralci moralnih ograj v družbi, kot povzročitelji nereda in pokvarjenosti ter kot tisti, ki kličejo na zemljo Božje kazni. Njihovo vestno spolnjevanje Božjih zapovedi se bo razglasilo za upornost, trmoglavost in preziranje oblasti. Obtoženi bodo nezadovoljnosti do oblasti. Pridigarji, ki zanikajo obveznost božanskih zapovedi, bodo s prižnic oznanjevali dolžnost, da je treba državne oblasti poslušati kot od Boga določene. Izpolnjevalci Božjih zapovedi bodo v zakonodajnih telesih in sodnih dvoranah lažno predstavljeni in obsojeni. Njihovim besedam bo dan lažni smisel, njihovim ravnanjem pa bodo pripisane najhujše spodbude.

Ker protestantske cerkve zametujejo jasne svetopisemske dokaze v prid Božjih zapovedi, si bodo prizadevale pripraviti k molku vse, katerih vere ne morejo ovreči s Svetim pismom.

Čeprav zapirajo oči pred dejstvom, vendar sprejemajo ravnanje, ki bo povzročilo preganjanje njih, kateri načrtno nočejo delati to, kar dela preostali krščanski svet, ter ne privoljujejo v spoštovanje papeškega dneva počitka.

Cerkveni in posvetni dostojanstveniki se bodo združili, da bi podkupili, nagovorili ali prisilili vse ljudi k praznovanju nedelje. Pomanjkanje božanskih dokazov bodo nadomestili s prisilnimi ukrepi. Politična pokvarjenost bo uničila ljubezen do pravičnosti in spoštovanje do resnice. Celo v svobodni Ameriki bodo vodilne osebnosti in zakonodajalci popustili splošni želji po izdaji zakona o obveznem praznovanju nedelje, da bi si zagotovili naklonjenost javnosti. Ne bo se več spoštovala svoboda vesti, ki je terjala mnogo žrtev. V spopadu, ki bo kmalu nastal, bomo videli izpolnitev prerokovih besed: "In razsrdi se zmaj nad ženo in gre napravljat vojsko z ostalimi njenega rodu, ki hranijo Božje zapovedi in imajo pričevanje Jezusa Kristusa." ([Raz 12,17.](#))/592/

37. Sveto pismo kot zaščita ([angleško](#))

"Postave in pričevanja naj se oklepajo! Ako ne govore po tej besedi, ni zanje jutranje zarje." ([Iz 8,20.](#)) Božje ljudstvo je opozorjeno na Sveto pismo kot zaščito proti vplivom lažnih učiteljev in zapeljivih moči duhov teme. Satan uporablja vse mogoče zvijače, da bi ljudem preprečil doseči znanje iz Svetega pisma; kajti njegov jasen nauk razodeva njegova slepila. Vsaka oživitev Božjega dela spodbuja kneza hudega k večjemu delovanju. Sedaj vlaga zadnje napore za sklepni boj proti Kristusu in njegovim sledilcem. Kmalu se bo pred nami pokazala zadnja velika prevara. Antikrist bo pred našimi očmi delal čudeže. To, kar bo posnemal, bo tako podobno resničnemu, da ne bo mogoče razlikovati med enim in drugim brez pomoči Svetega pisma. S pričevanjem Svetega pisma je treba preizkusiti vsako trditev in vsak čudež.

Tisti, ki si prizadevajo izpolnjevati Božje zapovedi, bodo osovraženi in zasmehovani. Ti lahko obstanejo samo v Bogu. Da bodo lahko zdržali prihodnjo preizkušnjo, morajo razumeti Božjo voljo tako, kakor je razodeta v njegovi besedi. Boga lahko spoštujejo samo tedaj, če pravilno dojemajo njegov značaj, vladavino in načrte in živijo v skladnosti z njimi. Samo tisti, ki so svoje duše okrepili s svetopisemskimi resnicami, bodo lahko zdržali zadnji veliki spor.^{/593/} Vsak posameznik bo stal pred vprašanjem: Ali bom bolj poslušal Boga ali človeka? Pred vrati je odločilna ura. Ali so naše noge utemeljene na skali Božje nespremenljive besede? Ali smo pripravljeni trdno stati v obrambi Božjih zapovedi in Jezusove vere?

Zveličar je pred svojim križanjem rekel učencem, da bo umorjen in da bo vstal iz groba; angeli so bili navzoči, da bi si njegove besede vtisnili v srce in dušo. Toda učenci so pričakovali osvoboditev izpod rimskega jarma in niso mogli prenesti misli, da bo On, ki je bil središče vseh njihovih upov, moral pretrpeti tako sramotno smrt. Besede, na katere naj bi se spomnili, so se izgubile iz njihovega spomina, in čas preizkušnje jih je našel nepripravljene. Jezusova smrt je popolnoma razdejala njihova upanja, kakor da jih nikoli ne bi bil opozoril. Tako je tudi nam v prerokovanjih razodeta prihodnost enako jasno, kakor je bila učencem s Kristusovimi besedami. Dogodki, povezani s koncem časa milosti in pripravo za čas stisk, so jasno napovedani. Množice pa imajo o teh pomembnih resnicah tako malo pojma, kakor da nikoli niso bile razodete. Satan skrbno pazi, da bi preprečil objavo vsakega podatka, ki bi jih lahko zmodril za zveličanje, zato pa jih bo čas stisk zalotil nepripravljene.

Ko Bog pošlje svetu tako pomembne opomine, da so predstavljeni z angeli, ki letijo posredi neba in jih oznanjajo, potem zahteva od vsakega razumnega bitja, da upošteva sporočilo. Strašne sodbe, ki bodo izrečene proti častilcem zveri in njene podobe, ([Raz 14,9-11.](#)) morajo vse spodbuditi k marljivemu proučevanju prerokovanj, da bi spoznali, kaj je znamenje zveri in kako se lahko izognejo, da ga ne bi sprejeli. Ampak večina ljudi odvrta ušesa, da ne bi slišali resnice, in se obračajo k zgodbam. Apostol Pavel je rekel za zadnje dni: "Kajti pride čas,^{/594/} ko ne bodo prenašali zdravega nauka." ([2 Tim 4,3.](#)) Ta čas je že prišel. Ljudje ne želijo svetopisemske resnice, ker nasprotuje željam grešnega srca, ki ljubi svet, Satan pa jim ponuja slepila, ki so jim všeč.

Ampak Bog bo imel na svetu ljudstvo, ki bo pazilo na Sveto pismo in samo na Sveto pismo kot merilo vseh nauk in temelj sleherne reforme. Niti mnenja učenih ljudi niti trditve znanosti niti verski nauki ali odločitve cerkvenih zborov, ki so tako mnogoštevilne in nasprotujoče si s cerkvami vred, katere jih zastopajo, niti glas večine - niti ene prvine od tega niti vseh skupaj ni mogoče imeti kot dokaz za ali proti kateri koli točki vere. Preden sploh sprejmemo kateri si bodi nauk ali predpis, se moramo prepričati o podpori tistega jasnega: "Tako pravi Gospod."

Satan si neprenehoma prizadeva speljati pozornost z Boga na človeka. Zapeljuje ljudi, da gledajo na škofo, duhovnike in profesorje teologije kot na svoje voditelje, namesto da bi preiskovali Sveto pismo in sami zase spoznali svojo dolžnost. Ko pa jih vodi z razumom teh vodij, lahko po svoji volji vpliva na ljudstvo.

Ko je Kristus prišel oznanjat besedo življenja, so ga navadni ljudje radi poslušali, verovali pa so mu celo duhovniki in starešine. Veliki duhovnik in narodni voditelji pa so se odločili prezreti in zavreči njegov nauk. Čeprav jim je propadel ves trud, da bi proti njemu našli razloge za obtožbo, in so občutili vpliv Božje moči in modrosti, s katero so bile navdihnjene njegove besede, so vendar podlegli svojim predsodkom; zavrgli so najjasnejše dokaze njegovega mesijanstva, kajti sicer bi morali postati njegovi učenci. Ti Jezusovi nasprotniki so bili ljudje, ki jih je bilo ljudstvo od otroštva naučeno spoštovati in se brezpogojno klanjati njihovi veljavi. Spraševali so se: "Kako to, da naši starešine in modri pismarji ne verujejo v Jezusa? Ali ga ne bi ti pobožni ljudje sprejeli, če bi bil resnično Kristus?"^{/595/} Samo vpliv takšnih učiteljev je zapeljal Jude, da so zavrgli Odrešenika.

Duh, ki je spodbujal te duhovnike in voditelje, še danes prežema mnoge, ki jim je visoko priznana pobožnost. Ti nočejo preiskovati pričevanja Svetega pisma o posebnih resnicah za ta čas. Kažejo na svojo mnogoštevilnost, bogastvo in priljubljenost, a z omalovaževanjem gledajo na majhno število branilcev resnice kot na neznatne, revne in nepriljubljene ljudi, ki imajo vero, s kakršno se ločujejo od sveta.

Kristus je vnaprej videl, da ošabno prisvajanje oblasti, ki so jo kazali pismarji in farizeji, ne bo prenehalo tedaj, ko se bodo Judje razkropili. S svojim preroškim pogledom je gledal na vzpostavljanje človeške oblasti, ki bo hotela vladati nad vestjo, kar je bilo v vseh časih strašno prekletstvo za cerkev. Njegova huda obtožba zoper pismarje in farizeje, kakor tudi njegovi opomini ljudstvu, naj ne hodi za temi slepimi vodji, so zapisani kot nasvet za prihodnje rodove.

Rimska cerkev pridržuje pravico razlage Svetega pisma duhovništvu. Z naslanjanjem na to, da je samo cerkev sposobna razlagati Božjo besedo, je vzela Sveto pismo navadnemu ljudstvu. Čeprav je reformacija dala Sveto pismo vsem, vendar to samovoljno načelo, ki izhaja iz Rima, zadržuje mnoge med protestanti, da ne proučujejo Svetega pisma zase. Naučeni so nauk sprejemati tako, **kakor ga razlaga cerkev**. Na tisoče jih je, ki si ne upajo sprejeti, kar koli je v nasprotju z njihovim verovanjem ali utrjenim naukom njihove cerkve, četudi je

v Svetem pismu še tako jasno podano.

Čeprav je Sveto pismo polno opominov proti lažnim učiteljem, so vendar mnogi pripravljeni zaupati zveličanje svojih duš duhovnikom. Danes je na tisoče kristjanov po imenu, ki ne morejo podati nikakršnega drugega razloga za svojo vero, razen da so jih tako naučili njihovi verski voditelji. Gredo mimo Zveličarjevega nauka in mu ne posvečajo nikakršne pozornosti,^{/596/} brezpogojno zaupanje pa imajo v besede duhovnikov. Ali so oni nezmotljivi? Kako lahko svoje duše zaupamo njihovem vodstvu, če iz Božje besede ne zvemo, da so resnično nosilci luči? Pomanjkanje moralnega poguma za odstop s shojene steze sveta zapeljuje mnoge, da hodijo po stopinjah učenih ljudi. Ker neradi sami raziskujejo, bodo končno ujeti v mreže zmot. Vidijo, da je resnica za današnji čas jasno podana v Svetem pismu, in čutijo moč Svetega Duha, ki spremlja njeno oznanjevanje, pa vendar dopuščajo, da zaradi nasprotovanja duhovništva ostanejo brez luči. Čeprav sta razum in vest prepričana, si

vendar te zaslepljene duše ne upajo misliti drugače kakor duhovni voditelji, in svoje osebno mnenje in svojo večno blaginjo žrtvujejo neveri, ošabnosti in predsodkom drugih.

Mnogo je načinov, ki jih Satan uporablja, da bi s pomočjo človeškega vpliva zvezal svoje sužnje. Na tisoče ljudi zadržuje privezane s finimi vezmi ljubezni k sovražnikom Kristusovega križa. Kakršna koli že je ta zveza, bodisi starševska, sinovska, zakonska ali prijateljska, so posledice enake. Nasprotniki resnice uporabljajo svojo moč, da bi vladali nad vestjo, a pod njihovo oblastjo zadržane duše nimajo dovolj poguma ali samostojnosti, da bi poslušali svoj osebni čut dolžnosti.

Božja resnica in slava sta neločljivi. Ni mogoče, da bi na napačen način spoštovali Boga, če se držimo Svetega pisma. Mnogi trdijo, da ni pomembno, kaj kdo veruje, če je le njegovo življenje brezhibno. Toda življenje se izoblikuje s tem, kar verujemo. Če sta nam dosegljivi Kristusova resnica in luč, nam pa ni mar, da bi ju poslušali in razumeli, potem ju dejansko zavračamo. Rajši izbiramo temo kakor luč.

"Je pot, ki se zdi ravna človeku, njen konec pa je pot v smrt." ([Preg 16,25](#).) Neznanje ni opravičilo za zmoto ali greh,^{/597/} če smo dobili vso priložnost spoznati Božjo voljo. Človek potuje in pride do križišča raznih poti, toda kažipot mu kaže, kam se po kateri poti pride. Če mu ni mar za kažipot in se poda po poti, ki se mu zdi prava, bo zagotovo na napačni poti, četudi je še tako iskren.

Bog nam je dal svojo besedo, da bi spoznali njen nauk in sami zvedeli, kaj zahteva od nas. Ko je neki pismouk prišel k Jezusu in ga vprašal: "Kaj naj storim, da podedujem večno življenje?" ga je Zveličar opozoril na Sveto pismo z besedami: "V zakonu kaj je pisano? Kako bereš?" ([Luk 10,25. 26](#).) Neznanje ne bo opravičilo ne starih ne mladih in jih ne bo osvobodilo kazni, ki je določena za prestopke Božjih zapovedi, saj imajo v rokah zvesto podobo teh zapovedi, njegovih načel in zahtev. Ni dovolj imeti dobre namene; ni dovolj delati to, kar ima kdo za pravilno ali pa za kar oznanjevalec pravi, da je prav. Gre za zveličanje duše, zato mora vsakdo zase preiskovati Sveto pismo. Njegovo prepričanje naj bo še tako trdno, naj je še tako prepričan o tem, da oznanjevalec ve, kaj je resnica, vse to ne sme biti njegov temelj. Ima zemljevid, na katerem so označeni vsi kažipoti v nebesa, zato ničesar ni treba ugibati ali domnevati.

Prva in najvišja dolžnost vsakega razumnega bitja je spoznati iz Svetega pisma, kaj je resnica, potem pa živeti po tej luči in druge hrabriti, naj posnemajo njegov zgled. Iz dneva v dan moramo marljivo preiskovati Sveto pismo, se poglobljati v vsako njegovo misel in primerjati vrsto z vrsto. Sami moramo z Božjo pomočjo izoblikovati svoje mnenje, saj bomo pred Bogom odgovarjali sami zase.

Najbolj jasno razodete resnice v Svetem pismu so učeni ljudje zavili v dvom in temo. Delajo se, da imajo veliko modrost, pa učijo, da ima Sveto pismo mistični, skrivnostni in duhovni pomen, ki ni jasno izražen z našim jezikom. Ti ljudje so lažni učitelji.^{/598/} Takšnim ljudem je Jezus rekel: "Ne poznate pisem, ne Božje moči." ([Mar 12,24](#).) Svetopisemski jezik se mora razlagati po njegovem očitnem pomenu, če niso uporabljeni simboli ali prisposodbe. Kristus je dal obljubo: "Če hoče kdo njegovo voljo izpolnjevati, razpozna, je li ta nauk iz Boga." ([Jan 7,17](#).) Če bi ljudje hoteli sprejeti Sveto pismo takšno, kakršno je, če ne bi bilo lažnih učiteljev, da bi zapeljevali in motili njihove misli, bi bilo opravljeno delo, ki bi razveselilo angele, a na tisoče in tisoče tavajočih v zmoti bi prišlo v Kristusovo čredo.

Pri proučevanju Svetega pisma moramo porabiti vse svoje duhovne moči in zapreči razum, da bi lahko dojeli globoke nebeške stvari, kolikor je to možno smrtnikom. Ne smemo pa pozabiti, da sta pravi duh učencev otroška poslušnost in pokornost. Svetopisemskih težav ni mogoče nikoli obvladati na enak način, ki ga uporabljamo pri obravnavi filozofskih problemov. Proučevanja Svetega pisma se ne smemo lotiti z enakim samozaupanjem, s kakršnim se mnogi lotijo proučevanja področij znanosti, temveč z molitvijo in zaupanjem v Boga, z iskreno željo po spoznanju njegove volje. Priti moramo s ponižnim in poslušnim duhom, da bi dosegli znanje velikega **Jaz sem**. Če ne delamo tako, bodo hudobni duhovi tako zaslepili naš razum in zakrknili naše srce, da resnica ne bo mogla narediti na nas nikakršnega vtisa.

Mnogi deli Svetega pisma, ki jih šolani ljudje imajo za skrivnost ali pa jih preskačejo kakor nekaj nepomembnega, so polni tolažbe in naukov zanj, ki se jih uči v Kristusovi šoli. Eden izmed razlogov, da nekateri teologi nimajo jasnejšega pojma o Božji besedi, je zapiranje oči pred resnicami, ki jih ne želijo izvajati. Razumevanje svetopisemskih resnic ni odvisno toliko od umske moči proučevalca koliko od njegovih iskrenih namenov in resne želje po pravičnosti.

Svetega pisma nikoli ne smemo proučevati brez molitve. Le Sveti Duh nam lahko pomaga dojeti pomembnost teh stvari,^{/599/} ki jih je zlahka možno razumeti, in obvarovati pred zavijanjem teže dojemljivih točk resnice. Služba nebeških angelov je pripraviti naša srca, da bi razumeli Božjo besedo, tako da bomo navdušeni z njeno lepoto, opozorjeni z njenimi nasveti, spodbujeni in okrepljeni z obljubami, ki so v njej. Tudi mi moramo prositi tako kakor psalmist: "Odgrni moje oči, da gledam čuda v tvojem zakonu." ([Ps 119,18.](#)) Skušnjave so pogosto videti nepremagljive, ker se zanemarija molitev in proučevanje Svetega pisma, zato se skušnjavi podvrženi ne more takoj spomniti Božjih obljub in dočakati Satana s svetopisemskim orožjem. Toda angeli so neprestano okrog njih, ki so pripravljeni, da bi bili poučeni z božanskimi rečmi, in v uri, ko bo potrebno, jih bodo spomnili prav na tiste resnice, ki jih potrebujejo. In ko se tedaj "kakor reka privali sovražnik, ga Gospodov dih zapodi v beg". ([Iz 59,19.](#))

Jezus je obljubil svojim učencem: "Tolažnik pa, Sveti Duh, ki ga pošlje Oče v mojem imenu, On vas bo vse učil in vas spominjal vsega, kar sem vam povedal." ([Jan 14,26.](#)) Ampak Kristusov nauk se mora prej vtisniti v naš spomin, da bi nas Božji Duh lahko v uri nevarnosti spomnil nanjo. David je rekel: "V svojem srcu sem shranil tvoj govor, da ne grešim zoper tebe." ([Ps 119,11.](#))

Vsi, ki cenijo svojo večno blaginjo, se morajo varovati, da ne bi padli v dvom. Napadi bodo usmerjeni na osnovne stebre resnice. Ni mogoče, da bi nam bilo prizaneseno zasmehovanje, modrovanje in lažni primamljivi nauki moderne nevere. Satan prilagaja svoje skušnjave vsem slojem. Neizobražene napada z zasmehovanjem in roganjem, proti izobraženim pa nastopa z znanstvenimi pripombami in filozofskim modrovanjem, ki je prav tako premišljeno naravnano, da izzove nezaupanje ali prezir do Svetega pisma. Celot mladi, ki imajo malo izkušenj, si upajo dvomiti o osnovnih načelih krščanstva.^{/600/} A ta nevera mladih ima svoj vpliv, četudi je še tako površinska. Mnogi so na ta način tako zapeljani, da zasmehujejo vero svojih staršev in prezirajo duha milosti. ([Heb 10,29.](#)) Mnoga življenja njih, ki so obljubljali živeti Bogu na čast in v blagoslov svetu, so bila uničena z zastrupljenim dihom brezbožnosti. Vsi, ki zaupajo hvalisavim sklepom človeškega razuma in si domišljajo, da morajo razložiti božanske skrivnosti in spoznati resnico brez pomoči Božje modrosti, so se zapletli v mrežo Satanovih pasti.

Živimo v najbolj slovesnem obdobju zgodovine tega sveta. Usoda ljudi, ki so prenapolnili zemljo, se mora kmalu določiti. Naša lastna prihodnja blaginja, a prav tako zveličanje drugih ljudi, je odvisna od poti, na katero bomo stopili sedaj. Potrebno je, da nas vodi Duh resnice. Vsak Kristusov sledilec se mora resno vprašati: "Gospod, kaj želiš, da storim?" Ponižati se moramo pred Gospodom v postu in molitvi ter mnogo razmišljati o njegovi besedi, zlasti o dogodkih pri sodbi. Sedaj moramo iskati globoke in žive izkušnje z Bogom. Ne smemo izgubiti niti trenutka. Okrog nas se dogajajo dogodki največjega pomena; stojimo na začaranem Satanovem zemljišču. Božji čuvaji, ne spite. Sovražnik je blizu in preži, pripravljen vsak trenutek skočiti na vas in vas upleniti, če le klonete in zadremate.

Mnogi so zaslepljeni glede svojega dejanskega položaja pred Bogom. Čestitajo si, da niso storili hudobnih dejanj, a pozabljajo na dobra in plemenita dejanja, ki jih Bog pričakuje od njih, pa so jih opustili narediti. Ni dovolj, da so drevje v Božjem vrtu. Bog pričakuje od njih, da obrodijo sad. Postavlja jih za odgovorne za vse dobrine, ki bi jih z njegovo milostjo lahko naredili, pa jih niso. Vpisani so v nebeških knjigah kakor takšni, ki tratijo zemljo. Toda celo primer teh ljudi ni popolnoma brez upanja. Srce ljubezni, ki dolgo trpi, še vedno moli zanje, ki ne cenijo Božje ljubezni in zlorabljajo njegovo milost.^{/601/} "Zato pravi: Zbudi se, ki spiš, in vstani izmed mrtvih, in prisveti ti Kristus. Glejte torej, da živite previdno, ne kakor nemodri, ampak kakor modri, in skrbno rabite čas, ker dnevi so hudi." ([Ef 5, 14-16](#).)

Ko bo prišel čas preizkušnje, se bodo pokazali tisti, ki so sprejeli Božjo besedo za svoje življenjsko pravilo. Poleti ni videti nikakršne razlike med zimzelenimi in drugimi drevesi; ko pa pride zimski vihar, zimzeleno drevje ostane nespremenjeno, druga drevesa pa izgubijo listje. Tako se tudi sedaj tako imenovani kristjani ne morejo razlikovati od pravih, toda čas je tik pred nami, ko se bo razlika pokazala. Nasprotniki se bodo dvignili, versko gorečništvo in nestrpnost se bosta spet razplamtela, nastala bodo preganjanja, polovični kristjani in hinavci se bodo omajali in odpovedali svoji veri; toda pravi kristjani bodo trdno stali kakor skala s še močnejšo vero in svetlejšim upanjem kakor v dneh blaginje.

Psalmist pravi: "Tvoja pričevanja so moje premišljevanje. Po tvojih poveljih pridobivam razumnost, zato sovražim vsako stezo lažnivosti." ([Ps 119,99.104](#).)

"Blagor človeku, ki doseza modrost, in človeku, ki napreduje v umnosti. Kajti podoben bo drevesu, vsajenemu poleg voda; po reki zaganja svoje korenine in se ne boji, ko prihaja vročina, ampak zeleno je njegovo listje, in v letu suše ni v skrbi in ne preneha prinašati sadu." ([Preg 3,13](#); [Jer 17,8](#).)^{/602/}

38. ZAdnji opomin ([angleško](#))

"Potem sem videl drugega angela iti dol z neba, ki je imel veliko oblast; in zemlja se je razsvetlila od njegove slave. In zavpije z močnim glasom, rekoč: Padel je, padel veliki Babilon, in postal je prebivališče hudičev in ječa vseh nečistih duhov in ječa vseh nečistih in osovraženih ptičev. Kajti od vina srda njene nečistosti so pili vsi narodi. ... In slišal sem drug glas iz nebes, govoreč: Izidite iz nje, moje ljudstvo, da se ne udeležite njenih grehov in da ne prejmete od njenih šib." ([Raz 18,1-4.](#))

To svetopisemsko besedilo kaže na čas, ko se mora sporočilo o padu Babilona, ki ga je napovedal drugi angel, ([Raz 14,8.](#)) ponoviti z omenjanjem pokvarjenosti, ki so prodrle v razne verske skupnosti kot sestavne dele Babilona, odkar je to sporočilo prvič objavljeno poleti 1844. Tukaj so opisane strašne razmere na verskem področju. Z zavračanjem resnice postaja duh ljudi mračnejši, njihovo srce pa trše, dokler ne postanejo odkriti neverniki. Kljub opominom, ki jih je dal Bog, bodo dalje prezirali eno izmed desetih zapovedi, dokler ne bodo zapeljani tako daleč, da bodo preganjali nje, ki imajo vse Božje zapovedi za svete. Prezirati Božjo besedo in njegovo ljudstvo pomeni prezirati Kristusa. Ko bodo cerkve sprejele spiritistični nauk,^{/603/} bodo odstranjene pregraje, ki so bile vsiljene mesenemu srcu, a izpovedovanje vere bo postalo plašč, ki bo pokrival najbolj podlo krivičnost. Vera v spiritistična razodetja odpira vrata lažnim duhovom in Satanovim naukom, in tako se bo v cerkvah čutil vpliv hudobnih angelov.

Za čas, ko se o Babilonu govori v prerokovanju, je rečeno: "Kajti njeni grehi so se nakopičili do neba, in Bog se je spomnil njenih krivic." ([Raz 18,5.](#)) Babilon je napolnil mero svoje krivičnosti, in poguba ga bo hitro doletela. Bog pa še ima svoje ljudstvo v njem, in preden ga bodo doletele Božje sodbe, morajo zvesti biti poklicani, naj izidejo iz njega, da se ne bi pomešali z njegovimi grehi, da ne bi prejeli njegovih šib. Zato je tukaj gibanje predstavljeno z angelom, ki prihaja iz nebes, razsvetljuje zemljo s svojo slavo in oznanja z velikim glasom grehe Babilona. V zvezi z njegovim sporočilom se sliši vabilo: "Izidite iz nje, moje ljudstvo." To vabilo v zvezi s tretjim angelskim sporočilom sestavlja opomin, ki bo dan Zemljanom.

Strašen je konec, ki mu svet gre naproti. Pozemske moči, ki se združujejo v boju zoper Božje zapovedi, bodo ukazale, da se morajo vsi, "mali in veliki, bogati in ubogi, svobodni in hlapci", ([Raz 13,16.](#)) prilagoditi navadi cerkve s praznovanjem lažne sobote. Vsi, ki bodo temu nasprotovali, bodo kaznovani, končno pa bo določeno, da si zaslužijo smrt. Po drugi strani pa Božje zapovedi, ki ukazujejo počivati v Stvarnikov dan počitka, terjajo poslušnost in grozijo s srdom vsem prestopnikom teh predpisov.

Ko se to vprašanje Božjih zapovedi jasno poda ljudem, potem bo sprejel znamenje zveri vsakdo, ki bo tedaj teptal Božje zapovedi, da bi poslušal človeške ukaze. Ta sprejema znamenje zvestobe izbrani oblasti, ki ji je poslušen namesto Bogu. Nebeški opomin se glasi: "Če kdo moli zver^{/604/} in njeno podobo in vzame njeno znamenje na svoje čelo ali roko, bo tudi on pil od vina Božjega srda, ki je čisto pripravljeno v čaši njegove jeze." ([Raz 14,9.10.](#))

Božja jeza pa nikogar ne bo doletela prej, preden bo resnica podana njegovemu srcu in vesti, a jo bo zavrzel. Mnogo ljudi je, ki nikoli niso imeli priložnosti slišati posebnih resnic za ta čas. Obveznost četrte zapovedi jim nikoli ni bila podana v pravi luči. On, ki bere sleherno srce in preiskuje vsako spodbudo, ne bo zapustil nikogar, ki hrepeni po spoznanju resnice, da bi bil prevaran glede izida boja. Ukaz ne bo ljudstvu vsiljen slepo. Vsakdo bo imel zadosti luči, da bi na podlagi zdravega razuma sklenil svojo odločitev.

Sobota bo preizkusni kamen zvestobe, saj je to tista točka resnice, ki je posebej izpostavljena napadom. Ko bo ljudi doletela zadnja stiska, bo potegnjena črta ločnica med njimi, ki služijo Bogu, in njimi, ki mu ne služijo. Medtem ko bo praznovanje nedelje v skladnosti s pozemskimi zakoni, a v nasprotju s četrto zapovedjo, znamenje zvestobe tisti moči, ki nasprotuje Bogu, bo posvečevanje prave sobote v skladnosti z Božjimi zapovedmi dokaz zvestobe Stvarniku. Medtem ko bo ena skupina ljudi s sprejemom znamenja pokornosti pozemskim oblastem dobila znamenje zveri, bo druga dobila Božji pečat, ker si bo izbrala znamenje zvestobe Božji veljavi.

Prej so bili oznanjevalci resnic tretjega angelskega sporočila pogosto računani samo za izzivalce preplaha. Za neutemeljene in nesmiselne so šteli njihove napovedi, da bo v Združenih državah Amerike zavladata verska nestrpnost ter da se bosta cerkev in država združili pri preganjanju izpolnjevalcev Božjih zapovedi. Trdi se, da ta država ne more biti kaj drugega kakor to, kar je bila - branilec verske svobode.^{/605/} Ko pa se bo na veliko obravnavalo prisiljeno praznovanje nedelje, se bo videlo, da se približuje dogodek, o katerem se je tako dolgo govorilo in v katerega se ni verjelo, a tretje angelsko sporočilo bo napravilo takšen vtis, kakršnega ni moglo imeti nikoli poprej.

Bog je v vseh časih pošiljal svoje služabnike žigosat greh kakor v svetu tako tudi v cerkvi. Ampak ljudstvo želi, da bi mu govorili mile stvari, kajti čista in neizumetničena resnica mu ne ugaja. Mnogi reformatorji so se v začetku svojega dela odločili biti zelo previdni pri žigosanju greha cerkve in ljudstva. Upali so, da bodo z zglednim krščanskim življenjem vrnili ljudstvo k svetopisemskemu nauku. Toda nanje je prišel Božji Duh, kakor je prišel na Elija, da ga je spodbujal žigosati grehe brezbožnega kralja in odpadlega ljudstva. Niso se mogli vzdržati, ne da bi oznanjali jasnih besed Svetega pisma - naukov, ki so se jih v začetku izogibali oznanjati. Božji Duh jih je spodbudil h gorečemu oznanjevanju resnice in nevarnosti, ki je grozila ljudem. Govorili so besede, ki jim jih je dal Bog, ne da bi se bali posledic, in ljudstvo je bilo prisiljeno poslušati opomine.

Tako se bo oznanjalo tudi tretje angelsko sporočilo. Ko bo prišel čas, da se oznanja z največjo močjo, bo Bog uporabil ponižna orodja in vodil razum njih, ki se bodo posvetili njegovi službi. Pridigarji bodo bolj usposobljeni s pomaziljenjem od Svetega Duha kakor pa z dobesednim šolanjem. Ljudje vere in molitve bodo spodbujeni, da bodo odšli s sveto gorečnostjo oznanjevat besede, ki jim jih bo dal Bog. Grehi Babilona bodo razkrinkani. Strašne posledice tega, da so cerkvene praznike vsilile državne oblasti, prodiranje spiritizma, skrivnostni, toda hitri razvoj papeške oblasti - vse to bo razkrinkano. Ti slovesni opomini bodo pretresli ljudstvo. Na tisoče in tisoče jih bo poslušalo take besede, kakršnih še niso slišali. Z začudenjem bodo poslušali pričevanje,^{/606/} da je Babilon cerkev, ki je padla zaradi svojih zmot in grehov ter zaradi zametovanja resnice, ki ji je bila poslana iz nebes. Ko se bo ljudstvo obrnilo na svoje prejšnje učitelje z radovednim vprašanjem: Ali je to tako? tedaj jim bodo njihovi pridigarji pripovedovali zgodbe, prerokovali jim bodo mile stvari, da bi pomirili njihovo zaskrbljenost in utišali njihovo prebujeno vest. Ker pa mnogi ne bodo hoteli biti zadovoljni samo z veljavo človeka in bodo zahtevali svetopisemsko načelo "tako pravi Gospod", bo večina pridigarjev podobno farizejem v starem času, ker bo šlo za njihovo veljavo, jezno odgovorila, da je to sporočilo od Satana. S tem pa bodo spodbudili grešno množico, naj zasmehuje in preganja njegove oznanjevalce.

Satan se jezi, ko se boj razširja na nova področja in ljudstvo postaja pozorno na poteptane Božje zapovedi. Moč, ki spremlja sporočilo, bo razjezila njene nasprotnike. Duhovniki si bodo skoraj z nadnaravnimi napori prizadevali zastreti luč, da ne bi svetila na njihovo čredo.

Uporabili bodo vsa sredstva, ki jih imajo na voljo, da bi preprečili razprave o teh pomembnih vprašanjih. Cerkev se bo naslonila na močno roko državne oblasti, in v tem se bodo združili katoličani in protestanti. Ko bo gibanje za splošno praznovanje nedelje pogumnejše in splošnejše, bo tudi zakon poklican na pomoč proti posvečevalcem sobote. Pretili jim bodo z denarnimi kaznimi in zaporom, nekaterim pa bodo ponudili vplivna mesta in položaje ter druge nagrade in prednosti, da bi jih pripravili k zatajitvi vere. Toda njihov odločni odgovor se bo glasil: "Dokažite nam z Božjo besedo našo zmoto," kakor je zahteval tudi Luter v podobnih priložnostih. Tisti, ki bodo pripeljani pred sodišča, bodo resnico obranili z jasnim podajanjem, a nekateri od poslušalcev bodo spodbujeni k odločitvi, da bodo izpolnjevali vse Božje zapovedi. Tako bo luč prišla do mnogih tisočev njih, ki sicer nikoli ne bi zvedeli ničesar o teh resnicah./607/

Načrtna poslušnost Božji besedi se bo štela za upor. Od Satana zapeljani starši bodo ravnali strogo in surovo s svojimi verujočimi otroki; gospodarji bodo mučili svoje hlapce, ki izpolnjujejo Božje zapovedi. Ljubezen se bo ohladila. Otrokom bodo odpovedali dediščino in jih nagnali z doma. Dobesedno se bodo izpolnile Pavlove besede: "Pa tudi vsi, ki hočejo pobožno živeti v Kristusu Jezusu, bodo preganjani." ([2 Tim 3,12](#).) Ker zagovorniki resnice ne bodo hoteli praznovati nedelje namesto sobote, bodo nekateri od njih zaprti, drugi bodo pregnani, z nekaterimi pa bodo ravnali kakor s sužnji. Vse to se sedaj človeškemu razumu zdi nemogoče, toda ko se bo Božji Duh umaknil od ljudi in bodo prišli pod oblast Satana, ki sovraži Božje predpise, se bodo zgodile čudne stvari. Srce je lahko zelo surovo, če se mu odvzameta Božja ljubezen in strah.

Brž ko se bo približala nevihta, bodo mnogi, ki so verovali v tretje angelsko sporočilo, pa niso bili posvečeni s poslušnostjo resnici, zapustili svoje položaje in stopili v vrste nasprotnikov. Ko se bodo združili s svetom in sodelovali v njegovem duhu, bodo začeli stvari opazovati v enaki luči, ko pa bo prišla skušnjava, bodo pripravljene izbrati lažjo in bolj priljubljeno stran. Nadarjeni in zgovorni ljudje, ki so se nekoč veselili resnici, bodo uporabili svoje moči, da bi prevarali in zapeljali ljudi. Postali bodo bolj ogorčeni sovražniki svojih nekdanjih bratov. Ko bodo pred sodišča pripeljani posvečevalci sobote, da bi odgovarjali zaradi svoje vere, bodo ti odpadniki najboljše Satanovo orožje, da bi jih obrekovali in obtožili ter tako z lažnimi poročili in sumi izzvali srd vladarjev proti njim.

V tem času preganjanja bo preizkušana vera Gospodovih služabnikov. Ti bodo zvesto oznanjali opomine in gledali samo na Boga in Božjo besedo. Božji Duh bo deloval na njihova srca in jih spodbudil h govorjenju./608/ Spodbujeni s sveto gorečnostjo in gnani z močjo Božjega Duha bodo odšli opraviti določene dolžnosti, ne da bi se ozirali na posledice oznanjanja ljudstvu besed, ki jim jih je zaupal Gospod. Ne bodo mislili na svoje pozemske koristi in ne bodo poskušali ohraniti svojega ugleda ali življenja. Ko pa bo nanje prišla nevihta nasprotovanja in zasmehovanja, bodo nekateri premagani s strahom pripravljene vzklkniti: "Ko bi bili vedeli, kakšne bodo posledice naših besed, bi molčali." Obdani bodo s težavami. Satan bo jurišal nanje z groznimi skušnjavami. Delo, ki so se ga lotili, se jim bo zdelo, da ga ne morejo opraviti s svojimi sposobnostmi. Pretila jim bo nevarnost, da bodo uničeni. Izginilo bo navdušenje, ki jih je krepilo. Ne bodo se mogli vrniti. Tedaj se bodo zavedli svoje nebogljenosti in pribežali k Vsemogočnemu ter ga prosili za moč. Spomnili se bodo, da niso bile njihove besede, ki so jih izgovorili, pač pa njegove, ki jim je ukazal oznaniti opomin. Bog je v njihova srca vsadil resnico, in oni niso mogli opustiti, da je ne bi oznanili.

Enake preizkušnje so doživeli tudi Božji možje v preteklosti. Wycliff, Hus, Luter, Tyndal, Baxter in Wesley so zahtevali, da je treba sleherni nauk preiskati s Svetim pismom, in izjavili, da se bodo odpovedali vsemu, kar obsoja. Proti tem ljudem je divjalo preganjanje z neizprosnim srdom, a vendar niso prenehali oznanjati resnice. Za vsako obdobje cerkvene zgodovine je značilen razvoj neke posebne resnice, ki je ustrezala potrebam Božjega ljudstva v tistem času. Vsaka nova resnica si je morala utirati pot kljub sovraštvu in nasprotovanju; tisti, ki so dobili blagoslov v njeni luči, so morali preživeti preizkušnje in stiske. Kadar koli je bilo potrebno, je Gospod vedno dal ljudstvu posebno resnico. Kdo si upa preprečiti njeno oznanjanje? On ukazuje svojim hlapcem, da naj oznanijo svetu zadnje vabilo milosti. Ti lahko molčijo samo za ceno nevarnosti za svojo lastno dušo.^{/609/} Kristusovi poslanci nikoli ne smejo misliti na posledice. Morajo izpolniti svojo dolžnost, posledice pa prepustiti Bogu.

Ko se bo nasprotovanje razplamtelo, bodo Božji služabniki znova zmedeni, ker se jim bo zdelo, da so izzvali to stisko. Vest in Božja beseda pa jih bosta prepričali, da je bilo njihovo ravnanje brezhibno; a če se bodo preizkušnje še podaljšale, bodo vendar okrepčani, da jih bodo zdržali. Boj bo odločnejši in ostrejši, a s stisko vred bosta rasli njihova vera in pogum. Njihovo pričevanje bo: "Mi si ne upamo nasprotovati Božji besedi niti deliti Božje zapovedi na pomembni in nepomembni del, da bi si s tem pridobili naklonjenost sveta. Gospod, komur služimo, nas lahko osvobodi. Kristus je premagal pozemske moči; ali naj se bojimo že premaganega sveta?"

Preganjanje v vseh svojih oblikah je odsvit načela, ki bo obstajalo vse dokler bo živel Satan in dokler koli bo krščanstvo imelo življenjsko moč. Noben človek ne more služiti Bogu, ne da bi proti sebi izzval odpora temačnih čet. Hudobni angeli bodo jurišali nanj vznemirjeni, da jim s svojim vplivom ne bi otel plena iz rok. Hudobni ljudje, ki so grajani z njegovim zgledom, se bodo združili s hudobnimi angeli samo zato, da bi ga z vablljivimi skušnjavami ločili od Boga. Če jim ne bo to uspelo s temi sredstvi, bodo uporabili silo, da bi prisilili njegovo vest.

Dokler koli pa je Jezus v nebeškem svetišču kot človekov posrednik, se bo pri vladarjih in ljudstvu čutil vpliv Svetega Duha, ki zadržuje jezo. Sveti Duh še vedno vpliva nekoliko na pozemske zakone. Ko ne bi bilo teh zakonov, bi bilo stanje sveta mnogo hujše od sedanjega. Medtem ko so mnogi vladarji Satanova delavna orodja, ima Bog svoja orodja med voditelji ljudstva. Sovražnik navdihuje svoje služabnike, naj predlagajo ukrepe, ki bodo precej ovirali Božje delo; a državniki, ki se bojijo Gospoda, stojijo pod vplivom svetih angelov, da bi takim predlogom nasprotovali z neovrgljivim dokazom.^{/610/} Na ta način

bo nekoliko ljudi zadržalo močan tok zla. Nasprotovanje sovražnikov resnice bo obrzdano, da bi tretje angelsko sporočilo lahko opravilo svoje delo. Ko bo oznanjen zadnji opomin, bo nase pritegnil pozornost teh vodilnih ljudi, po katerih Gospod sedaj dela, in nekateri med njimi bodo sprejeli ta opomin ter stopili na stran Božjega ljudstva v času stiske.

Angel, ki se je pridružil oznanjanju tretjega angelskega sporočila, bo razsvetlil vso zemljo s svojo slavo. Tukaj je napovedano delo velikih razsežnosti in nenavadne moči. Adventno gibanje leta 1840-1844 je bilo čudovito razodetje Božje moči; prvo angelsko sporočilo je bilo odneseno do vsake misijonarske postaje na svetu in v nekaterih državah je nastopilo tako versko prebujenje, kakršno se ni videlo v nobeni deželi od časa reformacije v XVI. stoletju. Toda vse to bo preseglo močno gibanje med zadnjim opominom tretjega angela.

To delo bo podobno tistemu na binkoštni dan. Kakor je bil "zgodnji dež" dan ob izlivanju Svetega Duha na začetku širjenja evangelijskega sporočila, da bi izzval klitje dragocenega

semena, tako se bo izlil "pozni dež" pri njegovem dokončanju, da bo žetev dozorela. "In spoznavajmo Gospoda, prizadevajmo si ga spoznati! Njegov izhod je gotov kakor jutranji svit, in pride nam kakor deževje, kakor pozni dež, ki vlaži zemljo. In vi, sionski sinovi, radujte in veselite se v Gospodu, svojem Bogu! Kajti daje vam zgodnjega dežja pravo mero in pošilja vam naliv zgodnjega in poznega dežja kakor poprej. In zgodi se v poslednjih dneh, pravi Bog: izlijem svojega Duha na vse človeštvo. In zgodi se, da vsak, kdor bo klical Gospodovo ime, bo zveličan." ([Oz 6,3](#); [Joel 2,23](#); [Dej 2,17.21](#).)

Veliko evangeljsko delo se ne bo končalo z manjšim razodetjem Božje moči od tiste, ki je spremljala njegov začetek. Prerokovanja, ki so se izpolnila ob izlivanju zgodnjega dežja^{611/} na začetku oznanjevanja evangelija, se bodo znova izpolnila o poznem dežju pri njegovem koncu. To so časi "poživljenja", na katere je upal apostol Peter, ko je rekel: "Spokorite se torej in izpreobrnite, da se izbrišejo vaši grehi, da tako pridejo časi poživljenja od Gospodovega obličja in pošlje za vas določenega Maziljenca Jezusa." ([Dej 3,19.20](#).)

Božji služabniki bodo z ozarjenimi obrazi in razsvetljeni s svetim posvečenjem hiteli iz kraja v kraj oznanjat sporočilo iz nebes. Na tisoče glasov po vsem svetu bo nosilo opomin. Dogajali se bodo čudeži, bolni bodo ozdraveli, a znamenja in čudeži bodo spremljali verne. Tudi Satan bo delal lažne čudeže; naredil bo, da bo tudi ogenj padal iz nebes. ([Raz 13,13](#).) Na ta način bodo Zemljani prisiljeni k odločitvi, za koga se bodo opredelili.

Sporočilo se ne bo toliko širilo z dokazovanjem kolikor z globokim pričanjem Božjega Duha. Dokazi so bili podani. Seme je bilo posejano, sedaj pa bo vzkilo in obrodilo sad. Spisi, ki so jih razprostranili evangeljski sodelavci, so opravili svoj vpliv, toda mnogim, na katere je evangeljska resnica naredila globok vtis, je bilo preprečeno popolnoma razumeti resnico ali se ravnati po njej. Žarki luči sedaj prodirajo vsepovsod. Resnica se kaže v vsej svoji jasnosti, a iskreni Božji otroci trgajo vezi, ki so jih doslej zadrževale. Družinske in cerkvene vezi jih več ne morejo zadržati. Resnica jim je dragocenejša od vsega drugega. Kljub Satanovim združenim močem, ki bodo vstale proti resnici, je veliko število njih, ki se bodo postavili na Gospodovo stran.^{/612/}

39. Čas stiske ([angleško](#))

"In tisti čas nastopi Mihael, veliki knez, ki se poteguje za sinove tvojega ljudstva; in bo čas stiske, kakršne ni bilo, odkar je narod, do tistega časa. A v tistem času bo oteto tvoje ljudstvo, vsak, kogar najdejo zapisanega v knjigi." ([Dan 12,1.](#))

Ko bo tretje angelsko sporočilo oznanjeno vsem, se milost ne bo več potegovala za grešne Zemljane. Božje ljudstvo je opravilo svoje delo. Prejelo je pozni dež, poživljenje od Gospodovega obličja, in je pripravljeno za uro prihodnje preizkušnje. Angeli v nebesih hitijo sem in tja. Neki angel se je vrnil z zemlje in povedal, da je opravil svoje delo. Zadnja preizkušnja je prišla na svet, in vsi, ki so se pokazali zvesti Božjim predpisom, so dobili pečat živega Boga. Tedaj bo Jezus prenehal svojo posredniško službo v nebeškem svetišču. Dvignil bo svoje roke in glasno spregovoril: "Dopolnjeno je." Vse angelske čete pa so snele svoje krone, medtem ko je Jezus slovesno oznanil: "Kdor dela krivico, naj jo dela še, in kdor je nesnažen, bodi še nesnažen; in kdor je pravičen delaj še bolj pravico, in sveti naj se še bolj posvečuje." ([Raz 22,11.](#)) Vsak primer je odločen bodisi za življenje ali za smrt. Kristus je opravil spravo za svoje ljudstvo^{/613/} in izbrisal njegove grehe. [tevílo njegovih podložnikov je popolnjeno; kraljestvo in oblast in veličastvo pod vsemi nebesi bo izročeno dedičem zveličanja, Jezus pa bo vladal kot Kralj kraljev in Gospod gospodov.

Ko bo Jezus zapustil svetišče, bo Zemljane pokrila tema. V tem strašnem času morajo pravični živeti brez posrednika pred svetim Bogom. Moč, ki je doslej zadrževala hudobne, je odstranjena, in Satan ima popolno oblast nad dokončno nespokorjenimi grešniki. Božja dolgotrajna potrpežljivost je izčrpana. Svet je zavrgel njegovo milost, prezrl njegovo ljubezen in poteptal njegove zapovedi. Hudobni so prestopili meje časa milosti, ki jim je bil dan. Božji Duh, kateremu so se tako vztrajno upirali, se je končno umaknil od njih. Nezaščiteni z Božjo milostjo so brez zaščite pred Hudobnim. Tedaj bo Satan pahnil Zemljane v zadnjo veliko stisko. Ko bodo Božji angeli prenehali zadrževati strašne viharje človeških strasti, bodo odvezane vse prvine spopada. Ves svet bo pahnjen v pogubo, ki bo strašnejša od tiste, ki je nekoč doletela Jeruzalem.

En sam angel je pomoril vse egiptovske prvence in napolnil deželo z vpitjem. Ko se je David pregrešil pred Bogom s preštevanjem ljudstva, je en angel povzročil strašno opustošenje, s katerim je bil kaznovan njegov greh. Enako razdiralno moč, ki so jo pokazali sveti angeli, ko jim je Bog to ukazal, bodo pokazali tudi hudobni angeli, ko jim bo to dovolil. Te moči so sedaj pripravljene in samo čakajo na Božje dovoljenje, da bi povsod sejale pustošenje.

Spoštovalci Božjih zapovedi bodo obdolženi za povzročitev kazni, ki so se izlile na svet, in jih bodo šteli za povzročitelje strašnih motenj v naravi, prepirov in prelivanja krvi med ljudmi, zaradi česar je zemlja napolnjena z gorjem. Moč, ki je spremljala zadnji opomin, je razsrdila hudobne. Njihova jeza se je razplamtela zoper vse,^{/614/} ki so sprejeli sporočilo; in Satan bo še z večjo močjo razpihoval duha sovraštva in preganjanja.

Ne duhovniki ne ljudstvo niso vedeli, ko se je Božja navzočnost končno umaknila od judovskega naroda. Čeprav so bili pod Satanovo oblastjo in prežeti z najstrašnejšimi in najhujšimi strastmi, so se še vedno šteli za Božje izvoljence. [e naprej se je opravljala služba v templju. Na oskrunjenih oltarjih so darovali daritve in klicali Božji blagoslov nad ljudstvo, ki je bilo krivo za kri Božjega dragega Sina ter je poskušalo ubiti njegove služabnike in apostole. Tako niti Zemljani nič ne bodo vedeli o tem, ko bo izrečena nepreklicna odločitev v nebeškem svetišču in bo usoda sveta za vedno zapečatená. Ljudstvo, ki ga je Božji Duh

končno zapustil, bo dalje opravljalo verske formalnosti, a Satanova gorečnost, s katero jih bo knez hudega navdušil za izvrševanje njegovih peklenških načrtov, bo podobna gorečnosti za Boga.

Sobota bo v vsem krščanstvu postala poseben predmet boja. Posvetne in cerkvene oblasti se bodo združile, da bi prisilile ljudi praznovati nedeljo. Mala skupina zvestih pa trdovratno ne bo hotela popustiti splošno sprejeti zahtevi, pa bo zato postala predmet splošnega sovraštva. Poudarjalo se bo, da se ne sme trpeti maloštevilno ljudstvo, ki se upira cerkveni ustanovi in državnemu zakonu; da je boljše, da trpi samo to ljudstvo, kakor pa da bodo vsi narodi pahnjeni v zmedo in protizakonje. Enako dokazovanje so uporabili judovski starešine proti Kristusu pred skoraj dvajsetimi stoletji. Zviti Kajfa je dejal: "Bolje je za vas, če eden človek umre za ljudstvo, nego da bi ves narod poginil." ([Jan 11,50.](#)) Takšno dokazovanje bo odločilno; in slednjič bo proti njim, ki posvečujejo soboto po četrti zapovedi, izdan odlok, s katerim bo objavljeno, da si zaslužijo najhujšo kazen,^{/615/} in ljudstvu bo dovoljeno, da jih po določenem času pobije. Katolicizem v Evropi in odpadli protestantizem v Ameriki bosta ukrepala enako proti njim, ki spoštujejo vse Božje predpise.

Tedaj bosta Božje ljudstvo doleteli žalost in stiska, ki ju prerok opisuje kot čas Jakobove stiske: "Kajti tako pravi Gospod: Glas trepetanja čujemo, strah je in nič miru. ... Vseh obličja so obledela. Gorje, ker velik je ta dan, da mu ni enakega: to je čas Jakobove stiske; vendar bo rešen iz nje." ([Jer 30,5-7.](#))

Jakobova noč strahu, ko se je v molitvi bojeval za rešitev iz Ezavovih rok, ([1 Mojz 32,24-30.](#)) pomeni izkušnjo Božjega ljudstva v času stiske. Prestrašil se je smrtnih groženj svojega brata zaradi prevare, ki jo je naredil, da bi dobil očetov blagoslov, določen za Ezava, zato je pobegnil, da bi si rešil življenje. Potem ko je mnogo let živel kot pregnanec, se je po Božji zapovedi podal na pot, da bi se z ženami, otroki in čredami vrnil v rodni kraj. Ko je prišel na mejo dežele, se je grozno prestrašil, ko je slišal, da se mu Ezav približuje s četo vojakov, popolnoma gotovo z namenom, da bi se mu maščeval. Kazalo je, da bo Jakobovo neoboroženo in nezavarovano spremstvo padlo kot neobgljena žrtev nasilja in pokola. Tem skrbem in strahu je bilo dodano tudi težko breme spoznanja o lastni krivdi, kajti njegov osebni greh je priklical to nevarnost. Njegovo edino upanje je bilo v Božji milosti. Njegova edina obramba je bila molitev. Ničesar ni opustil, da bi po svojih močeh popravil storjeno krivičnost bratu in odvrnil nevarnost, ki mu je pretila. Tako morajo tudi Kristusovi sledilci med približevanjem k času stiske narediti vse, da bi se pred ljudstvom pokazali v pravi luči, razorožili predsodke in odvrnili nevarnost, ki ogroža svobodo vesti.

Jakob je najprej poslal svojo družino na drugo stran potoka, da ne bi videla njegove stiske, potem pa je ostal sam in v molitvi prosil Boga.^{/616/} Izpovedal je svoje grehe in s hvaležnostjo priznal Božjo milost do njega ter se v globoki ponižnosti skliceval na zavezo, ki je bila sklenjena z njegovimi očeti, in na obljubo, ki mu jo je dal tisto noč v prikazni pri Betelu in v deželi njegovega izgnanstva. V njegovem življenju je napočil čas krize; vse je stalo na kocki. V temi in samoti je dalje molil in se poniževal pred Bogom. Na lepem je nekdo položil roko na njegovo ramo. Pomislil je, da mu kakšen sovražnik hoče vzeti življenje, zato se je s svojo brezupno močjo začel boriti z napadalcem. Ko je začelo svitati, je tujec uporabil svojo nadčloveško moč. Pri njegovem dotiku je bil močan mož videti kakor ohromel in se je jokaje kot neobgljeni molivec oklenil vratu svojega skrivnostnega nasprotnika. Jakob je tedaj zvedel, da se je bojeval z angelom zaveze. Čeprav ni bil sposoben za boj in je trpel hude bolečine, ni opustil svojega načrta. Dolgo časa je prenašal nemir, pekočo vest in bolečino zaradi svojega greha. Sedaj je moral dobiti zagotovilo, da mu je odpuščeno. Kazalo je, da nebeški

obiskovalec hoče oditi, toda Jakob ga je trdno držal in prosil za blagoslov. Angel je silil: "Pusti me, zarja že vstaja." Očak pa je vzkliknil: "Ne pustim te, če me ne blagosloviš." Kakšno zaupanje, kakšna odločnost in vztrajnost se tukaj odkrivajo! Ko bi bila to hvalisava in drzna zahteva, bi bil Jakob takoj uničen. Ampak on je govoril s takšno gotovostjo, kakršno lahko ima samo ta, ki prizna svojo slabost in nevrednost, a vendar zaupa v milost Boga, ki drži svojo zavezo.

"Se je boril z Bogom ... in premagal." ([Oz 12,4,5](#).) Ta grešni smrtnik je premagal veličastvo nebes s ponižnostjo, spokorjenjem in izročitvijo. Trepetaje se je naslonil na Božje obljube, in srce neizmerljive ljubezni ni moglo odkloniti grešnikove prošnje. Kot dokaz njegove zmage in za ohrabritev drugih, da se zgledujejo po njem, je bilo njegovo ime, ki je bilo pomnik njegovega greha, spremenjeno v drugo, ki je postalo pomnik njegove zmage. Dejstvo,^{/617/} da se je Jakob bojeval z Bogom in zmagal, je zagotavljalo, da bo premagal tudi ljudi. Ni se več bal jeze svojega brata, ker je bil Gospod njegova zaščita.

Satan je obtožil Jakoba pred Božjimi angeli in poudarjal, da ga ima pravico uničiti zaradi njegovega greha. Vplival je na Ezava, da mu je šel nasproti; in medtem ko se je oček vso noč bojeval, si je Satan v njem prizadeval okrepiti občutek krivde, da bi ga spravil v malodušnost in strl njegovo zaupanje v Boga. Jakob je bil pripeljan skoraj do obupa; vedel je, da mora biti pogubljen brez nebeške pomoči. Iskreno se je spokoril zaradi svojega velikega greha in zaupal v Božjo milost. Ni dovolil, da bi ga Satan odvrnil od cilja, temveč se je trdno držal za Angela in dalje resno prosil z boleznim vpitjem, dokler ni zmagal.

Kakor je Satan vplival na Ezava, da se je podal nasproti Jakobu, tako bo tudi v času stiske spodbujal hudobne, da uničijo Božje ljudstvo. In kakor je obtožil Jakoba, tako bo obtožil tudi Božje ljudstvo. Svet ima za svoje služabnike, toda majhna skupina, ki izpolnjuje Božje zapovedi, nasprotuje njegovi nadoblasti. Ko bi jo lahko zbrisal s sveta, bi bila njegova zmaga popolna. On vidi, da jih varujejo sveti angeli, zato razume, da so njihovi grehi odpuščeni. Vendar ne ve, da so njegovi primeri odločeni v nebeškem svetišču. Natančno pozna grehe, v katere jih je zapeljal, in jih prinaša pred Boga v pretirano veliki luči in trdi, da si to ljudstvo zasluži biti prikrajšano za Božjo milost z njim vred. Trdi, da jim Gospod zaradi svoje pravičnosti ne more odpustiti grehov, njega in njegove anjele pa uničiti. Sklicuje se na pravico do njih kakor na svoj plen in zahteva, da se izročijo v njegove roke za uničenje.

Medtem ko Satan obtožuje Božje ljudstvo zaradi njegovih grehov, mu Gospod dovoljuje, da jih skuša do skrajnosti. Njihovo zaupanje v Boga, njihova vera in odločnost bodo hudo preizkušani. Ko gledajo v preteklost, njihovo upanje pada,^{/618/} kajti v vsem svojem življenju lahko vidijo malo dobrega. Popolnoma se zavedajo svojih slabosti in nevrednosti. Satan si jih prizadeva prestrašiti z mislijo, da je njihov primer brezupen in da se madež njihove nečistosti nikoli ne more umiti. Upa, da jim bo toliko uničil vero, da bodo popustili njegovim skušnjavam in se odpovedali svoji vdanosti Bogu.

Čeprav bo Božje ljudstvo obdano s sovražniki, ki si ga bodo prizadevali pogubiti, pa vendar strah, ki ga bo pretrpelo, ni strah pred preganjanjem zaradi resnice. Strah ga je, da se ni spokorilo za vsak greh in da zaradi neke svoje napake ne bo doživelo uresničenja Zveličarjeve obljube, da ga bo "ohranil iz ure skušnjave, ki ima priti na vesoljni svet". ([Raz 3,10](#).) Če bi zanesljivo vedeli, da so jim grehi odpuščeni, se ne bi bali mučenja in smrti; toda če bodo nevredni in bodo izgubili svoje življenje zaradi neke napake v svojem značaju, potem bo osramočeno Božje sveto ime.

Povsod se slišijo zarotniški dogovori in se vidi delovanje upora; zato se v njih pojavlja močna želja in resno hrepenenje duše, da bi se dokončal veliki odpad in storil konec hudobnosti brezbožnih. A med molitvijo Bogu, naj prepreči uporniško delo, si očitajo, da nimajo moči za nasprotovanje mogočnemu toku hudobnosti in ga ne morejo ustaviti. Čutijo, da Satanove sile ne bi imele tolikšne moči, da bi jih napadale, ko bi bili vse svoje sposobnosti uporabili v Kristusovi službi in napredovali iz moči v moč.

Mučijo svoje duše pred Bogom, sklicujoč se na prejšnje spokorjenje za mnoge svoje grehe in na Zveličarjevo obljubo: "Ali pa naj se izroči v varstvo meni, sklene mir z menoj, sklene naj mir z menoj!" ([Iz 27,5](#).) Njihova vera omahuje, ker njihove molitve niso takoj uslišane.^{/619/} Kljub prestajanju največjega strahu, groze in stiske ne prenehajo moliti. Oklepajo se Božje moči, kakor se je Jakob trdno oklepal Angela, a besede njihove duše se glasijo: "Ne pustim te, dokler me ne blagosloviš."

Če se Jakob ne bi bil poprej spokoril za svoj greh, da je s prevaro dobil prvenstvo, Bog ne bi uslišal njegove molitve in ne bi milostno ohranil njegovega življenja. Tako bi bilo tudi Božje ljudstvo v času stiske premagano, ko bi imelo nespokorjene grehe iz preteklosti; ti bi namreč pred njega prišli v času, ko ga bo mučil strah in trepet. Obup bi zadušil njihovo vero, in ne bi imeli zaupanja, da se z Bogom bojujejo za rešitev. Čeprav se globoko zavedajo svoje nevrednosti, vendar ugotavljajo, da ne morejo najti nobene skrite napake. Njihovi grehi so bili že poprej podani pred sodbo in izbrisani, zato se jih niti ne spominjajo več.

Satan mnoge ljudi zapeljuje k veri, da Bog ne posveča pozornosti njihovi nezvestobi v majhnih stvareh; toda Gospod kaže s svojim ravnanjem z Jakobom, da nikakor ne odobrava in ne trpi zla. Satan bo premagal vse, ki si prizadevajo opravičiti svoje grehe ali jih prikrivati ter dovoljujejo, da ostanejo zapisani v nebeških knjigah nepriznani in neodpuščeni. Kolikor bolj se imajo za pobožne in kolikor višji položaj zasedajo, toliko težji je njihov primer v Božjih očeh in toliko bolj zanesljiva zmaga njihovega velikega sovražnika. Kdor odlaša s svojo pripravo za Božji dan, ne bo mogel tega doseči v času stiske ali v katerem koli poznejšem času. Njegov primer je brezupen.

Kristjani po imenu, ki bodo nepripravljeni stopili v tisti strašni zadnji boj, bodo v svojem obupu priznali grehe z besedami velikega strahu, hudobni pa se bodo radovali zaradi njihove stiske. Ta priznanja so podobna Ezavovemu in Judeževemu. Kdor se jih tako spoveduje, je žalosten zaradi **posledic** prestopka, ne pa zaradi svoje krivde.^{/620/}

Ne čutijo nikakršnega pravega spokorjenja niti odvratnosti do greha. Priznajo svoj greh iz strahu pred kaznijo, ko pa so kazni umaknjene, zopet nasprotujejo Bogu kakor nekoč faraon.

Jakobova zgodovina je tudi dokaz, da Bog ne bo zavrzel njih, ki so bili prevarani, izkušani in zapeljani v greh, pa so se spreobrnili k Bogu z iskrenim spokorjenjem. Medtem ko jih Satan poskuša uničiti, Bog pošilja svoje angele, da bi jih tolažili in zaščitili v času nevarnosti. Satanovi napadi so ostri in odločni, njegova slepila pa strašna, toda Gospodovo oko bedi nad njegovim ljudstvom in njegova ušesa poslušajo njihovo vpitje. Njihova stiska je velika; zdi se, da jih bodo pogoltnili zublji ognjenih peči; toda Topilec jih bo popeljal skozi ogenj, kakor se dragoceno zlato čisti v ognju. Božja ljubezen do njegovih otrok je v času njihove najhujše preizkušnje prav tako močna in nežna, kakor je bila v dnevih njihove največje blaginje, toda zaradi njih samih je potrebno, da preidejo skozi ognjeno peč. Vse, kar je v njih pozemskega, mora zgoreti, da bi popolnoma odsevali Kristusovo podobo.

Čas stiske in strahu, ki je pred nami, bo zahteval vero, ki lahko zdrži muke, odpovedi in lakoto - vero, ki se ne bo omajala, četudi bo še tako hudo preizkušana. Čas milosti se daje vsem, da bi se pripravili za tisti čas. Jakob je zmagal, ker je bil vztrajen in odločen. Njegova zmaga je dokaz moči vztrajne molitve. Vsi, ki se zanašajo na Božje obljube kakor on ter so resni in vztrajni kakor on, bodo imeli uspeh, kakršnega je dosegel on. Kdor pa se ni pripravljen odpovedati samemu sebi, da bi se ponižal pred Bogom ter dolgo in resno prosil za njegov blagoslov, ga ne bo dobil. Bojevat se z Bogom - kako malo jih ve, kaj je to! Kako malo jih je stalo pred Bogom z gorečim hrepenenjem in si prizadevalo do skrajnih naporov svojega bitja. Kako malo se jih je z nepremakljivo vero držalo Božjih obljub, ko so valovi obupa, ki jih noben jezik ne more opisati, pridrli nad molivca!./621/

Tisti, ki imajo sedaj samo malo vere, so v največji nevarnosti, da bodo podlegli moči Satanovih slepil in nasilja nad vestjo. A četudi zdržijo preizkušnje, bodo v času stiske trpeli globoko žalost in strah, ker se niso navadili zaupati v Boga. Opuščenih lekcij vere se bodo morali naučiti pod najstrašnejšim pritiskom malodušja.

Sedaj moramo spoznati Boga in preizkusiti njegove obljube. Angeli zapisujejo sleherno resno in iskreno molitev. Prej se moramo odpovedati sebičnim zadovoljstvom kakor pa opustiti občestvo z Bogom. Največja revščina in samoodpoved z njim sta boljša kakor vse bogastvo, časti, udobnost in prijateljstvo brez njega. Najti si moramo čas za molitev. Če dovolimo, da posvetne koristi zasedejo našega duha, nam bo Bog morda dal čas s tem, da nam bo vzel naše malike, ki so narejeni iz zlata, hiš in rodovitne zemlje.

Mladina ne bi bila zapeljana v greh, ko ne bi hotela stopiti na nobeno drugo pot, razen na tisto, na kateri lahko prosi za Božji blagoslov. Ko bi glasniki, ki svetu oznanjajo zadnji svečani opomin, prosili za Božji blagoslov - ne hladno, ravnodušno in malomarno, temveč srčno in z vero kakor Jakob - potem bi pogosteje imeli priložnost reči: "Boga sem videl iz obličja v obličje, in oteta je bila moja duša." ([1 Mojz 32,30.](#)) Nebesa bi jih imela za kneze, ker bi imeli moč za zmago v svojem boju z Bogom in ljudmi.

"Čas stiske, kakršne ni bilo", bo kmalu nastopil, in tedaj nam bo potrebna izkušnja, ki je sedaj nimamo, a so mnogi preveč brezbrizni, da bi jo dosegli. Pogosto se zgodi, da pričakovano stisko štejemo za večjo, kakor dejansko je, vendar ne bo tako s pravo krizo, ki je pred nami. Najbolj živa domišljija si ne more zamisliti, kako huda bo preizkušnja. V tistem času preizkušnje bo morala vsaka duša stati sama pred Bogom. "Pa bi bili v njej Noe, Danijel in Job, res, kakor živim, govori Gospod Jahve: ne otmo ne sinov ne hčeri,./622/ oteli pa bodo samo svoje duše po svoji pravičnosti." ([Ezek 14,20.](#))

Sedaj, ko naš veliki duhovnik opravlja spravo za nas, si moramo prizadevati biti popolni v Kristusu. Naš Zveličar niti z eno edino mislijo ni mogel biti zapeljan k popuščanju moči skušnjave. Satan v človeškem srcu najde prostor, ki ga lahko uporabi za svoje oporišče. Goji se kakšno grešno nagnjenje, v katerem njegove skušnjave kažejo svojo moč. Toda Kristus je rekel o sebi: "Prihaja namreč vojvoda tega sveta, a na meni nima ničesar." ([Jan 14,30.](#)) Satan na Božjem Sinu ni mogel najti ničesar, kar bi mu omogočilo izbojevati zmago nad njim. Jezus je izpolnjeval zapovedi svojega Očeta, in v njem ni bilo greha, katerega bi lahko Satan uporabil v svojo korist. To so razmere, v katerih se morajo najti vsi, ki želijo zdržati čas stiske.

Že v sedanjem življenju moramo zapustiti greh z vero v Kristusovo pravno kri. Naš dragoceni Zveličar nas vabi, naj se združimo z njim, zedinimo svoje slabosti z njegovo močjo,

svoje neznanje z njegovo modrostjo, svojo nevrednost z njegovimi zaslugami. Božja previdnost je šola, v kateri se moramo naučiti Kristusove krotkosti in ponižnosti. Gospod vedno postavlja pred nas pravi življenjski cilj, ne pa pot, ki bi si jo hoteli izbrati, ker se nam zdi lažja in ugodnejša. Naša dolžnost je sodelovati z orodji, ki nam jih nebesa dajejo na voljo, da bi si izoblikovali značaj po Kristusovem zgledu. Kdor koli to delo opusti ali ga prelaga, postavlja svojo dušo v najbolj strašno nevarnost.

Apostol Janez je slišal v prikazni glas v nebesih, ki je vzkliknil: "Gorje zemlji in morju, ker dol je šel Hudič k vam z veliko jezo, ker ve, da ima malo časa." ([Raz 12,12.](#)) Strašni so prizori, ki so izzvali ta vzklik nebeškega glasu. Satanov srd vse bolj raste, kolikor krajši je njegov čas, a njegovo delo zapeljevanja in uničevanja bo doseglo svoj vrhunec v času stiske.^{/623/}

Kmalu se bodo na nebu videli strašni pojavi nadnaravnega značaja kot znak sile demonov, ki delajo čudeže. Duhovi hudičev bodo prišli k zemeljskim kraljem in vsemu svetu, da bi jih zapeljali in spodbudili k združitvi s Satanom pri njegovi zadnji bitki proti nebeški vladavini. Tako bodo s temi orodji vladarji in podložniki zapeljani. Nastopili bodo ljudje, ki bodo trdili, da so Kristus, ter zahtevali čast in češčenje, ki pripada Odrešeniku sveta. Opravili bodo čudežne ozdravitve in trdili, da so iz nebes dobili razodetja, ki se ne ujemajo s pričevanji Svetega pisma.

V sklepnem dejanju velike goljufije se bo sam Satan izdajal za Kristusa. Cerkev je dolgo trdila, da čaka na Zveličarjev prihod kot na izpolnitev svojih upov. Vrhovni goljuf bo sedaj ustvaril vtis, kakor da je Kristus že prišel. V raznih krajih sveta se bo Satan pojavil med ljudmi kot veličastno bitje bleščečega sijaja, ki bo podobno opisu Božjega Sina v Janezovem Razodetju. ([Raz 1,13-15.](#)) Slava, ki ga bo obdajala, bo prekašala vse, kar je sploh kdaj videlo smrtno oko. Zmagoslavni vzklik bo zadonel po zraku: "Kristus je prišel! Kristus je prišel!" Ljudstvo bo pokleknilo pred njim, ga častilo, on pa bo dvignil roke in jih blagoslovil, kakor je Kristus blagoslovil učence, ko je živel na zemlji. Njegov glas bo mehak in pritajen, a vendar melodičen. Z blagim in sočutnim glasom bo podajal nekatere čudovite nebeške resnice, o katerih je govoril Zveličar. Zdravil bo bolezni med ljudstvom in trdil, izdajajoč se za Kristusa, da je soboto spremenil v nedeljo in vsem ukazal praznovati dan, ki ga je on blagoslovil. Povedal bo, da tisti, ki vztrajno posvečujejo sedmi dan, skrunijo njegovo ime, ker nočejo poslušati njegovih angelov, ki jih je poslal k njim z lučjo in resnico. To bo mogočna, skoraj nepremagljiva goljufija. Kakor Samarijani,^{/624/} ki jih je prevaral Simon čarovnik, bo ljudstvo od malega do velikega verovalo tej prevari in vpilo: "Ta je Božja moč, ki se imenuje velika." ([Dej 8,10.](#))

Toda Božje ljudstvo ne bo zapeljano. Nauki tega lažnega kristusa se ne ujemajo s Svetim pismom. Njegov blagoslov bo izrečen nad častilci zveri in njene podobe - ravno nad ljudmi, o katerih Sveto pismo pravi, da bo nanje izlita čista Božja jeza.

Ampak Satanu ne bo dovoljeno posnemati načina Kristusovega prihoda. Zveličar je svoje ljudstvo opozoril glede tega in natančno opisal svoj prihod: "Zakaj vstanejo lažnivi kristusi in lažnivi preroki in kazali bodo velika znamenja in čudeže, da bi zapeljali, ko bi bilo mogoče, tudi izvoljence. Ako vam torej reko: glej, v puščavi je! ne hodite ven; glej, v hramih je! ne verujte. Kajti kakor izhaja blisk iz vzhoda in se sveti do zahoda, tako bo prihod Sina človekovega." ([Mat 24,24.26.27.31; 25,31; Raz 1,7; 1 Tes 4, 16.17.](#)) Nemogoče je posnemati ta prihod. Bo vsesplošno znan - vsi ga bodo videli.

Samo ti, ki marljivo proučujejo Sveto pismo in ljubijo resnico, bodo obvarovani velike prevare, ki bo zaslužnija ves svet. Po svetopisemskih pričevanjih bodo prepoznali našemljenega goljufa. Čas preizkušnje bo prišel na vse. Pravi kristjani se bodo izkazali v rešetanju, ki ga bo povzročila ta skušnjava. Ali je Božje ljudstvo danes tako trdno utemeljeno na njegovi besedi, da se ne bo zanašalo na svoja čutila? Ali se bo v takšnem trenutku odločitve opiralo na Sveto pismo in samo na Sveto pismo? Če bo le mogoče, jim bo Satan poskušal preprečiti pripravo, da ne bi mogli zdržati tisti dan. Vse bo naredil tako, da bo Božjim otrokom zaprl pot, jih zaslužnil s pozemskimi bogastvi, jim naložil težko in mučno breme,^{/625/} da bi si srce preobremenili s skrbmi tega življenja, samo da bi jih dan preizkušnje zalotil kakor tat.

Ker bodo razni krščanski vladarji izdali zakon proti izpolnjevalcem Božjih zapovedi, s čimer jim bo prikrajšana zaščita oblasti in bodo prepuščeni njim, ki jim želijo pogubo, bo tedaj Božje ljudstvo zapustilo mesta in vasi, se zbralo po skupinah in stanovalo v najbolj pustih in osamljenih krajih. Mnogi bodo našli zavetje v trdnjavah gora. Kot kristjani piemontskih dolin si bodo visoke gore naredili za svoje svetišče in se zahvaljevali Bogu za "skalni branik". ([Iz 33,16](#).) Toda mnogi izmed vseh narodov in vseh slojev, veliki in mali, bogati in revni, črni in beli bodo vrženi v najbolj nepravilno in najbolj surovo sužnost. Božji ljubimci bodo preživeli hude dneve, zvezani bodo v verige, ždeli bodo v zaporu, obsojeni bodo na smrt, a nekateri bodo v temnih in odvrtnih celicah na videz prepuščeni smrti za lakoto. Nobeno človeško uho ne bo hotelo slišati njihovega vpitja, nobena človeška roka jim ne bo pripravljena pomagati.

Ali bo Gospod pozabil na svoje ljudstvo v tem času preizkušnje? Ali je pozabil zvestega Noeta, ko je kaznen doletela predpotopni svet? Ali je pozabil na Lota, ko je ogenj padel z nebes, da bi sežgal mesta v ravnini? Ali je pozabil Jožefa, ki je bil v Egiptu obdan s pogani? Ali je pozabil na Elija, ko mu je Jezabela grozila z usodo Baalovih prerokov? Ali je pozabil na Jeremija v temni in ogabni jami? Ali je pozabil na tri pogumne mladeniče v goreči peči ali pa na Danijela v levnjaku?

"A Sion je rekel: Jahve me je zapustil in Gospod me je pozabil. More li žena pozabiti svojega dojenca, da bi se ne usmilila sina svojega telesa? In ko bi tudi matere pozabile, jaz vendar ne pozabim tebe! Glej, na obe dlani sem si te vdolbel." ([Iz 49,14-16](#).) Gospod nad vojskami je rekel: "Kdor se vas dotakne, se dotakne punčice njegovega očesa." ([Zah 2,8](#).)^{/626/}

Četudi jih bodo sovražniki vrgli v ječe, pa zidovi ječ vendar ne bodo mogli pretrgati zveze med njihovimi dušami in Kristusom. Ta, ki pozna vsako njihovo slabost in je seznanjen z vsemi njihovimi preizkušnjami, je višji od vseh pozemskih sil; angeli jih bodo obiskali v njihovih osamljenih celicah in jim prinesli nebeško luč in mir. Zapor se jim bo zdel kakor palača, ker bodo tam prebivali tisti, ki so bogati z vero, in temni zidovi bodo razsvetljeni z nebeško lučjo kakor tedaj, ko sta Pavel in Sila molila in pela hvalnice sredi noči v filipski ječi.

Božje sodbe bodo prizadele nje, ki bodo poskušali zatreti in uničiti njegovo ljudstvo. Božja velika potrpežljivost do brezbožnih je ohrabrila ljudi za hudobna dela, ampak njihova kaznenost ne bo nič manj zanesljiva in strašna, čeprav se je z njo tako dolgo odlašalo. "Kajti kakor na Perazimski gori vstane Gospod, razsrdi se kakor v dolini ob Gibeonu, da opravi svoje dejanje - čudno je njegovo dejanje, in da izvrši svoje delo - neobičajno je njegovo delo." ([Iz 28,21](#).) Našemu usmiljenemu Bogu je kaznovanje nekaj tujega. "Kakor res živim, govori Gospod Jahve, nikakor mi ni po volji brezbožnikova smrt." ([Ezek 33,11](#).) Gospod je "poln usmiljenja in milostiv, počasen za jezo in obilen v milosti in resnici ... ki odpušča krivico in prestopke in

greh". ([2 Mojz 34,6.7.](#)) Krivca pa vendar ne pusti nekaznovanega. "Gospod je počasen za jezo in velik v moči, a krivca nikakor ne šteje za nedolžnega." ([Nah 1,3.](#)) S strašno pravičnostjo bo obranil veljavo svojih poteptanih zapovedi. Stroga kazen, ki čaka prestopnike, se lahko vidi iz Gospodovega odlašanja pri izvršitvi kazni. Ljudstvo, s katerim je imel toliko potrpežljivosti in ga ni hotel udariti, dokler ne bo napolnilo mere krivičnosti pred Bogom, bo končno moralo izpiti čašo jeze, ki ne bo razblazena z milostjo.

Ko bo Kristus dokončal svojo posredniško službo v svetišču, se bo izlila čista jeza nanje, ki molijo zver in njeno podobo ter so sprejeli njeno znamenje. ([Raz 14,9.10.](#)) [ibe, ki so se izlile na Egipt, ko je Bog nameraval rešiti Izraela, so po značaju podobne tistim strašnim in večjim kaznim,^{/627/} ki bodo doletele svet pred končno osvoboditvijo Božjega ljudstva. Pisec Razodetja pravi, ko opisuje te strašne kazni: "In pride ulje hudo in strupeno na ljudi, ki so imeli znamenje zveri in ki so molili njeno podobo." Morje je postalo "kakor kri mrliča, in umrla je vsaka živa duša, kar jih je v morjih". Reke in studenci voda so postali kri. Naj so te sodbe še tako strašne, je vendar Božja pravičnost popolnoma upravičena. Božji angel pravi: "Pravičen si, Gospod ... da si tako sodil: ker kri svetnikov in prerokov so prelivali, in krvi si jim dal piti; vredni so tega." ([Raz 16,2-6.](#)) Ko so obsodili Božje ljudstvo na smrt, so priklicali nase krivdo za njihovo kri, kakor da so jo prelili s svojimi rokami. Enako je tudi Kristus razglasil Jude svojega časa krive za kri svetih, ki se je bila prelivala od Abelovih dni, ker so imeli istega duha kakor ubijalci teh prerokov in so hoteli opraviti isto delo.

V naslednji kazni bo soncu dana moč "sežgati ljudi v ognju. In žgali so se ljudje v silni vročini." ([Raz 16,8.9.](#)) Preroki so opisali razmere na zemlji v tem strašnem času takole: "Opustošeno je polje, zemlja žaluje; ker žito je pošlo. Vse drevje na polju je suho, in minilo je veselje človeške otroke. Zrnje je zgnilo pod svojimi grudami; založnice so opustošene. ... Kako ječi živina! Goveje črede tavajo klavno, ker nimajo paše. ... Posahnili so potoki in ogenj je požrl pašnike v puščavi. In petje v palači se sprevrže v plakanje tisti dan, govori Gospod Jahve; trupel bo množica, vsepovsod jih bodo metali na tihoma." ([Joel 1,10.12.17-20; Am 8,3.](#))

Te šibe ne bodo vsesplošne, ker bi bili sicer iztrebljeni vsi Zemljani. Vendar pa bodo najstrašnejši bič,^{/628/} kar so ga sploh kdaj poznali smrtniki. Vse sodbe, ki so doletele ljudi pred koncem časa milosti, so bile razblazene z milostjo. Kristusova kri je ščitila grešnike, da ne bi dobili polno mero kazni za svojo krivdo. Ampak pri zadnji Božji sodbi se bo jeza izlila nepomešana z milostjo.

Tisti dan si bodo zaželeli zaščite Božje milosti, ki so jo tako dolgo prezirali. "Glej, pridejo dnevi, govori Gospod Jahve, da pošljem lakoto v deželo, a ne bodo lačni kruha in ne žejni vode, ampak da poslušajo Gospodove besede. In bodo tavalj od morja do morja in od severa k vzhodu, tekali bodo sem ter tja, da iščejo Gospodove besede, pa je ne bodo našli." ([Am 8,11.12.](#))

Božjemu ljudstvu ne bo prizaneseno trpljenje. Čeprav bo preganjano in se bo grdo ravnalo z njim, čeprav bo trpelo pomanjkanje in bo stradalo zaradi pomanjkanja hrane, vendar nihče ne bo umrl. Bog, ki je skrbel za Elija, se ne bo izognil nobenemu svojemu požrtvovalnemu otroku. On, ki je preštel lase na njihovi glavi, bo skrbel zanje, in v času lakote ne bodo trpeli pomanjkanja. Medtem ko bodo brezbožni umirali za lakoto in kugo, bodo angeli ščitili pravične in zadovoljevali vse njihove potrebe. Njemu, "kdor hodi pravično", je dana obljuba: "Njegov kruh se mu bo dajal, vode mu ne bodo usehnile. Ubožce in siromake, ki iščejo vode, pa je ni, ki se jim jezik suši od žeje, jaz, Gospod, jih uslišim, jaz, Izraelov Bog, jih ne

zapustim." ([Iz 33,15.16; 41,17.](#)) "Kajti smokva ne bo cvetela in pridelka ne bo nič na trtah, oljkova rast bo varala in žitno polje ne donese užitka, iz ograje izgine drobnica in govedi ne bo nič v hlevih," a bogaboječi se bo "vendar radoval v Gospodu", veselil se bo, da je Bog njegovo rešenje. ([Hab 3,17.18.](#))

"Gospod je tvoj varuh, Gospod tvoje zaslanjalo ob tvoji desni roki. Podnevi te ne zadene sonce, ne mesec ponoči. Gospod te bo varoval vsega zlega,^{/629/} varoval bo tvojo dušo. Kajti On te bo rešil iz ptičarjeve zanke in pogubne kuge. S svojo perutjo te pokrije, in pod njegovimi krili ti bo zavetje, ščit in bran je njegova resnica. Ne boj se nočnega strahu, ne pšice, ki šviga podnevi, ne pogube, ki lazi v temi, ne kuge, ki razsaja opoldne. Pade jih ob tvoji strani tisoč in desetkrat tisoč na tvoji desnici, a k tebi se ne približa. Samo s svojimi očmi boš to gledal in videl povračilo brezbožnikov. Ker si rekel: Ti, Gospod, si moje pribežališče, Najvišjega si postavil za svoje prebivališče, ne zadene te nobena nesreča in šiba se ne približa tvojemu šotoru." ([Ps 121,5-7; 91,3-10.](#))

Po človeškem pojmovanju pa bo vendar kazalo, da bo Božje ljudstvo skoraj moralo zapečatiti svoje pričevanje s krvjo, kakor so nekoč naredili mučenci. Samo Božje ljudstvo se bo začelo bati, da ga je Bog zapustil in bo padlo v roke svojih sovražnikov. To je čas groznega duševnega strahu. Dan in noč bodo vpili k Bogu za rešitev. Hudobni bodo slavili zmago in jim zaničljivo govorili: "Kje je sedaj vaša vera? Zakaj vas sedaj Bog ne osvobodi iz naših rok, če ste resnično njegovo ljudstvo?" Toda čakalci se bodo spomnili, da so veliki duhovnik in starešine posmehljivo govorili Jezusu, ko je umiral na golgotškem križu: "Drugim je pomagal, sam sebi ne more pomagati. Izraelov kralj je, naj stopi s križa, in verovali mu bomo." ([Mat 27,42.](#)) Vsi se bodo bojevali z Bogom kakor Jakob. Njihovi obrazi bodo odsevali notranji boj. Vsi obrazi bodo pobledeli. Toda ne bodo prenehali goreče moliti.

Ko bi ljudje lahko gledali z nebeškimi očmi, bi videli čete mogočnih angelov, da obdajajo nje, ki so ohranili besedo Kristusovega potrpljenja. Angeli z nežnostjo in polnim sočutjem gledajo njihove stiske in poslušajo njihove molitve. Čakajo na besedo svojega Poveljnika, da jih otmejo nevarnosti. Vendar morajo še malo počakati. Božje ljudstvo mora izpiti kelih^{/630/} in biti krščeno s krstom trpljenja. Prav to mučno obotavljanje je najboljši odgovor na njihove molitve. S tem ko se trudijo z zaupanjem čakati na Gospoda, da bi On delal, krepijo svojo vero, upanje in potrpljenje, kar so v svojem verskem življenju delali premalo. Ampak zaradi izvoljencev se bo čas stiske skrajšal. "Ali ne bo tudi Bog izvršil pravice svojim izvoljencem, ki vpijejo k njemu dan in noč? ... Pravim vam, da jim stori pravico v kratkem." ([Luk 18,7.8.](#)) Konec bo prišel hitreje, kakor pa ga ljudje pričakujejo. Pšenica bo povezana v snopke za Božjo žitnico, ljuljka pa bo zvezana v butare za ogenj uničevanja.

Nebeški stražarji zvesti svoji dolžnosti še dalje stražijo. Čeprav bo z vsesplošnim odlokom določen datum, ko naj bi se pomorili izpolnjevalci Božjih zapovedi, jim bodo vendar poskušali njihovi sovražniki v nekaterih primerih že prej odvzeti življenje. Toda nihče ne bo mogel priti mimo močnih stražarjev, ki stražijo vsakega zvestega človeka. Nekateri bodo pri svojem begu iz mest in vasi napadeni, toda meči, ki se bodo dvignili proti njim, se bodo zlomili in padli na tla kakor slama. Druge bodo ščitili angeli v podobi vojakov.

Bog je v vseh časih pomagal svojemu ljudstvu in ga reševal po svojih svetih angelih. Nebeška bitja so vedno živo sodelovala v življenju in delu ljudi. Pojavljali so se v oblekah, ki so se svetile kakor blisk, ali pa so prišli oblečeni kakor popotniki. Angeli so se prikazali Božjim ljudem v človeški podobi. Opoldne so počivali pod hrastom, kakor da so utrujeni. Sprejeli so gostoljubnost človeških domov. Ponoči so bili zapoznelim potnikom za vodnike. S svojimi

rokami so prižgali ogenj na oltarju. Odpirali so vrata ječ in Gospodove služabnike izpeljali na svobodo. Ogrnjeni z nebeškim sijajem so prišli odvalit kamen z Zveličarjevega groba.

Angeli so pogosto na zbirališčih pravičnih^{/631/} v obliki ljudi in obiskujejo sestanke brezbožnih, kakor so bili odšli v Sodomo napraviti poročilo o njihovih dejanjih in ugotoviti, ali so prestopili mejo Božje potrpežljivosti. Gospod se veseli milosti; in zaradi nekoliko njih, ki mu dejansko služijo, odstranja nesrečo in množici podaljšuje mir. Malo grešnikov proti Bogu ve, da se imajo za svoje življenje zahvaliti majhnemu številu zvestih, katere radi zasmehujejo in tlačijo.

Čeprav svetovni vladarji tega ne vedo, so bili vendar angeli pogosti govorniki na njihovih posvetovanjih. Človeške oči so jih videle; človeška ušesa so poslušala njihove prošnje; človeška usta so nasprotovala njihovim predlogom in se posmehovala njihovim nasvetom; človeške roke so jih žalile in mučile. V zbornicah in sodnih palačah so ti nebeški poslanci kazali natančno poznanje človeške zgodovine; bolje so zastopali potlačene kakor njihovi najsposobnejši in najzgovornejši zagovorniki. Preprečili so načrte in zadržali hudobije, ki bi zelo ovirale Božje delo in povzročile mnogo trpljenja njegovemu ljudstvu. V trenutku nevarnosti in stiske Gospodov angel postavlja šotorišče "okrog njih, ki se ga boje, in jih otiplje". ([Ps 34,7.](#))

Božje ljudstvo z velikim hrepenenjem pričakuje znamenje prihoda svojega Kralja. Ko bodo stražarji vprašani: "Čuvaj, mine li skoraj noč?" bo dan jasen odgovor: "Pride jutro, pa tudi noč." ([Iz 21,11.12.](#)) Na oblakih nad vrhovi gora sveti luč. Kmalu se bo tam odkrila njegova slava. Sonce pravičnosti bo skoraj zasvetilo. Jutro in noč sta že tukaj - svitanje neskončnega dneva za pravične in začetek večne noči za brezbožne.

Medtem ko borci pošiljajo svoje molitve k Bogu, se zdi, da je skoraj odstranjena zavesa, ki jih ločuje od nevidnega sveta. Nebesa plamtijo od svitanja večnega dneva in podobno melodiji angelskega zbora prihajajo do ušes tele besede:^{/632/} "Stojte trdno v svoji zvestobi. Pomoč prihaja." Kristus, vsemogočni Zmagovalec, daje svojim utrujenim borcem krone neminljive slave, a njegov glas doni od priprtih vrat: "Glejte, jaz sem z vami. Ne bojte se. Poznam vaše bolečine; nosil sem vaše skrbi. Ne borite se proti nepremagljivemu sovražniku. Jaz sem izbojeval zmago za vas in v mojem imenu ste več kakor zmagovalci."

Zveličar nam bo poslal pomoč prav tedaj, ko nam bo potrebna. Pot v nebesa je posvečena z njegovimi stopinjami. Vsak trn, ki rani naše noge, je ranil tudi njegove. Vsak križ, ki smo ga bili poklicani nositi, je nosil On pred nami. Gospod dovoljuje boje, da bi dušo pripravil za mir. Čas stiske je strašna ognjena preizkušnja za Božje ljudstvo; toda to je čas za vsakega pravega vernika, da pogleda navzgor, in z vero bo videl nad seboj mavrico oblube.

"In Gospodovi odrešenci se vrnejo ter pridejo na Sion s petjem, in večna radost bo nad njih glavo; veselje in radost jih objame, a žalovanje in zdihovanje pobegne. Jaz, jaz sem vaš tolažitelj. Kdo si ti, da se bojiš človeka, ki umrje, in človekovega sina, ki izgine kakor seno? In da zabiš Gospoda, svojega Stvarnika ... in si v strahu vedno, vsak dan, zaradi stiskalčeve togote, ko se pripravlja, da bi pogubil? In kje je stiskalčeva togota? Hitro bo izpeljan v prostost tisti, ki je sključen v okovih, in ne umre in ne pade v jamo, tudi ne bo pogrešal svojega kruha. Zakaj jaz sem Gospod, tvoj Bog, ki razburjam morje, da buče njegovi valovi; Gospod nad vojskami je njegovo ime. In položil sem svoje besede v tvoja usta in zakril sem te s senco svoje roke.

Zato čuj vendar, o ponižana in pijana, a ne vina; tako govori tvoj Gospod Jahve, in tvoj Bog, ki se poteguje za pravdo svojega ljudstva: Glej, iz tvoje roke jemljem omotno čašo, čašo svoje togote; ne boš je več pila. Ampak dam jo v roko njih, ki te ponižujejo, ki so govorili tvoji duši: ^{/633/} Vrzi se na tla, da pojdemo čeznjo! In ti si naredila kakor dlan svoj hrbet in kakor cesto čez gredočim." ([Iz 51,11-16.21-23.](#))

Božje oko, ki gleda skozi vse čase, je bilo usmerjeno na čas odločitve, ki ga Božje ljudstvo mora preživeti, ko se bodo pozemske sile zbrale proti njemu. Podobno pregnanim ujetnikom se bodo bali smrti zaradi lakote in nasilja. Sveti, ki je Izraelcem razdelil Rdeče morje, pa bo tudi sedaj pokazal svojo mogočno moč in ukinil njihovo suženjstvo. "In bodo meni dne, ki ga napravim, pravi Gospod nad vojskami, v dragotino, in jim prizanesem, kakor mož prizanese svojemu sinu, ki mu služi." ([Mal 3,17.](#)) V tem času prelita kri Kristusovih prič, ne bi mogla biti posejano seme, da bi obrodilo žetev v Božjo slavo kakor nekoč kri mučencev. Njihova zvestoba ne bi bila pričevanje, ki bi druge prepričalo o resnici, saj se bodo vsi valovi milosti odbili od zakrknjenih src, da se nikoli več ne bodo vrnil. Ko bi pravični sedaj padli kot plen svojih sovražnikov, bi to pomenilo zmago za kneza teme. Psalmist pravi: "Kajti On me skriva v svoji koči ob dnevu nesreče, prikriva me v skrivališču svojega šotor." ([Ps 27,5.](#)) Kristus je rekel: "Pojdi, moje ljudstvo, stopi v svoje hrame in zapri si duri za seboj; skrij se za malo časa, dokler ne preide jeza. Zakaj, glej, Gospod prihaja iz svojega kraja kaznovat prebivalce zemlje za njih krivico." ([Iz 26,20.21.](#)) Slavna bo osvoboditev njih, ki so potrpežljivo čakali njegov prihod in katerih imena so zapisana v knjigi življenja. ^{/634/}

40. Osvoboditev Božjega ljudstva ([angleško](#))

Človeški zakoni bodo prikrajšali zaščito spoštovalcem Božjih zapovedi in po raznih deželah se bo hkrati pojavilo gibanje za njihovo uničenje. Ko se bo približal z odlokom določeni čas, se bodo ljudje zarotili, da bodo iztrebili osovraženo sekto. Odločili se bodo čez noč opraviti odločni napad, ki bo za vedno pripravil k molku glas neujemanja in graje.

Božje ljudstvo - nekateri v celicah ječ, drugi skriti v osamljenih zavetjih po gozdovih in gorah - še vedno vpije po Božji zaščiti, medtem ko se povsod za smrtonosno delo pripravljajo skupine oboroženih mož, spodbujeni s četami hudobnih angelov. In prav tedaj, v času skrajne nevarnosti, se bo vmešal Izraelov Bog, da bo rešil izvoljene. Gospod je rekel: "Vi pa boste peli kakor v noči, ko se posvečuje praznik, in srčno se veselili kakor tisti, ki gredo ... na Gospodovo goro, k Izraelovi Skali. In Gospod stori, da se začuje veličastvo njegovega glasu, in pokaže svojo iztegnjeno ramo z ljuto togoto in s plamenom požrešnega ognja, s povodnijo in z viharjem in s kamnito točo." ([Iz 30,29.30.](#))

Čete zlikovcev z zmagoslavnimi vzkliki, s posmehovanjem in preklinjanjem odhajajo, da bi se vrgle na svoj plen; toda, glej,^{/635/} na zemljo pada gosta tema, temnejša od najtemnejše noči. Tedaj se čez vse nebo pojavi mavrica in odseva slavo z Božjega prestola ter se zdi, da obdaja skupino molivcev. Razbesnela drhal se nenadoma ustavi. Njihovi posmehljivi vzkliki umolknejo. Pozabijo na cilj svojega morilskega dela. S strašno slutnjo gledajo na simbol Božje zaveze in se želijo čimprej odstraniti od njegovega silnega sijaja.

Božje ljudstvo sliši jasen in zvočen glas, ki pravi: "Poglejte!" Ko povzdignejo oči proti nebu, vidijo mavrico obljube. Črni in grozeči oblaki, ki so prekrivali nebeški svod, se razmaknejo, in kakor nekoč Štefan, ne da bi trenili z očmi, gledajo v nebo in vidijo Božjo slavo ter Sina človekovega, da sedi na svojem prestolu. Na njegovi božanski postavi opazijo sledove njegovega ponižanja, z njegovih ust pa slišijo prošnjo, ki jo pošilja k Očetu pred svetimi angeli: "Oče, katere si mi dal, hočem, kjer sem jaz, da bodo tudi oni z menoj." ([Jan 17,24.](#)) In znova se sliši melodičen, zmagoslaven glas, ki pravi: "Glej jih! Prihajajo! Nedolžni in čisti. Ohranili so besedo mojega trpljenja; živeli bodo med angeli," a blede in drhteče ustnice njih, ki so se trdno držali svoje vere, zmagoslavno vzklikajo.

Ravno polnoč bo, ko bo Bog razodel svojo moč za rešitev svojega ljudstva. Sonce se bo pojavilo in zasijalo v svoji popolni moči. Znamenja in čudeži se bodo hitro vrstili drug za drugim. Grešniki bodo s strahom in osuplostjo gledali te prizore, pravični pa s svečanim veseljem opazovali znamenja svoje osvoboditve. V naravi se bo zdelo, da je vse zunaj reda. Reke bodo prenehale teči. Temni težki oblaki se bodo vzpenjali in treskali drug ob drugega. Sredi jeznega neba se bo videl prostor nepopisne slave, od koder prihaja Božji glas kot glas mnogih voda, govoreč: "Zgodilo se je!" ([Raz 16,17.](#))

Ta glas pretresa nebesa in zemljo.^{/636/} Nastaja strašen potres, "kakr-šnega ni bilo, od kar so bili ljudje na zemlji, tolik potres, tako grozen". ([Raz 16,18.](#)) Kaže, kakor da se nebesa odpirajo in zapirajo. Slava z Božjega prestola je videti, da odseva kakor blisk. Gore se tresejo kakor trst na vetru, odlomljene skale pa padajo na vse strani. Sliši se bobnenje pri-hajajoče burje. Morje grozno buta. Sliši se rjojenje viharja kakor glas hudobnih duhov, ki se podajajo uničevat. Vsa zemlja se dviga in kipi kakor morski valovi. Njena površina poka. Kaže, da njeni temelji popuščajo. Planinske verige tonejo. Nastanjeni otoki izginejo. Morska pristanišča, ki so po hudobiji postala podobna Sodomi, izginevajo v razbesnelih valovih. "Veliki Babilon je prišel v spomin pred Bogom, da se mu da čaša vina njegovega srda in jeze." ([Raz 16,19.](#)) Velika

toča, "kakor talent težka", opravlja svoje uničevalno delo. (Vr. 21.) Najbolj ponosna mesta na zemlji postajajo kup ruševin. Razkošne palače, za katere so velikani tega sveta tratili svoje bogastvo, da bi se proslavili, razpadajo pred njihovimi očmi. Zidovi ječ se podirajo, a Božje ljudstvo, ki je bilo v njih zaprto zaradi svoje vere, je osvobojeno.

Odprli se bodo grobovi, "in mnogi od teh, ki spe v prahu zemlje, se bodo prebudili: ti za večno življenje, oni pa za sramoto, za večno gnusobo". ([Dan 12,2.](#)) Vsi, ki so umrli z vero v tretje angelsko sporočilo, prihajajo poveščani iz svojih grobov, da bi slišali zavezo miru skupaj s tistimi, ki so izpolnjevali njegove zapovedi. Vstali bodo tudi tisti, "ki so ga prebodli", ([Raz 1,7.](#)) prav tako pa tudi tisti, ki so se posmehovali in rogali Kristuso-vim smrtnim mukam. Poleg njih bodo vstali še najbolj ogorčeni nasprotniki njegove resnice in njegovega ljudstva, da bi ga videli v njegovi slavi in opazovali časti, ki bodo dane zvestim in poslušnim.

Gosti oblaki še vedno prekrivajo nebo, toda tu in tam skozi prodre sonce kot Jahvejevo maščevalno oko.^{/637/} Razbesneli bliski parajo nebo in ovijajo zemljo v ognjeni plašč. Nad strašnim bobnenjem strel skrivnostni in grozni glasovi naznanjajo usodo grešnikov. Vsi ne bodo razumeli izgovorjenih besed, toda lažni učitelji jih bodo razločno razumeli. Tisti, ki so bili še do pred kratkim tako brezbržni, hvalisavi in kljubovalni ter so vzklikali zaradi svoje okrutnosti do ljudstva, ki izpolnjuje Božje zapovedi, so sedaj osupli, premagani in drhtijo od strahu. Njihovo vpitje se sliši nad donenjem prvin. Hudobni duhovi priznavajo Kristusovo božanstvo in trepetajo pred njegovo močjo, ljudje pa rotijo za milost in se od strahu plazijo po prahu.

Preroki starega časa so vzkliknili, ko so v sveti prikazni opazovali Gospodov dan: "Tulite, ker blizu je Gospodov dan, prihaja kot razdejanje od Vsemogočnega. Zlezi v pečino ter skrij se v prahu izpred Gospodove groze in izpred slave njegovega veličastva. Ponižan bo človek prevzetnih oči in človeška visokost se potlači, in povišan bo Gospod sam tisti dan. Kajti Gospod nad vojskami ima določen dan proti tistemu, kar je prevzetno, in proti vsakemu, ki se povišuje, da se poniža. Tisti dan vrže človek krtom in netopirjem svoje srebrne malike in svoje zlate malike, ki so mu jih naredili, da se jim poklanja, da bi zlezal v votline pečin in skalne razpoke izpred Gospodove groze in izpred slave njegovega veličastva, ko se vzdigne, da ustraši zemljo." ([Iz 13,6; 2,10-12.20.21.](#))

Skozi razpoko v oblakih sije zvezda, katere sijaj je štirikrat močnejši zaradi goste teme, ki jo obdaja. Zvestim obljublja upanje in veselje, prestopnikom Božjih zapovedi pa strogost in jezo. Tisti, ki so vse žrtvovali za Kristusa, so sedaj varni, skriti kakor v Gospodovi senci. So preizkušeni ter so pred svetom in nasprotniki resnice dokazali svojo zvestobo do njega, ki je umrl zanje.^{/638/} Čudovito spremenjenje bodo doživeli tisti, ki so do same smrti ohranili svojo čistost. Na lepem so osvobojeni temačne in strašne jeze ljudi, ki so se spremenili v hudobne duhove. Njihovi obrazi, ki so bili še do pred kratkim blede, zaskrbljeni in izčrpani, sedaj žarijo od občudovanja, vere in ljubezni. Njihovi glasovi se dvigajo v zmagoslavni pesmi: "Bog nam je pribežališče in moč, v stiskah najhitrejša pomoč. Zato pa se ne bojimo, čeprav se premakne zemlja, če se gore pogreznejo v globino morja. Šume naj in se penijo njegove vode in gore naj se gibljejo od njegovega navala." ([Ps 46,1-3.](#))

Medtem ko se te besede svetega zaupanja dvigajo k Bogu, se oblaki umikajo in pokaže se zvezdno nebo v neizrecni lepoti nasproti temačnemu in jeznemu obloku na obeh straneh. Slava nebeškega mesta sije skozi odprtino vrat. Tedaj se v nebesih pojavlja roka, ki drži dve sestavljeni tablici. Prerok pravi: "Nebesa oznanjajo njegovo pravičnost, kajti Bog je sodnik." ([Ps 50,6.](#)) Te svete zapovedi, Božja pravičnost, ki so bile sredi grmenja in ognja objavljene s

Sinaja za življenjskega vodnika, se sedaj razodevajo ljudem kot merilo sodbe. Roka odpre tablici, in vidijo se predpisi desetih zapovedi, kakor da so bili vklesani z ognjenim peresom. Besede so tako jasne, da jih vsi lahko bero. Spomin se prebuja, tema nevere in krivo-verstva izgineva iz vsakega srca, a deset kratkih, razumljivih in pomembnih Božjih besed stoji pred očmi vseh Zemljanov.

Nemogoče je opisati strah in obup njih, ki so teptali Božje svete zahteve. Bog jim je dal svoje zapovedi; z njimi so lahko primerjali svoj značaj in spoznali svoje grehe, ko je bila še priložnost za spokorjenje in poboljšanje. Ti pa so, da bi si pridobili naklonjenost sveta, odklonili njegove predpise in jih druge učili prestopati. Prizadevali so si prisiliti^{/639/} Božje ljudstvo oskruniti njegovo soboto. Sedaj so obsojeni z zapovedmi, ki so jih prezirali. S strašno razločnostjo spoznavajo, da nimajo nikakršnega opravičila. Sami so si izbrali, komu bodo služili in koga bodo častili. "Tedaj se obrnete in boste videli razloček med pravičnim in brezbožnim, med njim, ki služi Bogu, in njim, ki mu ne služi." ([Mal 3,18.](#))

Sovražniki Božjih zapovedi od duhovnikov do najmanjšega med njimi imajo sedaj novi pojem o resnici in dolžnosti. Prepozno spoznavajo, da je sobota četrte zapovedi pečat živega Boga. Prepozno se začno zavedati prave narave svojega lažnega dne počitka in peščenega temelja, na katerem so zidali. Sedaj jim je jasno, da so se bojevali proti Bogu. Verski učitelji so vodili duše v pogubo, ko so trdili, da jih vodijo k rajskim vratom. Šele na dan končnega obračuna bodo lahko spoznali, kako veliko odgovornost imajo ljudje v sveti službi in kako strašne so posledice njihove nezvestobe. Samo v večnosti bomo lahko pravilno presodili izgubo ene same duše. Strašna bo usoda njega, komur bo Bog rekel: "Pojdi od mene, hudobni hlapec."

Iz nebes se sliši Božji glas, ki naznanja dan in uro Kristusovega prihoda in razglša večno zavezo vsem ljudstvom. Kot udarci najmočnejše strele donijo njegove besede po zemlji. Božji Izrael stoji in posluša z navzgor uprtimi očmi. Njihovi obrazi so razsvetljeni z njegovo slavo in se svetijo kakor Mojzesov obraz, ko je prišel s Sinaja. Grešniki ne morejo gledati vanje. In ko je izrečen blagoslov nad njimi, ki so častili Gospoda s posvečevanjem njegove sobote, se sliši močan zmagooslavni vzklik.

Kmalu se na vzhodu pojavi majhen črn oblak, velik kakor pol človeške dlani. To je oblak, ki obdaja Zveličarja in je oddaleč videti, kakor da je zavrt v temo. Božje ljudstvo ve, da je to znamenje Sina človekovega. V slovesni tišini, ne da bi trenili z očmi, gledajo vanj,^{/640/} ko se približuje zemlji in postaja vse jasnejši in slavnjejši, dokler ne postane velik bel oblak, katerega podnožje je podobno požirajočemu ognju, nad njim pa lebdi mavrica zaveze. Jezus gre naprej kot mogočni zmagovalec. Sedaj ne prihaja kot mož bolečin spit grenki kelih sramote in muk, temveč kakor zmagovalec v nebesih in na zemlji sodit živim in mrtvim. "Zvesti in Resnični, in v pravičnosti sodi ter se vojskuje. In vojske, ki so v nebesih, so šle za njim." ([Raz 19,11.14.](#)) Sveti angeli, ogromna in nešteta množica ga s himnami spremlja na njegovem potovanju. Nebeški oblok je videti kakor prepoln bitij, ki svetijo, "deset tisoč po deset tisoč, in tisoči tisočev". Nobeno človeško pero ne more opisati tega prizora; noben um smrtnega človeka ni sposoben dojeti njegove slave. "Njegovo veličastvo pokriva nebesa in zemlja je polna njegove hvale. In svetloba nastaja kakor sončna luč." ([Hab 3,3.4.](#)) Ko pride živi oblak bliže, vsako oko vidi Kneza življenja. Trnova krona sedaj ne sramoti njegove posvečene glave; na njegovem svetem čelu počiva diadem slave. Njegov obraz se sveti močnejše od opoldanskega sonca. "In ima na obleki in na svojem bedru ime zapisano: **Kralj kraljev in Gospod gospodov.**" ([Raz 19,16.](#))

"Obličja vseh so obledela" pred njegovo navzočnostjo. Zametovalce Božje milosti zajema strah večnega obupa. "Srce se taja, kolena se šibe ... obrazi vseh so blede." ([Jer 30,6](#); [Nah 2,10](#).) Pravični tresoč se vzdikajo: "Kdo more obstati?" Angeli prenehajo peti, in nastane čas slovesne tišine. Tedaj se sliši Jezusov glas, ki govori: "Dosti ti je moja milost." Obličja pravičnih se ozarijo in veselje napolnjuje sleherno srce. A angeli med približevanjem zemlji znova začnejo peti vse glasneje in glasneje.

Kralj kraljev se spušča na oblakih, obdan z ognjenim plamenom. Nebesa se zvijajo kakor zvitek, zemlja trepetá pred njim, a vse gore in otoki^{/641/} se premikajo s svojih mest. "Pride naš Bog in nikar ne bo molčal; požirajoč ogenj gre pred njim in okrog njega silen vihar. Nebesom kliče odzgoraj in zemlji, da sodi svoje ljudstvo." ([Ps 50,3.4](#).)

"In kralji zemlje in velikaši in vojaški poveljniki in bogatini in mogočniki in vsak hlapec in svobodnik so se skrili v jame in skalne razpokline po gorah, in reko goram in skalam: Padite na nas in skrijte nas, pred obličjem njega, ki sedi na prestolu, in pred Jagnjetovo jezo, kajti prišel je veliki dan njiju jeze, in kdo more stati?" ([Raz 6,15-17](#).)

Porogljivo posmehovanje je prenehalo. Umolknila so lažniva usta. Utihnil je žvenket orožja "v bojnem hrupu in vsaka okrvavljena obleka". ([Iz 9,5](#).) Nič se sedaj ne sliši razen glasu molitve in vpitja, joka in žalovanja. Z ust njih, ki so se malo prej rogali, se izvija vzdik: "Prišel je veliki dan njiju jeze, in kdo more stati?" Grešnikom je ljubše, da nanje padejo gorske skale, kakor da bi se srečali z obličjem njega, kogar so prezirali in zavrgli.

Poznajo glas, ki prodira do ušes mrtvih. Kolikokrat jih je njegov blagi in nežni zvok vabil k spokorjenju! Kolikokrat so ga slišali v ganljivih prošnjah prijatelja, brata, Odrešenika! Njim, ki so zavrgli njegovo milost, ne bo noben drug glas tako težak in poln obsodbe kakor ta, ki jih je tako dolgo rotíl: "Obrnite se, obrnite se od svojih hudobnih potov! Ker čemu bi hoteli mreti?" ([Ezek 33,11](#).) O, ko bi to bil zanje tujčev glas! Jezus kot poosebljena modrost pravi: "Toda ko sem klicala, ste se branili, ko sem iztezala svojo roko, nihče se ni zmenil zanjó, temveč prezirali ste vse moje svete in mojega svarila si niste želeli." ([Preg 1,24.25](#).) Ta glas prebuja spomine, za katere bi oni zelo radi, da se izbrišejo - prezrti opomini, odklonjena vabila in necenjene prednosti.^{/642/}

Tukaj so tisti, ki so se posmehovali Kristusu ob njegovem ponižanju. Z nepremagljivo močjo jim prihajajo v spomin besede Mučenca, ki je po prisegi velikega duhovnika slovesno izjavil: "Odslej boste videli Sina človekovega, da sedi na desnici Božje moči in da prihaja na nebeških oblakih." ([Mat 26,64](#).) Sedaj ga gledajo v njegovi slavi in še ga bodo videli sedeti na desnici veličastva.

Tisti, ki so se posmehovali njegovi izjavi, da je Božji Sin, so sedaj nemi. Tu je ošabni Herod, ki je zasmehoval njegovo kraljevsko ime in ga izročil vojakom, ki so se mu rogali, naj ga kronajo za kralja. To so isti ljudje, ki so z brezbožnimi rokami vrgli čezenj rdeče oblačilo, na njegovo sveto čelo dali trnov venec, v njegove roke pa posmehljivo palico in so se pred njim klanjali, govoreč bogokletne besede. Ljudje, ki so topli in pljuvali Kralja življenja, se sedaj skrivajo pred njegovim prodirajočim pogledom in želijo pobegniti pred veliko slavo njegove navzočnosti. Ti, ki so njegove roke in noge prebili z žebli, in vojak, ki je prebodel njegove prsi, gledajo ta znamenja s strahom in očitajočo vestjo.

Duhovniki in starešine se z osuplo jasnostjo spominjajo dogodkov na Golgoti. Z grozo in strahom se spominjajo, da so z vražjim veseljem zmajevali z glavami in mu govorili: "Drugim

je pomagal, sam sebi ne more pomagati. Izraelov kralj je, naj stopi sedaj s križa, in verovali mu bomo. Zaupal je v Boga, naj ga reši sedaj, če ga ima rad." ([Mat 27,42,43.](#))

Živo se spominjajo Zveličarjeve prilike o vinogradnikih, ki niso hoteli svojemu gospodarju izročiti sadu, njegove hlapce pa so trpinčili in ubili njegovega sina. Spomnijo se tudi besed, ki so jih sami izgovorili: Gospodar vinograda "te hudobneže hudo pogubi". ([Mat 21,41.](#)) V grehu in kazni teh nezvestih ljudi duhovniki in starešine vidijo svoje jasno ravnanje in svojo osebno pravično obsodbo. Tedaj se sliši vzклик smrtnega strahu. Glasneje od vzклика: "Križaj ga! Križaj ga!" ki je odmeval po jeruzalemskih ulicah, doni strašno in obupno vpitje:^{/643/} "On je Božji Sin! On je pravi Mesija!" Gledajo, da bi pobegnili pred navzočnostjo Kralja kraljev. Zaman se poskušajo skriti v globokih zemeljskih votlinah, ki so se naredile zaradi motenj prvin v naravi.

V življenju vseh, ki zavračajo resnico, so trenutki, ko se vest zbudi, ko spomin prinaša mučne spomine življenja, polnega hinavščine, a dušo muči nekoristno kesanje. Toda kaj je vse to proti očitajoči vesti tistega dne, ko pride, "česar se bojite, in se približa vaša nesreča kakor nevihta". ([Preg 1,27.](#)) Tisti, ki so se odločili umoriti Kristusa in njegovo zvesto ljudstvo, sedaj vidijo slavo, ki je na njem. Sredi te strahote slišijo glasove svetih v veseli hvalnici: "Glej, naš Bog je ta! Čakali smo ga, da nas reši." ([Iz 25,9.](#))

Sredi tresenja zemlje, udarjanja strel in donenja gromov glas Božjega Sina vabi svete, ki spijo. Pogled usmeri na grobove pravičnih, dvigne roke proti nebu in vzklikne: "Zbudite se, zbudite se, zbudite se vi, ki spite v prahu zemlje, in vstanite!" Po vsej zemlji bodo mrtvi slišali ta glas, in kdor koli ga bo slišal, bo oživel. Vsa zemlja doni od korakov ogromne množice iz vsakega plemena, rodu, jezika in ljudstva. Prihajajo iz ječe smrti oblečeni v nesmrtno slavo in vzklikajo: "Kje je, smrt tvoja zmaga? Kje je, smrt, tvoje želo?" ([1 Kor 15,55.](#)) Živi pravični in obujeni sveti združujejo svoje glasove v dolg in vesel zmagoslavni vzклик.

Vsi prihajajo iz svojih grobov enake rasti, v kakršni so bili pokopani. Adam, ki stoji sredi od mrtvih obujene množice, je posebno visok in veličastnega videza, po rasti samo nekoliko nižji od Božjega Sina. Njegova postava kaže očitno nasprotje do ljudi poznejših rodov; tako se vidi, koliko se je izrodil človeški rod. Ampak vsi vstanejo v svežini in moči večne mladosti.^{/644/} V začetku je bil človek ustvarjen po Božji podobi, ne samo po značaju, temveč tudi po videzu in obliki. Greh je popačil Božjo podobo v njem in jo skoraj izbrisal. Kristus pa je prišel znova vzpostaviti, kar se je bilo izgubilo. Spremenil bo naše ponižano telo in ga napravil podobnega svojemu poveličanemu telesu. Smrtno in propadljivo telo, kateremu je bila prikrajšana lepota in je bilo nekoč oskrunjeno z grehom, bo postalo popolno, lepo in nesmrtno. Vse hibe in pomanjkljivosti so ostale v grobu. Ker pa bodo odrešeni imeli dostop k drevesu življenja v tako dolgo izgubljenem raj, bodo zrasli do popolne višine človeškega rodu v njegovi prvotni slavi. Zadnji preostali sledovi prekletstva greha bodo odstranjeni, a Kristusovi verniki se bodo pojavili v slavi Gospoda našega Boga, v duhu, duši in telesu bodo odsevali popolno podobo svojega Gospoda. O, čudovito odrešenje, o katerem se je mnogo govorilo, ki se je dolgo pričakovalo, mnogo hrepenelo po njem, toda nikoli popolnoma razumelo!

Živi pravičniki so se "v hipu, v trenutku" spremenili. Na Božji glas so poveličani; sedaj so postali neumrljivi in z obujenimi svetimi so vzeti naproti Gospodu v višavo. Angeli zbirajo "izvoljence od četverih vetrov, od konca zemlje do kraja neba". ([Mar 13,27.](#)) Otročiče prinašajo v naročje njihovim materam. Prijatelji, ki jih je smrt dolgo ločevala, so spet združeni, da se ne bi več ločili, in se s pesmijo veselja skupaj vzpenjajo v Božje mesto.

Na vsaki strani oblačnega voza so peruti, pod njimi so živa kolesa, in brž ko se voz premakne, kolesa vzdikajo: "Svet," in peruti, ko se premikajo, vzdikajo: "Svet," in spremstvo angelov vzdika: "Svet, svet, svet je Gospod Bog Vsemogočni!" In medtem ko se voz premika proti novemu Jeruzalemu, odrešeni vzdikajo: "Aleluja!"

Zveličar pred vhodom v sveto mesto deli svojim sledilcem zmagovalna odlikovanja in jih oblači v znamenja njihovega kraljevskega dostojanstva. Vse vrste so postavljene v obliki popolnega kvadrata okoli Kralja, čigar veličastna postava je mnogo višja od postave svetih angelov.^{/645/} obraz pa mu žari z nedopovedljivo ljubeznijo. Vsak pogled te neštete množice rešenih je uprt vanj; vsako oko gleda slavo njega, čigar obraz je bil "spačen bolj nego katerega moža, in njegova podoba bolj nego človeških otrok". ([Iz 52,14.](#)) Jezus na glave zmagovalcev z lastno desnico daje krone slave. Za vsakega je ena krona, ki ima na sebi napisano njegovo "novo ime" ([Raz 2,17.](#)) in napis "svetost Gospodu". V vsako roko je dana zmagovalna palma in bleščeča harfa. Potem pa na znak angela, ki daje ton, vsaka roka spretno brenka po žicah harfe in izvabi iz njih sladko glasbo, bogate melodične zvoke. Vsako srce drhti od neizrecne miline in vsak glas se dviga v pesmi hvaležnosti: "Njemu, ki nas ljubi in nas je umil naših grehov v svoji krvi in nas je storil v kraljestvo in za duhovnike svojemu Bogu in Očetu, njemu slava in moč na vekov veke." ([Raz 1,5.6.](#))

Pred množico stoji sveto mesto. Jezus na stežaj odpre biserna vrata, in ljudstvo, ki se je držalo resnice, stopa vanj. Tam vidijo Božji raj, Adamovo domovino, preden se je pregrešil. Tedaj se sliši glas, bolj čudovit od sleherne glasbe, kar jo je kdaj slišalo smrtno uho: "Vaš boj je končan. Pridite, blagoslovljeni mojega Očeta, in podedujte kraljestvo, ki vam je pripravljeno od ustanovitve sveta."

Sedaj se izpolnjuje Zveličarjeva molitev za učence: "Hočem, kjer sem jaz, da bodo tudi oni z menoj." Kristus predstavlja Očetu odrešene s svojo krvjo "brez madeža v radovanju" ([Juda 24.](#)) in govori: "Glej, jaz in otroci, ki si mi jih dal. Katere si mi dal, sem ohranil." O, čudovita odrešitvena ljubezen! O, kako vesela ura, ko bo večni Oče, gledajoč odrešene, videl svojo podobo, odstranjeno neskladnost, ki jo je povzročil greh, njegovo prekletstvo izbrisano in človeka zopet pripeljanega v popolno skladnost z Bogom!^{/646/}

Jezus z neizrecno ljubeznijo pozdravlja svoje verne v veselju svojega Gospoda. Zveličarjevo veselje je v tem, ker v kraljestvu slave vidi ljudi, ki so rešeni z njegovim trpljenjem in ponižanjem. A odrešeni bodo sodelovali v njegovem veselju, ko bodo med zveličanimi zagledali nje, ki so jih s svojimi molitvami, delom in požrtvovalno ljubeznijo pridobili za Kristusa. Ko se bodo zbrali okrog velikega belega prestola, se bodo njihova srca napolnila z neizrecnim veseljem, ko bodo zagledali nje, katere so pridobili za Kristusa, in ko bodo videli, da so ti pridobili druge, ti pa zopet druge, tako da so vsi pripeljani v пристanišče miru. Tam pa bodo položili svoje krone pred Jezusove noge in ga povelicevali v neskončne čase večnosti.

Ko bodo zveličani pozdravljeni z dobrodošlico v Božjem mestu, bo skozi zrak zadonel vesel vzdik prevzetosti in povelicevanja. Tedaj se bosta srečala prvi in drugi Adam. Božji Sin stoji z razširjenimi rokami, da bi sprejel očeta našega rodu - bitje, katero je ustvaril, pa se je pregrešilo proti svojemu Stvarniku, in zaradi njegovih grehov Zveličar nosi znamenja križanja. Ko Adam zagleda sledove strašnih žebljev, ne pade na prsi svojega Gospoda, temveč ponižno pade pred njegove noge in vzdika: "Vredno je Jagnje, ki je bilo zaklano!" Zveličar ga nežno dvigne in ga povabi, naj pogleda na edenski dom, iz katerega je bil tako dolgo izgnan.

Adamovo življenje je bilo po izgnanstvu iz raja napolnjeno z žalostjo. Vsak uveli list, vsaka darovana daritev, vsaka nepopolnost v nekoč tako lepi naravi, vsak madež v človekovem značaju ga je neprestano spominjal na njegov greh. Strašna je bila bolečina spokorjenja, ko je videl, kako se množi krivičnost, in ko je na svoje opomine dobil v odgovor samo očitke, da je prav on povzročil greh. S potrpežljivo ponižnostjo je skoraj tisoč let prenašal kazen svojega prestopka. Iskreno se je spokoril za svoj greh in zaupal v zasluge obljubljenega Zveličarja ter tako umrl z upanjem v vstajenje. Božji Sin je odrešil človekov neuspeh in pad,^{/647/} Adam pa sedaj po spravnem delu znova dobiva svojo prvotno oblast.

Ves iz sebe od veselja opazuje drevje, ki ga je nekoč razveseljevalo - isto drevje, s katerega je trgal sadove v dneh svoje nedolžnosti in sreče. Vidi trte, ki so jih negovale njegove lastne roke, isto cvetje, za katero je nekoč z ljubeznijo skrbel. Njegov duh dojema vso resničnost prizora. Razume, da je to res obnovljeni raj, samo še mnogo lepši kakor pred izgnanstvom. Zveličar ga vodi k drevesu življenja, utrga čudoviti sadež in mu ga ponudi jesti. On gleda okrog sebe in vidi množico iz svoje zveličane družine v Božjem rajju. Tedaj položi svojo bleščečo krono pred Jezusove noge in se vrže na njegove prsi ter objame Odrešenika. V roke vzame zlato harfo in po nebeškem svodu odmeva zmagoslavna pesem: "Vredno, vredno, vredno je Jagnje, ki je bilo zaklano in je znova oživel!" Adamova družina sprejema melodijo in, odloživši svoje krone pred Zveličarjeve noge, se vsi klanjajo pred njim in mu izkazujejo slavo.

To ponovno združenje opazujejo angeli, ki so se jokali, ko je Adam padel, in se veselili, ko se je Jezus po svojem vstajenju vrnil v nebesa, s čimer je odprl izhod iz grobov vsem, ki verujejo v njegovo ime. Sedaj vidijo dokončano delo zveličanja in združujejo svoje glasove v pesmi hvaležnosti.

Na kristalnem morju pred prestolom - na tem steklenem morju, ki tako odseva Božjo slavo, da je videti, kakor da je pomešano z ognjem - stoji zbrana množica zmagovalcev "nad zverjo in nad njeno podobo in nad številom njenega imena". Stoštiriinštiridesettisoči, ki so rešeni izmed ljudi, stoje na gori Sionu "z Božji citrami", in kakor glas mnogih voda in kakor glas velikega groma se sliši glas "citrincev, citrajočih na svoje citre".^{/648/} In pojo "novo pesem" pred prestolom, pesem, ki se je ne more naučiti nihče razen stoštiriinštiridesettisočev. To je Mojzesova in Jagnjetova pesem - pesem osvoboditve. Nihče razen teh stoštiriinštiridesettisočev se ne more naučiti te pesmi, je namreč pesem njihove izkušnje - izkušnje, kakršne ni doživela nobena druga skupina. "Ti so, ki hodijo za Jagnjetom, kamor koli gre." Živi so vzeti s te zemlje, zato se računajo kot "prvina Bogu in Jagnjetu". ([Raz 15,2.3; 14,1-5.](#)) "To so tisti, ki prihajajo iz velike stiske." ([Raz 7,14.](#)) Preživeli so čas stiske, kakršne ni bilo, od kar je ljudstvo; pretrpeli so tesnobo časa Jakobove stiske; bili so brez posrednika v času izlivanja zadnjih Božjih šib. So pa osvobojeni, ker so "oprani svoja oblačila in jih pobelili v Jagnjetovi krvi. In v njih ustih se ni našla laž, brez madeža so" pred Bogom. ([Raz 7,14; 14,5.](#)) "Zato so pred Božjim prestolom in mu služijo noč in dan v njegovem svetišču, in sedeči na prestolu razpne svoj šotor nad njimi." Videli so zemljo opustošeno z lakoto, kugo in soncem, ki je s silno vročino žgalo ljudi, a tudi sami so pretrpeli stiske, lakoto in žejo. Toda "lačni ne bodo več, ne žejni več, tudi sonce jih ne zadene, ne nobena vročina; kajti Jagnje, ki je sredi prestola, jih bo paslo in jih vodilo k studencem voda življenja; in Bog obriše vsako solzo z njih oči". ([Raz 7,15-17.](#))

Zveličarjevi izvoljenci so bili v vseh časih vzgajani in poučevani v šoli stisk. Po svetu so hodili po ozki stezi. Očistili so se v peči stiske. Zaradi Jezusa so prenašali napade, sovraštva in obrekovanja. Šli so za njim skozi hude boje; trpeli so samoodpoved in doživljali grenka

razočaranja.^{/649/} Iz svojega lastnega mučnega doživetja so spoznali hudobnost greha, njegovo moč, krivičnost in gorje ter z ogabnostjo gledali nanj. Zavest o neizmerni daritvi, ki je bila darovana za njihovo ozdravitev, nareja, da so majhni v svojih očeh, in njihova srca napolnjuje s hvaležnostjo in hvalo, katere ne morejo razumeti tisti, ki se nikoli niso pregrešili. Mnogo ljubijo, ker jim je bilo mnogo odpuščeno. Ker so postali sodeložniki Kristusovih muk, so sedaj sposobni sodelovati v njegovi slavi.

Božji dediči so prišli iz zapora, z grmad, iz barak, podzemeljskih jam, z morišč, s planin, iz puščav in morskih globin. Po svetu so hodili v "sramoti in stiski na ogled postavljeni". Milijoni so odšli v grob žigosani s sramoto, ker odločno niso hoteli popustiti zaslepljivim Satanovim zahtevam. Človeška sodišča so jih prištelali med najhujše hudodelce. Toda sedaj je Bog sodnik. ([Ps 50,6.](#)) Sedaj so pozemski sklepi preklicani. "Sramoto svojega ljudstva odpravi z vse zemlje. In imenovali jih bodo Sveto ljudstvo, Gospo-dove rešence." ([Iz 25,8; 62,12.](#)) On je določil, da jim bo dal "diko namesto pepela, olje veselja namesto žalosti, hvalni plašč namesto obupnega duha". ([Iz 61,3.](#)) Niso več bedni, mučeni, razkropljeni in tlačeni. Odslej bodo vedno z Gospodom. Sedaj stojijo pred prestolom oblečeni v dragocena oblačila, kakršnih nikoli niso nosili niti najbolj ugledni ljudje tega sveta. Okrašeni so s čudovitimi kronami, kakršnih nikoli niso dali na čela pozemskih vladarjev. Dnevi bolečine in joka so za vedno minili. Kralj slave je obrisal solze z vseh obličij; odstranjen je sleherni vzrok bolečine. Med plapolajočimi palmovimi vejami donijo sedaj jasne, milozvočne, skladne hvalnice. Vsi glasovi poprijemajo melodijo in pod nebeškim svodom zadoni himna: "Zveličanje našemu Bogu, sedečemu na prestolu, in Jagnjetu!" A vsi nebeški prebivalci odgovarjajo v zboru: "Amen! Blagoslov in slava in modrost^{/650/} in zahvala in čast in moč in krepkost našemu Bogu na vekov veke!" ([Raz 7,10.12.](#))

V tem življenju samo začenjamo dojemati čudovito delo odrešenja. S svojim omejenim razumom lahko najbolj pozorno opazujemo sramoto in slavo, življenje in smrt, pravičnost in milost, ki so se srečale na križu, pa vendar niti z največjim naporom naših duhovnih moči ne moremo dojeti njihovega popolnega pomena. Dolžino in širino, višino in globino odrešeniške ljubezni človek lahko razume samo nekoliko. Načrta zveličanja odrešeni ne bodo popolnoma razumeli niti tedaj, ko bodo gledali, kakor so bili vnaprej videni, in ko bodo spoznali, kakor so bili vnaprej spoznani; skozi večne čase se bo njihovemu občudujočemu in prevzetemu duhu neprestano razodevala nova resnica. Čeprav je prišel konec pozemskim skrbem, trpljenju in skušnjavam in čeprav so vsi vzroki zanje odstranjeni, bo Božje ljudstvo imelo vedno jasno in pravo spoznanje o visoki ceni, ki je bila plačana za njihovo odrešenje.

Kristusov križ bo glavni predmet proučevanja in pesem odrešenih skozi vso večnost. V poveličanem Kristusu bodo gledali križanega Kristusa. Nikoli ne bodo pozabili, da je ta - čigar moč je ustvarila in vzdržuje neštete svetove v veselju, dragi Božji Sin, veličastvo nebes, On, ki so se mu klanjali kerubi in svetli serafi - ponižal samega sebe za dvig padlega človeštva; da je vzel nase krivdo in sramoto greha in pretrpel, da se je Očetovo obličje skrilo pred njim, dokler bolečina po izgubljenem svetu ni strla njegovega srca na golgotškem križu. Spoznanje, da je Stvarnik vseh svetov in Sodnik vseh ljudi zapustil svojo slavo in se ponižal iz ljubezni do človeka, bo vedno zbujalo začudenje in občudovanje veselja. Ko bodo zveličani opazovali svojega Odrešenika in na njegovem obličju zagledali večno Očetovo slavo; ko bodo gledali njegov prestol, ki je utemeljen od večnosti, in ko bodo pomislili na to, da njegovemu kraljestvu ne bo konca, bodo navdušeno zapeli: "Vredno, vredno je Jagnje,^{/651/} ki je bilo zaklano, ter nas je spravilo z Bogom s svojo dragoceno krvjo!"

Skrivnost križa razlaga vse druge skrivnosti. V luči, ki sveti z Golgote, bodo Božje čednosti, ki so nas napolnjevale s strahom in spoštovanjem, videti tako lepe in privlačne. Milost, nežnost in očetovska ljubezen so združene s svetostjo, pravičnostjo in močjo. Med opazovanjem veličastva njegovega vzvišenega in visokega prestola vidimo njegov značaj v njegovi najbolj nežni ljubezni in dojemamo kakor še nikoli poprej pomen tega dragega odgovora: "Oče naš!"

Videlo se bo, da ta, ki je neizmeren v modrosti, ni mogel narediti nobenega drugačnega načrta za naše zveličanje, razen da daruje svojega Sina. Nagrada za to daritev je veselje, da bodo zemljo podedovala odrešena, sveta in neumrljiva bitja. Sadovi boja našega Zveličarja z močmi teme je veselje odrešenih, ki doni Bogu na slavo skozi večnost. Vrednost vsakega človeka je tako velika, da je Oče dobil zadoščenje za plačano ceno, a tudi sam Kristus je zadovoljen, ko gleda sadove svoje velike daritve./652/

41. Opustošena Zemlja ([angleško](#))

"Kajti njeni grehi so se nakopičili do neba, in Bog se je spomnil njenih krivic. ... V kozarec, v katerega je mešala, namešajte ji dvojno. Kolikor se je povečala in prešerno živela, toliko ji dajte muke in žalosti. Kajti v svojem srcu govori: Kraljica sedim in vdova nisem, in žalosti ne bom videla. Zato pridejo v enem dnevu njene šibe, smrt in žalost in lakota, in v ognju bo sežgana: kajti močan je Gospod, Bog, ki jo je sodil. In jokali bodo in žalovali zanjo kralji zemlje, kateri so nečistovali z njo in prešerno živeli ... govoreč: gorje, gorje, veliko mesto, Babilon, močno mesto! Ker v eni uri je prišla tvoja sodba.

Trgovci zemlje so obogateli od njene silne bujnosti. Trgovci s temi rečmi, ki so obogateli od nje, bodo stali od daleč v strahu pred njeno muko, jokajoč in žalujoč in govoreč: Gorje, gorje, veliko mesto, ki je bilo oblečeno v tenčico in v bager in škrlat in pozlačeno z zlatom in dragim kamenjem in biseri! Kajti v eni uri je izničeno toliko bogastvo." ([Raz 18,5-10.3.15-17.](#))

Te sodbe bodo padle na Babilon na dan obiska Božje jeze. Napolnil je mero svoje krivičnosti, njegov čas je prišel; dozorel je za uničenje./653/

Ko bo Božji glas osvobodil njegovo ljudstvo iz sužnosti, bo nastalo veliko prebujenje pri njih, ki so izgubili vse v velikem življenjskem boju. Ko je še trajal čas milosti, so bili zaslepljeni s Satanovimi preslepitvami in so opravičevali svoje grešno življenje. Bogati so se ponašali s svojim bogastvom pred revnimi in bednimi; oni pa so dosegli svoje bogastvo s prestopanjem Božjih zapovedi. Niso hoteli nasititi lačnih, oblačiti nagih, ravnati pravično in ljubiti milosti. Neprestano so si prizadevali k poviševanju in doseganju posebnega spoštovanja pri svojih bližnjih. Sedaj so ostali brez vsega tega, kar jih je delalo velike, in stojijo bedni in nebolgli. S strahom gledajo na uničenje svojih malikov, ki so jih cenili bolj kakor Stvarnika. Svoje duše so prodali pozemskemu bogastvu in veselju in se niso trudili obogatiti v Bogu. Posledica tega je, da je njihovo življenje zgrešeno; njihovi užitki so spremenjeni v grenkobo, njihovo bogastvo pa v gnilobo. Dobitki njihovega celotnega življenja so izginili v trenutku. Bogati žalujejo, ker so podrte njihove razkošne hiše in je raztreseno njihovo srebro in zlato. Toda njihovo žalovanje je zamolknilo zaradi strahu, da bodo tudi sami propadli s svojimi maliki.

Grešniki čutijo žalost, ampak ne zaradi zanemarjanja svojih dolžnosti do Boga in bližnjih, temveč zato, ker je Bog zmagal. Žalostni so zaradi posledic, ki so nastale, a ne kesajo se zaradi svoje brezbožnosti. Uporabili bi vsa sredstva, da bi zmagali, ko bi le mogli.

Svet vidi ravno te, katerim se je rogal in jih zasmehoval ter jih je hotel tudi uničiti, da nepoškodovani preživljajo epidemije, viharje in potrese. Ta, ki je za prestopnike svojih zapovedi požirajoč ogenj, je svojemu ljudstvu zanesljivo zavetišče.

Pridigar, ki se je odpovedal resnici, da bi dosegel naklonjenost pri ljudeh, sedaj spoznava značaj in vpliv svojega nauka. Sedaj mu je jasno, da ga je spremljalo oko Vsemogočnega, ko je stal za prižnico, hodil po ulicah in je v raznih okoliščinah prišel v stik z ljudmi./654/ Vsak gib duše, vsaka napisana vrsta, vsaka izgovorjena beseda in vsako ravnanje, ki je ljudi zazibalo v zavetje laži, je bilo posejano seme; sedaj pa v ubogih izgubljenih ljudeh okoli sebe gleda žetev.

Gospod pravi: "Hčeri mojega ljudstva zdravijo rano prav lahkomišno, govoreč: mir, mir! dasi ni miru. Ker ste z lažjo ožalostile srce pravičnega, ki mu jaz nisem žalosti prizadel, in

krepčale ste roke brezbožnega, da se ne bi vrnil s svoje hudobne poti, da se ohrani v življenju." ([Jer 8,11](#); [Ezek 13,22](#).)

"Gorje pastirjem, ki pogublajo in raztresajo ovce moje paše. ... Jaz bom kaznoval nad vami hudobnost vaših dejanj. Tulite, pastirji, in vpijte in valjajte se po pepelu, vi prvaki črede! Kajti dopolnjeni so vaši dnevi, da boste poklani; in razkropim vas. ... In pribežališče premine pastirjem in prilika rešiti se prvakom črede." ([Jer 23,1.2](#); [25,34.35](#).)

Pridigarji in ljudstvo vidijo, da niso imeli pravilnega odnosa do Boga. Spoznavajo, da so se upirali Stvarniku vseh dobrih in pravičnih zakonov. Odstranjanje božanskih predpisov je povzročilo tisoče gorja: prepire, sovraštvo, krivičnost, tako da je zemlja postala ogromno žarišče spopadov, smodnišnica pokvarjenosti. Ta podoba se sedaj razprostira pred njimi, ki so zavrgli resnico in si izbrali gojitev laži. Noben jezik ne more izraziti hrepenenja, ki ga neposlušni in neverni čutijo po tem, kar so za vselej izgubili - po večnem življenju. Ljudje, ki jih je svet častil zaradi njihovih sposobnosti in zgovornosti, sedaj vse to vidijo v pravi luči. Spoznavajo, kaj so izgubili s prestopanjem, in padajo pred noge njih, katerih vrednost so prezirali in se jim posmehovali, ter priznavajo, da jih je Bog ljubil.

Ljudstvo spoznava, da je bilo preslepljeno. Drug drugega obtožujejo, da so jih vodili v pogubo; a vsi se združujejo v najbolj ogorčenem preklinjanju pridigarjev. Nezvesti pastirji so prerokovali samo mile stvari. Ti so svoje poslušalce spodbujali, naj zavržejo Božje zapovedi^{/655/} in preganjajo nje, ki so jih hoteli izpolnjevati. Sedaj v vsem obupu ti učitelji priznavajo pred svetom svojo prevaro. Ljudstvo vpije polno jeze: "Mi smo izgubljeni, vi pa ste vzrok naši pogubi!" Tedaj vstanejo proti svojim lažnim pastirjem. Prav tisti, kateri so jih najbolj občudovali, bodo zoper nje izgovorili najbolj strašne kletvice. Iste roke, ki so jih nekoč kronale z lovoričkami, se bodo dvignile, da jih bodo uničile. Meči, ki bi morali pobiti Božje ljudstvo, bodo sedaj uporabljeni za uničenje njegovih sovražnikov. Na vseh straneh nastane spopad in prelivanje krvi.

"Šum pride prav do kraja zemlje; zakaj Gospod ima prepir z narodi, pravdal se bo z vsem mesom; brezbožnike izroči meču, govori Gospod." ([Jer 25,31](#).) Šest tisoč let traja veliki boj. Božji Sin in njegovi nebeški poslanci so se spopadali z močmi hudega, da bi opozorili, razsvetlili in rešili človeške sinove. Sedaj je padla končna odločitev za vse; grešniki so se popolnoma združili s Satanom v njegovem boju proti Bogu. Prišel je čas, da Bog opraviči veljavo svojih poteptanih zapovedi. Sedaj se boj ne vodi samo s Satanom, temveč tudi z ljudmi. "Gospod ima prepir z narodi, brezbožnike izroči meču."

Znamenje osvoboditve je dano nanje, "ki zdihujejo in žalujejo nad vsemi gnusobami", ki se gode. Sedaj prihaja angel smrti, ki je v Ezekijelovi prikazni predstavljen z ljudmi s smrtnim orožjem v roki. Tem je ukazano: "Pomorite jih do zadnjega, starce, mladeniče in device, otročiče in žene, a ne približajte se nikomur, ki ima znamenje na sebi; začnite pa pri mojem svetišču." Prerok dodaja: "Začno torej pri starih možeh, ki so bili pred hišo." ([Ezek 9,1-6](#).) Uničenje se začne pri njih, ki so se imeli za duhovne čuvaje ljudstva. Lažni čuvaji so prvi, ki bodo padli. Nikogar se ne bodo usmilili ali mu prizanesli. Moški, ženske, dekleta in otroci bodo padli skupaj.

"Zakaj, glej, Gospod prihaja iz svojega kraja kaznovat^{/656/} prebivalce zemlje za njih krivico; in zemlja odkrije svojo kri in ne bo več pokrivala svojih ubitih. To pa bo nadloga, s katero bo Gospod tepel vsa ljudstva, ki so se bojevala z Jeruzalemom; gnilo bo meso vsakemu, ko bo še na nogah stal, in oči mu segnijejo v votlinah in jezik mu strohni v ustih. In tisti dan nastane

med njimi velika zmešnjava od Gospoda, da zgrabi vsak roko svojega bližnjega in vsak dvigne roko zoper roko svojega bližnjega." ([Iz 26,21](#); [Zah 14,12.13.](#)) V groznem boju, razvneti s svojimi strastmi in zaradi strašnega izlivanja Božje nerazblašene jeze bodo padali hudobni Zemljani - duhovniki, starešine in ljudstvo, bogati in revni, veliki in mali. "In ubitih od Gospoda bo tisti dan ležalo od enega konca zemlje do drugega; ne bo se žalovalo po njih, ne bodo jih pobirali, ne pokopavali." ([Jer 25,33.](#))

Grešniki bodo pri Kristusovem prihodu iztrebljeni s površja vse zemlje - ubiti bodo z dihom njegovih ust in uničeni s slavo njegovega prihoda. Kristus bo popeljal svoje ljudstvo v Božje mesto, zemlja pa bo ostala brez prebivalcev. "Glej, Gospod izprazni deželo in jo pokonča in preobrnivši ji lice, razkropi njene prebivalce. Docela bo izpraznjena dežela in vsa oplenjena, kajti Gospod je govoril to besedo. Tudi zemlja je oskrunjena pod svojimi prebivalci, ker so prestopali zakone, preobračali postavne naredbe, prelomili večno zavezo. Zato je prekletstvo požrlo zemljo, in pokoriti se morajo, ki prebivajo na njej; zato so pogoreli prebivalci zemlje, in malo ljudi je ostalo." ([Iz 24,1.3.5.6.](#))

Vsa zemlja postaja podobna огоleli puščavi. Ruševine mest in vasi podrtih zaradi potresov, izruvano drevje, iz morja vržene skale ali pa odvaljene od gora leže razmetane po površini zemlje, na prostoru nekdanjih gora pa zijajo ogromni prepadi.^{/657/}

In sedaj se bo začel dogodek, ki je bil simbolično predstavljen z zadnjo slovesno službo na pravni dan. Ko je bila služba v najsvetejšem dokončana in so bili grehi Izraela odstranjeni iz svetišča s krvjo daritve za greh, so pred Gospoda pripeljali živega kozla. V navzočnosti ljudstva je veliki duhovnik izpovedal nad njim "vse krivice Izraelovih sinov in vse njih prestopke po vseh njih greh" ([3 Mojz 16,21.](#)) ter jih tako prenesel nanj. Enako bodo tudi, ko bo dokončano pravno delo v nebeškem svetišču, v navzočnosti Boga, svetih angelov in množice odrešenih, grehi Božjega ljudstva preneseni na Satana. Razglašen bo za odgovornega za vse hudobije, h katerim jih je zapeljal. In kakor je bil živi kozel odpeljan v puščavo, bo tudi Satan preganjan na opustošeno zemljo, neobljudeno in golo puščavo.

Pisec Razodetja opisuje Satanovo pregnanstvo in razmere nereda in pustošenja, v katerem bo zemlja, in pravi, da bodo takšne razmere trajale tisoč let. Po opisu drugega Gospodovega prihoda in uničenja grešnikov se prerokovanje nadaljuje: "In videl sem angela iti dol iz nebes, imajočega ključ od brezna in veliko verigo na svoji roki. In zgrabi zmaja, staro kačo, ki je Hudič in Satan; in zveže ga za tisoč let in ga vrže v brezno in zapre in zapečati nad njim, da ne zapeljuje več narodov, dokler se ne izpolni tisoč let. Potem se mora izpustiti za malo časa." ([Raz 20,1-3.](#))

Izraz "brezno" označuje zemljo v razmerah zmede in teme, kar potrjujejo tudi druga svetopisemska besedila. Glede stanja zemlje v začetku svetopisemsko besedilo pravi, da je bila "pusta in prazna, in tema je bila nad breznom". ([1 Mojz 1,2.](#))^{/658/} Prerokovanje nas uči, da se bo zemlja vsaj delno vrnila v takšne razmere. Ko je prerok Jeremija gledal naprej na veliki Božji dan, je rekel: "Gledam na zemljo, in glej, pusta je in prazna, in na nebo, a ni luči na njem. Gledam na gore, in glej, tresejo se in vsi hribi se gibljejo. Gledam, in glej, ni človeka, tudi vse nebeške ptice so odletele. Gledam, in glej, rodovitna zemlja je puščava in vsa mesta na njej so razdejana pred Gospodom, pred njegovo žarečo jezo." ([Jer 4,23-26.](#))

To bo stanovanje Satana in njegovih hudobnih angelov za tisoč let. Omejen bo samo na to zemljo in ne bo imel dostopa na druge svetove, da bi skušal in vznemirjal nje, ki se nikoli niso pregrešili. V tem smislu je on zvezan. Nima več koga, nad komer bi lahko uporabljal svojo

moč. Popolnoma nemogoče mu je zapeljovati in uničevati, v čemer je bilo stoletja njegovo edino veselje.

Izaija je gledal dan njegovega pada in vzkliknil: "Kako si padel z neba, o Lucifer, sin jutranje zarje! Kako si posekan na tla, ki si poraze napravljal narodom! Ti si pač govoril v svojem srcu: v nebesa se dvignem, nad zvezde mogočnega Boga povišam svoj prestol ... enak bom Najvišjemu. Ali pahnjen boš v pekel, v najglobočjo jamo. Kateri te vidijo, te natanko ogledujejo in se ozirajo vate, govoreč: 'Je li ta tisti mož, ki je majal zemljo, ki je pretresal kraljestva; ki je delal iz naseljenega kraja puščavo in je podiral mesta na njem, ki **svojih jetnikov ni izpuščal domov?**'" ([Iz 14,12-17.](#))

Šest tisoč let se je naša zemlja tresla zaradi Satanovih uporov. On je bil ta, "ki je delal iz naseljenega sveta puščavo in je podiral mesta na njem". On "svojih jetnikov ni izpuščal domov". Šest tisoč let je njegova ječa sprejemala Božje ljudstvo, on pa bi ga za vedno obdržal v ujetništvu, če Kristus ne bi bil razbil njegovih okovov in osvobodil sužnjeve./659/

Celo grešniki so sedaj zunaj Satanove moči. Sam s svojimi hudobnimi angeli lahko ugotovi posledice prekletstva, ki jih je prinesel greh. "Vsi kralji narodov, kolikor jih je, so zaspali s častjo, vsak v svoji hiši; tebe pa so vrgli daleč od tvojega groba kakor ostuden izrastek. ... Ne združiš se z njimi v grobu, ker si ugonabljal svojo deželo, moril svoje ljudstvo." ([Iz 14,18-20.](#))

Tisoč let bo Satan taval sem ter tja po pustih zemlji in opazoval posledice svojega upora proti Božjim zapovedim. V tem času bo zelo trpel. Od svojega pada mu njegovo življenje neprestane dejavnosti ni ponujalo časa za razmišljanje. Sedaj pa, ko je ostal brez moči, je puščen, da razmišlja o vlogi, ki jo je imel, odkar se je prvič uprl nebeški vladavini, ter s strahom in trepetom gleda v strašno prihodnost, ko bo moral trpeti zaradi vsega, kar je naredil, in bo kaznovan za grehe, katerih nastanek je povzročil.

Božjemu ljudstvu bo Satanova sužnost prinesla veselje in radost. Prerok pravi: "In zgodi se tisti dan, ko ti Gospod podeli pokoj po tvojem trudu in po tvojem nepokoju in po trdi službi, v katero so te usužnjili, da boš pravil to zabavljico o babilonskem kralju (*ki je tukaj prispodoba Satana*) ter porečeš: kako je preminil tlačilec! ... Zlomil je Gospod palico krivičnikov, gospodovalčevo žezlo, ki je tepel ljudstva v togoti z udarci neprenehoma, ki je gospodoval v jezi narodom z zatiranjem brez zadržka." ([Iz 14,3-6.](#))

V času tisoč let med prvim in drugim vstajenjem poteka sodba nad grešniki. Apostol Pavel opozarja na to sodbo kot na dogodek, ki se zgodi po ponovnem prihodu. "Tako ne sodite ničesar pred časom, dokler ne pride Gospod, ki razsvetli, kar je skrito v temi, in odkrije misli src." ([1 Kor 4,5.](#))/660/ Danijel pravi, da bo po prihodu Predvečnega sodba izročena svetnikom Najvišjega. ([Dan 7,22.](#)) V tem času bodo pravični vladali kot Božji kralji in duhovniki. Janez pravi v Razodetju: "In videl sem prestole, in sedli so nanje in dana jim je bila sodba. ... Božji in Kristusovi duhovniki bodo, in bodo z njim kraljevali tisoč let." ([Raz 20,4,6.](#)) Za ta čas je Pavel napovedal, "da bodo sveti sodili svet". ([1 Kor 6,2.](#)) Skupaj s Kristusom bodo sodili grešnikom in primerjali njihova dela s knjigo zapovedi, Svetim pismom, in odločali za vsak primer po delih, ki so jih naredili v telesu. Tedaj bo kazni, ki jo bodo morali grešniki zdržati, odmerjena na podlagi del in pripisana poleg njihovega imena v knjigo smrti.

Kristus in njegovo ljudstvo bodo sodili tudi Satanu in njegovim hudobnim angelom. Pavel pravi: "Ne veste, da bomo angele sodili?" ([1 Kor 6,3.](#)) Apostol Juda pa izjavlja: "In angele, ki

niso hranili svojega poglavarstva, temveč so zapustili lastno domovje, je shranil za sodbo velikega dneva z večnimi vezmi pod temo." ([Juda 6.](#))

Na koncu tisoč let bo drugo vstajenje. Tedaj bodo grešniki vstali od mrtvih in stopili pred Boga, da bi prejeli izrečeno obsodbo. Tako je pisec Razodetja najprej opisal vstajenje pravičnih, potem pa rekel: "Drugi mrtvi pa niso oživali, dokler se ne izpolni tisoč let." ([Raz 20,5.](#)) Izaija pa glede grešnikov pravi: "In zbrani bodo, kakor zbirajo ujetnike v zaporu, in bodo vklenjeni in **čez mnogo dni obiskani.**" ([Iz 24,22.](#))/661/

42. Boj je končan ([angleško](#))

Ob koncu tisočletja se Jezus znova vrne na zemljo. Obdaja ga množica odrešencev in spremljajo angeli. Ko se spušča v strašnem veličastvu, ukazuje mrtvim brezbožnikom, naj vstanejo, da bodo prejeli obsodbo. Ti vstajajo v velikanski množici, ki je ni mogoče prešteti kakor morskega peska. Kakšno nasprotje s tistimi, ki so vstali pri prvem vstajenju! Pravični so bili oblečeni v nesmrtno mladost in lepoto. Brezbožni pa nosijo na sebi sledove bolezni in smrti.

Sleherno oko v tej ogromni množici zre v slavo Božjega Sina. Roji brezbožnih enoglasno vzdikajo: "Blagoslovljen, ki prihaja v Gospodovem imenu!" Te izjave pa ne navdihuje ljubezen do Jezusa. Moč resnice izsiljuje te besede iz nenaklonjenih ustnic. Brezbožni prihajajo iz svojih grobov z enakim sovraštvom do Kristusa in z uporniškimi duhom, s kakršnim so bili odšli vanje. Nimajo več nobenega časa milosti, v katerem bi odpravili hibe svojega preteklega življenja. Saj jim ne bi koristil. Celotno prestopniško življenje jim ni omehčalo srca. Ko bi jim tudi bil dan še en čas milosti, bi ga potratili, kakor so prvega s teptanjem Božjih zahtev in odkritim uporom proti njemu.

Kristus se spušča na Oljsko goro, odkoder je pri vstajenju odšel v nebesa in kjer sta angela ponovila obljubo o njegovi vrnitvi. Prerok pravi:/662/ "Tedaj pride Gospod, moj Bog, in vsi sveti z njim. In njegove noge bodo tisti dan stale na Oljski gori, ki je nasproti Jeruzalemu ob vzhodu; in Oljska gora se razkolje po sredini ... in naredi se jako velika dolina. In Gospod bo kralj nad vso zemljo; tisti dan bo Gospod eden in ime njegovo eno." ([Zah 14,5.4.9.](#)) Ko bo novi Jeruzalem v vsem zaslepljujočem blišču prišel iz nebes, se spusti na prostor, ki ga je očiščen pripravljen sprejeti, a Kristus stopi v Sveto mesto s svojim ljudstvom in angeli.

Tedaj pa se Satan pripravi za zadnji mogočni boj za nadoblast. Načelnik zla je ubog in potr, ker je ostal brez moči in ni mogel varati; ko pa je videl, da so brezbožni vstali od mrtvih in se postavili na njegovo stran, se mu je upanje obnovilo, zato se je odločil, da se ne bo vdal v velikem boju. Vse vojske izgubljenih bo razvrstil pod svojo zastavo in si po njih prizadeval izpeljati svoj načrt. Brezbožni so Satanovi ujetniki. Ko so zatajili Kristusa, so sprejeli vlado uporniškega voditelja. Pripravljeni so sprejeti njegove predloge in izpeljati njegove zahteve. Sam ostaja zvest svoji prvotni zvižaji, da se ne prizna za Satana. Trdi, da je knez, ki ima lastninsko pravico do sveta, a mu je bila ta dediščina protizakonito odvzeta. Preslepljenim podložnikom se predstavlja kot odrešenik in jim zagotavlja, da jih je njegova moč pripeljala iz grobov in da bo jih zdaj otel najbolj surovega tiranstva. Kristusova navzočnost se je umaknila, Satanovi čudeži pa so potrdili njegove trditve. Slabotne je okrepčal in vse navdihuje s svojim duhom in močjo. Namerava jih popeljati v napad na šotorišče svetih in zavzeti Božje mesto. Z vražjim vriskanjem kaže na neštete milijone od mrtvih obujenih in trdi, da je kot njihov vodja dovolj močan, da bo premagal mesto in dobil nazaj svoj prestol s kraljestvom vred./663/

V tej velikanski gneči so množice dolgoživečega predpotopnega rodu; ljudje visoke rasti in velikanskega uma, ki so se prepustili vodstvu padlih angelov in s tem posvetili vse svoje spretnosti in znanje poviševanju samega sebe; ljudje, katerih čudovita umetniška dela so vodila ljudi k malikovanju njihovih nadarjenosti, toda njihova krutost in hudobni izumi so oskrunili zemljo in popačili Božjo podobo ter povzročili, da se jih je Bog odločil zbrisati z obličja zemlje. Med množico so kralji in vojskovodje, ki so premagali narode, pogumni možje, ki nikoli niso zgubili boja, ošabni in stremuški vojaki, pred katerimi so trepetala kraljestva. Smrt ni spremenila teh doživljajev. Ko so prišli iz grobov, so se njihove misli

nadaljevale prav tam, kjer so se bile pretrgale. Spodbujale so jih iste želje po zmagi, kakršne so vladale v njih, ko so padli v boju.

Satan se je posvetoval najprej s svojimi angeli, potem pa še s kralji, zmagovalci in mogočniki. Videli so, da je moč in številnost na njihovi strani, ter izjavili, da je armada v mestu majhna, če se primerja z njihovo, zato jih bo lahko premagati. Naredili so načrt za zavzetje bogastva in slave novega Jeruzalema. Vsi so se takoj začeli pripravljati za spopad. Sijajni umetniki so izdelali bojne pripomočke. Vojaški poveljniki so urejali gruče vojščakov v čete in oddelke.

Končno je izdano povelje za premik in nešteta množica se požene naprej - armada, kakršne nikoli niso vpoklicali pozemski zmagovalci in ni bila nikoli sestavljena iz moči vseh vekov, odkar se je začela vojna na zemlji. Satan, najmogočnejši med vojščaki, vodi sprednje čete in njegovi angeli združujejo svoje moči za končno bitko. Kralji in vojaki so v svojem spremstvu in množice hodijo za velikansko gručo, vsaka pod svojim določenim vodjem. Z vojaško natančnostjo dolge vrste stopajo po razpokani in neravni površini proti Božjemu mestu. Jezus ukaže zapreti vrata novega Jeruzalema, in Satanova vojska obkoli mesto ter se pripravi za naskok./664/

Tedaj se Kristus znova pojavi pred sovražniki. Daleč nad mestom stoji povišani sveti prestol na podnožju iz bleščečega zlata. Na njem sedi Božji Sin obdan z državljani svojega kraljestva. Noben jezik ne more opisati, noben čopič narisati Kristusove moči in veličastva. Božjega Sina zastira slava večnega Očeta. Sijaj njegove navzočnosti napolnjuje Božje mesto, žari iznad vrat in odseva po vsej zemlji.

Najbližje prestolu so nekdanji največji gorečniki za Satanovo delo, ki so se kakor iz ognja potegnjeno poleno podali za Zveličarjem z vso globoko in vdano požrtvovalnostjo. Ob njih so tisti, ki so spopolnili svoj značaj sredi hinavščine in nevere, in tisti, ki so spoštovali Božje zapovedi, ko jih je krščanski svet poteptal, ter milijoni iz vseh vekov, ki so pretrpeli mučeniško smrt za svojo vero. Za njimi pa "velika množica, ki je nihče ni mogel sešteti, iz vsakega naroda in iz vseh rodov in ljudstev in jezikov ... pred prestolom in pred Jagnjetom, oblečene z belimi oblačili in palme v njih rokah". (Raz. 7,9.) Njihov boj je končan in zmaga dobljena. Dokončali so tek in dosegli nagrado. Palmove veje v njihovih rokah simbolizirajo njihovo zmago, bela oblačila pa so znamenje neomadeževane Kristusove pravičnosti, ki je sedaj njihova.

Odrešeni pojo hvalnico, ki odmeva in doni skozi nebesni svod: "Zveličanje našemu Bogu, sedečemu na prestolu, in Jagnjetu!" ([Raz 7,10.](#)) Angeli in serafi združujejo svoje glasove v češčenju. Ko so odrešenci zagledali Satanovo moč in škodoželjnost, so se zavedli bolj kakor kdaj prej, da ni poleg Kristusove nobene moči, po kateri lahko postanejo zmagovalci. V vsej tej sijajni množici ni nikogar, ki bi zveličanje pripisal sebi, kakor da ga je dosegel s svojo močjo in pobožnostjo. Nihče ne govori o tem, kaj je naredil ali pretrpel; ampak težišče vsake pesmi in jedro vsake himne je: Zveličanje našemu Bogu in Jagnjetu./665/

V navzočnosti zbranih prebivalcev zemlje in nebes je končno kronan Božji Sin. In sedaj, oblečen v največje veličastvo in moč, Kralj kraljev izreka obsodbo nad uporniki proti njegovi vladavini in pravično kaznuje vse, ki so prestopali njegove zapovedi in zatirali njegovo ljudstvo. Božji prerok pravi: "In videl sem prestol, velik, in sedečega na njem, ki mu je izpred obličja bežala zemlja in nebo, in ni se jima našlo mesto. In videl sem mrtve, velike in male, stoječe pred prestolom, in knjige so se odprle; in druga knjiga se je odprla, ki je knjiga

življenja. In sojeni so bili mrtvi po tem, kar je bilo pisano v knjigah, po svojih delih." (Raz. 20,11.12.)

Brž ko se odpro spominske knjige in Jezus pogleda v brezbožnike, se ti zavedo slehernega greha, ki so ga kdaj storili. Spoznajo trenutek, ob katerem so njihove noge stopile s steze čistosti in svetosti ter kako daleč sta jih pripeljala ošabnost in upor v teptanju Božjih zapovedi. Zapeljive skušnjave, ki so jih spodbujale k popuščanju grehu, popačeni blagoslovi, zavrženi Božji poslanci, odklonjeni opomini, valovi milosti, ki so se odbijali od trdovratnih, nespokorjenih src - vse se je pokazalo kakor zapisano z ognjenimi črkami.

Nad prestolom se je prikazal križ; kakor v panoramskem pregledu so se videli prizori Adamove skušnjave in pada ter razvoja korakov vzvišenega odrešitvenega načrta. Skromno Zveličarjevo rojstvo; njegovo pozemsko življenje ponižnosti in poslušnosti; njegov krst v Jordanu; njegov post in njegovo skušanje v puščavi; njegova javna služba, v kateri je razkrival ljudem najdragocenejše blagoslove; njegovi dnevi polni milostnih in sočutnih del ter noči molitve in bedenja v gorski samoti; izbruhi zavisti, sovraštva in zlobe, s katerimi je bila poplačana dobrota; grozne skrivnostne smrtne muke v Getsemaniju pod strašno težo grehov vsega sveta; njegova izdaja v roke morilske drhali;^{/666/} strašni dogodki noči groze - občutljiv ujetnik, ki so ga pozabili ljubljeni učenci in nevljudno pobegnili po jeruzalemskih ulicah; Božji Sin sredi vriskanja stoji pred Anom v palači velikega duhovnika, pred Pilatom v sodni dvorani, pred strahopetnim in krutim Herodom, zasmehovan, psovan, mučen in obsojen na smrt - vse je bilo jasno naslikano.

In sedaj so pred majajočo se množico odkriti zadnji prizori - potrpežljivi Trpin stopa proti Golgoti; nebeški Knez visi na križu; ošabni duhovniki in zasmehujoča drhal se roga njegovim smrtnim mukam; nadnaravna tema; potres, pokanje skal in odprti grobovi, kar je označilo trenutek, ko je Odrešenik sveta izročil življenje.

To je bil prav grozen videz. Satan, njegovi angeli in podložniki se niso mogli obrniti od prizora svojih del. Vsak je znova gledal svoje storjeno delo. Herod, ki je pomoril nedolžne otročiče v Betlehemu, da bi uničil Izraelovega kralja; podla Herodiada, na katere krivični duši je počivala kri Janeza Krstnika; slabič in hinavec Pilat; zasmehujoči vojaki in knezi ter pobesnena množica, ki vpije: "Njegova kri pridi na nas in na naše otroke!" - vsi ti gledajo grozoto svoje krivde. Zaman se poskušajo skriti pred božanskim veličastvom njegovega obličja, ki prekaša sončni sijaj, medtem ko odrešeni polagajo svoje krone pred Zveličarjeve noge in vzdikajo: "On je umrl zame!"

Med množico odkupljenih so Kristusovi apostoli, junaški Pavel, goreči Peter, ljubeči in ljubljeni Janez ter njihovi odkritosrčni bratje z množico mučencev vred; zunaj obzidja pa so z vsemi nizkotnimi in gnusnimi stvarmi tisti, kateri so jih preganjali, zapirali in morili. Tam je Neron, zlobna in krvoločna pošast, sedaj gleda veselje in povišanje tistih, ki jih je nekoč mučil in je v njihovih najneznosnejših mukah našel Satanovo radost. Tam je njegova mati priča posledic lastnega dela;^{/667/} vidi, kako so se hudobni vtisi značaja prenesli na njenega sina in kako je s svojim vplivom in zgledom spodbujala in razvijala v njem slabosti, ki so obrodile sadove hudodelstva, nad katerimi je svet osupnil.

Tam so papeževi duhovniki in prelati, ki so se izdajali za Kristusove predstavnike, a vendar so uporabljali natezalnice, ječe in grmade, da bi nadzorovali vest njegovega ljudstva. Tam so ošabni papeži, ki so se povišali na Božji prostor in si upali spremeniti zapovedi Najvišjega. Ti dozdevni cerkveni očetje morajo poravnati račun pred Bogom, a bi se temu prav radi izognili.

Prepozno so spoznali, da je Mogočni ljubosumen na svoje zapovedi in nikakor ne bo izbrisal krivde. Sedaj so se naučili, da se Kristus enači s svojim trpečim ljudstvom; sedaj dojemajo težo njegovih besed: "Kar koli ste storili enemu teh najmanjših mojih bratov, ste storili meni." ([Mat 25,40.](#))

Ves brezbožni svet stoji obtožen pred Božjim sodiščem zaradi veleizdaje nebeške vladavine. Nima nikogar, da bi se zavzel za njegov primer; je brez izgovora; nad njim je izrečena kazen večne smrti.

Sedaj je jasno vsem, da plačilo za greh ni plemiška neodvisnost in večno življenje, temveč uničenje, poguba in smrt. Brezbožni spoznavajo, da so pogubljeni zaradi svojega uporniškega življenja. Neprekosljivo in večno vrednost slave so prezrli, ko jim je bila ponujena; a kako zaželena se jim zdi sedaj. Ti ljudje vpijejo: "Vse to bi lahko bilo moje; ampak te stvari sem zavrgel. O, čudna norost! Mir, srečo in čast sem zamenjal za ničevost, sramoto in obup." Vsi se zavedajo, da je pravična njihova izključitev iz nebes. S svojim življenjem so izjavljali: "Nočemo, da bi nam ta (*Jezus*) kraljeval." ([Luk 19,14.](#))

Brezbožni kakor očarani gledajo kronanje Božjega Sina. V njegovih rokah vidijo tablici Božjih zapovedi, pravilnik, ki so ga prezirali in prestopali.^{/668/} Priče so izbruhu občudovanja, navdušenja in češčenja zveličanih. Medtem ko zvoki melodije donijo do ogromne množice zunaj mesta, vsi v en glas vzklikajo: "Velika in čudovita so tvoja dela, o Gospod Bog, Vsegamogočni, pravična in resnična tvoja pota, o Kralj narodov!" ([Raz 15,3.](#)) in padajo na obraz, da bi se poklonili Knezu življenja.

Satan je videti kakor ohromel, ko gleda Kristusovo slavo in veličastvo. Nekdanji zaslanjajoči kerub se spominja, od kod je padel. Svetli seraf, "sin jutranje zarje"; kako je spremenjen, kako je padel! Za večno je izključen iz zbora, v katerem je nekoč užival čast. Sedaj vidi drugega angela v Očetovi bližini, oblečenega v Božjo slavo. Vidi, da je na Kristusovo glavo položil krono angel ljubke postave in veličastne drže, in vedel je, da bi bil lahko prav on ta angel s tako vzvišenim položajem.

Spomin ga vrne v domovino njegove nedolžnosti in čistosti, miru in zadovoljnosti, v katerih je živel, dokler si ni dovolil godrnjati proti Bogu in zavidati Kristusu. Njegove obtožbe, upor in prevare zaradi pridobivanja naklonjenosti in podpore pri angelih, njegovo trdovratno odklanjanje, da si sploh ni prizadeval za ponovno pridobivanje prvotnega položaja, ko mu je Bog ponujal odpuščanje - vse je razločno stopalo predenj. Pregledal je svoje delovanje med ljudmi in njegove posledice - sovraštvo človeka do soljudi, strašno uničevanje življenja, nastanek in padec kraljestev, prevrati prestolov, dolge vrste uporov, bojov in revolucij. Spominja se svojega neprestanega prizadevanja, da bi nasprotoval Kristusovemu delu in pogrezal človeka vse globlje v greh. Spoznal je, da njegovi peklenski nameni niso mogli uničiti nikogar, ki je zaupal v Jezusa. Ko je pogledal na svoje kraljestvo kot sad svojega dela, je videl samo neuspeh in pogubo. Napeljal je množice k veri, da bodo zlahka zavzeli Božje mesto; sam pa je vedel, da je to laž. V vsem velikem boju je bil vedno znova in znova premagan in prisiljen k vdaji. Zelo dobro je poznal moč in veličastvo Večnega.^{/669/}

Namen velikega upornika je bil vedno opravičiti samega sebe in dokazati, da je Božja vladavina kriva za upor. Za ta cilj je uporabljal vse moči svojega veleuma. Delal je preudarno in sistematično ter z očarljivim uspehom vodil velikanske množice, da so sprejele njegovo razlago velikega boja, ki je tako dolgo trajal. Tisoče let je ta vodja zarote vsiljeval ponaredek za resnico. Sedaj je napočil čas, da bo upor končno zaduščen ter bosta razkrita Satanova

zgodovina in značaj. Ob zadnjem naporu, da bi vrgel Kristusa s prestola, uničil njegovo ljudstvo in zavzel Božje mesto, bo velegoljuf popolnoma razkrinkan. Njegovi pristaši bodo videli popolni propad svojega dela. Kristusovi sledilci in zvesti angeli bodo spoznali popolno velikost njegovih spletk zoper Božjo vladavino. Postal bo predmet splošnega gnusa.

Satan je spoznal, da ga je njegov prostovoljni upor onesposobil za nebesa. Svoje moči je uril za boj zoper Boga; nebeški mir, čistost in skladnost bi mu povzročali neznosne muke. Njegove tožbe zoper Božjo milost in pravičnost so zdaj ovržene. Očitek, ki si ga je prizadeval vreči na Jahveja, se je vrnil nanj. Zato sedaj Satan pada na tla in priznava, da je pravično obsojen.

"Kdo bi se te ne bal, Gospod, in ne slavil tvojega imena? ker sam si svet; kajti vsi narodi bodo prišli in molili pred teboj, ker razodela so se tvoja pravična dela." ([Raz 15,4.](#)) Sleherno vprašanje o resnici in zmoti v dolgotrajnem boju je razčiščeno. Posledice upora in sadovi privrženosti Božjim zakonom so razločno vidni pred vsemi ustvarjenimi razumnimi bitji. Delovanje po Satanovem vplivu nasproti Božji vladavini je prikazano pred vsem vesoljem. Satana je obsodilo njegovo lastno delo. Božja modrost, pravičnost in dobrota stojijo popolnoma opravičene. Vidi se, da je bilo njegovo ravnanje v velikem boju opravljeno^{/670/} zaradi večne blaginje njegovega ljudstva in blaginje vseh svetov, ki jih je ustvaril. "Hvalijo te naj, Gospod, vsa tvoja dela, in slave te naj tisti, ki jim izkazuješ milost." ([Ps 145,10.](#)) Zgodovina greha bo ostala vso večnost za pričo, da obstoj Božjih zapovedi zagotavlja srečo vseh ustvarjenih bitij. Vse vesolje, zvesti in nezvesti, imajo pred očmi vsa dejstva velikega boja, zato enoglasno izjavljajo: "Pravična in resnična so tvoja pota, o Kralj narodov."

Pred vesoljem je bilo jasno predstavljena velika daritev, ki sta jo darovala Oče in Sin v človekovo korist. Napočil je čas, da Kristus zasede svoj pravi položaj in je poveljčan nad vsako kraljestvo, moč in ime. Zaradi veselja, ki ga je čakalo - namreč da bo mnogo sinov pripeljal v slavo - je pretrpel križ in zdržal sramoto. Čeprav sta bili sramota in bolečina nedojemljivo veliki, sta bili veselje in slava vendar še večji. Gledal je na odrešene, obnovljene v njegovo podobo, ker vsako srce nosi popoln izraz božanstva in vsako obličje odseva podobo svojega Kralja. V njih vidi sad trpljenja svoje duše, zato je zadovoljen. Z glasom, ki ga slišijo zbrane množice pravičnih in brezbožnih, izjavlja: "Glejte očiščene z mojo krvjo! Za te sem trpel, zanje sem umrl, da bi na vse veke lahko živeli v moji navzočnosti." Oblečeni v bela oblačila, ki so stali ob prestolu so zapeli hvalnico: "Vredno je Jagnje, ki je bilo zaklano, prejeti moč in bogastvo in modrost in krepkost in čast in slavo in blagoslov." ([Raz 5,12.](#))

Čeprav je bil Satan primoran priznati Božjo pravičnost in se pokloniti Kristusovi vrhovni oblasti, je njegov značaj ostal nespremenjen. Njegov uporniški duh znova narašča kakor silna poplava. Napolnjen s srdom se odloča, da ne bo odstopil od velikega boja. Nastopil je trenutek zadnje obupne bitke zoper nebeškega Kralja.^{/671/} Zdrvi med svoje pristaše in si jih prizadeva navdihniti s svojim srdom in navdušiti za takojšnji naskok. Toda v neštetih milijonih, ki jih je bil zapeljal k upor, nihče ne priznava njegove oblasti. Njegove moči ni več. Brezbožni so sicer napolnjeni z enako jezo na Boga kakor Satan; vendar se zavedajo, da je njihov položaj brez izhoda in se ne morejo bojevati z Jahvejem. Svoj srd usmerijo na Satana in njegove pomočnike pri varanju ter se z demonsko razjarjenostjo zakadijo vanje.

Gospod pravi: "Ker si naredil svoje srce kakor Božje srce, zato, glej, pripeljem nad tebe tujce, silovitnike med narodi: ti potegnejo svoje meče zoper lepoto tvoje modrosti in oskrnijo tvoje veličje. V jamo te pahnejo, in umrješ mučno smrt prebodencev v srcu morja. Zaradi tvoje velike kupčije se je napolnila tvoja notranjščina s silovitostjo, in si grešil; zato sem te pahnil

kot nesvetega z Božje gore in sem te, o kerub zaslanjajoči, pogubil izmed ognjenih kamnov. Srce se ti je prevzelo zavoljo tvoje lepote, pokvaril si svojo modrost spričo svojega sijaja; zvrnil sem te na tla, kraljem pred oči sem te del, da bi te gledali. Po množini svojih krivic, v nepravicih svoje kupčije si onečastil svoja svetišča; zato sem izpeljal izsredi tebe ogenj, ki te je požrl, in izpremenil sem te v pepel na zemlji pred očmi vseh tistih, ki te gledajo. Vsi, ki te poznajo med narodi, strme ob tebi; strahota si vsem, in nikdar več te ne bo!" ([Ezek 28,6-8.16-19.](#))

"Kajti vsako obuvalo tistih, ki obuti stopajo v bojnem hrupu, in vsaka okrvavljena obleka se sežge, bo za jed ognju. Zakaj goreča je Gospodova jeza zoper vse narode in srditost zoper vso njih vojsko; preklel jih je v pokončanje, izročil jih je v klanje. Dežil bo na brezbožne zanke, ogenj in žveplo in pekoč veter bo delež njih čaše." ([Iz 9,5; 34,2; Ps 11,6.](#)) Ogenj pade z neba od Boga. Zemlja se odpre. V njeni globini skrito orožje pride na površino. Požirajoč plamen šviga iz vseh odprtih prepadov. Skale se vžgo. Prišel je dan, ki gori kakor peč. Prvine se raztapljajo zaradi hude vročine, celo zemlja in dela na njej gore. ([Mal 4,1; 2 Pet 3,10.](#)) Površje zemlje je videti kakor stopljena gmota - kakor da vre ogromno ognjeno jezero.^{/672/} Napočil je čas obsodbe in pogube brezbožnikov - "Kajti dan Gospodovega maščevanja je, leto povračila, da se reši Sionova pravda." ([Iz 34,8.](#))

Brezbožni prejmejo plačilo na zemlji. ([Preg 11,31.](#)) "Kajti glej, dan prihaja, ki gori kakor peč, in vsi prevzetniki in vsi, ki delajo brezbožno, bodo strnišče; in dan, ki prihaja, jih sežge, pravi Gospod nad vojskami, da jim ne ostavi ne korenine ne mladike." ([Mal 4,1.](#)) Nekateri so uničeni v trenutku, drugi bodo trpeli nekaj dni. Vsakdo je kaznovan "po svojih delih". Priznani grehi pravičnih so bili preneseni na Satana, zato on ne bo trpel samo za svoj upor, temveč tudi za grehe, v katere je bil zapeljal Božje ljudstvo. Njegova kazen bo večja od vseh drugih, ki jih je prevaral. Ko bodo uničene vse žrtve njegovih prevar, bo moral še dalje živeti in trpeti. Slednjič bodo v uničujočem ognju uničeni vsi brezbožni, korenina in mladike - Satan kot korenina, njegovi pristaši kot mladike. Opravljena je popolnoma zakonita kazen; zadoščeno je zahtevam pravičnosti; nebesa in zemlja gledajo vse to in priznavajo Jahvejevo pravičnost.

Satanovo uničevalno delo je končano za vekomaj. Šest tisoč let je izvrševal svojo voljo in napolnjeval zemljo z gorjem ter povzročal žalost vesolju. Vse stvarstvo je vzdihovalo in se mučilo. Sedaj pa so Božja stvarstva za vselej prosta njegove navzočnosti in skušnjav. "Pokojna, mirna je zdaj vsa zemlja; nastalo je glasno petje." ([Iz 14,7.](#)) Vzklik slave in zmage prihaja od vsega zvestega vesolja. Glas velike množice, glas mnogih voda in glas silnega grmenja se sliši, da pravi: "Aleluja! Ker zakraljeval je Gospod, naš Bog, Vsegamogočni!" ([Raz 19,6.](#))

Medtem ko je zemlja zavita v uničevalni ogenj, pravični varni prebivajo v svetem mestu. Druga smrt nima moči nad njimi, ki so vstali v prvem vstajenju. Bog, ki je za brezbožne požirajoč ogenj, je hkrati sonce in ščit za svoje ljudstvo. ([Raz 20,6; Ps 84,11.](#))^{/673/}

"In videl sem novo nebo in novo zemljo; kajti prvo nebo in prva zemlja sta bila prešla, in morja ni več." ([Raz 21,1.](#)) Ogenj, ki je požrl brezbožne, je očistil zemljo. Odstranjena je vsaka sled prekletstva. Nikakršen večni pekel ne bo odkupljenih spominjal na strašne posledice greha.

Ostal bo samo en spomin. Naš Odrešenik bo za vselej nosil na sebi znamenja križanja. Na glavi, prsih, nogah in rokah bodo vidne samo brazgotine krutosti, ki jih je naredil greh. Prerok

gleda Kristusovo slavo in pravi: "Žarki se mu iskre iz rok, in ondi je skrita njegova moč." ([Hab 3,4.](#)) Iz njih je tekla kri, ki je spravila ljudi z Bogom, v njih je Zveličarjeva slava, tam je "skrita njegova moč". Ker je "premogočen za rešenje" z odrešeniško daritvijo, je zmožen uporabiti pravičnost nad temi, ki so prezirali Božjo milost. Znamenja njegovega ponižanja so njegova najvišja čast, a brazgotine z Golgote bodo vso večnost kazale njegovo slavo in pričale za njegovo moč.

"In ti, stolp črede, hrib sionske hčere, do tebe dospe in k tebi pride prejšnje gospodstvo, kraljestvo jeruzalemske hčere." ([Miha 4,8.](#)) Prišel je čas, po katerem so ljudje hrepeneli od tistega dne, ko je bil z ognjenim mečem izgnan iz raja prvi par - čas "odrešitve Božje lastnine". ([Ef 1,14.](#)) Vsa zemlja, ki je bila nekoč dana človeku za kraljestvo, pa mu jo je Satan odvzel s prevaro in jo tako dolgo držal v svoji oblasti, je sedaj po velikem načrtu zveličanja vrnjena pravemu gospodarju. Vrnjeno je vse, kar je bilo nekoč izgubljeno zaradi greha. "Kajti tako pravi Gospod ... obrazovatelj zemlje in njen stvaritelj; On jo je utrdil, ni je ustvaril puste, ampak upodobil jo je v prebivanje." ([Iz 45,18.](#)) Ko je Bog tako pripravil zemljo, da bo prebivališče odrešenih, se je izpolnil njegov prvotni namen, ki ga je imel z njo. "Pravični podedujejo deželo in prebivali bodo večno v njej." ([Ps 37, 29.](#))

Mnogi se boje, da bi bila prihodnja dediščina videti preveč materialna,^{/674/} zato simbolično tolmačijo prav tiste resnice, ki nas spodbujajo, da gledamo nanjo kot na naš dom. Kristus je zagotovil učencem, da jim odhaja pripraviti prebivališča v Očetovi hiši. Kdor sprejme nauke Božje besede, ne bo popolni nevednež glede nebeškega bivališča. Pa še "česar oko ni videlo in uho ni slišalo in kar v srce človeku ni prišlo, to je pripravil Bog tem, kateri ga ljubijo". ([1 Kor 2,9.](#)) Človeški jezik ne ustreza za opisovanje nagrade pravičnih. Znana bo samo njim, ki jo bodo videli. Noben omejen um ne more dojeti slave Božjega raja.

V Svetem pismu se dediščina svetih imenuje domovina. ([Heb 11,14-16.](#)) Tam bo nebeški Pastir vodil svojo čredo k studencem žive vode. Drevo življenja rodi vsak mesec svoj sad, katerega listje je v ozdravljenje narodom. Tam so večni izviri čisti kakor kristal, ob njih raste drevje, ki meče senco na steze, pripravljene za Gospodove odrešence. Tam so tudi prostrane ravnine, ki postopoma prehajajo v prelepe griče; Božje gore ponosno dvigajo svoje visoke vrhove. In na teh mirnih poljanah ob živih izvirih bo našlo svoje domove Božje ljudstvo, ki je bilo dolgo romar in tujec.

"In moje ljudstvo bo prebivalo v domovju miru in v varnih prebivališčih in v krajih za pokoj mirnih. Več ne bo slišati o silovitosti v tvoji deželi, o pustošenju in podiranju po tvojih pokrajinah; temveč imenovala boš svoje obzidje Zveličanje in svoja vrata Hvalo. In zidali bodo hiše ter v njih prebivali, in sadili vinograde in jedli njih sad. Ne bodo zidali, kdo drug pa prebival, ne bodo sadili, kdo drug pa užival ... in delo svojih rok bodo dolgo uživali moji izvoljenci." ([Iz 32,18; 60,18; 65,21.22.](#))

"Veselila se bosta puščava in samotni kraj, radovala se bo pustinja in cvetela kakor roža. Namesto grmovja zrastejo ciprese, namesto koprive vstane mirta. In prebival bo volk z jagnjetom^{/675/} in leopard bo ležal pri kozliču ... in majhen deček vodnik med njimi. Nič zlega ne bodo storili, nič pogubnega naredili po vsej gori moje svetosti, pravi Gospod." ([Iz 35,1; 55,13; 11,6.9.](#))

V nebeškem ozračju ne bo obstajala bolečina. Tam ne bo solz, pogrebnih sprevodov, niti sledu žalosti. "In smrti ne bo več, ne žalovanja, ne vpitja ... kajti prvo je prešlo. In noben

prebivalec ne poreče: Bolan sem! Ljudstvu, ki v njem prebiva, bo odpuščena krivica." ([Raz 21,4](#); [Iz 33,24](#).)

Tam je novi Jeruzalem, prestolnica poveljane nove zemlje, "prekrasen venec v Gospodovi roki in kraljevo naglavje v roki svojega Boga. In njegova svetloba je enaka predragemu kamnu, kakor kamnu jaspidu, čistemu kakor kristal. In narodi bodo hodili po njegovi svetlobi, in kralji zemlje nosijo svojo slavo vanje." Gospod je rekel: "In radoval se bom nad Jeruzalemom in veselil se svojega ljudstva. Glej Božji šotor z ljudmi, in prebival bo z njimi; in oni bodo njegova ljudstva, in Bog sam bo med njimi, njih Bog." ([Iz 62,3](#); [Raz 21,11.24](#); [Iz 65,19](#); [Raz 21,3](#).)

V Božjem mestu ne bo noči. Nihče ne bo potreboval ali si želel počitka. Nihče se ne bo utrudil, ko bo izvrševal Božjo voljo in daroval hvalo njegovemu imenu. Vedno bomo čutili jutranjo svežino in dozdevalo se nam bo, da ne bo nikoli minila. "In ni jim potreba svetilnice in sončne luči, ker jim bo svetil Gospod, Bog." ([Raz 22,5](#).) Sončno luč bo nadomestila svetloba, ki ne bo slepila, vendar bo neprimerljivo svetlejša od današnjega opoldanskega sonca. Božja in Jagnjetova slava bo napolnjevala sveto mesto z nezasenčljivo svetlobo. Odrešeni bodo hodili v slavi svetlobe večnega dne.

"A svetišča nisem videl v njem, kajti Gospod, Bog, Vsegamogočni, je njegovo svetišče in Jagnje." ([Raz 21,22](#).) Božje ljudstvo ima prednost vzdrževati odprto zvezo z Očetom in Sinom. "Sedaj vidimo še skozi zrcalo, kakor v uganki." ([1 Kor 13,12](#).)^{/676/} Sedaj gledamo Božje obličje kakor v ogledalu, namreč v delih narave in v njegovem ravnanju z ljudmi; takrat pa ga bomo gledali iz obličja v obličje brez vsakršnega pajčolana. Stali bomo v njegovi navzočnosti in gledali slavo njegovega obličja.

Tam se bodo sveti spoznali takšni, kakršni so bili vnaprej spoznani. Ljubezen in sočutje, ki ju je Bog vsadil v dušo, bosta tam prišla do najpopolnejšega in najslajšega izraza. Tam bo čista, sveta in skladna zveza med vsemi bitji, blaženimi angeli in zvestimi vseh časov, ki so oprali svoja oblačila v Jagnjetovi krvi, sveto vezilo, ki združuje celotno družino nebes in zemlje, ([Ef 3,15](#).) in ta bo pomagala ohranjati srečo odrešenih.

Tam bo nesmrtni um razmišljal z neminljivim navdušenjem o skrivnostih ustvarjalne moči in čudežih odrešeniške ljubezni. Tam ne bo krutega in zapeljivega sovražnika, da bi nas skušal, naj pozabimo Boga. Razvile se bodo vse sposobnosti in povečale vse moči. Pridobivanje znanja ne bo utrujalo ali izčrpavalo moči. Lahko se bomo lotili največjega dela, uresničili svoje največje želje in dosegli največja hrepenenja. Toda še vedno bodo nove višine, ki jih bomo želeli doseči; novi čudeži za občudovanje; nove resnice, ki jih bomo želeli razumeti, in nove stvari, ki bodo zahtevale, da napnemo vse sile svojega uma, srca in telesa.

Vsi vesoljski zakladi bodo na voljo odrešenim za proučevanje. Ker bodo osvobojeni umrljivosti, bodo lahko odšli na oddaljene svetove - svetove, ki so drhteli, ko so opazovali človeško trpljenje, a bodo radostno peli ob novici, da so ljudje odkupljeni. Otroci te zemlje bodo z nedopovedljivim veseljem stopali v radost in modrost brezgrešnih bitij. Lahko bodo uporabljali zakladnico znanja, ki so si ga ti pridobili skozi stoletja razmišljanja o Božjih mojstrovinah. Z neskajenim pogledom bodo opazovali slavo stvarstva - sonc, zvezd in osončij, ki krožijo po svojem redu okrog prestola Božanstva.^{/677/} Na vsem stvarstvu od najmanjšega do največjega je napisano Stvarnikovo ime in v vseh se kaže bogastvo njegove moči.

Leta večnosti bodo med svojim tokom vse bolj in bolj slavno razodevala Boga in Kristusa. Z izpopolnjevanjem znanja se bodo množile tudi ljubezen, spoštovanje in sreča. Bolj ko bo človek proučeval Boga, tem bolj bo občudoval njegov značaj. Ker bo Jezus razodel ljudem bogastvo zveličanja in čudovite dosežke v velikem boju s Satanom, se bodo srca odkupljenih napolnila z globljim posvečenjem in bolj gorečimi hvalnicami ob spremljavi zlatih harf; in desettisočkrat deset tisoč in tisočkrat tisoč novih glasov se bo združilo z njimi v mogočni hvalnici.

"In vsako stvar, ki je v nebesih in na zemlji in pod zemljo in na morju, in vse, kar je v njih, sem čul, govoreče: Sedečemu na prestolu in Jagnjetu blagoslov in čast in slava in moč na vekov veke!" ([Raz 5,13.](#))

Veliki boj je končan. Greha in grešnikov ni več. Vse vesolje je čisto. Uravnovešeni so utripi srca v sreči in veselju v vsem vesoljstvu. Od njega pa, ki je vse ustvaril, prihaja življenje, luč in veselje ter se razliva po neskončnem vesolju. Od najmanjšega atoma do največjega nebesnega telesa, vse žive in nežive stvari v svoji nezasenčljivi lepoti in popolni radosti govore, da je Bog ljubezen.^{/678/}

Zgodovinski dodatek ([angleško](#))

Splošne opombe

Revizijo je sprejel Odbor za varovanje literarne zapuščine E. G. White 19. 11. 1956

a) Str. 26: NASLOVI - V odlomku, ki je vključen v rimskokatoliško kanonsko pravo ali Corpus Juris Canonici, izjavlja papež Inocenc II., da je rimski papež "Namestnik na zemlji, ne samo ljudi, ampak samega Boga"; in v razlagi k temu odlomku je pojasnjeno, da je to zaradi tega, ker je on namestnik Kristusa, ki je "tako Bog, kakor tudi človek". Glej Decretales Domini Gregorii Papae IX (Dekreti gospoda papeža Gregorja IX.), liber 1, de translatione Episcoporum, (po škofovskem prevodu), title 7, ch. 3; Corpus Juris Canonici (2d Leipzig ed., 1881), col. 99; (Paris, 1612), tom. 2, Decretales, col. 205. Dokumente, ki so sestavljali Dekrete, je zbral Gratian, ki je poučeval na bolonjskem vseučilišču okoli leta 1140. Njegovo delo je dopolnil in ponovno uredil papež Gregor IX. v izdaji, ki je izšla leta 1234. Ostali dokumenti vključno z Extravagantes so se občasno pojavljali v naslednjih letih, dodani proti koncu XV. sto-letja. Vsi ti, skupaj z Gratianovim Decretum, so bili objavljeni kot Corpus Juris Canonici leta 1582. Papež Pij X. je odobril zapis zakonov v Kanonskem pravu leta 1904, in posledični zakonik je postal veljaven leta 1918.

Za naziv "Gospod Bog papež" glej opombo v "Extravagantes papeža Janeza XXII., title 14, ch. 4, Declaramus. V antwerpenski izdaji Extravagantes, iz leta 1584, so besede "Dominum Deum nostrum Papam" (Naš Gospod Bog papež) zapisane v stolpcu 153. V pariški izdaji iz leta 1612 jih najdemo v 140. stolpcu. V nekoliko izdajah, ki so izšle po letu 1612, je beseda "Deum" (Bog) opuščena.

b) Str. 26, 52: NEZMOTLJIVOST - O doktrini glede nezmotljivosti, kakor je predstavljena na Vatikanskem koncilu 1870/71, glej Philip Schaff, The Creeds of Christendom, vol. 2, Dogmatic Decrees of the Vatican Council, pp. 234-271, kjer je podano latinsko in angleško besedilo. Za razpravo glej rimskokatoliško stališče v The Catholic Encyclopedia, vol. 7, art. "Infallibility", ki jo je napisal Patrik J. Toner, p. 790 ff.; James Cardinal Gibbons, The Faith of Our Fathers (Baltimore: John Murphy Company, 110th ed., 1917), chs. 7, 11. Za rimskokatoliško opozicijo doktrine o nezmotljivosti glej Johann Joseph Ignaz von Döllinger (pseudonim "Janus") The Pope and the Council (New York: Charles Scribner's Sons, 1869); in W. J. Sparrow Simpson, Roman Catholic Opposition to Papal Infallibility (London: John Murray, 1909); za nekatoliško stališče glej George Salmon, Infallibility of the Church (London: John Murray, rev. ed., 1914).

c) Str. 27: ČEŠČENJE PODOB - "Češčenje podob ... je bilo ena tistih popačenosti krščanstva, ki se je vtihota-pila v cerkev skrivaj in skorajda neopazno. Ta popačenost se kot ostale hereze ni razvila sama naenkrat, saj bi bila v tem primeru deležna odločne graje in ukorov, ampak je začela pod zglašeno preobleko, tako da so bile postopoma vpeljane različne navade v zvezi z njo, in tako je bila cerkev globoko prežeta z resničnim malikovanjem, ne le brez vsakega učinkovitega nasprotovanja, ampak skorajda brez vsakega odločnejšega opomina; in ko je končno prišlo do prizadevanja, da se izkorenini, se je zlo našlo pregloboko utrjeno, da bi dopustilo odstranitev. ... Moralo je izvirati iz malikovalskih hotenj človeškega srca in njegove nagnjenosti, da služi stvarstvu bolj kakor Stvarniku. ...

Kipi in slike so bili najprej vpeljani v cerkev, ne za to, da bi se jih častilo, ampak namesto knjig, da bi poučevali tiste, ki niso znali brati, ali da bi vzbudili posvetitev v mislih ostalih.

Koliko so sploh dosegli namen, ni jasno; toda četudi dopustimo, da je bilo tako za nekaj časa, se je kmalu nehalo, in izkazalo se je, da slike in kipi, prineseni v cerkve, prej mračijo kakor pa razsvetljujejo misli nešolanih - ponižujejo namesto da bi dvigovali posvetitev vernikov. Tako so, ne glede na to, da so mogoče bili namenjeni za usmerjanje človekove misli k Bogu, končali v obračanju misli od njega k češčenju ustvarjenih reči." - J. Mendham, *The Seventh General Council, The Second of Nicea*, Introduction, pages iii-vi.

Za dokumente zapisnikov in odločitev Drugega Nicejskega koncila, leta 787, ki je bil sklican, da uvede češčenje podob, glej Baronius, *Ecclesiastical Annals*, vol. 9, pp. 391-407 (Antwerp, 1612); J. Mendham, *The Seventh General Council, the Second of Nicea*; Ed. Stillingfleet, *Defense of the Discourse Concerning the Idolatry Practiced in the Church of Rome* (London, 1686); *A Select Library of Nicene and Post-Nicene Fathers*, 2d series, vol. 14, pp. 521-587 (New York, 1900); Charles J. Hefele, *A History of the Councils of the Church, From the Original Documents*, b.18, ch. 1, secs. 332, 333; ch. 2, secs. 345-352 (T. and T. Clark ed., 1896), vol. 5, pp. 260-304, 342-372.

č) Str. 28, 416: KONSTANTINOV NEDELJSKI ZAKON - Zakon, ki ga je razglasil cesar Konstantin 7. marca 321 in se nanaša na dan počitka od dela, se glasi tako:

"Vsi sodniki in meščani in rokodelci morajo počivati na častitljivi dan Sonca. Kmetje lahko vseeno svobodno obdelujejo njive, ker se pogosto dogodi, da noben drug dan ni bolj primeren za sejanje zrn v brazde ali vinske trte v jame. Tako da ugodnost, dana po nebeški previdnosti, ne bi zaradi kratkotrajne prilike propadla." - Joseph Cullen Ayer, *A Source Book for Ancient Church History* (New York: Charles Scribner's Sons, 1913), div. 2, per. 1, ch. 1, sec. 59, g, pp. 284. 285.

Latinski original je v *Codex Justiniani* (Justinijanov kodeks), lib. 3, title 12, lex. 3. Zakon v latinski izdaji in angleškem prevodu najdemo v knjigi Philipa Schaffa *History of the Christian Church*, vol. 3, 3d period, ch. 7, sec. 75, p. 380, footnote 1; in v James A. Hessey Bampton *Lectures*, Sunday, lecture 3, par. 1, 3d ed., Murrayev tisk iz leta 1866, p. 58. Glej razpravo v Shaffu, kot se omenja zgoraj; v Albert Henry Newman, *A Manual of Church History* (Philadelphia: The American Baptist Publication Society, tiskano leta 1933), rev. ed., vol. 1, pp. 305-307; in LeRoy E. Froom, *The Prophetic Faith of Our Fathers* (Washington, D.C.: Review and Herald Publishing Assn., 1950), vol. 1, pp. 376-381.

d) Str. 29, 188: PREROŠKI ČASI - Pomembno načelo v preroški razlagi glede časovnih prerokovanj je načelo leto za dan, po katerem se dan preroškega časa šteje kot koledarsko leto zgodovinskega časa. Preden so Izraelci stopili v Kanaansko deželo, so poslali dvanajst oglednikov naprej, da bi jo preiskali. Ogledniki so hodili štirideset dni, in ob njihovi vrnitvi Izraelci, katere je njihovo poročilo prestrašilo, niso hoteli iti vanjo in jo posesti. Posledica je bila Gospodova obsodba nad njimi: "Po številu štiridesetih dni, v katerih ste ogledovali deželo, za vsak dan eno leto, morate nositi svoje krivice štirideset let". ([1 Mojz 14,34.](#)) Podobna metoda računanja prihodnosti je naznačena po preroku Ezekijelu. Štirideset let kazni za krivice je čakalo Judovo kraljestvo. Gospod je po preroku dejal: "Lezi na svojo desno stran in nosi krivico Judove hiše štirideset dni; dan sem ti določil za leto, dan, pravim, za leto." ([Ezek 4,6.](#)) To načelo dan za leto ima pomembno uporabo v razlagi časovne prvine prerokovanja o "dva tisoč tristo večerov in jutér" ([Dan 8,14.](#)) in tisoč dvesto šestdeset dnevnem obdobju ([Raz 11,3; 12,6.](#)), poimenovanem tudi kot "čas, dva časa in pol časa" ([Dan 7,25.](#)) ali "dvainštirideset mesecev", ([Raz 11,2; 13,5.](#)) ter "tri dni in pol" ([Raz 11,9.](#))

e) Str. 30: PONAREJENI SPISI - Med dokumenti, ki so dandanes splošno priznani kot ponaredki, so Konstantinova darovnica in Lažni Izidorjevi dekreti posebnega pomena. "Konstantinova darovnica je ime, ki se tradicionalno od poznega srednjega veka nanaša na dokument, ki naj bi ga bil Konstantin Veliki naslovil papežu Silvestru I. in ga prvič najdemo v Pariškem rokopisu (Codex lat. 2777), verjetnega nastanka v IX. stoletju. Od XI. stoletja so ga uporabljali kot močan dokaz v podporo papeževim zahtevam, in je bil zato od XII. stoletja dalje predmet odločnega spopada. V istem času je omogočil, da se gleda na papeštvo kot srednje obdobje med prvotnim in srednjeveškim Rimskim kraljestvom, in tako oblikoval teoretično osnovo nepretrganosti sprejema rimskega prava v srednjem veku ter imel precejšen vpliv na posvetno zgodovino." - The New Schaff-Herzog Encyclopedia of Religious Knowledge, vol. 3, art. "Donation of Constantine", pp. 484,485.

Zgodovinsko teorijo, kakor se razvija v "Darovnici", podrobno obravnava Henry E. Cardinal Manning's The Temporal Power of the Vicar of Jesus Christ, London, 1862. Dokazi Darovnice so bili sholastičnega tipa in možnost ponarejanja se ni omenjala vse do pojava zgodovinskega kriticisma v XV. stoletju. Nikolaj iz Kuza je bil med prvimi, ki so sklepali, da Konstantin nikoli ni sestavil take Darovnice. Lorenza Valla v Italiji je briljantno prikazal njeno ponarejenost leta 1450. Glej Christopher B. Coleman's Treatise of Lorenzo Valla on the Donation of Constantine (New York, 1927). Še stoletje kasneje je kljub vsemu živelo prepričanje o pristnosti Darovnice in Lažnih dekretov. Na primer: Martin Luter je najprej sprejel dekretale, toda kmalu je dejal Ecker: "Nasprotujem tem dekretom;" in Spalatinu: "On (papež) je v svojih dekretih popačil in čisto zares križal Kristusa."

Utemeljeno se domneva, da je Darovnica 1) Ponaredek, 2) delo enega človeka ali obdobja, 3) ponarejevalec je uporabil starejše dokumente, 4) sleparija izvira iz časa med letoma 752 in 778. Kar zadeva katolike, se vdano prepuščajo obrambi pristnosti dokumenta z Baroniusom, Ecclesiastical Annals, leta 1592. Povprašajte za najboljše besedilo, K. Zeumer, v Festgabe für Rudolf von Gneist (Berlin, 1888). Prej omenjeno besedilo prevedeno v angleščino najdete v Colemanovi knjigi Treatise, in v delu Ernesta F. Hendersona, Select Historical Documents of the Middle Ages (New York, 1892), p. 319; Briefwechsel (Weimar ed.), pp. 141, 161. Glej tudi The New Schaff-Herzog Encyclopedia of Religious Knowledge (1950), vol. 3, p. 484; F. Gregorovius, Rome in the Middle Ages, vol. 2., p. 329; in Johann Joseph

Ignaz von Döllinger, Fables Respecting the Popes of the Middle Ages (London, 1871).

"Lažni spisi" na katere se nanaša besedilo, vsebujejo tudi Lažne Izidorjeve dekrete, skupaj z ostalimi ponaredki. Lažni Izidorjevi dekreti so nedvomno določeni ponarejeni listi, ki se pripisujejo prvim papežem od Klementa (100 n. š.) do Gregorja Velikega (600 n. š.), združeni v IX. stoletju v zbirko, ki naj bi jo bil napravil "Izidor Merkator". Naziv "Lažni Izidorjevi dekreti" se uporablja od prihoda kriticisma v XV. stoletju.

Lažni Izidorjevi dekreti jemljejo za osnovo svojih ponaredkov zbirko nespornih kanonov imenovanih Hispana Gallica Augustodunensis, s čimer zmanjšujejo nevarnost razkritja, ker so se zbirke kanonov pogosto oblikovale z dodajanjem novih materialov k starim. Tako so bili njegovi ponaredki manj opazni, ko so bili priključeni pristnim materialom. Lažnost Lažnih Izidorjevih ponaredkov je danes nesporno priznana in dokazana z notranjo očitnostjo, raziskovanjem virov, uporabljenih metod in dejstva, da ta snov ni bila znana pred letom 852. Zgodovinarji se strinjajo, da je najverjetnejši datum dokončanja zbirke leto 850 ali 851, ker je dokument prvič citiran leta 857 v Quierskem kapitulariju Admonitio.

Avtor teh ponaredkov ni znan. Možno je, da izhaja iz bojevite nove cerkvene stranke, ki se je ustanovila v IX. stoletju v Rheimsu, Francija. Strinjajo se, da je rheimski škof Hincmar uporabil te dekrete v svoji odstranitvi Rotharda iz Soissona, ki jih je prinesel v Rim leta 864 in jih položil pred papeža Nikolaja I.

Med tistimi, ki so izpodbijali njihovo pristnost, so bili Nikolaj iz Kuza (1401-1464), Charles Dumoulin (1500-1566) in George Cassender (1513-1564). Neovrgljivi dokaz o njihovi potvorbi je podal David Blondel leta 1628.

Prvotna izdaja je izšla v Migne Patrologia Latina, CXXX. Za najstarejši in najboljši rokopis glej P. Hinschius, *Decretales Pseudo-Isidorianae at capitula Angilramni* (Leipzig, 1863). Poglej *The New Schaff-Herzog Encyclopedia of Religious Knowledge* (1950), vol. 9, pp. 343-345. Glej tudi H. H. Milman, *Latin Christianity* (9 vols.), vol. 3; JohannJoseph Ignaz von Döllinger, *The Pope and the Council* (1869); in Kenneth Scott Latourette, *A History of the Expansion of Christianity* (1939), vol. 3; *The Catholic Encyclopedia*, vol. 5, art. "False Decretals" in Fournier "Etudes sur les Fausses Decretals" v *Revue d'Historique Ecclesiastique* (Louvain) vol. 7 (1906) in vol. 8 (1907).

f) Str. 31: UKAZ HILDEBRANDA (GREGORJA VII.) - Za izvirno latinsko verzijo glej Baronius, *Annales Ecclesiastici*, ann. 1076, vol. 17, pp. 405, 406. pariške izdaje iz leta 1869; in *Monumenta Germaniae Historica Selecta*, vol. 3, p. 17. Za angleški prevod glej Frederic A. Ogg, *Source Book of Medieval History* (New York; American Book Co., 1907), ch. 16, sec. 45, pp. 262-264; in Oliver J. Thatcher and Edgar H. McNeaql, *Source Book for Medieval History* (New York: Charles Scribner's Sons, 1905), sec. 3, item 65, pp. 136-139.

Za razpravo o ozadju Ukaza glej James Bryce, *The Holy Roman Empire*, rev. ed., ch. 10; in James W. Thompson and Edgar N. Johnson, *An Introduction to Medieval Europe, 300-1500*, pages 377-380.

g) Str. 32: VICE - Dr. Joseph Faa Di Bruno takole razlaga vice: "Vice so kraj trpljenja po tem življenju, v katerem se duše, ki so zapustile svet, zadržujejo potem, ko so jim bili odpuščeni grehi, madeži in krivice ter večne muke, ki so jim bile namenjene, a imajo na račun tistih grehov še vedno plačati dolg začasnega kaznovanja; prav tako se tam zadržujejo duše, ki so zapustile ta svet krive samo odpustljivih grehov." - *Catholic Belief* (1884 ed.; imprimatur newyorškega nadškofa), page 196.

Glej tudi K. R. Hagenbach, *Compendium of the History of Doctrines* (T. and T. Clark ed.) vol. 1, pp. 243-237, 405, 408; vol. 2, pp. 135-150, 308, 309; Charles Elliot, *Delineation of Roman Catholicism*, b. 2, ch. 12; *The Catholic Encyclopedia*, vol. 12, art. "Purgatory".

h) Str. 32, 50, 65, 84: ODPUSTKI - Za podrobnosti zgodovinske doktrine o odpustkih glej Mandell Creighton, *A History of the Papacy From the Great Schism to the Sack of Rome* (London: Longmans, Green and Co., 1911), vol. 5, pp. 56-64, 71; W. H. Kent, "Indulgences", *The Catholic Encyclopedia*, vol. 7, pp. 783-789; H. C. Lea, *A History of Auricular Confession and Indulgences in the Latin Church* (Philadelphia; Lea Brothers and Co., 1896); Thomas M. Lindsay, *A History of the Reformation* (New York: Charles Scribner's Sons, 1917), vol. 1, pp. 216-227; Albert Henry Newman, *A Manual of Church History* (Philadelphia: The American Baptist Publication Society, 1953), vol. 2, pp. 53, 54, 62; Leopold Ranke, *History of the Reformation in Germany* (2d London ed., 1845), prevedla Sarah Austin, vol. 1, pp. 331, 335-

337, 343-346; Preserved Smith, *The Age of the Reformation* (New York: Henry Holt and Company, 1920), pp. 23-25, 66.

O izkušenem delu o doktrini o odpustkih med časom reformacije glej listino dr. H. C. Lea, z naslovom "Indulgences in Spain", izdano v *Papers of the American Society of Church History*, vol. 1, pp. 129-171. O vrednosti te zgodovinske osvetlitve pravi dr. Lea v svojem uvodnem odstavku: "Španija je nezajeta v boj, ki se je razbesnel med Lutrom in Dr. Eckom in Silvestrom Prieriasom, mirno hodila dalje po stari in utrjeni poti in nas oskrbela z nespornimi uradnimi dokumenti, ki nam omogočajo preiskati zadevo v čisti luči zgodovine."

i) Str. 32: MAŠA - O doktrini o maši, kakor je podana na koncilu v Trentu, glej *The Canons and Decrees of the Council of Trent* v knjigi Philipa Schaffa, *Creeds of Christendom*, vol. 2, pp. 126-139, kjer je podano tako latinsko kakor tudi angleško besedilo. Glej tudi H. G. Schröder, *Canons and Decrees of the Council of Trent* (St. Louis, Missouri: B. Herder, 1941).

Za razpravo o maši glej *The Catholic Encyclopedia*, vol. 5, art. "Eucharist", Josepha Pohle, page 572 ff; Nikolaus Gehr, *Holy Sacrifice of the Mass, Dogmatically, Liturgically, Ascetically Explained*, 12th ed. (St. Louis, Missouri: B. Herder, 1937); Josef Andreas Jungmann, *The Mass of the Roman Rite, Its Origins and Development*, prevedel iz nemščine Francis A. Brunner (New York: Benziger Bros., 1951). Za nekatoliško gledišče glej John Calvin, *Institutes of the Christian Religion*, b. 4, chs. 17, 18; in Edward Bouverie Pusey, *The Doctrine of the Real Presence* (Oxford, England: John H. Parker, 1855).

j) Str. 37: VALDENŽANSKE VERZIJE SVETEGA PISMA - O nedavnih odkritjih Valdenžanskih rokopisov glej M. Esposito, "Sur quelques manuscrits de l'ancienne littérature des Vaudois du Piémont," in *Revue d'Histoire Ecclesiastique* (Louvain, 1951), p. 130 ff.; F. Jostes, "Die Wal-denserbibeln", v *Historisches Jahrbuch*, 1894; D. Lortsch, *Historie de la Bible en France* (Paris, 1910), ch. 10.

Klasika, ki jo je napisal eden Valdenžanov Jean Leger, je *Historie Generale des Eglises Evangeliques del Valles de Piemont* (Leyden, 1669), ki je bila napisana v času velikih preganjanj in vsebuje podatke iz prve roke in risbe.

O literaturi o Valdenžanskih besedilih glej A. deStefano, *Civiltà Medioevale* (1944); in *Reformatori ed eretici nel medioevo* (Palermo, 1938); J. D. Bounous, *The Waldensian Patois of Pramol* (Nashville, 1936); in A. Dondaine, *Archivum Fratrum Praedicatorum* (1946).

O zgodovini Valdenžanov so ena zadnjih, zanesljivih del: E. Comba, *History of the Waldenses in Italy* (glej novejšo italijansko izdajo tiskano v Torre Pellice, 1934); E. Gebhart, *Mystics and Heretics* (Boston, 1927); G. Gonnet, *Il Valdismo Medioevale, Prolegomeni* (Torre Pellice, 1935); in Jalla, *Historie des Vadois et leurs colonies* (Torre Pellice, 1935).

k) Str. 37: SOBOTA MED VALDENŽANI - So pisci, ki so trdili, da so Valdenžani v glavnem posvečevali sedmi dan - soboto. Ta zamisel se je razvila iz virov, ki v izvirni latinščini opisujejo Valdenžane kot tiste, ki so praznovali dies dominicalis ali Gospodov dan (s tem izrazom so označevali nedeljo), toda v katerih je bila po praksi, ki izvira iz reformacije, beseda za "nedeljo" (dan sonca) prevedena v "Sabbath" (počitek).

Toda so zgodovinski viri nekaterih praznovanj sedmega dne - sobote - med Valdenžani. Poročilo inkvizicije, pred katero so bili privedeni nekateri Moravski Valdenžani v sredini XV.

stoletja, navaja, da med Valdenžani "neredki zares praznujejo soboto z Judi". - Johann Joseph Ignaz von Döllinger, *Beitrage zur Sektengeschichte des Mittelalters*, München, 1890, 2nd pt., p. 661. Ne more biti vprašanje, da ta vir označuje posvečevanje sedmega dne - sobote.

l) Str. 45: EDIKT ZOPER VALDENŽANE - Znatno del besedila papeške bule, ki jo je izdal Inocenc VIII. leta 1487 zoper Valdenžane (original katere hranijo v knjižnici Cambriške univerze), je podan v angleškem prevodu v knjigi Johna Dowlinga *History of Romanism* (1871 ed.), b. 6, ch. 5, sec. 62.

m) Str. 47, 502: WYCLIF - Zgodovinarji so odkrili, da ima priimek Wyclif več različnih oblik zapisa. Za popolnejšo podobo tega glej J. Dahmus, *The Prosecution of John Wyclif* (New Haven: Yale University Press, 1951), p. 7. (Tudi leksikon CZ, Ljubljana - 1988, str. 1139, ima tri različne zapise, a za to knjigo je vzeta oblika, ki jo podaja SP 1962. - Ured. prip.)

n) Str. 52: PAPEŽEVA BULA (POSLANICA) - Za izvirno besedilo papeževe bule izdane zoper Wyclifa z angleškim prevodom glej J. Dahmus, *The Prosecution of John Wyclif* (New Haven: Yale University Press, 1952), pp. 35-49; tudi John Foxe, *Acts and Monuments of the Church* (London: Pratt Townsend, 1870), vol. 3, pp. 4-13.

Za povzetek teh bul poslanih canterburyjskemu nadškofu, kralju Edwardu in rektorju Oxfordske univerze glej Merle d'Aubigne, *The History of the Reformation in the Sixteenth Century* (London: Blackie and Son, 1885), vol. 4, div. 7, p. 93; August Neander, *General History of the Christian Church* (Boston: Crocker and Brester, 1862), vol. 5, pp. 146, 147; George Sargeant, *History of the Christian Church*, (Dallas: Frederick Publishing House, 1948), p. 323; Gotthard V. Lechler, *John Wycliffe and His English Precursors* (London: The Religious Tract Society, 1878), pp. 162-164; Philip Schaff, *History of the Christian Church* (New York: Charles Scribner's Sons, 1915), vol. 5, pt. 2, p. 317.

o) Str. 65: KONCIL V KONSTANCI - Glavni vir o koncilu v Konstanci je Richard Ulrich, *Das Concillium so zu Constanz gehalten ist worden* (Augsburg, 1483, Incun.). Zanimiva sodobna študija tega besedila, temelječa na "Aulendorf Codex", je v *Spencer Collection of the New York Public Library*, izdajatelja Karla Küpa, Ulrich von Richental's *Cronicle of the Council of Constance* (New York, 1936). Glej tudi H. Finke (ed.), *Acta Concilii Constanciensis* (1896), vol. 1; Hefele, *Conciliengeschichte* (9 vols.), vols. 6, 7; L. Mirbt, *Quellen zur Geschichte des Papsttums* (1934); Milman, *Latin Christianity*, vol. 7, pp. 426-524; Pastor, *The History of the Popes* (34 vols.), vol. 1, p. 194 ff.

Kasnejše izdaje o tem koncilu so K. Zähringer, *Das Kardinal Kollegium auf dem Konstanzer Konzil* (Münster, 1935); Th. F. Grogau, *The Conciliar Theory as It Manifested Itself at the Council of Constance* (Washington, 1949); Fred A. Kemple, *Cultural Aspects of the Council of Constance and Basel* (Ann Arbor, 1955); John Patrick McGowah, *d'Ailly and the Council of Constance* (Washington: Catholic University, 1936).

O Janu Husu glej John Hus, *Letters*, 1904; E. J. Kitts, *Pope John XXIII and Master John Hus* (London, 1910); D. S. Schaff, *John Hus* (1915); Schwarze, *John Hus* (1915); in Matthew Spinka, *John Hus and the Czech Reform* (1941).

p) Str. 163: JEZUITI - Za poročila glede izvora, načel in namenov "Jezusove družbe", kot poudarjajo člani tega reda, glej delo z naslovom *Concerning Jesuits*, ki ga je uredil Rev. John Gerard, S. J., in ga je tiskala v Londonu leta 1902 Catholic Truth Society. V tem delu je

rečeno: "Vodilni motiv celotne organizacije Družbe je duh popolne poslušnosti: 'Naj se vsakdo', piše Sv. Ignac, 'prepriča, da morajo tisti, ki živijo v poslušnosti, dopustiti samim sebi, da jih po njihovih nadrejenih spodbudi in vodi božanska Previdnost, prav kakor da so mrtva telesa, ki dovolijo, da se jih nosi kamor koli in se ravna z njimi kakor koli, ali kakor palica starega človeka, ki služi tistemu, ki jo drži v svoji roki na kakršen koli način on želi.

Ta popolna podrejenost je oplemenitenjena zaradi svojega nagiba in mora biti,' nadaljuje ustanovitelj ... 'takojšnja, srečna in vztrajna; ... poslušna vera veselo izpolnjuje to, kar ji je zaupal njen nadrejeni za občo korist, in zagotavlja, da se on na ta način popolnoma ujema z božansko voljo.'" - The Comtesse R. de Courson, v Concerning Jesuits, page 6.

Glej tudi L. E. Dupin, A Compendious History of the Church, cent. 16, ch. 33 (London, 1713, vol. 4, pp. 132-135); Mosheim, Ecclesiastical History, cent. 16, sec. 3, pt. 1, ch. 1, par. 10 (z opombami vred); The Encyclopedia Britannica (9th ed.), art. "Jesuits"; C. Paroissen, The Principles of the Jesuits, Developed in a Collection of Extracts From Their Own Authors (London, 1860 - pred tem je izšla izdaja 1839); W. C. Cartwright, The Jesuits, Their Constitution and Teaching (London, 1876); E. L. Tauton, The History of the Jesuits in England, 1580-1773 (London, 1901).

Glej tudi H. Böhmer, The Jesuits (prevod iz nemščine, Philadelphia, Castle Press, 1928); E. Göthlin, Ignatius Loyola and the Gegenreformation (Halle, 1895); T. Campbell, The Jesuits, 1534-1921 (New York, 1922); E. L. Taunton, The History of the Jesuits in England, 1580-1773 (London, 1901).

r) Str. 164: INKVIZICIJA - Za stališče rimskokatoliške cerkve glej The Catholic Encyclopedia, vol 8, art. "Inquisition" Josepha Blötzerja, p. 26 ff.; in E. Vacandard, The Inquisition: A Critical and Historical Study of the Coercive Power of the Church (New York: Longmans, Green and Company, 1908).

Za anglikatoliški pogled glej Hoffman Nickerson, The Inquisition: A Political and Military Study of Its Establishment. Za nekatoliško stališče glej Philip Van Limborch, History of the Inquisition; Henry Charles Lea, A History of the Inquisition of the Middle Ages, 3 vols.; A History of the Inquisition of Spain, 4 vols., in The Inquisition in the Spanish Dependencies; in H. S. Turberville, Medieval Heresy and the Inquisition (London: C. Lockwood and Son, 1920 - vmesno stališče).

s) Str. 187: VZROKI ZA FRANCOŠKO REVOLUCIJO - O daljnosežnih posledicah zavrnitve Svetega pisma in svetopisemske vere Francozov glej H. von Sybel, History of the French Revolution, b. 5, ch. 1, pars. 3-7; Thomas Buckle, History of Civilization in England, chs. 8, 12, 14 (New York, 1895, vol. 1, pp. 364-366, 369-371, 540, 541, 550); Blackwood's Magazine, vol. 34, No. 215 (November, 1833), p. 739; J. G. Lorimer, An Historical Sketch of the Protestant Church in France, ch. 8, pars. 6, 7.

š) Str. 188: NAPORI ZA ZADUŠITEV IN UNIČENJE SVETEGA PISMA - Koncil v Tuluzu, ki se je sestel nekako v času križarskih pohodov proti albižanom, je odredil: "Prepovedujemo laikom imeti v lasti izvode Starega ali Novega zakona. ... Najstrože prepovedujemo imeti zgornje knjige v domačem jeziku. Fevdalni gospodje naj pozorno iščejo krivoverce v prebivališčih, kolibah, gozdovih in celo njihova podzemna zatočišča naj se popolnoma uničijo." - Concil. Tolosanum, Pope Gregory IX, Anno. chr. 1229. Canons 14 in 2. Ta koncil je zasedal v času pohoda zoper albižane.

"Ta nadloga /Sveto pismo/ je zajela takšne razmere, da so nekateri ljudje določili svoje duhovnike in celo nekaj evangelistov, ki so popačili in uničili resnico evangelija in ustvarili nove evangelije za svoje lastne namene. ... (Ti vedo, da) je učenje in razlaga Svetega pisma popolnoma prepovedana laikom." - Acts of Inquisition, Philip van Limborch, History of the Inquisition, chapter 8.

Tarragonski koncil leta 1234 je uzakonil: "Nihče ne sme imeti knjig Starega ali Novega zakona v romanskem jeziku, če pa jih ima, jih mora izročiti krajevnemu škofu v osmih dneh po razglasitvi te odredbe, da bi se lahko sežgale in ne bi bil bodisi duhovnik bodisi laik osumljen, vse dokler ne bo prost vsakega suma." - D. Lortsch, Historie de la Bible en France, 1910, p.14.

Na koncilu v Konstanci leta 1415 je Wyclifa posmrtno obsodil canterburyjski nadškof Arundel kot "škodljivega bednika prekletstva vrednega krivoverstva, ki si je izmislil nov prevod Svetega pisma v materinščini".

Nasprotovanje Svetemu pismu s strani Rimskokatoliške cerkve se je nadaljevalo skozi stoletja in se je še posebno razmahnilo v času ustanavljanja svetopisemskih družb. 8. decembra 1866 je papež Pij IX. v svoji enciklični Quanta cura priobčil seznam osmih zmot pod desetimi različnimi naslovi. V četrtem poglavju najdemo spisek: "Socializem, komunizem, tajne zveze, Svetopisemske družbe. ... Nadloge te vrste morajo biti uničene z vsemi razpoložljivimi sredstvi."

t) Str. 195: VLADAVINA NASILJA - Za zanesljivo jedrnato predstavitev zgodovine francoske revolucije glej L. Gershoy, The French Revolution (1932); G. Lefebvre, The Coming of the French Revolution (Princeton, 1947); in H. von Sybel, History of the French Revolution (1869), 4 vols.

Moniteur Officiel je bil vladni časopis v času revolucije in je osnovni vir, ki vsebuje dejanska poročila dejanj, ki jih je opravila skupščina, popolna besedila dokumentov itd. Bil je ponatisnjen. Glej tudi A. Aulard, Christianity and the French Revolution (London, 1927), kjer je poročilo izpeljano do leta 1802 - izvrstna študija; W. H. Jervis, The Gallican Church and the Revolution (London, 1882), natančno delo anglikanca, ki kaže nagnjenje do katolicizma.

O odnosu med cerkvijo in državo v Franciji med francosko revolucijo glej Henry H. Walsh, The Concordate of 1801: A Study of Nationalism in Relation to Church and State (New York, 1933), Charles Ledre, L'Eglise de France sous la Revolution (Paris, 1949).

Nekatere novejša raziskave verskega pomena revolucije so G. Chais de Sourcesol, Le Livre des Manifestes (Avignon, 1800), v kateri si pisec prizadeva dognati vzroke upora in njegovih religijskih daljnosežnosti, itd.; James Bicheno, The Signs of the Times (London, 1794); James Winthrop, A Systematic Arrangement of Several Scripture Prophecies Relating to Antichrist; With Their Application to the Course of History (Boston, 1795); in Lathrop, The Prophecy of Daniel Relating to the Time of the End (Springfield, Massachusetts, 1811).

O cerkvi med revolucijo glej W. M. Sloan, The French Revolution and Religious Reform (1901); P. F. La Gorce, Historie Religieuse de la Revolution (Paris, 1909).

O odnosih s papeštvom glej G. Bourgin, *La France et Rome de 1788-1797* (Paris, 1808), temelječo na tajnih dokumentih v Vatikanu; A. Latreille, *L'Eglise Catholique et la Revolution* (Paris, 1950), še posebno zanimivo o Piju VI. in verskih krizah 1775-1799.

O protestantih med revolucijo glej Pressense (ed.), *The Reign of Terror* (Cincinnati, 1869).

u) Str. 197: MNOŽICE IN PRIVILIGIRANI RAZREDI - O socialnih razmerah, ki so vladale v Franciji pred obdobjem revolucije, glej H. von Holst, *Lowell Lectures on the French Revolution*, lecture 1; tudi Taine, *Ancien Regime*, in A. Young, *Travels in France*.

v) Str. 200: MAŠČEVANJE - Za nadaljnje podrobnosti glede maščevalnega značaja francoske revolucije glej Thos. H. Gill, *The Papal Drama*, b. 10; Edmond de Pressense, *The Church and the French Revolution*, b. 3, ch. 1.

z) Str. 200: KRUTOSTI VLADAVINE NASILJA - Glej M. A. Thiers, *History of the French Revolution*, vol. 3, pp. 42-44, 62-74, 106 (New York, 1890, prevod F. Shoberla); F. A. Mignet, *History of the French Revolution*, ch. 9, par. 1 (Bohn, 1894); A. Alison, *History of Europe, 1789-1815*, vol. 1, ch. 14 (New York, 1872, vol. 1, pp. 293-312).

ž) Str. 203: NAKLADE SVETIH PISEM - Leta 1804 so po gospodu Williamu Cantonu Britanske in inozemne svetopisemske družbe (British and Foreign Bible Society) "vsa Sveta pisma obstoječa v svetu, v rokopisih ali tiskana, če štejemo vse izvode v vseh državah, ocenjena na ne več kakor štiri milijone izvodov. ... Število različnih jezikov, v katerih so ti štirje milijoni napisani, vštevši tudi takšne zastarele jezike, kot je Ulfilov srednjenemški in Bedov anglosaški, je postavljeno okoli številke petdeset." *What Is the Bible Society?* rev. ed., 1904, p. 23.

Ameriška svetopisemska družba (American Bible Society) je poročala o razpečevanju 481,149.365 Svetih pisem ali delov Svetih pisem med letoma 1816 in 1955. K temu se lahko prišteje preko 600,000.000 Svetih pisem ali delov Svetih pisem, ki jih je razširjala Britanska in inozemna svetopisemska družba. V letu 1955 je samo Ameriška svetopisemska družba razpečala veličastno število 23,819.733 Svetih pisem in delov Svetih pisem po vsem svetu.

Sveta pisma v celoti ali delno so bila do decembra 1955 natisnjena v 1092 jezikih; in nenehno se priključujejo novi jeziki.

aa) Str. 203: TUJE MISIJE - Misijonske dejavnosti v prvi krščanski cerkvi se niso nadaljevale vse do novejših dni. Pravzaprav je ta dejavnost izumrla do leta 1000, zamenjali pa so jo vojaški bojni pohodi križarjev. V tem času reformacije je bilo malo misijonske dejavnosti v tujih misijah, z izjemo prvotnih jezuitov. Pietistično oživljanje je dalo še nekaj misionarjev. Delo Moravske cerkve v XVIII. stoletju je bilo pomembno in Angleži so organizirali nekaj misijonarskih družb za delo v kolonizirani severni Ameriki. Vendar se velika oživitev tujih misijonskih dejavnosti pričinja okoli leta 1800, v "času konca". ([Dan 12,4.](#)) Leta 1792 je bila ustanovljena Baptist Missionary Society (Baptistična misijonarska družba), ki je poslala Careya v Indijo. Leta 1795 je bila organizirana London Missionary Society (Londonska misijonarska družba), in še ena družba v letu 1799, ki je leta 1812 postala Church Missionary Society (Cerkvena misijonarska družba). Kmalu zatem je bila ustanovljena Wesleyan Missionary Society (Wesleyeva misijonarska družba). V Združenih državah je bila leta 1812 ustanovljena American Board of Commissioners for Foreign Missions (Ameriška uprava poverjenikov za tujo misijo) in Adoniram Judson je bil tisto leto poslan v Kalkuto. Naslednje

leto se je naselil v Burmi. Leta 1814 je bila ustanovljena American Baptist Missionary Union (Ameriško baptistično misijonarsko združenje). Presbyterian Board of Foreign Missions (Prezbiterijanska uprava za tujo misijo) je bila ustanovljena leta 1837.

Leta 1800 ... so bili pretežna večina kristjanov potomci tistih, ki so bili pridobljeni pred letom 1500. ... Sedaj v XIX. stoletju je nastopila nadaljnja širitev krščanstva. Niso na tako veliko celin ali velikih držav stopili prvič kakor v prejšnjih treh stoletjih. To bi bilo preprosto nemogoče, saj je bilo na vseh celinah razen v Avstraliji in med vsemi številnejšimi ljudmi in v vseh kulturnih področjih krščanstvo predstavljeno pred letom 1800. Kar se je dogajalo sedaj, je bilo pridobivanje novih oporišč v področjih in med ljudmi, ki so že bili seznanjeni; širitev brez prejšnjega podobnega primera po razsežnosti z novih in s starejših oporišč in vstop krščanstva v veliko večino takšnih dežel, otokov, ljudi in plemen, ki prej še niso bila zajeta. ...

Do širitve krščanstva v XIX. stoletju je prišlo zaradi novega razcveta verskega življenja, izvirajočega iz krščanske spodbude. ... Nikoli prej ni v katerem koli časovnem obdobju krščanska spodbuda povzročila toliko novih gibanj. Nikoli ni imela tako velikega vpliva na ljudi zahodne Evrope. Iz te bogate moči izvira spodbuda, ki je v devetnajstem stoletju tako povečala številčno moč in vpliv krščanstva." - Kenneth Scott Latourette, *A History of the Expansion of Christianity*, vol. IV, *The Great Century A.D. 1800 - A.D. 1914* (New York: Harper & Brothers, 1941), pp. 2-4.

bb) Str. 232, 233, 285: PREROŠKI DATUMI - V skladnosti z judovskim štetjem je bil peti mesec (Ab) sedmega leta Artakserksovega vladanja od 23. julija do 21. avgusta 457 pred Kristusom. Po Ezekijelovem prihodu v Jeruzalem jeseni tistega leta, je kraljev dekret stopil v veljavo. Za gotovost datuma 457 pred Kristusom - da je sedmo leto Artak-serksa, glej S. H. Horn in L. H. Wood, *The Chronology of Ezra 7* (Washington, D.C.: Review and Herald Publishing Assn., 1953); E. G. Kraeling, *The Brooklyn Museum Aramaic Papyri* (New Haven of London, 1953), pp. 191-193; *The Seventh-day Adventist Bible Commentary* (Washington, D.C.: Review and Herald Publishing Assn., 1954), vol. 3, pp. 97-110.

cc) Str. 238: PADEC OTOMANSKEGA CESARSTVA - Vpliv muslimanskih Turkov na Evropo po padcu Carigrada leta 1453, je bil tako silen, kot so bile katastrofalne zmage muslimanskih saracenov, med stoletjem in pol po Mohamedovi smrti, na vzhodno Rimsko cesarstvo. V obdobju reformacije je bila Turčija nenehna grožnja na vzhodnih vratih krščanske Evrope. Reformatorski pisci so polni obsodb Otomanske moči. Tedanji krščanski pisci so se ukvarjali z vlogo Turčije v prihodnjih svetovnih dogodkih, in razlagalci prerokovanj so videli turško moč in njen propad napovedan v Svetem pismu.

O zadnjem poglavju, pod "ura, dan, mesec, leto" preroštva, kot del šeste trobente, je Josiah Litch izračunal uporabo časovnih prerokovanj in določil konec turške neodvisnosti za avgust 1840. Litchev pogled lahko najdemo v celoti v njegovi knjigi *The Probability of the Second Coming of Christ About A.D. 1843* (tiskana junija 1838); *An Address to the Clergy* (tiskana spomladi 1840; druga izdaja z zgodovinskimi datumi v podkrepitev natančnosti predhodnih izračunov preroških obdobj, raztezajočih se do časa pada Otomanskega cesarstva, izdana 1841); in članek v *Signs of the Times and Expositor of Prophecy*, Aug. 1, 1840; Glej tudi članek v *Signs of the Times and Expositor of Prophecy*, Feb. 1, 1841; in J. N. Loughborough, *The Great Advent Movement* (1905 ed.), pp. 129-132. Knjiga Uriaha Smitha, *Thoughts on Daniel and the Revelation*, rev. ed. iz 1944, razpravlja o preroškem odštevanju tega prerokovanja na straneh 506-517.

Za prvotno zgodovino Otomanskega cesarstva in o padcu turške sile glej tudi William Miller, *The Ottoman Empire and Its Successors, 1801-1927* (Cambridge, England; University Press, 1936); George G. S. L. Eversley, *The Turkish Empire From 1288 to 1914* (London: T. Fisher Unwin, Ltd., 2d ed., 1923); Joseph von Hammer-Purgstall, *Geschichte des Osmanischen Reiches* (Pesth: C. A. Hartleben, 2d ed., 1834-36), 4 vols.; Herbert A. Gibbons, *Foundation of the Ottoman Empire, 1300-1403* (Oxford: University Press, 1916); Arnold J. Toynbee and Kenneth B. Kirkwood, *Turkey* (London, 1926).

čč) Str. 242: ZADRŽEVANJE SVETIH PISEM PRED LJUDMI - O vedenju rimskokatoliške cerkve do naklade svetih spisov v domačih jezikih med laiki glej *The Catholic Encyclopedia*, art. "Bible", tudi G. P. Fisher, *The Reformation*, ch. 15, par. 16 (1873 ed., pp. 530-532); J. Cardinal Gibbons, *The Faith of Our Fathers*, ch. 8 (49th ed., 1897), pp. 98-117; John Dowling, *History of Romanism*, b. 7, ch. 2, sec. 14; in b. 9, ch. 3, secs. 24-27 (1871 ed., pp. 491-496, 621-625); L. F. Bungener, *History of the Council of Trent*, pp. 101-110 (2d Edinburg ed., 1853, translated by D. D. Scott); G. H. Putnam, *Books and Their Makers During the Middle Ages*, vol. 1, pt. 2, ch. 2, pars. 49, 54-56.

Glej tudi William Muir, *The Arrested Reformation* (Morgan and Scott, 1912), pp. 37-43; Harold Grimm, *The Reformation Era* (Macmillan, 1954), p. 285; *Index of Prohibited Books* (Vatican Polyglot Press, 1930), pp. ix, x; Timothy Hurley, *A Commentary on the Present Index Legislation* (New York: Benziger Brothers, 1908), p. 71; *Translation of the Great Encyclical Letters of Leo XIII* (New York: Benziger Brothers, 1903), p. 413.

dd) Str. 266: OBLEKE ZA VNEBOHOD - Zgodbo, da so si adventisti izdelali obleke, v katerih naj bi se vzpeli "srečati Gospoda v zraku", so si izmislili tisti, ki so želeli sramotiti oznanjevanje o adventu. Razširjena je bila tako marljivo, da so ji mnogi verjeli, toda natančno poizvedovanje je potrdilo njeno lažnivost. Več let je bila ponujena bogata nagrada za dokaz, da so se takšni primeri sploh kdaj odigrali, vendar ni bilo podanega nobenega dokaza. Nihče, ki je ljubil zveličarjev prihod, ni bil tako neveden o naukih Svetega pisma, da bi domneval, da bi bile za to priložnost potrebne obleke, ki bi si jih naredili. Edino oblačilo, ki ga bodo sveti potrebovali, da bi srečali Gospoda, je Kristusova pravičnost. Glej [Iz 61,10](#); [Raz 19,8](#). Za popolno zavrnitev legende o vnebohodnih oblekah glej Francis D. Nichol, *Midnight Cry* (Washington, D.C.: Review and Herald Publishing Assn., 1944), chs. 25-27 in Appendices H-J. Glej tudi LeRoy Edwin Froom, *Prophetic Faith of Our Fathers* (Washington, D.C.: Review and Herald Publishing Assn., 1954), vol. 4, pp. 822-826.

ee) Str. 267: KRONOLOGIJA PREROKOVANJ - Dr. George Bush, profesor hebrejske in orientalske književnosti na newyorškem vseučilišču je v pismu naslovljenemu Williamu Millerju in objavljenem v *Advent Herald and Signs of the Times Reporter*, Boston, March 6 and 13, 1844, zapisal nekaj pomembnih priznanj, nanašajočih se na izračune o preroških časih. Dr. Bush je pisal:

"Prav tako ne gre ugovarjati, kot sem razumel, vam ali vašim prijateljem, da ste posvetili toliko časa in pozor-nosti študiju kronologije prerokovanj in ste trdno delali, da bi določili začetne in končne datume teh velikih obdobij. Če so ta obdobja dejansko dana po Svetem Duhu v preroških knjigah, je bilo to brez dvoma z načrtom, da naj bi jih proučevali in verjetno na koncu popolnoma razumeli, in nikogar, ki se spoštljivo trudi opraviti to, ni potrebno obsojati z domišljavo neumnostjo ... Da ste vzeli dan kot preroški čas za leto, verjamem, da vas podpira najbolj zdrava razlaga, kot tudi podpirajo velika imena Mede, Sir Isaac Newton, škof Newton, Kirby, Scott, Keith in množica drugih, ki so od davno utemeljevali vaše sklepe

o tem. Vsi se strinjajo, da se glavna obdobja, omenjena v Danijelu in Razodetju dejansko iztečejo v tem časovnem obdobju sveta, in bila bi čudna logika, ki bi vas prepričevala o krivoverstvu, ker se vztrajno držite istih pogledov, ki tako izrazito izstopajo v objavah teh prevzvišenih prerokov. Vaši rezultati na tem področju me ne presenečajo toliko, da bi napadali katero koli od velikih zahtev resnice ali dolžnosti. Vaša napaka, kot jaz dojemam, leži v drugi smeri, ne v vaši kronologiji. Popolnoma napačno ste razumeli naravo dogodkov, ki naj se odigrajo, ko se bodo ta obdobja iztekla. To je glavna in edina napaka vaše razlage." Glej tudi LeRoy Edwin Froom, *Prophetic Faith of Our Fathers* (Washington, D.C.: Review and Herald Publishing Assn., 1950), vol. 1, chs. 1, 2.

ff) Str. 312: TROJNO SPOROČILO - Razodetje 14,6.7. napoveduje razglasitev sporočila prvega angela. Nato prerok nadaljuje: "In drug je šel za njim, drugi angel, govoreč: Padel je, padel Babilon. ... In drug pride za njima, tretji angel." Izraza uporabljena tukaj "šel za njim" in "pride za njima" pomenita "iti skupaj z oziroma ob", "slediti komu", "iti z njim". Glej George Little and Robert Scott, *Greek English Lexicon* (Oxford: Clarendon Press, 1940), vol. 1, p. 52. To prav tako pomeni "skupaj" ali "z". Glej George Abbott-Smith, *A Manual Greek Lexicon of the New Testament* (Edinburg: T. and T. Clark, 1950), page 17. Prav ista beseda je uporabljena tudi v [Mar 5,24](#): "In odide z njim; in velika množica ga spremlja in ga stiskajo." Uporabljajo ga tudi odrešeni 144-tisoči, [Raz 14,4](#), kjer je rečeno "Ti so, kateri hodijo za Jagnjetom, kamor koli gre." V obeh primerih je razvidno, da je ideja, ki se jo želi izraziti, o "hoji skupaj", "v družbi z". Tako v [1 Kor 10,4](#), kjer beremo o Izraelskih otrocih, ki "so pili namreč iz duhovne skale, ki jih je spremljala", je beseda "spremljala" prevedena iz iste grške besede. Iz tega se lahko naučimo, da misel v [Raz 14,8.9](#) ni preprosto, da drugi in tretji angel sledita prvega po določenem času, temveč da gresta z njim - ob njem. Tri sporočila so eno trojno sporočilo. So tri le po vrsti njihovega nastopa; toda ko nastopijo, gredo skupaj in so neločljiva.

gg) Str. 320, 421: VRHOVNA OBLAST RIMSKEGA NADŠKOFA - Za glavne okoliščine in prevzem vrhovne oblasti po rimskem nadškofu glej Robert Francis Cardinal Bellarmine, *Power of the Popes in Temporal Affairs* (v Kongresni knjižnici - Library of Congress, Washington, D.C. - imajo tudi angleški prevod); Henry Edward Cardinal Manning, *Temporal Power of the Vicar of Jesus Christ* (London: Burns and Lambert, 2d ed., 1862); in James Cardinal Gibbons, *Faith of Our Fathers* (Baltimore: John Murphy Co., 110th., 1917), chs. 5, 9, 10, 12. Dela protestantskih avtorjev so Trevor Gervase Jalland, *The Church and the Papacy* (London: Society for Promoting Christian Knowledge, 1944, a Bampton Lecture); in Richard Frederick Littledale, *Petrine Claims* (London: Society for Promoting Christian Knowledge, 1899). Za vire iz zgodnjih stoletij o petrinski teoriji glej James T. Shotwell in Louise Ropes Loomis, *The See of Peter* (New York: Columbia University Press, 1927). O ponarejeni "Konstantinovi Darovnici" glej Christopher B. Coleman, *The Treatise of Lorenzo Valla on the Donation of Constantine* (New York, 1914), ki daje popolno latinsko besedilo in angleški prevod ter celotno kritiko dokumenta in njegovih tez.

hh) Str. 410: Ritualizem je verska stranka, ki je bila osnovana v Oxfordu leta 1833, trudi pa se anglikansko cerkev čim bolj približati katoliški.

ii) Str. 419: ETIOPSKA CERKEV - Do novejših dni je Etiopska koptska cerkev posvečevala sedmi dan - soboto. Etiopci so spoštovali tudi nedeljo, prvi dan tedna, skozi njihovo zgodovino kot kristjani. Ti dnevi so bili označeni s posebnimi bogoslužji v cerkvah. Posvečevanje sedmega dne sobote se je vseeno resnično končalo v moderni Etiopiji. Za poročila prič o verskih dneh v Etiopiji glej Pero Gomes de Teixeira, *The Discovery of*

Abyssinia by the Portuguese in 1520 (prevedeno v angleščino v Londonu: British Museum, 1938), p.79; Father Francisco Alvarez, Narrative of the Portuguese Embassy to Abyssinia During the Years 1520-1527, v Records of the Hakluyt Society (London, 1881), vol. 64, pp. 22-49; Michael Russell, Nubia and Abyssinia (navaja Fathra Loba, Katoliškega misionarja v Etiopiji leta 1622) (New York: Harper & Brothers, 1837), pp. 226-119; S. Giacomo Baratti, Late Travels Into the Remote Countries of Abyssinia (London; Benjamin Billingsley, 1670), pp. 134-137; [Job](#) Ludolphus, A New History for Ethiopia (London: S. Smith, 1682), pp. 234-257; Samuel Bogat, Journal of Three Year's Residence in Abyssinia (New York: ed. of 1850), pp. 55-58,83-98. Za ostala dela, ki se nanašajo na to vprašanje glej Peter Heylyn, History of the Sabbath, 2d ed., 1636, vol. 2, pp. 198-200; Arthur P. Stanley, Lectures on the History of the Eastern Church (New York: Charles Scribner's Sons, 1882), lecture 1, par. 1; C. F. Rey, Romance of the Portuguese in Abyssinia (London: F. H. and G. Witherley, 1929), pp. 59, 253-297.

1. RAZDEJANJE JERUZALEMA

1) Milman, The History of the Jews, b. XIII.

2) Ibid., b. XIII.

3) Ibid., b. XVI.

2. PREGANJANJA V PRVIH STOLETJIH

1) Tertullian, Apology, paragraph 50.

3. ODPADNIŠTVO

1) Cardinal Wiseman, The Real Presence of the Body and Blood of Our Lord Jesus Christ in the Blessed Eucharist, Proved from Scripture, lecture 8, sect. 3, par. 26.

2) J. A. Wylie, The History of Protestantism, b. I, ch. 4.

4. VALDENŽANI

1) J. H. Merle D'Aubigne, History of the Reformation of the Sixteenth Century, b. XVII, ch. 2.

2) Wylie, History of the Waldenses, b. I, ch. 7.

3) Ibid., b. XVI, ch. 1.

4) Ibid., b. XVI, ch. 1.

5. JOHN WYCLIF

1) Barnas Sears, The Life of Luther, pp. 70. 69.

2) Merle D'Aubigne, op. cit., b. XVII, ch. 7.

- 3) John Lewis, History of the Life and Sufferings of J. Wiclif, p. 37. (m)
- 4) Augustus Neander, General History of the Christian Religion and Church, period 6, sec. 2, pt. I, par. 8.
- 5) R. Vaughan, Life and Opinions of John de Wycliffe, vol. 2, p. 6.
- 6) D'Aubigne, b. XVII, ch. 7.
- 7) Wylie, b. II, ch. 13.
- 8) John Foxe, Acts and Monuments, vol. III, pp. 49. 50.
- 9) Merle D'Aubigne, op. cit., b. XVII, ch. 8.
- 10) T. Fuller, Church History of Britain, b. IV, sec. 2, par. 54.

6. HUS IN JERONIM

- 1) Wylie, op. cit., b. III, ch. 1.
- 2) Ibid., b. III, ch. 1.
- 3) E. De Bonnechose, The Reformers before the Reformation, vol, I, p. 87.
- 4) Wylie, op. cit., b. III, ch. 2.)
- 5) Bonnechose, op. cit., vol. I, pp. 147. 148.
- 6) Ibid., vol. I, pp. 148. 149.
- 7) Ibid., vol. I, p. 247.
- 8) Jacques Lenfant, History of the Council of Con-stance, vol, I, p. 516.
- 9) Bonnechose, op. cit., vol. II, p. 67.
- 10) D'Aubigne, op. cit., b. I. ch. 6.
- 11) Bonnechose, op. cit., vol. II, p. 84.
- 12) Ibid., vol. II, p. 86.
- 13) Wylie, op. cit., b. III, ch. 7.
- 14) Ibid., b. III. ch. 7.
- 15) Ibid., b. III, ch. 7.
- 16) Bonnechose, vol. I, p. 234.

- 17) Ibid., vol. II, p. 141.
- 18) Ibid, b. II, pp. 146. 147.
- 19) Ibid., b. II, p. 151.
- 20) Ibid, b. II, p. 151-153.
- 21) Wylie, op. cit., b. III, ch. 10.
- 22) Bonnechose, op. cit., vol. II, p. 168.
- 23) Wylie, op. cit., b. III. ch. 17.
- 24) Ibid., b. III, ch. 18.
- 25) Ibid., b. III, ch. 19.
- 26) Ibid., b. III, ch. 19.
- 27) Ezra Hall Gillett, Life and Times of John Huss, vol. II, p. 570.
- 28) Wylie, op. cit., b. III, ch. 19.

7. LUTROVA LOČITEV OD RIMA

- 1) D'Aubigne, op. cit., b. II, ch. 2.
- 2) Ibid., b. II, ch. 2.
- 3) Ibid., b. II, ch. 3.
- 4) Ibid., b. II, ch. 4.
- 5) Ibid., b. II, ch. 6.
- 6) Ibid., b. II, ch. 6.
- 7) D'Aubigne, b. V, ch. 2.
- 8) Glej John C. L. Gieseler, A Compendium of Ecclesi-astical History, per. 4, sec. I, par. 5.
- 9) D'Aubigne, op. cit., b. III, ch. 1.
- 10) Ibid., b. III, ch. 1.
- 11) Glej K. R. Hagenbach, History of the Reformation, vol. I, p. 96.
- 12) D'Aubigne, op. cit., b. III, ch. 4.

- 13) Ibid., b. III, ch. 6.
- 14) Ibid., b. III, ch. 6.
- 15) Ibid., b. III, ch. 7.
- 16) Ibid., b. III, ch. 9.
- 17) Ibid., b. IV, ch. 2.
- 18) Ibid., b. IV, ch. 4.
- 19) Martyn, The Life and Times of Luther, pp. 271. 272.
- 20) D'Aubigne, op. cit., London ed., b. IV, ch. 8.
- 21) Ibid., b. IV, p. 10.
- 22) Ibid., b. IV, p. 10.
- 23) Ibid., b. V, ch. 1.
- 24) Ibid., b. VI, ch. 2.
- 25) Ibid., b. VI, ch. 2.
- 26) Wylie, op. cit., b. VI, ch. 1.
- 27) D'Aubigne, op. cit., b. VI, ch. 3.
- 28) Ibid., b. VI, ch. 3.
- 29) Ibid., 3d London ed., Walther, 1840, op. cit., b. VI, ch. 9.
- 30) D'Aubigne, b. VI, ch. 9.
- 31) Ibid., b. VI, ch. 10.
- 32) Ibid., b. VI, ch. 10.
- 33) Martyn, pp. 372. 373.

8. LUTER PRED DRŽAVNIM ZBOROM

- 1) D'Aubigne, op. cit., b. VI, ch. 11.
- 2) Ibid., b. VII, ch. 1.
- 3) Ibid., b. VII, ch. 1.

- 4) Wylie, op. cit., knj, VI, ch. 4.
- 5) D'Aubigne, op. cit., b. VII, ch. 3.
- 6) Ibid., b. VII, ch. 4.
- 7) Ibid., b. VII, ch. 4.
- 8) Ibid., b. VII, ch. 6.
- 9) Ibid., b. VII, ch. 7.
- 10) Ibid., b. VII, ch. 7.
- 11) Ibid., b. VII, ch. 7.
- 12) Ibid., b. VII, ch. 7.
- 13) Ibid., b. VII, ch. 7.
- 14) Ibid., b. VII, ch. 8.
- 15) Martin, p. 393.
- 16) D'Aubigne, op. cit., b. VII, ch. 8.
- 17) Ibid., b. VII, ch. 8.
- 18) Ibid., b. VII, ch. 8.
- 19) Ibid., b. VII, ch. 8.
- 20) Ibid., b. VII, ch. 8.
- 21) Ibid., b. VII, ch. 8.
- 22) Ibid., b. VII, ch. 8.
- 23) Ibid., b. VII, ch. 8.
- 24) Ibid., b. VII, ch. 8.
- 25) Ibid., b. VII, ch. 9.
- 26) Ibid., b. VII, ch. 9.
- 27) Ibid., b. VII, ch. 9.
- 28) Lenfant, vol. I, p. 422.

- 29) D'Aubigne op. cit., b. VII, ch. 9.
- 30) Martyn, op. cit., b. I, p. 404.
- 31) D'Aubigne, op. cit., b. VII, ch. 10.
- 32) Ibid., op. cit., b. VII, ch. 10.
- 33) Ibid., op. cit., b. VII, ch. 10.
- 34) Martyn, vol. I, p. 410.
- 35) D'Aubigne, op. cit., b. VII, ch. 11.
- 36) Ibid., b. VII, ch. 11.
- 37) Martyn, vol. I, p. 420.
- 38) D'Aubigne, op. cit., b. VII, ch. 11.
- 39) Ibid., op. cit., b. IX, ch. 2.
9. ŠVICARSKI REFORMATOR
- 1) Wylie, op. cit., b. VIII, ch. 5.
- 2) Ibid., b. VIII, ch. 6.
- 3) D'Aubigne, op. cit., b. VIII, ch. 9.
- 4) Ibid., b. VIII, ch. 5.
- 5) Ibid., b. VIII, ch. 5.
- 6) Ibid., b. VIII, ch. 6.
- 7) Ibid., b. VIII, ch. 6.
- 8) Ibid., b. VIII, ch. 6.
- 9) Ibid., b. VIII, ch. 6.
- 10) Ibid., b. VIII, ch. 6.
- 11) Ibid., b. VIII, ch. 6.
- 12) Wylie, op. cit., b. VIII, ch. 9.
- 13) D'Aubigne, op. cit., b. VIII, ch. 9.

- 14) Wylie, op. cit., b. VIII, ch. 11.
- 15) D'Aubigne, op. cit., London ed., b. VIII, ch. 11.
- 16) Wylie, op. cit., b. VIII, ch. 11.
- 17) Ibid., b. VIII, ch. 15.
- 18) D'Aubigne, op. cit., b. XI, ch. 13.
- 19) Ibid., b. XI, ch. 13.
- 20) Ibid., b. XI, ch. 13.
- 21) Ibid., b. XI, ch. 13.

10. NAPREDEK REFORMACIJE V NEMČIJI

- 1) D'Aubigne, op. cit., b. IX, ch. 1.
- 2) Ibid., b. IX, ch. 7.
- 3) Ibid., b. IX, ch. 7.
- 4) Ibid., b. IX, ch. 7.
- 5) Ibid., b. IX, ch. 7.
- 6) Ibid., b. IX, ch. 7.
- 7) Ibid., b. IX, ch. 7.
- 8) Ibid., b. IX, ch. 8.
- 9) Ibid., b. IX, ch. 7.
- 10) Ibid., b. IX, ch. 8.
- 11) Ibid., b. IX, ch. 8.
- 12) Ibid., b. X, ch. 10.
- 13) Ibid., b. IX, ch. 8.
- 14) Ibid., b. X, ch. 10.
- 15) Ibid., b. IX, ch. 11.
- 16) Ibid., b. IX, ch. 11.

17) Ibid., b. IX. ch. 11.

11. PROTEST KNEZOV

1) D'Aubigne, op. cit., b. XIII, ch. 6.

2) Ibid., b. XIII, ch. 5.

3) Ibid., b. XIII, ch. 5.

4) Ibid., b. XIII, ch. 5.

5) Ibid., b. XIII, ch. 5.

6) Ibid., b. XIII, ch. 5.

7) Wylie, b. IX, ch. 15.

8) D'Aubigne, op. cit., b. XIII, ch. 5.

9) Ibid., b. XIII, ch. 5.

10) Ibid., b. XIII, ch. 5.

11) Ibid., b. XIII, ch. 5.

12) Ibid., b. XIII, ch. 5.

13) Ibid., b. XIII, ch. 6.

14) Ibid., b. XIII, ch. 6.

15) Ibid., b. XIII, ch. 6.

16) Ibid., b. XIII, ch. 6.

17) Ibid., b. XIII, ch. 6.

18) Ibid., b. XIV, ch. 2.

19) Ibid., b. XIV, ch. 6.

20) Ibid., b. XIV, ch. 7.

21) Ibid., b. XIV, ch. 7.

22) Ibid., b. XIV, ch. 7.

23) Ibid., b. XIV, ch. 8.

24) Ibid., London ed., b. X. ch. 14.

25) Ibid., b. X. ch. 14.

26) Ibid., b. XIV, ch. 1.

27) Ibid., b. XIV, ch. 6.

28) Ibid., b. XIV, ch. 6.

12. FRANCOSKA REFORMACIJA

1) Wylie, op. cit., b. XIII, ch. 1.

2) D'Aubigne, London ed., b. 12, ch. 2.

3) Ibid., b. XII, ch. 2.

4) Wylie., b. XIII, ch. 2.

5) Ibid., b. XIII, ch. 2.

6) D'Aubigne, b. XII, ch. 3.

7) Wylie, b. XIII, ch. 9.

8) Ibid., b. XIII, ch. 9.

9) Ibid., b. XIII, ch. 9.

10) Ibid., b. XIII, ch. 9.

11) D'Aubigne, History of the Reformation in Europe in the Time of Calvin, b. II, ch. 16.

12) Wylie, op. cit., b. XIII, ch. 9.

13) Ibid., b. XIII, ch. 9.

14) D'Aubigne, History of the Reformation in Europe in the Time of Calvin, b. II, ch. 16.

15) D'Aubigne, History of the Reformation of the Sixteenth Century, b. XII, ch. 9.

16) Wylie, op. cit., b. XIII, ch. 7.

17) Martyn, op. cit., b. III, ch. 13.

18) Wylie, op. cit., b. XIII, ch. 9.

19) Glej D'Aubigne, History of the Reformation in Europe in the Time of Calvin, b. II, ch. 30.

- 20) Ibid., b. IV, ch. 10.
- 21) Ibid., b. IV, ch. 10.
- 22) Wylie, op. cit., b. XIII, ch. 20.
- 23) Ibid., b. XIII, ch. 21.
- 24) D'Aubigne, History of the Reformation in Europe in the Time of Calvin, b. IV, ch. 12.
- 25) Wylie, op. cit., b. XIII, ch. 21.
- 26) D'Aubigne, History of the Reformation in Europe in the Time of Calvin, b. IV, ch. 12.
- 27) Wylie, op. cit., b. XIII, ch. 21.
- 28) Ibid., b. XIV, ch. 3.
- 29) D'Aubigne, History of the Reformation in Europe in the Time of Calvin, b. IX, ch. 17.

13. NIZOZEMSKA IN SKANDINAVIJA

- 1) Gerard Brandt, History of the Reformation in and About the Low Countries, b. I, p. 6.
- 2) Ibid., b. I, ch. 14.
- 3) Martyn, op. cit., b. II, p. 87.
- 4) Wylie, op. cit., b. XVIII, ch. 6.
- 5) Ibid., b. XVIII, ch. 6.
- 6) Glej Tertullian, Apology, par. 50.
- 7) Wylie, op. cit. b. X, ch. 4.
- 8) Ibid., b. X, ch. 4.

14. POZNEJŠI ANGLEŠKI REFORMATORJI

- 1) D'Aubigne, History of the Reformation of the Sixteenth Century, b. XVIII, ch. 4.
- 2) Ibid., b. XVIII, ch. 4.
- 3) Ibid., b. XVIII, ch. 4.
- 4) Anderson, Annals of the English Bible, p. 19.
- 5) Hugh Latimer, First Sermon Preached Before King Edward VI.

- 6) Ibid., Sermon of the Plough.
- 7) Works of Hugh Latimer, vol. I, p. xiii.
- 8) David Laing, The Collected Works of John Knox, vol. II, pp. 281. 284.
- 9) John Whitehead, Life of the Rev. Charles Wesley, p. 102.
- 10) J. Whitehead, Life of Rev. John Wesley, p. 10.
- 11) Ibid., pp. 11. 12.
- 12) Ibid., p. 52.
- 13) Ibid., p. 74.
- 14) John Wesley, Works, vol. III, pp. 297. 298.
- 15) Ibid., vol. III, pp. 152. 153.
- 16) McClintock and Strong, Cyclopedia, art. "Anti-nomians".
- 17) Wesley, sermon 25.
- 18) Ibid., sermon 25.
- 19) Ibid., sermon 35.

15. SVETO PISMO IN FRANCOŠKA REVOLUCIJA

- 1) Sir Walter Scott, Life of Napoleon, vol. I, ch. 17.
- 2) Blackwood's Magazine, November 1870.
- 3) Scott, vol. I, ch. 17.
- 4) Glej Wylie, b. XXII, ch. 6.
- 5) Ibid., b. XXII, ch. 7.
- 6) Henry White, The Massacre of St. Bartholomew, ch. XIV, par. 34.
- 7) Scott, op. cit., vol. I, ch. 17.
- 8) Lacretelle, History, vol. II, p. 309; in Sir Archibald Alison, History of Europe, vol. I, ch. 10.
- 9) Scott, op. cit., vol. I, ch. 17.
- 10) M. A. Thiers, History of the French Revolution, vol. II, pp. 370. 371.

- 11) Alison, History of Europe, vol. I, ch. 10.
- 12) Journal of Paris, 1793, No 318, Quoted in Buchez-Roux, Collection of Parliamentary History, vol. XXX, pp 200. 201.
- 13) G. de Félice, History of the Protestants of France, b. I, ch. 2. par. 8.
- 14) D'Aubigne, History of the Reformation in Europe in the Time of Calvin, b. II, ch. 36.
- 15) Wylie, op. cit. b. XIII, ch. 4.
- 16) Ibid., b. XIII, p. 20.

16. PREGNANI ZARADI VERE

- 1) Martyn, vol. V, p. 22.
- 2) George Bancroft, History of the United States of America, pt. I, ch. 12. par. 6.
- 3) J. G. Palfrey, History of New England, ch. 3. par. 43.
- 4) Bancroft, op. cit., pt. I, ch. 12, par. 15.
- 5) J. Brown, The Pilgrim Fathers, p. 74.
- 6) Martyn, op. cit., vol. V, p. 70.
- 7) D. Neal, History of the Puritans, vol. I, p. 269.
- 8) Martyn, op. cit., vol. V, pp. 70. 71.
- 9) Ibid., vol. V, p. 297.
- 10) Ibid., vol. V, p. 335.
- 11) Bancroft, op. cit., pt. I, ch. 15, par. 16.
- 12) Martyn, vol. 5. par. 340.
- 13) Bancroft, pt. 1, ch. 15, par. 2.
- 14) Ibid., pt. 1, ch. 15, par. 10.
- 15) Martyn, op. cit., vol. V, pp. 349. 350.
- 16) Ibid., vol. V, p. 354.
- 17) Congressional documents (U. S. A.), serial No. 200, document No. 271.
- 18) Martyn, op. cit., vol. V, p. 417.

19) Bancroft, op. cit., pt. 1, ch. 19, par. 25.

17. ZNANILCI JUTRA

1) Daniel T. Taylor, *The Reign of Christ on Earth: or, The Voice of the Church in All Ages*, p. 33.

2) Ibid., p. 54.

3) Ibid., pp. 129-132.

4) Ibid., pp. 132-134.

5) Ibid., pp. 158. 134.

6) Ibid., pp. 158. 134.

7) Ibid., pp. 151. 145.

8) Richard Baxter, *Works*, vol. 17, p. 555.

9) Ibid., vol. XVII, p. 500.

10) Ibid., vol. XVII, pp. 182. 183.

11) Sir Charles Lyell, *Principles of Geology*, p. 495.

12) Ibid., p. 495.

13) *Encyclopedia Americana*, art. "Lisbon", note (ed. 1831).

14) R. M. Devens, *Our First Century*, p. 89.

15) *The Essex Antiquarian*, April, 1899. vol. III, No. 4, pp. 53. 54.

16) William Gordon, *History of the Rise, Progress, and Establishment of the Independence of U. S. A.*, vol. III, p. 57.

17) Isaiah Thomas, *Massachusetts Spy; or, American Oracle of Liberty*, vol. 10, No. 472 (May 25, 1780).

18) Letter by Dr. Samuel Tenney, of Exeter, New Hampshire, December 1785 (in *Massachusetts Historical Society Collections*, 1792, 1st series, vol. I, p. 97).

18. AMERIŠKI REFORMATOR

1) S. Bliss, *Memoirs of Wm. Miller*, pp. 65- -67.

2) Ibid., p. 70.

- 3) Ibid., pp. 74. 75.
- 4) Ibid., p. 75.
- 5) Ibid., p. 76.
- 6) Ibid., p. 67. 77.
- 7) Ibid., p. 81.
- 8) Ibid., p. 92.
- 9) Ibid., p. 138.
- 10) R. M. Devens, American Progress; or, The Great Events of the Greatest Century, 28. par. 1-5.
- 11) F. Reed, in the Christian Advocate and Journal, Dec. 13, 1833.
- 12) The Old Countryman, in Portland Evening Advertiser (Portland), Nov. 26, 1833.
- 13) Ibid., Nov. 26, 1833.
- 14) Josiah Litch, in Signs of the Times, and Expositor of Prophecy, Aug. 1, 1840.
- 15) Bliss, op. cit. p. 183.
- 16) Ibid., op. cit. pp. 250. 251.
- 17) Bliss, p. 146.

20. VELIKO VERSKO PREBUJENJE

- 1) Travels and Adventures of the Rev. Jo-seph Wolff, vol. I, p. 6.
- 2) Ibid., vol. I, p. 7.
- 3) Joseph Wolff, Researches and Missionary Labors, p. 62.
- 4) Journal of the Rev. Joseph Wolff, pp. 378. 379.
- 5) Ibid., p. 294.
- 6) Wolff, Researches and Missionary La-bors, pp. 404. 405.
- 7) Journal of the Rev. Joseph Wolff, p. 96.
- 8) Ibid., pp. 398. 399.
- 9) W. H. D. Adams, In Perils Oft, p. 192.

- 10) Ibid., p. 201.
- 11) Journal of the Rev. Joseph Wolff, p. 377.
- 12) Ibid., p. 389.
- 13) Encyclopaedia Britannica, 9th ed., art. "Ben-gel".
- 14) L. Gaussen, Daniel the Prophet, vol II, Pref-ace.

21. ZAVRŽENI OPOMIN

- 1) Bliss, op. cit., 328.
- 2) Congregational Journal, May 23, 1844.
- 3) Richard Challoner, The Catholic Christian Instruct-ed, Preface, pp. 21. 22.
- 4) Samuel Hopkins, Works, vol. II, p. 328.
- 5) Thomas Guthrie, The Gospel in Ezekiel, p. 237.
- 6) Robert Robinson, Ecclesiastical Researches, ch. 6, par. 17, p. 51.
- 7) Gavazzi, Lectures, p. 278.
- 8) Ibid., p.278.
- 9) Wesley, Works, sermon 50.
- 10) The Healthy Christian: An Appeal to the Church, pp. 141. 142.
- 11) Second Advent Library, tract No. 39.
- 12) Sermon on The Bible a Sufficient Creed, deliv-ered at Fort Wayne, Indiana, Feb. 22, 1846.

22. IZPOLNJENA PREROKOVANJA

- 1) Bliss, op. cit. pp. 236. 237.
- 2) The Advent Herald and Signs of the Times Reporter, vol. VIII, No. 23, ([Jan. 15, 1845](#)).
- 3) Bliss, op. cit., p. 282.
- 4) Bliss, op. cit., p. 270. 271.
- 5) Bliss, in Advent Shield and Review, vol. I, p. 271. ([Jan. 1845](#)).
- 6) The Advent Herald and Sign of the Times Reporter, vol. VIII, No. 14, (Nov. 13, 1844).

7) Bliss, op. cit., pp. 256. 255. 277. 280. 281.

8) J. White, Life of Wm. Miller, p. 315.

25. NESPREMENLJIVOST BOŽJIH ZAPOVEDI

1) J. N. Andrews, History of the Sabbath, ch. 27.

2) G. A. Townsend, The New World Compared With the Old, p. 462.

3) The Dublin Nation.

4) Everett, Speech delivered at Plymouth, Massachusetts, Dec. 22, 1824, p. 11.

5) Sermon on "The Bible a Sufficient Creed", delivered at Fort Wayne, Indiana, Feb. 22, 1846.

6) George Elliott, The Abiding Sabbath, p. 184.

7) A. E. Waffle, The Lord's Day, pp. 186-188.

8) Henry Tuberville, An Abridgment of the Christian Doctrine, p. 58.

9) Mgr. Segur, Plain Talk About the Protestantism of Today, p. 213.

33. PRVA VELIKA PREVARA

1) William Tyndale, Preface to New Testament (ed. 1534). Reprinted in British Reformers - Tindal, Frith, Barnes, page 349.

2) Commentary, remarks on 1 Corinthians 15, para-graf 3.

3) E. Petavel, The Problem of Immortality, page 255.

4) Martin Luther, Exposition of Solomon's Booke Called Ecclesiastes, page 152.

35. OGROŽANJE SVOBODE VESTI

1) John L. Mosheim, Institutes of Ecclesiastical History, b. III, century 11, part. 2, ch. 2, sect. 9, note 17.

2) Josiah Strong, Our Conuntry, ch. V, pars. 2-4.

3) Lenfant, vol. I, p. 516.

4) Robert Cox, Sabbath Laws and Sabbath Duties, p. 538.

5) Francis West, Historical and Practical Discourse on the Lord's Day, p. 174.

6) Thomas Morer, Discourse in Six Dialogues on the Name, Notion, and Observation of the Lord's Day, p. 271.

- 7) Glej Heylyn, *History of the Sabbath*, pt. 2, ch. 5, sec. 7.
- 8) Glej Roger de Hoveden, *Annals*, vol. 2, pp. 528-530.
- 9) Morer, pp. 290. 291.
- 10) *Ibid.*, pp. 281. 282.
- 11) Glej Michael Geddes, *Church History of Ethiopia*, pp. 311. 312.
- 12) John Dowling, *The History of Romanism*, b. V, ch. 6. sec. 55.
- 13) Mosheim, *op. cit.*, b. III, cent. 11, pt. 2, ch. 2. sec. 9, note 17.b